

อภิธรรมปิฎก กถาวตถุ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

ปุคฺคกถา

[๑] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
 โย สจฺฉิกกุจฺจ ปรมฺมฺโจ ตโต โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกุจฺจ-
 ปรมฺมฺเจนาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ หนฺจึ
 ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกุจฺจปรมฺมฺเจเน เตเน วตฺเต เร วตฺตพฺเพ
 โย สจฺฉิกกุจฺจ ปรมฺมฺโจ ตโต โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกุจฺจ-
 ปรมฺมฺเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปลพฺภติ
 สจฺฉิกกุจฺจปรมฺมฺเจเน โน จ วตฺตพฺเพ โย สจฺฉิกกุจฺจ ปรมฺมฺโจ
 ตโต โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ มิจฺฉา โน
 เจ ปน วตฺตพฺเพ โย สจฺฉิกกุจฺจ ปรมฺมฺโจ ตโต โส ปุคฺคโล
 อุปลพฺภติ สจฺฉิกกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ โน วตฺเต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล
 อุปลพฺภติ สจฺฉิกกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข
 ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกุจฺจปรมฺมฺเจเน โน จ วตฺตพฺเพ โย
 สจฺฉิกกุจฺจ ปรมฺมฺโจ ตโต โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกุจฺจ-
 ปรมฺมฺเจนาติ มิจฺฉา ฯ

อนฺุโลมปณฺจกํ ฯ

[๒] ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
 โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺภฺโจ ตโต โส ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ
 สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจนาติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯ อาชานาหิ ปฏิกมฺมํ ฬยฺจि
 ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจเน เตเน วัต เเร วัตตพฺเพ
 โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺภฺโจ ตโต โส ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ
 สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจนาติ ยํ ตตฺถ วมเทสิ วัตตพฺเพ โข ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ
 สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจเน โน จ วัตตพฺเพ โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺภฺโจ
 ตโต โส ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจนาติ มิจฺฉา โน
 เจ ปน วัตตพฺเพ โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺภฺโจ ตโต โส ปุคฺคโล
 นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจนาติ โน วัต เเร วัตตพฺเพ ปุคฺคโล
 นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจนาติ ยํ ตตฺถ วมเทสิ วัตตพฺเพ โข
 ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจเน โน จ วัตตพฺเพ โย
 สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺภฺโจ ตโต โส ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจนาติ
 มิจฺฉา ฯ

ปฏิกมฺมจตฺถกํ

[๓] ตฺวณฺเจ ปน มณฺยสิ วัตตพฺเพ โข ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ
 สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจเน โน จ วัตตพฺเพ โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺภฺโจ
 ตโต โส ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภฺเจนาติ เตเน ตฺวํ
 ตตฺถ เหาย ปฏฺยณาย เหวํ ปฏฺยชานนฺฺตํ เหวํ นิคฺคเหตพฺเพ อถ
 ตํ นิคฺคณฺหาม สฺนุณฺคฺคหิตฺว โหสิ ฬยฺจิ ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ

สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน เตน วต เร วตฺตพฺเพ โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ
ปรมฺมญฺโ จ ตโต โส ปุคฺคโล นฺุปลพฺภตฺติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ ยํ
ตฺตถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล นฺุปลพฺภตฺติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน
โน จ วตฺตพฺเพ โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ ตโต โส ปุคฺคโล
นฺุปลพฺภตฺติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ
โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ ตโต โส ปุคฺคโล นฺุปลพฺภตฺติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ
โน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล นฺุปลพฺภตฺติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ
ยํ ตฺตถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล นฺุปลพฺภตฺติ
สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน โน จ วตฺตพฺเพ โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ ตโต
โส ปุคฺคโล นฺุปลพฺภตฺติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ อิทํ เต มิจฺฉา ฯ

นิกฺคหจฺตฺตํ

[๔] เอเส เจ ทฺนฺุณฺุคฺคหิตฺเต หเวมฺเว ตฺตถ ทกฺข วตฺตพฺเพ
โย ปุคฺคโล อฺุปลพฺภตฺติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน โน จ วตฺตพฺเพ
โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ ตโต โส ปุคฺคโล อฺุปลพฺภตฺติ
สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ โน จ มยํ ตยา ตฺตถ เหนตาย ปฏฺิณฺุณาย เหว
ปฏฺิชาณนฺุตา เหว นิกฺคเหตุพฺพา อถ มํ นิกฺคณฺุหาสิ ทฺนฺุณฺุคฺคหิตฺตาว
โหมม หณฺุจฺจ ปุคฺคโล อฺุปลพฺภตฺติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน เตน วต
เร วตฺตพฺเพ โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ ตโต โส ปุคฺคโล อฺุปลพฺภตฺติ
สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ ยํ ตฺตถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล
อฺุปลพฺภตฺติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน โน จ วตฺตพฺเพ โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ

ปรมภูโจ ตโต โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจนาติ
มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ โย สจฺฉิกกฺขโจ ปรมภูโจ ตโต
โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจนาติ โน วต เร
วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจนาติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจ
โน จ วตฺตพฺเพ โย สจฺฉิกกฺขโจ ปรมภูโจ ตโต โส ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจนาติ อิทํ เต มิจฺฉา ฯ

อุปนยฺนจตุกํ

[๕] น เหวํ นิคฺคเหตฺตพฺเพ เตน หิ ยํ นิคฺคณฺหาสิ หลฺลจิ
ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจเน เตน วต เร วตฺตพฺเพ
โย สจฺฉิกกฺขโจ ปรมภูโจ ตโต โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺขปรมภูเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺขปรมภูเจเน โน จ วตฺตพฺเพ โย สจฺฉิกกฺขโจ ปรมภูโจ
ตโต โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจนาติ มิจฺฉา โน
เจ ปน วตฺตพฺเพ โย สจฺฉิกกฺขโจ ปรมภูโจ ตโต โส ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจนาติ โน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ
โย ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขปรมภูเจเน โน จ วตฺตพฺเพ โย
สจฺฉิกกฺขโจ ปรมภูโจ ตโต โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺขปรมภูเจนาติ อิทํ เต มิจฺฉา เตน หิ เย กเต นิคฺคเห เต

นิกคเห ทุกุกถุ สุกเต ปฏิกมเม สุกตา ปฏิปาทนาติ ฯ

นิกคมจตุกกั ฯ

ปจโม นิกคโห ฯ

[๖] ปุคฺคโล นูปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
 โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺมฺญโจ ตโต โส ปุคฺคโล นูปลพฺภติ
 สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณนาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิกคหํ หนฺจจิ
 ปุคฺคโล นูปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณ เตน วต เเร วตฺตพฺเพ
 โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺมฺญโจ ตโต โส ปุคฺคโล นูปลพฺภติ
 สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล นูปลพฺภติ
 สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณ โน จ วตฺตพฺเพ โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺมฺญโจ
 ตโต โส ปุคฺคโล นูปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณนาติ มิจฺฉา โน
 เจ ปน วตฺตพฺเพ โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺมฺญโจ ตโต โส ปุคฺคโล
 นูปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณนาติ โน วต เเร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล
 นูปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ
 โข ปุคฺคโล นูปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณ โน จ วตฺตพฺเพ
 โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺมฺญโจ ตโต โส ปุคฺคโล นูปลพฺภติ
 สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณนาติ มิจฺฉา ฯ

ปจฺฉนิกปญจกั

[๗] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺญเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
 โย สจฺฉิกฺกฺขโจ ปรมฺมฺญโจ ตโต โส ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺข-

ปรมญฺเฐนาติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯ อาชานาหิ ปฏิกมมํ หนฺจึ
ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐน เตน วัต เเร วัตตพฺเพ
โย สจฺฉิกญฺโฐ ปรมญฺโฐ ตโต โส ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐนาติ ยํ ตตฺถ วมฺเทสิ วัตตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐน โน จ วัตตพฺเพ โย สจฺฉิกญฺโฐ ปรมญฺโฐ
ตโต โส ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐนาติ มิจฺฉา โน
เจ ปน วัตตพฺเพ โย สจฺฉิกญฺโฐ ปรมญฺโฐ ตโต โส ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐนาติ โน วัต เเร วัตตพฺเพ ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐนาติ ยํ ตตฺถ วมฺเทสิ วัตตพฺเพ
โย ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐน โน จ วัตตพฺเพ
โย สจฺฉิกญฺโฐ ปรมญฺโฐ ตโต โส ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐนาติ มิจฺฉา ฯ

ปฏิกมฺมจตุกํ ฯ

[๘] ตฺวญฺเจ ปน มลฺลสฺสิ วัตตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐน โน จ วัตตพฺเพ โย สจฺฉิกญฺโฐ ปรมญฺโฐ
ตโต โส ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐนาติ เตน ตฺวํ
ตตฺถ เหนฺตย ปฏฺธิญฺญาย เหวํ ปฏฺธิชานนฺตํ เหวํ นิคฺคเหตพฺเพ อถ
ตํ นิคฺคณฺหาม สุนิคฺคหิโตว โหสิ หนฺจึ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐน เตน วัต เเร วัตตพฺเพ โย สจฺฉิกญฺโฐ
ปรมญฺโฐ ตโต โส ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺโฐปรมญฺเฐนาติ ยํ

ตตถ วเทสิ วตตพเพ โข ปุคฺคโล อุลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจน
โน จ วตตพเพ โย สจฺฉิกฺกุจฺจ ปรมฺมฺจฺจ ตโต โส ปุคฺคโล
อูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตตพเพ
โย สจฺฉิกฺกุจฺจ ปรมฺมฺจฺจ ตโต โส ปุคฺคโล อูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ
โน วต เร วตตพเพ ปุคฺคโล อูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ
ยิ ตตถ วเทสิ วตตพเพ โข ปุคฺคโล อูลลพฺภติ
สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจน โน จ วตตพเพ โย สจฺฉิกฺกุจฺจ ปรมฺมฺจฺจ ตโต
โส ปุคฺคโล อูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ อิทํ เต มิจฺฉา ฯ

นิกฺคหจตฺตํ ฯ

[๕] เอเส เจ ทฺพนิกฺคหิตฺเต เหวเมว ตตถ ทกฺข วตตพเพ โข
ปุคฺคโล นฺนูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจน โน จ วตตพเพ โย สจฺฉิกฺกุจฺจ
ปรมฺมฺจฺจ ตโต โส ปุคฺคโล นฺนูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ
โน จ มยฺ ตยา ตตถ เหนตาย ปฏฺิณฺณาย เหว ปฏฺิชนนฺตา เหว
นิกฺคเหตฺตพฺพา อถ มํ นิกฺคณฺหาสิ ทฺพนิกฺคหิตฺตาว โหม หลฺจ
ปุคฺคโล นฺนูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจน เตน วต เร วตตพเพ โย
สจฺฉิกฺกุจฺจ ปรมฺมฺจฺจ ตโต โส ปุคฺคโล นฺนูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ
ยิ ตตถ วเทสิ วตตพเพ โข ปุคฺคโล นฺนูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจน
โน จ วตตพเพ โย สจฺฉิกฺกุจฺจ ปรมฺมฺจฺจ ตโต โส ปุคฺคโล นฺนูลลพฺภติ
สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตตพเพ โย สจฺฉิกฺกุจฺจ
ปรมฺมฺจฺจ ตโต โส ปุคฺคโล นฺนูลลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ โน

วต เร วตตพเพ ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ ยํ
ตตฺถ วเทสิ วตตพเพ โข ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณ
โน จ วตตพเพ โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ ตโต โส ปุคฺคโล
นุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ อิทํ เต มิจฺฉา ฯ

อุปนยฺนจตฺตํ ฯ

[๑๐] น เหวํ นิกฺคเหตพเพ เตน หิ ยํ นิกฺคณฺหาสิ หลฺลิจิ
ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณ เตน วต เร วตตพเพ
โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ ตโต โส ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ
สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตตพเพ โข ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ
สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณ โน จ วตตพเพ โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ
ตโต โส ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ มิจฺฉา โน
เจ ปน วตตพเพ โย สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ ตโต โส ปุคฺคโล
นุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ โน วต เร วตตพเพ ปุคฺคโล
นุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตตพเพ โข
ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณ โน จ วตตพเพ โย
สจฺฉนิกฺกุจฺจ ปรมฺมญฺโ จ ตโต โส ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ
สจฺฉนิกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ อิทํ เต มิจฺฉา เตน หิ เย กเต นิกฺคเห เต
นิกฺคเห ทุกฺกณฺเ สุกเต ปฏิกมฺเม สุกตา ปฏฺฐิปาพนาติ ฯ

นิกฺคมจตฺตํ ฯ

ทฺติโย นิกฺคโห ฯ

[๑๑] ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
สพฺพตฺถ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ หนฺจิจิ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจน
เตน วต เเร วตฺตพฺเพ สพฺพตฺถ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจน โน จ วตฺตพฺเพ สพฺพตฺถ ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ
สพฺพตฺถ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ โน วต เเร
วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจน โน
จ วตฺตพฺเพ สพฺพตฺถ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ
มิจฺฉา ฯ เป ฯ

ตติโย นิคฺคโห ฯ

[๑๒] ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
สพฺพทา ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ หนฺจิจิ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจน
เตน วต เเร วตฺตพฺเพ สพฺพทา ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจน โน จ วตฺตพฺเพ สพฺพทา ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ

สพพทา ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ โน วต เร
วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณน โน
จ วตฺตพฺเพ สพพทา ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ
มิจฺฉาฯเปฯ

[๑๓] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
สพฺเพสุ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ หนฺจิจิ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณ
เตน วต เร วตฺตพฺเพ สพฺเพสุ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณน โน จ วตฺตพฺเพ สพฺเพสุ ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ
สพฺเพสุ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ โน วต เร
วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณน โน
จ วตฺตพฺเพ สพฺเพสุ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ
มิจฺฉาฯเปฯ

[๑๔] ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
สพฺพตฺถ ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมจฺเณนาติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ หนฺจิจิ ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉิ-

กฏจปรมฏเจน เตน วัต เร วัตตพเพ สพพตถ ปุคคโล นูปลพภติ
สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ ยั ตตถ วัตเทสิ วัตตพเพ โข ปุคคโล
นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจน โน จ วัตตพเพ สพพตถ ปุคคโล
นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ มิจฉา โน เจ ปน วัตตพเพ
สพพตถ ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ โน วัต เร
วัตตพเพ ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ ยั ตตถ
วัตเทสิ วัตตพเพ โข ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจน โน
จ วัตตพเพ สพพตถ ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ
มิจฉา ฯเปฯ

[๑๕] ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ ฯ อามนตา ฯ
สพพทา ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ ฯ น เหว
วัตตพเพ ฯ อาชานาหิ นิคคหิ หลฉิ ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจน
เตน วัต เร วัตตพเพ สพพทา ปุคคโล นูปลพภติ
สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ ยั ตตถ วัตเทสิ วัตตพเพ โข ปุคคโล
นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจน โน จ วัตตพเพ สพพทา ปุคคโล
นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ มิจฉา โน เจ ปน วัตตพเพ
สพพทา ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ โน วัต เร
วัตตพเพ ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ ยั ตตถ วัตเทสิ
วัตตพเพ โข ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจน โน จ วัตตพเพ
สพพทา ปุคคโล นูปลพภติ สจฉิกฏจปรมฏเจนาติ มิจฉา ฯเปฯ

[๑๖] ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
สพฺเพสุ ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ หนฺจิจิ ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณ
เตน วต เร วตฺตพฺเพ สพฺเพสุ ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล
นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณ โน จ วตฺตพฺเพ สพฺเพสุ ปุคฺคโล
นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ
สพฺเพสุ ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ โน วต เร
วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณ
โน จ วตฺตพฺเพ สพฺเพสุ ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ
มิจฺฉา ฯ เป ฯ

อฏฺฐกนิกฺคโห ฯ

[๑๗] ปุคฺคโล อฺปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณ รฺูปญฺจ อฺปฺลพฺภติ
สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อณฺณํ รฺูปํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ หนฺจิจิ ปุคฺคโล อฺปฺลพฺภติ
สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณ รฺูปญฺจ อฺปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณ เตน
วต เร วตฺตพฺเพ อณฺณํ รฺูปํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ
วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อฺปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณ รฺูปญฺจ
อฺปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺมญฺเณ โน จ วตฺตพฺเพ อณฺณํ รฺูปํ อณฺโณ

ปุกุคโลติ มิจญา โน เจ ปน วตตพเพ อณณํ รูปํ อณโณ
ปุกุคโลติ โน วต เร วตตพเพ ปุกุคโล อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน
รูปณจ อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ
วตตพเพ โข ปุกุคโล อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน รูปณจ
อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน โน จ วตตพเพ อณณํ รูปํ อณโณ
ปุกุคโลติ มิจญา ฯเปฯ

[๑๘] ปุกุคโล อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน เวทนา จ
อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน ฯเปฯ สณฺหา จ อุปลพทติ ฯเปฯ
สงฺขารํ จ อุปลพทติ ฯเปฯ วิญฺญาณณจ อุปลพทติ
สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อณณํ วิญฺญาณํ อณโณ ปุกุคโลติ ฯ
น เหวํ วตตพเพ ฯ อาชานาหิ นิกฺคหํ หนฺจํ ปุกุคโล อุปลพทติ
สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน วิญฺญาณณจ อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน
เตน วต เร วตตพเพ อณณํ วิญฺญาณํ อณโณ ปุกุคโลติ ยํ
ตตฺถ วเทสิ วตตพเพ โข ปุกุคโล อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน
วิญฺญาณณจ อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน โน จ วตตพเพ
อณณํ วิญฺญาณํ อณโณ ปุกุคโลติ มิจญา โน เจ ปน วตตพเพ
อณณํ วิญฺญาณํ อณโณ ปุกุคโลติ โน วต เร วตตพเพ ปุกุคโล
อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน วิญฺญาณณจ อุปลพทติ
สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตตพเพ โข ปุกุคโล อุปลพทติ
สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน วิญฺญาณณจ อุปลพทติ สจฺฉิกกฺขจฺจปรมฺมฺเจน

โน จ วตตพเพ อณณํ วิญญานํ อณโณ ปุคฺค โสติ มิจฺฉา ฯเปฯ

[๑๕] ปุคฺค โสติ อุลลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจเน จกฺขายตฺตนญจ
อฺปลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจเน ฯเปฯ โสตายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
ฆานายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ ชิวฺหายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
กายายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ รูปรายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
สทฺททายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ คนฺธรายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
รสายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ โผฏฺฐพฺพายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
มฺนายนตฺตนญจ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ ฌมฺมายตฺตนญจ อฺปลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจเน
ฯเปฯ

[๒๐] จกฺขุชาตฺ จ อฺปลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจเน ฯเปฯ
โสตฺตราตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ ฆานชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
ชิวฺหาชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ กายชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
รูปรชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ สทฺทชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
คนฺธชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ รสชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
โผฏฺฐพฺพชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ จกฺขุวิญญานชาตฺ จ อฺปลพฺภติ
ฯเปฯ โสตฺตวิญญานชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ ฆานวิญญานชาตฺ
จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ ชิวฺหาวิญญานชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ
กายวิญญานชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ มโนชาตฺ จ อฺปลพฺภติ
ฯเปฯ มโนวิญญานชาตฺ จ อฺปลพฺภติ ฯเปฯ ฌมฺมชาตฺ จ อฺปลพฺภติ
สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจเน ฯเปฯ

[๒๑] จกฺขุณฺทริยญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ
โสตฺถินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ ฆานินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ
ชีวนฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ กายินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ
มณินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ จีวิตฺถินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ
อิตฺถินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ ปุริสฺสินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ
สุชินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ ทุกฺขินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ
โสมนสฺสินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ โทมนสฺสินฺทริยญจ อุปลพฺภติ
ฯเปฯ อุเปกฺขินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ สทฺถินฺทริยญจ อุปลพฺภติ
ฯเปฯ วิริยฺสินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ สติณฺทริยญจ อุปลพฺภติ
ฯเปฯ สมารฺสินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ ปญฺณินฺทริยญจ อุปลพฺภติ
ฯเปฯ อนณฺตตณฺตสฺสามิตฺถินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ
อณฺณินฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ อณฺณตาวินฺทริยญจ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อณฺณํ อณฺณตาวินฺทริยํ อณฺโณ
ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิกฺคหํ หนฺจึ ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน อณฺณตาวินฺทริยญจ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน เตน วต เเร วตฺตพฺเพ อณฺณํ อณฺณตาวินฺทริยํ
อณฺโณ ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน อณฺณตาวินฺทริยญจ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน โน จ วตฺตพฺเพ อณฺณํ อณฺณตาวินฺทริยํ
อณฺโณ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ อณฺณํ อณฺณา-

ดาวินทุริยํ อญโธ ปุคฺคโลติ โน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺมจฺเณน อญฺญาตาวินทุริยญฺจ อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺช-
ปรมฺมจฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺมจฺเณน อญฺญาตาวินทุริยญฺจ อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺมจฺเณน
โน จ วตฺตพฺเพ อญฺญํ อญฺญาตาวินทุริยํ อญฺโธ ปุคฺคโลติ
มิจฺฉา ฯเป ฯ

[๒๒] ปุคฺคโล นฺอุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺมจฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน ๑ รุปฺภจ
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺมจฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อญฺญํ รูปํ อญฺโธ
ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ ปฏฺฐิมมํ หลฺลิจิ
วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน รูปฺภจ อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺมจฺเณน เตน วต เร วตฺตพฺเพ อญฺญํ รูปํ อญฺโธ
ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ
ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน รูปฺภจ อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺมจฺเณน
โน จ วตฺตพฺเพ อญฺญํ รูปํ อญฺโธ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา
โน เจ ปน วตฺตพฺเพ อญฺญํ รูปํ อญฺโธ ปุคฺคโลติ โน วต
เร วตฺตพฺเพ วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน
รูปฺภจ อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺมจฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ
โข วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน รูปฺภจ
#๑ อภิ. ปุ. ๑๒๗

อุปถพัภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนน โนน จ วตฺตพฺเพ อณฺณํ รูปํ อณฺโณ
ปฺุคฺคโลติ มิจฺฉนํ ฯเปฯ ปฺุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนนํติ ฯ
อามนฺตํ ฯ วุตฺตํ ภควตํ อตฺถิ ปฺุคฺคโล อตฺตหิตาย
ปฺุคฺคปฺุณฺโน เวทนา จ อุปถพัภติ ฯเปฯ สณฺณํ จ อุปถพัภติ
ฯเปฯ สจฺฆารํ จ อุปถพัภนฺติ ฯเปฯ วิญฺญาณณฺจ อุปถพัภติ
สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนนํติ ฯ อามนฺตํ ฯ อณฺณํ วิญฺญาณํ อณฺโณ
ปฺุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานนํ ปฺุคฺคมฺมํ หลฺลจ
วุตฺตํ ภควตํ อตฺถิ ปฺุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฺุคฺคปฺุณฺโน วิญฺญาณณฺจ
อุปถพัภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนน เตน วต เเร วตฺตพฺเพ อณฺณํ
วิญฺญาณํ อณฺโณ ปฺุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข วุตฺตํ
ภควตํ อตฺถิ ปฺุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฺุคฺคปฺุณฺโน วิญฺญาณณฺจ อุปถพัภติ
สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนน โนน จ วตฺตพฺเพ อณฺณํ วิญฺญาณํ อณฺโณ
ปฺุคฺคโลติ มิจฺฉนํ โน เจ ปน วตฺตพฺเพ อณฺณํ วิญฺญาณํ อณฺโณ
ปฺุคฺคโลติ โน วต เเร วตฺตพฺเพ วุตฺตํ ภควตํ อตฺถิ ปฺุคฺคโล
อตฺตหิตาย ปฺุคฺคปฺุณฺโน วิญฺญาณณฺจ อุปถพัภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนนํติ
ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข วุตฺตํ ภควตํ อตฺถิ ปฺุคฺคโล
อตฺตหิตาย ปฺุคฺคปฺุณฺโน วิญฺญาณณฺจ อุปถพัภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนน
โนน จ วตฺตพฺเพ อณฺณํ วิญฺญาณํ อณฺโณ ปฺุคฺคโลติ มิจฺฉนํ ฯเปฯ

[๒๓] ปฺุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนนํติ ฯ อามนฺตํ ฯ
วุตฺตํ ภควตํ อตฺถิ ปฺุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฺุคฺคปฺุณฺโน จกฺขายตฺนณฺจ

อุปถพทติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ โสตายตฺนณฺจ อุปถพทติ
ฯเปฯ ฐมฺมายตฺนณฺจ อุปถพทติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ

[๒๔] .. จกฺขุชาตฺ จ อุปถพทติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ
กายชาตฺ จ อุปถพทติ ฯเปฯ รูปชาตฺ จ อุปถพทติ ฯเปฯ โฝฏฺฐพฺพชาตฺ
จ อุปถพทติ ฯเปฯ จกฺขุวิญญานชาตฺ จ อุปถพทติ ฯเปฯ
มโนวิญญานชาตฺ จ อุปถพทติ ฯเปฯ ฐมฺมชาตฺ จ อุปถพทติ
สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ

[๒๕] .. จกฺขุขุทฺตริยณฺจ อุปถพทติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ
โสติขุทฺตริยณฺจ อุปถพทติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ อณฺเฑตาวินฺทฺตริยณฺจ
อุปถพทติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ ปุคฺคโล นฺุปลพทติ
สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ วุคฺคํ ภควตา อคฺคิ ปุคฺคโล
อคฺคหิตาย ปฏฺิปนฺโน อณฺเฑตาวินฺทฺตริยณฺจ อุปถพทติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ อณฺเฑํ อณฺเฑตาวินฺทฺตริยํ อณฺโโล ปุคฺคโลติ ฯ
น เหวํ วคฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ ปฏฺิคมมํ หณฺจ วุคฺคํ ภควตา อคฺคิ
ปุคฺคโล อคฺคหิตาย ปฏฺิปนฺโน อณฺเฑตาวินฺทฺตริยณฺจ อุปถพทติ
สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจน เตน วต เร วคฺตพฺเพ อณฺเฑํ อณฺเฑตาวินฺทฺตริยํ
อณฺโโล ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วคฺตพฺเพ โข วุคฺคํ ภควตา อคฺคิ
ปุคฺคโล อคฺคหิตาย ปฏฺิปนฺโน อณฺเฑตาวินฺทฺตริยณฺจ อุปถพทติ
สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจน โน จ วคฺตพฺเพ อณฺเฑํ อณฺเฑตาวินฺทฺตริยํ อณฺโโล
ปุคฺคโลติ มิจฺฉา โน เจ ปน วคฺตพฺเพ อณฺเฑํ อณฺเฑตาวินฺทฺตริยํ

อณฺโល ปุคฺคโลติ โน วัต เเร วัตตพฺเพ ฐตฺถํ ภควตา อตฺถิ
ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน อณฺณาตาวิญฺญูริชฺชจ อฺปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วัตเทสิ วัตตพฺเพ โข ฐตฺถํ
ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน อณฺณาตาวิญฺญูริชฺชจ
อฺปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ โน จ วัตตพฺเพ อณฺณํ อณฺณาตาวิญฺญูริชฺช
อณฺโល ปุคฺคโลติ มิจฺฉา ฯเปฯ

สุทฺธิกถํสนฺทนา ฯ

[๒๖] ฐปํ อฺปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ เวทนา จ อฺปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ อณฺณํ ฐปํ อณฺณา เวทนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปุคฺคโล อฺปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ ฐปณฺจ อฺปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจ-
ปรมฺมจฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อณฺณํ ฐปํ อณฺโល ปุคฺคโลติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิกฺคหํ หลฺลิจิ ฐปํ อฺปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ เวทนา จ อฺปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ
อณฺณํ ฐปํ อณฺณา เวทนา ปุคฺคโล อฺปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ
ฐปณฺจ อฺปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ เตน วัต เเร วัตตพฺเพ
อณฺณํ ฐปํ อณฺโល ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วัตเทสิ วัตตพฺเพ โข
ฐปํ อฺปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ เวทนา จ อฺปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ อณฺณํ ฐปํ อณฺณา เวทนา ปุคฺคโล อฺปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ ฐปณฺจ อฺปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมจฺเณ โน
จ วัตตพฺเพ อณฺณํ ฐปํ อณฺโល ปุคฺคโลติ มิจฺฉา โน เจ ปน

วตฺตพฺเพ อณฺณํ รูปํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ โน วต เร วตฺตพฺเพ
รูปํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน เวทนา จ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน อณฺณํ รูปํ อณฺณา เวทนา ปุคฺคโล อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน รูปญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจนาติ ยํ
ตฺตถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข รูปํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน
เวทนา จ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน อณฺณํ รูปํ อณฺณา
เวทนา ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน รูปญจ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน โน จ วตฺตพฺเพ อณฺณํ รูปํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ
มิจฺฉา ฯเปฯ

[๒๗] รูปํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน สณฺณา จ อุปลพฺภติ
ฯเปฯ สงฺขารรา จ อุปลพฺภนฺติ ฯเปฯ วิญฺญาณญจ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน อณฺณํ รูปํ อณฺณํ วิญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน รูปญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจ-
ปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อณฺณํ รูปํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิกฺคหํ หลฺจิ รูปํ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน วิญฺญาณญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน
อณฺณํ รูปํ อณฺณํ วิญฺญาณํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน
รูปญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน เตน วต เร วตฺตพฺเพ
อณฺณํ รูปํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ ยํ ตฺตถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข
รูปํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจฺปรมฺมฺเจเน วิญฺญาณญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิ-

ฯเปฯ สยณา จ อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ ฯเปฯ

[๓๑] วิญญาณั อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ รูปญจ
 อุปลพทติ ฯเปฯ เวทนา จ อุปลพทติ ฯเปฯ สยณา จ อุปลพทติ
 ฯเปฯ สงขารรา จ อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ อณณั
 วิญญาณั อณณเ สงขารราติ ฯ อามนุตา ฯ ปุคคโล อุปลพทติ
 สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ วิญญาณญจ อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณนาติ ฯ
 อามนุตา ฯ อณณั วิญญาณั อณณโ ปุคคโลติ ฯ น เหว
 วตตพเพ ฯ อาชานาหิ นิคคหิ หลจจิ วิญญาณั อุปลพทติ
 สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ สงขารรา จ อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ
 อณณั วิญญาณั อณณเ สงขารรา ปุคคโล อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ
 วิญญาณญจ อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ เตน วต
 เร วตตพเพ อณณั วิญญาณั อณณโ ปุคคโลติ ยั ตตถ วเทสิ
 วตตพเพ โข วิญญาณั อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ สงขารรา จ
 อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ อณณั วิญญาณั อณณเ สงขารรา
 ปุคคโล อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ วิญญาณญจ อุปลพทติ
 สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ โน จ วตตพเพ อณณั วิญญาณั อณณโ
 ปุคคโลติ มิจฉา โน เจ ปน วตตพเพ อณณั วิญญาณั อณณโ
 ปุคคโลติ โน วต เร วตตพเพ วิญญาณั อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ
 สงขารรา จ อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ อณณั
 วิญญาณั อณณเ สงขารรา ปุคคโล อุปลพทติ สจฉิกฏฐปรมฏฐเณ

วิญญาณญจ อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ
วตฺตพฺเพ โข วิญญาณํ อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน สงฺขารา
จ อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน อณฺณํ วิญญาณํ อณฺเณ
สงฺขารา ปุคฺคโล อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน วิญญาณญจ
อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน โน จ วตฺตพฺเพ อณฺณํ วิญญาณํ
อณฺโณ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา ฯเปฯ

[๓๒] จกฺขายตฺนํ อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน โสตายตฺนญจ
อุปลพฤติ ฯเปฯ ฌมฺมายตฺนญจ อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน
ฯเปฯ

[๓๓] โสตายตฺนํ อุปลพฤติ ฯเปฯ ฌมฺมายตฺนํ อุปลพฤติ
สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน จกฺขายตฺนญจ อุปลพฤติ ฯเปฯ มนฺนายตฺนญจ
อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ

[๓๔] จกฺขุชาตฺถ อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน โสตฺธาตฺถ จ
อุปลพฤติ ฯเปฯ ฌมฺมชาตฺถ จ อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ

[๓๕] โสตฺธาตฺถ อุปลพฤติ ฯเปฯ ฌมฺมชาตฺถ อุปลพฤติ
สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน จกฺขุชาตฺถ จ อุปลพฤติ ฯเปฯ มโนวิญญาณชาตฺถ จ
อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน ฯเปฯ

[๓๖] จกฺขุณฺทริยํ อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน โสติณฺทริยญจ
อุปลพฤติ ฯเปฯ อณฺณวาทาวิณฺทริยญจ อุปลพฤติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน
ฯเปฯ

[๓๘] โสติณฺทริยํ อุปลพฺภติ ฯเปฯ อณฺดาตาวินฺทริยํ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน จกฺขณฺทริยณฺจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ อณฺณินฺทริยณฺจ
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน อณฺณํ อณฺดาตาวินฺทริยํ อณฺณํ
อณฺณินฺทริยณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน
อณฺดาตาวินฺทริยณฺจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเนติ ฯ อามนฺตา ฯ
อณฺณํ อณฺดาตาวินฺทริยํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ
อาชานาหิ นิคฺคหํ หลจฺจิ อณฺดาตาวินฺทริยํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน
อณฺณินฺทริยณฺจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน อณฺณํ
อณฺดาตาวินฺทริยํ อณฺณํ อณฺณินฺทริยํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน
อณฺดาตาวินฺทริยณฺจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน เตน
วต เเร วตฺตพฺเพ อณฺณํ อณฺดาตาวินฺทริยํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โข อณฺดาตาวินฺทริยํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน
อณฺณินฺทริยณฺจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน อณฺณํ อณฺดาตาวินฺทริยํ
อณฺณํ อณฺณินฺทริยํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน
อณฺดาตาวินฺทริยณฺจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน โน จ วตฺตพฺเพ
อณฺณํ อณฺดาตาวินฺทริยํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา โน เจ ปน
วตฺตพฺเพ อณฺณํ อณฺดาตาวินฺทริยํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ โน วต
เเร วตฺตพฺเพ อณฺดาตาวินฺทริยํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน
อณฺณินฺทริยณฺจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน อณฺณํ อณฺดาตาวินฺทริยํ
อณฺณํ อณฺณินฺทริยํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุชฺชปรมฺภูเจเน

อณฺดาตาวินุทฺริยญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โข อณฺดาตาวินุทฺริยํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน
อณฺณินุทฺริยญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน อณฺณํ อณฺดาตาวินุทฺริยํ
อณฺณํ อณฺณินุทฺริยํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน
อณฺดาตาวินุทฺริยญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน โน จ วตฺตพฺเพ
อณฺณํ อณฺดาตาวินุทฺริยํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา ฯเปฯ

[๓๘] รูปี อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน เวทนา จ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน อณฺณํ รูปี อณฺณา เวทนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน รูปลฺลจ
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อณฺณํ รูปีอณฺโณ
ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ ปฏฺิกมฺมํ หลฺจิ รูปี
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน เวทนา จ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน
อณฺณํ รูปี อณฺณา เวทนา วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล
อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน รูปลฺลจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน เตน
วต เเร วตฺตพฺเพ อณฺณํ รูปี อณฺโณ ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ
วตฺตพฺเพ โข รูปี อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน เวทนา จ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน อณฺณํ รูปี อณฺณา เวทนา วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ
ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน รูปลฺลจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺปรมฺภูเจน
โน จ วตฺตพฺเพ อณฺณํ รูปี อณฺโณ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา โน เจ
ปน วตฺตพฺเพ อณฺณํ รูปี อณฺโณ ปุคฺคโลติ โน วต เเร

วตุตพเพ รุปี อุปลพทติ สจฉิกกฐปรมญเจณ เวทนา จ อุปลพทติ
สจฉิกกฐปรมญเจณ อณณัม รุปี อณณวา เวทนา วตุตติ ภกวตา
อตุติ ปุคคโล อตุตหิตาย ปฏิปนโน รูปญจ อุปลพทติ
สจฉิกกฐปรมญเจณาติ ยิ ตตุถ วเทสิ วตุตพเพ โข รุปี อุปลพทติ
สจฉิกกฐปรมญเจณ เวทนา จ อุปลพทติ สจฉิกกฐปรมญเจณ อณณัม
รูปี อณณวา เวทนา วตุตติ ภกวตา อตุติ ปุคคโล อตุตหิตาย
ปฏิปนโน รูปญจ อุปลพทติ สจฉิกกฐปรมญเจณ โน จ วตุตพเพ
อณณัม รุปี อณณโว ปุคคโลติ มิจฉา ฯเปฯ

[๑๕] รุปี อุปลพทติ สจฉิกกฐปรมญเจณ สณณวา จ อุปลพทติ
ฯเปฯ สงขารรา จ อุปลพททติ ฯเปฯ วิณณณณญจ อุปลพทติ
สจฉิกกฐปรมญเจณ ฯเปฯ

[๑๖] เวทนา อุปลพทติ สจฉิกกฐปรมญเจณ สณณวา จ
อุปลพทติ ฯเปฯ สงขารรา จ อุปลพททติ ฯเปฯ วิณณณณญจ
อุปลพทติ ฯเปฯ รูปญจ อุปลพทติ สจฉิกกฐปรมญเจณ ฯเปฯ

[๑๗] สณณวา อุปลพทติ สจฉิกกฐปรมญเจณ สงขารรา จ
อุปลพททติ ฯเปฯ วิณณณณญจ อุปลพทติ ฯเปฯ รูปญจ อุปลพทติ
ฯเปฯ เวทนา จ อุปลพทติ สจฉิกกฐปรมญเจณ ฯเปฯ

[๑๘] สงขารรา อุปลพททติ สจฉิกกฐปรมญเจณ วิณณณณญจ
อุปลพทติ ฯเปฯ รูปญจ อุปลพทติ ฯเปฯ เวทนา จ อุปลพทติ
ฯเปฯ สณณวา จ อุปลพทติ สจฉิกกฐปรมญเจณ ฯเปฯ

[๔๓] วิญญาณํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน รูปญจ
อุปลพฺภติ ฯเปฯ เวทนา จ อุปลพฺภติ ฯเปฯ สลฺยา จ อุปลพฺภติ
ฯเปฯ สงฺขารํ จ อุปลพฺภนฺติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน ฯเปฯ

[๔๔] จกฺขายตฺนํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน โสตยตฺนญจ
อุปลพฺภติ ฯเปฯ ฌมฺมายตฺนญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน
ฯเปฯ

[๔๕] โสตยตฺนํ อุปลพฺภติ ฯเปฯ ฌมฺมายตฺนํ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน จกฺขายตฺนญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ มนยตฺนญจ
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน ฯเปฯ

[๔๖] จกฺขุชาตฺ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน โสตฺชาตฺ จ
อุปลพฺภติ ฯเปฯ ฌมฺมชาตฺ จ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน ฯเปฯ

[๔๗] โสตฺชาตฺ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน ฯเปฯ ฌมฺมชาตฺ
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน จกฺขุชาตฺ จ อุปลพฺภติ ฯเปฯ
มโนวิญฺญาณชาตฺ จ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน ฯเปฯ

[๔๘] จกฺขุณฺทริยํ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน โสตฺินฺทริยญจ
อุปลพฺภติ ฯเปฯ อณฺเณตาวินฺทริยญจ อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจ
ปรมฺมญฺเณน ฯเปฯ

[๔๙] โสตฺินฺทริยํ อุปลพฺภติ ฯเปฯ อณฺเณตาวินฺทริยํ อุปลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน จกฺขุณฺทริยญจ อุปลพฺภติ ฯเปฯ อณฺเณินฺทริยญจ
อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณน อณฺเณํ อณฺเณตาวินฺทริยํ

อดณั อณณินทริยนุติ ๑ อามนุตา ๑ วุตตัม ภควตา อตถิ ปุคฺคโล
 อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน อณฺณตาวิญฺญู อุลลภตฺติ
 สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจนาติ ๑ อามนุตา ๑ อดณั อณฺณตาวิญฺญู อณฺโณ
 ปุคฺคโลติ ๑ น เหว วตฺตพฺเพ ๑ อาชานาหิ ปฏิกมฺมํ หลฺลจฺ
 อณฺณตาวิญฺญู อุลลภตฺติ สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจเน อณฺณินทริยญฺจ อุลลภตฺติ
 สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจเน อดณั อณฺณตาวิญฺญู อดณั อณฺณินทริย
 วุตตัม ภควตา อตถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน อณฺณตาวิญฺญู
 อุลลภตฺติ สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจเน เตน วต เเร วตฺตพฺเพ
 อดณั อณฺณตาวิญฺญู อณฺโณ ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ
 วตฺตพฺเพ โข อณฺณตาวิญฺญู อุลลภตฺติ สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจเน
 อณฺณินทริยญฺจ อุลลภตฺติ สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจเน อดณั อณฺณตาวิญฺญู
 อดณั อณฺณินทริย วุตตัม ภควตา อตถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย
 ปฏิปนฺโน อณฺณตาวิญฺญู อุลลภตฺติ สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจเน โน
 จ วตฺตพฺเพ อดณั อณฺณตาวิญฺญู อณฺโณ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา
 โน เจ ปน วตฺตพฺเพ อดณั อณฺณตาวิญฺญู อณฺโณ ปุคฺคโลติ
 โน วต เเร วตฺตพฺเพ อณฺณตาวิญฺญู อุลลภตฺติ สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจเน
 อณฺณินทริยญฺจ อุลลภตฺติ สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจเน อดณั
 อณฺณตาวิญฺญู อดณั อณฺณินทริย วุตตัม ภควตา อตถิ ปุคฺคโล
 อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน อณฺณตาวิญฺญู อุลลภตฺติ
 สจฺฉิกกฺขปรมฺมเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข อณฺณตาวิญฺญู

อุปถพุทธิ สจฺฉิกกุฏจปรมฺภูเจน อยณฺณินฺทริยญจ อุปถพุทธิ สจฺฉิ-
กกุฏจปรมฺภูเจน อยณฺณํ อยณฺณตาวินฺทริยํ อยณฺณํ อยณฺณินฺทริยํ วุตฺตํ
ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺธิปนฺโน อยณฺณตาวินฺทริยญจ
อุปถพุทธิ สจฺฉิกกุฏจปรมฺภูเจน โน จ วตฺตพฺเพ อยณฺณํ อยณฺณตาวินฺทริยํ
อยณฺโณ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา ฯเปฯ

โอปมฺมสํสนฺทนํ ฯ

[๕๐] ปุคฺคโล อุปถพุทธิ สจฺฉิกกุฏจปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปํ ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ หนฺจ
ปุคฺคโล อุปถพุทธิ สจฺฉิกกุฏจปรมฺภูเจน เตน วต เเร วตฺตพฺเพ
รูปํ ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปถพุทธิ
สจฺฉิกกุฏจปรมฺภูเจน โน จ วตฺตพฺเพ รูปํ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา
โน เจ ปน วตฺตพฺเพ รูปํ ปุคฺคโลติ โน วต เเร วตฺตพฺเพ
ปุคฺคโล อุปถพุทธิ สจฺฉิกกุฏจปรมฺภูเจนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ
โข ปุคฺคโล อุปถพุทธิ สจฺฉิกกุฏจปรมฺภูเจน โน จ วตฺตพฺเพ
รูปํ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา ฯเปฯ

[๕๑] ปุคฺคโล อุปถพุทธิ สจฺฉิกกุฏจปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปสฺมี ปุคฺคโล ฯเปฯ อยณฺณตฺร รูปา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคลสฺมี
รูปนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ หนฺจ ปุคฺคโล
อุปถพุทธิ สจฺฉิกกุฏจปรมฺภูเจน เตน วต เเร วตฺตพฺเพ ปุคฺคลสฺมี
รูปนฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล อุปถพุทธิ

สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณ โน จ วตฺตพฺเพ ปุคฺคตสฺมี รูปนฺติ มิจฺฉา
โน เจ ปน วตฺตพฺเพ ปุคฺคตสฺมี รูปนฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ
ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ
โฆ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณ โน จ วตฺตพฺเพ
ปุคฺคตสฺมี รูปนฺติ มิจฺฉา ฯเปฯ

[๕๒] ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
เวทนา ปุคฺคโล ฯเปฯ เวทนาย ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺฺณตฺร เวทนาย
ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตสฺมี เวทนา ฯเปฯ สลฺยญา ปุคฺคโล ฯเปฯ
สลฺยณาย ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺฺณตฺร สลฺยณาย ปุคฺคโล ฯเปฯ
ปุคฺคตสฺมี สลฺยญา ฯเปฯ สงฺขารา ปุคฺคโล ฯเปฯ สงฺขารตฺสุ
ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺฺณตฺร สงฺขารตฺสุ ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตสฺมี
สงฺขารา ฯเปฯ วิญฺญาณํ ปุคฺคโล ฯเปฯ วิญฺญาณตฺสฺมี ปุคฺคโล
ฯเปฯ อณฺฺณตฺร วิญฺญาณา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตสฺมี วิญฺญาณนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิกฺคหํ หนฺจิจิ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณ เตน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคตสฺมี วิญฺญาณนฺติ
ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โฆ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณ
โน จ วตฺตพฺเพ ปุคฺคตสฺมี วิญฺญาณนฺติ มิจฺฉา โน
เจ ปน วตฺตพฺเพ ปุคฺคตสฺมี วิญฺญาณนฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ
ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ
โฆ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเณ โน จ วตฺตพฺเพ

ปุคฺคตสฺมี วิญญานนฺติ มิจฺฉา ฯเปฯ

[๕๓] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจปรมฺภุเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
จกฺขายตฺนํ ปุคฺคโล ฯเปฯ จกฺขายตฺนสฺมี ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺณตฺร
จกฺขายตฺนา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตสฺมี จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ ฌมฺมายตฺนํ
ปุคฺคโล ฯเปฯ ฌมฺมายตฺนสฺมี ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺณตฺร ฌมฺมายตฺนา
ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตสฺมี ฌมฺมายตฺนํ ฯเปฯ

[๕๔] .. จกฺขุชาตฺตุ ปุคฺคโล ฯเปฯ จกฺขุชาตฺตุยา ปุคฺคโล ฯเปฯ
อณฺณตฺร จกฺขุชาตฺตุยา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตสฺมี จกฺขุชาตฺตุ ฯเปฯ
ฌมฺมชาตฺตุ ปุคฺคโล ฯเปฯ ฌมฺมชาตฺตุยา ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺณตฺร
ฌมฺมชาตฺตุยา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตสฺมี ฌมฺมชาตฺตุ ฯเปฯ

[๕๕] .. จกฺขุณฺทฺริยํ ปุคฺคโล ฯเปฯ จกฺขุณฺทฺริยสฺมี ปุคฺคโล ฯเปฯ
อณฺณตฺร จกฺขุณฺทฺริยา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตสฺมี จกฺขุณฺทฺริยํ ฯเปฯ
อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยํ ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยสฺมี ปุคฺคโล
ฯเปฯ อณฺณตฺร อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตสฺมี
อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิกฺกหํ
หฺลจฺจิ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจปรมฺภุเจเน เตเน วต เเร วตฺตพฺเพ
ปุคฺคตสฺมี อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยนฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข
ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกกฺขจปรมฺภุเจเน โน จ วตฺตพฺเพ ปุคฺคตสฺมี
อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยนฺติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ ปุคฺคตสฺมี
อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยนฺติ โน วต เเร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ

สัจฉิกกุญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ปุคฺคโล
อฺปฺลพฺภติ สัจฉิกกุญฺจปรมฺมญฺเณ โน จ วตฺตพฺเพ ปุคฺคลสฺมี อณฺเวยา-
ตาวินฺทริยนฺติ มิจฺฉาฯเปฯ

[๕๖] ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สัจฉิกกุญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
วฺตุตฺติ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโนติ ฯ อามนฺตา ฯ
รฺูปํ ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ ปฏิกมฺมํ หลฺลจฺจิ
วฺตุตฺติ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน เตน วตฺ เร
วตฺตพฺเพ รฺูปํ ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข วฺตุตฺติ
ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โน จ วตฺตพฺเพ
รฺูปํ ปุคฺคโลติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ รฺูปํ ปุคฺคโลติ
โน วตฺ เร วตฺตพฺเพ วฺตุตฺติ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย
ปฏิปนฺโนติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข วฺตุตฺติ ภควตา อตฺถิ
ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โน จ วตฺตพฺเพ รฺูปํ ปุคฺคโลติ
มิจฺฉาฯเปฯ

[๕๗] ปุคฺคโล นฺุปลพฺภติ สัจฉิกกุญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
วฺตุตฺติ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโนติ ฯ อามนฺตา ฯ
รฺูปสฺมี ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺเวยตฺร รฺูปา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคลสฺมี
รฺูปํ ฯเปฯ เวทนา ปุคฺคโล ฯเปฯ เวทนาย ปุคฺคโล ฯเปฯ
อณฺเวยตฺร เวทนาย ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคลสฺมี เวทนา ฯเปฯ สณฺเวย
ปุคฺคโล ฯเปฯ สณฺเวยาย ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺเวยตฺร สณฺเวยาย ปุคฺคโล

๗เป๗ ปุคฺคตสฺมี สลฺยว ๗เป๗ สงฺขาร ๗เป๗ ปุคฺคโล ๗เป๗ สงฺขารสฺ
 ปุคฺคโล ๗เป๗ อณฺณตฺร สงฺขารสฺ ปุคฺคโล ๗เป๗ ปุคฺคตสฺมี
 สงฺขาร ๗เป๗ วิญฺญาณํ ปุคฺคโล ๗เป๗ วิญฺญาณสฺมี ปุคฺคโล
 ๗เป๗ อณฺณตฺร วิญฺญาณา ปุคฺคโล ๗เป๗ ปุคฺคตสฺมี วิญฺญาณนฺติ ๗
 น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗ อาชานาหิ ปฏฺฐิกมฺมํ หลฺลจฺจ วุตฺตํ ภกฺวตา
 อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน เตน วต เร วตฺตพฺเพ
 ปุคฺคตสฺมี วิญฺญาณนฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข วุตฺตํ
 ภกฺวตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน โน จ วตฺตพฺเพ
 ปุคฺคตสฺมี วิญฺญาณนฺติ มิจฺจนา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ ปุคฺคตสฺมี
 วิญฺญาณนฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ วุตฺตํ ภกฺวตา อตฺถิ ปุคฺคโล
 อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺนติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข วุตฺตํ
 ภกฺวตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน โน จ วตฺตพฺเพ
 ปุคฺคตสฺมี วิญฺญาณนฺติ มิจฺจนา ๗เป๗

[๕๘] ปุคฺคโล นฺนูปลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺมญฺเจนาติ ๗ อามนฺตา ๗
 วุตฺตํ ภกฺวตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺนติ ๗ อามนฺตา ๗
 จกฺขายตฺนํ ปุคฺคโล ๗เป๗ จกฺขายตฺนสฺมี ปุคฺคโล ๗เป๗
 อณฺณตฺร จกฺขายตฺนา ปุคฺคโล ๗เป๗ ปุคฺคตสฺมี จกฺขายตฺนํ ๗เป๗
 ฌมฺมายตฺนํ ปุคฺคโล ๗เป๗ ฌมฺมายตฺนสฺมี ปุคฺคโล ๗เป๗
 อณฺณตฺร ฌมฺมายตฺนา ปุคฺคโล ๗เป๗ ปุคฺคตสฺมี ฌมฺมายตฺนํ
 ๗เป๗ จกฺขุชาตฺตํ ปุคฺคโล ๗เป๗ จกฺขุชาตฺตยา ปุคฺคโล ๗เป๗

อณฺณตฺร จกฺขุชาตฺยา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตฺสฺมี จกฺขุชาตฺ ฯเปฯ
ธมฺมชาตฺ ปุคฺคโล ฯเปฯ ธมฺมชาตฺยา ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺณตฺร
ธมฺมชาตฺยา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตฺสฺมี ธมฺมชาตฺ ฯเปฯ

[๕๕] .. จกฺขุณฺทฺริยํ ปุคฺคโล ฯเปฯ จกฺขุณฺทฺริยสฺมี ปุคฺคโล
ฯเปฯ อณฺณตฺร จกฺขุณฺทฺริยา ปุคฺคโล ฯเปฯ ปุคฺคตฺสฺมี จกฺขุณฺทฺริยํ
ฯเปฯ อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยํ ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยสฺมี
ปุคฺคโล ฯเปฯ อณฺณตฺร อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยา ปุคฺคโล ฯเปฯ
ปุคฺคตฺสฺมี อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ
ปฺปฏิภมฺมํ หลฺลิจิ วุตฺตํ ภกฺวตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย
ปฺปฏิปนฺโน เตน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคตฺสฺมี อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยนฺติ
ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข วุตฺตํ ภกฺวตา อตฺถิ ปุคฺคโล
อตฺตหิตาย ปฺปฏิปนฺโน โน จ วตฺตพฺเพ ปุคฺคตฺสฺมี อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยนฺติ
มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ ปุคฺคตฺสฺมี อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยนฺติ
โน วต เร วตฺตพฺเพ วุตฺตํ ภกฺวตา อตฺถิ ปุคฺคโล
อตฺตหิตาย ปฺปฏิปนฺนินฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข วุตฺตํ
ภกฺวตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฺปฏิปนฺโน โน จ วตฺตพฺเพ
ปุคฺคตฺสฺมี อณฺณตฺวาวิณฺทฺริยนฺติ มิจฺฉา ฯเปฯ

จตุกฺกนยสํสนฺทํ ฯ

[๖๐] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปุคฺคโล สปฺปจฺจโย ฯเปฯ ปุคฺคโล อปฺปจฺจโย ฯเปฯ ปุคฺคโล

สงขโต ฯเปฯ ปุคฺคโล อสงขโต ฯเปฯ ปุคฺคโล สสฺสโต ฯเปฯ
ปุคฺคโล อสสฺสโต ฯเปฯ ปุคฺคโล สนิมิตฺโต ฯเปฯ ปุคฺคโล
อนิมิตฺโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สงฺขิตฺตํ ฯ

[๖๑] ปุคฺคโล นุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺฐปรมญฺเฐนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนฺโนติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปุคฺคโล สปฺปจฺจโย ฯเปฯ ปุคฺคโล อปฺปจฺจโย ฯเปฯ ปุคฺคโล
สงขโต ฯเปฯ ปุคฺคโล อสงขโต ฯเปฯ ปุคฺคโล สสฺสโต ฯเปฯ
ปุคฺคโล อสสฺสโต ฯเปฯ ปุคฺคโล สนิมิตฺโต ฯเปฯ ปุคฺคโล
อนิมิตฺโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สงฺขิตฺตํ ฯ

ลภฺขณฺยตฺตํกตา ฯ

[๖๒] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ อุปลพฺภติ ปุคฺคโลติ ฯ ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ อุปลพฺภติ เกหิจิ ปุคฺคโล เกหิจิ น ปุคฺคโลติ ฯ
ปุคฺคโล เกหิจิ อุปลพฺภติ เกหิจิ น อุปลพฺภตฺตีติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๓] ปุคฺคโล สจฺฉิกญฺโโจ สจฺฉิกญฺโโจ ปุคฺคโลติ ฯ ปุคฺคโล
สจฺฉิกญฺโโจ สจฺฉิกญฺโโจ เกหิจิ ปุคฺคโล เกหิจิ น ปุคฺคโลติ ฯ ปุคฺคโล
เกหิจิ สจฺฉิกญฺโโจ เกหิจิ น สจฺฉิกญฺโโจติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๔] ปุคฺคโล วิชฺชมาโน วิชฺชมาโน ปุคฺคโลติ ฯ ปุคฺคโล
วิชฺชมาโน วิชฺชมาโน เกหิจิ ปุคฺคโล เกหิจิ น ปุคฺคโลติ ฯ ปุคฺคโล
เกหิจิ วิชฺชมาโน เกหิจิ น วิชฺชมาโนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๕] ปุคฺคโล สัมมุชฺชมาโน สัมมุชฺชมาโน ปุคฺคโลติ ฯ ปุคฺคโล
สัมมุชฺชมาโน สัมมุชฺชมาโน เกหิจิ ปุคฺคโล เกหิจิ น ปุคฺคโลติ ฯ
ปุคฺคโล เกหิจิ สัมมุชฺชมาโน เกหิจิ น สัมมุชฺชมาโนติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๖] ปุคฺคโล อตฺถิ อตฺถิ ปุคฺคโลติ ฯ ปุคฺคโล อตฺถิ
อตฺถิ เกหิจิ ปุคฺคโล เกหิจิ น ปุคฺคโลติ ฯ ปุคฺคโล เกหิจิ อตฺถิ
เกหิจิ น อตฺถิตฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๗] ปุคฺคโล อตฺถิ อตฺถิ น สพฺโพ ปุคฺคโลติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปุคฺคโล นตฺถิ นตฺถิ น สพฺโพ ปุคฺคโลติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ สงฺขิตฺตํ ฯ

วจนโสธนํ ฯ

[๖๘] รูปชาตฺถยา รูปี ปุคฺคโลติ ฯ อามนฺตา ฯ กามชาตฺถยา
กามี ปุคฺคโลติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๙] รูปชาตฺถยา รูปีโน สตฺตตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ กามชาตฺถยา
กามีโน สตฺตตฺตาติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๐] อรูปชาตฺถยา อรูปี ปุคฺคโลติ ฯ อามนฺตา ฯ กามชาตฺถยา
กามี ปุคฺคโลติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๑] อรูปชาตฺถยา อรูปีโน สตฺตตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ กามชาตฺถยา
กามีโน สตฺตตฺตาติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๒] รูปชาตฺถยา รูปี ปุคฺคโล อรูปชาตฺถยา อรูปี ปุคฺคโล

อตุถิ จ โกจิ รูปธาตุยา จูโต อรูปธาตุ อุปปชชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปี ปุคฺคโล อฺจฺฉินฺโน อรูปี ปุคฺคโล ชาโตติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๓] รูปธาตุยา รูปิโน สตุตา อรูปธาตุยา อรูปิโน สตุตา
อตุถิ จ โกจิ รูปธาตุยา จูโต อรูปธาตุ อุปปชชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปี สตุโต อฺจฺฉินฺโน อรูปี สตุโต ชาโตติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๔] กาโยติ วา สรีรฺนฺติ วา สรีรฺนฺติ วา กาโยติ วา
กาโย อปฺปิโย กริตฺวา เอส เส เอกภฺเจ สเม สภาเค ตชฺชาเตติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปุคฺคโลติ วา ชิโวติ วา ชิโวติ วา ปุคฺคโลติ วา
ปุคฺคฺลํ อปฺปิโย กริตฺวา เอส เส เอกภฺเจ สเม สภาเค ตชฺชาเตติ ฯ
อามนฺตา ฯ อณฺโณ กาโย อณฺโณ ปุคฺคโลติ ฯ อามนฺตา ฯ
อณฺณํ ชิโว อณฺณํ สรีรฺนฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ
นิกฺคหํ หนฺจิกิ กาโยติ วา สรีรฺนฺติ วา สรีรฺนฺติ วา กาโยติ
วา กาโย อปฺปิโย กริตฺวา เอส เส เอกภฺเจ สเม สภาเค
ตชฺชาเต ปุคฺคโลติ วา ชิโวติ วา ชิโวติ วา ปุคฺคโลติ วา
ปุคฺคฺลํ อปฺปิโย กริตฺวา เอส เส เอกภฺเจ สเม สภาเค ตชฺชาเต
อณฺโณ กาโย อณฺโณ ปุคฺคโล เตน วต เรวตฺตพฺเพ อณฺณํ
ชิโว อณฺณํ สรีรฺนฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข กาโยติ
วา สรีรฺนฺติ วา สรีรฺนฺติ วา กาโยติ วา กาโย อปฺปิโย กริตฺวา

เอเส เส เอกฺกุเจ สเม สภาเค ตชฺชาเต ปุคฺคโลติ วา ชีโวติ
วา ชีโวติ วา ปุคฺคโลติ วา ปุคฺคลํ อปฺปิยํ กริตฺวา เอเส เส
เอกฺกุเจ สเม สภาเค ตชฺชาเต อญฺโฆ กาโย อญฺโฆ ปุคฺคโล
โน จ วตฺตพฺเพ อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรฺรณฺติ มิจฺฉา โน เจ
ปน วตฺตพฺเพ อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรฺรณฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ
กาโยติ วา สรฺรณฺติ วา สรฺรณฺติ วา กาโยติ วา กายํ อปฺปิยํ
กริตฺวา เอเส เส เอกฺกุเจ สเม สภาเค ตชฺชาเต ปุคฺคโลติ วา
ชีโวติ วา ชีโวติ วา ปุคฺคโลติ วา ปุคฺคลํ อปฺปิยํ กริตฺวา
เอเส เส เอกฺกุเจ สเม สภาเค ตชฺชาเต อญฺโฆ กาโย อญฺโฆ
ปุคฺคโลติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข กาโยติ วา สรฺรณฺติ
วา สรฺรณฺติ วา กาโยติ วา กายํ อปฺปิยํ กริตฺวา เอเส เส
เอกฺกุเจ สเม สภาเค ตชฺชาเต ปุคฺคโลติ วา ชีโวติ วา ชีโวติ
วา ปุคฺคโลติ วา ปุคฺคลํ อปฺปิยํ กริตฺวา เอเส เส เอกฺกุเจ
สเม สภาเค ตชฺชาเต อญฺโฆ กาโย อญฺโฆ ปุคฺคโล โน จ
วตฺตพฺเพ อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรฺรณฺติ มิจฺฉา ฯเปฯ

[๗๕] กาโยติ วา สรฺรณฺติ วา สรฺรณฺติ วา กาโยติ วา
กายํ อปฺปิยํ กริตฺวา เอเส เส เอกฺกุเจ สเม สภาเค ตชฺชาเตติ ฯ
อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย
ปฺฏิปนฺโนติ ฯ อามนฺตา ฯ อญฺโฆ กาโย อญฺโฆ ปุคฺคโลติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ ปฺฏิกมฺมํ หลฺยจิ กาโยติ วา

สรีรนต์ติ วา สรีรนต์ติ วา กาโยติ วา กายั อปฺปิยั กริตฺตฺวา เอส
 เส เอกฺกุเจ สเม สภาเค ตชฺชาเต วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล
 อตฺตหิตาย ปฏฺธิปนฺโน เตน วต เร วตฺตพฺเพ อญฺโหล กาโย
 อญฺโหล ปุคฺคโลติ ยั ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข กาโยติ วา
 สรีรนต์ติ วา สรีรนต์ติ วา กาโยติ วา กายั อปฺปิยั กริตฺตฺวา เอส
 เส เอกฺกุเจ สเม สภาเค ตชฺชาเต วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล
 อตฺตหิตาย ปฏฺธิปนฺโน โน จ วตฺตพฺเพ อญฺโหล กาโย อญฺโหล
 ปุคฺคโลติ มิจฺฉา โน เจ ปน วตฺตพฺเพ อญฺโหล กาโย อญฺโหล
 ปุคฺคโลติ โน วต เร วตฺตพฺเพ กาโยติ วา สรีรนต์ติ วา สรีรนต์
 วา กาโยติ วา กายั อปฺปิยั กริตฺตฺวา เอส เส เอกฺกุเจ สเม
 สภาเค ตชฺชาเต วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺธิปนฺโนติ
 ยั ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข กาโยติ วา สรีรนต์ติ วา สรีรนต์
 วา กาโยติ วา กายั อปฺปิยั กริตฺตฺวา เอส เส เอกฺกุเจ สเม
 สภาเค ตชฺชาเต วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏฺธิปนฺโน
 โน จ วตฺตพฺเพ อญฺโหล กาโย อญฺโหล ปุคฺคโลติ มิจฺฉา
 ฯเปฯ สงฺฆิตฺตํ ฯ

ปญฺญตฺตานุโยโค ฯ

[๗๖] ปุคฺคโล สนฺธาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกั ปฺรสุมา
 โลกา อิมั โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ โส ปุคฺคโล สนฺธาวติ อสฺมา
 โลกา ปรี โลกั ปฺรสุมา โลกา อิมั โลกนฺติ ฯ น เหว

วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๗] ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกัํ ปฺรสุมา
โลกา อิมัํ โลกนฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ อญฺโฆ ปุคฺคโล สนฺชาวติ
อสฺมา โลกา ปรี โลกัํ ปฺรสุมา โลกา อิมัํ โลกนฺตติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๘] ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกัํ ปฺรสุมา
โลกา อิมัํ โลกนฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ โส จญฺโฆ จ สนฺชาวติ
อสฺมา โลกา ปรี โลกัํ ปฺรสุมา โลกา อิมัํ โลกนฺตติ ฯ น
เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๙] ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกัํ ปฺรสุมา
โลกา อิมัํ โลกนฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ เนว โส สนฺชาวติ น อญฺโฆ
สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกัํ ปฺรสุมา โลกา อิมัํ โลกนฺตติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๐] ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกัํ ปฺรสุมา
โลกา อิมัํ โลกนฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ โส ปุคฺคโล สนฺชาวติ
อญฺโฆ ปุคฺคโล สนฺชาวติ โส จญฺโฆ จ สนฺชาวติ เนว โส
สนฺชาวติ น อญฺโฆ สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกัํ ปฺรสุมา
โลกา อิมัํ โลกนฺตติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๑] น วตฺตพฺพิ ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี
โลกัํ ปฺรสุมา โลกา อิมัํ โลกนฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ

วตุตฺ ภาวตา

ส สตุตฺกษตุตฺปรมํ สนฺชาวิทฺวาน ปุคฺคโล

ทูกฺขสฺสนฺตฺกโร โหติ สพฺพสญฺโยชนกฺขยาติ ๑

อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ ปุคฺคโล สนฺชาวติ
อสุมา โลกา ปรี โลกํ ปฺรสุมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ

[๘๒] น วตุตฺทพฺพํ ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสุมา โลกา ปรี โลกํ
ปฺรสุมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วตุตฺ ภาวตา
อนมตฺคโคยํ ภิกฺขเว สํสาโร ปุพฺพา โภฏี น ปญฺญาติ อวิชฺชานีวฺรณํ
สตุตฺตํ ตณฺหาสญฺโยชนํ สนฺชาวติ สํสฺรตฺนฺติ ๒ อตุเถว
สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสุมา
โลกา ปรี โลกํ ปฺรสุมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ

[๘๓] ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสุมา โลกา ปรี โลกํ ปฺรสุมา
โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เสวฺว ปุคฺคโล สนฺชาวติ
อสุมา โลกา ปรี โลกํ ปฺรสุมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ น
เหวํ วตุตฺทพฺเพ ฯเปฯ เสวฺว ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสุมา โลกา
ปรี โลกํ ปฺรสุมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ
โกจิ มนฺสุโส หุตฺวา เทโว โหติติ ฯ อามนฺตา ฯ เสวฺว มนฺสุโส
โส เทโวติ ฯ น เหวํ วตุตฺทพฺเพ ฯเปฯ เสวฺว มนฺสุโส โส
เทโวติ ฯ อามนฺตา ฯ มนฺสุโส หุตฺวา เทโว โหติ เทโว หุตฺวา
#๑ ขุ. อิติวตุตฺก. ๑๕๖ ฯ ๒ สํ. นี. ๑๖๒ ฯ

มนุสฺสโต โหติ มนุสฺสญฺโต อญฺโฆ เทโว อญฺโฆ มนุสฺสญฺโต
เสววํยฺ สนฺธาวตฺตีติ มิจฺฉา ฯเปฯ สเจ หิ สนฺธาวติ เสว
ปฺกฺคฺโล อิตฺโต จูโต ปรี โลกํ อนญฺโฆ เหวํ มรณํ น เหหิติ
ปาณาติปาโตปิ นฺุปลพฺภติ กมฺมํ อตฺถิ กมฺมวิปาโก อตฺถิ
กตํ กมฺมานํ วิปาโก อตฺถิ กุสลากุสเล วิปฺจฺจมาเน เสววํยฺ
สนฺธาวตฺตีติ มิจฺฉา ฯเปฯ เสว ปฺกฺคฺโล สนฺธาวติ อสฺมา โลกา
ปรี โลกํ ปฺรสุมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
โกจิ มนุสฺสโต หุตฺวา ยกฺโข โหติ เปโต โหติ เนรยฺโก โหติ
ติรจฺฉานนฺโต โหติ โอฏฺโฐ โหติ โคณฺโณ โหติ กทฺรโก โหติ
สฺกโร โหติ มหิโส โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เสว มนุสฺสโต โส
มหิโสติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เสว มนุสฺสโต โส มหิโสติ ฯ
อามนฺตา ฯ มนุสฺสโต หุตฺวา มหิโส โหติ มหิโส หุตฺวา มนุสฺสโต
โหติ มนุสฺสญฺโต อญฺโฆ มหิโส อญฺโฆ มนุสฺสญฺโต เสววํยฺ
สนฺธาวตฺตีติ มิจฺฉา ฯเปฯ สเจ หิ สนฺธาวติ เสว ปฺกฺคฺโล
อิตฺโต จูโต ปรี โลกํ อนญฺโฆ เหวํ มรณํ น เหหิติ
ปาณาติปาโตปิ นฺุปลพฺภติ กมฺมํ อตฺถิ กมฺมวิปาโก อตฺถิ กตํ
กมฺมานํ วิปาโก อตฺถิ กุสลากุสเล วิปฺจฺจมาเน เสววํยฺ สนฺธาวตฺตีติ
มิจฺฉา ฯเปฯ เสว ปฺกฺคฺโล สนฺธาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกํ
ปฺรสุมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ ขตฺติโย
หุตฺวา พุราหฺมณฺโณ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เสว ขตฺติโย โส

พุราหุมนโณติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ อตฺถิ โกจิ ขตฺติโย
 หุตฺวา เวสฺโส โหติ สฺสทฺโท โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เสวว ขตฺติโย
 โส สฺสทฺโทติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ อตฺถิ โกจิ พุราหุมน
 หุตฺวา เวสฺโส โหติ สฺสทฺโท โหติ ขตฺติโย โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
 เสวว พุราหุมน โส ขตฺติโยติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ
 อตฺถิ โกจิ เวสฺโส หุตฺวา สฺสทฺโท โหติ ขตฺติโย โหติ พุราหุมน
 โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เสวว เวสฺโส โส พุราหุมนโณติ ฯ น
 เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ อตฺถิ โกจิ สฺสทฺโท หุตฺวา ขตฺติโย โหติ
 พุราหุมน โหติ เวสฺโส โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เสวว สฺสทฺโท
 โส เวสฺโสติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ เสวว ปุคฺคโล
 สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกํ ปรสฺมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ
 อามนฺตา ฯ หตฺถจฺฉินฺโน หตฺถจฺฉินฺโนว โหติ ปาทจฺฉินฺโน ปาทจฺฉินฺโนว
 โหติ หตฺถปาทจฺฉินฺโน หตฺถปาทจฺฉินฺโนว โหติ กณฺณจฺฉินฺโน
 นาสจฺฉินฺโน กณฺณนาสจฺฉินฺโน อํกุลิจฺฉินฺโน อพจฺฉินฺโน
 กณฺฑารจฺฉินฺโน กุณฺโหตฺถโก ผมฺหตฺถโก กุญฺจโย คณฺฑโย กิลาสโย
 โสสิโย อปฺมาริโย โอญฺโฆ โคโณ คทฺรโก สุกโร มหิโส
 มหิโสว โหตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๘๔] น วตตพพิ เสวว ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสฺมา โลกา
 ปรี โลกํ ปรสฺมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
 โสตาปนฺโน ปุคฺคโล มนุสฺสโลกา จูโต เทวโลกํ อุปฺปนฺโน ตตฺถปิ

โสตาปนุโนว โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺยจิ โสตาปนุโน ปุคฺคโล
มนุสฺสโลกา จูโต เทวโลกํ อุปฺปนุโน ตตฺถปิ โสตาปนุโนว โหติ
เตน วต เร วตฺตพฺเพ เสวว ปุคฺคโล สนฺชวติ อสฺมา โลกา
ปริํ โลกํ ปรสฺมา โลกา อิมิํ โลกนฺติ ฯ

[๘๕] โสตาปนุโน ปุคฺคโล มนุสฺสโลกา จูโต เทวโลกํ อุปฺปนุโน
ตตฺถปิ โสตาปนุโนว โหตีติ กตฺวา เตน จ การณฺน เสวว ปุคฺคโล
สนฺชวติ อสฺมา โลกา ปริํ โลกํ ปรสฺมา โลกา อิมิํ โลกนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ โสตาปนุโน ปุคฺคโล มนุสฺสโลกา จูโต เทวโลกํ
อุปฺปนุโน ตตฺถปิ มนุสฺสโ โหตีติ กตฺวา ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๖] เสวว ปุคฺคโล สนฺชวติ อสฺมา โลกา ปริํ โลกํ
ปรสฺมา โลกา อิมิํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนนฺตฺโย อวิกโต
สนฺชวตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๗] อนนฺตฺโย อวิกโต สนฺชวตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หตฺถจฺฉินฺโน
หตฺถจฺฉินฺโนว โหติ ปาทจฺฉินฺโน ปาทจฺฉินฺโนว โหติ หตฺถปาทจฺฉินฺโน
หตฺถปาทจฺฉินฺโนว โหติ กณฺณจฺฉินฺโน นาสจฺฉินฺโน
กณฺณนาสจฺฉินฺโน องฺกุติจฺฉินฺโน อพจฺฉินฺโน กณฺฑรจฺฉินฺโน กุณฺนิหตฺถโก
ผนฺนหตฺถโก กุญฺจโย คณฺฑโย กิลาสโย โสสิโย อปฺมาริโย
โอฏฺโฐ โคโณ คทฺรโก สุกโร มหิโส มหิโสว โหตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๘] เสวว ปุคฺคโล สนฺชวติ อสฺมา โลกา ปริํ โลกํ

ปรสฺมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สรุโป สนฺชาวตฺติติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ สรุโป สนฺชาวตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ ตํ
ชีวํ ตํ สรฺรินฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ สเวทโน ฯเปฯ
สสฺสโย ฯเปฯ สสงฺขารो ฯเปฯ สวิญฺญาโณ สนฺชาวตฺติติ ฯ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ สวิญฺญาโณ สนฺชาวตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ ตํ ชีวํ ตํ
สรฺรินฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๕] เสวว ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกํ
ปรสฺมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อรุโป สนฺชาวตฺติติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรุโป สนฺชาวตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ
อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรฺรินฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อเวทโน
ฯเปฯ อสฺสโย ฯเปฯ อสงฺขารो ฯเปฯ อวิญฺญาโณ สนฺชาวตฺติติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯ อวิญฺญาโณ สนฺชาวตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ
อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรฺรินฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๖] เสวว ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกํ
ปรสฺมา โลกา อิมํ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ รุโป สนฺชาวตฺติติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ รุโป สนฺชาวตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ ตํ
ชีวํ ตํ สรฺรินฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ
สญฺญา ฯเปฯ สงฺขารา ฯเปฯ วิญฺญาณํ สนฺชาวตฺติติ ฯ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ วิญฺญาณํ สนฺชาวตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ ตํ ชีวํ
ตํ สรฺรินฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑] เสวว ปุคฺคโล สนฺชาวติ อสฺมา โลกา ปรี โลกั
ปรสฺมา โลกา อิมิ โลกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปี น สนฺชาวตีติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ รูปี น สนฺชาวตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรณฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
เวทนา ฯเปฯ สลฺยา ฯเปฯ สงฺขารรา ฯเปฯ วิญฺญาณํ น
สนฺชาวตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ วิญฺญาณํ น สนฺชาวตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรณฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ สงฺขิตฺตํ ฯ

ขณฺเฑสุ ภิชฺชมานเฑสุ โส เจ ภิชฺชติ ปุคฺคโล
อุจฺเจทา ภวติ ทิฏฺฐิ ยา พุทฺเฑน วิวชฺชิตา
ขณฺเฑสุ ภิชฺชมานเฑสุ โน เจ ภิชฺชติ ปุคฺคโล
ปุคฺคโล สสฺสโต โหติ นิพฺพานน สมสโมติ
คตฺตอโนโยโค ฯ

[๕๒] รูปี อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปณฺณตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปี อนิจฺจํ สงฺขตํ ปฏิจฺจสมุทฺปนฺนํ ขยธมฺมํ วยธมฺมํ วิวราธมฺมํ
นิโรธธมฺมํ วิปริณามธมฺมณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุคฺคโลปิ อนิจฺโจ
สงฺขโต ปฏิจฺจสมุทฺปนฺโน ขยธมฺโม วยธมฺโม วิวราธมฺโม
นิโรธธมฺโม วิปริณามธมฺโมติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ เวทนี
อุปาทาย ฯเปฯ สลฺยา อุปาทาย ฯเปฯ สงฺขาร อุปาทาย
ฯเปฯ วิญฺญาณํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปณฺณตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ

วิญญานํ อนิจฺจํ สงฺขตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ ขยธมฺมํ วยธมฺมํ วิจารณ์ํ
นิโรธธมฺมํ วิปริณามธมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุคฺคโลปิ
อนิจฺโจ สงฺขโต ปฏิจฺจสมุปฺปนฺโน ขยธมฺโม วยธมฺโม วิจารณ์โม
นิโรธธมฺโม วิปริณามธมฺโมติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๓] รูปํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นํลํ รูปํ อุปาทาย นํลสฺส ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตฺติ ฯ น เหวํ
วัตตพฺเพ ฯเปฯ ปิตํ รูปํ อุปาทาย ฯเปฯ โลหิตํ รูปํ อุปาทาย
ฯเปฯ โอิทาคํ รูปํ อุปาทาย ฯเปฯ สนิทสฺสํ รูปํ อุปาทาย
ฯเปฯ อนิทสฺสํ รูปํ อุปาทาย ฯเปฯ สปฺปฏิฆํ รูปํ อุปาทาย
ฯเปฯ อปฺปฏิฆํ รูปํ อุปาทาย อปฺปฏิฆสฺส ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตฺติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๔] เวทนํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
กฺสลํ เวทนํ อุปาทาย กฺสลสฺส ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตฺติ ฯ น เหวํ
วัตตพฺเพ ฯเปฯ กฺสลํ เวทนํ อุปาทาย กฺสลสฺส ปุคฺคลสฺส
ปญฺจตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กฺสลา เวทนา สผลา สวิปากา อิกฺขผลา
กนฺตผลา มนฺนุญผลา อเสจนกผลา สุขุทฺรยา สุขวิปาภาติ ฯ
อามนฺตา ฯ กฺสโลปิ ปุคฺคโล สผลโ สวิปาโก อิกฺขผลโ กนฺตผลโ
มนฺนุญผลโ อเสจนกผลโ สุขุทฺรโย สุขวิปาโกติ ฯ น เหวํ
วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕] เวทนํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ

อกุสลํ เวทนี อุปาทาย อกุสลสฺส ปุคฺคสฺส ปญฺจตฺตํติ ๑ น
เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑ อกุสลํ เวทนี อุปาทาย อกุสลสฺส ปุคฺคสฺส
ปญฺจตฺตํติ ๑ อามนฺตา ๑ อกุสลา เวทนา สผลา สวิปาภา
อนิฏฺฐผลา อกนฺตผลา อมฺนุญฺผลา เสงฺจนกผลา ทุกฺขทฺรยา
ทุกฺขวิปาภาติ ๑ อามนฺตา ๑ อกุสโลปี ปุคฺคโล สผลโล สวิปาโก
อนิฏฺฐผลโล อกนฺตผลโล อมฺนุญฺผลโล เสงฺจนกผลโล ทุกฺขทฺรโย ทุกฺขวิปาโกติ ๑
น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๖] เวทนี อุปาทาย ปุคฺคสฺส ปญฺจตฺตํติ ๑ อามนฺตา ๑
อพฺยาคตํ เวทนี อุปาทาย อพฺยาคตสฺส ปุคฺคสฺส ปญฺจตฺตํติ ๑
น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑ อพฺยาคตํ เวทนี อุปาทาย อพฺยาคตสฺส
ปุคฺคสฺส ปญฺจตฺตํติ ๑ อามนฺตา ๑ อพฺยาคตา เวทนา อนิจฺจา
สงฺขตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา ขยธฺมมา วยธฺมมา วิจารณ์ฺมา นิโรธธฺมมา
วิปริณามธฺมมาติ ๑ อามนฺตา ๑ อพฺยาคโตปี ปุคฺคโล
อนิจฺโจ สงฺขโต ปฏิจฺจสมุปฺปนฺโน ขยธฺมโม วยธฺมโม วิจารณ์ฺโม
นิโรธธฺมโม วิปริณามธฺมโมติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑ สลฺยํ
อุปาทาย ๑เป๑ สงฺขารे อุปาทาย ๑เป๑ วิญฺญาณํ อุปาทาย
ปุคฺคสฺส ปญฺจตฺตํติ ๑ อามนฺตา ๑ กุสลํ วิญฺญาณํ อุปาทาย
กุสลสฺส ปุคฺคสฺส ปญฺจตฺตํติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑ กุสลํ
วิญฺญาณํ อุปาทาย กุสลสฺส ปุคฺคสฺส ปญฺจตฺตํติ ๑ อามนฺตา ๑
กุสลํ วิญฺญาณํ สผลํ สวิปากํ อิฏฺฐผลํ กนฺตผลํ มนฺนุญฺผลํ

อเสจนกผลํ สขุทุริยํ สขุวิปากนุติ ฯ อามนุตา ฯ กุสโลปี ปุคฺคโล
สผลํ สวิปากํ อัญฺจผลํ กนฺตผลํ มนฺนุณผลํ อเสจนกผลํ
สขุทุริโย สขุวิปากโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๗] วิญฺญาณํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตํติ ฯ อามนุตา ฯ
อกุสลํ วิญฺญาณํ อุปาทาย อกุสลสฺส ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตํติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อกุสลํ วิญฺญาณํ อุปาทาย อกุสลสฺส ปุคฺคลสฺส
ปญฺจตฺตํติ ฯ อามนุตา ฯ อกุสลํ วิญฺญาณํ สผลํ สวิปากํ อนัญฺจผลํ
อกนฺตผลํ อมนฺนุณผลํ เสจนกผลํ ทุกฺขุทุริยํ ทุกฺขุวิปากนุติ ฯ
อามนุตา ฯ อกุสโลปี ปุคฺคโล สผลํ สวิปากํ อนัญฺจผลํ อกนฺตผลํ
อมนฺนุณผลํ เสจนกผลํ ทุกฺขุทุริโย ทุกฺขุวิปากโกติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘] วิญฺญาณํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตํติ ฯ อามนุตา ฯ
อพฺยากตํ วิญฺญาณํ อุปาทาย อพฺยากตสฺส ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตํติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อพฺยากตํ วิญฺญาณํ อุปาทาย อพฺยากตสฺส
ปุคฺคลสฺส ปญฺจตฺตํติ ฯ อามนุตา ฯ อพฺยากตํ วิญฺญาณํ อนิจฺจํ
สงฺขตํ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนํ ขยฺมมํ วยฺมมํ วิวราคมมํ นิโรธมมํ
วิปริณามมมฺนุติ ฯ อามนุตา ฯ อพฺยากโตปี ปุคฺคโล อนิจฺจो
สงฺขโต ปฏฺิจฺจสมุปฺปนโน ขยฺมโม วยฺมโม วิวราคมโม นิโรธมโม
วิปริณามมฺโมติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๙] จกฺขุ อุปาทาย จกฺขุมา ปุคฺคโลติ วตฺตพฺโพติ ฯ

อามนตา ฯ จกขุมหิ นิรุทุเช จกขุมมา ปุคฺคโล นิรุทุโรติ วตฺตพฺโพติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โสตํ อุปาทาย ฯเปฯ ฆานํ อุปาทาย ฯเปฯ
ชีวหํ อุปาทาย ฯเปฯ กายํ อุปาทาย ฯเปฯ มนํ อุปาทาย มนฺวา
ปุคฺคโลติ วตฺตพฺโพติ ฯ อามนตา ฯ มนฺมฺหิ นิรุทุเช มนฺวา
ปุคฺคโล นิรุทุโรติ วตฺตพฺโพติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๐] มิจฺฉาทิฏฺฐี อุปาทาย มิจฺฉาทิฏฺฐิโย ปุคฺคโลติ
วตฺตพฺโพติ ฯ อามนตา ฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิยา นิรุทุชย มิจฺฉาทิฏฺฐิโย
ปุคฺคโล นิรุทุโรติ วตฺตพฺโพติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๑] มิจฺฉาสงฺกปฺปี อุปาทาย ฯเปฯ มิจฺฉาวาจํ อุปาทาย
ฯเปฯ มิจฺฉากมฺมนฺตํ อุปาทาย ฯเปฯ มิจฺฉาอาชีวํ อุปาทาย
ฯเปฯ มิจฺฉาวายาหมํ อุปาทาย ฯเปฯ มิจฺฉาสตี อุปาทาย ฯเปฯ
มิจฺฉาสมาธิ อุปาทาย มิจฺฉาสมาธิโย ปุคฺคโลติ วตฺตพฺโพติ ฯ
อามนตา ฯ มิจฺฉาสมาธิมฺหิ นิรุทุเช มิจฺฉาสมาธิโย ปุคฺคโล
นิรุทุโรติ วตฺตพฺโพติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๒] สมนฺมาทิฏฺฐี อุปาทาย สมนฺมาทิฏฺฐิโย ปุคฺคโลติ
วตฺตพฺโพติ ฯ อามนตา ฯ สมนฺมาทิฏฺฐิยา นิรุทุชย สมนฺมาทิฏฺฐิโย
ปุคฺคโล นิรุทุโรติ วตฺตพฺโพติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สมนฺมาสงฺกปฺปี อุปาทาย ฯเปฯ สมนฺมาวาจํ อุปาทาย ฯเปฯ
สมนฺมากมฺมนฺตํ อุปาทาย ฯเปฯ สมนฺมาอาชีวํ อุปาทาย ฯเปฯ
สมนฺมาวายาหมํ อุปาทาย ฯเปฯ สมนฺมาสตี อุปาทาย ฯเปฯ

สมมาสมาธิ อุปาทาย สมมาสมาธิโย ปุคฺคโลติ วตฺตพฺโพติ ฯ
อามนฺตา ฯ สมมาสมาธิมิหิ นิรุทฺเท สมมาสมาธิโย ปุคฺคโล
นิรุทฺโธติ วตฺตพฺโพติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๓] รุปิ อุปาทาย เวทนํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปญฺญตฺตํติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ ขนฺธานํ อุปาทาย ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ ปญฺญตฺตํติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ รุปิ อุปาทาย เวทนํ อุปาทาย สลฺลํ อุปาทาย
สงฺขารํ อุปาทาย วิญฺญาณํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปญฺญตฺตํติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปญฺจนฺนํ ขนฺธานํ อุปาทาย ปญฺจนฺนํ ปุคฺคลานํ
ปญฺญตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๔] จกฺขายตฺนํ อุปาทาย โสตยตฺนํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส
ปญฺญตฺตํติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ อายตฺนानํ อุปาทาย ทฺวินฺนํ
ปุคฺคลานํ ปญฺญตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕] จกฺขายตฺนํ อุปาทาย โสตยตฺนํ อุปาทาย ฯเปฯ
ธมฺมายตฺนํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส ปญฺญตฺตํติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทฺวาทสฺสนํ อายตฺนानํ อุปาทาย ทฺวาทสฺสนํ ปุคฺคลานํ ปญฺญตฺตํติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๖] จกฺขุชาตฺถํ อุปาทาย โสตฺธาตฺถํ อุปาทาย ปุคฺคลสฺส
ปญฺญตฺตํติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ ธาตฺถนํ อุปาทาย ทฺวินฺนํ
ปุคฺคลานํ ปญฺญตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๗] จกฺขุชาตฺถํ อุปาทาย โสตฺธาตฺถํ อุปาทาย ฯเปฯ ธมฺมชาตฺถํ

ฐปี อุปาทาย ปุคฺคตสฺส ปณฺณตฺตํ ๑ ยถา รุกฺขํ อุปาทาย
 ฉายาย ปณฺณตฺตํ รุกฺโขปี อนิจฺโจ ฉายาปี อนิจฺจา เอวเมว ฐปี
 อุปาทาย ปุคฺคตสฺส ปณฺณตฺตํ ฐปมฺปี อนิจฺจํ ปุคฺคโลปี อนิจฺโจติ ๑
 น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ ยถา รุกฺขํ อุปาทาย ฉายาย ปณฺณตฺตํ
 อญฺโหล รุกฺโข อญฺญา ฉายา เอวเมว ฐปี อุปาทาย ปุคฺคตสฺส
 ปณฺณตฺตํ อญฺณํ ฐปี อญฺโหล ปุคฺคโลติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑
 ยถา คามํ อุปาทาย คามิยสฺส ปณฺณตฺตํ เอวเมว ฐปี อุปาทาย
 ปุคฺคตสฺส ปณฺณตฺตํ ๑ ยถา คามํ อุปาทาย คามิยสฺส ปณฺณตฺตํ
 อญฺโหล คามิ อญฺโหล คามิโย เอวเมว ฐปี อุปาทาย ปุคฺคตสฺส
 ปณฺณตฺตํ อญฺณํ ฐปี อญฺโหล ปุคฺคโลติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑
 ยถา รณฺฑํ อุปาทาย รณฺโหล ปณฺณตฺตํ เอวเมว ฐปี อุปาทาย
 ปุคฺคตสฺส ปณฺณตฺตํ ๑ ยถา รณฺฑํ อุปาทาย รณฺโหล ปณฺณตฺตํ
 อญฺณํ รณฺฑํ อญฺโหล ราชา เอวเมว ฐปี อุปาทาย ปุคฺคตสฺส
 ปณฺณตฺตํ อญฺณํ ฐปี อญฺโหล ปุคฺคโลติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑
 ยถา น นิคฺโข เนคพิโก ยสฺส นิคฺโข โส เนคพิโก เอวเมว น
 ฐปี ฐปวา ยสฺส ฐปี โส ฐปวาติ ๑ ยถา น นิคฺโข เนคพิโก
 ยสฺส นิคฺโข โส เนคพิโก อญฺโหล นิคฺโข อญฺโหล เนคพิโก เอวเมว
 น ฐปี ฐปวา ยสฺส ฐปี โส ฐปวา อญฺณํ ฐปี อญฺโหล ฐปวาติ ๑
 น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๑๕] จิตฺเต จิตฺเต ปุคฺคตสฺส ปณฺณตฺตํ ๑ อามนฺตา ๑

จิตฺเต จิตฺเต ปุคฺคโล ชายติ ชียฺยติ มียฺยติ จวติ อุปฺปชฺชตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน น วตฺตพฺพิ
โสติ วา อญฺโฆติ วาติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน
น วตฺตพฺพิ กุมารโกติ วา กุมาริกาติ วาติ ฯ วตฺตพฺพิ ฯ อาชานาหิ
นิกฺคหํ หนฺจิทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน น วตฺตพฺพิ โสติ วา
อญฺโฆติ วา เตน วต เร วตฺตพฺเพ ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน
น วตฺตพฺพิ กุมารโกติ วา กุมาริกาติ วาติ ยํ ตตฺถ วเทสิ
วตฺตพฺเพ โข ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน น วตฺตพฺพิ โสติ วา อญฺโฆติ
วา ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน วตฺตพฺพิ กุมารโกติ วา กุมาริกาติ
วาติ มิจฺฉา หนฺจิทฺติเย วา ปน ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน วตฺตพฺพิ
กุมารโกติ วา กุมาริกาติ วา เตน วต เร วตฺตพฺเพ ทฺติเย
จิตฺเต อุปฺปนฺเน วตฺตพฺพิ โสติ วา อญฺโฆติ วาติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน น วตฺตพฺพิ โสติ
วา อญฺโฆติ วา ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน วตฺตพฺพิ กุมารโกติ วา
กุมาริกาติ วาติ มิจฺฉา ฯ

[๑๑๖] ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน น วตฺตพฺพิ โสติ วา อญฺโฆติ
วาติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน น วตฺตพฺพิ อิตฺถิติ
วา ปุริโสติ วา กหนฺจโรติ วา ปพฺพชฺชิตฺติ วา เทโวติ วา มนุสฺโสติ
วาติ ฯ วตฺตพฺพิ ฯ อาชานาหิ นิกฺคหํ หนฺจิทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน
น วตฺตพฺพิ โสติ วา อญฺโฆติ วา เตน วต เร วตฺตพฺเพ ทฺติเย

จิตเต อุปฺปนฺเน น วตฺตพฺพํ เทโวติ वा มनुสฺสโตติ วาติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน น วตฺตพฺพํ โสติ
วา อญฺโโลติ वा ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน วตฺตพฺพํ เทโวติ वा
มनुสฺสโตติ วาติ มิจฺญา หญฺจิ वा ปน ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน
วตฺตพฺพํ เทโวติ वा มनुสฺสโตติ वा เตน วตฺเต เร วตฺตพฺเพ
ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน วตฺตพฺพํ โสติ वा อญฺโโลติ วาติ ยํ
ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน น วตฺตพฺพํ
โสติ वा อญฺโโลติ वा ทฺติเย จิตฺเต อุปฺปนฺเน วตฺตพฺพํ เทโวติ
วา มनुสฺสโตติ วาติ มิจฺญา ฯเปฯ

[๑๑๗] น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ โย ปสฺสตีติ ยํ ปสฺสตี เยน ปสฺสตี โส ปสฺสตี
ตํ ปสฺสตี เตน ปสฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หญฺจิ โย ปสฺสตี ยํ
ปสฺสตี เยน ปสฺสตี โส ปสฺสตี ตํ ปสฺสตี เตน ปสฺสตี เตน
วตฺเต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ

[๑๑๘] น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ โย สฺสณาติ ฯเปฯ โย ฉายตี ฯเปฯ โย
สชาติ ฯเปฯ โย สฺสตีติ ฯเปฯ โย วิชานาติ ยํ วิชานาติ เยน
วิชานาติ โส วิชานาติ ตํ วิชานาติ เตน วิชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
หญฺจิ โย วิชานาติ ยํ วิชานาติ เยน วิชานาติ โส วิชานาติ
ตํ วิชานาติ เตน วิชานาติ เตน วตฺเต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล

อุปลพภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ

[๑๑๕] ปุคฺคโล อุปลพภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ โย น ปสฺสติ ยํ น ปสฺสติ เยน น ปสฺสติ โส น ปสฺสติ
ตํ น ปสฺสติ เตน น ปสฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจ โย น ปสฺสติ
ยํ น ปสฺสติ เยน น ปสฺสติ โส น ปสฺสติ ตํ น ปสฺสติ เตน น ปสฺสติ
โน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปลพภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ

[๑๒๐] ปุคฺคโล อุปลพภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ โย น สฺฐนาติ ฯเปฯ โย น ฆายติ ฯเปฯ โย น สายติ
ฯเปฯ โย น ผุสฺติ ฯเปฯ โย น วิชานาติ ยํ น วิชานาติ
เยน น วิชานาติ โส น วิชานาติ ตํ น วิชานาติ เตน น
วิชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจ โย น วิชานาติ ยํ น วิชานาติ
เยน น วิชานาติ โส น วิชานาติ ตํ น วิชานาติ เตน น วิชานาติ
โน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปลพภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ

[๑๒๑] น วตฺตพฺพิ ปุคฺคโล อุปลพภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺนุ วุตฺตํ ภควตา ปสฺสามหํ ภิกฺขเว ทิพฺเพน จกฺขุณา
วิสฺสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสฺเสน สตฺเต จวฺมานเ อูปฺปชฺชมาเน หิเน
ปณฺีเต สุวณฺเณ ทฺพฺพณฺเณ สุกฺเต ทฺกฺกเต ยถากมฺมุเปเต สตฺเต
ปชานามิตี อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ ปุคฺคโล
อุปลพภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมฺเจนาติ ฯ วุตฺตํ ภควตา ปสฺสามหํ ภิกฺขเว
ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสฺเสน สตฺเต จวฺมาน

อุปชชมานเน หีนเ ปณิเต สุวณเณ ทุพพณเณ สุกเต ทุกุคเต
 ยถากมฺมุปลเค สตุเต ปชานามิตี กตฺวา เตเนว การเณน ปุคฺคโล
 อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมญฺเจนาตี ฯ อามนฺตา ฯ ภควา ทิพฺเพน
 จกฺขุณา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเณน รูปี ปสฺสตี ปุคฺคัลลํ ปสฺสตีตีติ ฯ
 รูปี ปสฺสตี ฯ รูปี ปุคฺคโล รูปี จวตี รูปี อุปชชตี รูปี
 ยถากมฺมุปลคฺคณฺตี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ภควา ทิพฺเพน จกฺขุณา
 วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเณน รูปี ปสฺสตี ปุคฺคัลลํ ปสฺสตีตีติ ฯ ปุคฺคัลลํ
 ปสฺสตี ฯ ปุคฺคโล รูปี รูปายตฺนํ รูปธาตฺถ นีลํ ปิตกํ โลหิตํ
 โอทาตํ จกฺขุวิญญฺเยยฺยํ จกฺขุสฺมี ปฏฺิหณฺณตี จกฺขุสฺส อาปาถํ
 อากจฺฉตีตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ภควา ทิพฺเพน จกฺขุณา
 วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเณน รูปี ปสฺสตี ปุคฺคัลลํ ปสฺสตีตีติ ฯ อุโภ
 ปสฺสตี ฯ อุโภ รูปี รูปายตฺนํ รูปธาตฺถ อุโภ นีลา อุโภ ปิตกา
 อุโภ โลหิตกา อุโภ โอทาตา อุโภ จกฺขุวิญญฺเยยฺยา อุโภ จกฺขุสฺมี
 ปฏฺิหณฺณตี อุโภ จกฺขุสฺส อาปาถํ อากจฺฉนฺตี อุโภ จวณฺตี อุโภ
 อุปชชนฺตี อุโภ ยถากมฺมุปลคฺคณฺตี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อุปาทาปญฺจตฺตานุโยโค ฯ

[๑๒๒] กลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภนฺตีตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
 กลฺยาณปาปกาณํ กมฺมานํ กตฺตา กาเรตา อุปลพฺภตีตีติ ฯ น เหวํ
 วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๓] กลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภนฺตีตีติ ฯ กลฺยาณ-

ปาปกาณิ กมฺมานิ กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ตสฺส กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
ตสฺส กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ตสฺส ตสฺเสว
นตฺถิ ทุภฺขสฺส อนตฺถิกิริยา นตฺถิ วัฏฏฺญฺปิเจโท นตฺถิ อนุปาทาปรินิพฺพานนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๔] กลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภนฺตฺตีติ ฯ กลฺยาณปาปกาณิ
กมฺมานิ กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปฺกุกฺโล อุปลพฺภตฺตีติ ฯ ปฺกุกฺลสฺส กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๕] กลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภนฺตฺตีติ ฯ กลฺยาณปาปกาณิ
กมฺมานิ กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นิพฺพานํ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ นิพฺพานสฺส กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๖] กลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภนฺตฺตีติ ฯ กลฺยาณปาปกาณิ
กมฺมานิ กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
มหาปจฺวี อุปลพฺภตฺตีติ ฯ มหาปจฺวียา กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๗] กลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภนฺตฺตีติ ฯ กลฺยาณปาปกาณิ
กมฺมานิ กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ มหาสมฺมุทฺโท
อุปลพฺภตฺตีติ ฯ มหาสมฺมุทฺทสฺส กตฺตา การเตตา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ

น เหว่ วัตตพเพ ๔เป๔

[๑๒๘] กลุยาณปาปกาณี กมฺมานิ อุปลพุกฺกตีติ ๔
กลุยาณปาปกาณํ กมฺมานํ กตฺตา การตา อุปลพุกฺกตีติ ๔ อามนฺตา ๔
สิเนรุปรพฺพตราชธา อุปลพุกฺกตีติ ๔ สิเนรุปรพฺพตราชสฺส กตฺตา การตา
อุปลพุกฺกตีติ ๔ น เหว่ วัตตพเพ ๔เป๔

[๑๒๙] กลุยาณปาปกาณี กมฺมานิ อุปลพุกฺกตีติ ๔
กลุยาณปาปกาณํ กมฺมานํ กตฺตา การตา อุปลพุกฺกตีติ ๔ อามนฺตา ๔
อาโป อุปลพุกฺกตีติ ๔ อาปสฺส กตฺตา การตา อุปลพุกฺกตีติ ๔ น
เหว่ วัตตพเพ ๔เป๔

[๑๓๐] กลุยาณปาปกาณี กมฺมานิ อุปลพุกฺกตีติ ๔
กลุยาณปาปกาณํ กมฺมานํ กตฺตา การตา อุปลพุกฺกตีติ ๔ อามนฺตา ๔
เตโฆ อุปลพุกฺกตีติ ๔ เตชสฺส กตฺตา การตา อุปลพุกฺกตีติ ๔ น
เหว่ วัตตพเพ ๔เป๔

[๑๓๑] กลุยาณปาปกาณี กมฺมานิ อุปลพุกฺกตีติ ๔
กลุยาณปาปกาณํ กมฺมานํ กตฺตา การตา อุปลพุกฺกตีติ ๔ อามนฺตา ๔
วาโย อุปลพุกฺกตีติ ๔ วายสฺส กตฺตา การตา อุปลพุกฺกตีติ ๔ น
เหว่ วัตตพเพ ๔เป๔

[๑๓๒] กลุยาณปาปกาณี กมฺมานิ อุปลพุกฺกตีติ ๔
กลุยาณปาปกาณํ กมฺมานํ กตฺตา การตา อุปลพุกฺกตีติ ๔ อามนฺตา ๔
ติณฺณฏฺฐวณปรตโย อุปลพุกฺกตีติ ๔ ตินฺณฏฺฐวณปรตีนํ กตฺตา

กาเรตา อุปลพุกตตีติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๓] กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพุกตตีติ ฯ
กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ กตฺตา กาเรตา อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อญฺญานิ กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อญฺโฆ กลุยาณปาปกาณิ
กมฺมานิ กตฺตา กาเรตาติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๔] กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ วิปาโก อุปลพุกตตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ วิปากปฏิสฺสเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ
น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ วิปาโก
อุปลพุกตตีติ ฯ กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ วิปากปฏิสฺสเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ตสฺส ปฏิสฺสเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ น เหว่ วตตพเพ
ฯเปฯ ตสฺส ปฏิสฺสเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ตสฺส ตสฺสเสว
นตฺถิ ทุกฺขสฺส อนตฺถิกริยา นตฺถิ ฏญฺญจฺเจโท นตฺถิ อนฺุปาทาปรีนิพฺพานนฺตฺติ ฯ
น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ
วิปาโก อุปลพุกตตีติ ฯ กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ วิปากปฏิสฺสเวทึ
อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุคฺคโล อุปลพุกตตีติ ฯ ปุคฺคสฺส ปฏิสฺสเวทึ
อุปลพุกตตีติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ
วิปาโก อุปลพุกตตีติ ฯ กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ วิปากปฏิสฺสเวทึ
อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานิ อุปลพุกตตีติ ฯ นิพฺพานสฺส
ปฏิสฺสเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ กลุยาณปาปกาณิ
กมฺมานิ วิปาโก อุปลพุกตตีติ ฯ กลุยาณปาปกาณิ กมฺมานิ วิปาก-

ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ มหาปจวี อุปลพทตติ ๗
มหาสมุทโท อุปลพทตติ ๗ สีนรูปพพตราชา อุปลพทตติ ๗ อาโป
อุปลพทตติ ๗ เตโซ อุปลพทตติ ๗ วาโย อุปลพทตติ ๗เป๗
ติณกฎจวนปตโย อุปลพทตติ ๗ ตินกฎจวนปตินัน ปฏิสัเวที
อุปลพทตติ ๗ น เหว่ วตตพเพ ๗เป๗ กลุยามปาปกันัน กมมานัน
วิปาโก อุปลพทตติ ๗ กลุยามปาปกันัน กมมานัน วิปากปฏิสัเวที
อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ อณโณ กลุยามปาปกันัน กมมานัน
วิปาโก อณโณ กลุยามปาปกันัน กมมานัน วิปากปฏิสัเวที ๗ น
เหว่ วตตพเพ ๗เป๗

[๑๓๕] ทิพพิ สุกุ อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ ทิพพสส
สุขสส ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ น เหว่ วตตพเพ ๗เป๗

[๑๓๖] ทิพพิ สุกุ อุปลพทตติ ๗ ทิพพสส สุขสส ปฏิสัเวที
อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ ตสส ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ น
เหว่ วตตพเพ ๗เป๗ ตสส ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗
ตสส ตสเสว นตติ ทุกขสส อนตทิริยา นตติ วฏฏูปจเจโท
นตติ อนุปาทาปรินิพพานนติ ๗ น เหว่ วตตพเพ ๗เป๗

[๑๓๗] ทิพพิ สุกุ อุปลพทตติ ๗ ทิพพสส สุขสส ปฏิสัเวที
อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ ปุคคโล อุปลพทตติ ๗ ปุคคสส
ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ น เหว่ วตตพเพ ๗เป๗

[๑๓๘] ทิพพิ สุกุ อุปลพทตติ ๗ ทิพพสส สุขสส ปฏิสัเวที

อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ นิพพาน์ อุปลพทตติ ๗ นิพพานสฺส
ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ น เหวั วตตพเพ ๗เป๗

[๑๓๕] ทิพพั สฺขั อุปลพทตติ ๗ ทิพพสฺส สฺขสฺส ปฏิสัเวที
อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ มหาปจวี อุปลพทตติ ๗เป๗ มหาสมุทโท
อุปลพทตติ ๗ สีนรูปพพตราชา อุปลพทตติ ๗ อาโป
อุปลพทตติ ๗ เตโฆ อุปลพทตติ ๗ วาโย อุปลพทตติ ๗เป๗
ติณกฎจวนปตโย อุปลพทตติ ๗เป๗ ติณกฎจวนปตินัน ปฏิสัเวที
อุปลพทตติ ๗ น เหวั วตตพเพ ๗เป๗

[๑๔๐] ทิพพั สฺขั อุปลพทตติ ๗ ทิพพสฺส สฺขสฺส ปฏิสัเวที
อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ อณณั ทิพพั สฺขั อณโณ ทิพพสฺส
สฺขสฺส ปฏิสัเวทีติ ๗ น เหวั วตตพเพ ๗เป๗

[๑๔๑] มานุสกั สฺขั อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ มานุสกสฺส
สฺขสฺส ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ น เหวั วตตพเพ ๗เป๗

[๑๔๒] มานุสกั สฺขั อุปลพทตติ ๗ มานุสกสฺส สฺขสฺส
ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ ตสฺส ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗
น เหวั วตตพเพ ๗เป๗ ตสฺส ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗
ตสฺส ตสฺเสว นตฺถิ ทุกขสฺส อนตฺถิกิริยา นตฺถิ วัฏฏูปจฺเจโท
นตฺถิ อนุปาทาปรินิพพานนฺติ ๗ น เหวั วตตพเพ ๗เป๗

[๑๔๓] มานุสกั สฺขั อุปลพทตติ ๗ มานุสกสฺส สฺขสฺส
ปฏิสัเวที อุปลพทตติ ๗ อามนตา ๗ ปุคฺคโล ๗ อุปลพทตติ ๗

บุคคตสฺส ปฏิสัเวที อุปลพทตฺติ ๑ น เหวํ วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๔๔] มานุสํ สฺขํ อุปลพทตฺติ ๑ มานุสกสฺส สุขสฺส ปฏิสัเวที
อุปลพทตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ นิพพานํ อุปลพทตฺติ ๑ นิพพานสฺส
ปฏิสัเวที อุปลพทตฺติ ๑ น เหวํ วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๔๕] มานุสํ สฺขํ อุปลพทตฺติ ๑ มานุสกสฺส สุขสฺส ปฏิสัเวที
อุปลพทตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ มหาปจฺวี อุปลพทตฺติ ๑เป๑ มหาสมุทฺโท
อุปลพทตฺติ ๑ สีนรูปพพตฺราชา อุปลพทตฺติ ๑ อาโป อุปลพทตฺติ ๑
เตโฆ อุปลพทตฺติ ๑ วาโย อุปลพทตฺติ ๑เป๑ ตินฺนทฺจวนปฺตโย
อุปลพทตฺติ ๑ ตินฺนทฺจวนปฺตินํ ปฏิสัเวที อุปลพทตฺติ ๑ น เหวํ
วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๔๖] มานุสํ สฺขํ อุปลพทตฺติ ๑ มานุสกสฺส สุขสฺส ปฏิสัเวที
อุปลพทตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ อณฺณํ มานุสํ สฺขํ อณฺโณ
มานุสกสฺส สุขสฺส ปฏิสัเวที ๑ น เหวํ วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๔๗] อาปาโยกํ ทุกฺขํ อุปลพทตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ อาปาโยกสฺส
ทุกฺขสฺส ปฏิสัเวที อุปลพทตฺติ ๑ น เหวํ วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๔๘] อาปาโยกํ ทุกฺขํ อุปลพทตฺติ ๑ อาปาโยกสฺส ทุกฺขสฺส
ปฏิสัเวที อุปลพทตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ ตสฺส ปฏิสัเวที อุปลพทตฺติ ๑
น เหวํ วัตตพเพ ๑เป๑ ตสฺส ปฏิสัเวที อุปลพทตฺติ ๑ อามนฺตา ๑
ตสฺส ตสฺเสว นตฺถิ ทุกฺขสฺส อนตฺถิกิริยา นตฺถิ วัฏฏฺพจฺเจโท
นตฺถิ อนุปาทาปรีนิพพานนฺติ ๑ น เหวํ วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๔๙] อาปายิกัม ทุกขัม อุปลพุกตตีติ ฯ อาปายิกสฺส ทุกฺขสฺส
ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุคฺคโล อุปลพุกตตีติ ฯ
ปุคฺคลสฺส ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๐] อาปายิกัม ทุกขัม อุปลพุกตตีติ ฯ อาปายิกสฺส ทุกฺขสฺส
ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ อุปลพุกตตีติ ฯ
นิพฺพานสฺส ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๑] อาปายิกัม ทุกขัม อุปลพุกตตีติ ฯ อาปายิกสฺส ทุกฺขสฺส
ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ มหาปจฺวี อุปลพุกตตีติ
ฯเปฯ มหาสมฺมุทโท อุปลพุกตตีติ ฯ สึเนรฺูปพฺพตฺราชา อุปลพุกตตีติ ฯ
อาโป อุปลพุกตตีติ ฯ เตโฆ อุปลพุกตตีติ ฯ วาโย อุปลพุกตตีติ
ฯเปฯ ตินฺนทฺทจฺวนปฺปตโย อุปลพุกตตีติ ฯ ตินฺนทฺทจฺวนปฺปตึนํ
ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๒] อาปายิกัม ทุกขัม อุปลพุกตตีติ ฯ อาปายิกสฺส ทุกฺขสฺส
ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อณฺณํ อาปายิกัม ทุกขัม
อณฺโณ อาปายิกสฺส ทุกฺขสฺส ปฏิสัเวทึติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๓] เนรยิกัม ทุกขัม อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เนรยิกสฺส
ทุกฺขสฺส ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๔] เนรยิกัม ทุกขัม อุปลพุกตตีติ ฯ เนรยิกสฺส ทุกฺขสฺส
ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ตสฺส ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ตสฺส ปฏิสัเวทึ อุปลพุกตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ

ตสส ตสเสว นตฺถิ ทฺกฺขสฺส อนฺตฺถิรียา นตฺถิ วมฺญฺญปฺจฺเจโท
นตฺถิ อนุปาทาปฺริณิพฺพานนฺตฺติ ฯ น เหวํ วมฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๕] เนรยิกํ ทฺกฺขํ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ เนรยิกสฺส ทฺกฺขสฺส
ปฺฏิสํเวทฺธิ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุคฺคโล อุปลพฺภตฺตีติ ฯ
ปุคฺคลสฺส ปฺฏิสํเวทฺธิ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ น เหวํ วมฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๖] เนรยิกํ ทฺกฺขํ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ เนรยิกสฺส ทฺกฺขสฺส
ปฺฏิสํเวทฺธิ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ
นิพฺพานสฺส ปฺฏิสํเวทฺธิ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ น เหวํ วมฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๗] เนรยิกํ ทฺกฺขํ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ เนรยิกสฺส ทฺกฺขสฺส
ปฺฏิสํเวทฺธิ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ มหาปจฺวี อุปลพฺภตฺตีติ ฯเปฯ
มหาสมฺมุทโท อุปลพฺภตฺตีติ ฯ ลินฺเนรฺรูปพฺพตฺตราชา อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อาโป
อุปลพฺภตฺตีติ ฯ เตโฆ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ วาโย อุปลพฺภตฺตีติ ฯ
ติณฺณกฺกุจฺจนปฺปตฺโต อุปลพฺภตฺตีติ ฯ ตินฺณกฺกุจฺจนปฺปตฺตินํ ปฺฏิสํเวทฺธิ
อุปลพฺภตฺตีติ ฯ น เหวํ วมฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๘] เนรยิกํ ทฺกฺขํ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ เนรยิกสฺส ทฺกฺขสฺส
ปฺฏิสํเวทฺธิ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อญฺญํ เนรยิกํ ทฺกฺขํ
อญฺญโล เนรยิกสฺส ทฺกฺขสฺส ปฺฏิสํเวทฺธิติ ฯ น เหวํ วมฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๙] กฺลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ กฺลฺยาณปาปกาณํ
กมฺมานํ กตฺตา กาเรตา วิปากปฺฏิสํเวทฺธิ อุปลพฺภตฺตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ โส กโรติ โส ปฺฏิสํเวทฺตีติ ฯ น เหวํ วมฺตฺตพฺเพ

ฯเปฯ โส กโรติ โส ปฏิสัเวเทตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สยฺกตํ
สุขทฺกฺขณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๐] กลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภณฺตฺติ ฯ กลฺยาณปาปกาณํ
กมฺมานํ กตฺตา การฺเตตา วิปากปฏิสัเวทึ อุปลพฺภตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อญฺโล โส กโรติ อญฺโล ปฏิสัเวเทตฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อญฺโล โส กโรติ อญฺโล ปฏิสัเวเทตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปรกตํ สุขทฺกฺขณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๑] กลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภณฺตฺติ ฯ กลฺยาณปาปกาณํ
กมฺมานํ กตฺตา การฺเตตา วิปากปฏิสัเวทึ อุปลพฺภตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ โส จ อญฺโล จ กโรนฺติ โส จ อญฺโล จ
ปฏิสัเวเทตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โส จ อญฺโล จ
กโรนฺติ โส จ อญฺโล จ ปฏิสัเวเทตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
สยฺกตณฺจ ปรกตณฺจ สุขทฺกฺขณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๒] กลฺยาณปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพฺภณฺตฺติ ฯ กลฺยาณปาปกาณํ
กมฺมานํ กตฺตา การฺเตตา วิปากปฏิสัเวทึ อุปลพฺภตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ เนว โส กโรติ น โส ปฏิสัเวเทติ น อญฺโล
กโรติ น อญฺโล ปฏิสัเวเทตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
เนว โส กโรติ น โส ปฏิสัเวเทติ น อญฺโล กโรติ น
อญฺโล ปฏิสัเวเทตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อสยฺการิ อปรการิ
ปฏิจฺจสมฺบุปนฺนํ สุขทฺกฺขณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๓] กลุยานปาปกาณิ กมฺมานิ อุปลพุกนฺตฺติ ๑ กลุยานปาปกาณิ
กมฺมานิ กตฺตา การเตตา วิปากปฏิสฺสเวทฺติ อุปลพุกนฺตฺติ ๑
อามนฺตา ๑ โส กโรติ โส ปฏิสฺสเวเทติ อญฺโหล กโรติ
อญฺโหล ปฏิสฺสเวเทติ โส จ อญฺโหล จ กโรนฺติ โส จ อญฺโหล จ
ปฏิสฺสเวเทนฺติ เนว โส กโรติ น โส ปฏิสฺสเวเทติ น อญฺโหล
กโรติ น อญฺโหล ปฏิสฺสเวเทตฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ โส
กโรติ โส ปฏิสฺสเวเทติ อญฺโหล กโรติ อญฺโหล ปฏิสฺสเวเทติ
โส จ อญฺโหล จ กโรนฺติ โส จ อญฺโหล จ ปฏิสฺสเวเทนฺติ
เนว โส กโรติ น โส ปฏิสฺสเวเทติ น อญฺโหล กโรติ น
อญฺโหล ปตฺสเวเทตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ สยฺกตฺ สฺขทฺกขํ ปรกตฺ
สฺขทฺกขํ สยฺกตฺตจ ปรกตฺตจ สฺขทฺกขํ อสยฺการิ อปรการิ
ปฏิจฺจสมฺบุปนฺนํ สฺขทฺกขนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๑๖๔] กมฺมํ อตฺถิตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ กมฺมการโก อตฺถิตฺติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ กมฺมํ อตฺถิตฺติ ๑ กมฺมการโก อตฺถิตฺติ ๑
อามนฺตา ๑ ตสฺส การโก อตฺถิตฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ
ตสฺส การโก อตฺถิตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ ตสฺส ตสฺสเสว นตฺถิ ทฺกขสฺส
อนตฺทกริยา นตฺถิ วฏฺฏฺฏปจฺเจโท นตฺถิ อนฺนปาทาปรินิพฺพานนฺติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ กมฺมํ อตฺถิตฺติ ๑ กมฺมการโก อตฺถิตฺติ ๑
อามนฺตา ๑ ปุคฺคโล อตฺถิตฺติ ๑ ปุคฺคตสฺส การโก อตฺถิตฺติ ๑ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๑เปฯ กมฺมํ อตฺถิตฺติ ๑ กมฺมการโก อตฺถิตฺติ ๑ อามนฺตา ๑

นิพพานํ อตฺถิติ ฯ นิพพานสฺส การโก อตฺถิติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ กมฺมํ อตฺถิติ ฯ กมฺมการโก อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ มหาปจฺวี
อตฺถิติ ฯเปฯ มหาสมฺมุทโท อตฺถิติ ฯ สีนรูปพฺพตฺราชา อตฺถิติ ฯ
อาโป อตฺถิติ ฯ เตโฆ อตฺถิติ ฯ วาโย อตฺถิติ ฯ ตินฺนฏฺจวนปฺตโย
อตฺถิติ ฯ ตินฺนฏฺจวนปฺตินฺนํ การโก อตฺถิติ ฯ น
เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ กมฺมํ อตฺถิติ ฯ กมฺมการโก อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ อณฺณํ กมฺมํ อณฺโณ กมฺมการโกติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ วิปาโก อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ วิปากปฏฺฐิสฺสเวทํ อตฺถิติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ วิปาโก อตฺถิติ ฯ วิปากปฏฺฐิสฺสเวทํ
อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ ตสฺส ปฏฺฐิสฺสเวทํ อตฺถิติ ฯ น เหวํ
วัตตพฺเพ ฯเปฯ ตสฺส ปฏฺฐิสฺสเวทํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ ตสฺส
ตสฺสเสว นตฺถิ ทฺกขตฺส อนตฺถิกริยา นตฺถิ ฏฺญฺจปจฺเจโท นตฺถิ
อนฺุปาทาปรีนิพฺพานนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ วิปาโก
อตฺถิติ ฯ วิปากปฏฺฐิสฺสเวทํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุคฺคโล อตฺถิติ ฯ
ปุคฺคตสฺส ปฏฺฐิสฺสเวทํ อตฺถิติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ วิปาโก
อตฺถิติ ฯ วิปากปฏฺฐิสฺสเวทํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ อตฺถิติ ฯ
นิพฺพานสฺส ปฏฺฐิสฺสเวทํ อตฺถิติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ วิปาโก
อตฺถิติ ฯ วิปากปฏฺฐิสฺสเวทํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ มหาปจฺวี
อตฺถิติ ฯเปฯ มหาสมฺมุทโท อตฺถิติ ฯ สีนรูปพฺพตฺราชา อตฺถิติ ฯ
อาโป อตฺถิติ ฯ เตโฆ อตฺถิติ ฯ วาโย อตฺถิติ ฯ ตินฺนฏฺจ-

วนปฺตโย อตฺถิติ ฯ คิณกฏฺฐวนปฺตีนํ ปฏฺฐิเสวเท อตฺถิติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ วิปาโก อตฺถิติ ฯ วิปากปฏฺฐิเสวเท อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ อญฺโฆ วิปาโก อญฺโฆ วิปากปฏฺฐิเสวเทติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สจฺจิจฺฉํ ฯ

กถยามวคฺโค ปจฺโม ฯ

[๑๖๕] น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฏฺฐปรมฺภูเจนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ โกจิ อิทฺธี วิภฺพตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
หญฺจ อตฺถิ โกจิ อิทฺธี วิภฺพตฺตี เตน วตฺ เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกฏฺฐปรมฺภูเจนาติ ฯ น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ
สจฺฉิกฏฺฐปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ โกจิ ทิพฺพาย
โสตฺธาตฺยา สทฺทํ สฺฆาติ ฯเปฯ ปฺรจิจฺฉํ ชานาติ ฯเปฯ ปุพฺเพนิวาสิ
อนฺุสฺสรติ ฯเปฯ ทิพฺเพน จกฺขุณา รฺูปี ปฺสฺสติ ฯเปฯ อาสวานํ
ขยํ สจฺฉิกโรตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หญฺจ อตฺถิ โกจิ อาสวานํ ขยํ
สจฺฉิกโรตฺตี เตน วตฺ เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ
สจฺฉิกฏฺฐปรมฺภูเจนาติ ฯ อตฺถิ โกจิ อิทฺธี วิภฺพตฺตีติ กตฺวา เตน จ
การณฺน ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฏฺฐปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
โย อิทฺธี วิภฺพตฺตี เสวว ปุคฺคโล โย อิทฺธี น วิภฺพตฺตี น โส
ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โย ทิพฺพาย โสตฺธาตฺยา
สทฺทํ สฺฆาติ ฯเปฯ โย ปฺรจิจฺฉํ ชานาติ ฯเปฯ โย ปุพฺเพนิวาสิ
อนฺุสฺสรติ ฯเปฯ โย ทิพฺเพน จกฺขุณา รฺูปี ปฺสฺสติ ฯเปฯ โย

อาสวานัน ขยิ สจฺฉิกโรติ เสวว ปุคฺคโล โย อาสวานัน ขยิ น
สจฺฉิกโรติ น โส ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อภิณฺณานุโยโค ฯ

[๑๖๖] น วตฺตพฺพิ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมญฺเจนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ มาตา อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจ มาตา
อตฺถิ เตน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมญฺเจนาติ ฯ
น วตฺตพฺพิ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมญฺเจนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ ปิตา อตฺถิ ฯเปฯ ภาคา อตฺถิ ภคินี อตฺถิ
ขตฺติโย อตฺถิ พฺราหฺมโณ อตฺถิ เวสฺโส อตฺถิ สฺสทฺโท อตฺถิ
คหฺนุโจ อตฺถิ ปพฺพชฺโติ อตฺถิ เทโว อตฺถิ มนุสฺโส อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ หนฺจ มนุสฺโส อตฺถิ เตน วต เร วตฺตพฺเพ
ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมญฺเจนาติ ฯ

[๑๖๗] มาตา อตฺถิติ กตฺวา เตน จ การณฺน ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมญฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ น
มาตา หุตฺวา มาตา โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ น ปุคฺคโล
หุตฺวา ปุคฺคโล โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ โกจิ
น ปิตา หุตฺวา ฯเปฯ น ภาคา หุตฺวา น ภคินี หุตฺวา น
ขตฺติโย หุตฺวา น พฺราหฺมโณ หุตฺวา น เวสฺโส หุตฺวา น
สฺสทฺโท หุตฺวา น คหฺนุโจ หุตฺวา น ปพฺพชฺโติ หุตฺวา น
เทโว หุตฺวา น มนุสฺโส หุตฺวา มนุสฺโส โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ

อตุถิ โกจิ น ปุคฺคโล หุตฺวา ปุคฺคโล โหตีติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๘] มาตา อตุถิตฺติ กตฺวา เตน จ การณฺน ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ โกจิ มาตา
หุตฺวา น มาตา โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ โกจิ ปุคฺคโล
หุตฺวา น ปุคฺคโล โหตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตุถิ โกจิ
ปีตา หุตฺวา ภاتا หุตฺวา ภคินี หุตฺวา ขตฺติโย หุตฺวา
พฺรหฺมโณ หุตฺวา เวสฺสโ สหุตฺวา สฺสทฺโท หุตฺวา กหฺภูโจ
หุตฺวา ปพฺพชฺชิตฺโต หุตฺวา เทโว หุตฺวา มนุสฺสโ สหุตฺวา น
มนุสฺสโ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ โกจิ ปุคฺคโล หุตฺวา น
ปุคฺคโล โหตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๙] น วตฺตพฺพิ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺุ สโตปาปนฺโน อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจ
สโตปาปนฺโน อตุถิ เตน วตฺ เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ
สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ น วตฺตพฺพิ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺข-
ปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺุ สกทาคามิ อตุถิ ฯเปฯ
อนาคามี อตุถิ ฯเปฯ อรหา อตุถิ ฯเปฯ อุกฺโขภาควิมุตฺโต
อตุถิ ปญฺญาวิมุตฺโต อตุถิ กายสกฺขิ อตุถิ ทิฏฺฐิปปตฺโต
อตุถิ สทฺธาวิมุตฺโต อตุถิ ฌมฺมานุสาริ อตุถิ สทฺธานุสาริ
อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจ สทฺธานุสาริ อตุถิ เตน วตฺ เร

วตตพเพ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ

[๑๗๐] โสตาปนฺโน อตฺถิติ กตฺวา เตน จ การณฺน ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ น
โสตาปนฺโน หุตฺวา โสตาปนฺโน โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ
น ปุคฺคโล หุตฺวา ปุคฺคโล โหตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ
อตฺถิ โกจิ น สกทาคามี หุตฺวา น อนาคามี หุตฺวา น อรหา
หุตฺวา น อุกฺโตภากวิมุตฺโต หุตฺวา น ปญฺญาวิมุตฺโต หุตฺวา
น กายสกฺชี หุตฺวา น ทิฏฺฐิปปตฺโต หุตฺวา น สทฺธาวิมุตฺโต
หุตฺวา น ฌมฺมานุสารี หุตฺวา น สทฺธานุสารี หุตฺวา สทฺธานุสารี
โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ น ปุคฺคโล หุตฺวา ปุคฺคโล
โหตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๗๑] โสตาปนฺโน อตฺถิติ กตฺวา เตน จ การณฺน ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ
โสตาปนฺโน หุตฺวา น โสตาปนฺโน โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
โกจิ ปุคฺคโล หุตฺวา น ปุคฺคโล โหตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ อตฺถิ โกจิ สกทาคามี หุตฺวา อนาคามี หุตฺวา น อนาคามี
โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ ปุคฺคโล หุตฺวา น ปุคฺคโล
โหตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๗๒] น วตตพฺพิ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ จตฺตาริ ปุริสยฺคา อญฺจ ปุริสปุคฺคตา อตฺถิติ ฯ

อามนตา ฯ หลยจิ จตุตาโร ปุริสยคา อฏฺจ ปุริสปุคฺคตา อตฺถิ
เตน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉนิกฺกฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ

[๑๗๓] จตุตาโร ปุริสยคา อฏฺจ ปุริสปุคฺคตา อตฺถิติ กตฺวา
เตน จ การณฺน ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉนิกฺกฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ
อามนตา ฯ จตุตาโร ปุริสยคา อฏฺจ ปุริสปุคฺคตา พุทฺธปาตุภาวา
ปาตุภวณฺตีติ ฯ อามนตา ฯ ปุคฺคโล พุทฺธปาตุภาวา ปาตุภวณฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุคฺคโล พุทฺธปาตุภาวา ปาตุภวณฺตีติ ฯ
อามนตา ฯ พุทฺธสฺส ภควโต ปรีนินฺพฺพุเต อจฺฉินฺโน ปุคฺคโล
นตฺถิ ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๔] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉนิกฺกฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนตา ฯ
ปุคฺคโล สงฺขโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุคฺคโล อสงฺขโตติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุคฺคโล เนวสงฺขโต นาสงฺขโตติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุคฺคโล เนวสงฺขโต นาสงฺขโตติ ฯ อามนตา ฯ
สงฺขตณฺจ อสงฺขตณฺจ จเปตฺวา อตฺถณฺวา ตติยา โภกฺกฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สงฺขตณฺจ อสงฺขตณฺจ จเปตฺวา อตฺถณฺวา
ตติยา โภกฺกฺติ ฯ อามนตา ฯ นนฺ วุคฺคํ ภควตา เทวมา ภิกฺขเว
ธาคฺโข กตฺมา เทว สงฺขตา จ ธาคฺช อสงฺขตา จ ธาคฺช อีมา
โฆ ภิกฺขเว เทว ธาคฺชโยติ อตฺถเว สุตฺตนฺโตติ ฯ อามนตา ฯ
เตน หิ น วตฺตพฺพิ สงฺขตณฺจ อสงฺขตณฺจ จเปตฺวา อตฺถณฺวา
ตติยา โภกฺกฺติ ฯ ปุคฺคโล เนวสงฺขโต นาสงฺขโตติ ฯ อามนตา ฯ

อณฺณํ สงฺขตํ อณฺณํ อสงฺขตํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ขนฺธา สงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตํ ปุคฺคโล
เนวสงฺขโต นาสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อณฺเณ ขนฺธา อณฺณํ
นิพฺพานํ อณฺโณ ปุคฺคโล ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ รูปํ
สงฺขตํ นิพฺพานํ อสงฺขตํ ปุคฺคโล เนวสงฺขโต นาสงฺขโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ อณฺณํ รูปํ อณฺณํ นิพฺพานํ อณฺโณ ปุคฺคโลติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ สลฺยา ฯเปฯ สงฺขารา
ฯเปฯ วิญฺญาณํ สงฺขตํ นิพฺพานํ อสงฺขตํ ปุคฺคโล เนวสงฺขโต
นาสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อณฺณํ วิญฺญาณํ อณฺณํ นิพฺพานํ
อณฺโณ ปุคฺคโลติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๕] ปุคฺคลสฺส อูปาโถ ปญฺญาติ วโย ปญฺญาติ
จิตฺตสฺส อณฺณตฺตํ ปญฺญาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุคฺคโล สงฺขโตติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ วุตฺตํ ภควตา ตีณฺมานิ ภิกฺขเว สงฺขตสฺส
สงฺขตลภฺขณานิ สงฺขตานํ ภิกฺขเว ฌมฺมานํ อูปาโถ ปญฺญาติ
วโย ปญฺญาติ จิตานํ อณฺณตฺตํ ปญฺญาตีติ ๑ ปุคฺคลสฺส
อูปาโถ ปญฺญาติ วโย ปญฺญาติ จิตฺตสฺส อณฺณตฺตํ
ปญฺญาติ เตน หิ ปุคฺคโล สงฺขโตติ ฯ ปุคฺคลสฺส น อูปาโถ
ปญฺญาติ น วโย ปญฺญาติ น จิตฺตสฺส อณฺณตฺตํ ปญฺญาตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปุคฺคโล อสงฺขโตติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
#๑ อํ. ติก. ๑๕๓ สํสฺนฺทนี ฯ

วุดตุ้ ภควตา ตีณิmani ภิกขเว อสงขตสฺส อสงขตลภขณานิ
อสงขตานิ ภิกขเว ฌมฺมานํ น อุปฺปาโท ปญฺญาติ น วโย
ปญฺญาติ น จิตานํ อญฺญตตุ้ ปญฺญาตีติ ปุคฺคสฺส น
อุปฺปาโท ปญฺญาติ น วโย ปญฺญาติ น จิตสฺส อญฺญตตุ้
ปญฺญาติ เตน หิ ปุคฺคโล อสงฺขโตติ ฯ

[๑๗๖] ปรีนิพฺพุโต ปุคฺคโล อตฺตตฺตมฺหิ นตฺตตฺตมฺหีติ ฯ
อตฺตตฺตมฺหีติ ฯ ปรีนิพฺพุโต ปุคฺคโล สสฺสโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ นตฺตตฺตมฺหีติ ฯ ปรีนิพฺพุโต ปุคฺคโล อฺจฺฉินฺโนติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๗] ปุคฺคโล ก็ นิสฺสาย ติฏฺฐตีติ ฯ ภาวํ นิสฺสาย ติฏฺฐตีติ ฯ
ภาโว อนิจฺโจ สงฺขโต ปฏิจฺจสมุปฺปนฺโน ขยฺมโม วยฺมโม วิจารณ์โม
นิโรธฺมโม วิปริณามฺมโมติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุคฺคโลปิ อนิจฺโจ
สงฺขโต ปฏิจฺจสมุปฺปนฺโน ขยฺมโม วยฺมโม วิจารณ์โม นิโรธฺมโม
วิปริณามฺมโมติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๘] น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ โกจิ สฺขํ เวทนํ เวทียมาโน สฺขํ เวทนํ
เวทียามีติ ปชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อตฺถิ โกจิ สฺขํ เวทนํ
เวทียมาโน สฺขํ เวทนํ เวทียามีติ ปชานาติ เตน วตฺเต เร วตฺตพฺเพ
ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ โกจิ

ทุกข์ เวทนํ เวทียมาโน ๗เป๗ อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียมาโน
อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียามีติ ปชานาตีติ ๗ อามนฺตา ๗ หนฺจ อตฺถิ
โกจิ อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียมาโน อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียามีติ
ปชานาติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ ปุคฺคโล อฺปลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺภูเจนาติ ๗
อตฺถิ โกจิ สุขํ เวทนํ เวทียมาโน สุขํ เวทนํ
เวทียามีติ ปชานาตีติ กตฺวา เตน จ การเณน ปุคฺคโล อฺปลพฺภติ
สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺภูเจนาติ ๗ อามนฺตา ๗ โย สุขํ เวทนํ เวทียมาโน
สุขํ เวทนํ เวทียามีติ ปชานาติ เสวว ปุคฺคโล โย สุขํ เวทนํ
เวทียมาโน สุขํ เวทนํ เวทียามีติ น ปชานาติ น โส ปุคฺคโลติ ๗
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗ โย ทุกข์ เวทนํ เวทียมาโน ๗เป๗
โย อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียมาโน อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียามีติ
ปชานาติ เสวว ปุคฺคโล โย อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียมาโน
อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียามีติ น ปชานาติ น โส ปุคฺคโลติ ๗ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗ อตฺถิ โกจิ สุขํ เวทนํ เวทียมาโน สุขํ
เวทนํ เวทียามีติ ปชานาตีติ กตฺวา เตน จ การเณน ปุคฺคโล
อฺปลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺจปรมฺภูเจนาติ ๗ อามนฺตา ๗ อญฺญา สุขาน
เวทนา อญฺโฆ สุขํ เวทนํ เวทียมาโน สุขํ เวทนํ เวทียามีติ
ปชานาตีติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗ อญฺญา ทุกฺขา เวทนา
๗เป๗ อญฺญา อทุกขมสุขา เวทนา อญฺโฆ อทุกขมสุขํ เวทนํ
เวทียมาโน อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียามีติ ปชานาตีติ ๗ น เหวํ

วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๕] น วตตพพํ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ
 อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ โภจิ กายเ กายานุปฺสฺสี วิหฺรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
 หลฺจิ อตฺถิ โภจิ กายเ กายานุปฺสฺสี วิหฺรติ เตน วต เร วตตพเพ
 ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ น วตตพพํ ปุคฺคโล
 อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ โภจิ
 เวทนาสุ ฯเปฯ จิตฺเต ฯเปฯ ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรตีติ ฯ
 อามนฺตา ฯ หลฺจิ อตฺถิ โภจิ ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรติ เตน
 วต เร วตตพเพ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ
 อตฺถิ โภจิ กายเ กายานุปฺสฺสี วิหฺรตีติ กตฺวา เตน จ การณฺน
 ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ โย
 กายเ กายานุปฺสฺสี วิหฺรติ เสวฺว ปุคฺคโล โย น กายเ กายานุปฺสฺสี
 วิหฺรติ น โส ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ โยเวทนาสุ
 ฯเปฯ จิตฺเต ฯเปฯ ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรติ เสวฺว ปุคฺคโล
 โย น ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรติ น โส ปุคฺคโลติ ฯ น เหวํ
 วตตพเพ ฯเปฯ อตฺถิ โภจิ กายเ กายานุปฺสฺสี วิหฺรตีติ กตฺวา
 เตน จ การณฺน ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺขปรมฺภูเจนาติ ฯ
 อามนฺตา ฯ อญฺโฆ กาโย อญฺโฆ กายเ กายานุปฺสฺสี วิหฺรตีติ ฯ
 น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ อญฺญา เวทนา ฯเปฯ อญฺญํ จิตฺตํ
 ฯเปฯ อญฺเญ ฌมฺมา อญฺโฆ ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรตีติ ฯ

น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๘๐] ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุคฺคํ ภาวตา

สุณฺณโต โลกํ อเวกฺขสฺสุ โมฆราช สทา สโต

อตฺตานุทิกฺกฺจึ อฺหจฺจ เอวํ มจฺจุตโร สียา

เอวํ โลกํ อเวกฺขนฺตํ มจฺจุราชา น ปสฺสตีติ ๑

อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ น วตตพฺพํ ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ ฯ

[๑๘๑] ปุคฺคโล อเวกฺขตีติ ฯ อามนฺตา ฯ สห รฺูเปณ อเวกฺขตีติ
วินา รฺูเปณ อเวกฺขตีติ ฯ สห รฺูเปณ อเวกฺขตีติ ฯ ตํ ชีวํ ตํ
สรีรฺนฺติ ฯ น เหว่ วตตพฺเพ ฯเปฯ วินา รฺูเปณ อเวกฺขตีติ ฯ
อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรฺนฺติ ฯ น เหว่ วตตพฺเพ ฯเปฯ ปุคฺคโล
อเวกฺขตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อพฺภนฺตรคโต อเวกฺขตีติ พหิทฺฐา
นิกฺขมิตฺวา อเวกฺขตีติ ฯ อพฺภนฺตรคโต อเวกฺขตีติ ฯ ตํ ชีวํ ตํ
สรีรฺนฺติ ฯ น เหว่ วตตพฺเพ ฯเปฯ พหิทฺฐา นิกฺขมิตฺวา อเวกฺขตีติ ฯ
อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรฺนฺติ ฯ น เหว่ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๒] น วตตพฺพํ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉนิกฺกฺขปรมฺมญฺเณนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ ภาวตา สจฺฉวาที ภาวตาที ภูตฺวาที ตถฺวาที
อวิตถฺวาที อนณฺณถฺวาทีติ ฯ อามนฺตา ฯ วุคฺคํ ภาวตา อตฺถิ
#๑ พุ. ส. ๕๔๕ ฯ

ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโนติ ๑ อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ น วตฺตพฺพํ
ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ ภาว
สจฺจวาทิ กาลวาทิ ภูตวาทิ ตถวาทิ อวิตถวาทิ อนนฺยถวาทิติ ฯ
อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภาวตา เอกปุคฺคโล ภิกฺขเว โลเก อุปฺปชฺชมาโน
อุปฺปชฺชติ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย
สุขาย เทวมนฺุสฺสานนฺติ ๒ อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ

[๑๘๓] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ ภาว สจฺจวาทิ กาลวาทิ ภูตวาทิ ตถวาทิ อวิตถวาทิ อนนฺยถวาทิติ ฯ
อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภาวตา สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาคิ ๓
อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล
อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ

[๑๘๔] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกฺกุจฺจปรมฺมฺเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ ภาว สจฺจวาทิ กาลวาทิ ภูตวาทิ ตถวาทิ อวิตถวาทิ
อนนฺยถวาทิติ ฯ อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภาวตา ทุกฺขเมว อุปฺปชฺชมานํ
อุปฺปชฺชติ ทุกฺขเมว นินฺรุชฺชมานํ นินฺรุชฺชตฺติ น กงฺขติ น วิจิกิฉฺชติ ฯ
อปรปฺจฺจยา ฅาณเมวสฺส เอตฺถ โหติ เอตฺตาวตา โข กจฺจาน สมฺมาทิฏฺฐิ
โหตฺติติ ๔ อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น

#๑ อภิ. ปุ. ๑๖๗-๑๘๓ ฯ ๒ อ. เอก. ๒๘ ฯ ๓ พ. พ. ๔๓ ฯ ๔ ส. น. ๒๑ ฯ

วตตพพํ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺภูเจนาติ ฯ

[๑๘๕] ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นनु วชฺรา ภิกฺขุณี มาริ ปาปิมนฺตํ เอตทโวจ

กี นุ สตฺโตติ ปจฺเจสิ มาริ ทิกฺกจฺจิตฺตํ นุ เต
สุทฺทสงฺขารปฺปญฺโชยํ น ยิธ สตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ยถา หิ องฺกสมฺภารรา โหติ สทฺโท รโถ อิติ
เอวํ ขนฺนฺเชสุ สนฺนฺเตสุ โหติ สตฺโตติ สมฺมตติ
ทฺกขเมว หิ สมฺโภติ ทฺกขํ ติกฺกจฺจิตฺติ เวติ จ

นาณฺณตฺตร ทฺกขา สมฺโภติ นาณฺณตฺตร ทฺกขา นิรุชฺฌตฺตีติ ๑
อตุเถว สุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตตพพํ ปุคฺคโล
อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺภูเจนาติ ฯ

[๑๘๖] ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกกฺกุจฺจปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นनु อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ สฺสฺสฺสฺสฺสฺส
สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
โลโกติ วุจฺจติ กิตฺตาวตา นุโข ภนฺเต สฺสฺสฺสฺส
โลโกติ วุจฺจติติ ยสฺมา โข อานนฺท สฺสฺสฺสฺส อตุเตน วา อตุตฺตนิเยน
วา ตสฺมา สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อตุตฺตนิเยน วา จกฺขุ โข อานนฺท สฺสฺสฺสฺส อตุเตน วา อตุตฺตนิเยน
วา รุปา สฺสฺสฺสฺส ๑เปฯ จกฺขุวิญฺญาณํ สฺสฺสฺส ๑เปฯ จกฺขุสมฺพสฺสฺส
สฺสฺสฺส ๑เปฯ ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺพสฺสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
#๑ ส. ส. ๑๘๘ ๑

เวทยิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกขมสฺขํ วา ตมปิ สฺขณฺณํ อตฺเตน
วา อตฺตนิเยน วา โสตํ สฺขณฺณํ ฯเปฯ สทฺทา สฺขณฺณา ฯเปฯ
ฆานํ สฺขณฺณํ ... คนฺธา สฺขณฺณา ฯเปฯ ชิวฺหา สฺขณฺณา ... รสา สฺขณฺณา
ฯเปฯ กาโย สฺขณฺโณ ... โสภฺจพฺพา สฺขณฺณา ฯเปฯ มโน สฺขณฺโณ ...
ธมฺมา สฺขณฺณา ... มโนวิญฺญาณํ สฺขณฺณํ ... มโนสมฺมุสฺโส สฺขณฺโณ ฯเปฯ
ยมฺปิํทํ มโนสมฺมุสฺสปฺจฺจา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สฺขํ วา ทุกฺขํ วา
อทุกขมสฺขํ วา ตมปิ สฺขณฺณํ อตฺเตน วา อตฺตนิเยน วา ยสฺมา
โฆ อานนฺท สฺขณฺณํ อตฺเตน วา อตฺตนิเยน วา ตสฺมา สฺขณฺโณ
โลโกติ วุจฺจตีติ ๑ อตฺเตว สฺตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนํ หิ
น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ

[๑๘๘] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกฺกุจฺปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ ภาวํ สจฺจวาที ภาลวาที ภูตวาที ตถวาที อวิตถวาที
อนนฺตถวาทีติ ฯ อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภาวตา อตฺตนิ วา ภิกฺขเว สติ
อตฺตนิยํ เมติ อสฺสาติ เอวํ ภาเน อตฺตนิเย วา ภิกฺขเว สติ
อตฺตา เมติ อสฺสาติ เอวํ ภาเน อตฺตนิ จ ภิกฺขเว อตฺตนิเย จ
สจฺจโต เถตโต อนฺุปลพฺภิตฺตมาเน ยมฺปิํทํ ทิฏฺฐิฏฺฐานํ โส โลโก โส
อตฺตา โส เปจฺจ ภวิสฺสามิ นิจฺโจ ชฺโว สสฺสโต อวิปริณามธมฺโม
สสฺสตีสมํ ตถเว จสฺสามีติ นนฺวายํ ภิกฺขเว เกวโล ปริปุโร
พาลธมฺโมติ กิลฺลิจิ โน สียา ภาเน เกวโล หิ ภาเน ปริปุโร
#๑ ขุ. ป. ๔๓๓ ฯ

พาลธมฺโมติ ๑ อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น
วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกุชฺชปรมฺภูเจนาติ ฯ

[๑๘๘] ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ สจฺฉิกฺกุชฺชปรมฺภูเจนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ ภควา สจฺฉวาที กาลวาที ภูตฺวาที ตถวาที อวิตถวาที
อนนฺตถวาทีติ ฯ อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภควตา ตโยเม เสนฺนฺย สตฺถาโร
สนฺนฺโต สํวิชฺชมาณา โลกสฺสมี กตฺเม ตโย อธิ เสนฺนฺย เอกจฺโจ สตฺถา
ทิกฺกุเช เจว ธมฺเม อตฺตํ สจฺฉโต เถตฺโต ปฺลนฺเปติ อภิสมฺปรายญจ
อตฺตํ สจฺฉโต เถตฺโต ปฺลนฺเปติ อธิ ปน เสนฺนฺย
เอกจฺโจ สตฺถา ทิกฺกุเชว หิ โข ธมฺเม อตฺตํ สจฺฉโต เถตฺโต
ปฺลนฺเปติ โน จ โข อภิสมฺปรายํ อตฺตํ สจฺฉโต เถตฺโต
ปฺลนฺเปติ อธิ ปน เสนฺนฺย เอกจฺโจ สตฺถา ทิกฺกุเช เจว ธมฺเม
อตฺตํ สจฺฉโต เถตฺโต น ปฺลนฺเปติ อภิสมฺปรายญจ อตฺตํ
สจฺฉโต เถตฺโต น ปฺลนฺเปติ ตฺตร เสนฺนฺย ยฺวายํ สตฺถา ทิกฺกุเช
เจว ธมฺเม อตฺตํ สจฺฉโต เถตฺโต ปฺลนฺเปติ อภิสมฺปรายญจ
อตฺตํ สจฺฉโต เถตฺโต ปฺลนฺเปติ อธิ วุจฺจติ เสนฺนฺย สตฺถา
สสฺสทฺวาโท ตฺตร เสนฺนฺย ยฺวายํ สตฺถา ทิกฺกุเชว หิ โข ธมฺเม อตฺตํ
สจฺฉโต เถตฺโต ปฺลนฺเปติ โน จ โข อภิสมฺปรายํ อตฺตํ
สจฺฉโต เถตฺโต ปฺลนฺเปติ อธิ วุจฺจติ เสนฺนฺย สตฺถา อฺจฺเจทฺวาโท
ตฺตร เสนฺนฺย ยฺวายํ สตฺถา ทิกฺกุเช เจว ธมฺเม อตฺตํ สจฺฉโต

#๑ ม. ม. ๒๖๐ ฯ

เถตโต น ปณฺณเปติ อภิสมุปรายญจ อตฺตานิ สจฺจโต เถตโต
น ปณฺณเปติ อัย วุจฺจติ เสนิย สตุถา สมฺมาสมฺพุทฺโธ อิม โข
เสนิย ตโย สตุถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ อตฺเถว
สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ
สจฺฉิกญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ

[๑๘๕] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ ภควา สจฺจวาที กาลวาที ญฺตวาที ตถวาที อวิตถวาที
อนนฺถถวาทีติ ฯ อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภควตา สปฺปิกุมฺภโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตฺถิ โภจิ สปฺปิสฺส กุมฺภํ กโรตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ
เตน หิ น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ

[๑๘๖] ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ ภควา สจฺจวาที กาลวาที ญฺตวาที ตถวาที อวิตถวาที
อนนฺถถวาทีติ ฯ อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภควตา เตลฺลกุมฺภโก มชฺฐกุมฺภโก
ผาณิตฺตุมฺภโก จิรฺกุมฺภโก อุทกฺกุมฺภโก ปานิยถาลกํ ปานิยโกสกํ
ปานิยสรวกํ นิจฺจภคฺตํ ชฺวยาคุติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ กาจิ ยาคู
นิจฺจา ชฺวา สสฺสตา อวิปริณามธมฺมาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เตน
หิ น วตฺตพฺพํ ปุคฺคโล อุปลพฺภติ สจฺฉิกญฺจปรมฺมญฺเณนาติ ฯ สจฺฉิตฺตํ ฯ

ปุคฺคลกถา

อญฺจนิกฺคหเปยฺยาลา สนฺธาวนฺธิยา อุปาทาย
จิตฺเตน ปณฺจมํ กลฺยาณํ อิทธิ สุตฺตาทฺรเณน อญฺจมนํ ฯ

ปริหานีกถา

[๑๕๑] ปรีหายติ อรหา อรหตุตาดิ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺพตฺถ
อรหา อรหตุตา ปรีหายตีติ ฯ น เหวํ วจฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพฺพตฺถ
อรหา อรหตุตา ปรีหายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺพตฺถ อรหโต
ปรีหานีติ ฯ น เหวํ วจฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปรีหายติ อรหา อรหตุตาดิ ฯ
อามนฺตา ฯ สพฺพทา อรหา อรหตุตา ปรีหายตีติ ฯ น
เหวํ วจฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพฺพทา อรหา อรหตุตา ปรีหายตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ สพฺพทา อรหโต ปรีหานีติ ฯ น เหวํ วจฺตฺตพฺเพ
ฯเปฯ ปรีหายติ อรหา อรหตุตาดิ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺเพว
อรหฺนโต อรหตุตา ปรีหายนฺตีติ ฯ น เหวํ วจฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สพฺเพว อรหฺนโต อรหตุตา ปรีหายนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
สพฺเพสญฺเณว อรหฺนฺตานํ ปรีหานีติ ฯ น เหวํ วจฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๒] ปรีหายติ อรหา อรหตุตาดิ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา
อรหตุตา ปรีหายมาโน จตุหิ สลฺลหิ ปรีหายตีติ ฯ น เหวํ
วจฺตฺตพฺเพ ฯเปฯ จตุหิ สตฺสหฺสฺเสหิ เสฏฺฐิ เสฏฺฐิจฺจตุํ การณฺโต
สตฺสหฺสฺเส ปรีหิเน เสฏฺฐิจฺจตา ปรีหิโน โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
สพฺพสาปเตยฺยา ปรีหิโน โหตีติ ฯ น เหวํ วจฺตฺตพฺเพ ฯ จตุหิ
สตฺสหฺสฺเสหิ เสฏฺฐิ เสฏฺฐิจฺจตุํ การณฺโต สตฺสหฺสฺเส ปรีหิเน ภพฺโพ
สพฺพสาปเตยฺยา ปรีหายิฉฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา อรหตุตา

ปรีหายนโน ภพโพ จตุหิ ผลหิ ปรีหายนุนติ ฯ น เหว
วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๓] ปรีหายนติ อรหยา อรหตุตตาทิ ฯ อามนุตา ฯ ปรีหายนติ
โสตาปนโน โสตาปตุตติผลาทิ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ ปรีหายนติ
อรหยา อรหตุตตาทิ ฯ อามนุตา ฯ ปรีหายนติ สกทากามี สกทากามีผลาทิ ฯ
น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ ปรีหายนติ อรหยา อรหตุตตาทิ ฯ
อามนุตา ฯ ปรีหายนติ อนากามี อนากามีผลาทิ ฯ น เหว
วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๔] ปรีหายนติ อนากามี อนากามีผลาทิ ฯ อามนุตา ฯ
ปรีหายนติ โสตาปนโน โสตาปตุตติผลาทิ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ
ปรีหายนติ อนากามี อนากามีผลาทิ ฯ อามนุตา ฯ ปรีหายนติ
สกทากามี สกทากามีผลาทิ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๕] ปรีหายนติ สกทากามี สกทากามีผลาทิ ฯ อามนุตา ฯ
ปรีหายนติ โสตาปนโน โสตาปตุตติผลาทิ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๖] น ปรีหายนติ โสตาปนโน โสตาปตุตติผลาทิ ฯ อามนุตา ฯ
น ปรีหายนติ อรหยา อรหตุตตาทิ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ น
ปรีหายนติ สกทากามี สกทากามีผลาทิ ฯ อามนุตา ฯ น ปรีหายนติ
อรหยา อรหตุตตาทิ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ น ปรีหายนติ
อนากามี อนากามีผลาทิ ฯ อามนุตา ฯ น ปรีหายนติ อรหยา
อรหตุตตาทิ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๗] น ปริหายติ โสตาปนุโน โสตาปตุติผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ
น ปริหายติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ
น ปริหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ น ปริหายติ
อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๘] น ปริหายติ โสตาปนุโน โสตาปตุติผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ
น ปริหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๙] ปริหายติ อรหา อรหตุตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา
อรหตุตฺตา ปริหายมาโน กตุถ สณฺจจตีติ ฯ อนาคามีผลเลติ ฯ
อนาคามี อนาคามีผลา ปริหายมาโน กตุถ สณฺจจตีติ ฯ สกทาคามีผลเลติ ฯ
สกทาคามี สกทาคามี สกทาคามีผลา ปริหายมาโน กตุถ
สณฺจจตีติ ฯ โสตาปตุติผลเลติ ฯ โสตาปนุโน โสตาปตุติผลา
ปริหายมาโน ปุณฺณชฺชนกฺขมียิ สณฺจจตีติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯ
อาชานาหิ นิกฺกหํ หลฺลจฺจ อรหา อรหตุตฺตา ปริหายมาโน อนาคามีผล
สณฺจจตีติ อนาคามี อนาคามีผลา ปริหายมาโน สกทาคามีผล
สณฺจจตีติ สกทาคามี สกทาคามีผลา ปริหายมาโน โสตาปตุติผล
สณฺจจตีติ เตน วต เร วตุตฺตพฺเพ โสตาปนุโน โสตาปตุติผลา
ปริหายมาโน ปุณฺณชฺชนกฺขมียิ สณฺจจตีติ ฯ

[๒๐๐] อรหา อรหตุตฺตา ปริหายมาโน โสตาปตุติผลเล สณฺจจตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ โสตาปตุติผลลสฺส อนนฺตรรา อรหตุตฺตญฺเฒว สจฺจนิกโรตีติ ฯ
น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปริหายติ อรหา อรหตุตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ

ปรีหัยติ โสตาปนุโน โสตาปคฺคิตฺผลาติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯ กสฺส
พหุตรา กิเลสา ปหีนา อรหโต วา โสตาปนุสฺส วาติ ฯ อรหโต ฯ
หญฺจิ อรหโต พหุตรา กิเลสา ปหีนา ปรีหัยติ อรหา อรหคฺคา
เตน วจฺต เร วจฺตพฺเพ ปรีหัยติ โสตาปนุโน โสตาปคฺคิตฺผลาติ ฯ

[๒๐๑] ปรีหัยติ อรหา อรหคฺคาติ ฯ อามนฺตา ฯ ปรีหัยติ
สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯ กสฺส พหุตรา
กิเลสา ปหีนา อรหโต วา สกทาคามีสฺส วาติ ฯ อรหโต ฯ
หญฺจิ อรหโต พหุตรา กิเลสา ปหีนา ปรีหัยติ อรหา อรหคฺคา
เตน วจฺต เร วจฺตพฺเพ ปรีหัยติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ

[๒๐๒] ปรีหัยติ อรหา อรหคฺคาติ ฯ อามนฺตา ฯ ปรีหัยติ
อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯ กสฺส พหุตรา
กิเลสา ปหีนา อรหโต วา อนาคามีสฺส วาติ ฯ อรหโต ฯ
หญฺจิ อรหโต พหุตรา กิเลสา ปหีนา ปรีหัยติ อรหา อรหคฺคา
เตน วจฺต เร วจฺตพฺเพ ปรีหัยติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ

[๒๐๓] ปรีหัยติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปรีหัยติ โสตาปนุโน โสตาปคฺคิตฺผลาติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯ
กสฺส พหุตรา กิเลสา ปหีนา อนาคามีสฺส วา โสตาปนุสฺส วาติ ฯ
อนาคามีสฺส ฯ หญฺจิ อนาคามีสฺส พหุตรา กิเลสา ปหีนา ปรีหัยติ
อนาคามี อนาคามีผลา เตน วจฺต เร วจฺตพฺเพ ปรีหัยติ โสตาปนุโน
โสตาปคฺคิตฺผลาติ ฯ

[๒๐๔] ปรีหายติ อนาคตามี อนาคตามีผลลาคี ๑ อามนุตา ๑
ปรีหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลลาคี ๑ น เหว่ วตุตพเพ ๑
กสุส พหุตรา กิลลสา ปหีนา อนาคตามีสุส วา สกทาคามีสุส วาคี ๑
อนาคตามีสุส ๑ หลจจิ อนาคตามีสุส พหุตรา กิลลสา ปหีนา ปรีหายติ
อนาคตามี อนาคตามีผลลาคี เตน วต เร วตุตพเพ ปรีหายติ สกทาคามี
สกทาคามีผลลาคี ๑

[๒๐๕] ปรีหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลลาคี ๑ อามนุตา ๑
ปรีหายติ โสตาปนุโน โสตาปตุตติผลลาคี ๑ น เหว่ วตุตพเพ ๑
กสุส พหุตรา กิลลสา ปหีนา สกทาคามีสุส วา โสตาปนุนุสสุ
วาคี ๑ สกทาคามีสุส ๑ หลจจิ สกทาคามีสุส พหุตรา กิลลสา
ปหีนา ปรีหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลลาคี เตน วต เร วตุตพเพ
ปรีหายติ โสตาปนุโน โสตาปตุตติผลลาคี ๑

[๒๐๖] ปรีหายติ อรหา อรหตุตาคี ๑ อามนุตา ๑ ปรีหายติ
โสตาปนุโน โสตาปตุตติผลลาคี ๑ น เหว่ วตุตพเพ ๑ กสุส อธิมตุตา
มกุกภาวนา อรหโต วา โสตาปนุนุสสุ วาคี ๑ อรหโต ๑ หลจจิ
อรหโต อธิมตุตา มกุกภาวนา ปรีหายติ อรหา อรหตุตาคี เตน
วต เร วตุตพเพ ปรีหายติ โสตาปนุโน โสตาปตุตติผลลาคี ๑

[๒๐๗] ปรีหายติ อรหา อรหตุตาคี ๑ อามนุตา ๑ ปรีหายติ
โสตาปนุโน โสตาปตุตติผลลาคี ๑ น เหว่ วตุตพเพ ๑ กสุส อธิมตุตา
สติปฏุจจานภาวนา ๑เป๑ สมมปุปธานภาวนา อิทธิปาทภาวนา

อินทริยภาวนา พลภาวนา โพชฌงคภาวนา อรหโต वा โสตาปนุส
วति ॥ อรหโต ॥ ह्युजि अरहो अश्मित्ता पोचञ्जकภाना
प्रिहायति अरहा अरहत्ता तेन वत् रे वत्तपुपे
प्रिहायति सोतापनुनो सोतापत्तिफलति ॥

[२०८] प्रिहायति अरहा अरहत्ताति ॥ आमनुता ॥ प्रिहायति
सगतकामि सगतकामिफलति ॥ न हेव वत्तपुपे ॥ गसु अश्मित्ता
मकुक्कभाना ॥ पे ॥ पोचञ्जकभाना अरहो वा सगतकामिसु
वति ॥ अरहो ॥ ह्युजि अरहो अश्मित्ता पोचञ्जकभाना
प्रिहायति अरहा अरहत्ता तेन वत् रे वत्तपुपे प्रिहायति
सगतकामि सगतकामिफलति ॥

[२०९] प्रिहायति अरहा अरहत्ताति ॥ आमनुता ॥ प्रिहायति
अनाकामि अनाकामिफलति ॥ न हेव वत्तपुपे ॥ गसु अश्मित्ता
मकुक्कभाना ॥ पे ॥ पोचञ्जकभाना अरहो वा अनाकामिसु
वति ॥ अरहो ॥ ह्युजि अरहो अश्मित्ता पोचञ्जकभाना
प्रिहायति अरहा अरहत्ता तेन वत् रे वत्तपुपे प्रिहायति
अनाकामि अनाकामिफलति ॥

[२१०] प्रिहायति अनाकामि अनाकामिफलति ॥ आमनुता ॥
प्रिहायति सोतापनुनो सोतापत्तिफलति ॥ न हेव वत्तपुपे ॥
गसु अश्मित्ता मकुक्कभाना ॥ पे ॥ पोचञ्जकभाना अनाकामिसु
वा सोतापनुस वति ॥ अनाकामिसु ॥ ह्युजि अनाकामिसु

อหิมตฺตา โพชฌงฺคภาวนา ปรีหายติ อนาคามี อนาคามีผลา เตน
วต เร วตฺตพฺเพ ปรีหายติ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลาติ ฯ

[๒๑๑] ปรีหายติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปรีหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ
กสฺส อหิมตฺตา มคฺคภาวนา ฯเปฯ โพชฌงฺคภาวนา อนาคามีสฺส
วา สกทาคามีสฺส วาติ ฯ อนาคามีสฺส ฯ หลฺจฺจ อนาคามีสฺส
อหิมตฺตา โพชฌงฺคภาวนา ปรีหายติ อนาคามี อนาคามีผลา เตน
วต เร วตฺตพฺเพ ปรีหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ

[๒๑๒] ปรีหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปรีหายติ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ
กสฺส อหิมตฺตา มคฺคภาวนา ฯเปฯ โพชฌงฺคภาวนา สกทาคามีสฺส
วา โสตาปนฺนสฺส วาติ ฯ สกทาคามีสฺส ฯ หลฺจฺจ สกทาคามีสฺส
อหิมตฺตา โพชฌงฺคภาวนา ปรีหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลา
เตน วต เร วตฺตพฺเพ ปรีหายติ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลาติ ฯ

[๒๑๓] อรหตา ทฺภขํ ทิฏฺฐํ ปรีหายติ อรหา อรหตฺตาติ ฯ
อามนฺตา ฯ โสตาปนฺเนน ทฺภขํ ทิฏฺฐํ ปรีหายติ โสตาปนฺโน
โสตาปตฺติผลาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตา สมฺมทโย
ทิฏฺฐโ จ ปรีหายติ อรหา อรหตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปนฺเนน
สมฺมทโย ทิฏฺฐโ จ ปรีหายติ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลาติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตา นิโรโธ ทิฏฺฐโ จ ปรีหายติ อรหา

อรหตุตติ ๑ อามนตุตา ๑ โสตาปนุเนน นิโรโธ ทิฏฺฐโ จ ปรีหัยติ
โสตาปนุโน โสตาปตุตติผลลติ ๑ น เหว วตุตตุเพ ๑เป๑ อรหตุ
มกุโค ทิฏฺฐโ จ ปรีหัยติ อรหตุ อรหตุตติ ๑ อามนตุตา ๑
โสตาปนุเนน มกุโค ทิฏฺฐโ จ ปรีหัยติ โสตาปนุโน โสตาปตุตติผลลติ ๑
น เหว วตุตตุเพ ๑เป๑ อรหตุ จตุตติริ สจฺจันนิ ทิฏฺฐันนิ ปรีหัยติ
อรหตุ อรหตุตติ ๑ อามนตุตา ๑ โสตาปนุเนน จตุตติริ สจฺจันนิ
ทิฏฺฐันนิ ปรีหัยติ โสตาปนุโน โสตาปตุตติผลลติ ๑ น เหว
วตุตตุเพ ๑เป๑

[๒๑๔] อรหตุ ทุกุขุ ทิฏฺฐุจ ปรีหัยติ อรหตุ อรหตุตติ ๑
อามนตุตา ๑ สกทากามินา ทุกุขุ ทิฏฺฐุจ ปรีหัยติ สกทากามี
สกทากามีผลลติ ๑ น เหว วตุตตุเพ ๑เป๑ อรหตุ สมุทโย
ทิฏฺฐโ ๑เป๑ นิโรโธ ทิฏฺฐโ ๑เป๑ มกุโค ทิฏฺฐโ ๑เป๑
จตุตติริ สจฺจันนิ ทิฏฺฐันนิ ปรีหัยติ อรหตุ อรหตุตติ ๑ อามนตุตา ๑
สกทากามินา จตุตติริ สจฺจันนิ ทิฏฺฐันนิ ปรีหัยติ สกทากามี
สกทากามีผลลติ ๑ น เหว วตุตตุเพ ๑เป๑

[๒๑๕] อรหตุ ทุกุขุ ทิฏฺฐุจ ปรีหัยติ อรหตุ อรหตุตติ ๑
อามนตุตา ๑ อนากามินา ทุกุขุ ทิฏฺฐุจ ปรีหัยติ อนากามี อนากามีผลลติ ๑
น เหว วตุตตุเพ ๑เป๑ อรหตุ สมุทโย ทิฏฺฐโ ๑เป๑
นิโรโธ ทิฏฺฐโ ๑เป๑ มกุโค ทิฏฺฐโ ๑เป๑ จตุตติริ สจฺจันนิ ทิฏฺฐันนิ
ปรีหัยติ อรหตุ อรหตุตติ ๑ อามนตุตา ๑ อนากามินา จตุตติริ

สัจจანი ทิฏฺฐจანი ปรีหยาติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๑๖] อนาคามินา ทุกฺขํ ทิฏฺฐจํ ปรีหยาติ อนาคามี
อนาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปนฺเนน ทุกฺขํ ทิฏฺฐจํ ปรีหยาติ
โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลาติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคามินา
สมฺมทโย ทิฏฺฐโ จ ฯเปฯ นิโรโธ ทิฏฺฐโ จ ฯเปฯ มคฺโค ทิฏฺฐโ
จ ฯเปฯ จตฺตารี สัจจანი ทิฏฺฐจანი ปรีหยาติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ
อามนฺตา ฯ โสตาปนฺเนน จตฺตารี สัจจანი ทิฏฺฐจანი
ปรีหยาติ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลาติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อนาคามินา ทุกฺขํ ทิฏฺฐจํ ปรีหยาติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ
อามนฺตา ฯ สกทาคามินา ทุกฺขํ ทิฏฺฐจํ ปรีหยาติ สกทาคามี
สกทาคามีผลาติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคามินา สมฺมทโย
ทิฏฺฐโ จ ฯเปฯ นิโรโธ ทิฏฺฐโ จ ฯเปฯ มคฺโค ทิฏฺฐโ จ ฯเปฯ
จตฺตารี สัจจანი ทิฏฺฐจანი ปรีหยาติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ
อามนฺตา ฯ สกทาคามินา จตฺตารี สัจจანი ทิฏฺฐจანი ปรีหยาติ
สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๑๗] สกทาคามินา ทุกฺขํ ทิฏฺฐจํ ปรีหยาติ สกทาคามี
สกทาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปนฺเนน ทุกฺขํ ทิฏฺฐจํ ปรีหยาติ
โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลาติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สกทาคามินา
สมฺมทโย ทิฏฺฐโ จ ฯเปฯ นิโรโธ ทิฏฺฐโ จ ฯเปฯ มคฺโค ทิฏฺฐโ จ ฯเปฯ

จตุตถจริ สจฺจานิ ทิฏฺฐจฺานิ ปรีหาติ สกทาคามี สกทาคามีผลลาคิ ฯ
อามนฺดา ฯ โสตาปนฺเนน จตุตถจริ สจฺจานิ ทิฏฺฐจฺานิ ปรีหาติ
โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลลาคิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๑๘] โสตาปนฺเนน ทุกฺขํ ทิฏฺฐจฺํ น ปรีหาติ โสตาปนฺโน
โสตาปตฺติผลลาคิ ฯ อามนฺดา ฯ อรหตา ทุกฺขํ ทิฏฺฐจฺํ น ปรีหาติ
อรหา อรหตฺตาคิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โสตาปนฺเนน สมุทโย
ทิฏฺฐโจ ฯเปฯ นิโรโธ ทิฏฺฐโจ ฯเปฯ มคฺโค ทิฏฺฐโจ ฯเปฯ จตุตถจริ
สจฺจานิ ทิฏฺฐจฺานิ น ปรีหาติ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลลาคิ ฯ
อามนฺดา ฯ อรหตา จตุตถจริ สจฺจานิ ทิฏฺฐจฺานิ น ปรีหาติ
อรหา อรหตฺตาคิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๑๙] สกทาคามินา ทุกฺขํ ทิฏฺฐจฺํ ฯเปฯ จตุตถจริ สจฺจานิ
ทิฏฺฐจฺานิ น ปรีหาติ สกทาคามี สกทาคามีผลลาคิ ฯ อามนฺดา ฯ
อรหตา จตุตถจริ สจฺจานิ ทิฏฺฐจฺานิ น ปรีหาติ อรหา อรหตฺตาคิ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๒๐] อนาคามินา ทุกฺขํ ทิฏฺฐจฺํ ฯเปฯ จตุตถจริ สจฺจานิ
ทิฏฺฐจฺานิ น ปรีหาติ อนาคามี อนาคามีผลลาคิ ฯ อามนฺดา ฯ
อรหตา จตุตถจริ สจฺจานิ ทิฏฺฐจฺานิ น ปรีหาติ อรหา อรหตฺตาคิ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๒๑] โสตาปนฺเนน ทุกฺขํ ทิฏฺฐจฺํ ฯเปฯ จตุตถจริ สจฺจานิ ทิฏฺฐจฺานิ
น ปรีหาติ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลลาคิ ฯ อามนฺดา ฯ อนาคามินา

ทุกข์ ทิฏฺฐิ์ ๆเปฯ จตุตตาริ สจฺจจاني ทิฏฺฐจاني น ปริหายติ อนาคามี
อนาคามีผลลาคิ ๆ น เหว่ วตฺตพฺเพ ๆเปฯ

[๒๒๒] สกทาคามีนา ทุกข์ ทิฏฺฐิ์ ๆเปฯ จตุตตาริ สจฺจจاني
ทิฏฺฐจاني น ปริหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลลาคิ ๆ อามนฺตา ๆ
อนาคามีนา ทุกข์ ทิฏฺฐิ์ ๆเปฯ จตุตตาริ สจฺจจاني ทิฏฺฐจاني น
ปริหายติ อนาคามี อนาคามีผลลาคิ ๆ น เหว่ วตฺตพฺเพ ๆเปฯ

[๒๒๓] โสตาปนฺเนน ทุกข์ ทิฏฺฐิ์ ๆเปฯ จตุตตาริ สจฺจจاني ทิฏฺฐจاني
น ปริหายติ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลลาคิ ๆ อามนฺตา ๆ สกทาคามีนา
ทุกข์ ทิฏฺฐิ์ ๆเปฯ จตุตตาริ สจฺจจاني ทิฏฺฐจاني น ปริหายติ สกทาคามี
สกทาคามีผลลาคิ ๆ น เหว่ วตฺตพฺเพ ๆเปฯ

[๒๒๔] อรหโต ราโค ปหิโน ปริหายติ อรหา อรหตฺตาคิ ๆ
อามนฺตา ๆ โสตาปนฺนสฺส สกทากยทิฏฺฐิ์ ปหิณา ปริหายติ โสตาปนฺโน
โสตาปตฺติผลลาคิ ๆ น เหว่ วตฺตพฺเพ ๆเปฯ อรหโต ราโค ปหิโน
ปริหายติ อรหา อรหตฺตาคิ ๆ อามนฺตา ๆ โสตาปนฺนสฺส วิจิจฺจนา
ปหิณา ๆเปฯ สิลพฺพตฺตรามาโส ปหิโน ๆเปฯ อปายคฺคณิโย ราโค
ปหิโน ๆเปฯ อปายคฺคณิโย โทโส ปหิโน ๆเปฯ อปายคฺคณิโย
โมโห ปหิโน ปริหายติ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลลาคิ ๆ น เหว่
วตฺตพฺเพ ๆเปฯ อรหโต โทโส ปหิโน ๆเปฯ โมโห ปหิโน มาโน
ปหิโน ทิฏฺฐิ์ ปหิณา วิจิจฺจนา ปหิณา ถินฺ ปหิณฺ อุตฺทจฺจ
ปหิณฺ อหิริกั ปหิณฺ ๆเปฯ อโนตฺตปฺปปี ปหิณฺ ปริหายติ อรหา

อรหตุตาดิ ๑ อามนตุดา ๑ โสตาปนุสนสุส สกุกายทิกฺกุจิ ปหีนา
ปรีหายติ โสตาปนุโน โสตาปตุตติผลาดิ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑
อรหโต อโนตุตปป์ ปหีนั ปรีหายติ อรหา อรหตุตาดิ ๑ อามนตุดา ๑
โสตาปนุสนสุส วิจิกฺกจฺญา ปหีนา ๑เป๑ สีสพุตปฺรามาส โปหีโน
๑เป๑ อปายคฺมนิโย ราโค ปหีโน ๑เป๑ อปายคฺมนิโย โทโส
ปหีโน ๑เป๑ อปายคฺมนิโย โมโห ปหีโน ปรีหายติ โสตาปนุโน
โสตาปตุตติผลาดิ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑

[๒๒๕] อรหโต ราโค ปหีโน ปรีหายติ อรหา อรหตุตาดิ ๑
อามนตุดา ๑ สกุกายทิกฺกุจิ ปหีนา ปรีหายติ สกุกายทิกฺกุจิ
สกุกายทิกฺกุจิผลาดิ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ อรหโต ราโค ปหีโน
ปรีหายติ อรหา อรหตุตาดิ ๑ อามนตุดา ๑ สกุกายทิกฺกุจิ
ปหีนา ๑เป๑ สีสพุตปฺรามาส ปหีโน ๑เป๑ โอปาริกโก กามราโค
ปหีโน ๑เป๑ โอปาริกโก พุยาปาโท ปหีโน ปรีหายติ สกุกายทิกฺกุจิ
สกุกายทิกฺกุจิผลาดิ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ อรหโต โทโส ปหีโน
๑เป๑ อโนตุตปป์ ปหีนั ปรีหายติ อรหา อรหตุตาดิ ๑ อามนตุดา ๑
สกุกายทิกฺกุจิ ปหีนา ๑เป๑ โอปาริกโก พุยาปาโท ปหีโน
ปรีหายติ สกุกายทิกฺกุจิ สกุกายทิกฺกุจิผลาดิ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑

[๒๒๖] อรหโต ราโค ปหีโน ปรีหายติ อรหา อรหตุตาดิ ๑
อามนตุดา ๑ อนาคามิสฺสุส สกุกายทิกฺกุจิ ปหีนา ปรีหายติ อนาคามิ
อนาคามิผลาดิ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ อรหโต ราโค ปหีโน

ปรีหายติ อรหา อรหตุตติ ๗ อามนฺตา ๗ อนาคามิสฺส วิจิจฺจนา
ปหีนา ๗เปฯ สีสพฺพตปฺรามาโส ปหีโน อณฺฺสทฺทโต กามราโค
ปหีโน อณฺฺสทฺทโต พฺยาปาโท ปหีโน ปรีหายติ อนาคามี
อนาคามีผลลลติ ๗ น เหว่ วตุตพฺเพ ๗เปฯ อรหโต โทโส ปหีโน
๗เปฯ อโนตุตปฺปปี ปหีนํ ปรีหายติ อรหา อรหตุตติ ๗ อามนฺตา ๗
อนาคามิสฺส สกฺกทฺททิจฺจ ปหีนา ๗เปฯ อณฺฺสทฺทโต พฺยาปาโท ปหีโน
ปรีหายติ อนาคามี อนาคามีผลลลติ ๗ น เหว่ วตุตพฺเพ ๗เปฯ

[๒๒๗] อนาคามิสฺส สกฺกทฺททิจฺจ ปหีนา ปรีหายติ อนาคามี
อนาคามีผลลลติ ๗ อามนฺตา ๗ โสตาปนฺนสฺส สกฺกทฺททิจฺจ ปหีนา
ปรีหายติ โสตาปนฺโน โสตาปตุตติผลลลติ ๗ น เหว่ วตุตพฺเพ ๗เปฯ
อนาคามิสฺส สกฺกทฺททิจฺจ ปหีนา ปรีหายติ อนาคามี อนาคามีผลลลติ ๗
อามนฺตา ๗ โสตาปนฺนสฺส วิจิจฺจนา ปหีนา ๗เปฯ
อปายคฺคณิโย โมโห ปหีโน ปรีหายติ โสตาปนฺโน โสตาปตุตติผลลลติ ๗
น เหว่ วตุตพฺเพ ๗เปฯ อนาคามิสฺส วิจิจฺจนา ปหีนา ๗เปฯ
อณฺฺสทฺทโต พฺยาปาโท ปหีโน ปรีหายติ อนาคามี อนาคามีผลลลติ ๗
อามนฺตา ๗ โสตาปนฺนสฺส สกฺกทฺททิจฺจ ปหีนา ๗เปฯ อปายคฺคณิโย
โมโห ปหีโน ปรีหายติ โสตาปนฺโน โสตาปตุตติผลลลติ ๗ น เหว่
วตุตพฺเพ ๗เปฯ

[๒๒๘] อนาคามิสฺส สกฺกทฺททิจฺจ ปหีนา ปรีหายติ อนาคามี
อนาคามีผลลลติ ๗ อามนฺตา ๗ สกฺททาคามิสฺส สกฺกทฺททิจฺจ ปหีนา

ปริหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ
อนาคามิสฺส สกฺกายทิฏฺฐิ ปหีนา ปริหายติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ
อามนฺตา ฯ สกทาคามิสฺส วิจิกฺขณา ปหีนา ฯเปฯ
สีลพฺพตปรามาโส ปหีโน โอปาริโก กามราโค ปหีโน โอปาริโก
พฺยาปาโท ปหีโน ปริหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ น เหวํ
วัตตพเพ ฯเปฯ อนาคามิสฺส วิจิกฺขณา ปหีนา ฯเปฯ อณฺุสฺสฺสโถ
พฺยาปาโท ปหีโน ปริหายติ อนาคามี อนาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ
สกทาคามิสฺส สกฺกายทิฏฺฐิ ปหีนา ฯเปฯ โอปาริโก พฺยาปาโท ปหีโน
ปริหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๒๒๕] สกทาคามิสฺส สกฺกายทิฏฺฐิ ปหีนา ปริหายติ สกทาคามี
สกทาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปนฺนฺสฺส สกฺกายทิฏฺฐิ ปหีนา
ปริหายติ โสตาปนฺโน โสตาปฺตฺติผลาติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ
สกทาคามิสฺส สกฺกายทิฏฺฐิ ปหีนา ปริหายติ สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ
อามนฺตา ฯ โสตาปนฺนฺสฺส วิจิกฺขณา ปหีนา ฯเปฯ
อปายคฺมฺนินฺโ โมหิ ปหีโน ปริหายติ โสตาปนฺโน โสตาปฺตฺติผลาติ ฯ
น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ สกทาคามิสฺส วิจิกฺขณา ปหีนา ฯเปฯ
โอปาริโก กามราโค ปหีโน โอปาริโก พฺยาปาโท ปหีโน ปริหายติ
สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปนฺนฺสฺส สกฺกายทิฏฺฐิ
ปหีนา ฯเปฯ อปายคฺมฺนินฺโ โมหิ ปหีโน ปริหายติ โสตาปนฺโน
โสตาปฺตฺติผลาติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๒๓๐] โสตาปนุสสุ สกฺกายทิกฺขุจฺจ ปหีนา น ปริหายติ
โสตาปนุโน โสตาปตฺติผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต ราโค ปหีโน
น ปริหายติ อรหา อรหตฺตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
โสตาปนุสสุ สกฺกายทิกฺขุจฺจ ปหีนา น ปริหายติ โสตาปนุโน
โสตาปตฺติผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต โทโส ปหีโน ฯเปฯ
อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ น ปริหายติ อรหา อรหตฺตาติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โสตาปนุสสุ วิจิกฺขุจฺจา ปหีนา ฯเปฯ อปายคฺคณิโย
โมโห ปหีโน น ปริหายติ โสตาปนุโน โสตาปตฺติผลาติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหโต ราโค ปหีโน ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ น
ปริหายติ อรหา อรหตฺตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๓๑] สกฺทาคามิสฺสุ สกฺกายทิกฺขุจฺจ ปหีนา น ปริหายติ
สกฺทาคามี สกฺทาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต ราโค ปหีโน
ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ น ปริหายติ อรหา อรหตฺตาติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สกฺทาคามิสฺสุ วิจิกฺขุจฺจา ปหีนา ฯเปฯ
โอพาริโก พฺยาปาโท ปหีโน น ปริหายติ สกฺทาคามี สกฺทาคามีผลาติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหโต ราโค ปหีโน ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ
ปหีนํ น ปริหายติ อรหา อรหตฺตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๓๒] อนาคามิสฺสุ สกฺกายทิกฺขุจฺจ ปหีนา น ปริหายติ อนาคามี
อนาคามีผลาติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต ราโค ปหีโน ฯเปฯ
อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ น ปริหายติ อรหา อรหตฺตาติ ฯ น เหวํ

วตุตพุเพ ฯเปฯ อนาคตาสฺ วิจิจฺฉา ปหีนา ฯเปฯ อณฺสหลโต
พฺยาปาโท ปหีโน น ปริหายติ อนาคตามิ อนาคตามิผลลติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหโต ราโค ปหีโน ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ น
ปริหายติ อรหาอรหตฺตลติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๒๓๓] โสตาปนฺนสฺส สกฺกายทิกฺขุจฺจํ ปหีนา น ปริหายติ
โสตาปนฺโน โสตาปตฺตลลติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตาสฺ สกฺกายทิกฺขุจฺจํ
ปหีนา ฯเปฯ อณฺสหลโต พฺยาปาโท ปหีโน น ปริหายติ อนาคตามิ
อนาคตามิผลลติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ โสตาปนฺนสฺส วิจิจฺฉา
ปหีนา ฯเปฯ อปายคฺคณิโย โมโห ปหีโน น ปริหายติ โสตาปนฺโน
โสตาปตฺตลลติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตาสฺ สกฺกายทิกฺขุจฺจํ ปหีนา
 ฯเปฯ อณฺสหลโต พฺยาปาโท ปหีโน น ปริหายติ อนาคตามิ
อนาคตามิผลลติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๒๓๔] สกฺทาคามิสฺส สกฺกายทิกฺขุจฺจํ ปหีนา น ปริหายติ
สกฺทาคามิ สกฺทาคามิผลลติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตาสฺ สกฺกายทิกฺขุจฺจํ
ปหีนา ฯเปฯ อณฺสหลโต พฺยาปาโท ปหีโน น ปริหายติ อนาคตามิ
อนาคตามิผลลติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ สกฺทาคามิสฺส วิจิจฺฉา
ปหีนา ฯเปฯ โอพาริกโก พฺยาปาโท ปหีโน น ปริหายติ สกฺทาคามิ
สกฺทาคามิผลลติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตาสฺ สกฺกายทิกฺขุจฺจํ ปหีนา
 ฯเปฯ อณฺสหลโต พฺยาปาโท ปหีโน น ปริหายติ อนาคตามิ
อนาคตามิผลลติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๒๓๕] โสตาปนุสสุ สกกายทิฎฐิ ปหีนา น ปริหายติ
โสตาปนุโน โสตาปตติผลาติ ฯ อามนุตา ฯ สกทาคามิสสุ สกกายทิฎฐิ
ปหีนา ฯเปฯ โอพาริโก พุยาปาโท ปหีโน น ปริหายติ
สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ น เหว วุตตพเพ ฯเปฯ โสตาปนุสสุ
วิจิกิจุฉา ปหีนา ฯเปฯ อปายคมนิโย โมโห ปหีโน น ปริหายติ
โสตาปนุโน โสตาปตติผลาติ ฯ อามนุตา ฯ สกทาคามิสสุ สกกายทิฎฐิ
ปหีนา ฯเปฯ โอพาริโก พุยาปาโท ปหีโน น ปริหายติ
สกทาคามี สกทาคามีผลาติ ฯ น เหว วุตตพเพ ฯเปฯ

[๒๓๖] ปริหายติ อรหา อรหตุตาติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ
อรหโต ราโค ปหีโน อุจฉินนุโมโล ตาลาวตุฎกโต อนภาวํ กโต
อายตีอนุปฺปาทรมฺโมติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ อรหโต ราโค ปหีโน
อุจฉินนุโมโล ตาลาวตุฎกโต อนภาวํ กโต อายตีอนุปฺปาทรมฺโม โน
วต เร วุตตพเพ ปริหายติ อรหา อรหตุตาติ ฯ

[๒๓๗] ปริหายติ อรหา อรหตุตาติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ อรหโต
โทโส ปหีโน ฯเปฯ โมโห ปหีโน มาโน ปหีโน ทิฎฐิ ปหีนา
วิจิกิจุฉา ปหีนา ถินํ ปหีนํ อุทฺธจํ ปหีนํ อหิริกํ ปหีนํ
อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ อุจฉินนุมุลํ ตาลาวตุฎกตํ อนภาวํ กตํ อายตี-
อนุปฺปาทรมฺมฺนฺติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ อรหโต อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ
อุจฉินนุมุลํ ตาลาวตุฎกตํ อนภาวํ กตํ อายตีอนุปฺปาทรมฺมํ โน
วต เร วุตตพเพ ปริหายติ อรหา อรหตุตาติ ฯ

[๒๓๘] ปรีหัยติ อรหา อรหตุตตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ
อรหโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺ โน วต เร วตุตฺตพฺเพ
ปรีหัยติ อรหา อรหตุตตติ ฯ

[๒๓๙] ปรีหัยติ อรหา อรหตุตตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ อรหโต
รากปฺปหานาย สติปฺภฺจฺจนา ภาวิตฺตา ฯ เป ฯ สมฺมปฺปชานา ภาวิตฺตา
อิทฺธิปาทา ภาวิตฺตา อินฺทฺริยา ภาวิตฺตา พลา ภาวิตฺตา โพชฺฌนฺจกา
ภาวิตฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ อรหโต รากปฺปหานาย โพชฺฌนฺจกา
ภาวิตฺตา โน วต เร วตุตฺตพฺเพ ปรีหัยติ อรหา อรหตุตตติ ฯ

[๒๔๐] ปรีหัยติ อรหา อรหตุตตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหโต โทสปฺปหานาย ฯ เป ฯ อนฺตฺตปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺ
 ฯ เป ฯ โพชฺฌนฺจกา ภาวิตฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ อรหโต
อนฺตฺตปฺปหานาย โพชฺฌนฺจกา ภาวิตฺตา โน วต เร วตุตฺตพฺเพ
ปรีหัยติ อรหา อรหตุตตติ ฯ

[๒๔๑] ปรีหัยติ อรหา อรหตุตตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหา วิตราค วิตฺโทโส วิตฺโมโห กตฺถณฺนิโย โอิหิตฺภาโร
อนฺุปฺตฺตสทฺตฺโต ปรีกฺขิมภวสฺสโยชฺโน สมฺมทฺถญา วิมฺตฺโต
อุกฺขิตฺตฺปฺลิโฆ สงฺกิณฺณปรีโย อพฺพุพฺพฺหสิโก นีรคฺคโป อริโย
ปฺนฺนทฺชโร ปฺนฺนภาริ วิสฺล
ปรีณฺณาคํ สมฺทโย ปฺหิโน นีโรโร สจฺจิกฺกิตฺ มคฺโค ภาวิตฺ

อภิณฺเษยฺ อภิณฺเษตํ ปริณฺเษยฺ ปริณฺเษตํ ปหาตพฺพํ ปหีนํ
ภาเวตพฺพํ ภาวิตํ สจฺจิกาทพฺพํ สจฺจิกตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ อรหา วิตราคิ วิตฺโทโส ฯเปฯ สจฺจิกาทพฺพํ สจฺจิกตํ
โน วต เร วตฺตพฺเพ ปริหายติ อรหา อรหตฺตาทิ ฯ

[๒๔๒] ปริหายติ อรหา อรหตฺตาทิ ฯ สมยวิมฺตฺโต อรหา
อรหตฺตา ปริหายติ อสมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตา น ปริหายตีติ ฯ
สมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตา ปริหายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อสมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตา ปริหายตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ
อสมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตา น ปริหายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
สมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตา น ปริหายตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ

[๒๔๓] สมยวิมฺตฺตสฺส อรหโต รากิ ปหีนํ ปริหายติ
สมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตาทิ ฯ อามนฺตา ฯ อสมยวิมฺตฺตสฺส
อรหโต รากิ ปหีนํ ปริหายติ อสมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตาทิ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ สมยวิมฺตฺตสฺส อรหโต โทโส ปหีนํ ฯเปฯ
อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ ปริหายติ สมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตาทิ ฯ
อามนฺตา ฯ อสมยวิมฺตฺตสฺส อรหโต โทโส ปหีนํ ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ
ปหีนํ ปริหายติ อสมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตาทิ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯ สมยวิมฺตฺตสฺส อรหโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตํ
ปริหายติ สมยวิมฺตฺโต อรหา อรหตฺตาทิ ฯ อามนฺตา ฯ อสมยวิมฺตฺตสฺส
อรหโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตํ ปริหายติ อสมยวิมฺตฺโต

อรหา อรหตุตาดิ ๗ น เหว วดตพเพ ๗ สมยวิมุตตสฺส อรหโต
รคปฺปหานาย สติปญฺจานา ภาวิตา ๗เป๗ สมมปฺปธานา ภาวิตา
อิทธิปาทา ภาวิตา อินฺหุริยา ภาวิตา พลา ภาวิตา โพชฌงฺกา
ภาวิตา ปรีหายติ สมยวิมุตฺโต อรหา อรหตุตาดิ ๗ อามนฺตา ๗
อสมยวิมุตตสฺส อรหโต รคปฺปหานาย สติปญฺจานา ภาวิตา ๗เป๗
โพชฌงฺกา ภาวิตา ปรีหายติ อสมยวิมุตฺโต อรหา อรหตุตาดิ ๗
น เหว วดตพเพ ๗ สมยวิมุตตสฺส อรหโต โทสปฺปหานาย ๗เป๗
อโนตตปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตอ ๗เป๗ โพชฌงฺกา ภาวิตา
ปรีหายติ สมยวิมุตฺโต อรหา อรหตุตาดิ ๗ อามนฺตา ๗ อสมยวิมุตตสฺส
อรหโต อโนตตปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตอ ๗เป๗
โพชฌงฺกา ภาวิตา ปรีหายติ อสมยวิมุตฺโต อรหา อรหตุตาดิ ๗
น เหว วดตพเพ ๗เป๗

[๒๔๔] สมยวิมุตฺโต อรหา วิตราโค วิตโทโส วิตโมโห
กตกรณฺโณ โอิหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทฺตโถ ปริกฺขิมภวสญฺโฆชน
สมมทญฺญา วิมุตฺโต อุกฺขิตตปฺปลิโฆ สงฺกิณฺณปรีโฆ อพฺพพฺพหสิโก
นिरคฺคโพ อริโย ปนฺนทฺชโร ปนฺนภาโร วิสญฺญตฺโต สุวิชิตฺวิชโย
ทูกุขํ ตสฺส ปรีญฺญาตํ สมฺมทโย ปหีนโน นิโรชฺ สจฺฉิกโต มคฺโค
ภาวิตอ อภิญฺญเยยฺย อภิญฺญาตํ ปรีญฺญเยยฺย ปรีญฺญาตํ ปหาดพฺพํ
ปหีนํ ภาวตพฺพํ ภาวิตํ สจฺฉิกาตพฺพํ สจฺฉิกตํ ปรีหายติ สมยวิมุตฺโต
อรหา อรหตุตาดิ ๗ อามนฺตา ๗ อสมยวิมุตฺโต อรหา วิตราโค

วืตโทโส ๗เป๗ สจจิกาทพพิ สจจิกถั ปรีหัยติ อสมยวิมุติโต
อรหา อรหตุตติ ๗ น เหวั วตุตพเพ ๗เป๗

[๒๔๕] อสมยวิมุตตุส อรหโต ราโค ปหีนโน น ปรีหัยติ
อสมยวิมุติโต อรหา อรหตุตติ ๗ อามนตุตา ๗ สมยวิมุตตุส
อรหโต ราโค ปหีนโน น ปรีหัยติ สมยวิมุติโต อรหา อรหตุตติ ๗
น เหวั วตุตพเพ ๗ อสมยวิมุตตุส อรหโต โทโส ปหีนโน
๗เป๗ อโนตุตปปี ปหีนโน น ปรีหัยติ อสมยวิมุติโต อรหา
อรหตุตติ ๗ อามนตุตา ๗ สมยวิมุตตุส อรหโต อโนตุตปปี
ปหีนโน น ปรีหัยติ สมยวิมุติโต อรหา อรหตุตติ ๗ น เหวั
วตุตพเพ ๗ อสมยวิมุตตุส อรหโต รากปุปหานาย มกุโธ ภาวีโต
๗เป๗ โพชฌงกา ภาวีตา น ปรีหัยติ อสมยวิมุติโต อรหา
อรหตุตติ ๗ อามนตุตา ๗ สมยวิมุตตุส อรหโต รากปุปหานาย
มกุโธ ภาวีโต ๗เป๗ โพชฌงกา ภาวีตา น ปรีหัยติ สมยวิมุติโต
อรหา อรหตุตติ ๗ น เหวั วตุตพเพ ๗ อสมยวิมุตตุส อรหโต
โทสปุปหานาย ๗เป๗ อโนตุตปปีปุปหานาย มกุโธ ภาวีโต ๗เป๗
โพชฌงกา ภาวีตา น ปรีหัยติ อสมยวิมุติโต อรหา อรหตุตติ ๗
อามนตุตา ๗ สมยวิมุตตุส อรหโต อโนตุตปปีปุปหานาย มกุโธ
ภาวีโต ๗เป๗ โพชฌงกา ภาวีตา น ปรีหัยติ สมยวิมุติโต
อรหา อรหตุตติ ๗ น เหวั วตุตพเพ ๗ อสมยวิมุติโต อรหา
วืตราโค วืตโทโส ๗เป๗ สจจิกาทพพิ สจจิกถั น ปรีหัยติ

อสมยวิมุตโต อรหา อรหตตาคี ฯ อามนุตตา ฯ สมยวิมุตโต
อรหา วีตราโค วีตโทโส ฯเปฯ สจฺฉิกถตพฺพํ สจฺฉิกถํ น
ปริหายติ สมยวิมุตโต อรหา อรหตตาคี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๔๖] ปริหายติ อรหา อรหตตาคี ฯ อามนุตตา ฯ สารีปฺตฺโต
เถโร ปริหายิตถ อรหตตาคี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ มหาโมคฺคฺลฺลาโน
เถโร มหากฺขสโป เถโร มหากฺจายโน เถโร มหาโกฏฺฐิกโก
เถโร มหาปณฺจโก เถโร ปริหายิตถ อรหตตาคี ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ สารีปฺตฺโต เถโร น ปริหายิตถ อรหตตาคี ฯ
อามนุตตา ฯ หลฺจิ สารีปฺตฺโต เถโร น ปริหายิตถ อรหตตาคี โน
วต เร วตฺตพฺเพ ปริหายติ อรหา อรหตตาคี ฯ มหาโมคฺคฺลฺลาโน
เถโร ... มหากฺขสโป เถโร ... มหากฺจายโน เถโร ...
มหาโกฏฺฐิกโก เถโร ... มหาปณฺจโก เถโร น ปริหายิตถ อรหตตาคี ฯ
อามนุตตา ฯ หลฺจิ มหาโมคฺคฺลฺลาโน เถโร ... ฯเปฯ มหาปณฺจโก เถโร น
ปริหายิตถ อรหตตาคี โน วต เร วตฺตพฺเพ ปริหายติ อรหา อรหตตาคี ฯ

[๒๔๗] ปริหายติ อรหา อรหตตาคี ฯ อามนุตตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา

อุจฺจาวจา หิ ปฏฺฐิปาธา สมณฺเนน ปกาสิตา

น ปาริ ทิคุณฺณํ ยนฺติ นยิทํ เอกคุณฺณํ มุตฺตุนฺติ ๑

อตุเถว สุตฺตุนฺโตติ ฯ อามนุตตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ ปริหายติ

#๑. ปุ. สฺ. ๓๘๔ ฯ

อรหา อรหตฺตาคี ฯ

[๒๔๘] ปรีหายติ อรหา อรหตฺตาคี ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
ฉินฺนสฺส เณทียนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อตฺถิ ฉินฺนสฺส เณทียนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ วุคฺคํ ภควตา

วืตตณฺโห อนาทาโน กิจฺจํ ยสฺส น วิชฺชติ

ฉินฺนสฺส เณทียํ นตฺถิ โอมปาโส สมฺมโหตฺติ

อตฺถเว สุตฺตณฺโหตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ
ฉินฺนสฺส เณทียนฺติ ฯ

[๒๔๙] ปรีหายติ อรหา อรหตฺตาคี ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
กตฺสฺส ปฏิจฺจโยติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อตฺถิ กตฺสฺส ปฏิจฺจโยติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ วุคฺคํ ภควตา

ตฺสฺส สมฺมาวิมฺุตตฺสฺส สนฺตจิตฺตฺสฺส ภิกฺขุโน

กตฺสฺส ปฏิจฺจโย นตฺถิ กรณียํ น วิชฺชติ

เสโล ยถา เอกมฺโน วาเตน น สมิริติ

เอวํ รูปา รสา สหฺทา คนฺธา ผสฺสา จ เกวลา

อิฏฺฐา ฐมฺมา อนิฏฺฐา จ นปฺปเวเชนฺติ ตาทิโน

จิตฺตํ จิตฺตํ วิปฺปมฺุตฺตํ วยํ จสฺसानุปฺสฺสตีติ ๑

อตฺถเว สุตฺตณฺโหตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ
กตฺสฺส ปฏิจฺจโยติ ฯ

#๑ วิ. ม. ๒. ๑๑ ฯ

[๒๕๐] น วตตพัพพี ปริหายติ อรหา อรหตตาคี ฯ อามนุตตา ฯ
นनु วุตตํ ภควตา ปญจิเม ภิกขเว ชมมา สมยวิมุตตสฺส ภิกขุโน
ปริหานาย สํวตตุนฺตี กตเม ปญจ กมฺมารามตา ภสฺสารามตา
นินฺททารามตา สงฺกณฺณการามตา ยถา วิมุตตํ จิตฺตํ น ปจฺจเวกฺขติ
อิม โข ภิกขเว ปญจ ชมมา สมยวิมุตตสฺส ภิกขุโน ปริหานาย
สํวตตุนฺตีติ ๑ อตฺถเถว สุตตุนฺโตติ ฯ อามนุตตา ฯ เตนฺน หิ ปริหายติ
อรหา อรหตตาคี ฯ

[๒๕๑] อตฺถิ อรหโต กมฺมารามตาคี ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯ อตฺถิ
อรหโต กมฺมารามตาคี ฯ อามนุตตา ฯ อตฺถิ อรหโต ราโค กามราโค
กามราคปริยฺญจฺจํ กามราคสฺสโลชนํ กาโมโฆ กามโยโค กามจฺจนฺท-
นินฺวรณฺนฺตี ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯ อตฺถิ อรหโต ภสฺสารามตา
อตฺถิ อรหโต นินฺททารามตา อตฺถิ อรหโต สงฺกณฺณการามตาคี ฯ
น เหวํ วตตพเพ ฯ อตฺถิ อรหโต สงฺกณฺณการามตาคี ฯ อามนุตตา ฯ
อตฺถิ อรหโต ราโค กามราโค กามราคปริยฺญจฺจํ กามราคสฺสโลชนํ
กาโมโฆ กามโยโค กามจฺจนฺทนินฺวรณฺนฺตี ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯ เป ฯ

[๒๕๒] ปริหายติ อรหา อรหตตาคี ฯ อามนุตตา ฯ อรหา
อรหตฺตา ปริหายมาโน ก็ ปริยฺญจฺจโต ปริหายตีติ ฯ รากปริยฺญจฺจโต
ปริหายตีติ ฯ ปริยฺญจฺจํ ก็ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อนุสยํ ปฏิจฺจ
อุปฺปชฺชตีติ ฯ อตฺถิ อรหโต อนุสยาคี ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯ เป ฯ
#๑ อ. ปญจก. ๑๕๓ ฯ

อตุถิ อรหโต อนุสยติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ อรหโต กามรคานุสโย
ปฏิจฺฉานุสโย มานานุสโย ทิฏฺฐจฺฉานุสโย วิจิจฺฉานุสโย
ภวรคานุสโย อวิชฺชานุสโยติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โทสปริยฺญูจฺฉิตโต
ปริหายตีติ ฯเปฯ โมหปริยฺญูจฺฉิตโต ปริหายตีติ ฯ ปริยฺญูจฺฉานํ
กึ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อนุสยํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อตุถิ
อรหโต อนุสยติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตุถิ อรหโต
อนุสยติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ อรหโต กามรคานุสโย ฯเปฯ
อวิชฺชานุสโยติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๓] ปริหายติ อรหตา อรหตฺตตติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต
อรหตฺตตา ปริหายมานสฺส กึ อุปฺจยํ คจฺฉตีติ ฯ ราโค อุปฺจยํ
คจฺฉตีติ ฯ สกฺกายทิฏฺฐิ อุปฺจยํ คจฺฉตีติ ฯ วิจิจฺฉนฺนา อุปฺจยํ
คจฺฉตีติ ฯ สีลพฺพตปรามาโส อุปฺจยํ คจฺฉตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ โทโส อุปฺจยํ คจฺฉตีติ ฯเปฯ โมหโ อุปฺจยํ คจฺฉตีติ ฯ
สกฺกายทิฏฺฐิ อุปฺจยํ คจฺฉตีติ ฯ วิจิจฺฉนฺนา อุปฺจยํ คจฺฉตีติ ฯ
สีลพฺพตปรามาโส อุปฺจยํ คจฺฉตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๔] ปริหายติ อรหตา อรหตฺตตติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตา
อาจฺฉินตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตา อปฺจฺฉินตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตา ปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อรหตา อุปฺปาทยตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตา วิสฺสินตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตา อุตฺสนตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ

๔เป๔ อรหา วิฐุเปตีติ ๔ น เหว่ วตุตพเพ ๔เป๔ อรหา
สนฐุเปตีติ ๔ น เหว่ วตุตพเพ ๔เป๔ นนุ อรหา เนวจินาติ
น อปจินาติ อปจินิตฺวา จิโตติ ๔ อามนฺตา ๔ หลฺจิ อรหา
เนวจินาติ น อปจินาติ อปจินิตฺวา จิโต โน วต เร วตุตพเพ
ปริหายติ อรหา อรหตุตฺตาติ ๔ นนุ อรหา เนว ปชหติ น อุปาทียติ
ปชหิตฺวา จิโตติ ๔ อามนฺตา ๔ หลฺจิ อรหา เนว ปชหติ น
อุปาทียติ ปชหิตฺวา จิโต โน วต เร วตุตพเพ ปริหายติ อรหา
อรหตุตฺตาติ ๔ นนุ อรหา เนว วิสิเนติ น อุตฺสึเนติ วิสินิตฺวา
จิโตติ ๔ อามนฺตา ๔ หลฺจิ อรหา เนว วิสิเนติ น อุตฺสึเนติ
วิสึนิตฺวา จิโต โน วต เร วตุตพเพ ปริหายติ อรหา อรหตุตฺตาติ ๔
นนุ อรหา เนว วิฐุเปติ น สนฐุเปติ วิฐุเปตฺวา จิโตติ ๔ อามนฺตา ๔
หลฺจิ อรหา เนว วิฐุเปติ น สนฐุเปติ วิฐุเปตฺวา จิโต โน
วต เร วตุตพเพ ปริหายติ อรหา อรหตุตฺตาติ ๔

ปริหานิกถา ๔

พฺรหฺมจฺริยกถา

[๒๕๕] นตฺถิ เทเวสุ พฺรหฺมจฺริยวาโสติ ๔ อามนฺตา ๔ สพฺเพ
เทวา ชพา เอพฺมุคา อวิญญฺ หตุถสฺวํจิกาน ปฏฺิพลา สุภาสิตพฺพภาสิตานํ
อตุถมณฺณาคํ สพฺเพ เทวา น พุทฺเช ปสนฺนา น

ธมฺเม ปสฺนุณา น สงฺฆे ปสฺนุณา น พุทฺธํ ภควนฺตํ ปยิริปาสนฺติ
น พุทฺธํ ภควนฺตํ ปญฺหิ ปุจฺจนฺติ น พุทฺเธน ภควตา ปญฺहे
วิสขฺชิตฺเต อตฺตมฺนา สพฺเพ เทวา กมฺมารเณน สมฺนฺนาคตา
กิลฺลสวเรณ สมฺนฺนาคตา วิปาการเณน สมฺนฺนาคตา อสฺสทฺธา
อจฺจนฺติกา ทุปฺปญฺญา อภพฺพา นียามิ โอกฺกมิตฺตุ กุสฺลเสสฺสุ ธมฺเมสฺสุ
สมฺมตฺตํ สพฺเพ เทวา มาตฺตฺมาตกา ปิตฺตฺมาตกา อรหฺนตฺตฺมาตกา
รฺุหิรฺุปฺปาทกา สงฺฆเมทกา สพฺเพ เทวา ปาณาติปาตีโน อทินฺนาทายิโน
กาเมสฺสุ มิจฺฉาจาริโน มุสฺสวาทีโน ปิสฺสฺนวาจา ผรุสฺสวาจา
สมฺผปฺปลาปิโน อภิขฺฌาลุโน พยาปนฺนจิตฺตา มิจฺฉาทิฏฺฐิกาทิ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นฺนุ อตฺถิ เทวา อชฺพา อนเนพฺมุคา วิญญ
น หตฺถสฺวจิกา ปฏฺิพฺลา สุภาสิตทฺพฺภาสิตานํ อตฺถมณฺณวาคุ อตฺถิ
เทวา พุทฺเธ ปสฺนุณา ธมฺเม ปสฺนุณา สงฺฆे ปสฺนุณา พุทฺธํ ภควนฺตํ
ปยิริปาสนฺติ พุทฺธํ ภควนฺตํ ปญฺหิ ปุจฺจนฺติ พุทฺเธน ภควตา
ปญฺहे วิสขฺชิตฺเต อตฺตมฺนา โหณฺติ อตฺถิ เทวา น กมฺมารเณน
สมฺนฺนาคตา น กิลฺลสวเรณ สมฺนฺนาคตา น วิปาการเณน
สมฺนฺนาคตา สทฺธา จฺจนฺติกา ปญฺญวณฺโตะ ภพฺพา นียามิ โอกฺกมิตฺตุ
กุสฺลเสสฺสุ ธมฺเมสฺสุ สมฺมตฺตํ อตฺถิ เทวา น มาตฺตฺมาตกา น ปิตฺตฺมาตกา
น อรหฺนตฺตฺมาตกา น รฺุหิรฺุปฺปาทกา น สงฺฆเมทกา อตฺถิ เทวา
น ปาณาติปาตีโน น อทินฺนาทายิโน น กาเมสฺสุ มิจฺฉาจาริโน น
มุสฺสวาทีโน น ปิสฺสฺนวาจา น ผรุสฺสวาจา น สมฺผปฺปลาปิโน น

อภิขณาลโน อพฺยาปฺนฺนจิตฺตา สมฺมาทิฏฺฐิกาทิ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺยจิ
อตุถิ เทวา อชฺพา อนพฺมุคา วิญญฺ น หตุถสํวํจิกา ปฏฺิพฺลา
สุภาสิตฺทพฺภาสิตานํ อตุถมณฺณาคํ ฯเปฯ อตุถิ เทวา พุทฺเช ปสฺนฺนา
ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิกา โน วต เร วตุตฺทพฺเพ นตุถิ เทเวสุ
พฺรหฺมจริยวาโสติ ฯ

[๒๕๖] อตุถิ เทเวสุ พฺรหฺมจริยวาโสติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ
ตตุถ ปพฺพชฺชา มุณฺฑิยํ กาสาวธารณา ปตุตฺถธารณา เทเวสุ
สมฺมาสมฺพุทฺธา อุปฺปชฺชนฺติ ปจฺเจกสมฺพุทฺธา อุปฺปชฺชนฺติ สวากยฺกํ
อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตุตฺทพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๗] เทเวสุ ปพฺพชฺชา นตุถิตฺติ ฯ นตุถิ เทเวสุ พฺรหฺมจริยวาโสติ ฯ
อามนฺตา ฯ ยตุถ อตุถิ ปพฺพชฺชา ตตุถเว พฺรหฺมจริยวาโส
ยตุถ นตุถิ ปพฺพชฺชา นตุถิ ตตุถ พฺรหฺมจริยวาโสติ ฯ น เหวํ วตุตฺทพฺเพ
ฯเปฯ ยตุถ อตุถิ ปพฺพชฺชา ตตุถเว พฺรหฺมจริยวาโส ยตุถ
นตุถิ ปพฺพชฺชา นตุถิ ตตุถ พฺรหฺมจริยวาโสติ ฯ อามนฺตา ฯ
โย ปพฺพชฺชติ ตสฺเสว พฺรหฺมจริยวาโส โย น ปพฺพชฺชติ นตุถิ
ตสฺส พฺรหฺมจริยวาโสติ ฯ น เหวํ วตุตฺทพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๘] เทเวสุ มุณฺฑิยํ นตุถิตฺติ ฯ นตุถิ เทเวสุ พฺรหฺมจริยวาโสติ ฯ
อามนฺตา ฯ ยตุถ อตุถิ มุณฺฑิยํ ตตุถเว พฺรหฺมจริยวาโส
ยตุถ นตุถิ มุณฺฑิยํ นตุถิ ตตุถ พฺรหฺมจริยวาโสติ ฯ น เหวํ
วตุตฺทพฺเพ ฯเปฯ ยตุถ อตุถิ มุณฺฑิยํ ตตุถเว พฺรหฺมจริยวาโส

ยตุถ นตุถิ มุณฺหิยิ นตุถิ ตตุถ พุหฺมจริยวาโสติ ฯ อามนฺตา ฯ โย
มุณฺโฑ โหติ ตสฺเสว พุหฺมจริยวาโส โย มุณฺโฑ น โหติ
นตุถิ ตสฺส พุหฺมจริยวาโสติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๕] เทเวสุ กาสาวธารณา นตุถิติ ฯ นตุถิ เทเวสุ พุหฺมจริย-
วาโสติ ฯ อามนฺตา ฯ ยตุถ อตุถิ กาสาวธารณา ตตุถเวย พุหฺมจริยวาโส
ยตุถ นตุถิ กาสาวธารณา นตุถิ ตตุถ พุหฺมจริยวาโสติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตุถ อตุถิ กาสาวธารณา ตตุถเวย
พุหฺมจริยวาโส ยตุถ นตุถิ กาสาวธารณา นตุถิ ตตุถ พุหฺมจริยวาโสติ ฯ
อามนฺตา ฯ โย กาสาวํ ธาเรติ ตสฺเสว พุหฺมจริยวาโส
โย กาสาวํ น ธาเรติ นตุถิ ตสฺส พุหฺมจริยวาโสติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๖๐] เทเวสุ ปตฺตธารณา นตุถิติ ฯ นตุถิ เทเวสุ พุหฺมจริย-
วาโสติ ฯ อามนฺตา ฯ ยตุถ อตุถิ ปตฺตธารณา ตตุถเวย
พุหฺมจริยวาโส ยตุถ นตุถิ ปตฺตธารณา นตุถิ ตตุถ พุหฺมจริยวาโสติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ยตุถ อตุถิ ปตฺตธารณา
ตตุถเวย พุหฺมจริยวาโส ยตุถ นตุถิ ปตฺตธารณา นตุถิ ตตุถ
พุหฺมจริยวาโสติ ฯ อามนฺตา ฯ โย ปตฺตํ ธาเรติ ตสฺเสว พุหฺมจริยวาโส
โย ปตฺตํ น ธาเรติ นตุถิ ตสฺส พุหฺมจริยวาโสติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๖๑] เทเวสุ สมนฺตสมพุทฺธา นุปรปฺชชนฺตติ ฯ นตุถิ เทเวสุ

พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ อามนฺตา ๑ ยตถ สมนฺตพฺพุทฺธา อูปลชฺชนฺติ
ตตฺถเว พฺรหฺมจฺริยวาทิ ยตถ สมนฺตพฺพุทฺธา นูปลชฺชนฺติ
นตฺถิ ตตฺถ พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ ยตถ
สมนฺตพฺพุทฺธา อูปลชฺชนฺติ ตตฺถเว พฺรหฺมจฺริยวาทิ ยตถ สมนฺตพฺพุทฺธา
นูปลชฺชนฺติ นตฺถิ ตตฺถ พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ อามนฺตา ๑
ลุมฺพินียา ภควา ชาโต โพธิยา มฺูเล อภิสมฺพุทฺโธ พาราณสียํ
ภควตา ฌมฺมจกํ ปวตฺตติ ตตฺถ ตตฺถเว พฺรหฺมจฺริยวาทิ นตฺถลฺลตฺตร
พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๒๖๒] เทเวสุ ปจฺเจกสมฺพุทฺธา นูปลชฺชนฺตฺติ ๑ นตฺถิ เทเวสุ
พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ อามนฺตา ๑ ยตถ ปจฺเจกสมฺพุทฺธา อูปลชฺชนฺติ
ตตฺถเว พฺรหฺมจฺริยวาทิ ยตถ ปจฺเจกสมฺพุทฺธา นูปลชฺชนฺติ นตฺถิ
ตตฺถ พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ ยตถ ปจฺเจกสมฺพุทฺธา
อูปลชฺชนฺติ ตตฺถเว พฺรหฺมจฺริยวาทิ ยตถ ปจฺเจกสมฺพุทฺธา
นูปลชฺชนฺติ นตฺถิ ตตฺถ พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ อามนฺตา ๑
มชฺฌิเมสุ ชนฺปเทสุ ปจฺเจกสมฺพุทฺธา อูปลชฺชนฺติ ตตฺถเว พฺรหฺมจฺริยวาทิ
นตฺถลฺลตฺตร พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๒๖๓] เทเวสุ สวากยฺกํ นูปลชฺชนฺตฺติ ๑ นตฺถิ เทเวสุ
พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ อามนฺตา ๑ ยตถ สวากยฺกํ อูปลชฺชนฺติ ตตฺถเว
พฺรหฺมจฺริยวาทิ ยตถ สวากยฺกํ นูปลชฺชนฺติ นตฺถิ ตตฺถ
พฺรหฺมจฺริยวาทิ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ ยตถ สวากยฺกํ อูปลชฺชนฺติ

ตตุเถว พุหุมจริยวาโส ยตุถ สวากยัค นุปรุชชติ นตุถิ ตตุถ
พุหุมจริยวาโสติ ๑ อามนุตา ๑ มกเชสุ สวากยัค อุปรุปนัน
ตตุเถว พุหุมจริยวาโส นตุถลลตุคร พุหุมจริยวาโสติ ๑ น
เหวั วตุตพุเพ ๑เป๑

[๒๖๔] อตุถิ เทเวสุ พุหุมจริยวาโสติ ๑ อามนุตา ๑ สพุเพเทเวสุ
พุหุมจริยวาโสติ ๑ น เหวั วตุตพุเพ ๑เป๑

[๒๖๕] อตุถิ มนุสุเสสุ พุหุมจริยวาโสติ ๑ อามนุตา ๑
สพุพมนุสุเสสุ อตุถิ พุหุมจริยวาโสติ ๑ น เหวั วตุตพุเพ ๑เป๑

[๒๖๖] อตุถิ เทเวสุ พุหุมจริยวาโสติ ๑ อามนุตา ๑ อสลลตุเตสุ
เทเวสุ อตุถิ พุหุมจริยวาโสติ ๑ น เหวั วตุตพุเพ ๑เป๑

[๒๖๗] อตุถิ มนุสุเสสุ พุหุมจริยวาโสติ ๑ อามนุตา ๑
ปรุจันตุเมสุ ชนปรุเทสุ อตุถิ พุหุมจริยวาโส มิถกขุสุ อวิลลวตาราเรสุ
ยตุถ นตุถิ คติ ธิกขุณัน ธิกขุณัน อุปรุสกันัน อุปรุสกันันนตุติ ๑
น เหวั วตุตพุเพ ๑เป๑

[๒๖๘] อตุถิ เทเวสุ พุหุมจริยวาโสติ ๑ อตุถิ ยตุถ อตุถิ
อตุถิ ยตุถ นตุถิติ ๑ อสลลตุเตสุ เทเวสุ อตุถิ ยตุถ อตุถิ
อตุถิ ยตุถ นตุถิ พุหุมจริยวาโส สลลตุเตสุ เทเวสุ อตุถิ
ยตุถ อตุถิ อตุถิ ยตุถ นตุถิ พุหุมจริยวาโสติ ๑ น เหวั
วตุตพุเพ ๑เป๑ เทเวสุ อตุถิ ยตุถ อตุถิ อตุถิ ยตุถ นตุถิ
พุหุมจริยวาโสติ ๑ อามนุตา ๑ กตุถตุถิ กตุถ นตุถิติ ๑ อสลล-

สตุเตสุ สตุเตสุ เทเวสุ นตุถิ พุรหุมจริยวาโส สตุลสตุเตสุ เทเวสุ อตุถิ
พุรหุมจริยวาโสติ ฯ อสตุลสตุเตสุ เทเวสุ นตุถิ พุรหุมจริยวาโสติ ฯ
อามนตา ฯ สตุลสตุเตสุ เทเวสุ นตุถิ พุรหุมจริยวาโสติ ฯ
น เหว วตุตพุเพ ฯ สตุลสตุเตสุ เทเวสุ อตุถิ พุรหุมจริยวาโสติ ฯ
อามนตา ฯ อสตุลสตุเตสุ เทเวสุ อตุถิ พุรหุมจริยวาโสติ ฯ น
เหว วตุตพุเพ ฯเป ฯ

[๒๖๕] อตุถิ มนุสเสสุ พุรหุมจริยวาโสติ ฯ อตุถิ ยตุถ
อตุถิ อตุถิ ยตุถ นตุถิติ ฯ ปจจนตุเมสุ ชนปเทสุ อตุถิ ยตุถ
อตุถิ อตุถิ ยตุถ นตุถิ พุรหุมจริยวาโส มิถกขุสุ อวิณฺณตาเรสุ
ยตุถ นตุถิ คติ ภิกขุณฺํ ภิกขุณฺํ อนุปาสกานํ อนุปาสิกานํ มชฺฌิเมสุ
ชนปเทสุ อตุถิ ยตุถ อตุถิ อตุถิ ยตุถ นตุถิ พุรหุมจริยวาโสติ ฯ
น เหว วตุตพุเพ ฯ

[๒๗๐] มนุสเสสุ อตุถิ ยตุถ อตุถิ อตุถิ ยตุถ นตุถิ พุรหุมจริย-
วาโสติ ฯ อามนตา ฯ กตุถตุถิ กตุถ นตุถิติ ฯ ปจจนตุเมสุ
ชนปเทสุ นตุถิ พุรหุมจริยวาโส มิถกขุสุ อวิณฺณตาเรสุ ยตุถ
นตุถิ คติ ภิกขุณฺํ ภิกขุณฺํ อนุปาสกานํ อนุปาสิกานํ มชฺฌิเมสุ
ชนปเทสุ อตุถิ พุรหุมจริยวาโสติ ฯ ปจจนตุเมสุ ชนปเทสุ นตุถิ
พุรหุมจริยวาโส มิถกขุสุ อวิณฺณตาเรสุ ยตุถ นตุถิ คติ ภิกขุณฺํ
ภิกขุณฺํ อนุปาสกานํ อนุปาสิกานนฺติ ฯ อามนตา ฯ มชฺฌิเมสุ
ชนปเทสุ นตุถิ พุรหุมจริยวาโสติ ฯ น เหว วตุตพุเพ ฯ มชฺฌิเมสุ

ชนปเทสุ อตฺถิ พุรหฺมจริยวาโสติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจนฺติเมสุ
ชนปเทสุ อตฺถิ พุรหฺมจริยวาโส มิตฺกฺขุสุ อวิญฺญาตาเรสุ ยตฺถ
นตฺถิ คตฺติ ภิกฺขุณฺโณ ภิกฺขุณฺโณ อฺปาสกานํ อฺปาสิกานนฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๗๑] อตฺถิ เทเวสุ พุรหฺมจริยวาโสติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วุตฺตํ ภควตา ตีหิ ภิกฺขเว จาเนหิ ชมฺพุทฺธิปกา มนุสฺสา อุตฺตรกรฺเก
จ มนุสฺเส อธิคฺคณฺหนฺติ เทเว จ ตาวตีเส ฯ กตฺเมหิ ตีหิ ฯ
สุรฺวา สติมนฺโต อิธ พุรหฺมจริยวาโสติ ๑ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ นตฺถิ เทเวสุ พุรหฺมจริยวาโสติ ฯ สวตฺถิยํ
วุตฺตํ ภควตา อิธ พุรหฺมจริยวาโสติ ฯ อามนฺตา ฯ สวตฺถิยญฺเฒ
พุรหฺมจริยวาโส นตฺถญฺจตฺร พุรหฺมจริยวาโสติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯ อนาคามิสฺส ปุคฺคสฺส ปญฺโจรมฺภากิยานิ สลฺยโลชนานิ
ปหีนานิ ปญฺจุทฺธมฺภากิยานิ สลฺยโลชนานิ อปฺปหีนานิ อิโต
จตฺสฺส ตตฺถ อฺปฺปนฺนสฺส กฺุหิ ผลฺปฺปตฺตีติ ฯ ตตฺถเว ฯ
หลฺยจิ อนาคามิสฺส ปุคฺคสฺส ปญฺโจรมฺภากิยานิ สลฺยโลชนานิ
ปหีนานิ ปญฺจุทฺธมฺภากิยานิ สลฺยโลชนานิ อปฺปหีนานิ อิโต จตฺสฺส
ตตฺถ อฺปฺปนฺนสฺส ตหิ ผลฺปฺปตฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ นตฺถิ
เทเวสุ พุรหฺมจริยวาโสติ ฯ อนาคามิสฺส ปุคฺคสฺส ปญฺโจรมฺภากิยานิ
สลฺยโลชนานิ ปหีนานิ ปญฺจุทฺธมฺภากิยานิ สลฺยโลชนานิ
#๑ อ. นวก. ๔๗

อุปป์หีนานิ อิตโต จุตตสส ตตถถ อุปป์นุนสส กุหิ ภาโรหณั กุหิ
ทุกขปริณตัต กุหิ กิลสปปห่าน กุหิ นิโรธสจฺฉิกิริยา กุหิ
อกุप्ปปฏิเวโธติ ฯ ตตถเถว ฯ หลยจि อนาคตามิสฺส ปุคฺคตสฺส
ปญฺโจรมภากิยานิ สลฺยโลชนานิ ปหีนานิ ปญฺจุทฺทมภากิยานิ
สลฺยโลชนานิ อุปป์หีนานิ อิตโต จุตตสส ตตถถ อุปป์นุนสส ตหิ
อกุप्ปปฏิเวโธ โน วต เร วตตพฺเพ นตฺถิ เทเวสุ พุรหฺมจริยวาโสติ ฯ
อนาคตามิสฺส ปุคฺคตสฺส ปญฺโจรมภากิยานิ สลฺยโลชนานิ ปหีนานิ
ปญฺจุทฺทมภากิยานิ สลฺยโลชนานิ อุปป์หีนานิ อิตโต จุตตสส ตตถถ
อุปป์นุนสส ตหิ ผลุप्ปตฺติ ตหิ ภาโรหณั ตหิ ทุกขปริณตัต
ตหิ กิลสปปห่าน ตหิ นิโรธสจฺฉิกิริยา ตหิ อกุप्ปปฏิเวโธ
เกณฺณฺเจน วเทสิ นตฺถิ เทเวสุ พุรหฺมจริยวาโสติ ฯ หนฺตฺ หิ
อนาคตามิ ปุคฺคโล อธิ ภาวิตฺเตน มกฺเคน ตตถถ ผลั สจฺฉิกโรตีติ ฯ

[๒๗๒] อนาคตามิ ปุคฺคโล อธิ ภาวิตฺเตน มกฺเคน ตตถถ ผลั
สจฺฉิกโรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปนฺโน ปุคฺคโล ตตถถ ภาวิตฺเตน
มกฺเคน อธิ ผลั สจฺฉิกโรตีติ ฯ น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตามิ
ปุคฺคโล อธิ ภาวิตฺเตน มกฺเคน ตตถถ ผลั สจฺฉิกโรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
สกทาคามิ ปุคฺคโล อธิ ปรีนินฺพพายิปุคฺคโล ตตถถ ภาวิตฺเตน มกฺเคน
อธิ ผลั สจฺฉิกโรตีติ ฯ น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ โสตาปนฺโน ปุคฺคโล
อธิ ภาวิตฺเตน มกฺเคน อธิ ผลั สจฺฉิกโรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนาคตามิ ปุคฺคโล ตตถถ ภาวิตฺเตน มกฺเคน ตตถถ ผลั สจฺฉิกโรตีติ ฯ

น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ สกทาคามี ปุคฺคโล อธิ ปรินิพฺพายิปุคฺคโล
อธิ ภาวิตน มกุเคน อธิ ผลํ สจฺจนิกโรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนาคามี ปุคฺคโล ตตฺถ ภาวิตน มกุเคน ตตฺถ ผลํ สจฺจนิกโรตีติ ฯ น
เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๒๗๓] อธิ วิหายนิกฺขสฺส ปุคฺคลสฺส มกุโค จ ภาวิติ น
จ กิเลสา ปหฺยนิตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปคฺติผลสจฺจนิกิริยาย
ปฏฺธิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส มกุโค จ ภาวิติ น จ กิเลสา
ปหฺยนิตฺติติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ อธิ วิหายนิกฺขสฺส ปุคฺคลสฺส
มกุโค จ ภาวิติ น จ กิเลสา ปหฺยนิตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ สกทาคามีผล-
สจฺจนิกิริยาย ปฏฺธิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส ฯเปฯ อรหตฺตสจฺจนิกิริยาย
ปฏฺธิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส มกุโค จ ภาวิติ น จ กิเลสา ปหฺยนิตฺติติ ฯ
น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๒๗๔] โสตาปคฺติผลสจฺจนิกิริยาย ปฏฺธิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส อปุพฺพํ
อจฺริมํ มกุโค จ ภาวิติ กิเลสา จ ปหฺยนิตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ
อธิ วิหายนิกฺขสฺส ปุคฺคลสฺส อปุพฺพํ อจฺริมํ มกุโค จ ภาวิติ
กิเลสา จ ปหฺยนิตฺติติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ สกทาคามีผลสจฺจนิกิริยาย
ปฏฺธิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส ฯเปฯ อรหตฺตสจฺจนิกิริยาย
ปฏฺธิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส อปุพฺพํ อจฺริมํ มกุโค จ ภาวิติ กิเลสา
จ ปหฺยนิตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ อธิ วิหายนิกฺขสฺส ปุคฺคลสฺส อปุพฺพํ
อจฺริมํ มกุโค จ ภาวิติ กิเลสา จ ปหฺยนิตฺติติ ฯ น เหว่

วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๗๕] อนาคามี ปุคฺคโล กตกรณียโย ภาวิตถาวโน ตตฺถ
อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อรหา อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อรหโต ปุณฺณภวโวลีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ อรหโต ปุณฺณภวโวลีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา ภเวน ภวํ กจฺจนฺตี คตฺติยา คตฺตี กจฺจนฺตี สํสารเณ สํสาร์
กจฺจนฺตี อุปฺปตฺตติยา อุปฺปตฺตตี กจฺจนฺตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๗๖] อนาคามี ปุคฺคโล กตกรณียโย ภาวิตถาวโน อนินฺทฎฐาโร
ตตฺถ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ภาโรหณาย ปุณฺ มคฺคํ ภาเวตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๗๗] อนาคามี ปุคฺคโล กตกรณียโย ภาวิตถาวโน
อปริณฺณตทกฺโข อปฺปหีนกิลโส อสจฺจนิกตฺตนิโรโธ อปฺปปฏิวิทฺฐากุโป
อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อกฺุปฺปปฏิเวธาย ปุณฺ มคฺคํ ภาเวตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๗๘] อนาคามี ปุคฺคโล กตกรณียโย ภาวิตถาวโน อนินฺทฎฐาโร
ตตฺถ อุปฺปชฺชติ น จ ภาโรหณาย ปุณฺ มคฺคํ ภาเวตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนินฺทฎฐาโร จ ตตฺถ ปรีนินฺทพฺพายตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อนาคามี ปุคฺคโล กตกรณียโย ภาวิตถาวโน
อปริณฺณตทกฺโข อปฺปหีนกิลโส อสจฺจนิกตฺตนิโรโธ อปฺปปฏิวิทฺฐากุโป
ตตฺถ อุปฺปชฺชติ น จ อกฺุปฺปปฏิเวธาย ปุณฺ มคฺคํ

ภาเวตตี ฯ อามนตา ฯ อปฺปฏิวิทฺธาณูปโป จ ตตฺถ ปรีนิพฺพายตตี ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ยถา มิคฺ สลฺเลน วิทฺโธ ทูรมฺปิ
คนฺตุวา กาลํ กโรติ เอวเมว อนาคามี ปุคฺคโล อธิ ภาเวเตน
มคฺเคน ตตฺถ ผลํ สจฺฉิกโรตตี ฯ ยถา มิคฺ สลฺเลน วิทฺโธ
ทูรมฺปิ คนฺตุวา สสลฺโลว กาลํ กโรติ เอวเมว อนาคามี ปุคฺคโล
อธิ ภาเวเตน มคฺเคน ตตฺถ สสลฺโลว ปรีนิพฺพายตตี ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

พฺรหฺมจฺริยกถา ฯ

โอธิโสกถา

[๒๗๕] โอธิโสธฺโธ กิเลสฺ ชหตีติ ฯ อามนตา ฯ โสตาปตฺติผล-
สจฺฉิกิริยาย ปฏฺิปนฺโน ปุคฺคโล ทฺกขทสฺสเนน ก็ ชหตีติ ฯ สกฺกายทิกฺฎฺจึ
วิจิกิจฺฉํ สีลพฺพตปฺรามาสํ ตเทกฺกุเจ จ กิเลสฺ เอกเทเส ชหตีติ ฯ
เอกเทสํ โสตาปนฺโน เอกเทสํ น โสตาปนฺโน เอกเทสํ
โสตาปตฺติผลปฺตฺโต ปฏฺิลทฺโธ อธิคโต สจฺฉิกโต อฺปสมฺปชฺช วิหฺรติ
กาเยน สฺสุตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ น กาเยน สฺสุตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ
สจฺฉกขตฺตตฺปฺโร โกลํโกโล เอกวีธี พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคโต ฐมฺเม ฯเปฯ สจฺจเม ฯเปฯ อริยกนฺเตหิ สีเลหิ
สมนฺนาคโต เอกเทสํ อริยกนฺเตหิ สีเลหิ น สมนฺนาคโตติ ฯ น

เหว วดตพเพ ๗เป๗ สมุทตสเสนน ก็ ชหตีติ ๗ สกกายทิกฺขี
ชหตี วิจิจจัน สีสัพพตปรามาสี ตเททญฺเจ จ กิเลส เอกเทเส
ชหตีติ ๗ เอกเทสั โสตาปนฺโน เอกเทสั น โสตาปนฺโน ๗เป๗
เอกเทสั อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมนฺนาคโต เอกเทสั อริยกนฺเตหิ
สีเลหิ น สมนฺนาคโตติ ๗ น เหว วดตพเพ ๗เป๗ นิโรธตสเสนน
ก็ ชหตีติ ๗ วิจิจจัน ชหตี สีสัพพตปรามาสี ตเททญฺเจ จ กิเลส
เอกเทเส ชหตีติ ๗ เอกเทสั โสตาปนฺโน เอกเทสั น โสตาปนฺโน
๗เป๗ เอกเทสั อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมนฺนาคโต เอกเทสั อริยกนฺเตหิ
สีเลหิ น สมนฺนาคโตติ ๗ น เหว วดตพเพ ๗เป๗ มคฺคตสเสนน
ก็ ชหตีติ ๗ สีสัพพตปรามาสี ตเททญฺเจ จ กิเลส ชหตีติ ๗
เอกเทสั โสตาปนฺโน เอกเทสั น โสตาปนฺโน เอกเทสั
โสตาปตฺติผลปฺตฺโต ปฏฺฐิตุโธ อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมฺบชฺช วิหฺรติ
กาเยน ผุสฺสิตฺวา วิหฺรติ เอกเทสั น กาเยน ผุสฺสิตฺวา วิหฺรติ เอกเทสั
สตุตฺถกฺขตฺตตฺตปรโม โกลัโกโล เอกวีชี พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคโต ฌมฺเม ๗เป๗ สจฺฉเม ๗เป๗ อริยกนฺเตหิ สีเลหิ
สมนฺนาคโต เอกเทสั อริยกนฺเตหิ สีเลหิ น สมนฺนาคโตติ ๗ น
เหว วดตพเพ ๗เป๗

[๒๕๐] สกทาคามีผลสจฺฉิกิริยาเย ปฏฺฐิปนฺโน ปุคฺคโต ทุกฺขตสเสนน
ก็ ชหตีติ ๗ โอฟาริกั กามราคั ชหตี โอฟาริกั พฺยาปาทำ ตเททญฺเจ จ
กิเลส เอกเทเส ชหตีติ ๗ เอกเทสั สกทาคามี เอกเทสั น สกทาคามี

เอกเทส สกทาคามีผลปฺตโต ปฏิลทุโธ อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ กาเยน สฺสูติตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ น กาเยน สฺสูติตฺวา
วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมุทฺยทสฺสเนน ก็ ชหฺตีติ ฯ
โอพาริกํ กามราคํ ชหฺติ โอพาริกํ พฺยาปาํ ติเตกฺกุเจ จ กิเลส
เอกเทเส ชหฺตีติ ฯ เอกเทสํ สกทาคามี เอกเทสํ น สกทาคามี
เอกเทสํ สกทาคามีผลปฺตโต ปฏิลทุโธ อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ กาเยน สฺสูติตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ น กาเยน สฺสูติตฺวา
วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นิโรธทสฺสเนน ก็ ชหฺตีติ ฯ
โอพาริกํ พฺยาปาํ ชหฺติ ติเตกฺกุเจ จ กิเลส เอกเทเส ชหฺตีติ ฯ
เอกเทสํ สกทาคามี เอกเทสํ น สกทาคามี เอกเทสํ สกทาคามีผลปฺตโต
ปฏิลทุโธ อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ กาเยน
สฺสูติตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ น กาเยน สฺสูติตฺวา วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ มคฺคทสฺสเนน ก็ ชหฺตีติ ฯ โอพาริกํ พฺยาปาํ
ชหฺติ ติเตกฺกุเจ จ กิเลส ชหฺตีติ ฯ เอกเทสํ สกทาคามี เอกเทสํ
น สกทาคามี เอกเทสํ สกทาคามีผลปฺตโต ปฏิลทุโธ อธิคโต
สจฺฉิกโต อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ กาเยน สฺสูติตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ
น กาเยน สฺสูติตฺวา วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๘๑] อนาคามีผลสจฺฉิกิริยาชฺช ปฏฺฐิปนฺโน ปุคฺคโล ทฺถกฺขทสฺสเนน
ก็ ชหฺตีติ ฯ อณฺุสหคฺตํ กามราคํ ชหฺติ อณฺุสหคฺตํ พฺยาปาํ ติเตกฺกุเจ
จ กิเลส เอกเทเส ชหฺตีติ ฯ เอกเทสํ อนาคามี เอกเทสํ น

อนาคามี เอกเทส อนาคามีผลปุตโต ปฏิลทุโธ อธิคโต สจฺจิกโต
อุปสมบฺชช วิหฺรติ กาเยน สุสิคฺควา วิหฺรติ เอกเทสํ น กาเยน
สุสิคฺควา วิหฺรติ เอกเทสํ อนฺตรา ปรีนินฺพพายี อุปฺหจฺจ ปรีนินฺพพายี
อสงฺขารปรีนินฺพพายี สสงฺขารปรีนินฺพพายี อุทฺธโรโสโต อกฺนิญฺจคามี
เอกเทสํ น อุทฺธโรโสโต อกฺนิญฺจคามีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
สมฺมทฺสเนน กิํ ชหฺตีติ ฯ อญฺสหคฺคํ กามราคํ ชหฺติ อญฺสหคฺคํ
พฺยาปาทำ ตเททฺทญฺเจ จ กิเลเส เอกเทเส ชหฺตีติ ฯ เอกเทสํ อนาคามี
เอกเทสํ น อนาคามี ฯเปฯ เอกเทสํ อุทฺธโรโสโต อกฺนิญฺจคามี
เอกเทสํ น อุทฺธโรโสโต อกฺนิญฺจคามีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
นิโรธทฺสเนน กิํ ชหฺตีติ ฯ อญฺสหคฺคํ พฺยาปาทำ ชหฺติ ตเททฺทญฺเจ
จ กิเลเส เอกเทเส ชหฺตีติ ฯ เอกเทสํ อนาคามี เอกเทสํ น
อนาคามี ฯเปฯ เอกเทสํ อุทฺธโรโสโต อกฺนิญฺจคามี เอกเทสํ น
อุทฺธโรโสโต อกฺนิญฺจคามีติ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ มคฺคทฺสเนน
กิํ ชหฺตีติ ฯ ตเททฺทญฺเจ จ กิเลเส ชหฺตีติ ฯ เอกเทสํ อนาคามี
เอกเทสํ น อนาคามี เอกเทสํ อนาคามีผลปุตโต ปฏิลทุโธ
อธิคโต สจฺจิกโต อุปสมบฺชช วิหฺรติ กาเยน สุสิคฺควา วิหฺรติ
เอกเทสํ น กาเยน สุสิคฺควา วิหฺรติ เอกเทสํ อนฺตราปรีนินฺพพายี
อุปฺหจฺจ ปรีนินฺพพายี อสงฺขารปรีนินฺพพายี สสงฺขารปรีนินฺพพายี อุทฺธโรโสโต
อกฺนิญฺจคามี เอกเทสํ น อุทฺธโรโสโต อกฺนิญฺจคามีติ ฯ น เหวํ
วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๘๒] อรหตุตตจจิกิริยาช ปฏิปนโน ปุคคโต ทุกขทสเสนน กิ
ชหตีติ ๑ รุปราคัง อรูปราคัง มานัง อุทฺธจจัง อวิชฺชํ ตเทกกุเจ จ
กิลเสเส เอกเทเส ชหตีติ ๑ เอกเทสํ อรหา เอกเทสํ น อรหา
เอกเทสํ อรหตุตตปุตโต ปฏิตทุโธ อธิคโต สจจิกโต อุปสมปชช
วิหริติ กายน สุตติตฺวา วิหริติ เอกเทสํ น กายน สุตติตฺวา
วิหริติ เอกเทสํ วิตฺตราโค วิตฺโทโส วิตฺโมโห กตกรณียโ อहितภาโร
อนุปฺตตสทฺโต ปริกฺขิณภวสณฺโณชโน สมนฺมทณฺณา วิมุตฺโต
อูกฺขิตตฺปฺลิโฆ สจฺจิกณฺณปฺริโช อพฺพุพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพ
นิรคฺคโโพ อริโย ปนฺนทฺธชฺช
ชฺช ปนฺนภาโร วิสณฺณตฺโต สฺววิชิตฺวิชโย ทุกขนฺตสฺส ปฺริณฺณาคํ
สมุทโย ปหีนโน นิโรธํ สจจิกโต มคฺโค ภาวิทํ อภินฺนฺณเยยฺย
อภินฺณาคํ ปฺริณฺณเยยฺย ปฺริณฺณาคํ ปหาตพฺพํ ปหีนํ ภาเวตพฺพํ
ภาวิทํ สจจิกาทพฺพํ สจจิกตํ เอกเทสํ สจจิกาทพฺพํ สจจิกตํ
เอกเทสํ สจจิกาทพฺพํ น สจจิกตฺนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺพฺพ ๑เป๑
สมุทฺททสเสนน กิ ชหตีติ ๑ รุปราคัง อรูปราคัง ชหตีติ มานัง อุทฺธจจัง
อวิชฺชํ ตเทกกุเจ จ กิลเสเส เอกเทเส ชหตีติ ๑ เอกเทสํ อรหา
เอกเทสํ น อรหา ๑เป๑ เอกเทสํ สจจิกาทพฺพํ สจจิกตํ เอกเทสํ
สจจิกาทพฺพํ น สจจิกตฺนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺพฺพ ๑เป๑ นิโรธทสเสนน
กิ ชหตีติ ๑ มานัง ชหตีติ อุทฺธจจัง อวิชฺชํ ตเทกกุเจ จ กิลเสเส เอกเทเส
ชหตีติ ๑ เอกเทสํ อรหา เอกเทสํ น อรหา ๑เป๑ เอกเทสํ
สจจิกาทพฺพํ สจจิกตํ เอกเทสํ สจจิกาทพฺพํ น สจจิกตฺนฺติ ๑

น เหว วดตพเพ ๔เป๔ มคทสเสนน กี่ ชหตีติ ๔ อุทจจ
อวิษุ ตเทกฏเจ จ กิเลส ชหตีติ ๔ เอกเทส อรหาเอกเทส น
อรหา เอกเทส อรหตตปตโต ปฏิลุโธ อธิคโต สจจิกโต
อุปสมปชช วิหริติ กาเยน ผุสิตวา วิหริติ เอกเทส น กาเยน
ผุสิตวา วิหริติ เอกเทส วิตราโค วิตโทโส วิตโมโห กตกรณโย
โอहितภาโร อนุปตตสทโต ปริกขิมภวสญโลชโน สมมทณณา
วิมุโต อุกขิตตปติโฆ สงกิลณปริโข อพพุพุเฮสิโก นีรคคโพ
อริโย ปนุนทชโซ ปนุนภาโร วิสณญตุโต สุวิชิตวิชโย ทุกขํ ตสส
ปริณญาตํ สมุทโย ปหีนโน นิโรโธ สจจิกโต มคโค ภาวิโต
อภิณเณยยํ อภิณญาตํ ปริณเณยยํ ปริณญาตํ ปหาตพพิ ปหีน
ภาเวตพพิ ภาวิตํ สจจิกาทพพิ สจจิกตํ เอกเทส สจจิกาทพพิ
สจจิกตํ เอกเทส สจจิกาทพพิ น สจจิกตุนติ ๔ น เหว
วดตพเพ ๔เป๔

[๒๘๓] น วดตพพิ โอธิโสธิโส กิเลส ชหตีติ ๔ อามนตา ๔
นनु วุตตํ ภกวตา

อนุปพเพน เมธาวิ โลกํ โลกํ ขณ ขณ
กมมาโร รชตสเสว นีทฐเม มลมตตโนติ ๑

อดเถว สุตตุนโตติ ๔ อามนตา ๔ เตน หิ น วดตพพิ โอธิโสธิโส
กิเลส ชหตีติ ๔

#๑ พุ. พุ. ๓๕ ๔

[๒๘๔] โอธิโสทธิโส กิเลส ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วตุตฺ ภาควตา

สหาวัสส ทสฺสนสมปทาย
ตยสฺส ฐมฺมา ชหิตา ภาวนติ
สกุทายทิกฺกุจิ วิจิกฺกนิตฺตจ
สีลพฺพตฺ วาปี ยทตฺถิ กิณฺจ
จตุหฺปาเยหิ จ วิปฺปมฺตฺโต
ฉจาภิจานานิ อภพฺโพ กาคฺคฺนฺติ ๑

อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ น วตฺตพฺพํ โอธิโสทธิโส
กิเลส ชหตีติ ฯ

[๒๘๕] โอธิโสทธิโส กิเลส ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วตุตฺ ภาควตา ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย อริยสวากฺสฺส วิรชํ วิตมฺลํ
ฐมฺมจกฺขุ อฺุทฺปาที ยงฺกิณฺจ ิสมฺมทฺยฐมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธฐมฺมนฺติ
สทฺ ทสฺสนฺปฺปาทา ภิกฺขเว อริยสวากฺสฺส ตีณิ สยฺโวจฺจนานิ ปหฺยฺนฺติ
สกุทายทิกฺกุจิ วิจิกฺกฺญา สีลพฺพตฺปฺรามาสฺติ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ น วตฺตพฺพํ โอธิโสทธิโส กิเลส ชหตีติ ฯ

โอธิโสถกา ฯ

#๑ พุ. พุ. ๖ ฯ

ชหติกถา

[๒๘๖] ชหติ ปุถุชชโน กามรคพยุยาปาทนุติ ฯ อามนุตา ฯ
อจจนุตฺตํ ชหติ อนวเสถํ ชหติ อปฺปปฏิสนฺธิยํ ชหติ สมฺมุตฺตํ
ชหติ สตณฺหํ ชหติ สานุสยํ ชหติ อริเยน ถาณน ชหติ
อริเยน มคฺเคน ชหติ อกุปฺปํ ปฏิวิจฺฉนฺโต ชหติ อนาคามิผลํ
สจฺฉนิกโรนฺโต ชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๘๗] วิภขมฺภเอติ ปุถุชชโน กามรคพยุยาปาทนุติ ฯ อามนุตา ฯ
อจจนุตฺตํ วิภขมฺภเอติ อนวเสถํ วิภขมฺภเอติ อปฺปปฏิสนฺธิยํ วิภขมฺภเอติ
สมฺมุตฺตํ วิภขมฺภเอติ สตณฺหํ วิภขมฺภเอติ สานุสยํ วิภขมฺภเอติ
อริเยน ถาณน วิภขมฺภเอติ อริเยน มคฺเคน วิภขมฺภเอติ อกุปฺปํ
ปฏิวิจฺฉนฺโต วิภขมฺภเอติ อนาคามิผลํ สจฺฉนิกโรนฺโต วิภขมฺภเอตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๘๘] ชหติ อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล
กามรคพยุยาปาทํ โส จ อจจนุตฺตํ ชหติ อนวเสถํ ชหติ ฯเปฯ
อนาคามิผลํ สจฺฉนิกโรนฺโต ชหตีติ ฯ อามนุตา ฯ ชหติ ปุถุชชโน
กามรคพยุยาปาทํ โส จ อจจนุตฺตํ ชหติ อนวเสถํ ชหติ ฯเปฯ
อนาคามิผลํ สจฺฉนิกโรนฺโต ชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๘๙] วิภขมฺภเอติ อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล
กามรคพยุยาปาทํ โส จ อจจนุตฺตํ วิภขมฺภเอติ อนวเสถํ วิภขมฺภเอติ
ฯเปฯ อนาคามิผลํ สจฺฉนิกโรนฺโต วิภขมฺภเอตีติ ฯ อามนุตา ฯ

วิกขมภเถติ ปุถุชชโน กามราคพยาปาทำ โส จ อจจนตุํ วิกขมภเถติ
อนวเสสํ วิกขมภเถติ ๔เป๔ อนาคตพิเพ ๔เป๔

[๒๕๐] ชหติ ปุถุชชโน กามราคพยาปาทำ โส จ น อจจนตุํ
ชหติ น อนวเสสํ ชหติ น อปปฏิสนธิยํ ชหติ น สมุถํ
ชหติ น สตถุหํ ชหติ น สานุสยํ ชหติ น อริเยน ฅาฅเนน
ชหติ น อริเยน มคฺเคน ชหติ น อกุปปี ปฏิวิชฅนุโต ชหติ
น อนาคามีผลํ สจฺฉิกโรนุโต ชหตีติ ๔ อามนุตา ๔ ชหติ
อนาคามีผลสจฺฉิกิริยา ย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล กามราคพยาปาทำ โส จ น
อจจนตุํ ชหติ ๔เป๔ น อนาคามีผลํ สจฺฉิกโรนุโต ชหตีติ ๔ น
เหวํ อนาคตพิเพ ๔เป๔

[๒๕๑] วิกขมภเถติ ปุถุชชโน กามราคพยาปาทำ โส จ น
อจจนตุํ วิกขมภเถติ น อนวเสสํ วิกขมภเถติ ๔เป๔ น อนาคามีผลํ
สจฺฉิกโรนุโต วิกขมภเถตีติ ๔ อามนุตา ๔ วิกขมภเถติ
อนาคามีผลสจฺฉิกิริยา ย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล กามราคพยาปาทำ โส จ น
อจจนตุํ วิกขมภเถติ น อนวเสสํ วิกขมภเถติ ๔เป๔ น อนาคามีผลํ
สจฺฉิกโรนุโต วิกขมภเถตีติ ๔ น เหวํ อนาคตพิเพ ๔เป๔

[๒๕๒] ชหติ ปุถุชชโน กามราคพยาปาหนติ ๔ อามนุตา ๔
กตเมน มคฺเคนาติ รูปาวจเรณ มคฺเคนาติ ๔ รูปาวจโร มคฺโค
นียยานิโก ขยคามิ โพิธคามิ อปจยคามิ อนาสโว อสญฺโฆชนิโย

อคนฺถนฺนิโย อโนมฺนฺนิโย อโยคฺนฺนิโย อนีวฺรณฺนิโย อปฺรามญฺโจ อนฺนุปาทานฺนิโย
อสงฺกิลฺลฺโกติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ นฺนุ รูปาวจโร
มคฺโค อนฺนิยฺยานิโก น ขยคามิ น โปธคามิ น อปฺจยคามิ สาสโว
สฺลฺโยชนฺนิโย ฯเปฯ สฺงกิลฺลฺโกติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจิจิ รูปาวจโร
มคฺโค อนฺนิยฺยานิโก น ขยคามิ น โปธคามิ น อปฺจยคามิ สาสโว
สฺลฺโยชนฺนิโย ฯเปฯ สฺงกิลฺลฺโก โน วัต เร วัตฺตพฺเพ ชหฺติ
ปฺลฺลฺชฺชฺโน รูปาวจเรณ มคฺเคณ กามรฺราคพฺยาปาทฺนฺติ ฯ

[๒๕๓] ชหฺติ อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาเย ปฺปฏิปนฺโน ปฺคฺคฺโค
อนาคามิมคฺเคณ กามรฺราคพฺยาปาทฺ โส จ มคฺโค นฺนิยฺยานิโก ขยคามิ
โปธคามิ อปฺจยคามิ อนาสโว อสฺลฺโยชนฺนิโย ฯเปฯ อสงฺกิลฺลฺโกติ ฯ
อามนฺตา ฯ ชหฺติ ปฺลฺลฺชฺชฺโน รูปาวจเรณ มคฺเคณ กามรฺราคพฺยาปาทฺ
โส จ มคฺโค นฺนิยฺยานิโก ขยคามิ โปธคามิ อปฺจยคามิ อนาสโว
อสฺลฺโยชนฺนิโย ฯเปฯ อสงฺกิลฺลฺโกติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๔] ชหฺติ ปฺลฺลฺชฺชฺโน รูปาวจเรณ มคฺเคณ กามรฺราคพฺยาปาทฺ
โส จ มคฺโค อนฺนิยฺยานิโก น ขยคามิ น โปธคามิ น อปฺจยคามิ
สาสโว สฺลฺโยชนฺนิโย ฯเปฯ สฺงกิลฺลฺโกติ ฯ อามนฺตา ฯ ชหฺติ
อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาเย ปฺปฏิปนฺโน ปฺคฺคฺโค อนาคามิมคฺเคณ
กามรฺราคพฺยาปาทฺ โส จ มคฺโค อนฺนิยฺยานิโก น ขยคามิ น โปธคามิ
น อปฺจยคามิ สาสโว สฺลฺโยชนฺนิโย ฯเปฯ สฺงกิลฺลฺโกติ ฯ น
เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๕] ปุณฺณชโน กามะสุ วิตราโค สห ชุมมาภิสมา อานาคามิผล
สณฺชาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตุเต สณฺชาตีติ ฯ น เหว
วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๖] ปุณฺณชโน กามะสุ วิตราโค สห ชุมมาภิสมา อานาคามิผล
สณฺชาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อปุพฺพิ อจริมฺ ตโย มกุเค ภาเวตีติ ฯ
น เหว วตุตพฺเพ ฯเปฯ อปุพฺพิ อจริมฺ ตโย มกุเค ภาเวตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ อปุพฺพิ อจริมฺ ตินิ สามลฺลผลานิ สจฺจิกโรตีติ ฯ
น เหว วตุตพฺเพ ฯเปฯ อปุพฺพิ อจริมฺ ตินิ สามลฺลผลานิ
สจฺจิกโรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ตินฺณํ ผสฺसानํ ติสฺสนนํ เวทนานํ
ติสฺสนนํ สลฺลณานํ ติสฺสนนํ เจตฺตานํ ตินฺณํ จิตฺตานํ ติสฺสนนํ
สทฺธานํ ตินฺณํ วิริยานํ ติสฺสนนํ สตีณํ ตินฺณํ สมาริณํ ติสฺสนนํ
ปลฺลณานํ สโมชานํ โหตีติ ฯ น เหว วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๗] ปุณฺณชโน กามะสุ วิตราโค สห ชุมมาภิสมา อานาคามิผล
สณฺชาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปตฺติมกุเคนาติ ฯ น เหว วตุตพฺเพ
ฯเปฯ สกทากามิมกุเคนาติ ฯ น เหว วตุตพฺเพ ฯ กตเมน
มกุเคนาติ ฯ อานาคามิมกุเคนาติ ฯ อานาคามิมกุเคน สกฺกายทิฏฺฐี
วิจิกิจฺจํ สีลพฺพตฺปฺรามาสํ ชหตีติ ฯ น เหว วตุตพฺเพ ฯเปฯ
อานาคามิมกุเคน สกฺกายทิฏฺฐี วิจิกิจฺจํ สีลพฺพตฺปฺรามาสํ ชหตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ ตินฺณํ สลฺลโลชนานํ ปหานา โสตาปตฺติผลํ วุตฺตํ
ภควตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ ตินฺณํ สลฺลโลชนานํ ปหานา

โศตยาปตฺติผลิ วุตฺติ ภควตา โน วต เร วตฺตพฺเพ อนาคามิมคฺเคน
สกุทายทิกฺขี วิจิกิจฺฉิ สิลพฺพตปรามาสิ ชหตีติ ฯเปฯ อนาคามิมคฺเคน
โอพาริกิ กามราคิ โอพาริกิ พฺยาปาทำ ชหตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อนาคามิมคฺเคน โอพาริกิ กามราคิ โอพาริกิ พฺยาปาทำ ชหตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ กามราคพฺยาปาทานิ ตนฺนภาวา สกทาคามิผลิ วุตฺติ
ภควตาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ กามราคพฺยาปาทานิ ตนฺนภาวา
สกทาคามิผลิ วุตฺติ ภควตา โน วต เร วตฺตพฺเพ อนาคามิมคฺเคน
โอพาริกิ กามราคิ โอพาริกิ พฺยาปาทำ ชหตีติ ฯ

[๒๕๘] ปุณฺณชฺชโน กามสฺสุ วิตฺตราโค สห ชมฺมาภิสฺมยา อนาคามิผล
สณฺจชาติติ ฯ อามนฺตา ฯ เย เกจิจิ ชมฺมิ อภิสฺเมนฺติ สพฺเพ เต สห
ชมฺมาภิสฺมยา อนาคามิผล สณฺจหนฺตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๒๕๙] น วตฺตพฺพิ ชหติ ปุณฺณชฺชโน กามราคพฺยาปาทฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ วุตฺติ ภควตา

- อหฺสฺนฺเต อตีตฺเส ฉ สตฺถาโร ยสฺสุสิโน
- นिरามคฺนฺธา กรุณฺเ วิมฺตฺตา กามสฺสโยชฺนา
- กามราคิ วิราเชตฺวา พฺรหฺม โลกฺอุปคา อหุ
- อหฺสิ สวกา เตสิ อนฺกานิ สตานิปี
- นिरามคฺนฺธา กรุณฺเ วิมฺตฺตา กามสฺสโยชฺนา
- กามราคิ วิราเชตฺวา พฺรหฺม โลกฺอุปคา อหฺติ ๑

#๑ อ. ฦก. ๘๕ ตตถ ปน อภิเสกา อตีตฺเสติ ปาโใจ ฯ

อตถเว สุตตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ ชหติ ปุณฺชชโน
กามรคพฺยาปาทนฺติ ฯ

[๓๐๐] ชหติ ปุณฺชชโน กามรคพฺยาปาทนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ วุคฺคํ ภควตา โส หิ นาม ภิกฺขเว สฺนฺตฺโต สตฺถา
เอวํทึมาโยโก สฺมาโน เอวํจิริภฺจิติโก อปริมุคฺโต อโหสิ ชาตฺยา
ชรามรณฺน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทฺกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปาเยเสหิ
อปริมุคฺโต ทฺกฺขสฺมาติ วทามิ ฯ ตํ กิสุสฺ เหตุ ฯ จตฺนุํ ฅมฺมานํ
อนฺนุโพธา อปฺปฏิเวธา ฯ กตเมถํ จตฺนุํ ฯ อริยสฺส สึลสฺส
อนฺนุโพธา อปฺปฏิเวธา อริยสฺส สฺมาธิสฺส อริยาย ปญฺญา
อริยาย วิมุตฺตฺยา อนฺนุโพธา อปฺปฏิเวธา ตยิทํ ภิกฺขเว อริยํ
สึลํ อนฺนุพุทฺธํ ปฏฺวิทฺธํ อริโย สฺมาธิ อนฺนุพุทฺธํ ปฏฺวิทฺธํ อริยา
ปญฺญา อนฺนุพุทฺธา ปฏฺวิทฺธา อริยา วิมุตฺติ อนฺนุพุทฺธา ปฏฺวิทฺธา
อุจฺฉินฺนา ภวตฺตฺหา จีณา ภวเนตฺติ นตฺติทานิ ปฺนพฺภโวติ

สึลํ สฺมาธิ ปญฺญา จ วิมุตฺติ จ อนฺนุคฺตรา
อนฺนุพุทฺธา อิม ฅมฺมา โคตเมน ยสฺสตีนา
อิตฺติ พุทฺธํ อภิญฺญา ฅมฺมมกฺขาสี ภิกฺขุํ
ทฺกฺขสฺสฺนตฺกโร สตฺถา จกฺขมา ปรีนิพฺพุโตติ ๑

อตถเว สุตตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วุคฺตพฺพิ ชหติ
ปุณฺชชโน กามรคพฺยาปาทนฺติ ฯ

ชหติกถา ฯ

#๑ อ. สตฺตก. ๑๐๖ ฯ

สพฺพมตฺถิติถกา

[๓๐๑] สพฺพมตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑ สพฺพตฺถ สพฺพมตฺถิติ ๑
 น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑ สพฺพมตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑ สพฺพทา สพฺพมตฺถิติ ๑
 น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑ สพฺพมตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑ สพฺพเพน สพฺพมตฺถิติ ๑
 น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑ สพฺพมตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑ สพฺพเพสุ สพฺพมตฺถิติ ๑
 น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑ สพฺพมตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑ อโยคนฺติ กตฺวา
 สพฺพมตฺถิติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑ สพฺพมตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑
 ยมฺปิ นตฺถิ ตมฺปิ อตฺถิติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑ สพฺพมตฺถิติ ๑
 อามนฺตา ๑ สพฺพมตฺถิติ ยา ทิฏฺฐิ ตา ทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิจฺฉิ ตา
 ทิฏฺฐิ ตา ทิฏฺฐิ สมฺมาทิฏฺฐิจฺฉิ เหวมตฺถิติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๓๐๒] อตีตํ อตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑ นนฺ อตีตํ นิรุทฺธํ วิกตํ
 วิปริณตํ อตฺถงฺกตํ อพฺภตฺถงฺกตฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺลิจิ อตีตํ
 นิรุทฺธํ วิกตํ วิปริณตํ อตฺถงฺกตํ อพฺภตฺถงฺกตํ โน วจฺต เร
 วจฺตพฺเพ อตีตํ อตฺถิติ ๑

[๓๐๓] อนาคตํ อตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑ นนฺ อนาคตํ อชาตํ
 อภฺภูตํ อสฺสชฺชาตํ อนิพฺพตฺตํ อนภินิพฺพตฺตํ อปาตฺถงฺกตฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑
 หลฺลิจิ อนาคตํ อชาตํ อภฺภูตํ อสฺสชฺชาตํ อนิพฺพตฺตํ อนภินิพฺพตฺตํ
 อปาตฺถงฺกตํ โน วจฺต เร วจฺตพฺเพ อนาคตํ อตฺถิติ ๑

[๓๐๔] ปจฺจุปฺปนฺนํ อตฺถิ ปจฺจุปฺปนฺนํ อนิรุทฺธํ อวิกตํ อวิปริณตํ
 น อตฺถงฺกตํ น อพฺภตฺถงฺกตฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ อตีตํ อตฺถิ อตีตํ

อนิรุทฺธํ อวิกตํ อวิปริณตํ น อตถงฺกตํ น อพุกตถงฺกตฺตฺตํ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๐๕] ปจฺจุปฺปนฺนํ อตฺถิ ปจฺจุปฺปนฺนํ ชาตํ ภูตํ สลฺยชาตํ
นิพฺพุตฺตํ อภินิพฺพุตฺตํ ปาตุภูตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตํ อตฺถิ
อนาคตํ ชาตํ ภูตํ สลฺยชาตํ นิพฺพุตฺตํ อภินิพฺพุตฺตํ ปาตุภูตฺตํ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๐๖] อตีตํ อตฺถิ อตีตํ นิรุทฺธํ วิกตํ วิปริณตํ อตถงฺกตํ
อพุกตถงฺกตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ อตฺถิ ปจฺจุปฺปนฺนํ นิรุทฺธํ
วิกตํ วิปริณตํ อตถงฺกตํ อพุกตถงฺกตฺตํ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๐๗] อนาคตํ อตฺถิ อนาคตํ อชาตํ อภูตํ อสลฺยชาตํ อนิพฺพุตฺตํ
อนภินิพฺพุตฺตํ อปาตุภูตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ อตฺถิ
ปจฺจุปฺปนฺนํ อชาตํ อภูตํ อสลฺยชาตํ อนิพฺพุตฺตํ อนภินิพฺพุตฺตํ อปาตุภูตฺตํ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ

[๓๐๘] อตีตํ รูปี อตฺถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อตีตํ รูปี
นิรุทฺธํ วิกตํ วิปริณตํ อตถงฺกตํ อพุกตถงฺกตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลยฺจิ อตีตํ รูปี นิรุทฺธํ ฯเปฯ อพุกตถงฺกตํ โน วตฺ เร วตฺตพฺเพ
อตีตํ รูปี อตฺถิตฺติ ฯ

[๓๐๙] อนาคตํ รูปี อตฺถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อนาคตํ รูปี
อชาตํ อภูตํ อสลฺยชาตํ อนิพฺพุตฺตํ อนภินิพฺพุตฺตํ อปาตุภูตฺตํ ฯ
อามนฺตา ฯ หฺลยฺจิ อนาคตํ รูปี อชาตํ ฯเปฯ อปาตุภูตํ โน

วต เร วตตพเพ อนาคตํ รูปํ อตถิตี ๑

[๓๑๐] ปจจุปปนฺนํ รูปํ อตถิ ปจจุปปนฺนํ รูปํ อนิรุทฺธํ ๔
อวิกตํ อวิปริณตํ น อตถงฺกตํ น อพุกตถงฺกตฺตฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑
อตถิตํ รูปํ อตถิ อตถิตํ รูปํ อนิรุทฺธํ อวิกตํ อวิปริณตํ น อตถงฺกตํ
น อพุกตถงฺกตฺตฺนฺติ ๑ น เหวํ วตตพเพ ๑

[๓๑๑] ปจจุปปนฺนํ รูปํ อตถิ ปจจุปปนฺนํ รูปํ ชาตํ ภูตํ
สฺลยชาตํ นิพฺพตฺตํ อภินิพฺพตฺตํ ปาตุภูตฺตฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ อนาคตํ
รูปํ อตถิ อนาคตํ รูปํ ชาตํ ภูตํ สฺลยชาตํ นิพฺพตฺตํ อภินิพฺพตฺตํ
ปาตุภูตฺตฺนฺติ ๑ น เหวํ วตตพเพ ๑

[๓๑๒] อตถิตํ รูปํ อตถิ อตถิตํ รูปํ นิรุทฺธํ วิกตํ วิปริณตํ
อตถงฺกตํ อพุกตถงฺกตฺตฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ ปจจุปปนฺนํ รูปํ อตถิ
ปจจุปปนฺนํ รูปํ นิรุทฺธํ วิกตํ วิปริณตํ อตถงฺกตํ อพุกตถงฺกตฺตฺนฺติ ๑
น เหวํ วตตพเพ ๑เป๑

[๓๑๓] อนาคตํ รูปํ อตถิ อนาคตํ รูปํ อชาตํ อภูตํ อสฺลยชาตํ
อนิพฺพตฺตํ อนภินิพฺพตฺตํ อปาตุภูตฺตฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ ปจจุปปนฺนํ
รูปํ อตถิ ปจจุปปนฺนํ รูปํ อชาตํ อภูตํ อสฺลยชาตํ อนิพฺพตฺตํ
อนภินิพฺพตฺตํ อปาตุภูตฺตฺนฺติ ๑ น เหวํ วตตพเพ ๑เป๑

[๓๑๔] อตถิตา เวทนา อตถิ ๑เป๑ สฺลยณา อตถิ สงฺขารา
อตถิ ๑เป๑ วิญฺญาณํ อตถิตี ๑ อามนฺตา ๑ นนฺ อตถิตํ วิญฺญาณํ
นิรุทฺธํ วิกตํ วิปริณตํ อตถงฺกตํ อพุกตถงฺกตฺตฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑

หฺลยฺจ อตีตํ วิญฺเฌาณํ นิรุทฺธิ ๗เป๗ อพฺภตฺถงฺกตฺติ โน วต เร
วตฺตพฺเพ อตีตํ วิญฺเฌาณํ อตฺถิติ ๗

[๓๑๕] อนาคตํ วิญฺเฌาณํ อตฺถิติ ๗ อามนฺตา ๗ นนฺ อนาคตํ
วิญฺเฌาณํ อชาตํ อภฺตํ อสฺสชฺชาตํ อนิพฺพตฺตํ อนภินิพฺพตฺตํ อปาตฺถกฺกตฺตํ ๗
อามนฺตา ๗ หฺลยฺจ อนาคตํ วิญฺเฌาณํ อชาตํ ๗เป๗
อปาตฺถกฺกตฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ อนาคตํ วิญฺเฌาณํ อตฺถิติ ๗

[๓๑๖] ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ อตฺถิ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ
อนิรุทฺธิ ๗เป๗ น อพฺภตฺถงฺกตฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ อตีตํ วิญฺเฌาณํ
อตฺถิ อตีตํ วิญฺเฌาณํ นิรุทฺธิ ๗เป๗ น อพฺภตฺถงฺกตฺตํ ๗
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗

[๓๑๗] ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ อตฺถิ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ
ชาตํ กฺกตฺติ ๗เป๗ ปาตฺถกฺกตฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ อนาคตํ วิญฺเฌาณํ
อตฺถิ อนาคตํ วิญฺเฌาณํ ชาตํ ๗เป๗ ปาตฺถกฺกตฺตํ ๗ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๗เป๗

[๓๑๘] อตีตํ วิญฺเฌาณํ อตฺถิ อตีตํ วิญฺเฌาณํ นิรุทฺธิ ๗เป๗
อพฺภตฺถงฺกตฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ อตฺถิ
ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ นิรุทฺธิ ๗เป๗ อพฺภตฺถงฺกตฺตํ ๗ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๗เป๗

[๓๑๙] อนาคตํ วิญฺเฌาณํ อตฺถิ อนาคตํ วิญฺเฌาณํ อชาตํ
๗เป๗ อปาตฺถกฺกตฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ อตฺถิ

ปัจจุปนุนัน วิณณานิ อชาติ อภูติ ฯเปฯ อปาตภูตุนติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ

[๓๒๐] ปัจจุปนุนนติ วา รูปนติ วา รูปนติ วา ปัจจุปนุนนติ
วา ปัจจุปนุนัน รูปิ อปฺปิยิ กริตฺวา เอส เส เอกภูเจ สเม
สมภาเค ตชฺชาเตติ ฯ อามนฺตา ฯ ปัจจุปนุนัน รูปิ นิรุชฺฌมานัน
ปัจจุปนุนภาวํ ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปภาวํ ชหตีติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ

[๓๒๑] ปัจจุปนุนนติ วา รูปนติ วา รูปนติ วา ปัจจุปนุนนติ
วา ปัจจุปนุนัน รูปิ อปฺปิยิ กริตฺวา เอส เส เอกภูเจ สเม
สมภาเค ตชฺชาเตติ ฯ อามนฺตา ฯ ปัจจุปนุนัน รูปิ นิรุชฺฌมานัน
รูปภาวํ น ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปัจจุปนุนภาวํ น ชหตีติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ โอทาทนฺติ วา วตฺถนฺติ วา วตฺถนฺติ วา
โอทาทนฺติ วา โอทาทํ วตฺถํ อปฺปิยิ กริตฺวา เอส เส เอกภูเจ
สเม สมภาเค ตชฺชาเตติ ฯ อามนฺตา ฯ โอทาทํ วตฺถํ รชฺชมานัน
โอทาทภาวํ ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ วตฺถภาวํ ชหตีติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯ โอทาทนฺติ วา วตฺถนฺติ วา วตฺถนฺติ วา โอทาทนฺติ วา
โอทาทํ วตฺถํ อปฺปิยิ กริตฺวา เอส เส เอกภูเจ สเม สมภาเค
ตชฺชาเตติ ฯ อามนฺตา ฯ โอทาทํ วตฺถํ รชฺชมานัน วตฺถภาวํ น
ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ โอทาทภาวํ น ชหตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๓๒๒] รูปิ รูปภาวํ น ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปิ นิจฺจํ ฐวํ

สสุสดี อวิปริณามชมนนุติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑ นนุ รูป
รูปภาวี่ ชหตีตี ๑ รูป อนิจจี่ อฐวี่ อสสุสดี วิปริณามชมนนุติ ๑
อามนุตา ๑ หลจี่ รูป อนิจจี่ อฐวี่ อสสุสดี วิปริณามชมน
โน วต เร วตุตพเพ รูป รูปภาวี่ น ชหตีตี ๑

[๑๒๓] นิพพานี่ นิพพานภาวี่ น ชหตีตี ๑ นิพพานี่ นิจจี่ ฐวี่
สสุสดี อวิปริณามชมนนุติ ๑ อามนุตา ๑ รูป รูปภาวี่ น ชหตีตี ๑
รูป นิจจี่ ฐวี่ สสุสดี อวิปริณามชมนนุติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑

[๑๒๔] รูป รูปภาวี่ น ชหตีตี ๑ รูป อนิจจี่ อฐวี่ อสสุสดี
วิปริณามชมนนุติ ๑ อามนุตา ๑ นิพพานี่ นิพพานภาวี่ น ชหตีตี ๑
นิพพานี่ อนิจจี่ อฐวี่ อสสุสดี วิปริณามชมนนุติ ๑ น เหว่ว
วตุตพเพ ๑เป๑

[๑๒๕] อตีตี อตุถิ อตีตี อตีตภาวี่ น ชหตีตี ๑ อามนุตา ๑
อนาคตี อตุถิ อนาคตี อนาคตภาวี่ น ชหตีตี ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑
อตีตี อตุถิ อตีตี อตีตภาวี่ น ชหตีตี ๑ อามนุตา ๑ ปจจุปปนุนี่ อตุถิ
ปจจุปปนุนี่ ปจจุปปนุนภาวี่ น ชหตีตี ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑

[๑๒๖] อนาคตี อตุถิ อนาคตี อนาคตภาวี่ น ชหตีตี ๑
อามนุตา ๑ อตีตี อตุถิ อตีตี อตีตภาวี่ น ชหตีตี ๑ น เหว่ว
วตุตพเพ ๑เป๑

[๑๒๗] ปจจุปปนุนี่ อตุถิ ปจจุปปนุนี่ ปจจุปปนุนภาวี่ น
ชหตีตี ๑ อามนุตา ๑ อตีตี อตุถิ อตีตี อตีตภาวี่ น ชหตีตี ๑ น

เหว วัตถุประสงค์ ๑เป๑

[๓๒๘] อตีต อตฺถิ อตีต อตีตภาวํ น ชหตีติ ๑ อามนฺตา ๑
อตีตํ นิจฺจํ ฐวํ สสฺสํ อวิปริณามธมฺมํ ๑ น เหว วัตถุประสงค์
๑เป๑ นนุ อตีตํ อนิจฺจํ อฐวํ อสสฺสํ วิปริณามธมฺมํ ๑
อามนฺตา ๑ หลงฺจิ อตีตํ อนิจฺจํ อฐวํ อสสฺสํ วิปริณามธมฺมํ
โน วต เร วัตถุประสงค์ อตีตํ อตฺถิ อตีตํ อตีตภาวํ น ชหตีติ ๑

[๓๒๙] นิพฺพานํ อตฺถิ นิพฺพานํ นิพฺพานภาวํ น ชหตีติ ๑
นิพฺพานํ นิจฺจํ ฐวํ สสฺสํ อวิปริณามธมฺมํ ๑ อามนฺตา ๑
อตีตํ อตฺถิ อตีตํ อตีตภาวํ น ชหตีติ ๑ อตีตํ นิจฺจํ ฐวํ สสฺสํ
อวิปริณามธมฺมํ ๑ น เหว วัตถุประสงค์ ๑เป๑

[๓๓๐] อตีตํ อตฺถิ อตีตํ อตีตภาวํ น ชหตีติ ๑ อตีตํ
อนิจฺจํ อฐวํ อสสฺสํ วิปริณามธมฺมํ ๑ อามนฺตา ๑ นิพฺพานํ
อตฺถิ นิพฺพานํ นิพฺพานภาวํ น ชหตีติ ๑ นิพฺพานํ อนิจฺจํ อฐวํ
อสสฺสํ วิปริณามธมฺมํ ๑ น เหว วัตถุประสงค์ ๑เป๑

[๓๓๑] อตีตํ รูปํ อตฺถิ อตีตํ รูปํ อตีตภาวํ น ชหตีติ ๑
อามนฺตา ๑ อนาคตํ รูปํ อตฺถิ อนาคตํ รูปํ อนาคตภาวํ น
ชหตีติ ๑ น เหว วัตถุประสงค์ ๑เป๑ อตีตํ รูปํ อตฺถิ อตีตํ รูปํ
อตีตภาวํ น ชหตีติ ๑ อามนฺตา ๑ ปจฺจุปปนฺนํ รูปํ อตฺถิ ปจฺจุปปนฺนํ
รูปํ ปจฺจุปปนฺนภาวํ น ชหตีติ ๑ น เหว วัตถุประสงค์ ๑เป๑

[๓๓๒] อนาคตํ รูปํ อตฺถิ อนาคตํ รูปํ อนาคตภาวํ น

ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตํ รูปํ อตฺถิ อตีตํ รูปํ อตีตภาวํ
น ชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๓๓] ปจฺจุปฺปนํ รูปํ อตฺถิ ปจฺจุปฺปนํ รูปํ ปจฺจุปฺปนภาวํ
น ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตํ รูปํ อตฺถิ อตีตํ รูปํ
อตีตภาวํ น ชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๓๔] อตีตํ รูปํ อตฺถิ อตีตํ รูปํ อตีตภาวํ น ชหตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตีตํ รูปํ นิจฺจํ ฐวํ สสฺสํ อวิปริณามชฺมมฺนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อตีตํ รูปํ อนิจฺจํ อฐวํ อสสฺสํ
วิปริณามชฺมมฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิ อตีตํ รูปํ อนิจฺจํ ฯเปฯ
วิปริณามชฺมมํ โน วต เเร วตฺตพฺเพ อตีตํ รูปํ อตฺถิ อตีตํ
รูปํ อตีตภาวํ น ชหตีติ ฯ

[๓๓๕] นิพฺพานํ อตฺถิ นิพฺพานํ นิพฺพานภาวํ น ชหตี นิพฺพานํ
นิจฺจํ ฐวํ สสฺสํ อวิปริณามชฺมมฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตํ รูปํ
อตฺถิ อตีตํ รูปํ อตีตภาวํ น ชหตี อตีตํ รูปํ นิจฺจํ ฐวํ
สสฺสํ อวิปริณามชฺมมฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๓๖] อตีตํ รูปํ อตฺถิ อตีตํ รูปํ อตีตภาวํ น ชหตี อตีตํ
รูปํ อนิจฺจํ อฐวํ อสสฺสํ วิปริณามชฺมมฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นิพฺพานํ อตฺถิ นิพฺพานํ นิพฺพานภาวํ น ชหตี นิพฺพานํ อนิจฺจํ
อฐวํ อสสฺสํ วิปริณามชฺมมฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๓๗] อตีตา เวทนา อตฺถิ ฯเปฯ อตีตา สญฺญา อตฺถิ

ฯเปฯ อตีตา สงฺขารา อตุถิ ฯเปฯ

[๓๓๘] อตีตํ วิญฺเณณํ อตุถิ อตีตํ วิญฺเณณํ อตีตภาวํ น
ชหตีติ ๑ อามนฺตา ๑ อนาคตํ วิญฺเณณํ อตุถิ อนาคตํ วิญฺเณณํ
อนาคตภาวํ น ชหตีติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ อตีตํ วิญฺเณณํ
อตุถิ อตีตํ วิญฺเณณํ อตีตภาวํ น ชหตีติ ๑ อามนฺตา ๑
ปจฺจุปฺปนํ วิญฺเณณํ อตุถิ ปจฺจุปฺปนํ วิญฺเณณํ ปจฺจุปฺปนภาวํ
น ชหตีติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๓๓๙] อนาคตํ วิญฺเณณํ อตุถิ อนาคตํ วิญฺเณณํ อนาคตภาวํ
น ชหตีติ ๑ อามนฺตา ๑ อตีตํ วิญฺเณณํ อตุถิ อตีตํ วิญฺเณณํ
อตีตภาวํ น ชหตีติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๓๔๐] ปจฺจุปฺปนํ วิญฺเณณํ อตุถิ ปจฺจุปฺปนํ วิญฺเณณํ
ปจฺจุปฺปนภาวํ น ชหตีติ ๑ อามนฺตา ๑ อตีตํ วิญฺเณณํ อตุถิ
อตีตํ วิญฺเณณํ อตีตภาวํ น ชหตีติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๓๔๑] อตีตํ วิญฺเณณํ อตุถิ อตีตํ วิญฺเณณํ อตีตภาวํ
น ชหตีติ ๑ อามนฺตา ๑ อตีตํ วิญฺเณณํ นิจฺจํ ฐวํ สสฺสํ
อวิปริณามธมฺมนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ นนฺ อตีตํ วิญฺเณณํ
อนิจฺจํ อฐวํ อสสฺสํ วิปริณามธมฺมนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺยิ
อตีตํ วิญฺเณณํ อนิจฺจํ อฐวํ อสสฺสํ วิปริณามธมฺมํ โน วต
เร วตฺตพฺเพ อตีตํ วิญฺเณณํ อตุถิ อตีตํ วิญฺเณณํ อตีตภาวํ น
ชหตีติ ๑

[๓๔๒] นิพพานํ อตฺถิ นิพพานํ นิพพานภาวํ น ชหติ นิพพานํ
นิจฺจํ ฐวํ สสฺสत्ตํ อวิปริณามธมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตํ
วิญฺญาณํ อตฺถิ อตีตํ วิญฺญาณํ อตีตภาวํ น ชหติ อตีตํ
วิญฺญาณํ นิจฺจํ ฐวํ สสฺสत्ตํ อวิปริณามธมฺมนฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๔๓] อตีตํ วิญฺญาณํ อตฺถิ อตีตํ วิญฺญาณํ อตีตภาวํ
น ชหติ อตีตํ วิญฺญาณํ อนิจฺจํ อฐวํ อสสฺสत्ตํ วิปริณามธมฺมนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นิพพานํ อตฺถิ นิพพานํ นิพพานภาวํ น ชหติ
นิพพานํ อนิจฺจํ อฐวํ อสสฺสत्ตํ วิปริณามธมฺมนฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๔๔] อตีตํ นฺวตฺถิติติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อตีตํ นฺวตฺถิ
อตีตํ อตฺถิติติ มิจฺจนา หลฺจิ วา ปน อตฺถิ นฺวตฺถิตํ อตฺถิ อตีตฺนฺติ
มิจฺจนา ฯ อนาคตํ นฺวตฺถิติติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อนาคตํ นฺวตฺถิ
อนาคตํ อตฺถิติติ มิจฺจนา หลฺจิ วา ปน อตฺถิ นฺวานาคตํ อตฺถิ
อนาคตฺนฺติ มิจฺจนา ฯ

[๓๔๕] อนาคตํ หุตฺวา ปจฺจุปปนฺนํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ตฺถฺเลว อนาคตํ ตํ ปจฺจุปปนฺนฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
ตฺถฺเลว อนาคตํ ตํ ปจฺจุปปนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หุตฺวา โหติ
หุตฺวา โหตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ หุตฺวา โหติ หุตฺวา
โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ น หุตฺวา น โหติ น หุตฺวาน โหตีติ ฯ น

เหว วดตพเพ ๗เป๗

[๑๔๖] ปจจุปฺปนํ หุตฺวา อตีตํ โหตีติ ๗ อามนฺตา ๗ ตถฺยเณว
ปจจุปฺปนํ ตํ อตีตฺนฺติ ๗ น เหว วดตพเพ ๗เป๗ ตถฺยเณว
ปจจุปฺปนํ ตํ อตีตฺนฺติ ๗ อามนฺตา ๗ หุตฺวา โหติ หุตฺวา
โหตีติ ๗ น เหว วดตพเพ ๗เป๗ หุตฺวา โหติ หุตฺวา โหตีติ ๗
อามนฺตา ๗ น หุตฺวา น โหติ น หุตฺวา น โหตีติ ๗ น
เหว วดตพเพ ๗เป๗

[๑๔๗] อนาคตํ หุตฺวา ปจจุปฺปนํ โหติ ปจจุปฺปนํ หุตฺวา
อตีตํ โหตีติ ๗ อามนฺตา ๗ ตถฺยเณว อนาคตํ ตํ ปจจุปฺปนํ
ตํ อตีตฺนฺติ ๗ น เหว วดตพเพ ๗เป๗ ตถฺยเณว อนาคตํ ตํ
ปจจุปฺปนํ ตํ อตีตฺนฺติ ๗ อามนฺตา ๗ หุตฺวา โหติ หุตฺวา
โหตีติ ๗ น เหว วดตพเพ ๗เป๗ หุตฺวา โหติ หุตฺวา โหตีติ ๗
อามนฺตา ๗ น หุตฺวา น โหติ น หุตฺวา น โหตีติ ๗ น
เหว วดตพเพ ๗เป๗

[๑๔๘] อตีตํ จกฺขุํ อตฺถิ ฐปา อตฺถิ จกฺขุวิญญาณํ อตฺถิ
อาโลโก อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิตี ๗ อามนฺตา ๗ อตีเตน จกฺขุณา
อตีตํ ฐปํ ปสฺสตีติ ๗ น เหว วดตพเพ ๗เป๗ อตีตํ โสตํ
อตฺถิ สทฺททา อตฺถิ โสตวิญญาณํ อตฺถิ อากาโส อตฺถิ มนสิกาโร
อตฺถิตี ๗ อามนฺตา ๗ อตีเตน โสเตน อตีตํ สทฺทํ สุณาตีติ ๗
น เหว วดตพเพ ๗เป๗ อตีตํ ฆานํ อตฺถิ คนฺธา อตฺถิ ฆาน-

วิญญานํ อตฺถิ วาโย อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตีเตน มาเนน อตีตํ คนฺธํ ฆายตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
อตีตา ชิวฺหา อตฺถิ รสา อตฺถิ ชิวฺหา วิญญานํ อตฺถิ อาโป
อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตาย ชิวฺหาย อตีตํ
รสํ สายตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีโต กาโย อตฺถิ
โฆฏฺฐพฺพา อตฺถิ กายวิญญานํ อตฺถิ ปจฺวี อตฺถิ มนสิกาโร
อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีเตน กายเณน อตีตํ โฆฏฺฐพฺพํ ผุสตีติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีโต มโน อตฺถิ ฐมฺมา อตฺถิ
มโนวิญญานํ อตฺถิ วจฺตฺถิ อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตีเตน มเนน อตีตํ ฐมฺมํ วิชานาตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๕] อนาคคํ จกฺขุํ อตฺถิ รูปา อตฺถิ จกฺขุวิญญานํ
อตฺถิ อาโลโก อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคเตน
จกฺขุณา อนาคคํ รูปี ปสฺสตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคคํ
โสถํ อตฺถิ ฆานํ อตฺถิ ชิวฺหา อตฺถิ กาโย อตฺถิ มโน
อตฺถิ ฐมฺมา อตฺถิ มโนวิญญานํ อตฺถิ วจฺตฺถิ อตฺถิ มนสิกาโร
อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคเตน มเนน อนาคคํ ฐมฺมํ
วิชานาตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๐] ปจฺจุปปนฺนํ จกฺขุํ อตฺถิ รูปา อตฺถิ จกฺขุวิญญานํ
อตฺถิ อาโลโก อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิ ปจฺจุปปนฺเนน จกฺขุณา
ปจฺจุปปนฺนํ รูปี ปสฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตํ จกฺขุํ อตฺถิ

รฐปา อตถุ อจขุวณณณ อตถุ อาโลโก อตถุ มนสกาโร
อตถุ อตเตน จขุณา อตถุ รฐป ปสสตีตติ ๑ น เหว วตตพเพ
๑เป๑ ปจจฐปนน โสตอ อตถุ ฆานน อตถุ จิวหา อตถุ
กาโย อตถุ มโน อตถุ ฐมมา อตถุ มโนวณณณ อตถุ
วตถุ อตถุ มนสกาโร อตถุ ปจจฐปนนเนน มเนน ปจจฐปนน
ฐมม วิชานาตีตติ ๑ อามนตทา ๑ อตถุ มโน อตถุ ฐมมา
อตถุ มโนวณณณ อตถุ วตถุ อตถุ มนสกาโร อตถุ
อตเตน มเนน อตถุ ฐมม วิชานาตีตติ ๑ น เหว วตตพเพ ๑เป๑

[๑๕๑] ปจจฐปนน จขุ อตถุ รฐปา อตถุ จขุวณณณ
อตถุ อาโลโก อตถุ มนสกาโร อตถุ ปจจฐปนนเนน จขุณา
ปจจฐปนน รฐป ปสสตีตติ ๑ อามนตทา ๑ อนาคต จขุ อตถุ
รฐปา อตถุ จขุวณณณ อตถุ อาโลโก อตถุ มนสกาโร
อตถุ อนาคเตน จขุณา อนาคต รฐป ปสสตีตติ ๑ น เหว
วตตพเพ ๑เป๑ ปจจฐปนน โสตอ อตถุ ๑เป๑ ฆานน อตถุ
จิวหา อตถุ กาโย อตถุ มโน อตถุ ฐมมา อตถุ มโนวณณณ
อตถุ วตถุ อตถุ มนสกาโร อตถุ ปจจฐปนนเนน
มเนน ปจจฐปนน ฐมม วิชานาตีตติ ๑ อามนตทา ๑ อนาคโต
มโน อตถุ ฐมมา อตถุ มโนวณณณ อตถุ วตถุ อตถุ
มนสกาโร อตถุ อนาคเตน มเนน อนาคต ฐมม วิชานาตีตติ ๑
น เหว วตตพเพ ๑เป๑

[๓๕๒] อตีตํ จกขุํ อตฺถิ รูปา อตฺถิ จกขุวิญญาณํ อตฺถิ
อาโลโก อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิ น จ อตีเตน จกขุณา อตีตํ
รูปํ ปสฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปปนฺนํ จกขุํ อตฺถิ รูปา
อตฺถิ จกขุวิญญาณํ อตฺถิ อาโลโก อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิ
น จ ปจฺจุปปนฺเนน จกขุณา ปจฺจุปปนฺนํ รูปํ ปสฺสตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตํ โสตํ อตฺถิ ฯเปฯ ฆานํ อตฺถิ
ชีวหา อตฺถิ กาโย อตฺถิ ฯเปฯ มโน อตฺถิ ฌมฺมา อตฺถิ
มโนวิญญาณํ อตฺถิ วตฺถุํ อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิ น จ อตีเตน
มเนน อตีตํ ฌมฺมํ วิชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปปนฺโน มโน อตฺถิ
ฌมฺมา อตฺถิ มโนวิญญาณํ อตฺถิ วตฺถุํ อตฺถิ มนสิกาโร
อตฺถิ น จ ปจฺจุปปนฺเนน มเนน ปจฺจุปปนฺนํ ฌมฺมํ วิชานาตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๕๓] อนาคตํ จกขุํ อตฺถิ รูปา อตฺถิ จกขุวิญญาณํ
อตฺถิ อาโลโก อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิ น จ อนาคเตน
จกขุณา อนาคตํ รูปํ ปสฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปปนฺนํ จกขุํ
อตฺถิ รูปา อตฺถิ จกขุวิญญาณํ อตฺถิ อาโลโก อตฺถิ
มนสิกาโร อตฺถิ น จ ปจฺจุปปนฺเนน จกขุณา ปจฺจุปปนฺนํ รูปํ
ปสฺสตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตํ โสตํ อตฺถิ ฆานํ
อตฺถิ ชิวหา อตฺถิ กาโย อตฺถิ ฯเปฯ มโน อตฺถิ ฌมฺมา
อตฺถิ มโนวิญญาณํ อตฺถิ วตฺถุํ อตฺถิ มนสิกาโร อตฺถิ

น จ อนาคตน มเนน อนาคตัม ฌมัม วิชาชาติติ ฯ อามนุตา ฯ
ปัจจุปปนุโน มโน อตุถิ ฌมมา อตุถิ มโนวิญญานัม อตุถิ
วตุถุ อตุถิ มนสิกาโร อตุถิ น จ ปัจจุปปนุเนน มเนน
ปัจจุปปนุณัม ฌมัม วิชาชาติติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๕๔] อตีตัม ฌานัม อตุถิติ ฯ อามนุตา ฯ เตน ฌาเณน
ฌาณกรณียัม กโรตีติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ เตน ฌาเณน
ฌาณกรณียัม กโรตีติ ฯ อามนุตา ฯ เตน ฌาเณน ทุกุขัม ปริชานาติ
สมุทฺทยัม ปชหติ นิโรธัม สจฺจนิกโรติ มคฺคัม ภาเวตีติ ฯ น เหวํ
วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๕๕] อนาคตัม ฌานัม อตุถิติ ฯ อามนุตา ฯ เตน ฌาเณน
ฌาณกรณียัม กโรตีติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ เตน ฌาเณน
ฌาณกรณียัม กโรตีติ ฯ อามนุตา ฯ เตน ฌาเณน ทุกุขัม ปริชานาติ
สมุทฺทยัม ปชหติ นิโรธัม สจฺจนิกโรติ มคฺคัม ภาเวตีติ ฯ น เหวํ
วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๕๖] ปัจจุปปนุณัม ฌานัม อตุถิ เตน ฌาเณน ฌาณกรณียัม
กโรตีติ ฯ อามนุตา ฯ อตีตัม ฌานัม อตุถิ เตน ฌาเณน
ฌาณกรณียัม กโรตีติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ ปัจจุปปนุณัม
ฌานัม อตุถิ เตน ฌาเณน ทุกุขัม ปริชานาติ สมุทฺทยัม ปชหติ
นิโรธัม สจฺจนิกโรติ มคฺคัม ภาเวตีติ ฯ อามนุตา ฯ อตีตัม ฌานัม
อตุถิ เตน ฌาเณน ทุกุขัม ปริชานาติ สมุทฺทยัม ปชหติ นิโรธัม

สจฺฉิกโรติ มคฺคํ ภาเวตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ
ฅาณํ อตฺถิ เตน ฅาณน ฅาณกรณียํ กโรตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนาคตํ ฅาณํ อตฺถิ เตน ฅาณน ฅาณกรณียํ กโรตฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ ฅาณํ อตฺถิ เตน ฅาณน
ทฺทุกํ ปริขานาติ สมฺทํ ปชฺหติ นิโรธํ สจฺฉิกโรติ มคฺคํ
ภาเวตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตํ ฅาณํ อตฺถิ เตน ฅาณน
ทฺทุกํ ปริขานาติ สมฺทํ ปชฺหติ นิโรธํ สจฺฉิกโรติ มคฺคํ
ภาเวตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๖] อตฺถิ ฅาณํ อตฺถิ น จ เตน ฅาณน ฅาณกรณียํ
กโรตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ ฅาณํ อตฺถิ น จ เตน
ฅาณน ฅาณกรณียํ กโรตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ
ฅาณํ อตฺถิ น จ เตน ฅาณน ทฺทุกํ ปริขานาติ สมฺทํ
ปชฺหติ นิโรธํ สจฺฉิกโรติ มคฺคํ ภาเวตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปจฺจุปฺปนฺนํ ฅาณํ อตฺถิ น จ เตน ฅาณน ทฺทุกํ ปริขานาติ
สมฺทํ ปชฺหติ นิโรธํ สจฺฉิกโรติ มคฺคํ ภาเวตฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๗] อนาคตํ ฅาณํ อตฺถิ น จ เตน ฅาณน ฅาณกรณียํ
กโรตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ ฅาณํ อตฺถิ น จ เตน
ฅาณน ฅาณกรณียํ กโรตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตํ
ฅาณํ อตฺถิ น จ เตน ฅาณน ทฺทุกํ ปริขานาติ สมฺทํ

ปชหติ นิโรธ สจฺจิกโรติ มคฺคํ ภาเวตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปจฺจุปฺปนฺนํ ฌาณํ อตฺถิ น จ เตน ฌาณน ทุกฺขํ ปรีชานาติ
สมุทฺถํ ปชหติ นิโรธ สจฺจิกโรติ มคฺคํ ภาเวตีติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๕๕] อรหโต อตีโต ราโค อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา
เตน ราเคน สราโคติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหโต อตีโต
โทโส อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา เตน โทเสน สโทโสติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหโต อตีโต โมหโ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา เตน โมหน สโมโหติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อรหโต อตีโต มาโน อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา เตน มาเนน
สมาโนติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหโต อตีตา ทิฏฺฐิ
อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา ตาย ทิฏฺฐิยา สทิฏฺฐิโกติ ฯ น
เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหโต อตีตา วิจิจฺจนา อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา ตาย วิจิจฺจนาย สวิจิจฺจโนติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อรหโต อตีตํ ถีนํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา เตน ถีนน
สถีนโนติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหโต อตีตํ อุกฺขจฺจ
อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา เตน อุกฺขจฺเจน สอฺกฺขจฺจโติ ฯ น
เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหโต อตีตํ อหิริกํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา เตน อหิริเกน สอหิริโกติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อรหโต อตีตํ อนินฺตฺตปฺปํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา เตน

อนโนตตปุเปน สอนโนตตปุปีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๓๖๐] อนาคามิสฺส อตีตา สกฺกายทิกฺขิ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนาคามี ตาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ
อนาคามิสฺส อตีตา วิจิกฺขณา อตฺถิ อตีโต สีลพฺพตปรามาโส
อตฺถิ อตีโต อณฺุสทฺทโกติ กามราโค อตฺถิ อตีโต อณฺุสทฺทโกติ
พฺยาปาโท อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคามี เตน พฺยาปาเทน
พฺยาปนฺนจิตฺโตติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๓๖๑] สกทาคามิสฺส อตีตา สกฺกายทิกฺขิ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
สกทาคามี ตาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ น เหว วตตพเพ
ฯเปฯ สกทาคามิสฺส อตีตา วิจิกฺขณา อตฺถิ อตีโต สีลพฺพตปรามาโส
อตฺถิ อตีโต โอฟาริโก กามราโค อตฺถิ อตีโต
โอฟาริโก พฺยาปาโท อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ สกทาคามี เตน
พฺยาปาเทน พฺยาปนฺนจิตฺโตติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๓๖๒] โสตาปนฺนสฺส อตีตา สกฺกายทิกฺขิ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
โสตาปนฺโน ตาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ น เหว วตตพเพ
ฯเปฯ โสตาปนฺนสฺส อตีตา วิจิกฺขณา อตฺถิ อตีโต สีลพฺพตปรามาโส
อตฺถิ อตีโต อปายคฺคณิโย ราโค อตฺถิ อตีโต
อปายคฺคณิโย โทโส อตฺถิ อตีโต อปายคฺคณิโย โมโห อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ โสตาปนฺโน เตน โมहन สโมโหติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ

[๓๖๓] ปุณฺณชฺชสฺส อตีโต ราโค อตฺถิ ปุณฺณชฺชโน เตน ราเคน
สราโคติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต อตีโต ราโค อตฺถิ อรหา
เตน ราเคน สราโคติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุณฺณชฺชสฺส
อตีโต โทโส อตฺถิ ฯเปฯ อตีตํ อโนตฺตปฺปํ อตฺถิ ปุณฺณชฺชโน
เตน อโนตฺตปฺเปน อโนตฺตปฺปีติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต อตีตํ
อโนตฺตปฺปํ อตฺถิ อรหา เตน อโนตฺตปฺเปน อโนตฺตปฺปีติ ฯ น
เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๖๔] ปุณฺณชฺชสฺส อตีตา สกฺกายทิกฺขิ อตฺถิ ปุณฺณชฺชโน คาย
ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคามิสฺส อตีตา สกฺกายทิกฺขิ
อตฺถิ อนาคามิ คาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุณฺณชฺชสฺส อตีตา วิจิจฺจฺฉา อตฺถิ ฯเปฯ
อตีโต อณฺุสทฺทโต พฺยาปาโท อตฺถิ ปุณฺณชฺชโน เตน พฺยาปาเทน
พฺยาปนฺนจิตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคามิสฺส อตีโต อณฺุสทฺทโต
พฺยาปาโท อตฺถิ อนาคามิ เตน พฺยาปาเทน พฺยาปนฺนจิตฺโตติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๖๕] ปุณฺณชฺชสฺส อตีตา สกฺกายทิกฺขิ อตฺถิ ปุณฺณชฺชโน
คาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ อามนฺตา ฯ สกทาคามิสฺส อตีตา
สกฺกายทิกฺขิ อตฺถิ สกทาคามิ คาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ น
เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุณฺณชฺชสฺส อตีตา วิจิจฺจฺฉา อตฺถิ ฯเปฯ
อตีโต โอปาริโก พฺยาปาโท อตฺถิ ปุณฺณชฺชโน เตน พฺยาปาเทน

พฺยาปฺนฺนจิตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สกทาคามิสฺส อตีโต โอฟาริโก
พฺยาปาโท อตุลฺลิตฺติ สกทาคามิ เตน พฺยาปาเทน พฺยาปฺนฺนจิตฺโตติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๖๖] ปุณฺณชฺชนสฺส อตีตา สกทากายทิกฺขิตฺติ อตุลฺลิตฺติ ปุณฺณชฺชนินฺ ตาย
ทิกฺขิตฺติยา สทิกฺขิตฺติโกติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปฺนฺนสฺส อตีตา สกทากายทิกฺขิตฺติ
อตุลฺลิตฺติ โสตาปฺนฺนินฺ ตาย ทิกฺขิตฺติยา สทิกฺขิตฺติโกติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุณฺณชฺชนสฺส อตีตา วิจิจฺจณา อตุลฺลิตฺติ ฯเปฯ
อตีโต อปายกมฺนินฺ โมหิ อตุลฺลิตฺติ ปุณฺณชฺชนินฺ เตน โมหเณ
สโมโหติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปฺนฺนสฺส อตีโต อปายกมฺนินฺ
โมหิ อตุลฺลิตฺติ โสตาปฺนฺนินฺ เตน โมหเณ สโมโหติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๖๗] อรหโต อตีโต ราโค อตุลฺลิตฺติ น จ อรหาเตน ราเคน
สราโคติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุณฺณชฺชนสฺส อตีโต ราโค อตุลฺลิตฺติ น จ
ปุณฺณชฺชนินฺ เตน ราเคน สราโคติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อรหโต อตีโต โทโส อตุลฺลิตฺติ ฯเปฯ อตีตํ อโนตฺตปฺปิตฺติ อตุลฺลิตฺติ น
จ อรหาเตน อโนตฺตปฺเปนฺ อโนตฺตปฺปิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุณฺณชฺชนสฺส
อตีตํ อโนตฺตปฺปิตฺติ อตุลฺลิตฺติ น จ ปุณฺณชฺชนินฺ เตน อโนตฺตปฺเปนฺ
อโนตฺตปฺปิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๖๘] อนาคามิสฺส อตีตา สกทากายทิกฺขิตฺติ อตุลฺลิตฺติ น จ อนาคามิ
ตาย ทิกฺขิตฺติยา สทิกฺขิตฺติโกติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุณฺณชฺชนสฺส อตีตา

สกุทายทิกฺขิ อตฺถิ น จ ปุณฺณชโน ตาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ อนาคามิสฺส อตีตา วิจิกฺขณา อตฺถิ
ฯเปฯ อตีโต อณฺุสทฺทโก พฺยาปาโท อตฺถิ น จ อนาคามี
เตน พฺยาปาเทน พฺยาปนฺนจิตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุณฺณชนสฺส
อตีโต อณฺุสทฺทโก พฺยาปาโท อตฺถิ น จ ปุณฺณชโน เตน
พฺยาปาเทน พฺยาปนฺนจิตฺโตติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๖๕] สกทาคามิสฺส อตีตา สกุทายทิกฺขิ อตฺถิ น จ
สกทาคามี ตาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุณฺณชนสฺส
อตีตา สกุทายทิกฺขิ อตฺถิ น จ ปุณฺณชโน ตาย ทิกฺขิยา
สทิกฺขิโกติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ สกทาคามิสฺส อตีตา
วิจิกฺขณา อตฺถิ ฯเปฯ อตีโต โอปาริโก พฺยาปาโท อตฺถิ น
จ สกทาคามี เตน พฺยาปาเทน พฺยาปนฺนจิตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปุณฺณชนสฺส อตีโต โอปาริโก พฺยาปาโท อตฺถิ น จ ปุณฺณชโน
เตน พฺยาปาเทน พฺยาปนฺนจิตฺโตติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๗๐] โสตาปนฺนสฺส อตีตา สกุทายทิกฺขิ อตฺถิ น จ
โสตาปนฺโน ตาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุณฺณชนสฺส
อตีตา สกุทายทิกฺขิ อตฺถิ น จ ปุณฺณชโน ตาย ทิกฺขิยา สทิกฺขิโกติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ โสตาปนฺนสฺส อตีตา วิจิกฺขณา
อตฺถิ ฯเปฯ อตีโต อปายคฺมณฺิโย โมโห อตฺถิ น จ โสตาปนฺโน
เตน โมเหน สโมโหติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุณฺณชนสฺส อตีโต อปาย-

คมนิโย โมโห อตุถิ น จ ปุณฺชชโน เตน โมเหน สโมโหติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๗๑] อตีตา หตฺถา อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีเตสฺсу หตฺถเอสฺสุ
สตี อาทานนิกฺเขปนํ ปญฺญาตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
อตีตา ปาธา อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีเตสฺсу ปาเทสฺสุ สตี
อภิกฺกมปฏิกฺกโม ปญฺญาตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตา
ปพฺพา อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีเตสฺсу ปพฺเพสฺสุ สตี สมฺมิลฺลชนปฺสารถฺตํ
ปญฺญาตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีโต กุจฺฉิ
อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตสฺมี กุจฺฉิสฺมี สตี ชฺฆจฺฉาปิปาสา
ปญฺญาตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีโต กาโย อตุถิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตีโต กาโย ปกฺคหนิกฺคหฺนุโปโก ฉนฺนเกทฺทหฺนุโปโก กาเกหิ
กิชฺเชหิ กุลเลหิ สาธารโณติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีเต กาเย
วิสํ กเมยฺย สตุถิ กเมยฺย อคฺคิ กเมยฺยาติ ฯ น เหวํ
วจฺตพฺเพ ฯเปฯ ลพฺภา อตีโต กาโย อทฺทพฺนฺชเนน พนฺชิตฺตุ
รชฺชพฺนฺชเนน พนฺชิตฺตุ สงฺขลิกพฺนฺชเนน พนฺชิตฺตุ กามพฺนฺชเนน พนฺชิตฺตุ
นิกมพฺนฺชเนน พนฺชิตฺตุ นกรพฺนฺชเนน พนฺชิตฺตุ ชนปฺทพฺนฺชเนน พนฺชิตฺตุ
กณฺฐปญฺจเมหิ พนฺชเนหิ พนฺชิตฺตุนฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๗๒] อตีโต อาโป อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน อาเปน
อาปกรณฺธิยํ กโรตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีโต เตโช
อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน เตเชน เตชกรณฺธิยํ กโรตีติ ฯ น

เหว วดตพเพ ๔เป๔ อตีโต วาโย อตุถิติ ๔ อามนตา ๔ เตน
วายน วายกรณีย กโรตติ ๔ น เหว วดตพเพ ๔เป๔

[๓๗๓] อตีโต รูปกษนุโร อตุถิ อนาคต รูปกษนุโร อตุถิ
ปัจจุปปนโน รูปกษนุโร อตุถิติ ๔ อามนตา ๔ ตโย รูปกษนุชาติ ๔
น เหว วดตพเพ ๔เป๔ อตีตา ปรจุกษนุชา อตุถิ อนาคต
ปรจุกษนุชา อตุถิ ๔ ปจจุปปนนา ปรจุกษนุชา อตุถิติ ๔ อามนตา ๔
ปรณรสนุชาติ ๔ น เหว วดตพเพ ๔เป๔

[๓๗๔] อตีต จกษายตน์ อตุถิ อนาคต จกษายตน์ อตุถิ
ปัจจุปปนน์ จกษายตน์ อตุถิติ ๔ อามนตา ๔ ตีณิ จกษายตน์นินิ ๔
น เหว วดตพเพ ๔เป๔ อตีตานิ ทวาทสายตน์นินิ อตุถิ อนาคต
ทวาทสายตน์นินิ อตุถิ ปจจุปปนน์นินิ ทวาทสายตน์นินิ อตุถิติ ๔
อามนตา ๔ จตุตีสายตน์นินิ ๔ น เหว วดตพเพ ๔เป๔

[๓๗๕] อตีตา จกษุชาตุ อตุถิ อนาคต จกษุชาตุ อตุถิ
ปัจจุปปนนา จกษุชาตุ อตุถิติ ๔ อามนตา ๔ ติสโส จกษุชาตุโยติ ๔
น เหว วดตพเพ ๔เป๔ อตีตา อฏจารส ชาตุโย อตุถิ อนาคต
อฏจารส ชาตุโย อตุถิ ปจจุปปนนา อฏจารส ชาตุโย อตุถิติ ๔
อามนตา ๔ จตุปรณาส ชาตุโยติ ๔ น เหว วดตพเพ ๔เป๔

[๓๗๖] อตีต จกษุนุทริย อตุถิ อนาคต จกษุนุทริย อตุถิ
ปัจจุปปนน์ จกษุนุทริย อตุถิติ ๔ อามนตา ๔ ตีณิ จกษุนุทริยานินิ ๔
น เหว วดตพเพ ๔เป๔ อตีตานิ พาวีสตินุทริยานิ อตุถิ อนาคต

พาวีสตินุทริยานิ อตุถิ ปจจุปฺปนุนานิ พาวีสตินุทริยานิ อตุถิตติ ฯ
อามนฺตา ฯ ฉสฏฺฐินุทริยานินฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๗๗] อตีโต ราชชา จกฺกวตฺติ อตุถิ อนาคตโต ราชชา จกฺกวตฺติ
อตุถิ ปจจุปฺปนุโน ราชชา จกฺกวตฺติ อตุถิตติ ฯ อามนฺตา ฯ ตินฺณํ
ราชฺชนํ จกฺกวตฺตินํ สมมุขีภาโว โหตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๗๘] อตีโต สมฺมาสมฺพุทฺโธ อตุถิ อนาคตโต สมฺมาสมฺพุทฺโธ
อตุถิ ปจจุปฺปนุโน สมฺมาสมฺพุทฺโธ อตุถิตติ ฯ อามนฺตา ฯ ตินฺณํ
สมฺมาสมฺพุทฺธานํ สมมุขีภาโว โหตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๓๗๙] อตีตํ อตุถิตติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ อตีตฺตฺตํ ฯ อตุถิ
สียา อตีตํ สียา นฺวาทิตฺตํ ฯ อาชานาหิ นิกฺกหํ หณฺจิ อตีตํ
อตุถิ อตุถิ สียา อตีตํ สียา นฺวาทิตํ เตนาตีตํ นฺวาทิตํ นฺวาทิตํ
อตีตฺตํ ยํ ตตฺถ วเทสิ วจฺตพฺเพ โข อตีตํ อตุถิ อตุถิ สียา
อตีตํ สียา นฺวาทิตํ เตนาตีตํ นฺวาทิตํ นฺวาทิตํ อตีตฺตํ มิจฺจนา
โน เจ ปน อตีตํ นฺวาทิตํ นฺวาทิตํ อตีตฺตํ โน วจฺต เร วจฺตพฺเพ
อตีตํ อตุถิ อตุถิ สียา อตีตํ สียา นฺวาทิตฺตํ ยํ ตตฺถ วเทสิ
วจฺตพฺเพ โข อตีตํ อตุถิ อตุถิ สียา อตีตํ สียา นฺวาทิตํ เตนาตีตํ
นฺวาทิตํ นฺวาทิตํ อตีตฺตํ มิจฺจนา ฯ

[๓๘๐] อนาคตํ อตุถิตติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ อนาคตฺตํ ฯ
อตุถิ สียา อนาคตํ สียา นฺวานาคตฺตํ ฯ อาชานาหิ นิกฺกหํ
หณฺจิ อนาคตํ อตุถิ อตุถิ สียา อนาคตํ สียา นฺวานาคตํ เตน

อนาคต์ นุวานาคต์ นุวานาคต์ อนาคตฺตุนฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ
โฆ อนาคต์ อตฺถิ อตฺถิ สียา อนาคต์ สียา นุวานาคต์ เตน
อนาคต์ นุวานาคต์ นุวานาคต์ อนาคตฺตุนฺติ มิจฺฉา โน เจ ปน
อนาคต์ นุวานาคต์ นุวานาคต์ อนาคตฺตุนฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ
อนาคต์ อตฺถิ อตฺถิ สียา อนาคต์ สียา นุวานาคตฺตุนฺติ ยํ ตตฺถ
วเทสิ วตฺตพฺเพ โฆ อนาคต์ อตฺถิ อตฺถิ สียา อนาคต์ สียา
นุวานาคต์ เตน อนาคต์ นุวานาคต์ นุวานาคต์ อนาคตฺตุนฺติ มิจฺฉา ฯ

[๓๘๑] ปจฺจุปฺปนํ อตฺถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ ปจฺจุปฺปนนฺตฺติ ฯ
อตฺถิ สียา ปจฺจุปฺปนํ สียา โนปจฺจุปฺปนนฺตฺติ ฯ อาชานาหิ
นิกฺคหํ หลฺลิจิ ปจฺจุปฺปนํ อตฺถิ อตฺถิ สียา ปจฺจุปฺปนํ สียา
โนปจฺจุปฺปนํ เตน ปจฺจุปฺปนํ โนปจฺจุปฺปนํ โนปจฺจุปฺปนํ
ปจฺจุปฺปนนฺตฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โฆ ปจฺจุปฺปนํ อตฺถิ
อตฺถิ สียา ปจฺจุปฺปนํ สียา โนปจฺจุปฺปนํ เตน ปจฺจุปฺปนํ โนปจฺจุปฺปนํ
โนปจฺจุปฺปนํ ปจฺจุปฺปนนฺตฺติ มิจฺฉา โน เจ ปน
ปจฺจุปฺปนํ โนปจฺจุปฺปนํ โนปจฺจุปฺปนํ ปจฺจุปฺปนนฺตฺติ โน วต
เร วตฺตพฺเพ ปจฺจุปฺปนํ อตฺถิ อตฺถิ สียา ปจฺจุปฺปนํ สียา
โนปจฺจุปฺปนนฺตฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โฆ ปจฺจุปฺปนํ
อตฺถิ อตฺถิ สียา ปจฺจุปฺปนํ สียา โนปจฺจุปฺปนํ เตน ปจฺจุปฺปนํ
โนปจฺจุปฺปนํ โนปจฺจุปฺปนํ ปจฺจุปฺปนนฺตฺติ มิจฺฉา ฯ

[๓๘๒] นิพฺพานํ อตฺถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ นิพฺพานนฺตฺติ ฯ

อตุถิ สียา นิพพานํ สียา โนนิพพานนฺติ ฯ อาชานาหิ นิคฺคหํ
หณฺจิ นิพพานํ อตุถิ อตุถิ สียา นิพพานํ สียา โนนิพพานํ เตน
นิพพานํ โนนิพพานํ โนนิพพานํ นิพพานนฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ
วตฺตพฺเพ โข นิพพานํ อตุถิ อตุถิ สียา นิพพานํ สียา โนนิพพานํ
เตน นิพพานํ โนนิพพานํ โนนิพพานํ นิพพานนฺติ มิจฺฉา โน
เจ ปนฺ นิพพานํ โนนิพพานํ โนนิพพานํ นิพพานนฺติ โน วต๔
เร วตฺตพฺเพ นิพพานํ อตุถิ อตุถิ สียา นิพพานํ สียา โนนิพพานนฺติ
ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ โข นิพพานํ อตุถิ อตุถิ สียา
นิพพานํ สียา โนนิพพานํ เตน นิพพานํ โนนิพพานํ โนนิพพานํ
นิพพานนฺติ มิจฺฉา ฯ

[๓๘๓] น วตฺตพฺพิ อตีตํ อตุถิ อนาคตํ อตุถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา ยํ กิลฺยจิ ภิกฺขเว รุปํ อตีตานาคตปจฺจุปปนฺนํ
อหฺมตฺตํ วา พหิทฺธา วา โอพาริกํ วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณฺีตํ
วา ยํ พุเร สนฺติเก วา อยํ วุจฺจติ รูปกฺขนฺโร ยถา กาจิ
เวทนา ฯเปฯ ยถา กาจิ สลฺยา ฯเปฯ ยถา เกจิ สงฺขารธา ฯเปฯ
ยํ กิลฺยจิ วิญฺญาณํ อตีตานาคตปจฺจุปปนฺนํ อหฺมตฺตํ วา พหิทฺธา
วา โอพาริกํ วา สุขุมํ วา หีนํ วา ปณฺีตํ วายํ พุเร สนฺติเก วา
อยํ วุจฺจติ วิญฺญาณกฺขนฺโรติ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ อตีตํ อตุถิ อนาคตํ อตุถิติ ฯ

[๓๘๔] อตีตํ อตุถิ อนาคตํ อตุถิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ

ภควดา ตโยเม ภิกฺขเว นินฺรุตฺติปถา อธิวจนปถา ปญฺญตฺติปถา
อสงฺกัณฺณา อสงฺกัณฺณปฺพุพา น สงฺกัณฺนติ น สงฺกัณฺนติ อปฺปฏิกฺกฺกฺกา
สมณฺเหสิ พุราหฺมณฺเหสิ วิญฺญฺหิ ฯ กตเม ตโย ฯ ยํ ภิกฺขเว
รูปํ อตฺถิ นินฺรุตฺติ วิคตํ วิปริณตํ อโหสิตฺติ ตสฺส สงฺขา อโหสิตฺติ
ตสฺส สมณฺญา อโหสิตฺติ ตสฺส ปญฺญตฺติ น ตสฺส สงฺขา อตฺถิ
น ตสฺส สงฺขา ภวิสฺสตีติ ยา เวทนา ฯเปฯ ยา สณฺญา ฯเปฯ
เย สงฺขารา ฯเปฯ ยํ วิญฺญาณํ อตฺถิ นินฺรุตฺติ วิคตํ วิปริณตํ
อโหสิตฺติ ตสฺส สงฺขา อโหสิตฺติ ตสฺส สมณฺญา อโหสิตฺติ ตสฺส
ปญฺญตฺติ น ตสฺส สงฺขา อตฺถิ น ตสฺส สงฺขา ภวิสฺสตีติ
ยํ ภิกฺขเว รูปํ อชาตํ อปาตฺถุตฺติ ภวิสฺสตีติ ตสฺส สงฺขา ภวิสฺสตีติ
ตสฺส สมณฺญา ภวิสฺสตีติ ตสฺส ปญฺญตฺติ น ตสฺส สงฺขา
อตฺถิ น ตสฺส สงฺขา อโหสิตฺติ ยา เวทนา ฯเปฯ ยา สณฺญา
ฯเปฯ เย สงฺขารา ฯเปฯ ยํ วิญฺญาณํ อชาตํ อปาตฺถุตฺติ ภวิสฺสตีติ
ตสฺส สงฺขา ภวิสฺสตีติ ตสฺส สมณฺญา ภวิสฺสตีติ ตสฺส ปญฺญตฺติ
น ตสฺส สงฺขา อตฺถิ น ตสฺส สงฺขา อโหสิตฺติ ยํ ภิกฺขเว
รูปํ ชาตํ ปาตฺถุตฺติ อตฺถิ ตสฺส สงฺขา อตฺถิ ตสฺส สมณฺญา
อตฺถิ ตสฺส ปญฺญตฺติ น ตสฺส สงฺขา อโหสิตฺติ น ตสฺส สงฺขา
ภวิสฺสตีติ ยา เวทนา ฯเปฯ ยา สณฺญา ฯเปฯ เย สงฺขารา
ฯเปฯ ยํ วิญฺญาณํ ชาตํ ปาตฺถุตฺติ อตฺถิ ตสฺส สงฺขา อตฺถิ
ตสฺส สมณฺญา อตฺถิ ตสฺส ปญฺญตฺติ น ตสฺส สงฺขา อโหสิตฺติ

น ตสฺส สงฺขา ภวิสฺสตีติ อิม โข ภิกฺขเว ตโย นินฺรุตฺติปถา
อริวจนปถา ปญฺญตฺติปถา อสงฺกิณฺณา อสงฺกิณฺณปฺพุพา น สงฺกียนฺติ
น สงฺกียิสฺสนฺติ อปฺปฏิกฺกฏฺฐา สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ วิญฺญูหิ เยปี
เต ภิกฺขเว อเหตุํ อุกฺกถา วสฺสภณฺณา อเหตุกฺวาทา อกิริยวาทา
นตฺถิกวาทา เตปีเม ตโย นินฺรุตฺติปถे อริวจนปถे ปญฺญตฺติปถे
น ครหิตพฺพํ น ปฏิกฺโกสฺสิตพฺพํ อมณฺเณสิสุ ๑ ตํ กิสฺส เหตุ ๑
นินฺนทาพฺุยาโรสนาอุปารมฺภภยาตี ๑ อตุเถว สุตฺตฺนุโถตี ๑ อามนฺตา ๑
เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตีตํ อตฺถิ อนาคตํ อตฺถีตี ๑

[๑๘๕] อตีตํ อตฺถีตี ๑ อามนฺตา ๑ นนุ आयสฺมา ผคฺคฺโณ
ภควนฺตํ เอตทวโจ อตฺถิ นฺุ โข ตํ ภนฺเต จกฺขุ เยน จกฺขุณา
อตีเต พุทฺเธ ปรีนินฺพุเต ฉินฺนปฺปญฺเจ ฉินฺนวณฺเณ ปรียาทินฺนวณฺเณ
สพฺพทฺทฺขวี่ตีวตฺเต ปญฺญาปยมาโน ปญฺญาเปยฺย ๑เป๑ อตฺถิ นฺุ
โข สว ภนฺเต ชิวฺหา ๑เป๑ อตฺถิ นฺุ โข โส ภนฺเต มโน เยน มเนน
อตีเต พุทฺเธ ปรีนินฺพุเต ฉินฺนปฺปญฺเจ ฉินฺนวณฺเณ ปรียาทินฺนวณฺเณ
สพฺพทฺทฺขวี่ตีวตฺเต ปญฺญาปยมาโน ปญฺญาเปยฺยตี ๑ นตฺถิ โข ตํ
ผคฺคฺณ จกฺขุ เยน จกฺขุณา อตีเต พุทฺเธ ปรีนินฺพุเต ฉินฺนปฺปญฺเจ
ฉินฺนวณฺเณ ปรียาทินฺนวณฺเณ สพฺพทฺทฺขวี่ตีวตฺเต ปญฺญาปยมาโน
ปญฺญาเปยฺย ๑เป๑ นตฺถิ โข สว ผคฺคฺณ ชิวฺหา ๑เป๑ นตฺถิ โข
โส ผคฺคฺณ มโน เยน มเนน อตีเต พุทฺเธ ปรีนินฺพุเต ฉินฺนปฺปญฺเจ
#๑ ส. บ. ๖๔ ๑

ฉินนวภูเม ปรียาหิฉินนวภูเญ สพพทกขวิตีวตเต ปณณาปยมาโน
ปณณาเปยยาติ ๑ อตถเถว สุตตุนโตติ ฯ อามนตฺตา ฯ เตน หิ น
วตตพพํ อตีตํ อตถีติ ฯ

[๓๘๖] อตีตํ อตถีติ ฯ อามนตฺตา ฯ นนุ อายสฺมา นนุทโก
เอตทโวจ อหุ ปุพฺเพ โลโก ตทหุ อกฺขลํ โส เอตฺรหิ นตฺถิ
อิจฺเจตํ กฺขลํ อหุ ปุพฺเพ โทโส ฯเปฯ อหุ ปุพฺเพ โมโห ตทหุ
อกฺขลํ โส เอตฺรหิ นตฺถิ อิจฺเจตํ กฺขลนฺติ ๒ อตถเถว สุตตุนโตติ ฯ
อามนตฺตา ฯ เตน หิ น วตตพพํ อตีตํ อตถีติ ฯ

[๓๘๗] น วตตพพํ อนาคตํ อตถีติ ฯ อามนตฺตา ฯ นนุ
วุตฺตํ ภควตา กพพีการเ เจ ภิกฺขเว อหารเ อตฺถิ ราโค อตฺถิ
นนุหิ อตฺถิ ตณฺหา ปตฺติจฺฉิตํ ตตฺถ วิญฺญาณํ วิรูพฺหํ ยตฺถ
ปตฺติจฺฉิตํ วิญฺญาณํ วิรูพฺหํ อตฺถิ ตตฺถ นามรูปสฺส อวกฺกนฺติ ยตฺถ
อตฺถิ นามรูปสฺส อวกฺกนฺติ อตฺถิ ตตฺถ สงฺขารานํ วุฑฺฒิ ยตฺถ
อตฺถิ สงฺขารานํ วุฑฺฒิ อตฺถิ ตตฺถ อายตี ปฺนพฺภวาภินิพฺพตฺติ
ยตฺถ อตฺถิ อายตี ปฺนพฺภวาภินิพฺพตฺติ อตฺถิ ตตฺถ อายตี ชาตฺชรามฺรณํ
ยตฺถ อตฺถิ อายตี ชาตฺชรามฺรณํ สโสกนฺตํ ภิกฺขเว สรชฺ
สอุปฺปายาสนฺติ วทามิ ผสฺเส เจ ภิกฺขเว อหารเ ... มโนสญฺเจตนาย
เจ ภิกฺขเว อหารเ ... วิญฺญาณเ เจ ภิกฺขเว อหารเ อตฺถิ ราโค
อตฺถิ นนุหิ ฯเปฯ สรชฺ สอุปฺปายาสนฺติ วทามิ ๓ อตถเถว สุตตุนโตติ ฯ

#๑ ส. สพายตฺน. ๖๕ ฯ ๒ อ. ติก. ๒๕๓ ฯ ๓ ส. นี. ๑๒๒ ฯ

อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อนาคตํ อตฺถิติ ฯ

[๓๘๘] อนาคตํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺติ ภควตา
กพฺพีการเ เจ ภิกฺขเว อาหารเ นตฺถิ ราโค นตฺถิ นนฺหิ นตฺถิ
ตณฺหา อปฺปติฏฺฐิตํ ตตฺถ วิญฺญาณํ อวิรุพฺหํ ยตฺถ อปฺปติฏฺฐิตํ
วิญฺญาณํ อวิรุพฺหํ นตฺถิ ตตฺถ นามรूपสฺส อวกฺกนฺติ ยตฺถ นตฺถิ
นามรूपสฺส อวกฺกนฺติ นตฺถิ ตตฺถ สงฺขารานํ วุจฺจฺมิ ยตฺถ นตฺถิ
สงฺขารานํ วุจฺจฺมิ นตฺถิ ตตฺถ आयตฺถิ ปฺนพฺภวาภินิพฺพตฺติ ยตฺถ
นตฺถิ आयตฺถิ ปฺนพฺภวาภินิพฺพตฺติ นตฺถิ ตตฺถ आयตฺถิ ชาตฺติชรามรณํ
ยตฺถ นตฺถิ आयตฺถิ ชาตฺติชรามรณํ อโสกนฺตํ ภิกฺขเว อรชฺชํ อนุปายาสนฺติ
วทามิ ผสฺเส เจ ภิกฺขเว อาหารเ ... มโนสณฺเจตนาย เจ
ภิกฺขเว อาหารเ ... วิญฺญาณเ เจ ภิกฺขเว อาหารเ นตฺถิ ราโค
นตฺถิ นนฺหิ ฯเปฯ อรชฺชํ อนุปายาสนฺติ วทามิ ๑ อตฺถเว สุตฺตนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อนาคตํ อตฺถิติ ฯ

สพฺพมตฺถิติกถา ฯ

อตีตํ ขนฺธาติกถา

[๓๘๙] อตีตํ ขนฺธาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตํ อตฺถิติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตํ आयตฺนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตํ อตฺถิติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตํ ธาตุติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตํ
#๑ ส. นี. ๑๒๒ ฯ

อตุถิติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑ อตีต๑ ขนุทธาตุอายุตนนุติ ๑
อามนุตา ๑ อตีต๑ อตุถิติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑

[๑๕๐] อนาคต๑ ขนุทธาติ ๑ อามนุตา ๑ อนาคต๑ อตุถิติ ๑
น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑ อนาคต๑ อายุตนนุติ ๑ อามนุตา ๑ อนาคต๑
อตุถิติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑ อนาคต๑ ธาตุติ ๑ อามนุตา ๑
อนาคต๑ อตุถิติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑ อนาคต๑ ขนุทธาตุอายุตนนุติ ๑
อามนุตา ๑ อนาคต๑ อตุถิติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑

[๑๕๑] ปจจุปปนุณ๑ ขนุทธา ปจจุปปนุณ๑ อตุถิติ ๑ อามนุตา ๑
อตีต๑ ขนุทธา อตีต๑ อตุถิติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑ ปจจุปปนุณ๑
อายุตน๑ ปจจุปปนุณ๑ อตุถิติ ๑ อามนุตา ๑ อตีต๑ อายุตน๑ อตีต๑
อตุถิติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑ ปจจุปปนุณ๑ ธาตุ ปจจุปปนุณ๑
อตุถิติ ๑ อามนุตา ๑ อตีต๑ ธาตุ อตีต๑ อตุถิติ ๑ น เหว่ว
วตุตพเพ ๑เป๑ ปจจุปปนุณ๑ ขนุทธาตุอายุตน๑ ปจจุปปนุณ๑ อตุถิติ ๑
อามนุตา ๑ อตีต๑ ขนุทธาตุอายุตน๑ อตีต๑ อตุถิติ ๑ น เหว่ว
วตุตพเพ ๑เป๑

[๑๕๒] ปจจุปปนุณ๑ ขนุทธา ปจจุปปนุณ๑ อตุถิติ ๑ อามนุตา ๑
อนาคต๑ ขนุทธา อนาคต๑ อตุถิติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑
ปจจุปปนุณ๑ อายุตน๑ ปจจุปปนุณ๑ อตุถิติ ๑ อามนุตา ๑ อนาคต๑
อายุตน๑ อนาคต๑ อตุถิติ ๑ น เหว่ว วตุตพเพ ๑เป๑ ปจจุปปนุณ๑
ธาตุ ปจจุปปนุณ๑ อตุถิติ ๑ อามนุตา ๑ อนาคต๑ ธาตุ อนาคต๑

ธาตุอายุตนนุติ ฯ อามนุตา ฯ อตีต รุปิ อตฤติติ ฯ น เหว
วตฤตฤเพ ฯเปฯ

[๓๕๖] อนาคต รุปิ ขนุโรติ ฯ อามนุตา ฯ อนาคต รุปิ
อตฤติติ ฯ น เหว วตฤตฤเพ ฯเปฯ อนาคต รุปิ อายุคนิ ฯเปฯ
อนาคต รุปิ ธาตุ ฯเปฯ อนาคต รุปิ ขนุทธธาตุอายุตนนุติ ฯ
อามนุตา ฯ อนาคต รุปิ อตฤติติ ฯ น เหว วตฤตฤเพ ฯเปฯ

[๓๕๗] ปจจุปฺปนุณิ รุปิ ขนุโร ปจจุปฺปนุณิ รุปิ อตฤติติ ฯ
อามนุตา ฯ อตีต รุปิ ขนุโร อตีต รุปิ อตฤติติ ฯ น เหว
วตฤตฤเพ ฯเปฯ ปจจุปฺปนุณิ รุปิ อายุคนิ ฯเปฯ ปจจุปฺปนุณิ
รุปี ธาตุ ฯเปฯ ปจจุปฺปนุณิ รุปิ ขนุทธธาตุอายุคนิ ปจจุปฺปนุณิ
รุปี อตฤติติ ฯ อามนุตา ฯ อตีต รุปิ ขนุทธธาตุอายุคนิ อตีต
รุปี อตฤติติ ฯ น เหว วตฤตฤเพ ฯเปฯ

[๓๕๘] ปจจุปฺปนุณิ รุปิ ขนุโร ปจจุปฺปนุณิ รุปิ อตฤติติ ฯ
อามนุตา ฯ อนาคต รุปิ ขนุโร อนาคต รุปิ อตฤติติ ฯ น เหว
วตฤตฤเพ ฯเปฯ ปจจุปฺปนุณิ รุปิ อายุคนิ ฯเปฯ ปจจุปฺปนุณิ
รุปี ธาตุ ฯเปฯ ปจจุปฺปนุณิ รุปิ ขนุทธธาตุอายุคนิ ปจจุปฺปนุณิ
รุปี อตฤติติ ฯ อามนุตา ฯ อนาคต รุปิ ขนุทธธาตุอายุคนิ อนาคต
รุปี อตฤติติ ฯ น เหว วตฤตฤเพ ฯเปฯ

[๓๕๙] อตีต รุปิ ขนุโร อตีต รุปิ นตฤติติ ฯ อามนุตา ฯ ปจจุปฺปนุณิ
รุปี ขนุโร ปจจุปฺปนุณิ รุปิ นตฤติติ ฯ น เหว วตฤตฤเพ

ฯเปฯ อตีตฺ รุปิ อายตนิ ฯเปฯ อตีตฺ รุปิ ธาตุ ฯเปฯ อตีตฺ
รูปิ ขนฺธธาตฺอายตนิ อตีตฺ รุปิ นตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ
รูปิ ขนฺธธาตฺอายตนิ ปจฺจุปฺปนฺนํ รุปิ นตฺถิติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตฺ รุปิ ขนฺโธ อนาคตฺ รุปิ นตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ รุปิ ขนฺโธ ปจฺจุปฺปนฺนํ รุปิ นตฺถิติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตฺ รุปิ อายตนิ ฯเปฯ อนาคตฺ
รูปิ ธาตุ ฯเปฯ อนาคตฺ รุปิ ขนฺธธาตฺอายตนิ อนาคตฺ รุปิ นตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ รุปิ ขนฺธธาตฺอายตนิ ปจฺจุปฺปนฺนํ รุปิ
นตฺถิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตา เวทนา ฯเปฯ อตีตา
สญฺญา ฯเปฯ อตีตา สงฺขารํ ฯเปฯ

[๔๐๐] อตีตฺ วิญฺญาณํ ขนฺโธติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตฺ วิญฺญาณํ
อตฺถิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตฺ วิญฺญาณํ อายตนิ
ฯเปฯ อตีตฺ วิญฺญาณํ ธาตุ ฯเปฯ อตีตฺ วิญฺญาณํ ขนฺธธาตฺอายตนิ
อามนฺตา ฯ อตีตฺ วิญฺญาณํ อตฺถิติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๐๑] อนาคตฺ วิญฺญาณํ ขนฺโธติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตฺ
วิญฺญาณํ อตฺถิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตฺ วิญฺญาณํ
อายตนิ ฯเปฯ อนาคตฺ วิญฺญาณํ ธาตุ ฯเปฯ อนาคตฺ วิญฺญาณํ
ขนฺธธาตฺอายตนิ อามนฺตา ฯ อนาคตฺ วิญฺญาณํ อตฺถิติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๐๒] ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ ขนฺโธ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ
อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตํ วิญฺเฌาณํ ขนฺโธ อตีตํ วิญฺเฌาณํ
อตุถิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ อายตน์
ฯเปฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ ธาตุ ฯเปฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ
ขนฺธธาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตีตํ วิญฺเฌาณํ ขนฺธธาตฺตฺตฺตฺตฺตํ อตีตํ วิญฺเฌาณํ อตุถิตฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๐๓] ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ ขนฺโธ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ
อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตํ วิญฺเฌาณํ ขนฺโธ อนาคตํ วิญฺเฌาณํ
อตุถิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ อายตน์
ฯเปฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ ธาตุ ฯเปฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ
ขนฺธธาตฺตฺตฺตฺตฺตํ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนาคตํ วิญฺเฌาณํ ขนฺธธาตฺตฺตฺตฺตํ อนาคตํ วิญฺเฌาณํ อตุถิตฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๐๔] อตีตํ วิญฺเฌาณํ ขนฺโธ อตีตํ วิญฺเฌาณํ นตุถิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ ขนฺโธ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ
นตุถิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตํ วิญฺเฌาณํ อายตน์ ฯเปฯ
อตีตํ วิญฺเฌาณํ ธาตุ ฯเปฯ อตีตํ วิญฺเฌาณํ ขนฺธธาตฺตฺตฺตํ
อตีตํ วิญฺเฌาณํ นตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ ขนฺธธาตฺตฺตํ
ปจฺจุปฺปนฺนํ วิญฺเฌาณํ นตุถิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๐๕] อนาคต วิญญาณ ขนุโร อนาคต วิญญาณ นตถิติ ฯ
อามนตา ฯ ปจจุปปนุณ วิญญาณ ขนุโร ปจจุปปนุณ วิญญาณ
นตถิติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ อนาคต วิญญาณ ายตน
ฯเปฯ อนาคต วิญญาณ ชาติ ฯเปฯ อนาคต วิญญาณ ขนุชาติอายตน
อนาคต วิญญาณ นตถิติ ฯ อามนตา ฯ ปจจุปปนุณ
วิญญาณ ขนุชาติอายตน ปจจุปปนุณ วิญญาณ นตถิติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๔๐๖] น วตตพพิ อตีตนาคตา ขนุชา ชาติ อายตน นตถิ
เจเตติ ฯ อามนตา ฯ นนุ วุตติ ภกวตา ตโยเม ภิกขเว
นิรุตติปถา อธิวจนปถา ปณตติปถา ฯเปฯ วิญญูหิติ อตเถว
สุตตनुโตติ ฯ อามนตา ฯ เตน หิ น วตตพพิ อตีตนาคตา
ขนุชา ชาติ อายตน นตถิ เจเตติ ฯ

[๔๐๗] อตีตนาคตา ขนุชา ชาติ อายตน นตถิ เจเตติ ฯ
อามนตา ฯ นนุ วุตติ ภกวตา ยิ กิลฺลิจิ ภิกขเว รูป
อตีตนาคตปจจุปปนุณ ฯเปฯ อยิ วุจฺจติ รูปกฺขนุโร ยา กาจิ
เวทนา ฯเปฯ ยา กาจิ สลฺลยา ฯเปฯ เย เกจิ สงฺขารา
ฯเปฯ ยิ กิลฺลิจิ วิญญาณ อตีตนาคตปจจุปปนุณ ฯเปฯ อยิ
วุจฺจติ วิญญาณกฺขนุโรติ อตเถว สุตตनुโตติ ฯ อามนตา ฯ เตน หิ
น วตตพพิ อตีตนาคตา ขนุชา ชาติ อายตน นตถิ เจเตติ ฯ

อตีติ ขนุชาติกถา ฯ

เอกจวมตฺถิติกถา

[๔๐๘] อตีตํ อตฺถิติ ๑ เอกจํ อตฺถิ เอกจํ นตฺถิติ ๑
เอกจํ นิรุทฺธํ เอกจํ น นิรุทฺธํ เอกจํ วิคตํ เอกจํ
อวิกตํ เอกจํ อตฺถงฺกตํ เอกจํ น อตฺถงฺกตํ เอกจํ
อพฺภตฺถงฺกตํ เอกจํ น อพฺภตฺถงฺกตฺตฺนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป ๑

[๔๐๙] อตีตํ เอกจํ อตฺถิ เอกจํ นตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑
อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฃมฺมา เอกจฺเจ อตฺถิ เอกจฺเจ นตฺถิติ ๑ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป ๑

[๔๑๐] อตีตํ เอกจํ อตฺถิ เอกจํ นตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑
อตีตา วิปฺกฺวิปากา ฃมฺมา เอกจฺเจ อตฺถิ เอกจฺเจ นตฺถิติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป ๑

[๔๑๑] อตีตํ เอกจํ อตฺถิ เอกจํ นตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑
อตีตา อวิปากา ฃมฺมา เอกจฺเจ อตฺถิ เอกจฺเจ นตฺถิติ ๑ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๑เป ๑

[๔๑๒] อตีตํ เอกจํ อตฺถิ เอกจํ นตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑
กึ อตฺถิ กึ นตฺถิติ ๑ อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฃมฺมา เต
อตฺถิ อตีตา วิปฺกฺวิปากา ฃมฺมา เต นตฺถิติ ๑

[๔๑๓] อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฃมฺมา เต อตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑
อตีตา วิปฺกฺวิปากา ฃมฺมา เต อตฺถิติ ๑ น เหวํ

วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๑๔] อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา เต อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตีตา อวิปากา ๑ ฌมฺมา เต อตฺถิติ ฯ ๒ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๑๕] อตีตา วิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา เต นตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา เต นตฺถิติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อตีตา วิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา เต นตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตีตาอวิปากา ๓ ฌมฺมา เต นตฺถิติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๑๖] อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา เต อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา นิรุทฺธาติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลจฺจ อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา นิรุทฺธา โน [๔]- วต เร วตฺตพฺเพ
อตีตาอวิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา นิรุทฺธา เต อตฺถิติ ฯ

[๔๑๗] อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา นิรุทฺธา เต อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตีตา วิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา นิรุทฺธา เต อตฺถิติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตา อวิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา นิรุทฺธา
เต อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตา อวิปากา ๕ ฌมฺมา นิรุทฺธา เต.
อตฺถิติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตา วิปฺกฺวิปากา ฌมฺมา
นิรุทฺธา เต นตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตา อวิปฺกฺวิปากา
ฌมฺมา นิรุทฺธา เต นตฺถิติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตา
วิปฺกฺวิปากา ๖ ฌมฺมา นิรุทฺธา เต นตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตา
#๑ ๓ ๕ ๖ ม. อวิปฺกฺวิปากา ๒ ม. นตฺถิติ ๔ ม. สพฺพตฺถ เอตฺถนฺตเร จสทฺโท อตฺถิ

อวิปากา ๑ ฐมา นิรุทธา เต นตฺถิติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๑๘] อตีตา อวิปกฺกวิปากา ฐมา นิรุทธา เต อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตีตา วิปกฺกวิปากา ฐมา นิรุทธา เต นตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตีตา เอกเทสํ วิปกฺกวิปากา ฐมา เอกเทสํ
อวิปกฺกวิปากา ฐมา นิรุทธา เต เอกจฺเจ อตฺถิ เอกจฺเจ
นตฺถิติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๑๙] น วัตตพฺพํ อตีตา อวิปกฺกวิปากา ฐมา เต อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อตีตา อวิปกฺกวิปากา ฐมา วิปฺจฺจิสฺสนฺตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อตีตา อวิปกฺกวิปากา ฐมา วิปฺจฺจิสฺสนฺติ ฯ
เตน วัต เร วัตตพฺเพ อตีตา อวิปกฺกวิปากา ฐมา เต อตฺถิติ ฯ
อตีตา อวิปกฺกวิปากา ฐมา วิปฺจฺจิสฺสนฺตฺติ กตฺวา เต อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ วิปฺจฺจิสฺสนฺตฺติ กตฺวา ปจฺจบุปฺปนาติ ฯ น เหวํ
วัตตพฺเพ ฯเปฯ วิปฺจฺจิสฺสนฺตฺติ กตฺวา ปจฺจบุปฺปนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปจฺจบุปฺปนา ฐมา นิรุชฺฌิสฺสนฺตฺติ กตฺวา เต นตฺถิติ ฯ น เหวํ
วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๒๐] อนาคตํ อตฺถิติ ฯ เอกจฺจํ อตฺถิ เอกจฺจํ นตฺถิติ ฯ ๘
เอกจฺจํ ชาตํ เอกจฺจํ อชาตํ เอกจฺจํ สญฺชาตํ เอกจฺจํ อสญฺชาตํ ฯ
เอกจฺจํ นิพฺพตฺตํ เอกจฺจํ อนิพฺพตฺตํ ฯ เอกจฺจํ ปาตุญฺตํ เอกจฺจํ
อปาตุญฺตฺนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๒๑] อนาคตํ เอกจฺจํ อตฺถิ เอกจฺจํ นตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
#๑ ม. อวิปกฺกวิปากา

อนาคตา อุปฺปาทีโน ฐมฺมา เอกจฺเจ อตุถิ เอกจฺเจ นตุถิตฺติ ฯ น เหว
วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตํ เอกจฺจํ ฯเปฯ อนุปฺปาทีโน ฐมฺมา ฯเปฯ

[๔๒๒] อนาคตํ เอกจฺจํ อตุถิ เอกจฺจํ นตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ก็ อตุถิ ก็ นตุถิตฺติ ฯ อนาคตา อุปฺปาทีโน ฐมฺมา เต อตุถิ
อนาคตา อนุปฺปาทีโน ฐมฺมา เต นตุถิตฺติ ฯ อนาคตา อุปฺปาทีโน
ฐมฺมา เต อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตา อนุปฺปาทีโน ฐมฺมา
เต อตุถิตฺติ ฯ น เหว วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตา อนุปฺปาทีโน
ฐมฺมา เต นตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตา อุปฺปาทีโน ฐมฺมา
เต นตุถิตฺติ ฯ น เหว วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตา อุปฺปาทีโน
ฐมฺมา เต อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อนุปฺปาทีโน
ฐมฺมา อชาตาคิ ฯ อามนฺตา ฯ หลจฺจิ อนาคตา อุปฺปาทีโน
ฐมฺมา อชาตา ฯ โน วต เร วตุตฺตพฺเพ อนาคตา อุปฺปาทีโน
ฐมฺมา เต อตุถิตฺติ ฯ

[๔๒๓] อนาคตา อุปฺปาทีโน ฐมฺมา อชาตา เต อตุถิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนาคตา อนุปฺปาทีโน ฐมฺมา อชาตา เต อตุถิตฺติ ฯ
น เหว วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตา อนุปฺปาทีโน ฐมฺมา อชาตา
เต นตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตา อุปฺปาทีโน ฐมฺมา อชาตา
เต นตุถิตฺติ ฯ น เหว วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๒๔] น วตุตฺตพฺพิ อนาคตา อุปฺปาทีโน ฐมฺมา เต อตุถิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อนุปฺปาทีโน ฐมฺมา อุปฺปชฺชิสฺสนฺตฺติ ฯ

อามนฺตา ฯ หลงฺจิ อนาคตา อุปฺปาทีโน ฌมฺมา อุปฺปชฺชิสฺสฺสนฺตฺติ ฯ
เตน วต เร วตฺตพฺเพ อนาคตา อุปฺปาทีโน ฌมฺมา เต อตฺถิตฺติ ฯ

[๔๒๕] อนาคตา อุปฺปาทีโน ฌมฺมา อุปฺปชฺชิสฺสฺสนฺตฺติ ฯ กตฺวา
เต อตฺถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺปชฺชิสฺสฺสนฺตฺติ กตฺวา ปจฺจุปฺปนฺนาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อุปฺปชฺชิสฺสฺสนฺตฺติ กตฺวา ปจฺจุปฺปนฺนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนา ฌมฺมา นิรุชฺฌิสฺสฺสนฺตฺติ กตฺวา เต นตฺถิตฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

เอกจฺมตฺถิตฺติกถา ฯ

สติปฏฺจฺจานกถา

[๔๒๖] สพฺเพ ฌมฺมา สติปฏฺจฺจานาติ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺเพ
ฌมฺมา สติ สตินฺทฺริยํ สติพลฺลํ สมนฺมาสติ สติสมฺโพชฺฌงฺโก เอกายนฺมคฺโค
ขยคามิ โปชคามิ อปจยคามิ อนาสวา อสญฺโฆชนิยา
อคนฺถนิยา อโนฉนิยา อโยคนิยา อนีวรณฺนิยา อปฺรามภฺจฺจา อนฺุปาทานิยา
อสงฺกิลลสิกา สพฺเพ ฌมฺมา พุทฺธานุสฺสฺติ ฌมฺมานุสฺสฺติ
สงฺฆานุสฺสฺติ สีลานุสฺสฺติ จาคานุสฺสฺติ เทวตานุสฺสฺติ อานาปานุสฺสฺติ
มรณานุสฺสฺติ กายคตาสติ อุปฺสมานุสฺสฺตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๒๗] สพฺเพ ฌมฺมา สติปฏฺจฺจานาติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขายตฺนํ
สติปฏฺจฺจานนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ จกฺขายตฺนํ สติปฏฺจฺจา-

นनुติฯ อามนุตา ฯ จกขายตน์ สติ สตินุทริยิ สติพลั สมมาสติ
 สติสมโพชฌงโค เอกายนมกุโค ขยคามิ โพรคามิ อปจยคามิ อนาสว
 อสญโณชนิยิ ฯเปฯ อสงกิเลสิกั จกขายตน์ พุทธานุสสติ ธมมานุสสติ
 สงฆมานุสสติ สีถานุสสติ จาคานุสสติ เทวดานุสสติ อานาปานุสสติ
 มรณานุสสติ กายคตาสติ อุปสมมานุสสติติ ฯ น เหว
 วตตพเพ ฯเปฯ โสตายตน์ ฯเปฯ ฆมานายตน์ ชิวุหายตน์ กายายตน์
 ฯเปฯ รูปายตน์ สททหายตน์ คนุชยตน์ รสยตน์ โผฏฐพพายตน์
 ฯเปฯ ราโค ฯเปฯ โทโส โมโห มาโน ทิฏฐิ วิจิจจณา ถิน
 อุตฺทจจ อหิริกั ฯเปฯ อนนตตปปี สติปฏฺจานนุติ ฯ น เหว
 วตตพเพ ฯเปฯ อนนตตปปี สติปฏฺจานนุติ ฯ อามนุตา ฯ อนนตตปปี
 สติ สตินุทริยิ สติพลั สมมาสติ ฯเปฯ กายคตาสติ อุปสมมานุสสติติ ฯ
 น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๔๒๘] สติ สติปฏฺจานา สจ สตีติ ฯ อามนุตาฯ จกขายตน์
 สติปฏฺจานันฺ ตถจ สตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ สติ สติปฏฺจานา
 สจ สตีติ ฯ อามนุตา ฯ โสตายตน์ ฯเปฯ กายายตน์ รูปายตน์
 ฯเปฯ โผฏฐพพายตน์ ราโค โทโส โมโห มาโน ฯเปฯ อนนตตปปี
 สติปฏฺจานันฺ ตถจ สตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๔๒๙] จกขายตน์ สติปฏฺจานันฺ ตถจ น สตีติ ฯ อามนุตา ฯ
 สติ สติปฏฺจานา สจ น สตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ
 โสตายตน์ ฯเปฯ กายายตน์ รูปายตน์ ฯเปฯ โผฏฐพพายตน์

ราโค โทโส โมโห ๗เปฯ อโนตตปปี สติปฏฺจานํ ตยจ น สตีติ ๗
อามนฺตา ๗ สติ สติปฏฺจานา สว จ น สตีติ ๗ น เหว
วตฺตพฺเพ ๗เปฯ

[๔๑๐] น วตฺตพฺพิ สพฺเพ ฃมฺมา สติปฏฺจานาติ ๗ อามนฺตา ๗
นฺนุ สพฺเพ ฃมฺเม อารพฺภ สติ สนฺติภูจตีติ ๗ อามนฺตา ๗ ฬยฺจิ
สพฺเพ ฃมฺเม อารพฺภ สติ สนฺติภูจตี ๑ เตน วต เร วตฺตพฺเพ
สพฺเพ ฃมฺมา สติปฏฺจานาติ ๗

[๔๑๑] สพฺพิ ฃมฺมํ อารพฺภ สติ สนฺติภูจตีติ สพฺเพ ฃมฺมา
สติปฏฺจานาติ ๗ อามนฺตา ๗ สพฺพิ ฃมฺมํ อารพฺภ ฬสฺโส สนฺติภูจตีติ
สพฺเพ ฃมฺมา ฬสฺสปฏฺจานาติ ๗ น เหว วตฺตพฺเพ ๗เปฯ

[๔๑๒] สพฺพิ ฃมฺมํ อารพฺภ สติ สนฺติภูจตีติ สพฺเพ ฃมฺมา
สติปฏฺจานาติ ๗ อามนฺตา ๗ สพฺพิ ฃมฺมํ อารพฺภ เวทนา สนฺติภูจตี
๗เปฯ สยฺฉา สนฺติภูจตี ๗เปฯ เจตนา สนฺติภูจตี ๗เปฯ จิตฺตํ
สนฺติภูจตีติ สพฺเพ ฃมฺมา จิตฺตปฏฺจานาติ ๗ น เหว วตฺตพฺเพ ๗เปฯ

[๔๑๓] สพฺเพ ฃมฺมา สติปฏฺจานาติ ๗ อามนฺตา ๗ สพฺเพ
สคฺคา อุปฺภูจิตฺตโน สติยา สมฺนฺนาคตา สติยา สโมหิตา สพฺเพสํ
สคฺคานํ สติ ปจฺจุปฺภูจิตาติ ๗ น เหว วตฺตพฺเพ ๗เปฯ

[๔๑๔] สพฺเพ ฃมฺมา สติปฏฺจานาติ ๗ อามนฺตา ๗ นฺนุ วุคฺคํ
ภกฺวา อมตฺนฺเต ภิกฺขเว น ปริภฺยชนฺติ เย กายคฺคาสตี น
ปริภฺยชนฺติ อมตฺนฺเต ภิกฺขเว ปริภฺยชนฺติ เย กายคฺคาสตี
#๑ ม. สนฺติภูจตีติ.

ปริกฤษณตีติ ๑ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ สพฺเพ สุตฺตา
กายคตาสตี ปริกฤษณตี ปฏิภนตี อาเสวนตี ภาเวนตี พหุลีกรโธนตีติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๑๕] สพฺเพ ฌมฺมา สติปฺญฺจฺจฺนาตี ฯ อามฺนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตี
ภควตา เอกายโน อัย ภิกฺขเว มคฺโค สุตฺตฺนํ วิสุทฺธิยา โสภปริเทวานํ
สมตฺติกฺกมฺย ทุกฺขโทมนสฺสฺสํ อตฺถงฺกมฺย ฌายสฺส อธิคฺมฺย
นิพฺพานสฺส สจฺฉนฺทิกิริยา ยทิตฺถ จตฺตฺวาโร สติปฺญฺจฺจฺนาตี ๒ อตฺเถว
สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ สพฺเพ ฌมฺมา เอกายนฺมคฺโคตี ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๑๖] สพฺเพ ฌมฺมา สติปฺญฺจฺจฺนาตี ฯ อามฺนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตี
ภควตา รมฺโฆ ภิกฺขเว จกฺกวตฺติสฺส ปาตุภาวา สุตฺตฺนํ รตฺนํ
ปาตุภาโว โหตี ฯ กตฺเมสฺส สุตฺตฺนํ ฯ จกฺกรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหตี
หตฺถิรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหตี อสฺสรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหตี
มณฺธิรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหตี อธิธิรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหตี คหปฺติรตฺนสฺส
ปาตุภาโว โหตี ปริณายกรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหตี
รมฺโฆ ภิกฺขเว จกฺกวตฺติสฺส ปาตุภาวา อิมฺสฺส สุตฺตฺนํ รตฺนํ
ปาตุภาโว โหตี ตถาคตฺสฺส ภิกฺขเว ปาตุภาวา อรหฺโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
สุตฺตฺนํ โพชฺฌงฺกรตฺนํ ปาตุภาโว โหตี ฯ กตฺเมสฺส
สุตฺตฺนํ ฯ สติสมฺโพชฺฌงฺกรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหตี ฌมฺมวិยสมฺโพชฺฌงฺกรตฺนสฺส
#๑ อ. เอก. ๕๕ ฯ ๒ ม. ม. ๑๐๓ ฯ

ปาตุภาโว โหติ วิริยสมโพชฌงฺกฺรตฺนสฺส

ปาตุภาโว โหติ ปิตฺติสมโพชฌงฺกฺรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหติ

ปสฺสทฺธิสมโพชฌงฺกฺรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหติ สมาริสมโพชฌงฺกฺรตฺนสฺส

ปาตุภาโว โหติ อุเปกฺขาสมโพชฌงฺกฺรตฺนสฺส ปาตุภาโว โหติ

ตถาคตฺสส ภิกฺขเว ปาตุภาวา อรฺหโต สมนฺมาสมพุทฺธสฺส อิมํ

สตุตฺตํ โพชฌงฺกฺรตฺนํ ปาตุภาโว โหตีติ ๑ อตฺถเว สตุตฺตํ โหตีติ ฯ

อามนฺตา ฯ ตถาคตฺสส ปาตุภาวา อรฺหโต สมนฺมาสมพุทฺธสฺส สพฺเพ

ชมนฺมา สติสมโพชฌงฺกฺรตฺนา โหนตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

สพฺเพ ชมนฺมา สติปญฺจจฺานาติ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺเพ ชมนฺมา สมนฺมปฺปชานา

ฯเปฯ อิทธิปาทา ฯเปฯ อินฺทฺริยา ฯเปฯ พลา ฯเปฯ โพชฌงฺกฺกาติ ฯ

น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

สติปญฺจจฺานกถา ฯ

เหวตฺถิตฺติกถา

[๔๗๗] อตีตํ อตฺถิตฺติ ฯ เหวตฺถิตฺติ เหว นตฺถิตฺติ ฯ เสวตฺถิตฺติ

เสว นตฺถิตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ เสวตฺถิตฺติ เสว นตฺถิตฺติ ฯ

อามนฺตา ฯ อตฺถญฺโจ นตฺถญฺโจ นตฺถญฺโจ อตฺถญฺโจ อตฺถภาโว

นตฺถภาโว นตฺถภาโว อตฺถภาโว อตฺถิตฺติ วา นตฺถิตฺติ วา นตฺถิตฺติ

#๑ ส. ม. ๑๑๘ ฯ

[๔๔๑] อนาคต หเวตถิ เหว นตถิตติ ๑ อามนุตตา ๑ กิณุตตถิ
กิณุตติ นตถิตติ ๑ อนาคต อนาคตนตติ เหวตถิ อนาคต อดีตนตติ
เหว นตถิ ๑ อนาคต ปจจุปปนุนตติ เหว นตถิตติ ๑ เสวตถิเสว
นตถิตติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป ๑ เสวตถิเสว นตถิตติ ๑ อามนุตตา ๑
อตถฏโจ นตถฏโจ นตถฏโจ ๑เป ๑ สเม สมภาเค
ตชชาเตติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป ๑

[๔๔๒] ปจจุปปนุน หเวตถิ เหว นตถิตติ ๑ อามนุตตา ๑
กิณุตตถิ กิณุตติ นตถิตติ ๑ ปจจุปปนุน ปจจุปปนุนตติ เหวตถิ
ปจจุปปนุน อดีตนตติ เหว นตถิ ปจจุปปนุน อนาคตนตติ เหว
นตถิตติ ๑ เสวตถิ เสว นตถิตติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป ๑ เสวตถิ
เสว นตถิตติ ๑ อามนุตตา ๑ อตถฏโจ นตถฏโจ ๑เป ๑ สเม
สมภาเค ตชชาเตติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป ๑

[๔๔๓] น วัตตพพิ อดีต หเวตถิ เหว นตถิ อนาคต หเวตถิ
เหว นตถิ ปจจุปปนุน หเวตถิ เหว นตถิตติ ๑ อามนุตตา ๑
อดีต อนาคตนตติ เหวตถิ อดีต ปจจุปปนุนตติ เหวตถิ อนาคต
อดีตนตติ เหวตถิ อนาคต ปจจุปปนุนตติ เหวตถิ ปจจุปปนุน
อดีตนตติ เหวตถิ ปจจุปปนุน อนาคตนตติ เหวตถิตติ ๑ น เหว
วัตตพเพ ๑เป ๑ เตน หิ อดีต หเวตถิ เหว นตถิ อนาคต
หเวตถิ เหว นตถิ ปจจุปปนุน หเวตถิ เหว นตถิตติ ๑

[๔๔๔] รูป อดีตติ ๑ หเวตถิ เหว นตถิตติ ๑ เสวตถิเสว
#๑. ม. เหวตถิ.

นตฺถิติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เปฯ เสวตฺถิ เสว นตฺถิติ ๑
อามนฺตา ๑ อตฺถญฺโจ นตฺถญฺโจ นตฺถญฺโจ อตฺถญฺโจ อตฺถิภาโว
นตฺถิภาโว นตฺถิภาโว อตฺถิภาโว อตฺถิติ วา นตฺถิติ วา นตฺถิติ
วา อตฺถิติ วา เอส เส เอกญฺเจ สเม สมภาเค ตชฺชาเตติ ๑
น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เปฯ เวทนา ๑เปฯ สลฺยา ๑เปฯ สงฺขารา
๑เปฯ วิญฺญาณํ อตฺถิติ ๑ เหวตฺถิ ๑ เหว นตฺถิติ ๑ เสวตฺถิเสว
นตฺถิติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เปฯ เสวตฺถิ เสว นตฺถิติ ๑
อามนฺตา ๑ อตฺถญฺโจ นตฺถญฺโจ ๑เปฯ สเม สมภาเค ตชฺชาเตติ ๑
น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เปฯ รุปํ เหวตฺถิ เหว นตฺถิติ ๑
อามนฺตา ๑ กิณฺตตฺถิ กิณฺติ นตฺถิติ ๑ รุปํ รุปนฺติ เหวตฺถิ รุปํ
เวทนาติ เหว นตฺถิ ๑เปฯ รุปํ สลฺยาติ เหว นตฺถิ ๑เปฯ
รูปํ สงฺขาราติ เหว นตฺถิ ๑เปฯ รุปํ วิญฺญาณนฺติ เหว นตฺถิติ ๑
เสวตฺถิ เสว นตฺถิติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เปฯ เสวตฺถิ เสว
นตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถญฺโจ นตฺถญฺโจ ๑เปฯ สเม สมภาเค
ตชฺชาเตติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เปฯ เวทนา ๑เปฯ สลฺยา
๑เปฯ สงฺขารา ๑เปฯ วิญฺญาณํ เสวตฺถิ เหว นตฺถิติ ๑ อามนฺตา ๑
กิณฺตตฺถิ กิณฺติ นตฺถิติ ๑ วิญฺญาณํ วิญฺญาณนฺติ เหวตฺถิ ๒ วิญฺญาณํ
รูปนฺติ เหว นตฺถิ ๑เปฯ วิญฺญาณํ เวทนาติ เหว นตฺถิ ๑เปฯ
วิญฺญาณํ สลฺยาติ เหว นตฺถิ ๑เปฯ วิญฺญาณํ สงฺขาราติ เหว
นตฺถิติ ๑ เสวตฺถิ เสว นตฺถิติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เปฯ
#๑. ม. น เหวตฺถิ. ๒. ม. เสวตฺถิ.

ปรูปหารกถา

[๔๔๖] อตฺถิ อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสกุจฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
อรหโต ราโค กามราโค กามราคปริยฺญจฺฉานํ กามราคสฺสโลเชชนํ
กาโมโฆ กามโยโค กามจฺฉนฺทนีวรนฺนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๔๗] นตฺถิ อรหโต ราโค กามราโค กามราคปริยฺญจฺฉานํ
กามราคสฺสโลเชชนํ กาโมโฆ กามโยโค กามจฺฉนฺทนีวรนฺนติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลจฺฉิ นตฺถิ อรหโต ราโค กามราโค กามราคปริยฺญจฺฉานํ
กามราคสฺสโลเชชนํ กาโมโฆ กามโยโค กามจฺฉนฺทนีวรนฺน
โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสกุจฺจิติ ฯ

[๔๔๘] อตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส อสฺจิสฺสกุภวิสฺสกุจฺฉิ อตฺถิ ตสฺส ราโค
กามราโค กามราคปริยฺญจฺฉานํ กามราคสฺสโลเชชนํ กาโมโฆ กามโยโค
กามจฺฉนฺทนีวรนฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสกุจฺฉิ
อตฺถิ ตสฺส ราโค กามราโค กามราคปริยฺญจฺฉานํ
ฯเปฯ กามจฺฉนฺทนีวรนฺนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๔๙] อตฺถิ อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสกุจฺฉิ นตฺถิ ตสฺส ราโค
กามราโค กามราคปริยฺญจฺฉานํ ฯเปฯ กามจฺฉนฺทนีวรนฺนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส อสฺจิสฺสกุภวิสฺสกุจฺฉิ นตฺถิ ตสฺส ราโค
กามราโค กามราคปริยฺญจฺฉานํ ฯเปฯ กามจฺฉนฺทนีวรนฺนติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๕๐] อตฺถิ อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เกณญฺเจนาติ ฯ
หนฺตฺ หิ มารกาโยกา เทวตา อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ
อุปลัทรนฺตฺติติ ฯ

[๔๕๑] มารกาโยกา เทวตา อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ อุปลัทรนฺตฺติติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ มารกาโยกานํ เทวตานํ อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๕๒] นตฺถิ มารกาโยกานํ เทวตานํ อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ นตฺถิ มารกาโยกานํ เทวตานํ อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ
โน วตฺ เร วตฺตพฺเพ มารกาโยกา เทวตา อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ
อุปลัทรนฺตฺติติ ฯ

[๔๕๓] มารกาโยกา เทวตา อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ อุปลัทรนฺตฺติติ ฯ
อามนฺตา ฯ มารกาโยกา เทวตา อตฺตโน อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ
อุปลัทรนฺตฺติ อณฺเณสํ อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ อุปลัทรนฺตฺติ ตสฺส
อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ อุปลัทรนฺตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๕๔] มารกาโยกา เทวตา เนว อตฺตโน น อณฺเณสํ น
ตสฺส อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ อุปลัทรนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ มารกาโยกา
เทวตา เนว อตฺตโน น อณฺเณสํ น ตสฺส อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ
อุปลัทรนฺตฺติ โน วตฺ เร วตฺตพฺเพ มารกาโยกา เทวตา อรหโต
อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ อุปลัทรนฺตฺติติ ฯ

[๔๕๕] มารกาโยกา เทวตา อรหโต อสฺจิสฺสกุภวิสฺสญฺจิตฺติ อุปลัทร-

รณตีติ ฯ อามนตา ฯ โลมกุเปหิ อุปสัหฺรณตีติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๕๖] มารกาธิกา เทวตา อรหโต อตฺถิสฺสกุภวิสณฺฐี อุปสัหฺรณตีติ ฯ
อามนตา ฯ กิการณฺติ ฯ หนฺท หิ วิมตี คาหิสฺสสามาติ ฯ
อตฺถิ อรหโต วิมตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๕๗] อตฺถิ อรหโต วิมตีติ ฯ อามนตา ฯ อตฺถิ อรหโต
สฺตฺถริ วิมตี ฌมฺเม วิมตี สงฺฆे วิมตี สิกฺขาเย วิมตี ปุพฺพนฺเต
วิมตี อปรนฺเต วิมตี ปุพฺพนฺตาปรนฺเต วิมตี อิทปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺสมุปฺปนฺเนสุ
ฌมฺเมสุ วิมตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๕๘] นตฺถิ อรหโต สฺตฺถริ วิมตี ฌมฺเม วิมตี สงฺฆे
วิมตี สิกฺขาเย วิมตี ปุพฺพนฺเต วิมตี อปรนฺเต วิมตี ปุพฺพนฺตาปรนฺเต
วิมตี อิทปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ วิมตีติ ฯ
อามนตา ฯ หนฺจ นตฺถิ อรหโต สฺตฺถริ วิมตี ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺ-
สมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ วิมตี โน วต เเร วตฺตพฺเพ
อตฺถิ อรหโต วิมตีติ ฯ

[๔๕๙] อตฺถิ ปุณฺชชนฺสฺส วิมตี อตฺถิ ตฺสฺส สฺตฺถริ วิมตี
ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ วิมตีติ ฯ อามนตา ฯ
อตฺถิ อรหโต วิมตี อตฺถิ ตฺสฺส สฺตฺถริ วิมตี ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺ-
สมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ วิมตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๐] อตฺถิ อรหโต วิมตี นตฺถิ ตฺสฺส สฺตฺถริ วิมตี

ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฏิจฺจสมุปฺปนเนสุ ฐมเมสุ วมิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ

อตุถิ ปุณฺทชฺชนสฺส วมิตฺติ นตุถิ ตสฺส สตุถริ วมิตฺติ ฯเปฯ

อิทปฺปจฺยตาปฏิจฺจสมุปฺปนเนสุ ฐมเมสุ วมิตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๑] อตุถิ อรหโต อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต
อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิ กิสฺส นิสฺสนุโทติ ฯ อสิตปิตฺตขายิตฺตสยิตฺตส นิสฺสนุโทติ ฯ
อรหโต อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิ อสิตปิตฺตขายิตฺตสยิตฺตส นิสฺสนุโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ เย เกจฺจิ อสนฺติ ปิวนฺติ ขาทฺนฺติ ๑ สายนฺติ
สพฺเพสญฺเณว อตุถิ อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๒] เย เกจฺจิ อสนฺติ ปิวนฺติ ขาทฺนฺติ สายนฺติ สพฺเพสญฺเณว
อตุถิ อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ ทารกา อสนฺติ
ปิวนฺติ ขาทฺนฺติ สายนฺติ อตุถิ ทารกานํ อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๓] ปณฺฑกกา อสนฺติ ปิวนฺติ ขาทฺนฺติ สายนฺติ อตุถิ
ปณฺฑกานํ อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๔] เทวา อสนฺติ ปิวนฺติ ขาทฺนฺติ สายนฺติ อตุถิ เทวตานํ
อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๕] อรหโต อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิ อสิตปิตฺตขายิตฺตสยิตฺตส นิสฺสนุโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตุถิ ตสฺส อาสโยติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๖] อรหโต อูจฺจารปสฺสาโว อสิตปิตฺตขายิตฺตสยิตฺตส นิสฺสนุโท
อตุถิ ตสฺส อาสโยติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต อสุจิสฺสกุทวิสฺสภูจฺจิ

#๑. ย. สพฺพตฺถ ขายนฺติ.

อติตปีตขายิตสยิตสส นิสฺสนุโท อตฺถิ ตสฺส อาสโยติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๗] อรหโต อสุจิสฺสกุทวิสฺสญฺจ อติตปีตขายิตสยิตสส นิสฺสนุโท
นตฺถิ ตสฺส อาสโยติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต อจฺจารปฺสสาโว
อติตปีตขายิตสยิตสส นิสฺสนุโท นตฺถิ ตสฺส อาสโยติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๘] อตฺถิ อรหโต อสุจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา เมถุนํ ฌมฺมํ ปฏฺฐิสฺสเวยฺย เมถุนํ ฌมฺมํ อูปฺปาเทยฺย ปุคฺคตสมฺพารสยํ
อชฺฌาวเสยฺย กาสิกจฺนุทํ ปจฺจนุกเวยฺย มาลาคนฺธวิเลปนํ
ชาเรยฺย ชาตฺรุปรชฺคํ สาทิเยยฺยาติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๖๙] อตฺถิ ปุณฺณชนสฺส อสุจิสฺสกุทวิสฺสญฺจ ปุณฺณชนโน เมถุนํ
ฌมฺมํ ปฏฺฐิสฺสเวยฺย เมถุนํ ฌมฺมํ อูปฺปาเทยฺย ฯเปฯ ชาตฺรุปรชฺคํ
สาทิเยยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อรหโต อสุจิสฺสกุทวิสฺสญฺจ อรหา
เมถุนํ ฌมฺมํ ปฏฺฐิสฺสเวยฺย เมถุนํ ฌมฺมํ อูปฺปาเทยฺย ฯเปฯ
ชาตฺรุปรชฺคํ สาทิเยยฺยาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๗๐] อตฺถิ อรหโต อสุจิสฺสกุทวิสฺสญฺจ น จ อรหา เมถุนํ
ฌมฺมํ ปฏฺฐิสฺสเวยฺย เมถุนํ ฌมฺมํ อูปฺปาเทยฺย ฯเปฯ ชาตฺรุปรชฺคํ
สาทิเยยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ ปุณฺณชนสฺส อสุจิสฺสกุทวิสฺสญฺจ
น จ ปุณฺณชนโน เมถุนํ ฌมฺมํ ปฏฺฐิสฺสเวยฺย เมถุนํ ฌมฺมํ

อุปปาเทยฺย ปุตฺตสมฺพารสยํ อชฺฌาวเสยฺย กาสิกจฺนุทํ ปจฺจนฺนุภเวยฺย
มฺลาคนฺธุวเลปนํ ฐาเรยฺย ชาติรุปรชฺตํ สาทิเยยฺยติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๗๑] อตฺถิ อรหโต อสฺสจฺสกุทวิสฺฐจฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหโต ราโค ปหิโน อจฺฉินฺนมุโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ กโต
อายตีอนุปฺปาทสมฺมุตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อรหโต ราโค ปหิโน
อจฺฉินฺนมุโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ กโต อายตีอนุปฺปาทสมฺม
โน วต เรวตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต อสฺสจฺสกุทวิสฺฐจฺจิติ ฯ

[๔๗๒] อตฺถิ อรหโต อสฺสจฺสกุทวิสฺฐจฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหโต โทโส ปหิโน ฯเปฯ โมโห ปหิโน มาโน ปหิโน
ทิจฺจิจิ ปหิณา วิจิจฺจมา ปหิณา ถินํ ปหิณํ อุตฺทจฺจํ ปหิณํ
อหิริกํ ปหิณํ ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ ปหิณํ อจฺฉินฺนมุลํ ตาลาวตฺถุ กตํ
อนภาวํ กตํ อายตีอนุปฺปาทสมฺมุตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อรหโต
อโนตฺตปฺปํ ปหิณํ อจฺฉินฺนมุลํ ตาลาวตฺถุกตํ อนภาวํ กตํ อายตีอนุปฺปาทสมฺม
โน วต เรวตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต อสฺสจฺสกุทวิสฺฐจฺจิติ ฯ

[๔๗๓] อตฺถิ อรหโต อสฺสจฺสกุทวิสฺฐจฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ
อรหโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺติ โน วต เรวตฺตพฺเพ
อตฺถิ อรหโต อสฺสจฺสกุทวิสฺฐจฺจิติ

[๔๗๔] อตฺถิ อรหโต อสฺจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหโต รากปฺปหานาย สติปฺปญฺจานา ภาวิตา ฯเปฯ สมมปฺปชานา
ภาวิตา อิทฺธิปาทา ภาวิตา อินฺทฺริยา ภาวิตา พลา ภาวิตา
ฯเปฯ โพชฌงฺกา ภาวิตาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺยจิ อรหโต
รากปฺปหานาย โพชฌงฺกา ภาวิตา โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ
อรหโต อสฺจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ

[๔๗๕] อตฺถิ อรหโต อสฺจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหโต โทสปฺปหานาย ฯเปฯ โมหปฺปหานาย ฯเปฯ
อโนตฺตปฺปปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺติ ฯเปฯ โพชฌงฺกา ภาวิตาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺยจิ อรหโต อโนตฺตปฺปปฺปหานาย โพชฌงฺกา
ภาวิตา โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต อสฺจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ

[๔๗๖] อตฺถิ อรหโต อสฺจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหา วิตราคิ วิตโทโส วิตโมโห กตกรณฺนิโย โอหิตภาโร
อนุปฺปตฺตสทฺตโต ปริกฺขิณภวสญฺโลชโน สมมทญฺญาวิมุตฺโต อุกฺขิตฺตปฺปลิโฆ
สงฺกิณฺณปฺริโฆ อพฺพพฺพ
ปฺนฺนภาโร วิสญฺญตฺโต สุวิชิตฺตวิชโย ๑ ทุกฺขนฺตสฺส ปฺริญฺญาตํ
สมฺมทโย ปหฺนโน นิโรธฺ สจฺฉิกโต มคฺโค ภาวิตฺติ อภิญฺญเยยฺยํ
อภิญฺญาตํ ปฺริญฺญเยยฺยํ ปฺริญฺญาตํ ปฺหาตพฺพํ ปหฺนินํ ภาวตพฺพํ
ภาวิตํ สจฺฉิกาทพฺพํ สจฺฉิกตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺยจิ อรหา
วิตราคิ วิตโทโส วิตโมโห กตกรณฺนิโย ฯเปฯ สจฺฉิกาทพฺพํ
#๑. ม. สุวิชิตฺตวิชยํ.

สจฺจิกตํ โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ

[๔๗๗] อตฺถิ อรหโต อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ สขมฺมกุสลสฺส อรหโต อตฺถิ อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ปรชฺชมฺมกุสลสฺส อรหโต นตฺถิ อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ สขมฺมกุสลสฺส อรหโต อตฺถิ อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ ปรชฺชมฺมกุสลสฺส อรหโต อตฺถิ อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๗๘] ปรชฺชมฺมกุสลสฺส อรหโต นตฺถิ อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ สขมฺมกุสลสฺส อรหโต นตฺถิ อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๗๙] สขมฺมกุสลสฺส อรหโต ราโค ปหีนโน อตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ ปรชฺชมฺมกุสลสฺส อรหโต ราโค ปหีนโน อตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๘๐] สขมฺมกุสลสฺส อรหโต โทโส ปหีนโน โมโห ปหีนโน ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ อตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ ปรชฺชมฺมกุสลสฺส อรหโต อโนตฺตปฺปํ ปหีนํ อตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๘๑] สขมฺมกุสลสฺส อรหโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺโต ฯเปฯ โพชฌงฺคา ภาวิตา ฯเปฯ โทสปฺปหานาย ฯเปฯ โมหปฺปหานาย ฯเปฯ อโนตฺตปฺปปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺโต ฯเปฯ โพชฌงฺคา ภาวิตา อตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุทวิสฺสญฺจิติ ฯ อามนฺตา ฯ ปรชฺชม-

กุศลสส อรหโต อโนตตปุปฺพานาย โพชฌงคา ภาวิตา อตฺถิ
ตสฺส อสฺสจิสฺสกุณฺโณจฺฉิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๘๒] สขมมกุสลโล อรหา วีตฺราโค วีตฺโทโส ฯเปฯ
สจฺฉิกาทพฺพิ สจฺฉิกตํ อตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุณฺโณจฺฉิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปฺรขมมกุสลโล อรหา วีตฺราโค วีตฺโทโส ฯเปฯ สจฺฉิกาทพฺพิ
สจฺฉิกตํ อตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุณฺโณจฺฉิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๘๓] ปฺรขมมกุศลสส อรหโต ราโค ปฺหิโน นตฺถิ ตสฺส
อสฺสจิสฺสกุณฺโณจฺฉิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สขมมกุศลสส อรหโต ราโค ปฺหิโน
นตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุณฺโณจฺฉิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๘๔] ปฺรขมมกุศลสส อรหโต โทโส ปฺหิโน โมนฺโห ปฺหิโน
ฯเปฯ อโนตตปฺปิ ปฺหิโน นตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุณฺโณจฺฉิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ สขมมกุศลสส อรหโต อโนตตปฺปิ ปฺหิโน นตฺถิ
ตสฺส อสฺสจิสฺสกุณฺโณจฺฉิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๘๕] ปฺรขมมกุศลสส อรหโต รากปฺพานาย มคฺโค ภาวิตอ
ฯเปฯ โพชฌงคา ภาวิตา ฯเปฯ โทสปฺพานาย ฯเปฯ
โมนฺหปฺพานาย ฯเปฯ อโนตตปฺปปฺพานาย มคฺโค ภาวิตอ ฯเปฯ
โพชฌงคา ภาวิตา นตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุณฺโณจฺฉิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
สขมมกุศลสส อรหโต อโนตตปฺปปฺพานาย โพชฌงคา ภาวิตา
นตฺถิ ตสฺส อสฺสจิสฺสกุณฺโณจฺฉิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๘๖] ปฺรขมมกุสลโล อรหา วีตฺราโค วีตฺโทโส วีตฺโมนฺโห

๑เป๑ สจฺฉิกถาตพฺพํ สจฺฉิกถํ นตฺถิ ตสฺส อสฺสจฺฉิสฺสกุทฺติวิสฺสุทฺติ ๑
อามนฺตา ๑ สขมฺมกุสโล อรหํ วิตรํ วิตโทโส วิตโมโห
๑เป๑ สจฺฉิกถาตพฺพํ สจฺฉิกถํ นตฺถิ ตสฺส อสฺสจฺฉิสฺสกุทฺติวิสฺสุทฺติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๔๘๗] อตฺถิ อรหโต อสฺสจฺฉิสฺสกุทฺติวิสฺสุทฺติ ๑ อามนฺตา ๑ นนุ วตฺตํ
ภควตา เย เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปุณฺณชฺชนา สีสสมฺปนฺนา สติ ๑ สมฺปชานา
นินฺทํ โอกฺกมฺนฺติ เตสํ อสฺสจฺฉิ น มุจฺจติ เขปี เต ภิกฺขเว พาหิรกา
อิสโย กามสฺสุ วิตรํคา เตสมฺปิ อสฺสจฺฉิ น มุจฺจติ อญฺจานเมตํ
ภิกฺขเว อนวกาโส ยํ อรหโต อสฺสจฺฉิ มุจฺเจยฺยาติ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ๑
อามนฺตา ๑ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต อสฺสจฺฉิสฺสกุทฺติวิสฺสุทฺติ ๑

[๔๘๘] น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต ปฺรुพฺหาโรติ ๑ อามนฺตา ๑
นนุ อรหโต จีวรปฺปณฺฑิตปาดเสนาสนคิลานปจฺจยเกสชฺชปฺริกฺขารํ ปเร
อุปสํหเรยฺยุนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺลิจิ อรหโต
จีวรปฺปณฺฑิตปาดเสนาสนคิลานปจฺจยเกสชฺชปฺริกฺขารํ ปเร อุปสํหเรยฺยํ เตน วต
เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต ปฺรุพฺหาโรติ ๒ ๑

[๔๘๙] อรหโต จีวรปฺปณฺฑิตปาดเสนาสนคิลานปจฺจยเกสชฺชปฺริกฺขารํ
ปเร อุปสํหเรยฺยุนฺติ ๑ อตฺถิ อรหโต ปฺรุพฺหาโรติ ๑
อามนฺตา ๑ อรหโต โสตาปตฺติผลํ วา สกทาคามิผลํ วา อนาคามิผลํ
วา อรหตฺตํ วา ปเร อุปสํหเรยฺยุนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑
ปฺรุพฺหารกถา ๑

#๑. ม. สดา. ๒. ย. อสฺสจฺฉิสฺสกุทฺติวิสฺสุทฺติ.

อณฺณณณณณ

[๔๕๐] อตฺถิ อรหโต อณฺณณณณณ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ
อรหโต อวิชฺชา อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปรีญฺจณํ
อวิชฺชาสณฺโณ อวิชฺชานีวณฺณติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๔๕๑] นตฺถิ อรหโต อวิชฺชา อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค
อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปรีญฺจณํ อวิชฺชาสณฺโณ อวิชฺชานีวณฺณติ ๑
อามนฺตา ๑ หลจฺจิ นตฺถิ อรหโต อวิชฺชา อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค
อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปรีญฺจณํ อวิชฺชาสณฺโณ อวิชฺชานีวณฺณ
โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต อณฺณณณณณ ๑

[๔๕๒] อตฺถิ ปุณฺณชนสฺส อณฺณณณณณ อตฺถิ ตสฺส อวิชฺชา
อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปรีญฺจณํ อวิชฺชาสณฺโณ
อวิชฺชานีวณฺณติ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ อรหโต อณฺณณณณณ
อตฺถิ ตสฺส อวิชฺชา อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย
อวิชฺชาปรีญฺจณํ อวิชฺชาสณฺโณ อวิชฺชานีวณฺณติ ๑ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๔๕๓] อตฺถิ อรหโต อณฺณณณณณ นตฺถิ ตสฺส อวิชฺชา
อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปรีญฺจณํ อวิชฺชาสณฺโณ
อวิชฺชานีวณฺณติ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ ปุณฺณชนสฺส

[๔๕๗] อตฺถิ อรหโต อญฺเณณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
อรหโต สตฺถริ อญฺเณณํ ฌมฺเม อญฺเณณํ สงฺเข อญฺเณณํ
สิกฺขาย อญฺเณณํ ปุพฺพนฺเต อญฺเณณํ อปรนฺเต อญฺเณณํ
ปุพฺพนฺตาปรนฺเต อญฺเณณํ อิทฺปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ
อญฺเณณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๕๘] นตฺถิ อรหโต สตฺถริ อญฺเณณํ ฌมฺเม อญฺเณณํ
สงฺเข อญฺเณณํ สิกฺขาย อญฺเณณํ ปุพฺพนฺเต อญฺเณณํ
อปรนฺเต อญฺเณณํ ปุพฺพนฺตาปรนฺเต อญฺเณณํ อิทฺปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ
ฌมฺเมสุ อญฺเณณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ
นตฺถิ อรหโต สตฺถริ อญฺเณณํ ฌมฺเม อญฺเณณํ สงฺเข อญฺเณณํ
ฯเปฯ อิทฺปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ อญฺเณณํ โน
วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต อญฺเณณนฺติ ฯ

[๔๕๙] อตฺถิ ปุณฺธุชฺชนสฺส อญฺเณณํ อตฺถิ ตสฺส สตฺถริ
อญฺเณณํ ฌมฺเม อญฺเณณํ สงฺเข อญฺเณณํ ฯเปฯ อิทฺปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ
ฌมฺเมสุ อญฺเณณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
อรหโต อญฺเณณํ อตฺถิ ตสฺส สตฺถริ อญฺเณณํ ฌมฺเม
อญฺเณณํ สงฺเข อญฺเณณํ ฯเปฯ อิทฺปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ
ฌมฺเมสุ อญฺเณณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๐] อตฺถิ อรหโต อญฺเณณํ นตฺถิ ตสฺส สตฺถริ อญฺเณณํ
ฌมฺเม อญฺเณณํ สงฺเข อญฺเณณํ ฯเปฯ อิทฺปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺจ-

สมุปรุปนุเนสุ ฐมเมสุ อญญาณนุติ ฯ อามนุตา ฯ อตถิ ปุณฺชนสุส
อญญาณํ นตถิ ตสฺส สตถริ อญญาณํ ฐมเม อญญาณํ
ตงฺฆे อญญาณํ ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฺปิจฺจสมุปรุปนุเนสุ ฐมเมสุ
อญญาณนุติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๑] อตถิ อรหโต อญญาณนุติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ อรหโต
ราโค ปหิโน อฺจฺฉินฺนมุโถ ตาลาวตถุโกโต อนภาวํ กโต อายตฺตฺอินุปรุปาท-
ฐมฺโมติ ฯ อามนุตา ฯ หลฺจิ อรหโต ราโค ปหิโน อฺจฺฉินฺนมุโถ
तालาวตถุโกโต อนภาวํ กโต อายตฺตฺอินุปรุปาทฐมฺโม โน วต เร
วตฺตพฺเพ อตถิ อรหโต อญญาณนุติ ฯเปฯ นนุ อรหโต โทโส
ปหิโน ฯเปฯ โมโห ปหิโน ฯเปฯ อนตฺตปฺปํ ปหิณํ อฺจฺฉินฺนมุถิ
तालาวตถุโกติ อนภาวํ กติ อายตฺตฺอินุปรุปาทฐมฺมนุติ ฯ อามนุตา ฯ
หลฺจิ อรหโต อนตฺตปฺปํ ปหิณํ อฺจฺฉินฺนมุถิ ตาลาวตถุโกติ อนภาวํ กติ
อายตฺตฺอินุปรุปาทฐมฺมิ โน วต เร วตฺตพฺเพ อตถิ อรหโต
อญญาณนุติ ฯ

[๕๐๒] อตถิ อรหโต อญญาณนุติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ อรหโต
รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิโต ฯเปฯ โพชฺฌงฺกา ภาวิตาติ ฯ
อามนุตา ฯ หลฺจิ อรหโต รากปฺปหานาย โพชฺฌงฺกา ภาวิตา
โน วต เร วตฺตพฺเพ อตถิ อรหโต อญญาณนุติ ฯ=

[๕๐๓] อตถิ อรหโต อญญาณนุติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ อรหโต
โทสปฺปหานาย ฯเปฯ อนตฺตปฺปํปฺปหานาย มคฺโค ภาวิโต ฯเปฯ

โพชฌงกา ภาวิตาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลงฺจิ อรหโต อโนตฺตปฺปปหานาย

โพชฌงกา ภาวิตา โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ

อรหโต อญฺญาณนฺติ ฯ

[๕๐๔] อตฺถิ อรหโต อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อรหา

วितฺราโค วิตฺโทโส วิตฺโมโห ฯเปฯ สจฺฉิกาทพฺพิ สจฺฉิกตฺนฺติ ฯ

อามนฺตา ฯ หลงฺจิ อรหา วิตฺราโค ฯเปฯ สจฺฉิกาทพฺพิ สจฺฉิกตฺ

โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต อญฺญาณนฺติ ฯ

[๕๐๕] อตฺถิ อรหโต อญฺญาณนฺติ ฯ สขมฺมกุสลสฺส อรหโต

อตฺถิ อญฺญาณํ ปรชฺชมฺมกุสลสฺส อรหโต นตฺถิ อญฺญาณนฺติ ฯ

สขมฺมกุสลสฺส อรหโต อตฺถิ อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปรชฺชมฺมกุสลสฺส

อรหโต อตฺถิ ๑ อญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๖] ปรชฺชมฺมกุสลสฺส อรหโต นตฺถิ อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ

สขมฺมกุสลสฺส อรหโต อตฺถิ อญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๗] สขมฺมกุสลสฺส อรหโต ราโค ปหิโน อตฺถิ ตสฺส

อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปรชฺชมฺมกุสลสฺส อรหโต ราโค ปหิโน

อตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๘] สขมฺมกุสลสฺส อรหโต โทโส ปหิโน โมโห ปหิโน

ฯเปฯ อโนตฺตปฺป ปหิโน อตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ

ปรชฺชมฺมกุสลสฺส อรหโต อโนตฺตปฺป ปหิโน อตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ

น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

#๑ ม. นตฺถิ

[๕๐๕] สหุมมกุสลสฺส อรหโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตโต
ฯเปฯ โปชฌงฺกา ภาวิตา อตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปฺรหฺมมกุสลสฺส อรหโต รากปฺปหานาย โปชฌงฺกา ภาวิตา อตฺถิ
ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๖] สหุมมกุสลสฺส อรหโต โทสปฺปหานาย ฯเปฯ
อนฺตตปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตโต ฯเปฯ โปชฌงฺกา ภาวิตา อตฺถิ
ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปฺรหฺมมกุสลสฺส อรหโต
อนฺตตปฺปหานาย โปชฌงฺกา ภาวิตา อตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๗] สหุมมกุสโล อรหา วิตรราโค วิตโทโส วิตโมโห ฯเปฯ
สจฺจิกาทพฺพิ สจฺจิกตฺติ อตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปฺรหฺมมกุสโล อรหา วิตรราโค ฯเปฯ สจฺจิกาทพฺพิ สจฺจิกตฺติ อตฺถิ
ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๘] ปฺรหฺมมกุสลสฺส อรหโต ราโค ปหฺินโน นตฺถิ ตสฺส
อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สหุมมกุสลสฺส อรหโต ราโค ปหฺินโน
นตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๙] ปฺรหฺมมกุสลสฺส อรหโต โทโส ปหฺินโน ฯเปฯ อนฺตตปฺป
ปหฺินโน นตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สหุมมกุสลสฺส อรหโต
อนฺตตปฺป ปหฺินโน นตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๐] ปฺรหฺมมกุสลสฺส อรหโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตโต

ฯเปฯ โภชฌงฺกา ภาวิตา ฯเปฯ อโนตฺตปฺปฺปหานาย มคฺโค ภาวิต
ฯเปฯ โภชฌงฺกา ภาวิตา นตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
สธมฺมกฺุสลสฺส อรหโต อโนตฺตปฺปฺปหานาย โภชฌงฺกา ภาวิตา
นตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๕] ปรชมฺมกฺุสโล อรหา วีตฺราโค วีตฺโทโส วีตฺโมโห
ฯเปฯ สจฺฉนิกาทพฺพิ สจฺฉนิกตํ นตฺถิ ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
สธมฺมกฺุสโล อรหา วีตฺราโค ฯเปฯ สจฺฉนิกาทพฺพิ สจฺฉนิกตํ นตฺถิ
ตสฺส อญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๖] อตฺถิ อรหโต อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา ชานตฺวาทํ ภิกฺขเว ปสฺสโต อาสวานํ ขยํ วทามิ โน
อชานโต โน อปสฺสโต กิณฺจ ภิกฺขเว ชานโต ก็ ปสฺสโต
อาสวานํ ขโย โหติ อิติ รูปํ อิติ รูปสฺส สมฺทโย อิติ รูปสฺส
อตฺถงฺกโม อิติ เวทนา ฯเปฯ อิติ สญฺญา ฯเปฯ อิติ สงฺขารา
ฯเปฯ อิติ วิญฺญาณํ อิติ วิญฺญาณสฺส สมฺทโย อิติ วิญฺญาณสฺส
อตฺถงฺกโมติ เอวํ โข ภิกฺขเว ชานโต เอวํ ปสฺสโต อาสวานํ
ขโย โหตีติ ๑ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น
วตฺตพฺพิ อตฺถิ อรหโต อญฺญาณนฺติ ฯ

[๕๑๗] อตฺถิ อรหโต อญฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา ชานตฺวาทํ ภิกฺขเว ปสฺสโต อาสวานํ ขยํ วทามิ โน
#๑ ส. ข. ๑๓๖ ฯ

อชานโต โน อปสฺสโต กิณฺจ ภิกฺขเว ชานโต ก็ ปสฺสโต อาสวานํ
ขโย โหติ อิทํ ทุกฺขนฺตํ ภิกฺขเว ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหติ
อัยํ ทุกฺขสมุทฺโยติ ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหติ อัยํ ทุกฺขนิโรธโรติ
ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหติ อัยํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทาติ
ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหติ เอวํ โข ภิกฺขเว
ชานโต เอวํ ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหตีติ ๑ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต อญฺเณณฺตํ ฯ

[๕๑๘] อตฺถิ อรหโต อญฺเณณฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา สพฺพํ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ
อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย สพฺพญฺจ โข ภิกฺขเว อภิชานํ ปริชานํ วิราชยํ
ปฺปชหํ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเยติ ๒ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต อญฺเณณฺตํ ฯ

[๕๑๙] อตฺถิ อรหโต อญฺเณณฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา

สหาวิสฺส ทสฺสนสมฺปทาย
ตยสฺส ชมฺมา ชหิตา ภวนฺติ
สกุทายทิกฺกุจฺจ วิจิจฺจนิตฺตญฺจ
สีลพฺพตํ วาปี ยทตฺถิ กิณฺจ
จตุหฺปาเยหิ จ วิปฺปมฺตฺโต
นจภิจานานิ อภพฺโพ กาคฺคฺนฺตํ ๓

#๑ สํ. นิตาน. ๓๕. ๒. สํ. สพฺยตฺน. ๒๑ ฯ ๓. พุ. สฺ. ๓๖๕.

อตถเว สุตตनुโตติ ฯ อามนตา ฯ เตน หิ น วตตพพ อตถิ
อรหโต อญญานนติ ฯ

[๕๒๐] อตถิ อรหโต อญญานนติ ฯ อามนตา ฯ นนุ วุตตํ
ภควตา ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย อริยสาวกสฺส วิรชํ วีตมถิ ฐมฺมจกฺขุ
อุทปาติ ยํ กิลฺลิจิ สมุทฺยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ
สท ทสฺสนุปฺปาทา ภิกฺขเว อริยสาวกสฺส ตีณิ สลฺยโลชนานิ ปหฺยณฺติ
สทกฺกายทิกฺกฺขิ วิจิจฺจนา สึลฺลพฺพตปฺรามาโสติ อตถเว สุตตनुโตติ ฯ
อามนตา ฯ เตน หิ น วตตพพ อตถิ อรหโต อญญานนติ ฯ

[๕๒๑] น วตตพพ อตถิ อรหโต อญญานนติ ฯ อามนตา ฯ
นนุ อรหา อิตฺถิปฺริสํ นามโคตฺตํ น ชานเยย มคฺคามคฺคิ น
ชานเยย ตินฺนทฺทจฺจวนปฺปตีนิ นามิ น ชานเยยยาติ ฯ อามนตา ฯ
หลฺลิจิ อรหา อิตฺถิปฺริสํ นามโคตฺตํ น ชานเยย มคฺคามคฺคิ
น ชานเยย ตินฺนทฺทจฺจวนปฺปตีนิ นามิ น ชานเยย เตน วต เร
วตตพเพ อตถิ อรหโต อญญานนติ ฯ อรหา อิตฺถิปฺริสํ นามโคตฺตํ
น ชานเยย มคฺคามคฺคิ น ชานเยย ตินฺนทฺทจฺจวนปฺปตีนิ นามิ
น ชานเยยยาติ อตถิ อรหโต อญญานนติ ฯ อามนตา ฯ อรหา
โสตปาตฺตติผลิ วา สกทาคามิผลิ วา อนาคามิผลิ วา อรหตฺตํ
วาน ชานเยยยาติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

อญญานกถา ฯ

กงขากถา

[๕๒๒] อตถิ อรหโต กงขาคิ ฯ อามนุตตา ฯ อตถิ อรหโต
วิจิจจณา วิจิจจณาปริยฎจันัน วิจิจจณาสญโลชนัน วิจิจจณานิวรรณนติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๒๓] นตถิ อรหโต วิจิจจณา วิจิจจณาปริยฎจันัน วิจิจจณาสญโลชนัน
วิจิจจณานิวรรณนติ ฯ อามนุตตา ฯ หลจิ นตถิ อรหโต
วิจิจจณา วิจิจจณาปริยฎจันัน วิจิจจณาสญโลชนัน วิจิจจณานิวรรณ
โน วต เร วตตพเพ อตถิ อรหโต กงขาคิ ฯ

[๕๒๔] อตถิ ปุถุชชนสส กงขา อตถิ ตสส วิจิจจณา วิจิจจณา
ปริยฎจันัน วิจิจจณาสญโลชนัน วิจิจจณานิวรรณนติ ฯ อามนุตตา ฯ
อตถิ อรหโต กงขา อตถิ ตสส วิจิจจณา วิจิจจณาปริยฎจันัน
วิจิจจณาสญโลชนัน วิจิจจณานิวรรณนติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๒๕] อตถิ อรหโต กงขา นตถิ ตสส วิจิจจณา วิจิจจณาปริยฎจันัน
วิจิจจณาสญโลชนัน วิจิจจณานิวรรณนติ ฯ อามนุตตา ฯ
อตถิ ปุถุชชนสส กงขา นตถิ ตสส วิจิจจณา วิจิจจณาปริยฎจันัน
วิจิจจณาสญโลชนัน วิจิจจณานิวรรณนติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๒๖] อตถิ อรหโต กงขาคิ ฯ อามนุตตา ฯ อตถิ อรหโต
สคถริ กงขา ฐมเม กงขา สงเม กงขา สิกขาย กงขา
ปุพพนเต กงขา อปรนเต กงขา ปุพพนตาปรนเต กงขา
อิทปปจจยตาปฎิจจสมุปปนเนสสุ ฐมเมสุ กงขาคิ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๒๗] นตฺถิ อรหโต สตฺถริ กงฺขา ฌมฺเม กงฺขา สงฺฆเม
กงฺขา ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ กงฺขาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ นตฺถิ อรหโต สตฺถริ กงฺขา ฌมฺเม กงฺขา
ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ กงฺขา โน วัต
เร วัตตพฺเพ อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ

[๕๒๘] อตฺถิ ปุณฺณชนฺสฺส กงฺขา อตฺถิ ตสฺส สตฺถริ กงฺขา
ฌมฺเม กงฺขา ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ
กงฺขาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อรหโต กงฺขา อตฺถิ ตสฺส สตฺถริ
กงฺขา ฌมฺเม กงฺขา ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ
ฌมฺเมสุ กงฺขาติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๒๙] อตฺถิ อรหโต กงฺขา นตฺถิ ตสฺส สตฺถริ กงฺขา
ฌมฺเม กงฺขา ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ
กงฺขาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ ปุณฺณชนฺสฺส กงฺขา นตฺถิ ตสฺส
สตฺถริ กงฺขา ฌมฺเม กงฺขา ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ
ฌมฺเมสุ กงฺขาติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๓๐] อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อรหโต
ราโค ปหฺินโน อฺจฺฉินฺนฺมฺโล ตาลาวตฺถุโก โอนภาวํ กโต อายตี-
อนฺนุปฺปาทชฺมฺโมติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อรหโต ราโค ปหฺินโน อฺจฺฉินฺนฺมฺโล
तालาวตฺถุโก โอนภาวํ กโต อายตีอนฺนุปฺปาทชฺมฺโม ฯ โน วัต เร
วัตตพฺเพ อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ

[๕๑๑] อตุถิ อรหโต กงฺขาทิ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ อรหโต
โทโส ปหิโน ฯเปฯ โมโห ปหิโน ฯเปฯ อนฺตตปฺปี ปหิโน
ฯเปฯ รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺโต ฯเปฯ โปชฌงฺกา ภาวิตฺตา
ฯเปฯ โทสปฺปหานาย ฯเปฯ อนฺตตปฺปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺโต
ฯเปฯ โปชฌงฺกา ภาวิตฺตา ฯเปฯ นนุ อรหา วิตรากฺโค วิตโทโส
ฯเปฯ สจฺจิกถพฺพํ สจฺจิกถนฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิ อรหา
วิตรากฺโค วิตโทโส ฯเปฯ สจฺจิกถพฺพํ สจฺจิกถํ โน วต เร
วตฺตพฺเพ อตุถิ อรหโต กงฺขาทิ ฯ

[๕๑๒] อตุถิ อรหโต กงฺขาทิ ฯ สธมฺมกุสลสฺส อรหโต อตุถิ
กงฺขา ปฺรธมฺมกุสลสฺส อรหโต นตฺถิ กงฺขาทิ ฯ สธมฺมกุสลสฺส
อรหโต อตุถิ กงฺขาทิ ฯ อามนฺตา ฯ ปฺรธมฺมกุสลสฺส อรหโต อตุถิ
กงฺขาทิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๓] ปฺรธมฺมกุสลสฺส อรหโต นตฺถิ กงฺขาทิ ฯ อามนฺตา ฯ
สธมฺมกุสลสฺส อรหโต นตฺถิ กงฺขาทิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๔] สธมฺมกุสลสฺส อรหโต รากฺโค ปหิโน อตุถิ ตสฺส
กงฺขาทิ ฯ อามนฺตา ฯ ปฺรธมฺมกุสลสฺส อรหโต รากฺโค ปหิโน
อตุถิ ตสฺส กงฺขาทิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๕] สธมฺมกุสลสฺส อรหโต โทโส ปหิโน ฯเปฯ โมโห
ปหิโน ฯเปฯ อนฺตตปฺปี ปหิโน ฯเปฯ รากปฺปหานาย มคฺโค
ภาวิตฺโต ฯเปฯ โปชฌงฺกา ภาวิตฺตา ฯเปฯ โทสปฺปหานาย ฯเปฯ

อโนตตปุปฺพานาย มคฺโค ภาวิตฺ ๕เปฯ โภชฌงฺกา ภาวิตา ๕เปฯ

[๕๑๖] สขมฺมกุสลโ อรหา วิตราคโ วิตโทโส ๕เปฯ สจฺจิกาทพฺพิ
สจฺจิกตํ อตฺถิ ตสฺส กงฺขาทิ ๕ อามนฺตา ๕ ปรัชมฺมกุสลโ อรหา
วิตราคโ วิตโทโส ๕เปฯ สจฺจิกาทพฺพิ สจฺจิกตํ อตฺถิ ตสฺส
กงฺขาทิ ๕ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๕เปฯ

[๕๑๗] ปรัชมฺมกุสลสฺส อรหโต ราโค ปหีนโน นตฺถิ ตสฺส
กงฺขาทิ ๕ อามนฺตา ๕ สขมฺมกุสลสฺส อรหโต ราโค ปหีนโน
นตฺถิ ตสฺส กงฺขาทิ ๕ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๕เปฯ

[๕๑๘] ปรัชมฺมกุสลสฺส อรหโต โทโส ปหีนโน ๕เปฯ โมโห
ปหีนโน ๕เปฯ อโนตตปฺปิ ปหีนํ ๕เปฯ รากปฺพานาย มคฺโค
ภาวิตฺ ๕เปฯ โภชฌงฺกา ภาวิตา ๕เปฯ โทสปฺพานาย ๕เปฯ
อโนตตปฺปปานาย มคฺโค ภาวิตฺ ๕เปฯ โภชฌงฺกา ภาวิตา ๕เปฯ

[๕๑๙] ปรัชมฺมกุสลโ อรหา วิตราคโ วิตโทโส ๕เปฯ สจฺจิกาทพฺพิ
สจฺจิกตํ นตฺถิ ตสฺส กงฺขาทิ ๕ อามนฺตา ๕ สขมฺมกุสลโ
อรหา วิตราคโ วิตโทโส ๕เปฯ สจฺจิกาทพฺพิ สจฺจิกตํ นตฺถิ
ตสฺส กงฺขาทิ ๕ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๕เปฯ

[๕๒๐] อตฺถิ อรหโต กงฺขาทิ ๕ อามนฺตา ๕ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา ชานตฺวาทํ ภิกฺขเว ปสฺสโต อาสวานํ ขยฺ วทามิ โน
อชานโต โน อปสฺสโต ภิกฺขเว ชานโต ก็ ปสฺสโต อาสวานํ
ขโย โหติ อิติ รูปํ ๕เปฯ อิติ วิญฺญาณสฺส อตฺถงฺคโมติ เอวํ

โฆ ภิกขเว ชานโต เอวํ ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหตีติ อตฺเถว
สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ

[๕๔๑] อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา ชานตฺวาทํ ภิกขเว ปสฺสโต อาสวานํ ขยํ วทามิ โน
อชานโต โน อปสฺสโต กิณฺจ ภิกขเว ชานโต ก็ ปสฺสโต อาสวานํ
ขโย โหติ อิทํ ทฺวขฺนฺติ ภิกขเว ฯเปฯ อยํ ทฺวขฺนฺติโรชคามินิปฏิปทาติ
ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหติ เอวํ โฆ ภิกขเว ชานโต เอวํ
ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหตีติ อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ

[๕๔๒] อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา สพฺพํ ภิกขเว อนภิชานํ อปริชานํ อวิราชยํ อปฺปชหํ
อภพฺโพ ทฺวขฺกขยาย สพฺพนฺจ โฆ ภิกขเว อภิชานํ ปริชานํ
วิราชยํ ปชหํ ภพฺโพ ทฺวขฺกขยายาติ ๑ อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯร

[๕๔๓] อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา สหาวสฺส ทสฺสนสมฺปทาย ฯเปฯ ฉจาภิจานานิ อภพฺโพ
กาคฺนฺติ อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ
อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ

[๕๔๔] อตฺถิ อรหโต กงฺขาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา ยสฺมี ภิกขเว สมเย อริยสวากสฺส วิรชํ วิตมถํ ฐมฺมจกฺขุ
#๑ ส. สพฺยตฺน. ๒๑.

อุทปาติ ยัม กิณฺจิ สมุทฺยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ สห
ทสฺสนุปฺปาทา ภิกฺขเว อริยสวากสฺส ตีณิ สญฺโฆชนานิ ปหิยฺนฺติ
สกุทายทิกฺขุจि วิจิกิณฺณา สีลพฺพตปฺรามาสติ อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพิ อตุติ อรหฺโต กงฺขาทิ ฯ

[๕๔๕] อตุติ อรหฺโต กงฺขาทิ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา

ยทา หเว ปาตุภวฺนฺติ ธมฺมา
อาตานิโน ฌายโต พฺราหฺมณสฺส
อดสฺส กงฺขา วปยฺนฺติ สพฺพา
ยโต ปชานาติ สเหตุธมฺมนฺติ
ยทา หเว ปาตุภวฺนฺติ ธมฺมา
อาตานิโน ฌายโต พฺราหฺมณสฺส
อดสฺส กงฺขา วปยฺนฺติ สพฺพา
ยโต ขยํ ปจฺจยฺนํ อเวทิติ
ยทา หเว ปาตุภวฺนฺติ ธมฺมา
อาตานิโน ฌายโต พฺราหฺมณสฺส
วิธูปยํ ติกฺขุจติ มารเสนํ
สุริโยว โอบาสยมนฺตลิกฺขนฺติ ๑
ยา กาจิ กงฺขา อิท วา หุริ วา
สกวเวทียา วา ปฺรเวทียา วา

#๑ พุ. อุ. ๖๔ ฯ

ฌายีโน ตา ปชหนฺติ สพฺพา

อาตปปีโน พุรหฺมจริยิ จรฺนฺตาติ ๑

เย กงฺขา สมตฺตีกกนฺตา กงฺขาทฺเตสุ ปาณิสฺสุ

อัสสยา วิสฺยตฺตา เตสุ ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ

เอตาทิสึ ฐมฺมปกาสนฺตฺถ

กิณฺนุ ตตฺถ กงฺขติ โกจิ สาวโก ๒

นิตฺตติณฺโณหฺม วิจิกิจฺจณฺนินฺ

พุทฺธํ นมสฺสาม ชินฺนํ ชนินฺนทาติ ๓

อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตนฺ หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ
อรหฺโต กงฺขาติ ๑

[๕๔๖] น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหฺโต กงฺขาติ ๑ อามนฺตา ๑ นนฺ
อรหา อิตฺถิปฺริสํณํ นามโคตฺเต กงฺเขยฺย มคฺคามคฺเค กงฺเขยฺย
ติณฺนกุจฺจวณฺปฺตินฺ นาม กงฺเขยฺยาติ ๑ อามนฺตา ๑ หนฺจิจิ อรหา
อิตฺถิปฺริสํณํ นามโคตฺเต กงฺเขยฺย มคฺคามคฺเค กงฺเขยฺย ตินฺนกุจฺจวณฺปฺตินฺ
นาม กงฺเขยฺย เตนฺ วตฺ เร วตฺตพฺพเพ อตฺถิ อรหฺโต
กงฺขาติ ๑ อรหา อิตฺถิปฺริสํณํ นามโคตฺเต กงฺเขยฺย มคฺคามคฺเค
กงฺเขยฺย ตินฺนกุจฺจวณฺปฺตินฺ นาม กงฺเขยฺยาติ อตฺถิ อรหฺโต
กงฺขาติ ๑ อามนฺตา ๑ อรหา โสตาปฺตฺติผลฺเล วา สกทาคามิผลฺเล วา
อนาคามิผลฺเล วา อรหฺตฺเต วา กงฺเขยฺยาติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺพเพ ๑เป ๑
กงฺขากถา ๑

#๑ พุ. อุ. ๑๓๖ ๑ ๒ ม. น ตตฺถ ก็ กงฺขาติ โกจิ สาวโก. ๓ ที. ม. ๓๒๕ ๑

ประวัติารณาถา

[๕๔๗] อตฺถิ อรหโต ประวัติารณาติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา
ปรเนยฺโย ปรปตฺตติโย ปรปจฺจโย ปรปฏฺวิพทฺธญฺญ น ชานาติ น
ปสฺสตี สมนฺมุพฺุโห อสมฺปชาโนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺุเพ ฯเปฯ

[๕๔๘] นนุ อรหา น ปรเนยฺโย น ปรปตฺตติโย น ปรปจฺจโย
น ปรปฏฺวิพทฺธญฺญ ชานาติ ปสฺสตี อสมฺมุพฺุโห สมนฺปชาโนติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจจิ อรหา น ปรเนยฺโย น ปรปตฺตติโย น ปรปจฺจโย
น ปรปฏฺวิพทฺธญฺญ ชานาติ ปสฺสตี อสมฺมุพฺุโห สมนฺปชาโน โน
วต เรวตฺตพฺุเพ อตฺถิ อรหโต ประวัติารณาติ ฯ

[๕๔๙] อตฺถิ ปุณฺุชฺชนสฺส ประวัติารณา โส จ ปรเนยฺโย
ปรปตฺตติโย ปรปจฺจโย ปรปฏฺวิพทฺธญฺญ น ชานาติ น ปสฺสตี สมนฺมุพฺุโห
อสมฺปชาโนติ ๑ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อรหโต ประวัติารณา โส จ
ปรเนยฺโย ปรปตฺตติโย ปรปจฺจโย ปรปฏฺวิพทฺธญฺญ น ชานาติ น ปสฺสตี
สมนฺมุพฺุโห อสมฺปชาโนติ ๒ ฯ น เหวํ วตฺตพฺุเพ ฯเปฯ

[๕๕๐] อตฺถิ อรหโต ประวัติารณา โส จ น ปรเนยฺโย
น ปรปตฺตติโย น ปรปจฺจโย น ปรปฏฺวิพทฺธญฺญ ชานาติ ปสฺสตี
อสมฺมุพฺุโห สมนฺปชาโนติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ ปุณฺุชฺชนสฺส ประวัติารณา
โส จ น ปรเนยฺโย น ปรปตฺตติโย น ปรปจฺจโย น ปรปฏฺวิพทฺธญฺญ
ชานาติ ปสฺสตี อสมฺมุพฺุโห สมนฺปชาโนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺุเพ ฯเปฯ

#๑. ๒. ย. อสมฺมุพฺุโห สมนฺปชาโน.

[๕๕๑] อตฺถิ อรหโต ปรวิตารณาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อรหโต
สตฺถริ ปรวิตารณา ฌมฺเม ปรวิตารณา สฺงฺฆเม ปรวิตารณา
สิกฺขาย ปรวิตารณา ปุพฺพนฺเต ปรวิตารณา อปรนฺเต ปรวิตารณา
ปุพฺพนฺตาปรนฺเต ปรวิตารณา อิทฺปปจฺจยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ
ฌมฺเมสุ ปรวิตารณาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๒] นตฺถิ อรหโต สตฺถริ ปรวิตารณา ฌมฺเม ปรวิตารณา
ฯเปฯ อิทฺปปจฺจยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ ปรวิตารณาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจฺจิ นตฺถิ อรหโต สตฺถริ ปรวิตารณา ฌมฺเม
ปรวิตารณา ฯเปฯ อิทฺปปจฺจยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ ปรวิตารณา
โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต ปรวิตารณาติ ฯ

[๕๕๓] อตฺถิ ปุณฺธุชนฺสฺส ปรวิตารณา อตฺถิ ตสฺส สตฺถริ
ปรวิตารณา ฌมฺเม ปรวิตารณา ฯเปฯ อิทฺปปจฺจยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ
ฌมฺเมสุ ปรวิตารณาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อรหโต
ปรวิตารณา อตฺถิ ตสฺส สตฺถริ ปรวิตารณา ฌมฺเม ปรวิตารณา
ฯเปฯ อิทฺปปจฺจยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ ปรวิตารณาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๔] อตฺถิ อรหโต ปรวิตารณา นตฺถิ ตสฺส สตฺถริ
ปรวิตารณา ฌมฺเม ปรวิตารณา ฯเปฯ อิทฺปปจฺจยตาปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ
ฌมฺเมสุ ปรวิตารณาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ ปุณฺธุชนฺสฺส
ปรวิตารณา นตฺถิ ตสฺส สตฺถริ ปรวิตารณา ฌมฺเม ปรวิตารณา

ฯเปฯ อิทปฺปจฺยตาปฏิจฺจสมฺปนฺเนสุ ชมฺเมสุ ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๕] อตฺถิ อรหฺโต ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อรหฺโต ราโค ปฺหิโน อฺจฺฉินฺนฺมฺโโล ตาถาวตฺถุโกโต อนภาวํ กโต
อายตฺตฺอินฺนฺปฺปาทชฺมฺโมติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อรหฺโต ราโค ปฺหิโน
อฺจฺฉินฺนฺมฺโโล ตาถาวตฺถุโกโต อนภาวํ กโต อายตฺตฺอินฺนฺปฺปาทชฺมฺโม ฯ โน
วัต เร วัตตพฺเพ ฯ อตฺถิ อรหฺโต ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯเปฯ นนุ อรหฺโต
โทโส ปฺหิโน ฯเปฯ โมหิ ปฺหิโน ฯเปฯ อโนตฺตปฺปปี ปฺหิโน ฯเปฯ

[๕๕๖] นนุ อรหฺโต รากปฺปหานาย มคฺโค ภาวิตฺโต ฯเปฯ
โพชฺฌงฺกา ภาวิตฺตา ฯเปฯ โทสปฺปหานาย ฯเปฯ อโนตฺตปฺปปฺปหานาย
มคฺโค ภาวิตฺโต ฯเปฯ โพชฺฌงฺกา ภาวิตฺตา ฯเปฯ

[๕๕๗] นนุ อรหฺตา วิตรฺราโค วิตฺโทโส ฯเปฯ สจฺฉนฺนิกาทพฺพิ
สจฺฉนฺนิกตฺนฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อรหฺตา วิตรฺราโค วิตฺโทโส ฯเปฯ
สจฺฉนฺนิกาทพฺพิ สจฺฉนฺนิกตฺ โน วัต เร วัตตพฺเพ อตฺถิ อรหฺโต ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯ

[๕๕๘] อตฺถิ อรหฺโต ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯ สชฺมฺมกฺกุสลสฺส อรหฺโต
อตฺถิ ปฺรวิทฺตารณฺตติ ปฺรชฺมฺมกฺกุสลสฺส อรหฺโต นตฺถิ ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯ
สชฺมฺมกฺกุสลสฺส อรหฺโต อตฺถิ ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ ปฺรชฺมฺมกฺกุสลสฺส
อรหฺโต อตฺถิ ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๙] ปฺรชฺมฺมกฺกุสลสฺส อรหฺโต นตฺถิ ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯ
อามนฺตา ฯ สชฺมฺมกฺกุสลสฺส อรหฺโต นตฺถิ ปฺรวิทฺตารณฺตติ ฯ

เหว วดตพเพ ฯเปฯ

[๕๖๐] สขมมกุสลสุส อรหโต ราโค ปหีนโน อตุถิ ตสุส
ปรวิตารณาติ ฯ อามนุตา ฯ ปรขมมกุสลสุส อรหโต ราโค ปหีนโน
อตุถิ ตสุส ปรวิตารณาติ ฯ น เหว วดตพเพ ฯเปฯ

[๕๖๑] สขมมกุสลสุส อรหโต โทโส ปหีนโน ฯเปฯ โมโห
ปหีนโน ฯเปฯ อนนตุตปปปี ปหีนโน ฯเปฯ

[๕๖๒] สขมมกุสลสุส รากปปหานาย มกุโค ภาวิโต ฯเปฯ
โพชฌงกา ภาวิตา ฯเปฯ โทสปปปหานาย ฯเปฯ อนนตุตปปปปหานาย
มกุโค ภาวิโต ฯเปฯ โพชฌงกา ภาวิตา ฯเปฯ

[๕๖๓] สขมมกุสโล อรหา วิตราโค วิตโทโส ฯเปฯ สจฺจิกาทพฺพิ
สจฺจิกตฺ อตุถิ ตสุส ปรวิตารณาติ ฯ อามนุตา ฯ ปรขมมกุสโล
อรหา วิตราโค วิตโทโส วิตโมโห ฯเปฯ สจฺจิกาทพฺพิ สจฺจิกตฺ
อตุถิ ตสุส ปรวิตารณาติ ฯ น เหว วดตพเพ ฯเปฯ

[๕๖๔] ปรขมมกุสลสุส อรหโต ราโค ปหีนโน นตุถิ ตสุส
ปรวิตารณาติ ฯ อามนุตา ฯ สขมมกุสลสุส อรหโต ราโค ปหีนโน
นตุถิ ตสุส ปรวิตารณาติ ฯ น เหว วดตพเพ ฯเปฯ ปรขมมกุสลสุส
อรหโต โทโส ปหีนโน ฯเปฯ โมโห ปหีนโน ฯเปฯ อนนตุตปปปี
ปหีนโน ฯเปฯ

[๕๖๕] ปรขมมกุสลสุส รากปปหานาย มกุโค ภาวิโต ฯเปฯ
โพชฌงกา ภาวิตา ฯเปฯ โทสปปปหานานาย ฯเปฯ อนนตุตปปป-

ปหานาย มคฺโค ภาวิตฺโต ฯเปฯ โปชฌงฺกา ภาวิตฺตา ฯเปฯ

[๕๖๖] ปรัชมมกุสโล อรหา วีตฺราโค วีตฺโทโส วีตฺโมโห ฯเปฯ
สจฺจิกาทพฺพิ สจฺจิกตํ นตฺถิ ตสฺส ปรวิตารณาติ ฯ อามนฺตา ฯ
สธมฺมกุสโล อรหา วีตฺราโค วีตฺโทโส ฯเปฯ สจฺจิกาทพฺพิ สจฺจิกตํ
นตฺถิ ตสฺส ปรวิตารณาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๗] อตฺถิ อรหโต ปรวิตารณาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วตฺตํ ภควตา ชานตฺวาทํ ภิกฺขเว ปสฺสโต อาสวานํ ขยํ วทามิ
โน อชานโต โน อปสฺสโต กิณฺจ ภิกฺขเว ชานโต ก็ ปสฺสโต
อาสวานํ ขโย โหติ ฯ อิติ รุปี ฯเปฯ อิติ วิญฺญาณสฺส อตฺถงฺกโมติ
เอวํ โข ภิกฺขเว ชานโต เอวํ ปสฺสโต อาสวานํ ขโย โหตีติ
อตฺถเว สุตฺตฺนโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพิ อตฺถิ
อรหโต ปรวิตารณาติ ฯ

[๕๖๘] อตฺถิ อรหโต ปรวิตารณาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วตฺตํ ภควตา ชานตฺวาทํ ภิกฺขเว ปสฺสโต อาสวานํ ขยํ วทามิ
โน อชานโต โน อปสฺสโต กิณฺจ ภิกฺขเว ชานโต ก็ ปสฺสโต
อาสวานํ ขโย โหติ อิทํ ทุกฺขนฺตฺติ ภิกฺขเว ชานโต ปสฺสโต
อาสวานํ ขโย โหติ อัยํ ทุกฺขสมฺมทโยติ ฯเปฯ อัยํ ทุกฺขนิโรธฺติ
ฯเปฯ อัยํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฺปฏิปทาติ ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ
ขโย โหติ เอวํ โข ภิกฺขเว ชานโต เอวํ ปสฺสโต อาสวานํ
ขโย โหตีติ อตฺถเว สุตฺตฺนโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น

#๑. สั. นิตาน. ๓๕.

วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต ปรีวตารณาคี ฯ

[๕๖๕] อตฺถิ อรหโต ปรีวตารณาคี ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วตฺตํ ภควตา สพฺพํ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปรีชานํ อวिरาษยํ อปฺปชหํ
อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาย สพฺพญฺจ โข ภิกฺขเว อภิชานํ ปรีชานํ
วिरาษยํ ปชหํ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยายาคี ๑ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต ปรีวตารณาคี ฯ

[๕๗๐] อตฺถิ อรหโต ปรีวตารณาคี ฯ อามนฺตา ฯ นนุ วตฺตํ
ภควตา สหาวสฺส ทสฺสนสมฺปทาย ฯเปฯ ฉ จาภิจานานิ อภพฺโพ
กาตฺตฺนฺติ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ
อตฺถิ อรหโต ปรีวตารณาคี ฯ

[๕๗๑] อตฺถิ อรหโต ปรีวตารณาคี ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วตฺตํ ภควตา ยสฺมี ภิกฺขเว สมเย อริยสาวกสฺส วิรชํ วิตมถํ
ธมฺมจกฺขุ อฺทปาที ยํ กิณฺจิ สมฺทยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ
สทฺ ทสฺสนฺปฺปาทา ภิกฺขเว อริยสาวกสฺส ตีณิ สยฺโลชนานิ ปหฺยฺนฺติ
สทฺกายทิกฺขุจิ วิจิกฺขณา สีลพฺพตฺปฺรามาสฺสตี อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต ปรีวตารณาคี ฯ

[๕๗๒] อตฺถิ อรหโต ปรีวตารณาคี ฯ อามนฺตา ฯ นนุ วตฺตํ
ภควตา

นาหิ คมฺิสฺสามิ ปโมจนาถ

กถํกถิ โธตถ กณฺจิ โสเก ๒

#๑. ส. สพฺยตฺน. ๒๑. ๒. ม. กถํกถิ เตน กิณฺจิ โสเก.

ธมฺมณฺจ เสฏฺฐํ อภิขานมาโน

เอวํ ตูวํ โอมมิมฺนุตเรสีติ ๑

อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ อตฺถิ
อรหโต ปรวิตารณาติ ฯ

[๕๗๓] น วตฺตพฺพํ อตฺถิ อรหโต ปรวิตารณาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ อรหโต อิตฺถิปฺริสํ นามโคตฺตํ ปเร วิตฺตาเรยฺยํ มคฺคามคฺคํ
ปเร วิตฺตาเรยฺยํ ติณฺณกฺกุจฺจวนปฺปตีนํ นามํ ปเร วิตฺตาเรยฺยุนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อรหโต อิตฺถิปฺริสํ นามโคตฺตํ ปเร วิตฺตาเรยฺยํ
มคฺคามคฺคํ ปเร วิตฺตาเรยฺยํ ติณฺณกฺกุจฺจวนปฺปตีนํ นามํ ปเร
วิตฺตาเรยฺยํ เตน วตฺเต วตฺตพฺพเพ อตฺถิ อรหโต ปรวิตารณาติ ฯ

[๕๗๔] อรหโต อิตฺถิปฺริสํ นามโคตฺตํ ปเร วิตฺตาเรยฺยํ มคฺคา
มคฺคํ ปเร วิตฺตาเรยฺยํ ติณฺณกฺกุจฺจวนปฺปตีนํ นามํ ปเร วิตฺตาเรยฺยุนฺติ
อตฺถิ อรหโต ปรวิตารณาติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต โสตาปตฺตฺติผลํ
วา สกทาคามิผลํ วา อนาคามิผลํ วา อรหตฺตํ วา ปเร วิตฺตาเรยฺยุนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺพเพ ฯเปฯ

ปรวิตารณาถา ฯ

#๑ พุ. ส. ๔๓๘ ฯ พุ. จ. ๘๕ ฯ

วชิเภทกถา

[๕๗๕] สมาปन्नสฺส อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺพตฺถ
สมาปन्नानํ อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๗๖] สมาปन्नสฺส อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺพทา
สมาปन्नानํ อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๗๗] สมาปन्नสฺส อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺเพถิ
สมาปन्नानํ อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๗๘] สมาปन्नสฺส อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺพสมาปตฺตีสุ
อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๗๙] สมาปन्नสฺส อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สมาปन्नสฺส
อตฺถิ กายเภทิโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๐] สมาปन्नสฺส นตฺถิ กายเภทิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สมาปन्नสฺส
นตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๑] สมาปन्नสฺส อตฺถิ วาจา อตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ สมาปन्नสฺส อตฺถิ กาโย อตฺถิ กายเภทิโตติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๒] สมาปन्नสฺส อตฺถิ กาโย นตฺถิ กายเภทิโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ สมาปन्नสฺส อตฺถิ วาจา นตฺถิ วชิเภทิโตติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๓] ทุกฺขนฺติ ชานนฺโต ทุกฺขนฺติ วาจิ ภาสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
สมฺทโยติ ชานนฺโต สมฺทโยติ วาจิ ภาสตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๔] ทุกฺขนฺติ ชานนฺโต ทุกฺขนฺติ วาจิ ภาสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นิโรโรติ ชานนฺโต นิโรโรติ วาจิ ภาสตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๕] ทุกฺขนฺติ ชานนฺโต ทุกฺขนฺติ วาจิ ภาสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
มกุโลติ ชานนฺโต มกุโลติ วาจิ ภาสตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๖] สมฺทโยติ ชานนฺโต น จ สมฺทโยติ วาจิ ภาสตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทุกฺขนฺติ ชานนฺโต น จ ทุกฺขนฺติ วาจิ ภาสตีติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๗] นิโรโรติ ชานนฺโต น จ นิโรโรติ วาจิ ภาสตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทุกฺขนฺติ ชานนฺโต น จ ทุกฺขนฺติ วาจิ ภาสตีติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๘] มกุโลติ ชานนฺโต น จ มกุโลติ วาจิ ภาสตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทุกฺขนฺติ ชานนฺโต น จ ทุกฺขนฺติ วาจิ ภาสตีติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๙] สฺมาปฺนฺนสฺส อตฺถิ วจีเกโทติ ฯ อามนฺตา ฯ ฅาณํ
กึโคจฺรณฺติ ฯ ฅาณํ สจฺจโคจฺรณฺติ ฯ โสถํ สจฺจโคจฺรณฺติ ฯ น
เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๙๐] สฺมาปฺนฺนสฺส อตฺถิ วจีเกโทติ ฯ อามนฺตา ฯ โสถํ
กึโคจฺรณฺติ ฯ โสถํ สทฺทโคจฺรณฺติ ฯ ฅาณํ สทฺทโคจฺรณฺติ ฯ น

เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๕๕๑] สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจเภโท ฌาณํ สจฺจโคจรํ
โสติ สทฺทโคจรนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ หนฺยจิ ฌาณํ สจฺจโคจรํ
โสติ สทฺทโคจรํ โน วัต เร วัตตพเพ สมาปนฺนสฺส อตฺถิ
วฺจเภโทติ ๑

[๕๕๒] สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจเภโท ฌาณํ สจฺจโคจรํ โสติ
สทฺทโคจรนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ ทฺวินฺนํ ผสฺसानํ ทฺวินฺนํ เวทนานํ
ทฺวินฺนํ สลฺยฌานํ ทฺวินฺนํ เจตนานํ ทฺวินฺนํ จิตฺตานํ สโมชานํ โหตีติ ๑
น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๕๕๓] สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจเภโทติ ๑ อามนฺตา ๑ ปจฺจวีกสิณํ
สมาปตฺตี สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจเภโทติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๕๕๔] สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจเภโทติ ๑ อามนฺตา ๑ อาโปกสิณํ
๑เป๑ เตชฺชกสิณํ วาโยกสิณํ นีลกสิณํ ปิตกสิณํ โลหิตกสิณํ
โอทาทกสิณํ สมาปตฺตี ๑เป๑ อากาसानญายตฺนํ วิญฺญาณญายตฺนํ
อากิญจญญายตฺนํ ๑เป๑ เนวสลฺยฌานาสลฺยฌายตฺนํ
สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจเภโทติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๕๕๕] ปจฺจวีกสิณํ สมาปตฺตี สมาปนฺนสฺส นตฺถิ วฺจเภโทติ ๑
อามนฺตา ๑ หนฺยจิ ปจฺจวีกสิณํ สมาปตฺตี สมาปนฺนสฺส นตฺถิ
วฺจเภโท โน วัต เร วัตตพเพ สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจเภโทติ ๑

[๕๕๖] อาโปกสิณํ ๑เป๑ โอทาทกสิณํ สมาปตฺตี ๑เป๑

อากาศานนุจายตน์ วิญญานนุจายตน์ อากิญจณนุจายตน์ ฯเปฯ
เนวสณนุจายตน์ สมนปนุสส นตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ เนวสณนุจายตน์ สมนปนุสส นตฺถิ วจฺเณโท โน
วต เร วตฺตพฺเพ สมนปนุสส อตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ

[๕๕๑] สมนปนุสส อตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ อามนฺตา ฯ โลกียํ
สมปตฺตํ สมนปนุสส อตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๒] สมนปนุสส อตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ อามนฺตา ฯ โลกียํ
ปรจฺมํ ฌานํ สมนปนุสส อตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ สมนปนุสส อตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ อามนฺตา ฯ โลกียํ ทฺตฺถิ
ฌานํ ฯเปฯ ตตฺถิ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถํ ฌานํ สมนปนุสส อตฺถิ
วจฺเณโทติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๓] โลกียํ สมปตฺตํ สมนปนุสส นตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ หณฺจิ โลกียํ สมปตฺตํ สมนปนุสส นตฺถิ วจฺเณโท
โน วต เร วตฺตพฺเพ สมนปนุสส อตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ

[๖๐๐] โลกียํ ปรจฺมํ ฌานํ สมนปนุสส นตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ หณฺจิ โลกียํ ปรจฺมํ ฌานํ สมนปนุสส นตฺถิ วจฺเณโท
โน วต เร วตฺตพฺเพ สมนปนุสส อตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ

[๖๐๑] โลกียํ ทฺตฺถิ ฌานํ ฯเปฯ ตตฺถิ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถํ
ฌานํ สมนปนุสส นตฺถิ วจฺเณโทติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิ โลกียํ
จตฺตถํ ฌานํ สมนปนุสส นตฺถิ วจฺเณโท โน วต เร วตฺตพฺเพ

สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ

[๖๐๒] โลกุตฺตรํ ปจฺมํ ฌานํ สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ โลกิยํ ปจฺมํ ฌานํ สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๐๓] โลกุตฺตรํ ปจฺมํ ฌานํ สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ โลกิยํ ทฺหิตฺยํ ฌานํ ตตฺถิยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถฺถิ
ฌานํ สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๐๔] โลกิยํ ปจฺมํ ฌานํ สมาปนฺนสฺส นตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ โลกุตฺตรํ ปจฺมํ ฌานํ สมาปนฺนสฺส นตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๐๕] โลกิยํ ทฺหิตฺยํ ฌานํ ตตฺถิยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถฺถิ ฌานํ
สมาปนฺนสฺส นตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ อามนฺตา ฯ โลกุตฺตรํ ปจฺมํ
ฌานํ สมาปนฺนสฺส นตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๐๖] โลกุตฺตรํ ปจฺมํ ฌานํ สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ โลกุตฺตรํ ทฺหิตฺยํ ฌานํ สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๐๗] โลกุตฺตรํ ปจฺมํ ฌานํ สมาปนฺนสฺส อตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ โลกุตฺตรํ ตตฺถิยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถฺถิ ฌานํ สมาปนฺนสฺส
อตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๐๘] โลกุตฺตรํ ทฺหิตฺยํ ฌานํ สมาปนฺนสฺส นตฺถิ วฺจึเภโทติ ฯ

อามนุตตา ฯ โลกุตตริ ปจมี ฉานัน สમાปนฺนสฺส นตฺถิ วจีเกโทติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๐๕] โลกุตตริ [๑]- ตติยํ ฉานัน ฯเปฯ จตฺตถิ ฉานัน สમાปนฺนสฺส
นตฺถิ วจีเกโทติ ฯ อามนุตตา ฯ โลกุตตริ ปจมี ฉานัน สમાปนฺนสฺส
นตฺถิ วจีเกโทติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๑๐] น วตฺตพฺพิ สમાปนฺนสฺส อตฺถิ วจีเกโทติ ฯ อามนุตตา ฯ
นนุ วิตกฺกวิจารา วจีสงฺขารา วุตฺตา ภควตา ปจมี ฉานัน
สมำปนฺนสฺส อตฺถิ วิตกฺกวิจาราติ ฯ อามนุตตา ฯ ฬยฺจ วิตกฺกวิจารา
วจีสงฺขารา วุตฺตา ภควตา ปจมี ฉานัน สમાปนฺนสฺส
อตฺถิ วิตกฺกวิจารา เตน วต เร วตฺตพฺเพ สમાปนฺนสฺส อตฺถิ
วจีเกโทติ ฯ

[๖๑๑] วิตกฺกวิจารา วจีสงฺขารา วุตฺตา ภควตา ปจมี
ฉานัน สમાปนฺนสฺส อตฺถิ วิตกฺกวิจารา อตฺถิ ตสฺส วจีเกโทติ ฯ
อามนุตตา ฯ ปจวีกสิณฺณํ ปจมี ฉานัน สમાปนฺนสฺส อตฺถิ วิตกฺกวิจารา
อตฺถิ ตสฺส วจีเกโทติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๑๒] วิตกฺกวิจารา วจีสงฺขารา วุตฺตา ภควตา ปจมี
ฉานัน สમાปนฺนสฺส อตฺถิ วิตกฺกวิจารา อตฺถิ ตสฺส วจีเกโทติ ฯ
อามนุตตา ฯ อาโปกสิณฺณํ ฯเปฯ เตโชกสิณฺณํ วาโยกสิณฺณํ นีลกสิณฺณํ
ปีตกสิณฺณํ โลหิตกสิณฺณํ ฯเปฯ โอทาทกสิณฺณํ ปจมี ฉานัน สમાปนฺนสฺส
อตฺถิ วิตกฺกวิจารา อตฺถิ ตสฺส วจีเกโทติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

#[๑] ม. เอตฺถนฺนเร ทุตฺติยํ ฉานนฺนติปาโธ อตฺถิ. สฺยา. ยฺ. โปตฺถเกสฺส นตฺถิ.

[๖๑๓] น วตตพพํ สมาเป็นนุสส อตุถิ วจีเกโทติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु วิตกุกสมมุจจนา วาจา วุตตะตา ภกวัตตา ปจมํ ฉานํ สมาเป็นนุสส
อตุถิ วิตกุกวิจาราคิ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ วิตกุกสมมุจจนา วาจา
วุตตะตา ภกวัตตา ปจมํ ฉานํ สมาเป็นนุสส อตุถิ วิตกุกวิจารา
เตน วต เร วตตพเพ สมาเป็นนุสส อตุถิ วจีเกโทติ ฯ

[๖๑๔] วิตกุกสมมุจจนา วาจา วุตตะตา ภกวัตตา ปจมํ ฉานํ
สมาเป็นนุสส อตุถิ วิตกุกวิจาราคิ อตุถิ ตสฺส วจีเกโทติ ฯ
อามนุตา ฯ สลยฉาสสมมุจจนา วาจา วุตตะตา ภกวัตตา ทุติยํ
ฉานํ สมาเป็นนุสส อตุถิ สลยฉา อตุถิ ตสฺส วิตกุกวิจาราคิ ฯ น
เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๖๑๕] วิตกุกสมมุจจนา วาจา วุตตะตา ภกวัตตา ปจมํ ฉานํ
สมาเป็นนุสส อตุถิ วิตกุกวิจาราคิ อตุถิ ตสฺส วจีเกโทติ ฯ
อามนุตา ฯ สลยฉาสสมมุจจนา วาจา วุตตะตา ภกวัตตา ตติยํ
ฉานํ ฯเปฯ จตุตถํ ฉานํ อากาसानญจายตํ วิญญานญจายตํ
ฯเปฯ อากิณญจญายตํ สมาเป็นนุสส อตุถิ สลยฉา อตุถิ ตสฺส
วิตกุกวิจาราคิ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๖๑๖] สมาเป็นนุสส อตุถิ วจีเกโทติ ฯ อามนุตา นनु ปจมํ
ฉานํ สมาเป็นนุสส วาจา นีรุทฺธา โหตีติ ๑ อตุเถว สุตตฺตฺนุโตติ ฯ
อามนุตา ฯ หลยจิ ปจมํ ฉานํ สมาเป็นนุสส วาจา นีรุทฺธา โหตีติ
#๑ ส. สพายต. ๒๖๘ ฯ

อตุเถว สุตตฺตฺนุโตะติ โน วต เร วตฺตพฺเพ สฺมาปฺนฺนสฺส อตุถิ
วฺจเภาโตะติ ฯ

[๖๑๗] ปจฺมํ ฌานํ สฺมาปฺนฺนสฺส วาจา นิรุทฺธา โหตีตี อตุเถว
สุตฺตฺนุโตะติ อตุถิ ตฺสฺส วฺจเภาโตะติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺตฺติยํ ฌานํ
สฺมาปฺนฺนสฺส วิตฺถกฺกวิจฺจารา นิรุทฺธา โหนฺตฺตีติ อตุเถว สุตฺตฺนุโตะติ
อตุถิ ตฺสฺส วิตฺถกฺกวิจฺจาราติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๑๘] ปจฺมํ ฌานํ สฺมาปฺนฺนสฺส วาจา นิรุทฺธา โหตีตี อตุเถว
สุตฺตฺนุโตะติ อตุถิ ตฺสฺส วฺจเภาโตะติ ฯ อามนฺตา ฯ ตฺตฺติยํ ฌานํ
สฺมาปฺนฺนสฺส ปีติ นิรุทฺธา โหติ ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ สฺมาปฺนฺนสฺส
อสุสฺสาสฺสฺสาสา นิรุทฺธา โหนฺติ อากาสาณญฺจายตฺนํ สฺมาปฺนฺนสฺส
รูปสฺสญฺญา นิรุทฺธา โหติ วิญฺญาณญฺจายตฺนํ สฺมาปฺนฺนสฺส อากาสาณญฺจายตฺน-
สฺสญฺญา นิรุทฺธา โหติ อากิณฺญจญฺจายตฺนํ สฺมาปฺนฺนสฺส
วิญฺญาณญฺจายตฺนสฺสญฺญา นิรุทฺธา โหติ ฯเปฯ เนวสฺสญฺยานาสฺสญฺจายตฺนํ
สฺมาปฺนฺนสฺส อากิณฺญจญฺจายตฺนสฺสญฺญา นิรุทฺธา โหติ
สฺสญฺญาเวทฺธิตฺตนิโรธํ สฺมาปฺนฺนสฺส สฺสญฺญา จ เวทฺนา จ นิรุทฺธา
โหนฺตฺตีติ ๑ อตุเถว สุตฺตฺนุโตะติ อตุถิ ตฺสฺส สฺสญฺญา จ เวทฺนา
จติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๑๙] น วตฺตพฺพิ สฺมาปฺนฺนสฺส อตุถิ วฺจเภาโตะติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ ปจฺมสฺส ฌานสฺส สทฺโท กณฺณโก วุคฺโต ภกฺวตาติ ฯ อามนฺตา ฯ
#๑ ส. สพฺยต. ๒๖๘ ฯ

หฺลยจิ ปจฺมสฺส ฆานสฺส สทฺโท กณฺณโก วุตฺโต ภควตา เตน
วต เร วตฺตพฺเพ สฺมาปฺนฺนสฺส อตฺถิ วจีเกโทติ ฯ

[๖๒๐] ปจฺมสฺส ฆานสฺส สทฺโท กณฺณโก วุตฺโต ภควตาติ
สฺมาปฺนฺนสฺส อตฺถิ วจีเกโทติ ฯ อามฺนฺตา ฯ ทฺตยสฺส ฆานสฺส วิตฺกุกฺกิจารา
กณฺณโก วุตฺตา ภควตา ฯเปฯ ตฺตยสฺส ฆานสฺส ปีติ กณฺณโก
วุตฺตา ภควตา จตฺตตฺตสฺส ฆานสฺส อสฺสาสปฺสฺสาสา กณฺณโก
วุตฺตา ภควตา อากาसानญายตฺนํ สฺมาปฺนฺนสฺส รุปรสฺสญฺญา กณฺณโก
วุตฺตา ภควตา วิญฺญาณญายตฺนํ สฺมาปฺนฺนสฺส อากาसानญายตฺนสฺสญฺญา
กณฺณโก วุตฺตา ภควตา อากิณฺญญายตฺนํ สฺมาปฺนฺนสฺส
วิญฺญาณญายตฺนสฺสญฺญา กณฺณโก วุตฺตา ภควตา เนวสฺสญฺยานาสฺสญฺญาตฺนํ
สฺมาปฺนฺนสฺส อากิณฺญญายตฺนสฺสญฺญา กณฺณโก
วุตฺตา ภควตา ฯเปฯ สฺสญฺญาเวทยิตฺตนิโรธํ สฺมาปฺนฺนสฺส สฺสญฺญา
จ เวทนา จ กณฺณโก วุตฺตา ภควตา อตฺถิ ตสฺส สฺสญฺญา จ
เวทนา จาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๒๑] น วตฺตพฺพิ สฺมาปฺนฺนสฺส อตฺถิ วจีเกโทติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
นฺนุ วุตฺตํ ภควตา ลีขิสฺส อานนฺท ภควโต อรหฺโต สฺมฺมาสมฺพุทฺทสฺส
อภิญฺญ นาม สวาโก พุรฺหุมนโลเก จิโต สหสฺสีโลกธาตํ ๒
สเรณ วิญฺญาเปสิ

อารพฺภถ นิกฺกมถ ยฺยชถ พุทฺทสาสเน
ฐนาถ มจฺจุโน เสนํ นพาคาริว กุณฺชโร

#๑. ม. วุตฺโต. อิโต ปรี สพฺพตฺถ วุตฺโตติ ปาโจ ๒. ม. ทสฺสสฺสสฺส.

โย อิมสฺมี ฌมมวินเย อปฺปมตฺโต วิหเสสฺสตี ๑

ปฺหาย ชาตีสฺสารี ทฺกฺขสฺสนตฺตํ กริสฺสตีตี ๒

อตุเถว สุตฺตฺนฺโตตี ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ สฺมาปฺนฺนสฺส อตุถิ
วจฺเฌโถตี ฯ

วจฺเฌทกฺกา ฯ

ทฺกฺขาหารกฺกา

[๖๒๒] ทฺกฺขาหารโ มคฺคํจํคํ มคฺคปริยาปฺนฺนตฺตี ฯ อามนฺตา ฯ
เย เกจฺจ ทฺกฺขนฺตฺตี วาจํ ภาสฺนตฺตี สพฺเพ เต มคฺคํ ภาเวนฺตฺตีตี ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๒๓] เย เกจฺจ ทฺกฺขนฺตฺตี วาจํ ภาสฺนตฺตี สพฺเพ เต มคฺคํ
ภาเวนฺตฺตีตี ฯ อามนฺตา ฯ พาลปฺลฺลชฺชนา ทฺกฺขนฺตฺตี วาจํ ภาสฺนตฺตี
พาลปฺลฺลชฺชนา มคฺคํ ภาเวนฺตฺตีตี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
มาตฺตฺมาตโก ฯเปฯ ปิตฺตฺมาตโก อรฺหนตฺตฺมาตโก รุหิรูปฺปาทโก ฯเปฯ
สงฺฆเมทโก ทฺกฺขนฺตฺตี วาจํ ภาสฺตี สงฺฆเมทโก ๓ มคฺคํ ภาเวตฺตีตี ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

ทฺกฺขาหารกฺกา ฯ

#๑. ม. วิหริสฺสตี. ๒ สํ. สกถ. ๒๑๐ ฯ ๓. ม. โลหิตฺตฺปฺปาทโก.

จิตตภูติคถา

[๖๒๔] เอกํ จิตฺตํ ทิวสํ ติญฺจตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺพทฺมทิวโส
อุปฺปาทกฺขโณ อุปฺพทฺมทิวโส วยฺกฺขโณติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เป ฯ

[๖๒๕] เอกํ จิตฺตํ เทวํ ทิวเส ติญฺจตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทิวโส
อุปฺปาทกฺขโณ ทิวโส วยฺกฺขโณติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เป ฯ

[๖๒๖] เอกํ จิตฺตํ จตฺตาริํ ทิวเส ติญฺจติ ฯ เป ฯ อญฺจํ ทิวเส
ติญฺจติ ทสํ ทิวเส ติญฺจติ วิสฺติํ ทิวเส ติญฺจติ มาสํ ติญฺจติ
เทวํ มาเส ติญฺจติ จตฺตาริํ มาเส ติญฺจติ อญฺจํ มาเส ติญฺจติ
ทสํ มาเส ติญฺจติ สํวจฺฉริํ ติญฺจติ เทวํ วสฺสํ ติญฺจติ
จตฺตาริํ วสฺสํ ติญฺจติ อญฺจํ วสฺสํ ติญฺจติ ทสํ วสฺสํ
ติญฺจติ วิสฺติํ วสฺสํ ติญฺจติ ตีสํ วสฺสํ ติญฺจติ จตฺตาริํ
วสฺสํ ติญฺจติ ปญฺจํ วสฺสํ ติญฺจติ วสฺสํ ติญฺจติ
เทวํ วสฺสํ ติญฺจติ จตฺตาริํ วสฺสํ ติญฺจติ ปญฺจํ
วสฺสํ ติญฺจติ วสฺสํ หสฺสํ ติญฺจติ เทวํ วสฺสํ หสฺสํ ติญฺจติ
จตฺตาริํ วสฺสํ หสฺสํ ติญฺจติ อญฺจํ วสฺสํ หสฺสํ ติญฺจติ
โสฬสํ วสฺสํ หสฺสํ ติญฺจติ กปฺเปํ ติญฺจติ เทวํ กปฺเปํ
ติญฺจติ จตฺตาริํ กปฺเปํ ติญฺจติ อญฺจํ กปฺเปํ
ติญฺจติ โสฬสํ กปฺเปํ ติญฺจติ พตฺตีสํ กปฺเปํ
ติญฺจติ จตฺตาริํ กปฺเปํ ติญฺจติ ปญฺจํ กปฺเปํ
ติญฺจติ กปฺเปํ หสฺสํ ติญฺจติ เทวํ กปฺเปํ
หสฺสํ ติญฺจติ จตฺตาริํ กปฺเป-

สหัสธานี ตัญจติ อัญจ กปฺปสหัสธานี ตัญจติ โสฬส กปฺปสหัสธานี
ตัญจติ วัสติ กปฺปสหัสธานี ตัญจติ จตฺตาลีส กปฺปสหัสธานี
ตัญจติ สญฺจี กปฺปสหัสธานี ตัญจติ ๗เปฯ จตุราสีติ
กปฺปสหัสธานี ตัญจตีติ ๗ อามนฺตา ๗ เทว จตฺตาลีส กปฺปสหัสธานี
อุปฺปาทกฺขโณ เทว จตฺตาลีส กปฺปสหัสธานี วยกฺขโณติ ๗ น
เหว วัตตพฺเพ ๗เปฯ

[๖๒๗] เอกํ จิตฺตํ ทิวสํ ตัญจตีติ ๗ อามนฺตา ๗ อตฺถณฺณ
ชฺมมา เอกาหํ พหุมนฺปี อุปฺปชฺชิตฺวา นินฺรุชฺฌนฺตีติ ๗ อามนฺตา ๗
เต ชฺมมา จิตฺเตน ลหุปริวตฺตาคี ๗ น เหว วัตตพฺเพ ๗เปฯ

[๖๒๘] เต ชฺมมา จิตฺเตน ลหุปริวตฺตาคี ๗ อามนฺตา ๗ นนุ
วตฺตํ ภควตา นาคํ ภิกฺขเว อณฺณํ เอกํ ชฺมมมนฺปี สมนฺนุสฺสามิ
ยํ เอวํ ลหุปริวตฺตํ ยถียํ ภิกฺขเว จิตฺตํ ยาวณฺจิทํ ภิกฺขเว
อุปฺมาปี น สุกรา ยาว ลหุปริวตฺตํ จิตฺตนฺติ ๑ อตฺถเภา สุตฺตนฺโตติ ๗
อามนฺตา ๗ เตน หิ น วัตตพฺพิ เต ชฺมมา จิตฺเตน ลหุปริวตฺตาคี ๗

[๖๒๙] เต ชฺมมา จิตฺเตน ลหุปริวตฺตาคี ๗ อามนฺตา ๗ นนุ
วตฺตํ ภควตา เสยฺยถาปี ภิกฺขเว มกฺกโณ อรณฺณเภา ปวเน จรมาโน
สาขํ คณฺหาติ ตํ มฺลฺยจิตฺวา อณฺณํ คณฺหาติ ตํ มฺลฺยจิตฺวา อณฺณํ
คณฺหาติ เอวเมว โข ภิกฺขเว ยทิํ วุจฺจติ จิตฺตํ อิติปี มโน
อิติปี วิญฺญาณํ อิติปี ตํ รตฺติยา จ ทิวสสฺส จ อณฺณเทว

#๑ อ. เอก. ๑๐ ๗

อุปบุชชติ อณฺณํ นินฺรุชฌตีติ ๑ อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ น วตฺตพฺเพ เต ชมฺมา จิตฺเตน ลหุปริวตฺตาติ ฯ

[๖๓๐] เอกํ จิตฺตํ ทิวสํ ติฏฺฐตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญฺญาณํ
ทิวสํ ติฏฺฐตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โสตฺวิญฺญาณํ ฯเปฯ
ฆานวิญฺญาณํ ชิวฺหาวิญฺญาณํ กายวิญฺญาณํ อกฺุสํ จิตฺตํ รากสฺสหคฺตํ
โทสสฺสหคฺตํ โมหสฺสหคฺตํ มานสฺสหคฺตํ ทิฏฺฐิสฺสหคฺตํ วิจิกฺขณาสฺสหคฺตํ
ถีนสฺสหคฺตํ อุกฺขจฺจสฺสหคฺตํ อหิริกสฺสหคฺตํ อนฺนตฺตปฺปสฺสหคฺตํ จิตฺตํ ทิวสํ
ติฏฺฐตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๓๑] เอกํ จิตฺตํ ทิวสํ ติฏฺฐตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เยเนว จิตฺเตน
จกฺขุณา รูปี ปสฺสตี เตเนว จิตฺเตน โสเตน สทฺทํ สฺฐณฺาติ ฯเปฯ
ฆานเนน กนฺธํ ฆายตี ชิวฺหาย รสํ สายตี กายเนน โสฏฺฐพฺพิ
มุสฺตี ฯเปฯ มนฺสา ชมฺมํ วิชานาติ ฯเปฯ เยเนว จิตฺเตน มนฺสา
ชมฺมํ วิชานาติ เตเนว จิตฺเตน จกฺขุณา รูปี ปสฺสตี ฯเปฯ โสเตน
สทฺทํ สฺฐณฺาติ ฆานเนน กนฺธํ ฆายตี ชิวฺหาย รสํ สายตี ฯเปฯ
กายเนน โสฏฺฐพฺพิ มุสฺตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๓๒] เอกํ จิตฺตํ ทิวสํ ติฏฺฐตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เยเนว
จิตฺเตน อภิกฺกมฺตี เตเนว จิตฺเตน ปฏฺิกฺกมฺตี เยเนว จิตฺเตน
ปฏฺิกฺกมฺตี เตเนว จิตฺเตน อภิกฺกมฺตี เยเนว จิตฺเตน อาโลเกตี
เตเนว จิตฺเตน วิโลเกตี เยเนว จิตฺเตน วิโลเกตี เตเนว จิตฺเตน

#๑ ส. น. ๘๘ ฯ

อาโลเกติ เยนว จิตฺเตน สมฺมิชฺเชติ เตเนว จิตฺเตน ปสาเรติ
เยนว จิตฺเตน ปสาเรติ เตเนว จิตฺเตน สมฺมิชฺเชตีติ ฯ น เหว
วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๓๓] อากาसानญายตฺนุปคานํ เทวานํ เอกํ จิตฺตํ ยาวตายุกํ
ติฏฺฐตีติ ฯ อามนฺตา ฯ มนุสฺसानํ เอกํ จิตฺตํ ยาวตายุกํ ติฏฺฐตีติ ฯ
น เหว วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๓๔] อากาसानญายตฺนุปคานํ เทวานํ เอกํ จิตฺตํ ยาวตายุกํ
ติฏฺฐตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ ฯเปฯ ดาวตีสถานํ
เทวานํ ... ยามานํ เทวานํ ... ตฺสิตานํ เทวานํ ... นิมฺมานรตีนํ
เทวานํ ... ปฺรนิมฺมิตฺตวสฺตตีนํ เทวานํ ... พุรฺหมปาริสชฺชานํ เทวานํ
... พุรฺหมปฺโรหิตานํ เทวานํ ... มหาพุรฺหฺมานํ เทวานํ ... ปฺริตฺตาทานํ
เทวานํ ... อปฺปมาณาทานํ เทวานํ ... อากสฺสรานํ เทวานํ ...
ปฺริตฺตสฺถานํ เทวานํ ... อปฺปมาณสฺถานํ เทวานํ ... สุกฺกิณฺหานํ เทวานํ
... เวหฺปฺพลานํ เทวานํ ... อวิหานํ เทวานํ ... อตฺตปฺปานํ เทวานํ ...
สฺทสฺसानํ เทวานํ ... สฺทสฺสีนํ เทวานํ ฯเปฯ อกฺนิฏฺฐานํ เทวานํ เอกํ
จิตฺตํ ยาวตายุกํ ติฏฺฐตีติ ฯ น เหว วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๓๕] อากาसानญายตฺนุปคานํ เทวานํ วีสตี กปฺปสฺทสฺसानิ
อายุปฺปมาณํ อากาसानญายตฺนุปคานํ เทวานํ เอกํ จิตฺตํ วีสตี
กปฺปสฺทสฺसानิ ติฏฺฐตีติ ฯ อามนฺตา ฯ มนุสฺसानํ วสฺสสตี อายุปฺปมาณํ
มนุสฺसानํ เอกํ จิตฺตํ วสฺสสตี ติฏฺฐตีติ ฯ น เหว วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๓๖] อากาसानญายตฺนุปคานํ เทวานํ วิสฺติ กปฺปสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อายุปฺปมาณํ อากาसानญายตฺนุปคานํ เทวานํ เอกํ จิตฺตํ วิสฺติ
กปฺปสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ
ปฺลจ วสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส อายุปฺปมาณํ จาตุम्मหาราชิกานํ เทวานํ เอกํ
จิตฺตํ ปฺลจ วสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ ฯเปฯ วสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ เทว
วสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ จตฺตาริ วสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ อญฺจ
วสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ โสฬส วสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ กปฺปสฺส
ตฺติยภาคํ ติฏฺฐติ อุปฺพตฺตกปฺปํ ติฏฺฐติ เอกํ กปฺปํ ติฏฺฐติ
เทว กปฺเป ติฏฺฐติ จตฺตาริ กปฺเป ติฏฺฐติ อญฺจ กปฺเป
ติฏฺฐติ โสฬส กปฺเป ติฏฺฐติ พตฺตีส กปฺเป ติฏฺฐติ จตฺตญฺจ
กปฺเป ติฏฺฐติ ปฺลจ กปฺปสฺสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ กปฺปสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ
เทว กปฺปสฺสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ จตฺตาริ กปฺปสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ อญฺจ
กปฺปสฺสฺสฺสฺส ติฏฺฐติ ฯเปฯ อกนิฏฺฐานํ เทวานํ โสฬส กปฺปสฺสฺสฺสฺส
อายุปฺปมาณํ อกนิฏฺฐานํ เทวานํ เอกํ จิตฺตํ โสฬส กปฺปสฺสฺสฺส
ติฏฺฐตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๓๗] อากาसानญายตฺนุปคานํ เทวานํ จิตฺตํ มฺหุตฺตํ มฺหุตฺตํ
อุปฺปชฺชติ มฺหุตฺตํ มฺหุตฺตํ นิรุชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อากาसानญายตฺนุปคา
เทวา มฺหุตฺตํ มฺหุตฺตํ จวนฺติ มฺหุตฺตํ มฺหุตฺตํ
อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๓๘] อากาसानญายตฺนุปคานํ เทวานํ เอกํ จิตฺตํ ยาวตฺตํ

ติฏฐิตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อากาसानญจายตฺนุปฺคา เทวาเยเนว จิตฺเตน
อุปฺปชฺชนฺติ เตเนว จิตฺเตน จวนฺตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

จิตฺตภูจิติกถา ฯ

กุกฺกพฺกถา

[๖๓๕] สพฺเพ สงฺขารา อโนธฺกิตฺวา กุกฺกพฺวาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ อตฺถิ สุขา เวทนา กายิกํ สฺขํ เจตสิกํ สฺขํ ทิพฺพํ สฺขํ มานุสสิกํ
สฺขํ ลภสฺขํ สกฺการสฺขํ ยานสฺขํ สยณสฺขํ อิศฺสริยสฺขํ อาธิปจฺจสฺขํ
คิหิสฺขํ สามณฺณสฺขํ สาสวํ สฺขํ อนาสวํ สฺขํ อุปธิสฺขํ นินฺรูปธิสฺขํ
สามิสํ สฺขํ นินฺรามิสํ สฺขํ สบฺปีติกํ สฺขํ นินฺบฺปีติกํ สฺขํ ฌานสฺขํ
วิมุตฺติสฺขํ กามสฺขํ เนกขมฺมสฺขํ ปวิเวกสฺขํ อุปสมสฺขํ สมฺโพธสฺขนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อตฺถิ สุขา เวทนา ฯเปฯ สมฺโพธสฺขํ โน
วต เรว วตฺตพฺเพ สพฺเพ สงฺขารา อโนธฺกิตฺวา กุกฺกพฺวาติ ฯ

[๖๔๐] สพฺเพ สงฺขารา อโนธฺกิตฺวา กุกฺกพฺวาติ ฯ อามนฺตา ฯ
สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา เวทนา กายิกํ ทุกฺขํ เจตสิกํ ทุกฺขํ
โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสอุปายาสาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๔๑] น วตฺตพฺพํ สพฺเพ สงฺขารา อโนธฺกิตฺวา กุกฺกพฺวาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นฺนุ วุตฺตํ ภควตา สพฺพํ ภิกฺขเว อาทิตุตฺตํ กิณฺจ
ภิกฺขเว สพฺพํ อาทิตุตฺตํ จกฺขุํ ภิกฺขเว อาทิตุตฺตํ รุปา อาทิตุตา

จกขุวิณญาณ์ อาทิตตัม จกขุสมมุสโส อาทิตฺโต ยมปิทํ จกขุ-
 สมมุสสปลจฺญา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ
 วา ตมฺปิ อาทิตฺตํ เกณ อาทิตฺตํ อาทิตฺตํ รากคฺคินา โทสคฺคินา
 โมหคฺคินา อาทิตฺตํ ชาตียา ชรามรณฺน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺเขหิ
 โทมนสุเสหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตุนฺติ วทามิ โสตํ อาทิตฺตํ สทฺทา
 อาทิตฺตา ฯเปฯ ฆานํ อาทิตฺตํ คนฺธา อาทิตฺตา ฯเปฯ ชิวฺหา
 อาทิตฺตา รสา อาทิตฺตา ฯเปฯ กาโย อาทิตฺโต โฝฏฺฐพฺพา
 อาทิตฺตา ฯเปฯ มโน อาทิตฺโต ฌมฺมา อาทิตฺตา มโนวิณญาณ์
 อาทิตฺตํ มโนสมมุสโส อาทิตฺโต ยมปิทํ มโนสมมุสสปลจฺญา
 อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อาทิตฺตํ
 เกณ อาทิตฺตํ อาทิตฺตํ รากคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา อาทิตฺตํ
 ชาตียา ชรามรณฺน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสุเสหิ อุปายาเสหิ
 อาทิตฺตุนฺติ วทามิ ติ ๑ อตฺเถว สุตฺตุนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ
 สพฺเพ สงฺขารา อโนเรกตฺวา กุกฺกพาติ ฯ

[๖๔๒] สพฺเพ สงฺขารา อโนเรกตฺวา กุกฺกพาติ ฯ อามนฺตา ฯ
 นนฺ วุตฺตํ ภควตา ปญฺจิเม ภิกฺขเว กามคฺคณา กตเม ปญฺจ
 จกขุวิณฺเญยฺยา รูปา อิกฺกฺขา กนฺธา มนาปา ปิยรฺูปา กามฺปสฺสฺหิตา
 รชฺนียา โสตฺวิณฺเญยฺยา สทฺทา ฯเปฯ ฆานวิณฺเญยฺยา คนฺธา ฯเปฯ
 ชิวฺหาวิณฺเญยฺยา รสา ฯเปฯ กายวิณฺเญยฺยา โฝฏฺฐพฺพา อิกฺกฺขา
 #๑ วิ. ม. ๑. ๖๕ ฯ

กนฺตา มนาปา ปิยรฺรฺปา กามฺปสฺสฺหิตา รชฺนียา อิม โข ภิกฺขเว
ปฺลยฺจ กามกฺขมาติ ๑ อตุเถว สฺสฺตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ
น วตฺตพฺพํ สพฺเพ สงฺขารา อโนธึกฺตฺวา กุกฺกฺพาติ ฯ

[๖๔๓] น วตฺตพฺพํ สพฺเพ สงฺขารา อโนธึกฺตฺวา กุกฺกฺพาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา ลาภา โว ภิกฺขเว สฺสฺลทฺธํ
โว ภิกฺขเว ขโณ โว ปฏฺวิวิทฺโธ พุรฺหฺมจฺริยวาทาย ทิฏฺฐา มยา
ภิกฺขเว ฉผสฺสฺสายตฺนิกา นาม นิริยา ตตฺถ ยํ กิลฺยจิ จกฺขุณา รฺรูปํ
ปสฺสฺติ อนิฏฺฐรฺรูปญฺเวย ปสฺสฺติ โน อิฏฺฐรฺรูปํ อกนฺตรฺรูปญฺเวย
ปสฺสฺติ โน กนฺตรฺรูปํ อมฺนาปรฺรูปญฺเวย ปสฺสฺติ โน มนาปรฺรูปํ
ยํ กิลฺยจิ โสเตน สทฺทํ สฺสฺมาติ ฯเปฯ ฆาเนน กนฺธํ ฆายติ
ฯเปฯ ชิวฺหาย รสํ สายติ ฯเปฯ กายเณ โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺติ ฯเปฯ
มฺนสา ฌมฺมํ วิชานาติ อนิฏฺฐรฺรูปญฺเวย วิชานาติ โน อิฏฺฐรฺรูปํ
อกนฺตรฺรูปญฺเวย วิชานาติ โน กนฺตรฺรูปํ อมฺนาปรฺรูปญฺเวย วิชานาติ
โน มนาปรฺรูปญฺเวย อตุเถว สฺสฺตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ
สพฺเพ สงฺขารา อโนธึกฺตฺวา กุกฺกฺพาติ ฯ

[๖๔๔] สพฺเพ สงฺขารา อโนธึกฺตฺวา กุกฺกฺพาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา ลาภา โว ภิกฺขเว สฺสฺลทฺธํ โว ภิกฺขเว
ขโณ โว ปฏฺวิวิทฺโธ พุรฺหฺมจฺริยวาทาย ทิฏฺฐา มยา ภิกฺขเว
ฉผสฺสฺสายตฺนิกา นาม สกฺกา ตตฺถ ยํ กิลฺยจิ จกฺขุณา รฺรูปํ ปสฺสฺติ
#๑ สํ. สพฺพายน. ๒๕๑ ฯ อํ. นวก. ๑๑๕ ฯ พุ. ๒๕๒ ฯ

อิฏฐรูปญเณว ปสฺสติ โน อนิฏฐรูปํ กนฺตรูปญเณว ปสฺสติ โน
อกนฺตรูปํ มนาปรูปญเณว ปสฺสติ โน อมนาปรูปํ ยํ กิณฺจ
โสเตน สทฺทํ สุณฺทาติ ฯเปฯ ฆาเนน คนฺธํ ฆายติ ฯเปฯ ชิวฺหาย
รลํ สายติ ฯเปฯ กาเยน โฝฏฺฐพฺพํ ผุสฺติ ฯเปฯ มนฺสา ฆมฺมํ
วิชานาติ อิฏฐรูปญเณว วิชานาติ โน อนิฏฐรูปํ กนฺตรูปญเณว
วิชานาติ โน ออกนฺตรูปํ มนาปรูปญเณว วิชานาติ โน อมนาปรูปนฺติ ๑
อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ สพฺเพ
สงฺขารา อนิธกฺตฺวา กุกฺกฺพาติ ฯ

[๖๔๕] น วตฺตพฺพํ สพฺเพ สงฺขารา อนิธกฺตฺวา กุกฺกฺพาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺุ ยถนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ วุตฺตํ ภกฺวตา สพฺเพ สงฺขารา
อนิจฺจาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ ยถนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ วุตฺตํ ภกฺวตา
สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา เตน วตฺ เร วตฺตพฺเพ สพฺเพ สงฺขารา
อนิธกฺตฺวา กุกฺกฺพาติ ฯ

[๖๔๖] สพฺเพ สงฺขารา อนิธกฺตฺวา กุกฺกฺพาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทานํ อนิฏฺฐผลํ ออกนฺตผลํ อมฺนฺญลฺผลํ เสจฺนกผลํ ทุกฺขุทฺรยํ
ทุกฺขวิปากนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สีลํ ฯเปฯ อุโปสฺโส
ฯเปฯ ภาวนา ฯเปฯ พฺรหฺมจฺริยํ อนิฏฺฐผลํ ออกนฺตผลํ อมฺนฺญลฺผลํ
เสจฺนกผลํ ทุกฺขุทฺรยํ ทุกฺขวิปากนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
นนฺุ ทานํ อิฏฺฐผลํ กนฺตผลํ มนฺญลฺผลํ อเสจฺนกผลํ สฺขุทฺรยํ
#๑ ส. สพฺยตฺน. ๑๕๕ ฯ

สุขวิปากนุติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ ทานัน อิกฺขผลํ กนฺตผลํ
มนุญฺณผลํ อเสจนกผลํ สุขุทฺธํ สุขวิปากํ โน วต เร วตฺตพฺเพ
สพฺเพ สงฺขารอ โนเรกิตฺวา กุกฺกพาติ ฯ นนฺ สึลํ ฯเปฯ อุโปสโต
ฯเปฯ ภาวนา ฯเปฯ พฺรหฺมจฺริยํ อิกฺขผลํ กนฺตผลํ มนุญฺณผลํ
อเสจนกผลํ สุขุทฺธํ สุขวิปากนุติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ พฺรหฺมจฺริยํ
อิกฺขผลํ กนฺตผลํ มนุญฺณผลํ อเสจนกผลํ สุขุทฺธํ สุขวิปากํ โน
วต เร วตฺตพฺเพ สพฺเพ สงฺขารอ โนเรกิตฺวา กุกฺกพาติ ฯ

[๖๔๗] สพฺเพ สงฺขารอ โนเรกิตฺวา กุกฺกพาติ ฯ อามนุตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา

สุโข วิเวโก ตฺถุจฺจสฺส สุตฺตมมฺสสฺส ปสฺสโต
อพฺยาปชฺฉํ สฺขํ โลเก ปาณฺณเตสฺส สลฺลโม ๑
สุขา วิรอกฺตา โลเก กามานํ สมตฺติกโม
อสุมฺมิมานสฺส [๒]- วินโย เอตํ เว ปรมํ สฺขํ ๓
ตํ สุขฺเขน สฺขํ ปตฺตํ อจฺจนฺตํ สุขเมว ตํ
ติสฺโส วิชฺชา อนฺุปฺปตฺตา เอตํ เว ปรมํ สุขนฺติ

อตฺเถว สุตฺตนฺุโตติ ฯ อามนุตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพิ สพฺเพ
สงฺขารอ โนเรกิตฺวา กุกฺกพาติ ฯ

กุกฺกพฺกถา ฯ

#๑ ม. สัยโม. [๒] ม. เอตฺถนฺตเร โยติ ปาโจ อตฺถิ. ๓ พุ. อุ. ๘๖ ฯ

อนุப்புพาทิสมยถ

[๖๔๘] อนุப்புพาทิสมยถิ ๑ อามนุตา ๑ อนุப்புพเพน โสตาปตติมคคิ
ภาเวตีติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑ อนุப்புพเพน
โสตาปตติมคคิ ภาเวตีติ ๑ อามนุตา ๑ อนุப்புพเพน โสตาปตติผลิ
สจจิกโรตีติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑

[๖๔๙] อนุப்புพาทิสมยถิ ๑ อามนุตา ๑ อนุப்புพเพน สกทาคามิมคคิ
ภาเวตีติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑ อนุப்புพเพน สกทาคามิมคคิ
ภาเวตีติ ๑ อามนุตา ๑ อนุப்புพเพน สกทาคามิผลิ สจจิกโรตีติ ๑
น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑

[๖๕๐] อนุப்புพาทิสมยถิ ๑ อามนุตา ๑ อนุப்புพเพน อนาคามิมคคิ
ภาเวตีติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑ อนุப்புพเพน อนาคามิมคคิ
ภาเวตีติ ๑ อามนุตา ๑ อนุப்புพเพน อนาคามิผลิ สจจิกโรตีติ ๑
น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑

[๖๕๑] อนุப்புพาทิสมยถิ ๑ อามนุตา ๑ อนุப்புพเพน อรหตตมคคิ
ภาเวตีติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑ อนุப்புพเพน อรหตตมคคิ
ภาเวตีติ ๑ อามนุตา ๑ อนุப்புพเพน อรหตตผลิ สจจิกโรตีติ ๑
น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑

[๖๕๒] โสตาปตติผลิสจจิกิริยาข ปฏิปนุโน ปุคคโล ทุกขทสฺสเนน
กี ชหตีติ ๑ สกกายทิกฺขี วิจิกิจจัน สิลพพตปรามาสิ ตเทกฺกฺเจ จ

กิเลส จตุภาค ชหตีติ ฯ จตุภาค โสตาปนุโน จตุภาค น โสตาปนุโน
จตุภาค โสตาปตติผลปุตโต ปฏิลทุโธ อธิคโต สจฉิกโต
อุปสมปชช วิหริติ กาเยน ผุสตีวา วิหริติ จตุภาค น กาเยน
ผุสตีวา วิหริติ จตุภาค สตุตถขตุตตปรโม โกลโลโล เอกวีชี พุทุเช
อเวจอุปสาเทน สมมุนาคโต ฐมเม ฯเปฯ สงฺฆเม ฯเปฯ อริยกนฺเตหิ
สีเลหิ สมมุนาคโต จตุภาค น อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมมุนาคโตติ ฯ
น เหว วุตตพุเพ ฯเปฯ สมุททสฺสเนน ฯเปฯ นิโรธทสฺสเนน ฯเปฯ
มคฺคทสฺสเนน ก็ ชหตีติ ฯ สกฺกายทิกฺขี วิจิจฺฉนํ สีลพฺพตปรามาถ
ตเททกฺขเจ จ กิเลส จตุภาค ชหตีติ ฯ จตุภาค โสตาปนุโน
จตุภาค น โสตาปนุโน จตุภาค โสตาปตติผลปุตโต ปฏิลทุโธ
อธิคโต สจฉิกโต อุปสมปชช วิหริติ กาเยน ผุสตีวา วิหริติ
จตุภาค น กาเยน ผุสตีวา วิหริติ จตุภาค สตุตถขตุตตปรโม
โกลโลโล เอกวีชี พุทุเช อเวจอุปสาเทน สมมุนาคโต ฐมเม
 ฯเปฯ สงฺฆเม ฯเปฯ อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมมุนาคโต จตุภาค น
อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมมุนาคโตติ ฯ น เหว วุตตพุเพ ฯเปฯ

[๖๕๗] สกทาคามีผลสจฉิกิริยาย ปฏฺิปนุโน ปุคฺคโล ทุกฺขทสฺสเนน
ก็ ชหตีติ ฯ โอปาริกํ กามราคํ โอปาริกํ พุยาปาถ ตเททกฺขเจ
จ กิเลส จตุภาค ชหตีติ ฯ จตุภาค สกทาคามี จตุภาค
น สกทาคามี จตุภาค สกทาคามีผลปุตโต ปฏิลทุโธ อธิคโต
สจฉิกโต อุปสมปชช วิหริติ กาเยน ผุสตีวา วิหริติ จตุภาค น

กายน ผุสตีตวา วิหระตีติ ฯ น เหว่ว วตตพเพ ฯเปฯ สมุททยทสฺสเนน
ฯเปฯ นิโรธทสฺสเนน ฯเปฯ มคฺคทสฺสเนน ก็ ชหตีติ ฯ โอพาริกั
กามราคั โอพาริกั พุยาปาทำ ตเททฏฺเจ จ กิเลส จตุภากั ชหตีติ ฯ
จตุภากั สกทาคามี จตุภากั น สกทาคามี จตุภากั สกทาคามีผลปฺปตฺโต
ปฏฺฐิตทฺโร อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมฺปชฺช วิหระติ กายน
ผุสตีตวา วิหระติ จตุภากั น กายน ผุสตีตวา วิหระตีติ ฯ น
เหว่ว วตตพเพ ฯเปฯ

[๖๕๔] อนาคามีผลสจฺฉิกิริยาช ปฏฺฐิปนฺโน ปุคฺคโล ทุภทสฺสเนน
ก็ ชหตีติ ฯ อณฺุสหคตั กามราคั อณฺุสหคตั พุยาปาทำ ตเททฏฺเจ
จ กิเลส จตุภากั ชหตีติ ฯ จตุภากั อนาคามี จตุภากั น
อนาคามี จตุภากั อนาคามีผลปฺปตฺโต ปฏฺฐิตทฺโร อธิคโต สจฺฉิกโต
อุปสมฺปชฺช วิหระติ กายน ผุสตีตวา วิหระติ จตุภากั น กายน
ผุสตีตวา วิหระติ จตุภากั อนฺุตราปรีนึพฺพายี ฯเปฯ อุปหจฺจปรีนึพฺพายี
ฯเปฯ อสจฺจขารปรีนึพฺพายี ฯเปฯ สสจฺจขารปรีนึพฺพายี
ฯเปฯ อุทฺธัโสโต อกนึฏฺจคามี จตุภากั น อุทฺธัโสโต น
อกนึฏฺจคามีติ ฯ น เหว่ว วตตพเพ ฯเปฯ สมุททยทสฺสเนน ฯเปฯ
นิโรธทสฺสเนน ฯเปฯ มคฺคทสฺสเนน ก็ ชหตีติ ฯ อณฺุสหคตั
กามราคั อณฺุสหคตั พุยาปาทำ ตเททฏฺเจ จ กิเลส จตุภากั
ชหตีติ ฯ จตุภากั อนาคามี จตุภากั น อนาคามี จตุภากั
อนาคามีผลปฺปตฺโต ปฏฺฐิตทฺโร อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมฺปชฺช วิหระติ

กายน สุตติวา วิหริ จตุภาคํ น กายน สุตติวา วิหริ จตุภาคํ
อนุตราปรินิพพายี ฯเปฯ อุพหจฺจปรินิพพายี ฯเปฯ อสงฺขารปรินิพพายี
ฯเปฯ สสงฺขารปรินิพพายี อุทฺธํโสโต อกนิฏฺฐคามิ
จตุภาคํ น อุทฺธํโสโต น ๑ อกนิฏฺฐคามิตี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๕๕] อรหตฺตสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนโน ปุคฺคโล ทุกฺขทสฺสเนน
กี ชหตีติ ฯ รูปราคํ อรูปราชํ มานํ อุทฺธจฺจํ อวิชฺชํ ตเทกฺกฺเจ
จ กิเลสฺ จตุภาคํ ชหตีติ ฯ จตุภาคํ อรหา จตุภาคํ น อรหา
จตุภาคํ อรหตฺตปฺปโต ปฏฺฐิตทฺโธ อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมปชฺช
วิหริ กายน สุตติวา วิหริ จตุภาคํ น กายน สุตติวา
วิหริ จตุภาคํ วิตราโค วิตโทโส วิตโมโห กตกรรมโย โอิหิตภาโร
อนุปฺปตฺตสทฺโต ปริกฺขิณภวสฺสโลชโน สมมทณฺวา วิมุตฺโต
อูกฺขิตตปฺลิโฆ สงฺกิณฺณปริโฆ อพฺพพฺเพหสิโก นิรคฺคโพ อริโย
ปนฺนทฺธโร ปนฺนภาโร วิสณฺณตฺโต สุวิชิตฺวิชโย ๒ ทุกฺขนฺตสฺส
ปฺริณฺณาคํ สมฺมทโย ปหิโน นิโรโร สจฺฉิกโต มคฺโค ภาวิทฺ
อภิณฺเณยฺยํ อภิณฺณาคํ ปฺริณฺเณยฺยํ ปฺริณฺณาคํ ปหาตพฺพิ
ปหิณํ ภาเวตพฺพิ ภาวิทํ ฯเปฯ สจฺฉิกาทพฺพิ สจฺฉิกิตํ จตุภาคํ
สจฺฉิกาทพฺพิ น สจฺฉิกิตนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺมททสฺสเนน
ฯเปฯ นิโรธทสฺสเนน ฯเปฯ มคฺคทสฺสเนน กี ชหตีติ ฯ
รูปราคํ อรูปราชํ มานํ อุทฺธจฺจํ อวิชฺชํ ตเทกฺกฺเจ จ กิเลสฺ
จตุภาคํ ชหตีติ ฯ จตุภาคํ อรหา จตุภาคํ น อรหา จตุภาคํ
#๑. ม. น สทฺโท นตฺถิ. ๒. ม. สุวิชิตฺวิชโย.

อรหตตปตโต ปฏิตทุโธ อธิคโต สจจนิคโต อุปสมปชช วิหริติ
กาเยน ผุสิตวา วิหริติ จตุภากัง น กาเยน ผุสิตวา วิหริติ
จตุภากัง วิตราโค วิตโทโส วิตโมโห กตกรณโย โอิหิตภาโร
อนุปตตสทตโต ปริกขิมภวสญโยชโน สมมทญญา วิมุตโต
อุกขิตตปติโม สงกนิณณปริโย อพพุพุหสิโก นิรคคโพ อริโย
ปนุนทุชโซ ปนุนภาโร วิสญญตโต สุวิชตวิชโย ๑ ทกขนตสส
ปริณญาตี สมุทโย ปหีนโน นิโรธ สจจนิคโต มคโค ภาวิตโต
อภิณเณยโย อภิณญาตี ปริณเณยโย ปริณญาตี ปหาตพัพพิ ปหีนโน
ภาเวตพัพพิ ภาวิตโต ๗เปย สจจนิกาตพัพพิ สจจนิคตัง จตุภากัง สจจนิกาตพัพพิ
น สจจนิคตนุตติ ๗ น เหว วตตพเพ ๗เปย

[๖๕๖] โสตาปตติผลสจจนิกริยาย ปฏิปนโน ปุคคโต ทกขัง
ทกขนโต ปฏิปนโนโกติ วตตพโพติ ๗ อามนตา ๗ ทกขเ ทิฏเฐ
ผลเต จิตติ วตตพโพติ ๗ น เหว วตตพเพ ๗เปย สมุทโย
ทกขนโต ๗เปย นิโรธัง ทกขนโต ปฏิปนโนโกติ วตตพโพติ ๗
อามนตา ๗ นิโรธเ ทิฏเฐ ผลเต จิตติ วตตพโพติ ๗ น เหว
วตตพเพ ๗เปย

[๖๕๗] โสตาปตติผลสจจนิกริยาย ปฏิปนโน ปุคคโต มคคัง
ทกขนโต ปฏิปนโนโกติ วตตพโพ มคเค ทิฏเฐ ผลเต จิตติ
วตตพโพติ ๗ อามนตา ๗ ทกขัง ทกขนโต ปฏิปนโนโกติ วตตพโพ
ทกขเ ทิฏเฐ ผลเต จิตติ วตตพโพติ ๗ น เหว วตตพเพ
#๑ ม. สุวิชตวิชโย.

๔เป๑ มคคั ทกขนุโต ปฏิปนุนโกติ วตตพโพ มคเค ทิฏฺเฐ
ผล จิตฺติ วตตพโพติ ๑ อามนฺตา ๑ สมุทฺยํ ทกขนุโต ๔เป๑
นิโรธํ ทกขนุโต ปฏิปนุนโกติ วตตพโพ นิโรเช ทิฏฺเฐ ผล
จิตฺติ วตตพโพติ ๑ น เหวํ วตตพเพ ๔เป๑

[๖๕๔] โสตาปตฺติผลสจฺฉิกริยาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล ทุกํ
ทกขนุโต ปฏิปนุนโกติ วตตพโพ ทุกเข ทิฏฺเฐ น วตตพพํ
ผล จิตฺติ วตตพโพติ ๑ อามนฺตา ๑ มคคั ทกขนุโต ปฏิปนุนโกติ
วตตพโพ มคเค ทิฏฺเฐ น วตตพพํ ผล จิตฺติ วตตพโพติ ๑
น เหวํ วตตพเพ ๔เป๑ สมุทฺยํ ทกขนุโต ๔เป๑ นิโรธํ ทกขนุโต
ปฏิปนุนโกติ วตตพโพ นิโรเช ทิฏฺเฐ น วตตพพํ ผล จิตฺติ
วตตพโพติ ๑ อามนฺตา ๑ มคคั ทกขนุโต ปฏิปนุนโกติ วตตพโพ
มคเค ทิฏฺเฐ น วตตพพํ ผล จิตฺติ วตตพโพติ ๑ น เหวํ
วตตพเพ ๔เป๑

[๖๕๕] โสตาปตฺติผลสจฺฉิกริยาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล ทุกํ
ทกขนุโต ปฏิปนุนโกติ วตตพโพ ทุกเข ทิฏฺเฐ น วตตพพํ
ผล จิตฺติ วตตพโพติ ๑ อามนฺตา ๑ นිරตฺถิยํ ๑ ทกฺขทสฺสนนฺติ ๑
น เหวํ วตตพเพ ๔เป๑ สมุทฺยํ ทกขนุโต ๔เป๑ นิโรธํ ทกขนุโต
ปฏิปนุนโกติ วตตพโพ นิโรเช ทิฏฺเฐ น วตตพพํ ผล จิตฺติ
วตตพโพติ อามนฺตา ๑ นිරตฺถิยํ ๒ นโรชทสฺสนนฺติ ๑ น เหวํ
วตตพเพ ๔เป๑

#๑ ๒ ม. นิตตฺถิยํ

[๖๖๐] ทุกเข ทิฏฺฐเ จตุตาริ สจฺจานิ ทิฏฺฐานิ โหนฺตฺติติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทุกฺขสจฺจํ จตุตาริ สจฺจานีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๖๑] รูปกฺขนฺเช อนิจฺจโต ทิฏฺฐเ ปญฺจกฺขนฺธา อนิจฺจโต
ทิฏฺฐา โหนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปกฺขนฺโช ปญฺจกฺขนฺธาติ ฯ น
เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๖๒] จกฺขายตเน อนิจฺจโต ทิฏฺฐเ ทฺวาทสายนานิ อนิจฺจโต
ทิฏฺฐานิ โหนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขายตฺนํ ทฺวาทสายนานีติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๖๓] จกฺขุชาตฺยา อนิจฺจโต ทิฏฺฐาย อญฺจารส ชาตฺโย
อนิจฺจโต ทิฏฺฐา โหนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุชาตฺ อญฺจารส
ชาตฺโยติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๖๔] จกฺขุณฺทฺริเย อนิจฺจโต ทิฏฺฐเ พาวีสตฺินฺทฺริยานิ อนิจฺจโต
ทิฏฺฐานิ โหนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุณฺทฺริยํ พาวีสตฺินฺทฺริยานีติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๖๕] จตฺฐหิ ฅาณฺเห โสตาปตฺติผลํ สจฺฉิกโรตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ
จตุตาริ โสตาปตฺติผลานีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อญฺจหิ
ฅาณฺเห โสตาปตฺติผลํ สจฺฉิกโรตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ อญฺจ
โสตาปตฺติผลานีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺวาทสหิ ฅาณฺเห
โสตาปตฺติผลํ สจฺฉิกโรตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวาทส โสตาปตฺติผลานีติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ จตฺจตฺตาลีสาย ฅาณฺเห โสตาปตฺติผลํ

สจฺจิกโรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จตฺตจตฺตาลีส โสตาปตฺติผลานีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สตฺตสจฺจตฺตียา ฉาณฺเห โสตาปตฺติผลํ
สจฺจิกโรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ สจฺจตฺตตฺติ โสตาปตฺติผลานีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๖๖] น วตฺตพฺพิ อนุปฺพุพฺพาทิสฺมโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺค
วฺตุตฺติ ภควตา เสยฺยถาปี ภิกฺขเว มหาสมฺมุทโท อนุปฺพุพฺพนิโน
อนุปฺพุพฺพโปโณ อนุปฺพุพฺพพฺภาโร น อายตฺเกเนว ปปาโต เอวเมว
โฆ ภิกฺขเว อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อนุปฺพุพฺพสิกฺขา อนุปฺพุพฺพกิริยา
อนุปฺพุพฺพปฏิปทา น อายตฺเกเนว อณฺญาปฺปฏิเวโรติ ๑ อตฺถเว
สจฺจตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ อนุปฺพุพฺพาทิสฺมโยติ ฯ

[๖๖๗] น วตฺตพฺพิ อนุปฺพุพฺพาทิสฺมโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ
วฺตุตฺติ ภควตา

อนุปฺพุพฺเพน เมธาวิ โถกํ โถกํ ขณฺณ ขณฺณ
กมฺมาโร รชตฺสเสว นินฺทฺธเม มลฺมตฺตโนติ

อตฺถเว สจฺจตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ อนุปฺพุพฺพาทิสฺมโยติ ฯ

[๖๖๘] น วตฺตพฺพิ อนุปฺพุพฺพาทิสฺมโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ
อายสฺมา ควมฺปตฺติตฺเถโร ภิกฺขู เอตฺทโวจ สมนฺมุขา เมตฺติ อาวุโส
ภควโต สจฺจํ สมนฺมุขา ปฺปฏิคฺคหิตํ โย ภิกฺขเว ทุกฺขํ ปสฺสตี
ทุกฺขสมฺมุทฺยมฺปิ โส ปสฺสตี ทุกฺขนิโรธมฺปิ ปสฺสตี ทุกฺขนิโรธคามินีปฺปฏิปทฺมฺปิ
#๑ อ. อฏฺฐก. ๖๒ ฯ

ปัสสติ โย ทุกขสมุทย์ ปัสสติ ทุกขมปิ โส
ปัสสติ ทุกขนิโรธมปิ ปัสสติ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทมปิ ปัสสติ
โย ทุกขนิโรธ ปัสสติ ทุกขมปิ โส ปัสสติ ทุกขสมุทยมปิ ปัสสติ
ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทมปิ ปัสสติ โย ทุกขนิโรธคามินีปฏิปท
ปัสสติ ทุกขมปิ โส ปัสสติ ทุกขสมุทยมปิ ปัสสติ ทุกขนิโรธมปิ
ปัสสตีติ ๑ อตุเถว สุตตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพ
อนุปฺพพาทิสฺมโยติ ฯ

[๖๖๕] อนุปฺพพาทิสฺมโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา
สทวสฺส ทสฺสนสมฺปทาย ฯเปฯ ฉจาทิฏฺฐานานิ อภพฺโพ กาคฺคฺนฺติ
อตุเถว สุตตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพ อนุปฺพพาทิสฺมโยติ ฯ

[๖๖๖] อนุปฺพพาทิสฺมโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา
ยสฺมี ภิกฺขเว สมฺเย อริยสวากฺสฺส วิรชํ วิตมฺถํ ฆมฺมจกฺขุ อุตฺปาทิ
ยํ ภิกฺขเว สมฺทฺยฆมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธฆมฺมฺนฺติ สท ทสฺสนฺนุปฺปาทา
ภิกฺขเว อริยสวากฺสฺส ตีณิ สลฺโยชนานิ ปหฺยฺนฺติ สกฺกายทิฏฺฐิ
วิจิกิฉฺฉา สีลพฺตปรามาโสตฺติ อตุเถว สุตตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ น วตฺตพฺพ อนุปฺพพาทิสฺมโยติ ฯ

อนุปฺพพาทิสฺมยถา ฯ

#๑ ส. มหาวาร. ๔๑๖ ฯ

โหวหารกถา

[๖๗๑] พุทธสฺส ภควโต โวหาโร โลกุตตโรติ ฯ อามนฺตา ฯ
โลกุตตเร โสเต ปฎิหฺลยติ โน โลกิเย โลกุตตเรน วิญญาณน
ปฎิวิชานนฺติ โน โลกิเยน สวกา ปฎิวิชานนฺติ โน ปุณฺณชนาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๗๒] นนุ พุทธสฺส ภควโต โวหาโร โลกิเย โสเต ปฎิหฺลยตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ พุทธสฺส ภควโต โวหาโร โลกิเย
โสเต ปฎิหฺลยติ โน วต เร วตฺตพฺเพ พุทธสฺส ภควโต โวหาโร
โลกุตตโรติ ฯ

[๖๗๓] นนุ พุทธสฺส ภควโต โวหาริ โลกิเยน วิญญาณน
ปฎิวิชานนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ พุทธสฺส ภควโต โวหาริ
โลกิเยน วิญญาณน ปฎิวิชานนฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ พุทธสฺส
ภควโต โวหาโร โลกุตตโรติ ฯ

[๖๗๔] นนุ พุทธสฺส ภควโต โวหาริ ปุณฺณชนา ปฎิวิชานนฺตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ พุทธสฺส ภควโต โวหาริ ปุณฺณชนา ปฎิวิชานนฺติ
โน วต เร วตฺตพฺเพ พุทธสฺส ภควโต โวหาโร โลกุตตโรติ ฯ

[๖๗๕] พุทธสฺส ภควโต โวหาโร โลกุตตโรติ ฯ อามนฺตา ฯ
มคฺโค ผลํ นิพฺพานํ โสตาปตฺติมคฺโค โสตาปตฺติผลํ สกทาคามิมคฺโค
สกทาคามิผลํ อนาคามิมคฺโค อนาคามิผลํ อรหตฺตมคฺโค อรหตฺตผลํ

สติปัญญา สมนุปธาน อธิปาโท อินทริย ปลั โพชฃงโคติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๖๗๖] พุทธสส ภควโต โวหารโ โลกุตโรติ ฯ อามนตา ฯ
อตุถิ เกจิ พุทธสส ภควโต โวหาริ สุนนุติติ ฯ อามนตา ฯ
โลกุตโร ฌโม โสตวิญญะโย โสตสุมิ ปฎิหณณติ โสตสส
อาปาถิ อากจจตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๖๗๗] นนุ โลกุตโร ฌโม น โสตวิญญะโย น โสตสุมิ
ปฎิหณณติ น โสตสส อาปาถิ อากจจตีติ ฯ อามนตา ฯ
หณจิ โลกุตโร ฌโม น โสตวิญญะโย น โสตสุมิ ปฎิหณณติ
น โสตสส อาปาถิ อากจจติ โน วต เร วตตพเพ พุทธสส
ภควโต โวหารโ โลกุตโรติ ฯ

[๖๗๘] พุทธสส ภควโต โวหารโ โลกุตโรติ ฯ อามนตา ฯ
อตุถิ เกจิ พุทธสส ภควโต โวหาระ รชชเยยุนุติ ฯ อามนตา ฯ
โลกุตโร ฌโม รากจจจانيโย รชชนิโย กมนิโย มทนิโย พนุชชนิโย
มุจจจนิโยติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๖๗๙] นนุ โลกุตโร ฌโม น รากจจจانيโย น รชชนิโย
น กมนิโย น มทนิโย น พนุชชนิโย น มุจจจนิโยติ ฯ อามนตา ฯ
หณจิ โลกุตโร ฌโม น รากจจจانيโย น รชชนิโย น กมนิโย
น มทนิโย น พนุชชนิโย น มุจจจนิโย โน วต เร วตตพเพ
พุทธสส ภควโต โวหารโ โลกุตโรติ ฯ

[๖๘๐] พุทธสส ภควโต โวหาโร โลกุตตโรติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตุถิ เกจิ พุทธสส ภควโต โวหาริ พุสฺเสยฺยุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
โลกุตฺตโร ฌมฺโม โทสญฺจانيโย โกปญฺจانيโย ปญฺนิมฺจฺจانيโยติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๘๑] นนฺุ โลกุตฺตโร ฌมฺโม น โทสญฺจانيโย น โกปญฺจانيโย
น ปญฺนิมฺจฺจانيโยติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ โลกุตฺตโร ฌมฺโม น
โทสญฺจانيโย น โกปญฺจانيโย น ปญฺนิมฺจฺจانيโย โน วต เร
วตฺตพฺเพ พุทธสส ภควโต โวหาโร โลกุตฺตโรติ ฯ

[๖๘๒] พุทธสส ภควโต โวหาโร โลกุตฺตโรติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตุถิ เกจิ พุทธสส ภควโต โวหารเ มฺยฺเฮยฺยุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
โลกุตฺตโร ฌมฺโม โมหญฺจانيโย อญฺญาณกรโณ อจฺกขุกรโณ
ปญฺญาณิโรธิโก วิฆาตปฺกฺขิโก อนิพฺพานสํวตฺตนิโกติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๘๓] นนฺุ โลกุตฺตโร ฌมฺโม น โมหญฺจانيโย น อญฺญาณกรโณ
น อจฺกขุกรโณ ปญฺญาวุฑฺฒิโก อวิฆาตปฺกฺขิโก นิพฺพานสํวตฺตนิโกติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ โลกุตฺตโร ฌมฺโม น โมหญฺจانيโย
น อญฺญาณกรโณ น อจฺกขุกรโณ ปญฺญาวุฑฺฒิโก อวิฆาตปฺกฺขิโก
นิพฺพานสํวตฺตนิโก โน วต เร วตฺตพฺเพ พุทธสส ภควโต โวหาโร
โลกุตฺตโรติ ฯ

[๖๘๔] พุทธสส ภควโต โวหาโร โลกุตฺตโรติ ฯ อามนฺตา ฯ

เย เกจิ พุทฺธสฺส ภควโต โวหาริ สฺสณฺนติ สพฺเพ เต มคฺคิ
ภาเวนฺตึติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๘๕] เย เกจิ พุทฺธสฺส ภควโต โวหาริ สฺสณฺนติ สพฺเพ
เต มคฺคิ ภาเวนฺตึติ ฯ อามนฺตา ฯ พาลปฺลุชฺชนา พุทฺธสฺส ภควโต
โวหาริ สฺสณฺนติ พาลปฺลุชฺชนา มคฺคิ ภาเวนฺตึติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ มาตฺตมาตโก ฯเปฯ ปิตฺตมาตโก ... อรหนฺตมาตโก ...
รฺหิรฺูปปาทโก ฯเปฯ สงฺฆเมทโก พุทฺธสฺส ภควโต โวหาริ สฺสณฺนติ
สงฺฆเมทโก มคฺคิ ภาเวนฺตึติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๖๘๖] ลพฺภา โสวณฺณมยาย ลภฺจฺจียา ชลฺลปฺลฺโยชฺปิ สฺวณฺณปฺลฺโยชฺปิ
อากฺกขิตฺตุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เอวเมว ภควา โลกุตฺตเรน
โวหารเณ โลกียมฺปิ โลกุตฺตรมฺปิ ชมฺมํ โวหฺรตึติ ฯ

[๖๘๗] ลพฺภา เอลณฺทียาย ลภฺจฺจียา ชลฺลปฺลฺโยชฺปิ สฺวณฺณปฺลฺโยชฺปิ
อากฺกขิตฺตุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เอวเมว ภควา โลกิเณ
โวหารเณ โลกียมฺปิ โลกุตฺตรมฺปิ ชมฺมํ โวหฺรตึติ ฯ

[๖๘๘] พุทฺธสฺส ภควโต โวหาโร โลกิยิ โวหฺรณฺตสฺส โลกิโย
โหติ โลกุตฺตริ โวหฺรณฺตสฺส โลกุตฺตรโร โหตึติ ฯ อามนฺตา ฯ
โลกิยิ โวหฺรณฺตสฺส โส โลกิเย โสเต ปฏฺิหณฺนติ โลกุตฺตริ
โวหฺรณฺตสฺส โลกุตฺตเร โสเต ปฏฺิหณฺนติ โลกิยิ โวหฺรณฺตสฺส
โลกิเณ วิญฺญาณน ปฏฺิวิชานนฺติ โลกุตฺตริ โวหฺรณฺตสฺส โลกุตฺตเรน
วิญฺญาณน ปฏฺิวิชานนฺติ โลกิยิ โวหฺรณฺตสฺส ปฺลฺุชฺชนา ปฏฺิวิชา-

นฺนติ โลกุตฺตรํ โวหฺรณฺตสฺส สวากา ปฏิวิชานนฺตํติ ๑ น เหว
วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๖๘๕] น วตฺตพฺพํ พุทฺธสฺส ภควโต โวหาโร โลกิยํ โวหฺรณฺตสฺส
โลกิโย โหติ โลกุตฺตรํ โวหฺรณฺตสฺส โลกุตฺตรโร โหตีติ ๑ อามนฺตา ๑
นฺนุ ภควา โลกิยมฺปี โลกุตฺตรมฺปี ฌมฺมํ โวหฺรตีติ ๑ อามนฺตา ๑
หณฺจํ ภควา โลกิยมฺปี โลกุตฺตรมฺปี ฌมฺมํ โวหฺรติ เตน วต
เร วตฺตพฺเพ พุทฺธสฺส ภควโต โวหาโร โลกิยํ โวหฺรณฺตสฺส โลกิโย
โหติ โลกุตฺตรํ โวหฺรณฺตสฺส โลกุตฺตรโร โหตีติ ๑

[๖๘๐] พุทฺธสฺส ภควโต โวหาโร โลกิยํ โวหฺรณฺตสฺส โลกิโย
โหติ โลกุตฺตรํ โวหฺรณฺตสฺส โลกุตฺตรโร โหตีติ ๑ อามนฺตา ๑
มคฺคํ โวหฺรณฺตสฺส มคฺโค โหติ อมคฺคํ โวหฺรณฺตสฺส อมคฺโค
โหติ ผลํ โวหฺรณฺตสฺส ผลํ โหติ อผลํ โวหฺรณฺตสฺส อผลํ
โหติ นิพฺพานํ โวหฺรณฺตสฺส นิพฺพานํ โหติ อนิพฺพานํ โวหฺรณฺตสฺส
อนิพฺพานํ โหติ สงฺขตํ โวหฺรณฺตสฺส สงฺขตํ โหติ อสงฺขตํ
โวหฺรณฺตสฺส อสงฺขตํ โหติ รุปี โวหฺรณฺตสฺส รุปี โหติ อรูปํ
โวหฺรณฺตสฺส อรูปํ โหติ เวทนํ โวหฺรณฺตสฺส เวทนา โหติ อเวทนํ
โวหฺรณฺตสฺส อเวทนา โหติ สณฺณํ โวหฺรณฺตสฺส สณฺณา โหติ
อสณฺณํ โวหฺรณฺตสฺส อสณฺณา โหติ สงฺขารे โวหฺรณฺตสฺส สงฺขารา
โหนติ อสงฺขารे โวหฺรณฺตสฺส อสงฺขารา โหนติ วิญฺญาณํ
โวหฺรณฺตสฺส วิญฺญาณํ โหติ อวิญฺญาณํ โวหฺรณฺตสฺส อวิญฺญาณํ

โหตีติ ๗ น เหว วัตตพเพ ๗เป๗

โวหารกถา ๗

นิโรธกถา

[๖๕๑] เทว นิโรธาติ ๗ อามนุตา ๗ เทว ทุกขนิโรธาติ ๗
น เหว วัตตพเพ ๗เป๗ เทว ทุกขนิโรธาติ ๗ อามนุตา ๗ เทว
นิโรธสัจจानीติ ๗ น เหว วัตตพเพ ๗เป๗ เทว นิโรธสัจจानीติ ๗
อามนุตา ๗ เทว ทุกขสัจจानीติ ๗ น เหว วัตตพเพ ๗เป๗
เทว นิโรธสัจจानीติ ๗ อามนุตา ๗ เทว สมุททยสัจจानीติ ๗ น
เหว วัตตพเพ ๗เป๗ เทว นิโรธสัจจानीติ ๗ อามนุตา ๗ เทว
มกขสัจจानीติ ๗ น เหว วัตตพเพ ๗เป๗ เทว นิโรธสัจจानीติ ๗
อามนุตา ๗ เทว ตาณานิ ๗เป๗ เทว เลณานิ เทว สรณานิ
เทว ปรายนานิ เทว อจฺจตานิ เทว อมตานิ ๗เป๗ เทว
นิพพานानीติ ๗ น เหว วัตตพเพ ๗เป๗ เทว นิพพานानीติ ๗
อามนุตา ๗ อตุถิ ทฺวินฺนํ นิพพานานํ อจฺจณีจตา หีนปณฺตีตตา
อุกฺกํสาวกํโส สี่มา วา เกโท วา ราชี วา อนฺตริกกา ๑ วาติ ๗
น เหว วัตตพเพ ๗เป๗

[๖๕๒] เทว นิโรธาติ ๗ อามนุตา ๗ นนุ อปฺปฏิสงฺขานีรฺุเท
สงฺขारे ปฏิสงฺขา นิโรเธนฺตีติ ๗ อามนุตา ๗ หลฺจิจิ อปฺปฏิสงฺขานีรฺุเท
#๑ ม. อหีริกา.

สงขาร ปฏิสงขานิโรชเนติ โน วต เร วตตพเพ เทว นิโรชาติ ฯ

[๖๕๓] น วตตพพิ เทว นิโรชาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อปปฏิสงขานิรุตฺธาปี สงขารา อจฺจนฺตภคฺคา ปฏิสงขานิรุตฺธาปี
สงขารา อจฺจนฺตภคฺคาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อปปฏิสงขานิรุตฺธาปี
สงขารา อจฺจนฺตภคฺคา ปฏิสงขานิรุตฺธาปี สงขารา อจฺจนฺตภคฺคา
เตน วต เร วตตพเพ เทว นิโรชาติ ฯ

[๖๕๔] เทว นิโรชาติ ฯ อามนฺตา ฯ ปฏิสงขานิรุตฺธาปี สงขารา
อริยมคฺคํ อากมฺม นิรุตฺธาติ ฯ อามนฺตา ฯ อปปฏิสงขานิรุตฺธา
สงขารา อริยมคฺคํ อากมฺม นิรุตฺธาติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๖๕๕] เทว นิโรชาติ ฯ อามนฺตา ฯ ปฏิสงขานิรุตฺธา สงขารา
น ปฺนุ อปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ อปปฏิสงขานิรุตฺธา สงขารา
น ปฺนุ อปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ เตน หิ น วตตพพิ
เทว นิโรชาติ ฯ

นิโรชกถา ฯ

ทฺติโย วคฺโค ฯว

ตสฺส อุตฺทานํ

ปฺรฺรูปหาโร อญฺญาณํ กงฺขา ปฺรวิตฺตารณา

วจฺจเโท ทฺกฺขหาโร จิตฺติ กุคฺคฺกฺพา สงขารา

เอโก อภิสมโย เอโก โวหาโร เอโก นิโรชโกติ ๑ ฯ

#๑ ม. ปฺรฺรูปหาโร อญฺญาณํ กงฺขา ปฺรวิตฺตารณา

สงฺขาหารกถามคฺโค จิตฺตจิตฺติ จ กุคฺคฺกฺพา

เอกาภิสมโย เจว โวหาโร จ นิโรชโกติ.

พลกถา

[๖๕๖] ตถาคตพถั สวากสาธาธณนุติ ๑ อามนุตา ๑ ตถาคตพถั
สวากพถั สวากพถั ตถาคตพถลนุติ ๑ น เหวั วตุตพเพ ๑เป๑

[๖๕๗] ตถาคตพถั สวากสาธาธณนุติ ๑ อามนุตา ๑ ตถเยเวว
ตถาคตพถั ตั สวากพถั ตถเยเวว สวากพถั ตั ตถาคตพถลนุติ ๑
น เหวั วตุตพเพ ๑เป๑

[๖๕๘] ตถาคตพถั สวากสาธาธณนุติ ๑ อามนุตา ๑ ยาถิสั
ตถาคตพถั ตาถิสั สวากพถั ยาถิสั สวากพถั ตาถิสั ตถาคตพถลนุติ ๑
น เหวั วตุตพเพ ๑เป๑

[๖๕๙] ตถาคตพถั สวากสาธาธณนุติ ๑ อามนุตา ๑ ยาถิส๑
ตถาคตสสุ ปุพพโยโค ปุพพจธธา ฐมมกขานั ฐมมเทสนา ตาถิส๑
สวากสสุ ปุพพโยโค ปุพพจธธา ฐมมกขานั ฐมมเทสนาติ ๑ น
เหวั วตุตพเพ ๑เป๑

[๗๐๐] ตถาคตพถั สวากสาธาธณนุติ ๑ อามนุตา ๑ ตถาคโต
ชโน สตุถา สมมาสมพุทุโธ สพพญญู สพพทสุสาวิ ฐมมสามิ
ฐมมปถิสรโณติ ๑ อามนุตา ๑ สวโก ชโน สตุถา สมมาสมพุทุโธ
สพพญญู สพพทสุสาวิ ฐมมสามิ ฐมมปถิสรโณติ ๑ น เหวั
วตุตพเพ ๑เป๑

[๗๐๑] ตถาคตพถั สวากสาธาธณนุติ ๑ อามนุตา ๑ ตถาคโต

อนุปปนุสส มคฺคสฺส อุปฺปาเทตา อสฺยชาตสฺส มคฺคสฺส สลฺยชเนตา ๑
อนกฺขาทสฺส มคฺคสฺส อกฺขาทา มคฺคณฺณ มคฺควิฑู มคฺคโกวิทฺติ ๑
อามนฺตา ๑ สวโก อนุปปนุสส มคฺคสฺส อุปฺปาเทตา
อสฺยชาตสฺส มคฺคสฺส สลฺยชเนตา อนกฺขาทสฺส มคฺคสฺส
อกฺขาทา มคฺคณฺณ มคฺควิฑู มคฺคโกวิทฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป ๑

[๗๐๒] อินฺทฺริยปรโรปรียตฺตํ ยถาภูตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ
สวากสาธาธณฺนติ ๑ อามนฺตา ๑ สวโก สพฺพณฺณ สพฺพทสฺสาวิตฺติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป ๑

[๗๐๓] สวโก จานาจันํ ชานาตีติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺยจิ
สวโก จานาจันํ ชานาติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ จานาจันํ
ยถาภูตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ สวากสาธาธณฺนติ ๑

[๗๐๔] สวโก อตีตนาทตปจฺจุปปนฺนํ กมฺมสมาทานํ จานโส
เหตุโส วิปากํ ชานาตีติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺยจิ สวโก อตีตนาทต-
ปจฺจุปปนฺนํ กมฺมสมาทานํ จานโส เหตุโส วิปากํ
ชานาติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ อตีตนาทตปจฺจุปปนฺนํ
กมฺมสมาทานํ จานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ
สวากสาธาธณฺนติ ๑

[๗๐๕] สวโก สพฺพตฺถคามินีปฺปฏิปทํ ชานาตีติ ๑ อามนฺตา ๑
หลฺยจิ สวโก สพฺพตฺถคามินีปฺปฏิปทํ ชานาติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ
สพฺพตฺถคามินีปฺปฏิปทํ ยถาภูตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ สวากสาธาธณฺนติ ๑

#๑ ม. สลฺยชเนตา. สพฺพตฺถ อีทิสเมว ทิสฺสติ.

[๗๐๖] สาวโก อเนกธาตุ นานาธาตุ โลกั ชานาตีติ ฯ
อามนุตา ฯ หลยจิ สาวโก อเนกธาตุ นานาธาตุ โลกั ชานาติ
เตน วต เร วตตพเพ อเนกธาตุ นานาธาตุ โลกั ยถาภูตึ ฅาณั
ตถาคตพลั สวากสาธาธณนุติ ฯ

[๗๐๗] สาวโก สตตทานั นานาธิมุตติกัตติ ชานาตีติ ฯ อามนุตา ฯ
หลยจิ สาวโก สตตทานั นานาธิมุตติกัตติ ชานาติ เตน วต เร
วตตพเพ สตตทานั นานาธิมุตติกัตติ ยถาภูตึ ฅาณั ตถาคตพลั
สวากสาธาธณนุติ ฯ

[๗๐๘] สาวโก ฅานวิโมกขสมาธิสมาปตตีณั สงกิเลตตี โวทานั
วุกุจันนั ชานาตีติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ สาวโก ฅานวิโมกขสมาธิสมาปตตีณั
สงกิเลตตี โวทานั วุกุจันนั ชานาติ เตน วต
เร วตตพเพ ฅานวิโมกขสมาธิสมาปตตีณั สงกิเลตตี โวทานั วุกุจันนั
ยถาภูตึ ฅาณั ตถาคตพลั สวากสาธาธณนุติ ฯ

[๗๐๙] สาวโก ปุพเพนิวาसानุสสุตี ชานาตีติ ฯ อามนุตา ฯ
หลยจิ สาวโก ปุพเพนิวาसानุสสุตี ชานาติ เตน วต เร วตตพเพ
ปุพเพนิวาसानุสสุตี ยถาภูตึ ฅาณั ตถาคตพลั สวากสาธาธณนุติ ฯ

[๗๑๐] สาวโก สตตทานั จุตูปปาตึ ชานาตีติ ฯ อามนุตา ฯ
หลยจิ สาวโก สตตทานั จุตูปปาตึ ชานาติ เตน วต เร วตตพเพ
สตตทานั จุตูปปาตึ ยถาภูตึ ฅาณั ตถาคตพลั สวากสาธาธณนุติ ฯ

[๗๑๑] นนุ ตถาคตสุสาปี อาสวา ชีณนา สวากสุสาปี อาสวา

จีณาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ กิถฺยจิ นานาภรณํ ตถาคตฺสฺส วา
สวากฺสฺส วา อาสวภฺขเยน วา อาสวภฺขยํ วิมุตฺติยา วา วิมุตฺตีติ ฯ
นตุถิ ฯ หลฺยจิ นตุถิ กิถฺยจิ นานาภรณํ ตถาคตฺสฺส วา สวากฺสฺส
วา อาสวภฺขเยน วา อาสวภฺขยํ วิมุตฺติยา วา วิมุตฺติ เตน วต
เร วตฺตพฺเพ อาสวานํ ขเย ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ สวากสาธาธรณนฺติ ฯ

[๗๑๒] อาสวานํ ขเย ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ สวากสาธาธรณนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ จานาจาเน ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ
สวากสาธาธรณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๑๓] อาสวานํ ขเย ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ
สวากสาธาธรณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สตฺตทานํ จุฏฺฐปาเต ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ
ตถาคตพฺลํ สวากสาธาธรณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๑๔] จานาจาเน ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ
สวากสาธาธรณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อาสวานํ ขเย ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ
ตถาคตพฺลํ สวากสาธาธรณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๑๕] สตฺตทานํ จุฏฺฐปาเต ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ
สวากสาธาธรณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อาสวานํ ขเย ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ
ตถาคตพฺลํ สวากสาธาธรณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๑๖] อีฬฺยทฺริยปโรปรียตฺตํ ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ
สวากสาธาธรณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จานาจาเน ยถาภฺกฺตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ

สาวกอสาธารณฺนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๑๗] อินฺทุริยปโรปรียตฺตํ ยถาภูตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ
สาวกอสาธารณฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อาสวานํ ขเย ยถาภูตํ ฅาณํ
ตถาคตพฺลํ สาวกอสาธารณฺนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๑๘] จานาจาเน ยถาภูตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ สาวก-
สาธารณฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อินฺทุริยปโรปรียตฺตํ ยถาภูตํ ฅาณํ
ตถาคตพฺลํ สาวกสาธารณฺนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๑๙] อาสวานํ ขเย ยถาภูตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ
สาวกสาธารณฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อินฺทุริยปโรปรียตฺตํ ยถาภูตํ ฅานํ
ตถาคตพฺลํ สาวกสาธารณฺนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

พลกถา ฯ

อริยณฺตีกถา

[๗๒๐] จานาจาเน ยถาภูตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ อริยณฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ มคฺโค ผลํ นิพฺพานํ โสตาปตฺติมคฺโค โสตาปตฺตติผลํ
สกทาคามิมคฺโค สกทาคามิผลํ อนาคามิมคฺโค อนาคามิผลํ
อรหตฺตมคฺโค อรหตฺตผลํ สติปฺภูจฺานํ สมฺมปฺปชานํ อิทฺธิปาโท อินฺทุริย-
พฺลํ โพชฺฃณฺจฺโคติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๒๑] จานาจาเน ยถาภูตํ ฅาณํ ตถาคตพฺลํ อริยณฺติ ฯ

อามนตา ๑ สุลลตารมมณนติ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑
สุลลตารมมณนติ ๑ อามนตา ๑ จานาจานญจ มนสิ กโรติ
สุลลตญจ มนสิ กโรตีติ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ จานาจานญจ
มนสิ กโรติ สุลลตญจ มนสิ กโรตีติ ๑ อามนตา ๑
ทวินัน ๑ สสุสานัน ๑ ทวินัน ๑ จิตฺตานัน ๑ สโมธานัน ๑ โหตีติ ๑ น เหว่
วตุตพุเพ ๑เป๑ จานาจานเน ยถาภูตฺติ ๑ ฌานัน ๑ ตถาคตพลฺล ๑ อริยญฺติ ๑
อามนตา ๑ อนิมิตฺตารมมณนติ ๑เป๑ อปฺปณฺนิหิตารมมณนติ ๑ น
เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ อปฺปณฺนิหิตารมมณนติ ๑ อามนตา ๑
จานาจานญจ มนสิ กโรติ อปฺปณฺนิหิตญจ มนสิ กโรตีติ ๑ น
เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ จานาจานญจ มนสิ กโรติ อปฺปณฺนิหิตญจ
มนสิ กโรตีติ ๑ อามนตา ๑ ทวินัน ๑ สสุสานัน ๑ ทวินัน ๑ จิตฺตานัน
๑ สโมธานัน ๑ โหตีติ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑

[๗๒๒] สติปญฺจจานา อริยา สุลลตารมมณนติ ๑ อามนตา ๑
จานาจานเน ยถาภูตฺติ ๑ ฌานัน ๑ ตถาคตพลฺล ๑ อริยํ สุลลตารมมณนติ ๑
น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ สติปญฺจจานา อริยา อนิมิตฺตารมมณ
๑เป๑ อปฺปณฺนิหิตารมมณนติ ๑ อามนตา ๑ จานาจานเน ยถาภูตฺติ
๑ ฌานัน ๑ ตถาคตพลฺล ๑ อริยํ อปฺปณฺนิหิตารมมณนติ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ
๑เป๑

[๗๒๓] สมมปฺปชานา อิทฺธิปาทา อินฺทฺริยา พลา โปชฌงฺคา
อริยา สุลลตารมมณนติ ๑ อามนตา ๑ จานาจานเน ยถาภูตฺติ

กโรติ สุลลตถุจ มนสิ กโรตติ ๑ น เหว่ วตตพเพ ๑เป๑
สตต่าน จุตูปปาทถุจ มนสิ กโรติ สุลลตถุจ มนสิ กโรตติ ๑
อามนุต๑ ๑ ทวินัน ๑ สุตต่าน ทวินัน จิตต่าน สโมธานัน โหตติ ๑
น เหว่ วตตพเพ ๑เป๑ สตต่าน จุตูปปาทเต ยถากุตติ ๑ ๑ถถถถถถ
อริยนุตติ ๑ อามนุต๑ ๑ อนิมิตตถารมมณัน ๑เป๑ ๑ปป์ถิตถารมมณนุตติ ๑
น เหว่ วตตพเพ ๑เป๑ ๑ปป์ถิตถารมมณนุตติ ๑ อามนุต๑ ๑
สตต่าน จุตูปปาทถุจ มนสิ กโรติ ๑ปป์ถิตถถถ มนสิ กโรตติ ๑
น เหว่ วตตพเพ ๑เป๑ สตต่าน จุตูปปาทถุจ มนสิ กโรติ
๑ปป์ถิตถถถ มนสิ กโรตติ ๑ อามนุต๑ ๑ ทวินัน ๑ สุตต่าน
ทวินัน จิตต่าน สโมธานัน โหตติ ๑ น เหว่ วตตพเพ ๑เป๑

[๑๒๑] สติปฏจถนา อริย๑ สุลลตถารมมณ๑ ๑เป๑ อนิมิตตถารมมณ๑
๑เป๑ ๑ปป์ถิตถารมมณ๑ติ ๑ อามนุต๑ ๑ สตต่าน
จุตูปปาทเต ยถากุตติ ๑ ๑ถถถถถถ อริย ๑ปป์ถิตถารมมณนุตติ ๑
น เหว่ วตตพเพ ๑เป๑ สมมปป์ชถน๑ ๑เป๑ โปชถจจจจ อริย๑
สุลลตถารมมณ๑ ๑เป๑ อนิมิตตถารมมณ๑ ๑เป๑ ๑ปป์ถิตถารมมณ๑ติ ๑
อามนุต๑ ๑ สตต่าน จุตูปปาทเต ยถากุตติ ๑ ๑ถถถถถถ
อริย ๑ปป์ถิตถารมมณนุตติ ๑ น เหว่ วตตพเพ ๑เป๑

[๑๒๒] สตต่าน จุตูปปาทเต ยถากุตติ ๑ ๑ถถถถถถ อริย
น เหว่ วตตพเพ สุลลตถารมมณัน ๑เป๑ อนิมิตตถารมมณัน ๑เป๑
๑ปป์ถิตถารมมณนุตติ ๑ อามนุต๑ ๑ สติปฏจถนา อริย๑ น เหว่ วตตพเพ

อปรุณีหิตารมมณัติ ๑ น เหว่ วัตตพเพ ๑เป๑

[๗๒๕] สตุตันัน จุตุปปาเต ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั อริยั
น วัตตพพั สุลลตารมมณั ๑เป๑ อนิมิตตารมมณั ๑เป๑
อปรุณีหิตารมมณัติ ๑ อามนุตา ๑ สมมุปรุชานา ๑เป๑ โพชฅงกา
อริยาน วัตตพพา อปรุณีหิตารมมณัติ ๑ น เหว่ วัตตพเพ ๑เป๑

[๗๓๐] อาสวานัน ขเย ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั อริยณฺติ ๑
อามนุตา ๑ จานาจาเน ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั อริยณฺติ ๑
น เหว่ วัตตพเพ ๑เป๑

[๗๓๑] อาสวานัน ขเย ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั อริยณฺติ ๑
อามนุตา ๑ สตุตันัน จุตุปปาเต ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั อริยณฺติ ๑
น เหว่ วัตตพเพ ๑เป๑

[๗๓๒] จานาจาเน ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั น วัตตพพั
อริยณฺติ ๑ อามนุตา ๑ อาสวานัน ขเย ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั
น วัตตพพั อริยณฺติ ๑ น เหว่ วัตตพเพ ๑เป๑

[๗๓๓] สตุตันัน จุตุปปาเต ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั น
วัตตพพั อริยณฺติ ๑ อามนุตา ๑ อาสวานัน ขเย ยถาภูตัง ฅาณัง
ตถาคตพลั น วัตตพพั อริยณฺติ ๑ น เหว่ วัตตพเพ ๑เป๑

[๗๓๔] อาสวานัน ขเย ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั อริยั
สุลลตารมมณณฺติ ๑ อามนุตา ๑ จานาจาเน ยถาภูตัง ฅาณัง ตถาคตพลั
อริยั สุลลตารมมณณฺติ ๑ น เหว่ วัตตพเพ ๑เป๑ อาสวานัน

ขเย ยถากุติ ฉานิ ตถาคคพลล อริยิ อนิมิตตารมฺมณิ ฯเปฯ
อปฺปณิหิตารมฺมณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จานาจानเน ยถากุติ ฉานิ
ตถาคคพลล อริยิ อปฺปณิหิตารมฺมณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๓๕] อาสวานิ ขเย ยถากุติ ฉานิ ตถาคคพลล อริยิ
สุลฺลตารมฺมณิ ฯเปฯ อนิมิตตารมฺมณิ ฯเปฯ อปฺปณิหิตารมฺมณนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ สตฺตทานิ จุจฺจูปฺปาเต ยถากุติ ฉานิ ตถาคคพลล อริยิ
อปฺปณิหิตารมฺมณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ๐

[๗๓๖] จานาจानเน ยถากุติ ฉานิ ตถาคคพลล อริยิ น
วตฺตพฺพิ สุลฺลตารมฺมณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อาสวานิ ขเย ยถากุติ
ฉานิ ตถาคคพลล อริยิ น วตฺตพฺพิ สุลฺลตารมฺมณนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ จานาจानเน ยถากุติ ฉานิ ตถาคคพลล อริยิ
น วตฺตพฺพิ อนิมิตตารมฺมณิ ฯเปฯ อปฺปณิหิตารมฺมณนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อาสวานิ ขเย ยถากุติ ฉานิ ตถาคคพลล อริยิ
น วตฺตพฺพิ อปฺปณิหิตารมฺมณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๓๗] สตฺตทานิ จุจฺจูปฺปาเต ยถากุติ ฉานิ ตถาคคพลล อริยิ
น วตฺตพฺพิ สุลฺลตารมฺมณิ ฯเปฯ อนิมิตตารมฺมณิ ฯเปฯ
อปฺปณิหิตารมฺมณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อาสวานิ ขเย ยถากุติ
ฉานิ ตถาคคพลล อริยิ น วตฺตพฺพิ อปฺปณิหิตารมฺมณนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อริยฺนฺตํกถา ฯ

วิมูจจติกถา

[๗๓๘] สราคัม จิตตัม วิมูจจตีติ ฯ อามนุตตา ฯ รากสหคตัม
รากสหชาตัม รากสสัมภูจัม รากสมบุตฺตัม รากสหนุ รากานุปริวตฺติ
อกุสลัม โลกียัม สาสวัม สลฺโยชนียัม คนฺถนียัม โอมนียัม โยคนียัม
นีวรณียัม ปรามภูจัม อุปาทานียัม สงฺกิลลสิกัม จิตตัม วิมูจจตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๓๙] สฬสฺสํ จิตตัม วิมูจจติ สฬสฺโส จ จิตฺตลฺลจ อุโภ
วิมูจจนฺตีติ ฯ อามนุตตา ฯ สราคัม จิตตัม วิมูจจติ ราโค จ
จิตฺตลฺลจ อุโภ วิมูจจนฺตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๔๐] สเวทณัม ฯเปฯ สสณฺณํ ฯเปฯ สเจตณัม ฯเปฯ สปลณฺณํ
จิตตัม วิมูจจติ ปณฺญา จ จิตฺตลฺลจ อุโภ วิมูจจนฺตีติ ฯ อามนุตตา ฯ
สราคัม จิตตัม วิมูจจติ ราโค จ จิตฺตลฺลจ อุโภ วิมูจจนฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๔๑] สฬสฺสํ สราคัม จิตตัม วิมูจจติ สฬสฺโส จ จิตฺตลฺลจ อุโภ
วิมูจจนฺตีติ ฯ อามนุตตา ฯ ราโค จ จิตฺตลฺลจ อุโภ วิมูจจนฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๔๒] สเวทณัม สราคัม ฯเปฯ สสณฺณํ สราคัม ฯเปฯ สเจตณัม
สราคัม ฯเปฯ สปลณฺณํ สราคัม จิตตัม วิมูจจติ ปณฺญา จ จิตฺตลฺลจ
อุโภ วิมูจจนฺตีติ ฯ อามนุตตา ฯ ราโค จ จิตฺตลฺลจ อุโภ วิมูจจนฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๔๓] สโทส จิตต์ วิมัจจตีติ ฯ อามนตา ฯ โทสสหคต
โทสสหชาติ โทสสฏฐัง โทสสมปยุตต์ โทสสทฏ โทसानุปริวตติ
อฏฐล โลกียี สาสวึ ฯเปฯ สงกิลลสิก จิตต์ วิมัจจตีติ ฯ น
เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๗๔๔] สผลส จิตต์ วิมัจจติ ผลโส จ จิตตญจ อุโก
วิมัจจนตีติ ฯ อามนตา ฯ สโทส จิตต์ วิมัจจติ โทโส จ
จิตตญจ อุโก วิมัจจนตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๗๔๕] สเวทณึ ฯเปฯ สสณณึ ฯเปฯ สเจตณึ ฯเปฯ สปลณณึ
จิตต์ วิมัจจติ ปณญา จ จิตตญจ อุโก วิมัจจนตีติ ฯ อามนตา ฯ
สโทส จิตต์ วิมัจจติ โทโส จ จิตตญจ อุโก วิมัจจนตีติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๗๔๖] สผลส สโทส จิตต์ วิมัจจติ ผลโส จ จิตตญจ อุโก
วิมัจจนตีติ ฯ อามนตา ฯ สโทส จิตต์ วิมัจจติ โทโส จ
จิตตญจ อุโก วิมัจจนตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๗๔๗] สเวทณึ สโทส ฯเปฯ สสณณึ สโทส ฯเปฯ สเจตณึ
สโทส ฯเปฯ สปลณณึ สโทส จิตต์ วิมัจจติ ปณญา จ จิตตญจ
อุโก วิมัจจนตีติ ฯ อามนตา ฯ โทโส จ จิตตญจ อุโก วิมัจจนตีติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๗๔๘] สโมหึ จิตต์ วิมัจจตีติ ฯ อามนตา ฯ โมสสหคต
โมสสหชาติ โมสสฏฐัง โมสสมปยุตต์ โมสสทฏ โมหานุปริวตติ

อภุสล์ โลภีย สาสวံ ๗เป๗ สงกิเลสึก จิตตํ วิมุจจตีติ ๗ น
เหวํ วตตพเพ ๗เป๗

[๗๔๕] สฬสล์ จิตตํ วิมุจจติ สฬสล์ จ จิตตลจ อุโก
วิมุจจนตีติ ๗ อามนตา ๗ สโมหํ จิตตํ วิมุจจติ โมโห จ
จิตตลจ อุโก วิมุจจนตีติ ๗ น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗

[๗๕๐] สเวทน์ ๗เป๗ สสณลํ ๗เป๗ สเจตน์ ๗เป๗ สปลลลํ
จิตตํ วิมุจจติ ปญญา จ จิตตลจ อุโก วิมุจจนตีติ ๗ อามนตา ๗
สโมหํ จิตตํ วิมุจจติ โมโห จ จิตตลจ อุโก วิมุจจนตีติ ๗
น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗

[๗๕๑] สฬสล์ สโมหํ จิตตํ วิมุจจติ สฬสล์ จ จิตตลจ อุโก
วิมุจจนตีติ ๗ อามนตา ๗ โมโห จ จิตตลจ อุโก วิมุจจนตีติ ๗
น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗

[๗๕๒] สเวทน์ สโมหํ ๗เป๗ สสณลํ สโมหํ ๗เป๗ สเจตน์
สโมหํ ๗เป๗ สปลลลํ สโมหํ จิตตํ วิมุจจติ ปญญา จ จิตตลจ
อุโก วิมุจจนตีติ ๗ อามนตา ๗ โมโห จ จิตตลจ อุโก วิมุจจนตีติ ๗
น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗

[๗๕๓] น วตตพพิ สรากลํ สโทลล์ สโมหํ จิตตํ วิมุจจตีติ ๗
อามนตา ๗ วีตรากลํ วีตโทลล์ วีตโมหํ นิกกิเลสึ จิตตํ วิมุจจตีติ ๗ น
เหวํ วตตพเพ ๗เป๗ เตน หี สรากลํ สโทลล์ สโมหํ จิตตํ วิมุจจตีติ ๗

วิมุจจติกถา ๗

วิมูจฺจมานกถา

[๗๕๔] วิมุตฺตํ วิมูจฺจมานนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เอกเทสํ วิมุตฺตํ
เอกเทสํ อวิมุตฺตนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๕] เอกเทสํ วิมุตฺตํ เอกเทสํ อวิมุตฺตนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
เอกเทสํ โสตาปนฺโน เอกเทสํ น โสตาปนฺโน เอกเทสํ โสตาปตฺติผลปฺตฺโต
ปฏฺฐิตทฺโร อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
กาเยน สฺสูตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ น กาเยน สฺสูตฺวา วิหฺรติ
เอกเทสํ สตฺตกฺขตฺตตฺตปรโม โกลฺโล โกลฺโล เอกวีจฺจํ พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน
สมนฺนาคโต ฌมฺเม ฯเปฯ สจฺฉเม ฯเปฯ อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมนฺนาคโต
เอกเทสํ อริยกนฺเตหิ สีเลหิ น สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๖] เอกเทสํ วิมุตฺตํ เอกเทสํ อวิมุตฺตนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
เอกเทสํ สกทาคามี เอกเทสํ น สกทาคามี เอกเทสํ สกทาคามีผลปฺตฺโต
ปฏฺฐิตทฺโร อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ กาเยน
สฺสูตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ น กาเยน สฺสูตฺวา วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๗] เอกเทสํ วิมุตฺตํ เอกเทสํ อวิมุตฺตนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
เอกเทสํ อนาคามี เอกเทสํ น อนาคามี เอกเทสํ อนาคามีผลปฺตฺโต
ปฏฺฐิตทฺโร อธิคโต สจฺฉิกโต อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ กาเยน
สฺสูตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ น กาเยน สฺสูตฺวา วิหฺรติ เอกเทสํ

อนฺตรา ปรีนึพฺพายี อูปฺหจฺจ ปรีนึพฺพายี อสฺงฺขารปรีนึพฺพายี สสฺงฺขารปรีนึพฺพายี
อฺทฺทฺธึสฺสึโต อกนึฏฺฐคามึ เอกเทสึ น อฺทฺทฺธึสฺสึโต น
อกนึฏฺฐคามึตี ๆ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๆเปฯ

[๗๕๘] เอกเทสึ วิมฺตฺตึ เอกเทสึ อวิมฺตฺตฺนฺตี ๆ อามนฺตา ๆ
เอกเทสึ อรหา เอกเทสึ น อรหา เอกเทสึ อรหฺตฺตฺปฺตฺโต
ปฏึลทฺโธ อธิคฺโต สจฺฉิกฺโต อูปสมฺปชฺช วิหฺรตี กาเยน สฺสึตฺวา
วิหฺรตี เอกเทสึ น กาเยน สฺสึตฺวา วิหฺรตี เอกเทสึ วิตฺราโค
วิตฺโทสึ วิตฺโมโห ๆเปฯ เอกเทสึ สจฺฉิกฺกาทพฺพิ สจฺฉิกฺกตฺติ เอกเทสึ
สจฺฉิกฺกาทพฺพิ น สจฺฉิกฺกตฺนฺตี ๆ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๆเปฯ

[๗๕๙] วิมฺตฺตึ วิมฺจฺจมานนฺตี ๆ อามนฺตา ๆ อูปฺปาทกฺขณ
วิมฺตฺตึ วยกฺขณ วิมฺจฺจมานนฺตี ๆ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๆเปฯ

[๗๖๐] น วัตฺตพฺพิ วิมฺตฺตึ วิมฺจฺจมานนฺตี ๆ อามนฺตา ๆ นนฺย
วฺตฺตึ ภควตา ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปี จิตฺตึ
วิมฺจฺจตี ภวาสวาปี จิตฺตึ วิมฺจฺจตี อวิชฺชาสวาปี จิตฺตึ วิมฺจฺจตีตี ๑
อตุเถว สฺตฺตฺนฺโตตี ๆ อามนฺตา ๆ เตนฺ หึ วิมฺตฺตึ วิมฺจฺจมานนฺตี ๆ

[๗๖๑] วิมฺตฺตึ วิมฺจฺจมานนฺตี ๆ อามนฺตา ๆ นนฺ วฺตฺตึ
ภควตา สึ เอวํ สฺมาหึเต จิตฺเต ปรีสุทฺเท ปรีโยทาเต อนงฺคณ
วิกฺคฺอุปฺกึเทเส มฺทฺทฺเท กมฺมนึเย จิตฺเต อานนฺชปฺตฺเต อาสวานํ
ขยณานาย จิตฺตึ อภินินฺนาเมตีตี ๒ อตุเถว สฺตฺตฺนฺโตตี ๆ อามนฺตา ๆ

#๑ ม. อ. ๒๓ ? ม. อ. ๒๓ ๆ อ. จตุหุค. ๒๕๖ ๆ

เตน หี น วตตพเพ วิมุตตัม วิมัจจมานนฺติ

[๗๖๒] อตฺถิ จิตฺตํ วิมัจจมานนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ จิตฺตํ
รชฺชมานํ ทุสฺสมานํ มุยฺหมานํ กิลิฺสฺสมานนฺติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯ เปฯ
นนฺ รตฺตณฺเจว อรตฺตณฺจ ทุฏฺจณฺเจว อทุฏฺจณฺจ มุพฺพหณฺเจว
อมุพฺพหณฺจ ฉินฺนณฺเจว อจฺฉินฺนณฺจ ภินฺนณฺเจว อภินฺนณฺจ กตฺถณฺเจว
อกตฺถณฺจจติ ฯ อามนฺตา ฯ หลจฺจิ รตฺตณฺเจว อรตฺตณฺจ ทุฏฺจณฺเจว
อทุฏฺจณฺจ มุพฺพหณฺเจว อมุพฺพหณฺจ ฉินฺนณฺเจว อจฺฉินฺนณฺจ ภินฺนณฺเจว
อภินฺนณฺจ กตฺถณฺเจว อกตฺถณฺจ โน วต เร วตตพเพ อตฺถิ
จิตฺตํ วิมัจจมานนฺติ ฯ

วิมัจจมานกถา ฯ

อฏฺฐมกกถา

[๗๖๓] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส ทิฏฺฐิปรียุฏฺฐานํ ปหีนนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมโก ปุคฺคโล โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลปฺปตฺโต
ปฏฺฐิตทฺโธ อธิคฺโต สจฺฉิกฺโข อุตฺตมปฺชช วิหฺรติ กาเยน สฺสูติววา
วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯ เปฯ

[๗๖๔] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส วิจิจฺฉาปรียุฏฺฐานํ ปหีนนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมโก ปุคฺคโล โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลปฺปตฺโต
ฯ เปฯ กาเยน สฺสูติววา วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯ เปฯ

[๗๖๕] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญาณํ ปหีนฺนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส ทิฏฺฐาณฺสโย ปหีนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญาณํ
ปหีนฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส วิจิจฺฉาณฺสโย
ฯเปฯ สีสฺสพฺพตฺปฺรามาโส ปหีนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๖๖] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส วิจิจฺฉาปริยฺญาณํ ปหีนฺนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส วิจิจฺฉาณฺสโย ปหีนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส วิจิจฺฉาปริยฺญาณํ
ปหีนฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส ทิฏฺฐาณฺสโย
ฯเปฯ สีสฺสพฺพตฺปฺรามาโส ปหีนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๖๗] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส ทิฏฺฐาณฺสโย อปฺปหีนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญาณํ อปฺปหีนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส ทิฏฺฐาณฺสโย
อปฺปหีนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส วิจิจฺฉาปริยฺญาณํ
อปฺปหีนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส
ปุคฺคสฺส วิจิจฺฉาณฺสโย ฯเปฯ สีสฺสพฺพตฺปฺรามาโส อปฺปหีนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญาณํ อปฺปหีนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส สีสฺสพฺพตฺปฺรามาโส
อปฺปหีนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส วิจิจฺฉาปริยฺญาณํ
อปฺปหีนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๖๘] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญาณํ ปหีนฺนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญาณปฺปหานาย
มคฺโค ภาวิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส
ทิฏฺฐิปริยฺญาณํ ปหีนฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส
ทิฏฺฐิปริยฺญาณปฺปหานาย สติปฺญาณา ภาวิตา ฯเปฯ สมฺมปฺปชานา
ฯเปฯ โพชฌงฺกา ภาวิตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๖๙] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิฉฺฉาปริยฺญาณํ ปหีนฺนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิฉฺฉาปริยฺญาณปฺปหานาย
มคฺโค ภาวิตฺติ ฯเปฯ โพชฌงฺกา ภาวิตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ

[๗๗๐] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญาณปฺปหานาย มคฺโค
อภาวิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อมคฺเคน ปหีนํ โลกิเยน สาสเวน
ฯเปฯ สงฺกิเลสิเกนาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส
ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญาณปฺปหานาย สติปฺญาณา ฯเปฯ โพชฌงฺกา
อภาวิตาติ ฯ อามนฺตา ฯ อมคฺเคน ปหีนํ โลกิเยน สาสเวน
ฯเปฯ สงฺกิเลสิเกนาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๗๑] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิฉฺฉาปริยฺญาณปฺปหานาย
มคฺโค อภาวิตฺติ ฯเปฯ สติปฺญาณา ฯเปฯ โพชฌงฺกา อภาวิตาติ ฯ
อามนฺตา ฯ อมคฺเคน ปหีนํ โลกิเยน สาสเวน ฯเปฯ
สงฺกิเลสิเกนาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๗๒] น วตตพพิ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญจฺฉานํ
ปหีนฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ฯ นฺุปฺปชฺชิสฺสตีติ ฯ
หณฺจิ นฺุปฺปชฺชิสฺสตี เตน วต เร วตตพฺเพ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส
ทิฏฺฐิปริยฺญจฺฉานํ ปหีนฺนติ ฯ

[๗๗๓] น วตตพพิ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิฉฺฉาปริยฺญจฺฉานํ
ปหีนฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ ฯ นฺุปฺปชฺชิสฺสตีติ ฯ
หณฺจิ นฺุปฺปชฺชิสฺสตี เตน วต เร วตตพฺเพ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส
วิจิกิฉฺฉาปริยฺญจฺฉานํ ปหีนฺนติ ฯ

[๗๗๔] อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญจฺฉานํ นฺุปฺปชฺชิสฺสตีติ
กตฺวา ปหีนฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐจฺฉานุสโย
นฺุปฺปชฺชิสฺสตีติ กตฺวา ปหิโนติ ฯ น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๗๕] อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญจฺฉานํ นฺุปฺปชฺชิสฺสตีติ
กตฺวา ปหีนฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิฉฺฉานุสโย
ฯเปฯ สิลฺลพฺพตฺปฺรามาโส นฺุปฺปชฺชิสฺสตีติ กตฺวา ปหิโนติ ฯ
น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๗๖] อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิฉฺฉาปริยฺญจฺฉานํ นฺุปฺปชฺชิสฺสตีติ
กตฺวา ปหีนฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส
วิจิกิฉฺฉานุสโย ฯเปฯ สิลฺลพฺพตฺปฺรามาโส นฺุปฺปชฺชิสฺสตีติ กตฺวา
ปหิโนติ ฯ น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๗๗] อฏฺจมกสฺส ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐิปริยฺญจฺฉานํ นฺุปฺปชฺชิสฺสตีติ

กตฺวา ปหีนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ โคตรฺรฺกโน ปุคฺคสฺส ทิฏฺฐิปรียุจฺจํ
นุปรุชฺชิสฺสตีติ กตฺวา ปหีนนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๙๘] อฏฺฐมกฺสฺส ปุคฺคสฺส วิจิกิจฺญาปรียุจฺจํ นุปรุชฺชิสฺสตีติ
กตฺวา ปหีนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ โคตรฺรฺกโน ปุคฺคสฺส
วิจิกิจฺญาปรียุจฺจํ นุปรุชฺชิสฺสตีติ กตฺวา ปหีนนฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อฏฺฐมกฺกถา ฯ

อฏฺฐมกฺสฺส อินฺทฺริยกถา

[๗๙๙] อฏฺฐมกฺสฺส ปุคฺคสฺส นตฺถิ สทฺธิอินฺทฺริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อฏฺฐมกฺสฺส ปุคฺคสฺส นตฺถิ สทฺธาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๙๐] อฏฺฐมกฺสฺส ปุคฺคสฺส นตฺถิ วิริยอินฺทฺริยํ ฯเปฯ นตฺถิ
สตีอินฺทฺริยํ ฯเปฯ นตฺถิ สสมาธิอินฺทฺริยํ ฯเปฯ นตฺถิ ปญฺณอินฺทฺริยนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกฺสฺส ปุคฺคสฺส นตฺถิ ปญฺณาติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๙๑] อฏฺฐมกฺสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ สทฺธาติ ฯ อามนฺตา ฯ
อฏฺฐมกฺสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ สทฺธิอินฺทฺริยนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อฏฺฐมกฺสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ วิริยํ ฯเปฯ อตฺถิ สตี
อตฺถิ สสมาธิ ฯเปฯ อตฺถิ ปญฺณาติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกฺสฺส

ปุคฺคสฺส อตฺถิ ปญฺฉินฺทริยฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๘๒] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ มโน อตฺถิ มนินฺทริยฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ สทฺธา อตฺถิ สทฺธินฺทริยฺนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส
อตฺถิ มโน อตฺถิ มนินฺทริยฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส
ปุคฺคสฺส อตฺถิ ปญฺฉา อตฺถิ ปญฺฉินฺทริยฺนฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๘๓] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ โสมนสฺสํ อตฺถิ โสมนสฺสินฺทริยฺ
ฯเปฯ อตฺถิ จีวิตฺตํ อตฺถิ จีวิตฺตินฺทริยฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ สทฺธา อตฺถิ สทฺธินฺทริยฺนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ จีวิตฺตํ อตฺถิ
จีวิตฺตินฺทริยฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ วิริยํ ฯเปฯ
อตฺถิ ปญฺฉา อตฺถิ ปญฺฉินฺทริยฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๘๔] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ สทฺธา นตฺถิ สทฺธินฺทริยฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ มโน นตฺถิ
มนินฺทริยฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๘๕] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ สทฺธา นตฺถิ สทฺธินฺทริยฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ โสมนสฺสํ
นตฺถิ โสมนสฺสินฺทริยฺนฺติ ฯเปฯ อตฺถิ จีวิตฺตํ นตฺถิ จีวิตฺตินฺทริยฺนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๘๖] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส อตฺถิ ปณฺญา นตฺถิ ปณฺณินฺทริยนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส อตฺถิ มโน นตฺถิ
มณินฺทริยนฺติ ฯเปฯ อตฺถิ โสมนสฺสํ นตฺถิ โสมนสฺสสินฺทริยนฺติ
ฯเปฯ อตฺถิ ชีวิตํ นตฺถิ ชีวิตินฺทริยนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๘๗] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส นตฺถิ สทฺธินฺทริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อฏฺฐมโก ปุคฺคโล อสทฺโชติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส
ปุคฺคกสฺส นตฺถิ วิริยนฺทริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมโก
ปุคฺคโล กุสฺสิตฺโต หีนวิริโยติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อฏฺฐมกสฺส
ปุคฺคกสฺส นตฺถิ สตินฺทริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมโก
ปุคฺคโล มุฏฺฐสฺสติ อสมปฺชาโนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส นตฺถิ สมารินฺทริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อฏฺฐมโก
ปุคฺคโล อสมาทิตฺโต วิพฺภนฺตจิตฺโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๘๘] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส นตฺถิ ปณฺณินฺทริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อฏฺฐมโก ปุคฺคโล ทุปฺปญฺโย เอพฺมุโคติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๘๙] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส อตฺถิ สทฺธา สจ สทฺธา
นินฺยยานิกาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส อตฺถิ
สทฺธา สจ สทฺธา นินฺยยานิกา โน วต เร วตฺตพฺเพ อฏฺฐมกสฺส
ปุคฺคกสฺส นตฺถิ สทฺธินฺทริยนฺติ ฯ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส
อตฺถิ วิริยํ ตถฺจ วิริยํ นินฺยยานิกํ ฯเปฯ อตฺถิ สติ สจ
สติ นินฺยยานิกา ฯเปฯ อตฺถิ สมาริ โส จ สมาริ นินฺยยานิก

ฯเปฯ อตุถิ ปรลณฯ สฯ จ ปรลณฯ นียฯนิกฯติ ฯ อฯมนตฯ ฯ
หลยจิ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคลสฺส อตุถิ ปรลณฯ สฯ จ ปรลณฯ
นียฯนิกฯ โน วัต เร วัตตพฺเพ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคลสฺส นตุถิ
ปรลณณิหฺริยนฺติ ฯ

[๗๕๐] สกทฯคฯมิผลสจฺฉิกรียฯย ปรฎิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส อตุถิ
สทฺฐฯ อตุถิ สทฺฐิหฺริยนฺติ ฯ อฯมนตฯ ฯ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคลสฺส
อตุถิ สทฺฐฯ อตุถิ สทฺฐิหฺริยนฺติ ฯ น เหวิ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
สกทฯคฯมิผลสจฺฉิกรียฯย ปรฎิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส อตุถิ ปรลณฯ
อตุถิ ปรลณณิหฺริยนฺติ ฯ อฯมนตฯ ฯ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคลสฺส อตุถิ
ปรลณฯ อตุถิ ปรลณณิหฺริยนฺติ ฯ น เหวิ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๑] อนฯคฯมิผลสจฺฉิกรียฯย ปรฎิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส ฯเปฯ
อรหตฺตสจฺฉิกรียฯย ปรฎิปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส อตุถิ สทฺฐฯ อตุถิ
สทฺฐิหฺริยิ ฯเปฯ อตุถิ ปรลณฯ อตุถิ ปรลณณิหฺริยนฺติ ฯ
อฯมนตฯ ฯ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคลสฺส อตุถิ ปรลณฯ อตุถิ ปรลณณิหฺริยนฺติ ฯ
น เหวิ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๒] อฏฺจมกสฺส ปุคฺคลสฺส อตุถิ สทฺฐฯ นตุถิ สทฺฐิหฺริยนฺติ ฯ
อฯมนตฯ ฯ สกทฯคฯมิผลสจฺฉิกรียฯย ปรฎิปนฺนสฺส
ปุคฺคลสฺส อตุถิ สทฺฐฯ นตุถิ สทฺฐิหฺริยนฺติ ฯ น เหวิ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ อฏฺจมกสฺส ปุคฺคลสฺส อตุถิ ปรลณฯ นตุถิ ปรลณณิหฺริยนฺติ ฯ
อฯมนตฯ ฯ สกทฯคฯมิผลสจฺฉิกรียฯย ปรฎิปนฺนสฺส

ปุคฺคสฺส อตฺถิ ปญฺญา นตฺถิ ปญฺญินฺทฺริยนฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๓] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ สทฺธา นตฺถิ สทฺธินฺทฺริยํ
ฯเปฯ อตฺถิ ปญฺญา นตฺถิ ปญฺญินฺทฺริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนาคามีผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส ฯเปฯ อรหตฺตสจฺฉิกิริยาย
ปฏฺฐิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส อตฺถิ ปญฺญา นตฺถิ ปญฺญินฺทฺริยนฺติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๔] อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคสฺส นตฺถิ ปญฺจินฺทฺริยานีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว อินฺทฺริยานิ ฯ กตมานิ
ปญฺจ ฯ สทฺธินฺทฺริยํ วิริยินฺทฺริยํ สตินฺทฺริยํ สมาชินฺทฺริยํ ปญฺญินฺทฺริยํ
อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจินฺทฺริยานิ อิมตฺสฺส โข ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ
อินฺทฺริยานํ สมตฺตตา ปริปรตฺตตา อรหา โหติ ตโต มุทฺตเรหิ
อรหตฺตสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺโน โหติ ตโต มุทฺตเรหิ อนาคามี โหติ ตโต
มุทฺตเรหิ อนาคามีผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺโน โหติ ตโต มุทฺตเรหิ
สกทาคามี โหติ ตโต มุทฺตเรหิ สกทาคามีผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺโน
โหติ ตโต มุทฺตเรหิ โสตาปนฺโน โหติ ตโต มุทฺตเรหิ
โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺโน โหติ ยสฺส โข ภิกฺขเว อิมานิ
ปญฺจินฺทฺริยานิ สพฺเพน สพฺพํ สพฺพธา สพฺพํ นตฺถิ ตมฺหํ พาหิโร
ปฺลูชฺชนปฺกฺเข จิโตติ วทามิติ ๑ อตฺถเภาว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
#๑ ส. มหาวาร. ๒๑๒ ฯ

อฏฺฐมโก ปุคฺคโล พาหิโร ปุณฺณชนปกฺเข จิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ เตนฺ หิ อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคกสฺส อตฺถิ ปญฺจินฺทริยานีติ ฯ

อฏฺฐมกสฺส อินฺทริยกถา ฯ

ทิพฺพจกฺขุกถา

[๗๕๕] มํสจกฺขํ ฐมฺมุปฺตถทฺธํ ทิพฺพจกฺขํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
มํสจกฺขํ ทิพฺพจกฺขํ ทิพฺพจกฺขํ มํสจกฺขุณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๖] มํสจกฺขํ ฐมฺมุปฺตถทฺธํ ทิพฺพจกฺขํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ยาทิสํ มํสจกฺขํ ตาทิสํ ทิพฺพจกฺขํ ยาทิสํ ทิพฺพจกฺขํ ตาทิสํ
มํสจกฺขุณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๗] มํสจกฺขํ ฐมฺมุปฺตถทฺธํ ทิพฺพจกฺขํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ตถฺยเณว มํสจกฺขํ ตํ ทิพฺพจกฺขํ ตํ ทิพฺพจกฺขํ ตํ มํสจกฺขุณฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๘] มํสจกฺขํ ฐมฺมุปฺตถทฺธํ ทิพฺพจกฺขํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ยาทิสฺส มํสจกฺขุสฺส วิสโย อานฺุภาโว โคจโร ตาทิสฺส ทิพฺพสฺส
จกฺขุสฺส วิสโย อานฺุภาโว โคจโรติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๗๕๙] มํสจกฺขํ ฐมฺมุปฺตถทฺธํ ทิพฺพจกฺขํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อุปาทินฺนํ หุตฺวา อนฺุปาทินฺนํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๐๐] อุปาทินฺนํ หุตฺวา อนฺุปาทินฺนํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ

กามาวจร หุตฺวา รูปาวจร โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๐๑] กามาวจร หุตฺวา รูปาวจร โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปาวจร หุตฺวา อรูปาวจร โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๐๒] รูปาวจร หุตฺวา อรูปาวจร โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปริยาปนฺนํ หุตฺวา อปริยาปนฺนํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๐๓] มัสจกฺขํ ฌมฺมุปรตฺถทฺธํ ทิพฺพจกฺขํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทิพฺพจกฺขํ ฌมฺมุปรตฺถทฺธํ มัสจกฺขํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๐๔] มัสจกฺขํ ฌมฺมุปรตฺถทฺธํ ทิพฺพจกฺขํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทิพฺพจกฺขํ ฌมฺมุปรตฺถทฺธํ ปญฺญาจกฺขํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๐๕] มัสจกฺขํ ฌมฺมุปรตฺถทฺธํ ทิพฺพจกฺขํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทิพฺพจกฺขํ ฌมฺมุปรตฺถทฺธํ มัสจกฺขํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๐๖] มัสจกฺขํ ฌมฺมุปรตฺถทฺธํ ทิพฺพจกฺขํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
เทวฺว จกฺขุณีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๐๗] เทวฺว จกฺขุณีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ ตีณิ จกฺขุณี วุตฺตานิ
ภควตา มัสจกฺขํ ทิพฺพจกฺขํ ปญฺญาจกฺขุณีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยจิ
ตีณิ จกฺขุณี วุตฺตานิ ภควตา มัสจกฺขํ ทิพฺพจกฺขํ ปญฺญาจกฺขํ
โน วต เร วตฺตพฺเพ เทวฺว จกฺขุณีติ ฯ

[๘๐๘] เทวฺว จกฺขุณีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา
ตีณิmani ภิกฺขเว จกฺขุณี ฯ กตฺมานิ ตีณิ ฯ มัสจกฺขํ ทิพฺพจกฺขํ
ปญฺญาจกฺขํ อิมานิ โข ภิกฺขเว ตีณิ จกฺขุณีติ

มัสจกขุํ ทิพพจกขุํ ปญญาจกขุํ อนุตฺตรํ
เอตานิ ตีณิ จกขุณิ อกฺขาสิ ปุริสฺสุตฺตโม
มัสจกขุสฺส อูปฺปาโท มคฺโค ทิพพสฺส จกขุโน
ยทา จ ฉานํ อูปฺปาติ ปญญาจกขุํ อนุตฺตรํ
ตสฺส จกขุสฺส ปฏฺิลาภา สพฺพทฺกฺขา ปมฺุจฺจตีติ ๑

อตุเถว สฺสุตฺตฺนุโสตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตนฺ หิ น วตฺตพฺพิ เทว
จกขุณฺีติ ๑

ทิพพจกขุกถา ๑

ทิพพโสตกถา

[๘๐๕] มัสโสตํ ชมฺมุปรตฺถทฺธํ ทิพพโสตํ โหตีติ ๑ อามนฺตา ๑
มัสโสตํ ทิพพโสตํ ทิพพโสตํ มัสโสตฺนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๑๐] มัสโสตํ ชมฺมุปรตฺถทฺธํ ทิพพโสตํ โหตีติ ๑ อามนฺตา ๑
ยาทิสํ มัสโสตํ ตาทิสํ ทิพพโสตํ ยาทิสํ ทิพพโสตํ ตาทิสํ
มัสโสตฺนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๑๑] มัสโสตํ ชมฺมุปรตฺถทฺธํ ทิพพโสตํ โหตีติ ๑ อามนฺตา ๑
ตญฺเฐว มัสโสตํ ตํ ทิพพโสตํ ตํ ทิพพโสตํ ตํ มัสโสตฺนฺติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

#๑ ขุ. อิติวุตฺตก. ๒๑๘ ๑

[๘๑๒] มัสโสต้ ฐมฺมุปลตฺถุฑฺธิ ทิพฺพโสต้ โหตีตี ๑ อามนฺตา ๑
ยาทีโส มัสโสตฺสส วิสโย อานฺุภาโว โคจโร ตาทีโส ทิพฺพโสตฺสส
วิสโย อานฺุภาโว โคจโรตี ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๑๓] มัสโสต้ ฐมฺมุปลตฺถุฑฺธิ ทิพฺพโสต้ โหตีตี ๑ อามนฺตา ๑
อุปาทีนฺฺนํ หุตุวา อฺนฺุปาทีนฺฺนํ โหตีตี ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๑๔] อุปาทีนฺฺนํ หุตุวา อฺนฺุปาทีนฺฺนํ โหตีตี ๑ อามนฺตา ๑
กามาจรฺ หุตุวา รฺฐปาจรฺ โหตีตี ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๑๕] กามาจรฺ หุตุวา รฺฐปาจรฺ โหตีตี ๑ อามนฺตา ๑
รฺฐปาจรฺ หุตุวา อรฺฐปาจรฺ โหตีตี ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๑๖] รฺฐปาจรฺ หุตุวา อรฺฐปาจรฺ โหตีตี ๑ อามนฺตา ๑
ปรียาปนฺฺนํ หุตุวา อปรียาปนฺฺนํ โหตีตี ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๑๗] มัสโสต้ ฐมฺมุปลตฺถุฑฺธิ ทิพฺพโสต้ โหตีตี ๑ อามนฺตา ๑
ทิพฺพโสต้ ฐมฺมุปลตฺถุฑฺธิ มัสโสต้ โหตีตี ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๑๘] มัสโสต้ ฐมฺมุปลตฺถุฑฺธิ ทิพฺพโสต้ โหตีตี ๑ อามนฺตา ๑
เอกญฺเวย โสตนฺฺติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๑๙] เอกญฺเวย โสตนฺฺติ ๑ อามนฺตา ๑ นนฺฺ เทว โสตานี
วฺตุตานี ภควตา มัสโสต้ ทิพฺพโสตนฺฺติ ๑ อามนฺตา ๑ หลจึ
เทว โสตานี วฺตุตานี ภควตา มัสโสต้ ทิพฺพโสต้ โน วัต เร
วจฺตพฺเพ เอกญฺเวย โสตนฺฺติ ๑

ทิพฺพโสตกถา ๑

ยถากมฺมุปรคตถาณกถา

[๘๒๐] ยถากมฺมุปรคตถาณํ ทิพฺพจกฺขุณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ยถากมฺมุปรคตถจ
มนสิ กโรติ ทิพฺพเพน จกฺขุณา รูปี ปสฺสตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๒๑] ยถากมฺมุปรคตถจ มนสิ กโรติ ทิพฺพเพน จกฺขุณา รูปี
ปสฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ ผสฺसानํ ทฺวินฺนํ จิตฺตานํ สโมธานํ
โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๒๒] ยถากมฺมุปรคตถาณํ ทิพฺพจกฺขุณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อิเม วต
โกณฺโถ สตฺตธาติ จ มนสิ กโรติ กายทฺวจฺริเตน สมฺนฺนาคธาติ จ มนสิ
กโรติ วจฺิทฺวจฺริเตน สมฺนฺนาคธาติ จ มนสิ กโรติ มโนทฺวจฺริเตน
สมฺนฺนาคธาติ จ มนสิ กโรติ อริยานํ อุปฺวาทกาติ จ มนสิ
กโรติ มิจฺฉาทิฏฺฐิกาติ จ มนสิ กโรติ มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมฺมาทานาติ
จ มนสิ กโรติ เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา อปายํ
ทฺคฺคตี วิณีปาตํ นิรยํ อุปฺปนฺนาติ จ มนสิ กโรติ อิเม วา ปน
โกณฺโถ สตฺตธาติ จ มนสิ กโรติ กายสฺวจฺริเตน สมฺนฺนาคธาติ
จ มนสิ กโรติ วจฺิสฺวจฺริเตน สมฺนฺนาคธาติ จ มนสิ กโรติ
มโนสฺวจฺริเตน สมฺนฺนาคธาติ จ มนสิ กโรติ อริยานํ อนุปฺวาทกาติ
จ มนสิ กโรติ สมฺมาทิฏฺฐิกาติ จ มนสิ กโรติ สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมฺมาทานาติ
จ มนสิ กโรติ เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณา

สุคติ สุกัม โลกัม อุปปณฺนาติ จ มนสิ กโรติ ทิพฺเพน จกฺขุณา
รูปํ ปสฺสตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๒๓] ยถากมฺมุปกฺตฉานํ ทิพฺพจกฺขุณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อิม
วต โภณฺโต สุตฺตาทิ จ มนสิ กโรติ ฯเปฯ เต กายสฺส เกทา
ปรมฺมรณฺนา สุคติ สุกัม โลกัม อุปปณฺนาติ จ มนสิ กโรติ
ทิพฺเพน จกฺขุณา รูปํ ปสฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ ผสฺसानํ
ทฺวินฺนํ จิตฺตํ สโมธานํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๒๔] ยถากมฺมุปกฺตฉานํ ทิพฺพจกฺขุณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
โกจิ อทิพฺพจกฺขุโก ทิพฺพจกฺขุํ อปฺปฏิลทฺโธ อนธิกโต อสจฺฉิกโต
ยถากมฺมุปกฺตํ ชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อตฺถิ โกจิ อทิพฺพจกฺขุโก
ทิพฺพจกฺขุํ อปฺปฏิลทฺโธ อนธิกโต อสจฺฉิกโต ยถากมฺมุปกฺตํ ชานาตี
โน วต เร วตฺตพฺเพ ยถากมฺมุปกฺตฉานํ ทิพฺพจกฺขุณฺติ ฯ

[๘๒๕] ยถากมฺมุปกฺตฉานํ ทิพฺพจกฺขุณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อายสฺมา
สาริปฺตฺโต ยถากมฺมุปกฺตํ ชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อายสฺมา
สาริปฺตฺโต ยถากมฺมุปกฺตํ ชานาตี โน วต เร วตฺตพฺเพ ยถากมฺมุปกฺตฉานํ
ทิพฺพจกฺขุณฺติ ฯ

[๘๒๖] อายสฺมา สาริปฺตฺโต ยถากมฺมุปกฺตํ ชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตฺถายสฺมโต สาริปฺตฺตสฺส ทิพฺพจกฺขุณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๒๗] อตฺถายสฺมโต สาริปฺตฺตสฺส ทิพฺพจกฺขุณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ อายสฺมา สาริปฺตฺโต เอตทโวจ

เนว ปุพเพ นีवासาย นปี ทิพพสฺส จกฺขุโน

เจโตปริยาย อิทฺธิยา โสตธาตฺวิสุทฺธิยา

จฺุตฺติยา อุปฺปตฺติยา ปณฺธิเม น วิชฺชตฺตีติ

อตุเถว สุตฺตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ ยถากมฺมุปรคตฉาณํ
ทิพฺพจกฺขุณฺตี ฯ

ยถากมฺมุปรคตฉาณกถา ฯ

สัวรรกถา

[๘๒๘] อตุถิ เทเวสุ สัวโรติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ เทเวสุ
อัสวโรติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๒๙] นตุถิ เทเวสุ อัสวโรติ ฯ อามนฺตา ฯ นตุถิ เทเวสุ
สัวโรติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๓๐] นนุ อัสวรา สัวโร สิลลํ อตุถิ เทเวสุ สัวโรติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตุถิ เทเวสุ อัสวโร ยมฺหา อัสวรา สัวโร สิลนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ อาชานาหิ นิกฺคหํ หนฺจฺจ อัสวรา สัวโร
สิลลํ อตุถิ เทเวสุ สัวโร เตน วตฺต เร วตฺตพฺเพ อตุถิ เทเวสุ
อัสวโร ยมฺหา อัสวรา สัวโร สิลนฺติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วตฺตพฺเพ
โฆ อัสวรา สัวโร สิลลํ อตุถิ เทเวสุ สัวโร โน จ วตฺตพฺเพ
อตุถิ เทเวสุ อัสวโร ยมฺหา อัสวรา สัวโร สิลนฺติ มิจฺฉา

โน เจ ปน วคตพเพ อตฺถิ เทเวสุ อสัวโร ยมหา อัสวรา สัวโร
สีลนฺติ โน วค เร วคตพเพ อัสวรา สัวโร สีลํ อตฺถิ เทเวสุ
สัวโรติ ยํ ตตฺถ วเทสิ วคตพเพ โข อัสวรา สัวโร สีลํ
อตฺถิ เทเวสุ สัวโร โน จ วคตพเพ อตฺถิ เทเวสุ อัสวโร
ยมหา อัสวรา สัวโร สีลนฺติ มิจฺฉา ฯ

[๘๑๑] อตฺถิ มนุสฺเสสุ สัวโร อตฺถิ ตตฺถ อัสวโรติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ เทเวสุ สัวโร อตฺถิ ตตฺถ อัสวโรติ ฯ น
เหวํ วคตพเพ ฯเปฯ

[๘๑๒] อตฺถิ เทเวสุ สัวโร นตฺถิ ตตฺถ อัสวโรติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ มนุสฺเสสุ สัวโร นตฺถิ ตตฺถ อัสวโรติ ฯ
น เหวํ วคตพเพ ฯเปฯ

[๘๑๓] อตฺถิ เทเวสุ ปาณาติปาตา เวรมณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตฺถิ เทเวสุ ปาณาติปาโตติ ฯ น เหวํ วคตพเพ ฯเปฯ อตฺถิ
เทเวสุ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา เวรมณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
เทเวสุ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานนฺติ ฯ น เหวํ วคตพเพ ฯเปฯ

[๘๑๔] นตฺถิ เทเวสุ ปาณาติปาโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นตฺถิ เทเวสุ
ปาณาติปาตา เวรมณฺติ ฯ น เหวํ วคตพเพ ฯเปฯ นตฺถิ เทเวสุ
สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นตฺถิ เทเวสุ
สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา เวรมณฺติ ฯ น เหวํ วคตพเพ ฯเปฯ

[๘๑๕] อตฺถิ มนุสฺเสสุ ปาณาติปาตา เวรมณฺติ อตฺถิ ตตฺถ

ปาณาติปาโตติ ฯ อามนุตา ฯ อตุถิ เทเวสุ ปาณาติปาตา เวมณิ
อตุถิ ตตุถ ปาณาติปาโตติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ อตุถิ
มนุสเสสุ สุรามมชชปมาทญจานา เวมณิ อตุถิ ตตุถ
สุรามมชชปมาทญจานนุติ ฯ อามนุตา ฯ อตุถิ เทเวสุ
สุรามมชชปมาทญจานา เวมณิ อตุถิ ตตุถ
สุรามมชชปมาทญจานนุติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๘๑๖] อตุถิ เทเวสุ ปาณาติปาตา เวมณิ นตุถิ ตตุถ
ปาณาติปาโตติ ฯ อามนุตา ฯ อตุถิ มนุสเสสุ ปาณาติปาตา
เวมณิ นตุถิ ตตุถ ปาณาติปาโตติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ
อตุถิ เทเวสุ สุรามมชชปมาทญจานา เวมณิ นตุถิ ตตุถ
สุรามมชชปมาทญจานนุติ ฯ อามนุตา ฯ อตุถิ มนุสเสสุ
สุรามมชชปมาทญจานา เวมณิ นตุถิ ตตุถ
สุรามมชชปมาทญจานนุติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๘๑๗] นตุถิ เทเวสุ สัวโรติ ฯ อามนุตา ฯ สพเพ เทวา
ปาณาติปาติโน อทินนทาทยิโน กามสมุจจาจาริโน มุสาวาทิโน
สุรามมชชปมาทญจายิโนติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ เตน
หิ อตุถิ เทเวสุ สัวโรติ ฯ

สัวรกถา ฯ

อสนฺยภกถา

[๘๓๘] อสนฺยภกตฺเตสุ สณฺญา อตฺถิถิ ๑ อามนฺตา ๑ สณฺยภโว
สณฺยภคฺติ สณฺยภสฺตฺตาวาโส สณฺยภสํสาโร สณฺยโยนิ สณฺยตฺตภาวปฏฺฐิตาโกถิ ๑

น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๓๙] นนฺุ อสนฺยภโว อสนฺยภคฺติ อสนฺยภสฺตฺตาวาโส อสนฺยภสํสาโร
อสนฺยโยนิ อสนฺยตฺตภาวปฏฺฐิตาโกถิ ๑ อามนฺตา ๑
หณฺจิ อสนฺยภโว อสนฺยภคฺติ อสนฺยภสฺตฺตาวาโส อสนฺยภสํสาโร
อสนฺยโยนิ อสนฺยตฺตภาวปฏฺฐิตาโก โน วจฺต เร วจฺตพฺเพ อสนฺยภกตฺเตสุ
สณฺญา อตฺถิถิ ๑

[๘๔๐] อสนฺยภกตฺเตสุ สณฺญา อตฺถิถิ ๑ อามนฺตา ๑ ปญฺจโวการภโว
คฺติ สฺตฺตาวาโส สํสาโร โยนิ อตฺตภาวปฏฺฐิตาโกถิ ๑ น
เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๔๑] นนฺุ เอกโวการภโว คฺติ สฺตฺตาวาโส สํสาโร โยนิ
อตฺตภาวปฏฺฐิตาโกถิ ๑ อามนฺตา ๑ หณฺจิ เอกโวการภโว คฺติ
สฺตฺตาวาโส สํสาโร โยนิ อตฺตภาวปฏฺฐิตาโก โน วจฺต เร วจฺตพฺเพ
อสนฺยภกตฺเตสุ สณฺญา อตฺถิถิ ๑

[๘๔๒] อสนฺยภกตฺเตสุ สณฺญา อตฺถิถิ ๑ อามนฺตา ๑ ตาย
สณฺญา ย สณฺญากรณฺธิยํ กโรตีติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๔๓] มนฺุสฺเสสุ สณฺญา อตฺถิ โส จ สณฺยภโว สณฺยภคฺติ

สขณสขตตาวาโส สขณสัสาโร สขณโยนิ สขณตตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ
อามนตทา ฯ อสขณสขตเตสฺ สขณา อตฺถิ โส จ สขณภโว
สขณคคิ สขณสขตตาวาโส สขณสัสาโร สขณโยนิ สขณตตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ

น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๔๔] มนุสฺเสสฺ สขณา อตฺถิ โส จ ปญจโวการภโว คคิ
สขตตาวาโส สัสาโร โยนิ อตฺตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ อามนตทา ฯ
อสขณสขตเตสฺ สขณา อตฺถิ โส จ ปญจโวการภโว คคิ สขตตาวาโส
สัสาโร โยนิ อตฺตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๔๕] มนุสฺเสสฺ สขณา อตฺถิ ตาย สขณาย สขณากรณียํ
กโรตฺติติ ฯ อามนตทา ฯ อสขณสขตเตสฺ สขณา อตฺถิ
ตาย สขณาย สขณากรณียํ กโรตฺติติ ฯ น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๔๖] อสขณสขตเตสฺ สขณา อตฺถิ โส จ อสขณภโว
อสขณคคิ อสขณสขตตาวาโส อสขณสัสาโร อสขณโยนิ
อสขณตตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ อามนตทา ฯ มนุสฺเสสฺ สขณา อตฺถิ โส
จ อสขณภโว ฯเปฯ อสขณตตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ น เหวํ
วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๔๗] อสขณสขตเตสฺ สขณา อตฺถิ โส จ เอกโวการภโว
คคิ สขตตาวาโส สัสาโร โยนิ อตฺตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ อามนตทา ฯ
มนุสฺเสสฺ สขณา อตฺถิ โส จ เอกโวการภโว ฯเปฯ
อตฺตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๔๘] อสณฺณสตุเตสุ สณฺณมา อตุถิ น จ ตาย สณฺณาย
สณฺณากรณียํ กโรตฺถิ ๑ อามนฺตา ๑ มนุสฺเสสุ สณฺณมา อตุถิ น
จ ตาย สณฺณาย สณฺณากรณียํ กโรตฺถิ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๔๙] น วตฺตพฺพิ อสณฺณสตุเตสุ สณฺณมา อตุถิตฺติ ๑ อามนฺตา ๑
นนุ วุตฺตํ ภควตา สนฺนติ ภิกฺขเว อสณฺณสตุตา นาม เทวา
สณฺณุปฺปาทา จ ปน เต เทวา ตมฺหา กายา จวนฺตฺติ อตุเถว
สุตฺตนฺโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตนฺ หิ อสณฺณสตุเตสุ สณฺณมา อตุถิตฺติ ๑

[๘๕๐] อสณฺณสตุเตสุ สณฺณมา อตุถิตฺติ ๑ กณฺจิกาลเ อตุถิ
กณฺจิกาลเ นตุถิตฺติ ๑ กณฺจ กาลเ สณฺณสตุตา กณฺจิกาลเ
อสณฺณสตุตา กณฺจิกาลเ สณฺณภโว กณฺจิกาลเ อสณฺณภโว
กณฺจิกาลเ ปณฺจโวการภโว กณฺจิกาลเ เอกโวการภโวติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๘๕๑] อสณฺณสตุเตสุ สณฺณมา กณฺจิกาลเ อตุถิ กณฺจิก
กาลเ นตุถิตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ กํ กาลํ อตุถิ กํ กาลํ นตุถิตฺติ ๑
จฺตุติกาลเ อุปฺปตฺติกาลเ อตุถิ จิตฺติกาลเ นตุถิตฺติ ๑ จฺตุติกาลเ จ
อุปฺปตฺติกาลเ สณฺณสตุตา จิตฺติกาลเ อสณฺณสตุตา จฺตุติกาลเ
อุปฺปตฺติกาลเ สณฺณภโว จิตฺติกาลเ อสณฺณภโว จฺตุติกาลเ
อุปฺปตฺติกาลเ ปณฺจโวการภโว จิตฺติกาลเ เอกโวการภโวติ ๑ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

อสณฺณกถา ๑

เนวสญญานาสญญาตเนกถา

[๘๕๒] เนวสญญานาสญญาตเน น วตตพัพพิ สญญา อตุถิติ ฯ
อามนตา ฯ อสญญภโว อสญญคคิ อสญญสตุตาวาโส อสญญสัสาโร
อสญญโยนิ อสญญตตุททาวปฏฐิตาโกติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๘๕๓] นนุ สญญภโว สญญคคิ สญญสตุตาวาโส สญญสัสาโร
สญญโยนิ สญญตตุททาวปฏฐิตาโกติ ฯ อามนตา ฯ หลจิ สญญภโว
สญญคคิ ฯเปฯ สญญตตุททาวปฏฐิตาโก โน วต เร วตตพเพ
เนวสญญานาสญญาตเน ฯ วตตพัพพิ สญญา อตุถิติ ฯ

[๘๕๔] เนวสญญานาสญญาตเน น วตตพัพพิ สญญา อตุถิติ ฯ
อามนตา ฯ เอกโวการภโว คคิ ฯเปฯ อตุตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ นนุ จตุโวการภโว คคิ ฯเปฯ
อตุตทาวปฏฐิตาโกติ ฯ อามนตา ฯ หลจิ จตุโวการภโว คคิ ฯเปฯ
อตุตทาวปฏฐิตาโก โน วต เร วตตพเพ เนวสญญานาสญญาตเน
น วตตพัพพิ สญญา อตุถิติ ฯ

[๘๕๕] อสญญสตุเตสุ น วตตพัพพิ สญญา อตุถิ โส จ
อสญญภโว อสญญคคิ อสญญสตุตาวาโส อสญญสัสาโร อสญญโยนิ
อสญญตตุททาวปฏฐิตาโกติ ฯ อามนตา ฯ เนวสญญานาสญญาตเน
น วตตพัพพิ สญญา อตุถิ โส จ อสญญภโว อสญญคคิ
อสญญสตุตาวาโส อสญญสัสาโร อสญญโยนิ อสญญตตุททาวปฏฐิตาโก

ลาโกติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ อสยลสตุเตสุ น วัตตพพิ
สยลา อตุถิ โส จ เอกโวการภโว คติ ฯเปฯ อตุตถาวปฏิลาโกติ ฯ
อามนตา ฯ เนวสยลณาสยลายตเน น วัตตพพิ
สยลา อตุถิ โส จ เอกโวการภโว คติ สตุตวาโส สัสาโร
โยนิ อตุตถาวปฏิลาโกติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๘๕๖] เนวสยลณาสยลายตเน น วัตตพพิ สยลา อตุถิ
โส จ สยลภโว สยลคติ ฯเปฯ สยลตุตถาวปฏิลาโกติ ฯ
อามนตา ฯ อสยลสตุเตสุ น วัตตพพิ สยลา อตุถิ โส จ
สยลภโว สยลคติ ฯเปฯ สยลตุตถาวปฏิลาโกติ ฯ น เหว
วัตตพเพ ฯเปฯ

[๘๕๗] เนวสยลณาสยลายตเน น วัตตพพิ สยลา อตุถิ
โส จ จตุโวการภโว คติ ฯเปฯ อตุตถาวปฏิลาโกติ ฯ อามนตา ฯ
อสยลสตุเตสุ น วัตตพพิ สยลา อตุถิ โส จ จตุโวการภโว
 ฯเปฯ อตุตถาวปฏิลาโกติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๘๕๘] เนวสยลณาสยลายตเน น วัตตพพิ สยลา อตุถิติ ฯ
อามนตา ฯ นนุ เนวสยลณาสยลายตนิ จตุโวการภโวติ ฯ
อามนตา ฯ หลยจิ เนวสยลณาสยลายตนิ จตุโวการภโว โน
วัต เร วัตตพเพ เนวสยลณาสยลายตเน น วัตตพพิ สยลา
อตุถิติ ฯ

[๘๕๙] เนวสยลณาสยลายตนิ จตุโวการภโว เนวสยลา-

นาสณฺณายตเน น วตฺตพฺพํ สณฺณวา อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อากาसानญายตณฺ์ จตุโวการภโว อากาसानญายตเน น วตฺตพฺพํ
สณฺณวา อตฺถิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๖๐] เนวสณฺณานาสณฺณายตณฺ์ จตุโวการภโว เนวสณฺณา-
นาสณฺณายตเน น วตฺตพฺพํ สณฺณวา อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ วิญฺญาณญายตณฺ์
ฯเปฯ อากิณฺจญายตณฺ์ จตุโวการภโว อากิณฺจญายตเน
น วตฺตพฺพํ สณฺณวา อตฺถิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๖๑] อากาसानญายตณฺ์ จตุโวการภโว อตฺถิ ตตฺถ
สณฺณวาติ ฯ อามนฺตา ฯ เนวสณฺณานาสณฺณายตณฺ์ จตุโวการภโว
อตฺถิ ตตฺถ สณฺณวาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ วิญฺญาณญายตณฺ์
ฯเปฯ อากิณฺจญายตณฺ์ จตุโวการภโว อตฺถิ ตตฺถ สณฺณวาติ ฯ๔
อามนฺตา ฯ เนวสณฺณานาสณฺณายตณฺ์ จตุโวการภโว อตฺถิ ตตฺถ
สณฺณวาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๖๒] เนวสณฺณานาสณฺณายตเน น วตฺตพฺพํ สณฺณวา อตฺถิติ
วา นตฺถิติ วาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ เนวสณฺณานาสณฺณายตณฺ์
จตุโวการภโวติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ เนวสณฺณานาสณฺณายตณฺ์
จตุโวการภโว โน วต เร วตฺตพฺเพ เนวสณฺณานาสณฺณายตเน น
วตฺตพฺพํ สณฺณวา อตฺถิติ วา นตฺถิติ วาติ ฯ

[๘๖๓] เนวสณฺณานาสณฺณายตณฺ์ จตุโวการภโว เนวสณฺณา-
นาสณฺณายตเน น วตฺตพฺพํ สณฺณวา อตฺถิติ วา นตฺถิติ วาติ ฯ

อามนฺตา ฯ อากาसानญายตนํ ฯเปฯ วิญญาณญายตนํ ฯเปฯ
อากิญจัญญายตนํ จตุโวการภโว อากิญจัญญายตเน น วตฺตพฺพํ
สญฺญา อตฺถิติ วา นตฺถิติ วาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๖๔] อากาसानญายตนํ จตุโวการภโว อตฺถิ ตตฺถ
สญฺญาติ ฯ อามนฺตา ฯ เนวสญฺยานาสญฺญายตนํ จตุโวการภโว
อตฺถิ ตตฺถ สญฺญาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ วิญญาณญายตนํ
 ฯเปฯ อากิญจัญญายตนํ จตุโวการภโว อตฺถิ ตตฺถ สญฺญาติ ฯ
อามนฺตา ฯ เนวสญฺยานาสญฺญายตนํ จตุโวการภโว อตฺถิ ตตฺถ
สญฺญาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๖๕] เนวสญฺยานาสญฺญายตเน น วตฺตพฺพํ สญฺญา อตฺถิติ
วา นตฺถิติ วาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ เนวสญฺยานาสญฺญายตนนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ เนวสญฺยานาสญฺญายตนํ เตน วตฺ เร
วตฺตพฺเพ เนวสญฺยานาสญฺญายตเน น วตฺตพฺพํ สญฺญา อตฺถิติ
วา นตฺถิติ วาติ ฯ

[๘๖๖] เนวสญฺยานาสญฺญายตนนฺติ กตฺวา เนวสญฺยานาสญฺญายตเน
น วตฺตพฺพํ สญฺญา อตฺถิติ วา นตฺถิติ วาติ ฯ อามนฺตา ฯ
อุกฺกขมสุขา เวทนาติ กตฺวา อุกฺกขมสุขาย เวทนาย ๑ น วตฺตพฺพํ
เวทนาติ วา อเวทนาติ วาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

เนวสญฺยานาสญฺญายตนกถา ฯ

ตติโย วคฺโค ฯ

#๑. ม. อุกฺกขมสุขา เวทนา

ตสฺส อุทฺทานํ

พลํ สาธารณํ อริยํ สราคํ จิตฺตํ วิมุจฺจติ
วิมุตฺตํ วิมุจฺจมานํ อตฺถิ จิตฺตํ วิมุจฺจมานํ
อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส ทิฏฺฐิปรียุฏฺฐานํ ปหีนํ
อฏฺฐมกสฺส ปุคฺคตสฺส นตฺถิ ปณฺจินุทฺริยานิ จกขุํ
โสตํ ฆมฺมุปรตฺถทฺธํ ยถากมฺมุปรตฺถวณํ เทเวสุ
ถํวโร อตฺถนตฺเตสุ สลฺลว เอมเมว ๑ ภวคฺคนฺติ ฯ

กิหิสฺส อรหติกถา

[๘๖๗] กิหิสฺส อรหติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อรหโต
กิหิสลฺโลชนนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นตฺถิ อรหโต
กิหิสลฺโลชนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ นตฺถิ อรหโต กิหิสลฺโลชนํ
โน วต เร วตฺตพฺเพ กิหิสฺส อรหติ ฯ

[๘๖๘] กิหิสฺส อรหติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ อรหโต กิหิสลฺโลชนํ
ปหีนํ อฺจฺฉินฺนมุถฺถํ ตาลาวตฺถกฺกํ อนภาวํกํ อายตีอนุปฺปาทมฺมมฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ อรหโต กิหิสลฺโลชนํ ปหีนํ
อฺจฺฉินฺนมุถฺถํ ตาลาวตฺถกฺกํ อนภาวํกํ อายตีอนุปฺปาทมฺมํ โน
วต เร วตฺตพฺเพ กิหิสฺส อรหติ ฯ

[๘๖๙] กิหิสฺส อรหติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ คิหิ

#๑. ม. เอม เมต

คิหิสฺสโยชนํ อปฺปฬาย ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตฺกโรติ ฯ
นตฺถิ ฯ หลฺลิจิ นตฺถิ โภจิ คิหิ คิหิสฺสโยชนํ อปฺปฬาย ทิฏฺฐเจว
ฌมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตฺกโร โน วต เร วตฺตพฺเพ คิหิสฺส อรหติ ฯ

[๘๗๐] คิหิสฺส อรหติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วจฺจโคตฺโต
ปริพฺพาชโก ภควนฺตํ เอตทโวจ อตฺถิ นฺ โข โภ โภ โคตม โภจิ
คิหิ คิหิสฺสโยชนํ อปฺปฬาย กายสฺส เกทา ทุกฺขสฺสนฺตฺกโรติ
นตฺถิ โข วจฺจ โภจิ คิหิ คิหิสฺสโยชนํ อปฺปฬาย กายสฺส เกทา
ทุกฺขสฺสนฺตฺกโรติ ๑ อตฺถเวว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน
หิ น วตฺตพฺพํ คิหิสฺส อรหติ ฯ

[๘๗๑] คิหิสฺส อรหติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา เมถุนํ ฌมฺมํ
ปฏฺฐิเสวเยย เมถุนํ ฌมฺมํ อฺปฺปาทเยย ปฺตฺตสมฺพาทสยํ อชฺฉาวเสยฺย
กาสิกจฺนทณฺ์ ปจฺจนฺนเวยฺย มาลาคนฺชวิเลปนํ ชาเรยฺย
ชาตฺรฺปรชตฺ์ สาทิเยยฺย อเชพกํ ปฏฺฐิคฺคณฺฺเหยย กุกฺกณฺฺสูกฺริ ปฏฺฐิคฺคณฺฺเหยย
หตฺถิกวาสุสวพฺวิ ปฏฺฐิคฺคณฺฺเหยย ติตฺตฺติรวณฺฺญกโมรฺกปฺลยฺชลฺ์
ปฏฺฐิคฺคณฺฺเหยย ปิตฺตวณฺฺทวาลโมลิกํ ๒ ชาเรยฺย โอทาทานิ
วตฺถานิ ทิฆมฺททานิ ชาเรยฺย ยาวชิวํ อคาริยฺญโต อสุสชาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๗๒] น วตฺตพฺพํ คิหิสฺส อรหติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ ยโส
กฺลปฺตฺโต อุตฺตฺติโย กหปติ เสตฺถุ มาณโว คิหิสฺส พฺยณฺฺชเนน
#๑ ม. ม. ๒๔๒ ฯ ๒. ม. จิตฺตวณฺฺทวาลโมลิกํ

อรหตุตํ ปตุตตติ ๑ อามนตุต ๑ หลุจึ ยโส กุลปตุตโต อุตตุตติโย
คหปติ เสตุ มานโว คิหิสุส พุยลชเนน อรหตุตํ ปตุตตติ เตน
วต เร วตุตตุเพ คิหิสุส อรหตุตติ ๑

คิหิสุส อรหตุตติกา ๑

อุปตุตติกา

[๘๗๓] สห อุปตุตติยา อรหตุตติ ๑ อามนตุต ๑ สห อุปตุตติยา
โสตาปนโน โหตุตติ ๑ น เหว วตุตตุเพ ๑เป๑

[๘๗๔] สห อุปตุตติยา อรหตุตติ ๑ อามนตุต ๑ สห อุปตุตติยา
สกุทากามี โหตุตติ ๑ น เหว วตุตตุเพ ๑เป๑

[๘๗๕] สห อุปตุตติยา อรหตุตติ ๑ อามนตุต ๑ สห อุปตุตติยา
อนากามี โหตุตติ ๑ น เหว วตุตตุเพ ๑เป๑

[๘๗๖] สห อุปตุตติยา โสตาปนโน น โหตุตติ ๑ อามนตุต ๑
หลุจึ สห อุปตุตติยา โสตาปนโน น โหตุตติ โน วต เร
วตุตตุเพ สห อุปตุตติยา อรหตุตติ ๑

[๘๗๗] สห อุปตุตติยา สกุทากามี น โหตุตติ ๑ อามนตุต ๑
หลุจึ สห อุปตุตติยา สกุทากามี น โหตุตติ โน วต เร
วตุตตุเพ สห อุปตุตติยา อรหตุตติ ๑

[๘๗๘] สห อุปตุตติยา อนากามี น โหตุตติ ๑ อามนตุต ๑

หฺนฺจึ สห อฺปฺตฺติยา อนาคามี น โหติ โน วต เร วตฺตพฺเพ
สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ

[๘๘๕] สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ อามนฺตา ฯ สารีปฺตฺโต
เถโร สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
มหาโมคฺคฺคฺลาโน เถโร ฯเปฯ มหากฺสุสโป เถโร ฯเปฯ มหากฺจายโน
เถโร ฯเปฯ มหาโกณฺฐิกโก เถโร ฯเปฯ มหาปณฺจโก
เถโร สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๘๖] สารีปฺตฺโต เถโร น สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ
อามนฺตา ฯ หฺนฺจึ สารีปฺตฺโต เถโร น สห อฺปฺตฺติยา อรห
โน วต เร วตฺตพฺเพ สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ

[๘๘๗] มหาโมคฺคฺคฺลาโน เถโร ฯเปฯ มหากฺสุสโป เถโร
มหากฺจายโน เถโร มหาโกณฺฐิกโก เถโร ฯเปฯ

[๘๘๘] มหาปณฺจโก เถโร น สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ
อามนฺตา ฯ หฺนฺจึ มหาปณฺจโก เถโร น สห อฺปฺตฺติยา
อรห โน วต เร วตฺตพฺเพ สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ

[๘๘๙] สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ อามนฺตา ฯ อฺปฺตฺเตสิเยน
จิตฺเตน อรหตฺตํ สจฺฉิกโรติ โลกิเยน สาสเวน ฯเปฯ สจฺฉิเลสิเณนาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๙๐] สห อฺปฺตฺติยา อรหติ ฯ อามนฺตา ฯ อฺปฺตฺเตสิยํ
จิตฺตํ นียฺยานิกํ ขยคามิ โปชคามิ อปฺจยคามิ อนาสวํ ฯเปฯ

อสงฺกิลลสิกฺกนฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๘๕] นนฺ อุปฺตฺเตสิยฺ จิตฺตํ อนฺนิยฺยานิกํ น ขยคามิ น
โพชคามิ น อปฺจยคามิ สาสวํ ฯเปฯ สงฺกิลลสิกฺกนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ อุปฺตฺเตสิยฺ จิตฺตํ อนฺนิยฺยานิกํ น ขยคามิ น โพชคามิ น
อปฺจยคามิ สาสวํ ฯเปฯ สงฺกิลลสิกํ โน วัต เร วัตฺตพฺเพ
สท อุปฺตฺติยา อรหตฺติ ฯ

[๘๘๖] สท อุปฺตฺติยา อรหตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺตฺเตสิเยน
จิตฺเตน รากํ ปชฺหตฺติ โทถํ ปชฺหตฺติ โมหํ ปชฺหตฺติ ฯเปฯ อโนตฺตปฺป
ปชฺหตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๘๗] สท อุปฺตฺติยา อรหตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺตฺเตสิยฺ
จิตฺตํ มกุโธ ฯเปฯ สติปฺญฺจํ สมนฺนปฺปชานํ อิทฺธิปาโท อินฺทฺริย
พลํ ฯเปฯ โพชฃงฺโกตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๘๘] สท อุปฺตฺติยา อรหตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺตฺเตสิเยน
จิตฺเตน ทุกฺขํ ปรีชานาติ สมนฺนํ ปชฺหตฺติ นิโรธํ สจฺฉนิกโรติ มกฺคํ
ภาเวตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๘๙] สท อุปฺตฺติยา อรหตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จุติจิตฺตํ
มกฺคจิตฺตํ อุปฺตฺเตสิยฺ จิตฺตํ ผลจิตฺตฺนฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อุปฺตฺติกถา ฯ

อนาสวกถา

[๘๕๐] อรหโต สพุเพ ฐมฺมา อนาสวาติ ฯ อามนฺตา ฯ
มกุโค ผลํ นิพฺพานํ โสตาปตฺติมกุโค โสตาปตฺติผลํ สกทาคามิมกุโค
สกทาคามิผลํ อนาคามิมกุโค อนาคามิผลํ อรหตฺตมกุโค อรหตฺตผลํ
สติปญฺจานํ สมฺมปฺปชานํ อิทธิปาโท อินฺทริยํ พลํ โพชฺฌงฺโกติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๕๑] อรหโต สพุเพ ฐมฺมา อนาสวาติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหโต จกฺขุํ อนาสวฺนฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหโต
จกฺขุํ อนาสวฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ มกุโค ผลํ นิพฺพานํ โสตาปตฺติมกุโค
โสตาปตฺติผลํ ฯเปฯ โพชฺฌงฺโกติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
อรหโต โสตี ฯเปฯ อรหโต ฆานํ ฯเปฯ อรหโต ชิวฺหา ฯเปฯ
อรหโต กาโย อนาสโวติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๕๒] อรหโต กาโย อนาสโวติ ฯ อามนฺตา ฯ มกุโค
ผลํ นิพฺพานํ โสตาปตฺติมกุโค โสตาปตฺติผลํ ฯเปฯ โพชฺฌงฺโกติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๕๓] อรหโต กาโย อนาสโวติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหโต
กาโย ปคฺคหนิกฺคหฺรูปโค เณฺทนเกฺทหฺรูปโค กาเกหิ กิษฺฌเหหิ กุสฺเสหิ
สาธาโรณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาสโว ฐมฺโม ปคฺคหนิกฺคหฺรูปโค
เณฺทนเกฺทหฺรูปโค กาเกหิ กิษฺฌเหหิ กุสฺเสหิ สาธาโรณฺติ ฯ น เหวํ

วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๕๔] อรหโต กายะ วิสั กามะยฺย สตฺถํ กเมยฺย อคฺคิ
กเมยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาสเว ฌมฺเม วิสั กเมยฺย สตฺถํ
กเมยฺย อคฺคิ กเมยฺยาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๕๕] ลพฺภา อรหโต กาโย อทฺทพฺพนฺธเนน พนฺธิตฺถุ รัชฺชพฺพนฺธเนน
พนฺธิตฺถุ สงฺขลิกพฺพนฺธเนน พนฺธิตฺถุ กามพฺพนฺธเนน พนฺธิตฺถุ
นิกมพฺพนฺธเนน พนฺธิตฺถุ นครพฺพนฺธเนน พนฺธิตฺถุ ชนปฺทพฺพนฺธเนน
พนฺธิตฺถุ กณฺจปฺลจฺเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺถุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ลพฺภา อนาสโว ฌมฺโม อทฺทพฺพนฺธเนน พนฺธิตฺถุ รัชฺชพฺพนฺธเนน พนฺธิตฺถุ
สงฺขลิกพฺพนฺธเนน พนฺธิตฺถุ กามพฺพนฺธเนน นิกมพฺพนฺธเนน นครพฺพนฺธเนน
ชนปฺทพฺพนฺธเนน กณฺจปฺลจฺเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺถุนฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๕๖] ยถิ อรหา ปุณฺณชฺชนสฺส จีวรํ เทติ อนาสวํ หุตฺวา
สาสวํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาสวํ หุตฺวา สาสวํ
โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ตถฺยเถว อนาสวํ ตํ สาสวณฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ตถฺยเถว อนาสวํ ตํ สาสวณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
มคฺโค อนาสโว หุตฺวา สาสโว โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ ผลิ สติปฺญฺจานํ สมฺมปฺปชฺชานํ อิทฺธิปาโท อินฺทริยํ พลํ
โพชฺฆงฺโก อนาสโว หุตฺวา สาสโว โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๘๕๗] ยถิ อรหา ปุณฺณชฺชนสฺส ปิณฺฑปาตํ เทติ เสนาสนํ

เทติ คิลานปัจจุยเภสชชปริกขาริ เทติ อนาสโว หุตฺวา สาสโว
โหตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ อนาสโว หุตฺวา สาสโว
โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ตณฺเณว อนาสวํ ตํ สาสวฺนฺติ ฯ น เหวํ
วัตตพฺเพ ฯเปฯ ตณฺเณว อนาสวํ ตํ สาสวฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
มคฺโค อนาสโว หุตฺวา สาสโว โหตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ ผลิ สติปฺญฺจํ สมนฺปฺปชานํ อิทธิปาโท อินฺทริยํ พลล
โพชฌงฺโก อนาสโว หุตฺวา สาสโว โหตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๘๘] ยถิ ปุณฺณชฺโช อรหโต จีวรํ เทติ สาสวํ หุตฺวา
อนาสวํ โหตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๔๘๙] สาสวํ หุตฺวา อนาสวํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ตณฺเณว
สาสวํ ตํ อนาสวฺนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ ตณฺเณว
สาสวํ ตํ อนาสวฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ราโค สาสโว หุตฺวา อนาสโว
โหตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ โทโส โมโห ฯเปฯ อนฺตฺตปฺป
สาสวํ หุตฺวา อนาสวํ โหตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๐] ยถิ ปุณฺณชฺโช อรหโต ปิณฺทปาตํ เทติ เสนาสนํ
เทติ คิลานปัจจุยเภสชชปริกขาริ เทติ สาสโว หุตฺวา อนาสโว
โหตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๐๑] สาสโว หุตฺวา อนาสโว โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ตณฺเณว
สาสวํ ตํ อนาสวฺนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ ตณฺเณว สาสวํ
ตํ อนาสวฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ราโค สาสโว หุตฺวา อนาสโว

โหตีติ ๗ น เหว่ วตุตพุเพ ๗เปฯ โทโส ๗เปฯ โมโห ๗เปฯ
อโนตุตปุปี สาสวํ หุตฺวา อนาสวํ โหตีติ ๗ น เหว่ วตุตพุเพ ๗เปฯ

[๕๐๒] น วตุตพุพิ อรหโต สพุเพ ฌมฺมา อนาสวาทิ ๗
อามนฺตา ๗ นนุ อรหา อนาสโวติ ๗ อามนฺตา ๗ หลฺจิ อรหา
อนาสโว เตน วต เร วตุตพุเพ อรหโต สพุเพ ฌมฺมา อนาสวาทิ ๗
อนาสวกถา ๗

สมนฺนาคตถา

[๕๐๓] อรหา จตุหิ ผลฺลหิ สมนฺนาคโตติ ๗ อามนฺตา ๗
อรหา จตุหิ ผลฺลเสหิ จตุหิ เวทฺนาหิ จตุหิ สลฺลณฺหาหิ จตุหิ เจตฺนาหิ
จตุหิ จิตฺเตหิ จตุหิ สทฺธาหิ จตุหิ วิริเยหิ จตุหิ สตีหิ จตุหิ
สมาธิหิ จตุหิ ปญฺณฺหาหิ สมนฺนาคโตติ ๗ น เหว่ วตุตพุเพ ๗เปฯ

[๕๐๔] อนาคามี ตีหิ ผลฺลหิ สมนฺนาคโตติ ๗ อามนฺตา ๗
อนาคามี ตีหิ ผลฺลเสหิ ๗เปฯ ตีหิ ปญฺณฺหาหิ สมนฺนาคโตติ ๗ น
เหว่ วตุตพุเพ ๗เปฯ

[๕๐๕] สกทาคามี ทฺวีหิ ผลฺลหิ สมนฺนาคโตติ ๗ อามนฺตา ๗
สกทาคามี ทฺวีหิ ผลฺลเสหิ ๗เปฯ ทฺวีหิ ปญฺณฺหาหิ สมนฺนาคโตติ ๗
น เหว่ วตุตพุเพ ๗เปฯ

[๕๐๖] อรหา โสตาปตฺติผลฺเลน สมนฺนาคโตติ ๗ อามนฺตา ๗

อรหา โสตาปนุโน สตุตถุขตุตตปรโม โกลัโกโล เอกวีซีติ ๑ น
เหว วัตตุพเพ ๑เป๑ อรหา สกทากามิผลน สมนุณาคโตติ ๑
อามนุตา ๑ อรหา สกทากามิติ ๑ น เหว วัตตุพเพ ๑เป๑
อรหา อนาคามิผลน สมนุณาคโตติ ๑ อามนุตา ๑ อรหา อนาคามิ
อนุตราปรินิพพายี อุพหจฺจปรินิพพายี อสงฺขารปรินิพพายี สสงฺขารปรินิพพายี
อุทฺธัโสโต อกนิฏฺฐคามิติ ๑ น เหว วัตตุพเพ ๑เป๑

[๕๐๗] อนาคามิ โสตาปตุตติผลน สมนุณาคโตติ ๑ อามนุตา ๑
อนาคามิ โสตาปนุโน สตุตถุขตุตตปรโม โกลัโกโล เอกวีซีติ ๑
น เหว วัตตุพเพ ๑เป๑ อนาคามิ สกทากามิผลน สมนุณาคโตติ ๑
อามนุตา ๑ อนาคามิ สกทากามิติ ๑ น เหว วัตตุพเพ ๑เป๑

[๕๐๘] สกทากามิ โสตาปตุตติผลน สมนุณาคโตติ ๑ อามนุตา ๑
สกทากามิ โสตาปนุโน สตุตถุขตุตตปรโม โกลัโกโล เอกวีซีติ ๑
น เหว วัตตุพเพ ๑เป๑

[๕๐๙] โสตาปตุตติผลน สมนุณาคโต โสตาปนุโนติ วัตตุพฺโพติ ๑
อามนุตา ๑ อรหา โสตาปตุตติผลน สมนุณาคโตติ ๑ อามนุตา ๑
เสว อรหา โส โสตาปนุโนติ ๑ น เหว วัตตุพเพ ๑เป๑

[๕๑๐] สกทากามิผลน สมนุณาคโต สกทากามิติ วัตตุพฺโพติ ๑
อามนุตา ๑ อรหา สกทากามิผลน สมนุณาคโตติ ๑
อามนุตา ๑ เสว อรหา โส สกทากามิติ ๑ น เหว วัตตุพเพ ๑เป๑

[๕๑๑] อนาคามิผลน สมนุณาคโต อนาคามิติ วัตตุพฺโพติ ๑

อามนฺตา ฯ อรหา อนาคามีผลเลน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ

เสวฺว อรหา โส อนาคามีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๒] โสตาปตฺติผลเลน สมนฺนาคโต โสตาปนฺโนติ วจฺตพฺโพติ ฯ๐

อามนฺตา ฯ อนาคามี โสตาปตฺติผลเลน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ

เสวฺว อนาคามี โส โสตาปนฺโนติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๓] สกทาคามีผลเลน สมนฺนาคโต สกทาคามีติ วจฺตพฺโพติ ฯ

อามนฺตา ฯ อนาคามี สกทาคามีผลเลน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ

เสวฺว อนาคามี โส สกทาคามีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๔] โสตาปตฺติผลเลน สมนฺนาคโต โสตาปนฺโนติ วจฺตพฺโพติ ฯ

อามนฺตา ฯ สกทาคามี โสตาปตฺติผลเลน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ

เสวฺว สกทาคามี โส โสตาปนฺโนติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๕] อรหา โสตาปตฺติผลเลน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ

นฺนุ อรหา โสตาปตฺติผลํ วิตฺตวฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจฺจิ อรหา

โสตาปตฺติผลํ วิตฺตวฺโต โน วจฺต เร วจฺตพฺเพ อรหา โสตาปตฺติผลเลน

สมนฺนาคโตติ ฯ

[๕๑๖] อรหา โสตาปตฺติผลํ วิตฺตวฺโต เตน สมนฺนาคโตติ ฯ

อามนฺตา ฯ อรหา โสตาปตฺติผลํ วิตฺตวฺโต สกฺกายทิกฺกุจฺจํ วิจิกฺจจฺฉํ

สีลพฺพตฺปฺรามาสํ อปายคฺคณฺนํ รากํ อปายคฺคณฺนํ โทสํ อปายคฺคณฺนํ

โมหํ วิตฺตวฺโต เตน สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๑๗] อรหา สกทาคามีผลเลน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ

นनु อรหา สกทาคามิผล วิติวตุโตติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ อรหา
สกทาคามิผล วิติวตุโต โน วต เร วตุตพุเพ อรหา สกทาคามิผล
สมนุณาคโตติ ฯ

[๕๑๘] อรหา สกทาคามิผล วิติวตุโต เตน สมนุณาคโตติ ฯ
อามนุตา ฯ อรหา สกทาคามิมคัค วิติวตุโต โอพาริกิ กามราคิ
โอพาริกิ พุยาปาหิ วิติวตุโต เตน สมนุณาคโตติ ฯ น เหว
วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๕๑๙] อรหา อนาคามิผล สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु อรหา อนาคามิผล วิติวตุโตติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ อรหา
อนาคามิผล วิติวตุโต โน วต เร วตุตพุเพ อรหา อนาคามิผล
สมนุณาคโตติ ฯ

[๕๒๐] อรหา อนาคามิผล วิติวตุโต เตน สมนุณาคโตติ ฯ
อามนุตา ฯ อรหา อนาคามิมคัค วิติวตุโต อณฺุสหคัค กามราคิ
อณฺุสหคัค พุยาปาหิ วิติวตุโต เตน สมนุณาคโตติ ฯ น
เหว วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๕๒๑] อนาคามิ โสตาปตุตติผล สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु อนาคามิ โสตาปตุตติผล วิติวตุโตติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ
อนาคามิ โสตาปตุตติผล วิติวตุโต โน วต เร วตุตพุเพ อนาคามิ
โสตาปตุตติผล สมนุณาคโตติ ฯ

[๕๒๒] อนาคามิ โสตาปตุตติผล วิติวตุโต เตน สมนุณาคโตติ ฯ

อามนฺตา ฯ อนาคามี โสตาปตฺติมคฺคํ วิทิวตุโต สกฺกายทิฏฺฐี
ฯเปฯ อปายคฺมนิยฺ โมหํ วิทิวตุโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๒๓] อนาคามี สกฺทาคามีผลฺเลน สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ อนาคามี สกฺทาคามีผลํ วิทิวตุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺยจิ
อนาคามี สกฺทาคามีผลํ วิทิวตุโต โน วต เร วตฺตพฺเพ อนาคามี
สกฺทาคามีผลฺเลน สมฺนฺนาคโตติ ฯ

[๕๒๔] อนาคามี สกฺทาคามีผลํ วิทิวตุโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนาคามี สกฺทาคามีมคฺคํ วิทิวตุโต โอปาริกํ กามราคํ
โอปาริกํ พฺยาปาทํ วิทิวตุโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๒๕] สกฺทาคามี โสตาปตฺติผลฺเลน สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ สกฺทาคามี โสตาปตฺติผลํ วิทิวตุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺยจิ
สกฺทาคามี โสตาปตฺติผลํ วิทิวตุโต โน วต เร วตฺตพฺเพ สกฺทาคามี
โสตาปตฺติผลฺเลน สมฺนฺนาคโตติ ฯ

[๕๒๖] สกฺทาคามี โสตาปตฺติผลํ วิทิวตุโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ สกฺทาคามี โสตาปตฺติมคฺคํ วิทิวตุโต สกฺกายทิฏฺฐี
ฯเปฯ อปายคฺมนิยฺ โมหํ วิทิวตุโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๒๗] น วตฺตพฺพิ อรฺหา จตฺุหิ ผลฺลหิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ

อามนฺตา ฯ นนุ อรหตา จตุตตาริ ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ จ
อปฺริหิโนติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลจิ อรหตา จตุตตาริ ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ
เตหิ จ อปฺริหิโน เตน วต เร วตฺตพฺเพ อรหา จตุหิ ผลเอหิ
สมนฺนาคโตติ ฯ

[๕๒๘] น วตฺตพฺพิ อนาคามี ตีหิ ผลเอหิ สมนฺนาคโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ อนาคามินา ตีณิ ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ จ
อปฺริหิโนติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลจิ อนาคามินา ตีณิ ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ
เตหิ จ อปฺริหิโน เตน วต เร วตฺตพฺเพ อนาคามี ตีหิ ผลเอหิ
สมนฺนาคโตติ ฯ

[๕๒๙] น วตฺตพฺพิ สกทาคามี ทฺวีหิ ผลเอหิ สมนฺนาคโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ สกทาคามินา เทว ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ
จ อปฺริหิโนติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลจิ สกทาคามินา เทว ผลานิ
ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ จ อปฺริหิโน เตน วต เร วตฺตพฺเพ สกทาคามี
ทฺวีหิ ผลเอหิ สมนฺนาคโตติ ฯ

[๕๓๐] อรหตา จตุตตาริ ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ จ อปฺริหิโนติ ฯ
อรหา จตุหิ ผลเอหิ สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตา จตุตตาริ
มคฺคา ปฏฺฐิตทฺธา เตหิ จ อปฺริหิโนติ ฯ อรหา จตุหิ มคฺเคหิ
สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๓๑] อนาคามินา ตีณิ ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ จ
อปฺริหิโนติ ฯ อนาคามี ตีหิ ผลเอหิ สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ

อนาคามีนา ตโย มกุลา ปฏิลทฐา เตหิ จ อปริหิโนติ ฯ อนาคามี
ตีหิ มกุเคหิ สมนุณาคโตติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๕๑๒] สกทาคามีนา เทว ผลานิ ปฏิลทฐานิ เตหิ จ
อปริหิโนติ ฯ สกทาคามี ทูวีหิ ผลเอหิ สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ
สกทาคามีนา เทว มกุลา ปฏิลทฐา เตหิ จ อปริหิโนติ ฯ
สกทาคามี ทูวีหิ มกุเคหิ สมนุณาคโตติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ
สมนุณาคตถา ฯ

อุเปกฺขาสมนุณาคตถา

[๕๑๓] อรหา ฉหิ อุเปกฺขาหิ สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ
อรหา ฉหิ ผสุเสหิ ฉหิ เวทนาหิ ฉหิ สญญาหิ ฯเปฯ ฉหิ
ปญญาหิ สมนุณาคโตติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๕๑๔] อรหา ฉหิ อุเปกฺขาหิ สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ
อรหา จกฺขุณา รูปํ ปสฺสนุโต โสเตน สทฺทํ สฺฆาติ ฆาเนน
คนฺธํ ฆายติ ชิวฺหาย รสํ สายติ กายเณ โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺติ
มนสา ฌมฺมํ วิชานาติ ฯเปฯ มนสา ฌมฺมํ วิชานนุโต จกฺขุณา
รูปํ ปสฺสติ โสเตน สทฺทํ สฺฆาติ ฆาเนน คนฺธํ ฆายติ ชิวฺหาย
รสํ สายติ กายเณ โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺตีติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๕๑๕] อรหา ฉหิ อุเปกฺขาหิ สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ

สตตํ สมิตํ อพฺโพกัณฺณํ จหิ อูปฺเภฺวหาหิ สมนฺนาคโต สฺมาหิตโต ๑
จ อูปฺเภฺวหาโย ปจฺจุปฺภูจิตฺตติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๓๖] น วตฺตพฺพํ อรหา จหิ อูปฺเภฺวหาหิ สมนฺนาคโตติ ๑
อามนฺตา ๑ นนุ อรหา จพฺเพกฺโขติ ๒ ๑ อามนฺตา ๑ หลจฺจ อรหา
จพฺเพกฺโข ๓ เตน วต เร วตฺตพฺเพ อรหา จหิ อูปฺเภฺวหาหิ
สมนฺนาคโตติ ๑

อูปฺเภฺวหาสมนฺนาคตฺกถา ๑

โพธิยา พุทฺโธติกถา

[๕๓๗] โพธิยา พุทฺโธติ ๑ อามนฺตา ๑ โพธิยา นิรุทฺธาย วิคตฺตาย
ปฏฺธิปฺปสฺสทฺธาย อพฺพุทฺโธ โหตีติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๓๘] โพธิยา พุทฺโธติ ๑ อามนฺตา ๑ อตีตฺตาย โพธิยา
พุทฺโธติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๓๙] อตีตฺตาย โพธิยา พุทฺโธติ ๑ อามนฺตา ๑ ตาย โพธิยา
โพธิกรณฺณิยํ กโรตีติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๔๐] ตาย โพธิยา โพธิกรณฺณิยํ กโรตีติ ๑ อามนฺตา ๑
ตาย โพธิยา ทุกฺขํ ปรีชานาติ สมุทฺถํ ปชหติ นิโรธํ สจฺฉนิกโรติ
มคฺคํ ภาเวตีติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๔๑] โพธิยา พุทฺโธติ ๑ อามนฺตา ๑ อนาคตฺตาย โพธิยา
#๑. ม. สโมหิตโต. ๒-๓. ม. จพฺพฺกุเปฺวหา.

พทุโธติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๔๒] อนาคตตาย โปธียา พทุโธติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย
โปธียา โปธิกณฺธิยํ กโรตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๔๓] ตาย โปธียา โปธิกณฺธิยํ กโรตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ
ตาย โปธียา ทุกฺขํ ปรีชานาติ ฯเปฯ มคฺคํ ภาเวตฺติติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๔๔] ปจฺจุปฺปนฺนํ โปธียา พทุโธ ตาย โปธียา โปธิกณฺธิยํ
กโรตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตตาย โปธียา พทุโธ ตาย โปธียา
โปธิกณฺธิยํ กโรตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๔๕] ปจฺจุปฺปนฺนํ โปธียา พทุโธ ตาย โปธียา ทุกฺขํ
ปรีชานาติ สมฺมทํ ปชหติ นิโรธํ สจฺฉนิกโรติ มคฺคํ ภาเวตฺติติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตีตตาย โปธียา พทุโธ ตาย โปธียา ทุกฺขํ
ปรีชานาติ ฯเปฯ มคฺคํ ภาเวตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๔๖] ปจฺจุปฺปนฺนํ โปธียา พทุโธ ตาย โปธียา โปธิกณฺธิยํ
กโรตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตตาย โปธียา พทุโธ ตาย โปธียา
โปธิกณฺธิยํ กโรตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๔๗] ปจฺจุปฺปนฺนํ โปธียา พทุโธ ตาย โปธียา ทุกฺขํ
ปรีชานาติ ฯเปฯ มคฺคํ ภาเวตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตตาย โปธียา
พทุโธ ตาย โปธียา ทุกฺขํ ปรีชานาติ ฯเปฯ มคฺคํ ภาเวตฺติติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๔๘] อตีตตาย โพธิยา พุทฺโธ น จ ตาย โพธิยา โพธิกรณีย
กโรตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ โพธิยา พุทฺโธ น จ
ตาย โพธิยา โพธิกรณีย กโรตตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๔๙] อตีตตาย โพธิยา พุทฺโธ น จ ตาย โพธิยา ทุกฺขํ
ปริชานาติ ฯเปฯ มคฺคํ ภาเวตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ
โพธิยา พุทฺโธ น จ ตาย โพธิยา ทุกฺขํ ปริชานาติ ฯเปฯ
มคฺคํ ภาเวตตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๐] อนาคตตาย โพธิยา พุทฺโธ น จ ตาย โพธิยา
โพธิกรณีย กโรตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ โพธิยา พุทฺโธ
น จ ตาย โพธิยา โพธิกรณีย กโรตตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๑] อนาคตตาย โพธิยา พุทฺโธ น จ ตาย โพธิยา ทุกฺขํ
ปริชานาติ ฯเปฯ มคฺคํ ภาเวตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ
โพธิยา พุทฺโธ น จ ตาย โพธิยา ทุกฺขํ ปริชานาติ ฯเปฯ
มคฺคํ ภาเวตตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๒] อตีตตาย โพธิยา พุทฺโธ อนาคตตาย โพธิยา พุทฺโธ
ปจฺจุปฺปนฺนํ โพธิยา พุทฺโธติ ฯ อามนฺตา ฯ ตีหิ โพธิหิ
พุทฺโธติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๓] ตีหิ โพธิหิ พุทฺโธติ ฯ อามนฺตา ฯ สตตํ สมิตํ
อพฺโพกิณฺณํ ตีหิ โพธิหิ สมนฺนาคโต สมหิโต ๑ ติสฺโส โพธิโย
ปจฺจุปฺภูจิตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

#๑. ม. สโมหิโต.

[๕๕๔] น วตตพพ โพธิยา พุทฺโธติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
โพธิปฏิลาภา พุทฺโธติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจิ โพธิปฏิลาภา พุทฺโธ
เตน วต เร วตตพเพ โพธิยา พุทฺโธติ ฯ

[๕๕๕] โพธิปฏิลาภา พุทฺโธติ ฯ โพธิยา พุทฺโธติ ฯ อามนฺตา ฯ
โพธิปฏิลาภา โพธิตี ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ
โพธิยา พุทฺโธติคถา ฯ

ลกขณกถา

[๕๕๖] ลกขณสมนฺนาคโต โพธิสตุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ปเทสลกขณเณหิ
สมนฺนาคโต ปเทสโพธิสตุโตติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๕๗] ลกขณสมนฺนาคโต โพธิสตุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ติภาคลกขณเณหิ
สมนฺนาคโต ติภาคลโพธิสตุโตติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๕๘] ลกขณสมนฺนาคโต โพธิสตุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺพทลลกขณเณหิ
สมนฺนาคโต อุปฺพทลโพธิสตุโตติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๕๙] ลกขณสมนฺนาคโต โพธิสตุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺกวตฺติสตุโต
ลกขณสมนฺนาคโต จกฺกวตฺติสตุโต โพธิสตุโตติ ฯ น
เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๖๐] จกฺกวตฺติสตุโต ลกขณสมนฺนาคโต จกฺกวตฺติสตุโต
โพธิสตุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ยาทีโส โพธิสตุตฺสส ปุพฺพโยโค ปุพฺพจริยา

ธมฺมกฺขานํ ธมฺมเทสนา ตาทิโส จกฺกวตฺติสฺตฺตสฺส ปุพฺพโยโค
ปุพฺพจริยา ธมฺมกฺขานํ ธมฺมเทสนาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๑] ยถา โภธิสฺตฺตสฺส ชายมานสฺส เทวา ปจฺมํ ปฏิกุณฺหนฺติ
ปจฺจมา มนุสฺสา เอวเมว จกฺกวตฺติสฺตฺตสฺส ชายมานสฺส เทวา>
ปจฺมํ ปฏิกุณฺหนฺติ ปจฺจมา มนุสฺสาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๒] ยถา โภธิสฺตฺตสฺส ชายมานสฺส จตฺตาริ [๑]- เทวปฺตฺตา
ปฏิกุณฺเหตฺวา มาตุ ปุโรโต จเปณฺติ อตฺตมฺนา เทวิ โหหิ มฺหเสกฺโข
ตว ปฺตฺโต อุปฺปนฺโนติ เอวเมว จกฺกวตฺติสฺตฺตสฺส ชายมานสฺส
จตฺตาริ [๒]- เทวปฺตฺตา ปฏิกุณฺเหตฺวา มาตุ ปุโรโต จเปณฺติ อตฺตมฺนา
เทวิ โหหิ มฺหเสกฺโข ตว ปฺตฺโต อุปฺปนฺโนติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๓] ยถา โภธิสฺตฺตสฺส ชายมานสฺส เทว อุทกสฺส ธารา
อนฺตลิกฺขา ปาตุกฺวานฺติ เอกา สีสฺส เอกา อุณฺหสฺส เยน โภธิสฺตฺตสฺส
อุทกกิจฺจํ กโรณฺติ มาตุ จ เอวเมว จกฺกวตฺติสฺตฺตสฺส
ชายมานสฺส เทว อุทกสฺส ธารา อนฺตลิกฺขา ปาตุกฺวานฺติ เอกา
สีสฺส เอกา อุณฺหสฺส เยน จกฺกวตฺติสฺตฺตสฺส อุทกกิจฺจํ กโรณฺติ
มาตุ จาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๔] ยถา สมฺปติชาโต โภธิสฺตฺโต สเมหิ ปาเทหิ ปติญฺจฺหิตฺวา
อุตฺตเรน อภิมุโข สตฺต ปทฺวีติหารเ คจฺฉติ เสตฺมฺหิ ฉตฺเต
อนุชาริยมาเน สพฺพา จ ทิสฺสา วิโลเกติ อาสภิณฺจ วาจํ ภาสติ
[๑]-[๒] ม. เอตถฺนฺตเรน นนฺติปาโจ อตฺถิ.

อคุโคหมสมิ โลกสุส เซฏฺโฆหมสมิ โลกสุส เสฏฺโฆหมสมิ
โลกสุส อยมนุตติมา ชาติ นตฺถิทานิ ปุณฺณพฺภโวติ เอวเมว
สมฺปติชาโต จกฺกวตฺติสตฺโต สเมหิ ปาเทหิ ปติฏฺฐหิตฺวา อุตฺตเรน
อภิมุโข สตฺต ปทฺวีติหาเร กจฺจติ เสตฺมฺหิ ฌตฺเต อนฺุชาริยมาเน
สพฺพา จ ทิสฺวา วิโลเกติ อาสภิญฺจ วาจํ ภาสติ อคุโคหมสมิ
โลกสุส เซฏฺโฆหมสมิ โลกสุส เสฏฺโฆหมสมิ โลกสุส อยมนุตติมา
ชาติ นตฺถิทานิ ปุณฺณพฺภโวติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๕] ยถา โพธิสฺตฺตฺสฺส ชายมานสฺส มหโต อาโลกสฺส มหโต
โอภาสสฺส มหโต ภูมิจาลสฺส ปาตุภาโว โหติ เอวเมว จกฺกวตฺติสตฺตฺส
ชายมานสฺส มหโต อาโลกสฺส มหโต โอภาสสฺส มหโต
ภูมิจาลสฺส ปาตุภาโว โหติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๖] ยถา โพธิสฺตฺตฺสฺส ปกฺติกาโย สมฺนฺตา พุยามํ โอภาสติ
เอวเมว จกฺกวตฺติสตฺตฺสฺส ปกฺติกาโย สมฺนฺตา พุยามํ โอภาสตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๗] ยถา โพธิสฺตฺโต มหาสุปฺปํ ปสฺสี ๑ เอวเมว จกฺกวตฺติสตฺโต
มหาสุปฺปํ ปสฺสตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๘] น วตฺตพฺพิ ลกฺขณสมฺนฺนาคโต โพธิสฺตฺโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
นฺนุ วุตฺตํ ภควตา ทฺวตฺตีสิมานิ ภิกฺขเว มหาปฺริสฺสฺส มหาปฺริสฺสฺสทฺทฺษณานิ
เยหิ สมฺนฺนาคตฺสฺส มหาปฺริสฺสฺส เทวว คติโย ภวนฺติ
อนฺณฺวา สเจ อการํ อชฺฌาวสฺติ ราชา โหติ จกฺกวตฺติ ฌมฺมิโก
#๑. ม. ปสฺสตี.

ธมฺมราชา จาตุรฺนุโต วิชิตาวิ ชนปทตถาวริยปฺตฺโต สตุตฺรตนสมนฺนาคโต
ตสฺสิมานิ สตุต รตนานิ ภวนฺติ เสยฺยถิทํ จกฺกรตฺนํ
หตุถิรตฺนํ อสฺสรตฺนํ มณฺิรตฺนํ อิตฺถิรตฺนํ กหปติรตฺนํ ปริณายกรตฺนเมว
สตุตมํ ปโรสฺสสฺสํ โข ปนสฺส ปฺตฺตา ภวนฺติ สุรา วิรํจฺรฺรฺปา
ปรเสนปฺปมทฺทนา โส อิมํ ปจฺวี สากฺรปริยฺนุตํ อทณฺฺเทน อสตุเถน
ธมฺเมน อภิวิชฺย อชฺฌาวสฺติ สเจ ปน โข อคารสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชฺชติ อรหํ โหติ สมฺมาสมฺพุทฺโธ โลกเก วิวญฺจฺนโหติ ๑
อตฺเถว สตุตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ ลกฺขณสมนฺนาคโต
โพธิสตุโตติ ฯ

ลกฺขณกถา ฯ

นฺยาโมกฺกนฺตฺติกถา

[๕๖๕] โพธิสตุโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจนเ อ็อกฺกนฺตฺนฺยาโม ๒
จริตพฺรหฺมจริโยติ ฯ อามนฺตา ฯ โพธิสตุโต กสฺสปสฺส ภควโต
สาวโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๖] โพธิสตุโต กสฺสปสฺส ภควโต สาวโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
สาวโก หุตฺวา พุทฺโธ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๖๗] สาวโก หุตฺวา พุทฺโธ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อนุสฺสวฺโยติ ฯ

#๑ ที. ปา. ๑๕๘ ฯ ๒. ม. อ็อกฺกนฺตฺติ. สพฺพตฺถ. สทิสเมว.

น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๗๒] อนุสฺสวียติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ ภควา สยมฺภูติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ ภควา สยมฺภู โน วต เร วตตพเพ อนุสฺสวียติ ฯ

[๕๗๓] โพธิสฺสโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม
จริตพฺรหฺมจฺริโยติ ฯ อามนฺตา ฯ ภควตา โพธิยา มฺเถ ตีเณว
สามลฺลผลานิ อภิสมฺพุทฺธานิติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๗๔] นนุ ภควตา โพธิยา มฺเถ จตฺตาริ สามลฺลผลานิ
อภิสมฺพุทฺธานิติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ ภควตา โพธิยา มฺเถ จตฺตาริ
สามลฺลผลานิ อภิสมฺพุทฺธานิ โน วต เร วตตพเพ โพธิสฺสโต
กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม จริตพฺรหฺมจฺริโยติ ฯ

[๕๗๕] โพธิสฺสโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม
จริตพฺรหฺมจฺริโยติ ฯ อามนฺตา ฯ โพธิสฺสโต ทฺกกรฺการิกิ อกาสิตี ฯ
อามนฺตา ฯ ทสฺสนสมฺปนฺโน ปุคฺคโล ทฺกกริ การิยิ กเรยฺยาติ ฯ
น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๗๖] โพธิสฺสโต อปรนฺตปี อกาสิ อลฺลํ สตฺถาริ อฺุทฺทิสฺสีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทสฺสนสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อลฺลํ สตฺถาริ อฺุทฺทิสฺเสยฺยาติ ฯ
น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๕๗๗] อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม
จริตพฺรหฺมจฺริโย อายสฺมา อานนฺโท ภควโต สาวโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
โพธิสฺสโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม จริตพฺรหฺม-

จริโย โพธิสตโต กสฺสปสฺส ภควโต สาวโกติ ฯ น เหว
วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๗๘] จิตฺโต คหปติ หตุถโก อาพวโก ภควโต ปาวจเน
โอกฺกนฺตนิยาโม จริตพฺรหฺมจริโย จิตฺโต คหปติ หตุถโก อาพวโก
ภควโต สาวโกติ ฯ อามนฺตา ฯ โพธิสตโต กสฺสปสฺส ภควโต
ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม จริตพฺรหฺมจริโย โพธิสตโต กสฺสปสฺส
ภควโต สาวโกติ ฯ น เหว วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๗๙] โพธิสตโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม
จริตพฺรหฺมจริโย น จ กสฺสปสฺส ภควโต สาวโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
อายุสฺมา อานนฺโท ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม จริตพฺรหฺมจริโย
น จ ภควโต สาวโกติ ฯ น เหว วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๐] โพธิสตโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม
จริตพฺรหฺมจริโย น จ กสฺสปสฺส ภควโต สาวโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
จิตฺโต คหปติ หตุถโก อาพวโก ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม
จริตพฺรหฺมจริโย น จ ภควโต สาวโกติ ฯ น เหว วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๑] โพธิสตโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตนิยาโม
จริตพฺรหฺมจริโย น จ กสฺสปสฺส ภควโต สาวโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
สาวโก ชาตี วิตฺตวฺโต อสาวโก โหตีติ ฯ น เหว วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๘๒] น วตุตพฺพิ โพธิสตโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน
โอกฺกนฺตนิยาโม จริตพฺรหฺมจริโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วตุตฺ

ภควตา กสฺสเป อหิ อานนุท ภควติ พุรหุมจริยิ อจรี อายตี
สมุโพธายาติ อตุเถว สุตตฺนุโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตน หิ โพธิสฺตฺโต
กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตฺนียาโม จริตฺพุรหุมจริโยติ ๑

[๕๘๓] โพธิสฺตฺโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกฺกนฺตฺนียาโม
จริตฺพุรหุมจริโยติ ๑ อามนฺตา ๑ นนฺ วุตฺตํ ภควตา

สพฺพภาภิกฺขุ สพฺพวิทฺถวมสฺมิ

สพฺพเพสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ อณฺุปลิตฺโต

สพฺพพชฺชโห ตณฺหกฺขเย วิมุตฺโต

สยฺ อภิญฺญา ย กมฺพฺทฺธิเสยฺยํ

น เม อจฺริโย อตุถิ สทฺธิโส เม น วิชฺชติ

สทฺเวกสฺมี โลกสฺมี นตุถิ เม ปญฺ्ञิปกฺคโล

อหิ หิ อรหา โลก อหิ สตุถา อณฺุตุตโร

เอโกมฺหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ สิตฺติภูโตสฺมิ นิพฺพุโต

ฐมฺมจกฺกํ ปวตฺเตตุํ กจฺฉามิ กาสินํ ปุริ

อนฺุชฺชุตฺสฺมี โลกสฺมี อหณฺฺณ อมตฺตุนฺุทฺทินฺุติ ๑

ยถา โข ตฺวํ อวฺุโส ปญฺ्ञิขานาสิ อรหฺสิ ๒ อนฺุชฺชิตฺชินฺุติ

มาทิสฺวา เว ชินา โหณฺุติ เย ปตฺตฺตา อาสวกฺขยํ

ชิตา เม ปาปกา ฐมฺมา ตสฺมาหํ อฺุปกํ ชินฺุติ ๓-๕

อตุเถว สุตตฺนุโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตน หิ น วตฺตพฺพํ โพธิสฺตฺโต

#๑. ม. อมตฺตุนฺุทฺธิ. ๒. ม. อรหฺสิ. ๓ วิ. ม. ๑๔ ๑ ม. ม. ๔๕๖ ๑

กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกกนฺตนิยาโม จริตพฺรหฺมจริโยติ ฯ

[๕๘๔] โพธิสฺสโต กสฺสปสฺส ภควโต ปาวจเน โอกกนฺตนิยาโม
จริตพฺรหฺมจริโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา อิทํ ทุกฺขํ
อริยสจฺจนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนฺสฺสฺเตสฺส ฆมฺเมสฺส จกฺขุํ อุทปาที
ฌาณํ อุทปาที ปญฺญา อุทปาที วิชฺชา อุทปาที อาโลโก
อุทปาที ตํ โข ปนฺนํ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปริณฺเวยฺยนฺติ เม ภิกฺขเว
ฯเปฯ ปริณฺเวยฺยตฺตํ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนฺสฺสฺเตสฺส ฆมฺเมสฺส
จกฺขุํ อุทปาที ฯเปฯ อาโลโก อุทปาที อิทํ ทุกฺขสมฺมทโย อริยสจฺจนฺติ
เม ภิกฺขเว ฯเปฯ ตํ โข ปนฺนํ ทุกฺขสมฺมทโย อริยสจฺจํ ปหาตพฺพนฺติ
เม ภิกฺขเว ฯเปฯ ปหีนฺนฺติ เม ภิกฺขเว ฯเปฯ อิทํ ทุกฺขนิโรโร
อริยสจฺจนฺติ เม ภิกฺขเว ฯเปฯ ตํ โข ปนฺนํ ทุกฺขนิโรโร อริยสจฺจํ
สจฺจิกาทพฺพนฺติ เม ภิกฺขเว ฯเปฯ สจฺจนิคตฺตํ เม ภิกฺขเว ฯเปฯ
อิทํ ทุกฺขนิโรธคามินิ ปฎิปทา อริยสจฺจนฺติ เม ภิกฺขเว ฯเปฯ
ตํ โข ปนฺนํ ทุกฺขนิโรธคามินิ ปฎิปทา อริยสจฺจํ ภาเวตพฺพนฺติ
เม ภิกฺขเว ฯเปฯ ภาวิตฺตํ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนฺสฺสฺเตสฺส
ฆมฺเมสฺส จกฺขุํ อุทปาที ฌาณํ อุทปาที ปญฺญา อุทปาที
วิชฺชา อุทปาที อาโลโก อุทปาทีติ ๑ อตฺเถว สุตฺตนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ น วตฺตพฺพํ โพธิสฺสโต กสฺสปสฺส ภควโต
ปาวจเน โอกกนฺตนิยาโม จริตพฺรหฺมจริโยติ ฯ

นิยาโมกฺกนฺตนิกา ฯ

#๑ วิ. ม. ๑. ๑๕ ฯ ส. มหาวาร. ๔๐๒ ฯ

อปรานปี สมณนาคคกถา

[๕๕๕] อรหตุตตจตุถิกิริยาย ปฎิปนุโน ปุคฺคโล ตีหิ ผลเอหิ
สมณนาคโตติ ๑ อามนฺตา ๑ อรหตุตตจตุถิกิริยาย ปฎิปนุโน
ปุคฺคโล จตุหิ ผสฺเสหิ จตุหิ เวทนาหิ จตุหิ สญฺญาหิ จตุหิ
เจตนาหิ จตุหิ จิตฺเตหิ จตุหิ สทฺธาหิ จตุหิ วิริเยหิ จตุหิ
สตีหิ จตุหิ สมารีหิ จตุหิ ปญฺญาหิ สมณนาคโตติ ๑ น
เหวํ วตุตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๕๖] อนาคามีผลจตุถิกิริยาย ปฎิปนุโน ปุคฺคโล ทฺวีหิ ผลเอหิ
สมณนาคโตติ ๑ อามนฺตา ๑ อนาคามีผลจตุถิกิริยาย ปฎิปนุโน
ปุคฺคโล ตีหิ ผสฺเสหิ ตีหิ เวทนาหิ ๑เป๑ ตีหิ ปญฺญาหิ
สมณนาคโตติ ๑ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๕๗] สกทาคามีผลจตุถิกิริยาย ปฎิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตุตฺติผลน
สมณนาคโตติ ๑ อามนฺตา ๑ สกทาคามีผลจตุถิกิริยาย
ปฎิปนุโน ปุคฺคโล ทฺวีหิ ผสฺเสหิ ทฺวีหิ เวทนาหิ ๑เป๑ ทฺวีหิ
ปญฺญาหิ สมณนาคโตติ ๑ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๕๘] อรหตุตตจตุถิกิริยาย ปฎิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตุตฺติผลน
สมณนาคโตติ ๑ อามนฺตา ๑ อรหตุตตจตุถิกิริยาย ปฎิปนุโน
ปุคฺคโล โสตาปนุโน สตุตฺตกฺขตุตฺตปรโม โกลํโกโล เอกวีจิติ ๑ น
เหวํ วตุตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๕๔๕] อรหตุตสจฺฉนิกิริยาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล สกทาคามิผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตุตสจฺฉนิกิริยาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล
สกทาคามีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๐] อรหตุตสจฺฉนิกิริยาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล อนาคามิผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตุตสจฺฉนิกิริยาย ปฏิปนฺโน
ปุคฺคโล อนาคามี อนฺตราปรีนิพฺพายี อุพฺหจฺจปรีนิพฺพายี อสงฺขารปรีนิพฺพายี
สสงฺขารปรีนิพฺพายี อุทฺธโรโต อกนฺนิฏฺฐคามีติ ฯ น
เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๑] อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยาย
ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปนฺโน สตฺตกฺขตฺตตปฺรโม โกลฺโลโกโล เอกวีชีติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๒] อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล สกทาคามิผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยาย
ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล สกทาคามีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๓] สกทาคามิผลสจฺฉนิกิริยาย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สกทาคามิผลสจฺฉนิกิริยาย
ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปนฺโน สตฺตกฺขตฺตตปฺรโม โกลฺโลโกโล เอกวีชีติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๔] โสตาปตฺติผลน สมนฺนาคโต โสตาปนฺโนติ วัตตพฺโพติ ฯ

อามนฺตา ฯ อรหตุตสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เสว อรหตุตสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน
โส โสตาปนฺโนติ ฯ น เหวํ วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๕] สกทาคามิผลน สมนฺนาคโต สกทาคามิติ วตุตพฺโพติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหตุตสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล สกทาคามิผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เสว อรหตุตสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน
โส สกทาคามิติ ฯ น เหวํ วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๖] อนาคามิผลน สมนฺนาคโต อนาคามิติ วตุตพฺโพติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหตุตสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล อนาคามิผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เสว อรหตุตสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน
โส อนาคามิติ ฯ น เหวํ วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๗] โสตาปตฺติผลน สมนฺนาคโต โสตาปนฺโนติ วตุตพฺโพติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติ
ผลน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เสว อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยา
ย ปฏิปนฺโน โส โสตาปนฺโนติ ฯ น เหวํ วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๘] สกทาคามิผลน สมนฺนาคโต สกทาคามิติ วตุตพฺโพติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล สกทาคามิผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เสว อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยา
ย ปฏิปนฺโน โส สกทาคามิติ ฯ น เหวํ วตุตพฺเพ ฯเปฯ

[๕๕๙] โสตาปตฺติผลน สมนฺนาคโต โสตาปนฺโนติ วตุตพฺโพติ ฯ

อามนุตตา ฯ สกทาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนุตตา ฯ เสวว สกทาคามีผลสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนุโน โส โสตาปนุโนติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๐๐] อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนุตตา ฯ นนุ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน
ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลํ วิตฺตวฺโตติ ฯ อามนุตตา ฯ หลฺลิจิ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลํ วิตฺตวฺโต โน
วัต เร วัตตพฺเพ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ

[๑๐๐๑] อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลํ
วิตฺตวฺโต เตน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนุตตา ฯ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติมคฺคํ วิตฺตวฺโต สกฺกายทิกฺขจฺจํ วิจิจฺจํ
สิลพฺพตฺปฺรามาสํ อปายคฺคณฺนํ รากํ อปายคฺคณฺนํ โทสํ อปายคฺคณฺนํ
โมหํ วิตฺตวฺโต เตน สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๐๒] อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล สกทาคามีผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนุตตา ฯ นนุ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน
ปุคฺคโล สกทาคามีผลํ วิตฺตวฺโตติ ฯ อามนุตตา ฯ หลฺลิจิ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย(
ปฏิปนุโน ปุคฺคโล สกทาคามีผลํ วิตฺตวฺโต โน
วัต เร วัตตพฺเพ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล สกทาคามีผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ

[๑๐๐๓] อรหตฺตสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล สกทาคามิผลํ
วิตฺตฺโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตฺตสจฺฉนิกิริยา
ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล สกทาคามิมคฺคํ วิตฺตฺโต โอพาริกํ กามราคํ
โอฟาริกํ พยาปาท์ วิตฺตฺโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๐๔] อรหตฺตสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล อนาคามิผลน
สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ อรหตฺตสจฺฉนิกิริยา ปฏิปนฺโน
ปุคฺคโล อนาคามิผลํ วิตฺตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อรหตฺตสจฺฉนิกิริยา
ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล อนาคามิผลํ วิตฺตฺโต โน วต
เร วตฺตพฺเพ อรหตฺตสจฺฉนิกิริยา ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล อนาคามิผลน
สมฺนฺนาคโตติ ฯ

[๑๐๐๕] อรหตฺตสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล อนาคามิผลํ
วิตฺตฺโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตฺตสจฺฉนิกิริยา
ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล อนาคามิมคฺคํ วิตฺตฺโต อณฺุสหคฺตํ กามราคํ
อณฺุสหคฺตํ พยาปาท์ วิตฺตฺโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๐๖] อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยา ย ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลน
สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยา
ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลํ วิตฺตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ
อนาคามิผลสจฺฉนิกิริยา ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลํ วิตฺตฺโต

โน วัต เร วัตตพเพ อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนโน ปุคฺคโล
โสตาปัตติผลน สมนฺนาคโตติ ฯ

[๑๐๐๗] อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนโน ปุคฺคโล โสตาปัตติผล
วิตฺตโต เตน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนโน ปุคฺคโล โสตาปัตติมคฺคํ วิตฺตโต สกฺกายทฎฐี
ฯเปฯ อปายคมนิยฺม โมหํ วิตฺตโต เตน สมนฺนาคโตติ ฯ น
เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๐๘] อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนโน ปุคฺคโล สกฺทาคามีผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนโน ปุคฺคโล สกฺทาคามีผล วิตฺตโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนโน ปุคฺคโล สกฺทาคามีผล
วิตฺตโต โน วัต เร วัตตพเพ อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนโน
ปุคฺคโล สกฺทาคามีผลน สมนฺนาคโตติ ฯ

[๑๐๐๙] อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนโน ปุคฺคโล สกฺทาคามีผล
วิตฺตโต เตน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนโน ปุคฺคโล สกฺทาคามีผล วิตฺตโต
โอพาริกํ กามราคํ โอพาริกํ พุยาปาทำ วิตฺตโต เตน สมนฺนาคโตติ ฯ
น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๑๐] สกฺทาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนโน ปุคฺคโล โสตาปัตติผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ สกฺทาคามีผลสัจฉิ-

กิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลํ วิทิวตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺนฺจ สกทาคามีผลสจฺจนิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลํ
วิทิวตฺโต โน วต เร วตฺตพฺเพ สกทาคามีผลสจฺจนิกิริยาย ปฏิปนุโน
ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลน สมฺนฺนาคโตติ ฯ

[๑๐๑๑] สกทาคามีผลสจฺจนิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลํ
วิทิวตฺโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สกทาคามีผลสจฺจนิกิริยาย
ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติมคฺคํ วิทิวตฺโต
สทกฺกายทิกฺขี ๗เปฯ อปายคมนิยฺม โมหํ วิทิวตฺโต เตน สมฺนฺนาคโตติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เปฯ

[๑๐๑๒] น วตฺตพฺพิ อรหตฺตสจฺจนิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล
ตีหิ ผลนฺนิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อรหตฺตสจฺจนิกิริยาย
ปฏิปนุเนน ปุคฺคเลน ตีนฺนิ ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ จ อปริหิโนติ ฯ
อามนฺตา ฯ หฺนฺจ อรหตฺตสจฺจนิกิริยาย ปฏิปนุเนน ปุคฺคเลน ตีนฺนิ
ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ จ อปริหิโน เตน วต เร วตฺตพฺเพ
อรหตฺตสจฺจนิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล ตีหิ ผลนฺนิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ

[๑๐๑๓] น วตฺตพฺพิ อนาคามีผลสจฺจนิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล
ทฺวีหิ ผลนฺนิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อนาคามีผลสจฺจนิกิริยาย
ปฏิปนุเนน ปุคฺคเลน เทว ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ จ
อปริหิโนติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺนฺจ อนาคามีผลสจฺจนิกิริยาย ปฏิปนุเนน
ปุคฺคเลน เทว ผลานิ ปฏฺฐิตทฺธานิ เตหิ จ อปริหิโน เตน

วต เร วตตพเพ อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล ทวีหิ
ผลหิ สมนฺนาคโตติ ฯ

[๑๐๑๔] น วตตพพิ สกทาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล
โสตาปตฺติผลน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ สกทาคามีผลสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนฺเนน ปุคฺคเลน โสตาปตฺติผลํ ปฏิลทฺธิ เตน จ
อปฺริหิโนติ ฯ อามนฺตา ฯ หลจฺจ สกทาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺเนน
ปุคฺคเลน โสตาปตฺติผลํ ปฏิลทฺธิ เตน จ อปฺริหิโน เตน วต
เร วตตพเพ สกทาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลน
สมนฺนาคโตติ ฯ

[๑๐๑๕] อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺเนน ปุคฺคเลน ตีณิ ผลานิ
ปฏิลทฺธานิ เตหิ จ อปฺริหิโนติ ฯ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน
ปุคฺคโล ตีหิ ผลหิ สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนฺเนน ปุคฺคเลน จตฺตาริ มคฺคา ปฏิลทฺธา เตหิ
จ อปฺริหิโนติ ฯ อรหตฺตสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล จตฺตหิ
มคฺเคหิ สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเป ฯ

[๑๐๑๖] อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺเนน ปุคฺคเลน เทว
ผลานิ ปฏิลทฺธานิ เตหิ จ อปฺริหิโนติ ฯ อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย
ปฏิปนุโน ปุคฺคโล ทวีหิ ผลหิ สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนฺเนน ปุคฺคเลน ตโย มคฺคา ปฏิลทฺธา
เตหิ จ อปฺริหิโนติ ฯ อนาคามีผลสัจฉิกิริยาย ปฏิปนุโน ปุคฺคโล

ตีหิ มกุเคหิ สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๑๗] สกทาคามิผลสจฺฉิกริยาฯ ปฏิปนฺเนน ปุคฺคเลน โสตาปตฺติผลํ
ปฏิลทฺธํ เตน จ อปริหิโนติ ฯ สกทาคามิผลสจฺฉิกริยาฯ
ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล โสตาปตฺติผลเลน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
สกทาคามิผลสจฺฉิกริยาฯ ปฏิปนฺเนน ปุคฺคเลน เทว มคฺคา ปฏิลทฺธา
เตหิ จ อปริหิโนติ ฯ สกทาคามิผลสจฺฉิกริยาฯ ปฏิปนฺโน ปุคฺคโล
ทฺวิหิ มกุเคหิ สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อปฺราปี สมนฺนาคคกฺกา ฯ

สพฺพสฺสยฺโยชนปฺปหานกฺกา

[๑๐๑๘] สพฺพสฺสยฺโยชนานํ ปหานํ อรหตฺตมฺมุคฺคิ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหตฺตมฺมุคฺเคน สพฺเพ สยฺโยชนา ปหิยนฺตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๑๙] อรหตฺตมฺมุคฺเคน สพฺเพ สยฺโยชนา ปหิยนฺตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหตฺตมฺมุคฺเคน สกฺกายทิกฺกุจฺฉิ วิจิกฺกนฺธิ สึลพฺพตฺตปฺรามาสํ
ปชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๒๐] อรหตฺตมฺมุคฺเคน สกฺกายทิกฺกุจฺฉิ วิจิกฺกนฺธิ สึลพฺพตฺตปฺรามาสํ
ปชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ ติณฺณํ สยฺโยชนานํ ปหานํ โสตาปตฺติผลํ
วฺตุตฺติ ภาวตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ ติณฺณํ สยฺโยชนานํ
ปหานํ โสตาปตฺติผลํ วฺตุตฺติ ภาวตฺตา โน วตฺ เร วตฺตพฺเพ

อรหตุตมกุเคน สพเพ สลฺโยชนา ปหฺยฺนฺตฺติ ฯ อรหตุตมกุเคน
สพเพ สลฺโยชนา ปหฺยฺนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตุตมกุเคน
โอฟาริกํ กามราคํ โอฟาริกํ พฺยาปาํ ปชหฺตฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๒๑] อรหตุตมกุเคน โอฟาริกํ กามราคํ โอฟาริกํ พฺยาปาํ
ปชหฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ กามราคพฺยาปาทานํ ตนฺภาวํ
สททาคามิผลํ วุตฺตํ ภควตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิกํ กามราคพฺยาปาทานํ
ตฺนภาวํ สททาคามิผลํ วุตฺตํ ภควตา โน วต เเร
วตฺตพฺเพ อรหตุตมกุเคน สพเพ สลฺโยชนา ปหฺยฺนฺตฺติ ฯ

[๑๐๒๒] อรหตุตมกุเคน สพเพ สลฺโยชนา ปหฺยฺนฺตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหตุตมกุเคน อณฺุสหคฺติ กามราคํ อณฺุสหคฺติ พฺยาปาํ
ปชหฺตฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๒๓] อรหตุตมกุเคน อณฺุสหคฺติ กามราคํ อณฺุสหคฺติ
พฺยาปาํ ปชหฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ กามราคพฺยาปาทานํ
อนวเสสฺปปทานํ อนาคามิผลํ วุตฺตํ ภควตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลฺจิกํ กามราคพฺยาปาทานํ อนวเสสฺปปทานํ อนาคามิผลํ วุตฺตํ
ภควตา โน วต เเร วตฺตพฺเพ อรหตุตมกุเคน สพเพ สลฺโยชนา
ปหฺยฺนฺตฺติ ฯ

[๑๐๒๔] อรหตุตมกุเคน สพเพ สลฺโยชนา ปหฺยฺนฺตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ รูปราคอรุปรากมานอฺุทฺจจฺจวฺชชาย อนวเสสฺป-

ปหานํ ปหานํ อรหตุํ วุตตุํ ภควตาทิ ฯ อามนฺตา ฯ หลยจิ
รูปรากอรูปรากมานอุทฺตจฺจอวิชฺชาย อนวเสสปปหานํ อรหตุํ วุตตุํ
ภควตา โน วต เร วตฺตพฺเพ อรหตุตมคฺเคน สพฺเพ สลฺยโลชนา
ปหฺยีนฺตฺติ ฯ

[๑๐๒๕] น วตฺตพฺพิ สพฺพสลฺยโลชนานํ ปหานํ อรหตุตฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ อรหโต สพฺเพ สลฺยโลชนา ปหฺยีนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลยจิ อรหโต สพฺเพ สลฺยโลชนา ปหฺยีนฺตา เตน วต เร วตฺตพฺเพ
สพฺพสลฺยโลชนานํ ปหานํ อรหตุตฺนฺติ ฯ

สพฺพสลฺยโลชนปฺปหานกถา ฯ

จตุตฺตํ โถ วคฺโค ฯ

ตสฺส อุทฺธานํ

กฺกิสฺส อรหา สห อุปฺปตฺติยา อรหา

อรหโต สพฺเพ ชฺมฺมา อนาสวา อรหา

จตุทฺติ ผลทฺติ สมนฺนาคโต เอวเมว

ณฺหิ อุเปกฺขาทิ โปธฺยา พุทฺโธ สห ๑

ลกฺขณสมฺนฺนาคโต โปธฺิสตุโต

โอกฺกนฺตฺนฺยาโม จริตฺตพฺพหฺมจริโย

ปฏฺยิปฺนฺนโก ผลเณ สมนฺนาคโต

สพฺพสลฺยโลชนานํ ปหานํ อรหตุตฺนฺติ ฯ

#๑. ม. สลกฺขณสมฺนฺนาคโต.

วิมุตตกถา

[๑๐๒๖] วิมุตติญาณ วิมุตตุนติ ฯ อามนฺตา ฯ ยํ กิณฺจ
 วิมุตติญาณ สพฺพนฺตํ วิมุตตุนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
 วิมุตติญาณ วิมุตตุนติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺจเวกฺขณญาณ วิมุตตุนติ ฯ
 น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ วิมุตติญาณ วิมุตตุนติ ฯ อามนฺตา ฯ
 โคตรภูโน ปุคฺคตสฺส วิมุตติญาณ วิมุตตุนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๒๗] โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺนสฺส ปุคฺคตสฺส วิมุตติญาณ
 วิมุตตุนติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปนฺนสฺส ญาณ โสตาปตฺติผล
 ปตฺตสฺส ปฏฺฐิททฺตสฺส อธิคตสฺส สจฺฉิกตสฺส ญาณนฺติ ฯ
 น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สกทากามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺฐิปนฺนสฺส
 ปุคฺคตสฺส วิมุตติญาณ วิมุตตุนติ ฯ อามนฺตา ฯ สกทากามิสฺส
 ญาณ สกทากามิผล ปตฺตสฺส ปฏฺฐิททฺตสฺส อธิคตสฺส สจฺฉิกตสฺส
 ญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนากามิผลสจฺฉิกิริยาย
 ปฏฺฐิปนฺนสฺส ปุคฺคตสฺส วิมุตติญาณ วิมุตตุนติ ฯ อามนฺตา ฯ
 อนากามิสฺส ญาณ อนากามิผล ปตฺตสฺส ปฏฺฐิททฺตสฺส อธิคตสฺส
 สจฺฉิกตสฺส ญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตฺตสจฺฉิกิริยาย
 ปฏฺฐิปนฺนสฺส ปุคฺคตสฺส วิมุตติญาณ วิมุตตุนติ ฯ อามนฺตา ฯ
 อรหโต ญาณ อรหตฺตํ ปตฺตสฺส ปฏฺฐิททฺตสฺส อธิคตสฺส สจฺฉิกตสฺส
 ญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๒๘] โสตาปตติผลสมงคิสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ วิมุตฺตุนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ โสตาปตติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส
วิมุตฺติธามํ วิมุตฺตุนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สกทาคามิผลสมงคิสฺส
ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ วิมุตฺตุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ
วิมุตฺตุนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคามิผลสมงคิสฺส ปุคฺคสฺส
วิมุตฺติธามํ วิมุตฺตุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย
ปฏิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ วิมุตฺตุนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อรหตฺตผลสมงคิสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ วิมุตฺตุนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหตฺตสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ
วิมุตฺตุนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๒๙] โสตาปตติผลสมงคิสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ วิมุตฺติ
ตฺถจฺ ผลํ ปตฺตสฺส ฅานนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปตติผลสจฺฉิกิริยาย
ปฏิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ วิมุตฺติ ตฺถจฺ ผลํ
ปตฺตสฺส ฅานนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สกทาคามิผลสมงคิสฺส
ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ วิมุตฺติ ตฺถจฺ ผลํ ปตฺตสฺส ฅานนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ
วิมุตฺติ ตฺถจฺ ผลํ ปตฺตสฺส ฅานนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อนาคามิผลสมงคิสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติธามํ วิมุตฺติ ตฺถจฺ
ผลํ ปตฺตสฺส ฅานนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย

ปฏิบัติปณนสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติฌานํ วิมุตฺตํ ตถจฺจ ผลํ ปตฺตสฺส
ฌานนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตฺตผลสมงฺกิสฺส ปุคฺคสฺส
วิมุตฺติฌานํ วิมุตฺตํ ตถจฺจ ผลํ ปตฺตสฺส ฌานนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหตฺตสจฺฉิกริยาย ปฏิปณฺนสฺส ปุคฺคสฺส วิมุตฺติฌานํ วิมุตฺตํ
ตถจฺจ ผลํ ปตฺตสฺส ฌานนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

วิมุตฺตกถา ฯ

อเสกฺขฌานกถา

[๑๐๓๐] เสกฺขสฺส อเสกฺขํ ฌานํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ
เสกฺโข อเสกฺขํ ฌมฺมํ ชานาติ ปสฺสตี ทิฏฺฐัง วิทิตํ สจฺฉิกตํ
อุปสมฺปชฺช วิหรตี กาเยน สฺสุติตฺวา วิหรตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ นนฺุ เสกฺโข อเสกฺขํ ฌมฺมํ น ชานาติ น ปสฺสตี อทิฏฺฐัง
อวิทิตํ อสจฺฉิกตํ น อุปสมฺปชฺช วิหรตี น กาเยน สฺสุติตฺวา
วิหรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยฺจฺจ เสกฺโข อเสกฺขํ ฌมฺมํ น ชานาติ น
ปสฺสตี อทิฏฺฐัง อวิทิตํ อสจฺฉิกตํ น อุปสมฺปชฺช วิหรตี น กาเยน
สฺสุติตฺวา วิหรตี โน วต เร วตฺตพฺเพ เสกฺขสฺส อเสกฺขํ ฌานํ อตฺถิติ ฯ

[๑๐๓๑] อเสกฺขสฺส อเสกฺขํ ฌานํ อตฺถิ อเสกฺโข อเสกฺขํ
ฌมฺมํ ชานาติ ปสฺสตี ทิฏฺฐัง วิทิตํ สจฺฉิกตํ อุปสมฺปชฺช วิหรตี
กาเยน สฺสุติตฺวา วิหรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เสกฺขสฺส อเสกฺขํ ฌานํ

อตุถิ เสกฺโข อเสกฺขํ ฌมฺมํ ชานาติ ปสฺสตี ทิฏฺฐํ วิทิตํ
สจฺจนิคตํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรตี กาเยน สฺมุติตฺวา วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๓๒] เสกฺขสฺส อเสกฺขํ ฌาณํ อตุถิ เสกฺโข อเสกฺขํ ฌมฺมํ
น ชานาติ น ปสฺสตี อทิฏฺฐํ อวิทิตํ อสจฺจนิคตํ น อุปสมฺปชฺช
วิหฺรตี น กาเยน สฺมุติตฺวา วิหฺรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อเสกฺขสฺส
อเสกฺขํ ฌาณํ อตุถิ อเสกฺโข อเสกฺขํ ฌมฺมํ น ชานาติ น ปสฺสตี
อทิฏฺฐํ อวิทิตํ อสจฺจนิคตํ น อุปสมฺปชฺช วิหฺรตี น กาเยน
สฺมุติตฺวา วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๓๓] เสกฺขสฺส อเสกฺขํ ฌาณํ อตุถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
โคตฺตรภฺโน ปุคฺคสฺส สโตปาตฺตนิคฺคเณ ฌาณํ อตุถิตฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สโตปาตฺตนิคฺคผลสจฺจนิกริยาย ปฎิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส
สโตปาตฺตนิคฺคผล ฌาณํ อตุถิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สททาคามิผลสจฺจนิกริยาย ฯเปฯ อนาคามิผลสจฺจนิกริยาย ฯเปฯ
อรหตฺตสจฺจนิกริยาย ปฎิปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส อรหตฺเต ฌาณํ อตุถิตฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๓๔] น วตฺตพฺพิ เสกฺขสฺส อเสกฺขํ ฌาณํ อตุถิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อุายสฺมา อานนฺโท เสกฺโข ภควา อุพาโรติ
ชานาติ สาริปฺพุตฺโต เถโร มหาโมคฺคัลลาโน เถโร อุพาโรติ
ชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อุายสฺมา อานนฺโท เสกฺโข ภควา

อุพาโรติ ชานาติ สาริปุตโต เถโร มหาโมคคัลลาน โถโร อุพาโรติ
ชานาติ เตน วต เร วตตพเพ เสกขสฺส อเสกขํ ฌาณํ อตฺถิติ ฯ

อเสกขฌาณกถา ฯ

วิปริตกถา

[๑๐๑๕] ปจฺวิกสิณํ สฺมาปตฺตี สฺมาปนฺนสฺส วิปริเต ฌาณนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนิจฺเจ นิจฺจนฺติ วิปริเยโสติ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ ทุกฺখে สุขนฺติ ฯเปฯ อนตฺตนิ อตฺตาติ ฯเปฯ อสุภ
สุภนฺติ วิปริเยโสติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๑๖] ปจฺวิกสิณํ สฺมาปตฺตี สฺมาปนฺนสฺส วิปริเต ฌาณนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อกฺุสลนฺติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ นนุ กุสลนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หนฺจิ กุสลํ โน วต เร วตตพเพ ปจฺวิกสิณํ
สฺมาปตฺตี สฺมาปนฺนสฺส วิปริเต ฌาณนฺติ ฯ

[๑๐๑๗] อนิจฺเจ นิจฺจนฺติ วิปริเยโส โส จ อกฺุสโลติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺวิกสิณํ สฺมาปตฺตี สฺมาปนฺนสฺส วิปริเต ฌาณํ
ตถฺจ อกฺุสลนฺติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ ทุกฺখে สุขนฺติ ฯเปฯ
อนตฺตนิ อตฺตาติ ฯเปฯ อสุภ สุภนฺติ วิปริเยโส โส จ อกฺุสโลติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺวิกสิณํ สฺมาปตฺตี สฺมาปนฺนสฺส วิปริเต ฌาณํ
ตถฺจ อกฺุสลนฺติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๓๘] ปจวีกสิณฺ์ สมากปตฺตี สมากปนฺนสฺส วิปริเต ฅาณฺ์
ตลฺลจ กุสฺสณฺุติ ๑ ๑ อามนฺตา ๑ อนิจฺเจ นิจฺจนฺุติ วิปริเยโส โส
จ กุสฺสโลติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ ปจวีกสิณฺ์ สมากปตฺตี
สมากปนฺนสฺส วิปริเต ฅาณฺ์ ตลฺลจ กุสฺสณฺุติ ๒ ๑ อามนฺตา ๑ ทุกฺเข
สุภนฺุติ ๑เป๑ อนตฺตนิ อตฺตาทิ ๑เป๑ อสุเก สุกฺนฺุติ วิปริเยโส
โส จ กุสฺสโลติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๐๓๙] ปจวีกสิณฺ์ สมากปตฺตี สมากปนฺนสฺส วิปริเต ฅาณฺุติ ๑
อามนฺตา ๑ อรหา ปจวีกสิณฺ์ สมากปตฺตี สมากปชฺเชยฺยชาติ ๑ อามนฺตา ๑
หฺลฺลจ อรหา ปจวีกสิณฺ์ สมากปตฺตี สมากปชฺเชยฺย โน วต เร
วตฺตพฺเพ ปจวีกสิณฺ์ สมากปตฺตี สมากปนฺนสฺส วิปริเต ฅาณฺุติ ๑

[๑๐๔๐] ปจวีกสิณฺ์ สมากปตฺตี สมากปนฺนสฺส วิปริเต ฅาณฺ์
อรหา ปจวีกสิณฺ์ สมากปตฺตี สมากปชฺเชยฺยชาติ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ
อรหโต วิปริเยโสติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๐๔๑] อตฺถิ อรหโต วิปริเยโสติ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ
อรหโต สลฺลภาวิปริเยโส จิตฺตวิปริเยโส ทิกฺกุจฺฉิวิปริเยโสติ ๑ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๐๔๒] นตฺถิ อรหโต สลฺลภาวิปริเยโส จิตฺตวิปริเยโส
ทิกฺกุจฺฉิวิปริเยโสติ ๑ อามนฺตา ๑ หฺลฺลจ นตฺถิ อรหโต สลฺลภาวิปริเยโส
จิตฺตวิปริเยโส ทิกฺกุจฺฉิวิปริเยโส โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรหโต
วิปริเยโสติ ๑

#๑. ๒. ม. อกุสฺสํ.

[๑๐๔๓] น วตุตพุพํ ปจวีกสิณํ ส มาปตุตี ส มาปนุสสุ วิปริเต
ถาณนุติ ฯ อามนุตา ฯ ปจวีกสิณํ ส มาปตุตี ส มาปชชนตุตสุ
สพุเพว ปจวี โหตีติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ เตน หิ ปจวีกสิณํ
ส มาปตุตี ส มาปนุสสุ วิปริเต ถาณนุติ ฯ

[๑๐๔๔] ปจวีกสิณํ ส มาปตุตี ส มาปนุสสุ วิปริเต ถาณนุติ ฯ
อามนุตา ฯ นนุ ปจวี อตุถิ อตุถิ จ โกจิ ปจวี ปจวิโต
ส มาปชชตีติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ ปจวี อตุถิ อตุถิ จ โกจิ
ปจวี ปจวิโต ส มาปชชติ โน วต เร วตุตพุเพ ปจวีกสิณํ
ส มาปตุตี ส มาปนุสสุ วิปริเต ถาณนุติ ฯ

[๑๐๔๕] ปจวี อตุถิ ปจวี ปจวิโต ส มาปชชนตุตสุ วิปริตํ
โหตีติ ฯ อามนุตา ฯ นิพพานํ อตุถิ นิพพานํ นิพพานํ นิพพานโต
ส มาปชชนตุตสุ วิปริตํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ เตน หิ น
วตุตพุพํ ปจวีกสิณํ ส มาปตุตี ส มาปนุสสุ วิปริเต ถาณนุติ ฯ

วิปริตกถา ฯ

นियามกถา

[๑๐๔๖] อนิยตสุส นियามกมนาย อตุถิ ถาณนุติ ฯ อามนุตา ฯ
นियตสุส อนิยามกมนาย อตุถิ ถาณนุติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๐๔๗] นียตสุส อนิยามกมนาย นตุถิ ถาณนุติ ฯ อามนุตา ฯ

อนิยตสฺส นียามกมฺนายน นตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๔๘] อนิยตสฺส นียามกมฺนายน อตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นียตสฺส นียามกมฺนายน อตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๔๙] นียตสฺส นียามกมฺนายน นตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนิยตสฺส นียามกมฺนายน นตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๐] อนิยตสฺส นียามกมฺนายน อตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนิยตสฺส อนิยามกมฺนายน อตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๑] อนิยตสฺส อนิยามกมฺนายน นตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนิยตสฺส นียามกมฺนายน นตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๒] อนิยตสฺส นียามกมฺนายน อตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนิยตสฺส นียามกมฺนายน อตฺถิ นียาโมตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๓] อนิยตสฺส นียามกมฺนายน อตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนิยตสฺส นียามกมฺนายน อตฺถิ สติปฏฺจานา ฯเปฯ สมฺมปฺปชานา
อิทฺธิปาทา อินฺทฺริยา พลา โปชฅงฺกาคฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๔] อนิยตสฺส นียามกมฺนายน นตฺถิ นียาโมตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลจฺฉิ อนิยตสฺส นียามกมฺนายน นตฺถิ นียาโม โน วัตฺต เร
วัตฺตพฺเพ อนิยตสฺส นียามกมฺนายน อตฺถิ ฅาณนฺตฺติ ฯ

[๑๐๕๕] อนิยตสฺส นียามกมฺนายน นตฺถิ สติปฏฺจานา ฯเปฯ
โปชฅงฺกาคฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺลจฺฉิ อนิยตสฺส นียามกมฺนายน
นตฺถิ โปชฅงฺกา โน วัตฺต เร วัตฺตพฺเพ อนิยตสฺส นียามกมฺนายน

อตุถิ ฅาณนุติ ฯ

[๑๐๕๖] อนียตสฺส นียามกมนาย อตุถิ ฅาณนุติ ฯ อามนุตา ฯ
โคตรภูโน ปุคฺคตสฺส โสตาปตฺติมคฺเค ฅาณํ อตุถิติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๗] โสตาปตฺติผลสจฺฉิกรียาย ปฏิปนฺนสฺส ปุคฺคตสฺส โสตาปตฺติผล
ฅาณํ อตุถิติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สกทาคามีผลสจฺฉิกรียาย
ฯเปฯ อนาคามีผลสจฺฉิกรียาย ฯเปฯ อรหตฺตสจฺฉิกรียาย
ปฏิปนฺนสฺส ปุคฺคตสฺส อรหตฺเต ฅาณํ อตุถิติ ฯ น
เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๘] น วตฺตพฺพิ อนียตสฺส นียามกมนาย อตุถิ ฅาณนุติ ฯ
อามนุตา ฯ นนุ ภควา ชานาติ อัยฺ ปุคฺคโล สมฺมตฺตนิยามํ
โอกฺกมิสฺสตี ภพฺโพ อัยฺ ปุคฺคโล ฅมฺมํ อภิสเมตฺตุนฺติ ฯ อามนุตา ฯ
หลฺลจฺิ ภควา ชานาติ อัยฺ ปุคฺคโล สมฺมตฺตนิยามํ โอกฺกมิสฺสตี
ภพฺโพ อัยฺ ปุคฺคโล ฅมฺมํ อภิสเมตฺตุ เตน วต เเร วตฺตพฺเพ
อนียตสฺส นียามกมนาย อตุถิ ฅาณนุติ ฯ

นียามกถา ฯ

ปฏิสมฺภิทากถา

[๑๐๕๙] สพฺพิ ฅาณํ ปฏิสมฺภิทาติ ฯ อามนุตา ฯ สมฺมตฺติฅาณํ

ปฏิสมุทิตาติ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ สมุมติตาณิ ปฏิสมุทิตาติ ๑
อามนุตตา ๑ เย เกจิ สมุมตี่ ชานนุตติ สพุเพ เต
ปฏิสมุทิตาติ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ สพุพิ ฅาณิ
ปฏิสมุทิตาติ ๑ อามนุตตา ๑ เจโตปริยาเย ฅาณิ ปฏิสมุทิตาติ ๑ น
เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ เจโตปริยาเย ฅาณิ ปฏิสมุทิตาติ ๑
อามนุตตา ๑ เย เกจิ ปริจิตตี่ ชานนุตติ สพุเพ เต ปฏิสมุทิตาติ ๑
น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑

[๑๐๖๐] สพุพิ ฅาณิ ปฏิสมุทิตาติ ๑ อามนุตตา ๑ สพุพา
ปลุฅา ปฏิสมุทิตาติ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑ สพุพา ปลุฅา
ปฏิสมุทิตาติ ๑ อามนุตตา ๑ ปจวิกสิณิ สุมปาตตี สุมปาณนุตส
อตุถิ ปลุฅา สตา ปลุฅา ปฏิสมุทิตาติ ๑ น เหว่ วตุตพุเพ
๑เป๑ อาโปกสิณิ ๑เป๑ เตโชกสิณิ ๑เป๑ วาโยกสิณิ ๑เป๑
นิลลสิณิ ๑เป๑ ปิตกสิณิ ๑เป๑ โลหิตกสิณิ ๑เป๑ โอตาคกสิณิฟ
๑เป๑ อากาसानญายตนิ ๑เป๑ วิญญานญายตนิ ๑เป๑
อากิญญญายตนิ ๑เป๑ เนวสญญานาสญญายตนิ สุมปาณนุตส
๑เป๑ ทานิ ททนุตสส ๑เป๑ จีวรึ ททนุตสส ๑เป๑ ปิณทุปาตี่
ททนุตสส ๑เป๑ เสนาสนิ ททนุตสส ๑เป๑ คิลานปจจยเกสชชปริกขารึ
ททนุตสส อตุถิ ปลุฅา สตา ปลุฅา ปฏิสมุทิตาติ ๑
น เหว่ วตุตพุเพ ๑เป๑

[๑๐๖๑] น วตุตพุพิ สพุพิ ฅาณิ ปฏิสมุทิตาติ ๑ อามนุตตา ๑

อตุถิ โลกุตตุตรา ปยุถา สา ปยุถา น ปฎิสุมุภิตาติ ๑ น
เห่ว วัตตุตพุเพ ๑เป๑ เตน หิ สพุพิ ถาณั ปฎิสุมุภิตาติ ๑

ปฎิสุมุภิตากถา

สมมุติถาณกถา

[๑๐๖๒] น วัตตุตพุพิ สมมุติถาณั สจุจารมมุณญเถว น
อญญารมมุณญติ ๑ อามนุตา ๑ นนุ ปจวิกสิณั สમાปตตี
สมาปนุสสุ อตุถิ ถาณั ปจวิกสิณญจ สมมุติสจุจุมุหิติ ๑
อามนุตา ๑ หลุจิ ปจวิกสิณั สમાปตตี สમાปนุสสุ อตุถิ
ถาณั ปจวิกสิณญจ สมมุติสจุจุมุหิ เตน วัต เร วัตตุตพุเพ
สมมุติถาณั สจุจารมมุณญเถว น อญญารมมุณญติ ๑

[๑๐๖๓] น วัตตุตพุพิ สมมุติถาณั สจุจารมมุณญเถว น
อญญารมมุณญติ ๑ อามนุตา ๑ นนุ อาโปกสิณั ๑เป๑ เตโชกสิณั
๑เป๑ คิถานปจจุยเกสซุชปริญุขาริ ททนุตสุส อตุถิ ถาณั
คิถานปจจุยเกสซุชปริญุขาโร จ สมมุติสจุจุมุหิติ ๑ อามนุตา ๑ หลุจิ
คิถานปจจุยเกสซุชปริญุขาริ ททนุตสุส อตุถิ ถาณั
คิถานปจจุยเกสซุชปริญุขาโร จ สมมุติสจุจุมุหิ เตน วัต เร วัตตุตพุเพ
สมมุติถาณั สจุจารมมุณญเถว น อญญารมมุณญติ ๑

[๑๐๖๔] สมมุติถาณั สจุจารมมุณญเถว น อญญารมมุณญติ ๑

อามนฺตา ฯ เตน ฅาณน ทุกข์ ปรีชานาติ สมุทฺย ปชหติ
นโรริ สจฺฉิกโรติ มคฺคํ ภาเวตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

สมมติฅาณกถา ฯ

จิตฺตารมฺมณกถา

[๑๐๖๕] เจโตปรียาเย ฅาณํ จิตฺตารมฺมณญฺเวย น
อญฺฅารมฺมณฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ โกจิ สราคํ จิตฺตํ สราคํ
จิตฺตฺนฺติ ปชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หญฺจิ อตฺถิ โกจิ สราคํ
จิตฺตํ สราคํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ โน วต เเร วตฺตพฺเพ เจโตปรียาเย
ฅาณํ จิตฺตารมฺมณญฺเวย น อญฺฅารมฺมณฺนฺติ ฯ นนฺ อตฺถิ
โกจิ วีตฺราคํ จิตฺตํ วีตฺราคํ จิตฺตฺนฺติ ฯเปฯ สโทสํ จิตฺตํ
ฯเปฯ วีตฺโทสํ จิตฺตํ สโมหํ จิตฺตํ วีตฺโมหํ จิตฺตํ สงฺขิตฺตํ จิตฺตํ
วิกฺขิตฺตํ จิตฺตํ มหฺกคฺตํ จิตฺตํ อมฺหฺกคฺตํ จิตฺตํ สอฺตฺตรํ จิตฺตํ
อนฺตฺตรํ จิตฺตํ สฺมาหิตํ จิตฺตํ อสฺมาหิตํ จิตฺตํ วิมฺตฺตํ จิตฺตํ
ฯเปฯ อวิมฺตฺตํ จิตฺตํ อวิมฺตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
หญฺจิ อตฺถิ โกจิ อวิมฺตฺตํ จิตฺตํ อวิมฺตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ
โน วต เเร วตฺตพฺเพ เจโตปรียาเย ฅาณํ จิตฺตารมฺมณญฺเวย
น อญฺฅารมฺมณฺนฺติ ฯ

[๑๐๖๖] ผสฺสสารมฺมณ ฅาณํ วตฺตพฺพํ เจโตปรียาเย ฅาณฺนฺติ ฯ

อามนฺตา ฯ หลงฺจิ ผสฺสสารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ วมฺตพฺพํ เจโตปริยาเย
ฅาณฺ์ โน วมฺต เร วมฺตพฺพเพ เจโตปริยาเย ฅาณฺ์ จิตฺตารมฺมณฺญเณว
น อญฺญารมฺมณฺญนฺติ ฯ เวทนารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ ฯเปฯ
สญฺญารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ เจตนารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ จิตฺตารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์
สทฺทธารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ วิริยารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ สตารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์
สมาธารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ ปรญฺญารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ ฯเปฯ ราคารมฺมณฺเณ
ฅาณฺ์ ฯเปฯ โทสธารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ ฯเปฯ อโนตฺตปฺปารมฺมณฺเณ
ฅาณฺ์ วมฺตพฺพํ เจโตปริยาเย ฅาณฺฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลงฺจิ
อโนตฺตปฺปารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ วมฺตพฺพํ เจโตปริยาเย ฅาณฺ์ โน
วมฺต เร วมฺตพฺพเพ เจโตปริยาเย ฅาณฺ์ จิตฺตารมฺมณฺญเณว น
อญฺญารมฺมณฺญนฺติ ฯ

[๑๐๖๗] ผสฺสสารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ น วมฺตพฺพํ เจโตปริยาเย
ฅาณฺฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ผสฺสปริยาเย ฅาณฺฺนฺติ ฯ น เหวํ
วมฺตพฺพเพ ฯเปฯ เวทนารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ ฯเปฯ สญฺญารมฺมณฺเณ
ฅาณฺ์ ฯเปฯ อโนตฺตปฺปารมฺมณฺเณ ฅาณฺ์ น วมฺตพฺพํ เจโตปริยาเย
ฅาณฺฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อโนตฺตปฺปปริยาเย ฅาณฺฺนฺติ ฯ น เหวํ
วมฺตพฺพเพ ฯเปฯ

[๑๐๖๘] น วมฺตพฺพํ เจโตปริยาเย ฅาณฺ์ จิตฺตารมฺมณฺญเณว
น อญฺญารมฺมณฺญนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺุ เจโตปริยาเย ฅาณฺฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลงฺจิ เจโตปริยาเย ฅาณฺ์ เตน วมฺต เร วมฺตพฺพเพ

เจโตปริยาเย ฌาณํ จิตตารมมณญเวยว น อญญารมมณนฺติ ฯ

จิตตารมมณกถา ฯ

อนาคตฌาณกถา

[๑๐๖๕] อนาคเต ฌาณํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตํ
มฺลโต ชานาติ เหตุโต ชานาติ นินทานโต ชานาติ สมฺภวโต
ชานาติ ปภวโต ชานาติ สมฺภูจฺจานโต ชานาติ อาหารโต
ชานาติ อารมฺมโต ชานาติ ปจฺจยโต ชานาติ สมฺภยโต
ชานาตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๗๐] อนาคเต ฌาณํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาคตํ
เหตุปจฺจยตํ ชานาติ อารมฺมปจฺจยตํ ชานาติ อธิปฺติปจฺจยตํ
ชานาติ อนนฺตรปจฺจยตํ ชานาติ สมฺนนฺตรปจฺจยตํ ชานาตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๗๑] อนาคเต ฌาณํ อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ โภคฺตรภูโน
ปฺกุคฺคสฺส โสตาปตฺติมกฺเค ฌาณํ อตฺถิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺิปนฺนสฺส ปฺกุคฺคสฺส โสตาปตฺติผล
ฌาณํ อตฺถิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สกทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย
ฯเปฯ อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ฯเปฯ อรหตฺตสจฺฉิกิริยาย ปฏฺิปนฺนสฺส
ปฺกุคฺคสฺส อรหตฺเต ฌาณํ อตฺถิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๗๒] น วตุตพพิ อนาคต ฅาณิ อตุถิติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु วตุตติ ภควตา ปาณฺธิปฺตุตสฺส โข อานนุท ตโย อนฺตรายา
ภวิสฺสนฺติ อคฺคิโต วา อุกฺกโต วา มิถฺเกทา วาติ ๑ อตุถเว
สฺตุตฺตนฺโตติ ฯ อามนุตา ฯ เตน หิ อนาคต ฅาณิ อตุถิติ ฯ

อนาคตฅาณกถา ฯ

ปจฺจุปฺปนฺนฅาณกถา

[๑๐๗๓] ปจฺจุปฺปนฺเน ๒ ฅาณิ อตุถิติ ฯ อามนุตา ฯ เตน ฅาณฺเนน
ตํ ฅาณิ ฅานาตีติ ฯ น เหวํ วตุตพฺเพ ฯเปฯ เตน ฅาณฺเนน ตํ
ฅาณิ ฅานาตีติ ฯ อามนุตา ฯ เตน ฅาณฺเนน ตํ ฅาณิ ฅาณฺนฺติ
ฅานาตีติ ฯ น เหวํ วตุตพฺเพ ฯเปฯ เตน ฅาณฺเนน ตํ ฅาณิ
ฅาณฺนฺติ ฅานาตีติ ฯ อามนุตา ฯ ตํ ฅาณิ ตสฺส ฅาณฺสฺส
อารมฺมณฺนฺติ ฯ น เหวํ วตุตพฺเพ ฯเปฯ ตํ ฅาณิ ตสฺส ฅาณฺสฺส
อารมฺมณฺนฺติ ฯ อามนุตา ฯ เตน ผสฺเสน ตํ ผสฺสํ ผุสฺติ ตาย
เวทนาย ตํ เวทนํ เวเทติ ตาย สลฺยถาย ตํ สลฺยํ สลฺยฅานาติ
ตายนฺจ เตน ฅาณิ เตน จิตฺเตน ตํ จิตฺตํ จินฺเตติ
เตน วิตฺกฺเกน ตํ วิตฺกฺกํ วิตฺกฺเกติ เตน วิจาเรณ ตํ วิจาเรติ
ตายนฺจ ตํ ปิตฺตี ปิยายติ ตาย สติยา ตํ สตี สรติ ตาย
#๑ วิ. ม. ๒. ๘๔ ฯ ๒. ม. ปจฺจุปฺปนฺเน. (สพฺพคฺฤต สทิสเมว.)

ปญญา ตัม ปญญัม ปชานาติ เตน ขกุเคน ตัม ขกุคัม ฉินฺหติ
เตน ผรสุนา ตัม ผรสุมฺ ตจฺจติ ตาย กุชาริยา ตัม กุชาริ ตจฺจติ
ตาย วาสิยา ตัม วาสี ตจฺจติ ตาย สฺวธิยา ตัม สฺวธิ สัพฺเพติ
เตน องฺกฺลคฺเคน ตัม องฺกฺลคฺคัม ปฺรามสฺติ เตน นาสิกคฺเคน ตัม
นาสิกคฺคัม ปฺรามสฺติ เตน มตฺถเกน ตัม มตฺถกัม ปฺรามสฺติ เตน
คฺุเถน ตัม คฺุถัม โชวติ เตน มตฺเตน ตัม มตฺตัม โชวติ เตน
เขเพน ตัม เขพฺม โชวติ เตน ปุพฺเพน ตัม ปุพฺพัม โชวติ เตน
โลหิตฺเตน ตัม โลหิตัม โชวติตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๗๔] น วตฺตพฺพัม ปจฺจุปฺปนฺเน ฅาณฺมฺ อตฺถิติติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ สพฺพสงฺขาเร อนิจฺจโต ทิฏฺฐเ จ ตมฺปิ ฅาณฺมฺ อนิจฺจโต ทิฏฺฐํ
โหติตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ สพฺพสงฺขาเร อนิจฺจโต ทิฏฺฐเ จ ตมฺปิ
ฅาณฺมฺ อนิจฺจโต ทิฏฺฐํ โหติ เตน วต เเร วตฺตพฺเพ ปจฺจุปฺปนฺเน
ฅาณฺมฺ อตฺถิติติ ฯ

ปจฺจุปฺปนฺนฅาณกถา ฯ

ผลฅาณกถา

[๑๐๗๕] สววกฺสุสฺส ผล ฅาณฺมฺ อตฺถิติติ ฯ อามนฺตา ฯ สววกโ
ผลสฺสกตัม ปญฺญาเปตีติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สววกฺสุสฺส ผล
ฅาณฺมฺ อตฺถิติติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ สววกฺสุสฺส ผลปโรปรียตฺตัม ๑
#๑ ม. ผลปโรปรียตฺติ. (อีทิโสเยว ปฺรโต ปฺเทสุ อิการนฺตาคโม.)

อินทริยปโรปริยัตต์ ปุคฺคลปโรปริยัตตนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
 ๑เป๑ สวากฺสฺส ผล ฌาณํ อตฺถิติติ ฯ อามนฺตา ๑ อตฺถิ
 สวากฺสฺส ขนฺธปฺลยตฺติ อายตฺนปฺลยตฺติ ธาตุปฺลยตฺติ สจฺจปฺลยตฺติ
 อินทริยปฺลยตฺติ ปุคฺคลปฺลยตฺติติติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑
 สวากฺสฺส ผล ฌาณํ อตฺถิติติ ฯ อามนฺตา ๑ สวโก ชิโน สตุถา
 สมฺมาสมฺพุทฺโธ สพุทฺถญฺญ สพุทฺทสฺสาวี ฌมฺมสํมิ ฌมฺมปฺปฏิสรโณติติ ฯ
 น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ สวากฺสฺส ผล ฌาณํ อตฺถิติติ ฯ
 อามนฺตา ๑ สวโก อนุปฺปนฺนสฺส มกฺกสฺส อุปฺปาเทตา อสฺลชฺชาตฺส
 มกฺกสฺส สลฺชเนตา อนกฺขชฺชาตฺส มกฺกสฺส อกฺขชฺชาตา มกฺกญฺญ
 มกฺกวิทฺฐ มกฺกโกวิทฺธิติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑

[๑๐๗๖] น วัตตพฺพิ สวากฺสฺส ผล ฌาณํ อตฺถิติติ ๑ อามนฺตา ๑
 สวโก อญฺญาณิตฺติติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ เตนฺ หิ สวากฺสฺส
 ผล ฌาณํ อตฺถิติติ ฯ

ผลฌาณกถา ๑

ปญฺจโม วคฺโค ๑

ตฺสฺส อุทฺธานํ

วิมฺุตฺติฌาณํ วิมฺุตฺตํ เสกฺขสฺส อเสกฺขํ ฌาณํ

วิปริเตฌาณํ อนิยตฺสฺส นิชามกฺมณาย อตฺถิ ฌาณํ

สพฺพิ ฌาณํ ปฺปฏิสมฺภิทาติ สมฺมตฺติฌาณํ

เจโตปริยาเย ฌาณํ อนาคเต ฌาณํ

ปัจจุปปนเน ฌาณํ สวากสุส ผลเ ฌาณนุติ ฯ

มหาปณณาสโก ฯ

สตตุปลทฐิ อุปหาโร พลํ คิหิสฺส อรหา จ วิมุตติปลญจํ ฯ

นियามกถา

[๑๐๗๗] นียาโม อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ ตาณํ
เลณํ สรณํ ปรายนํ อจฺจุตํ อมตฺนุติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๗๘] นียาโม อสงฺขโต นิพฺพานํ อสงฺขตฺนุติ ฯ อามนฺตา ฯ
เทว อสงฺขตานิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว อสงฺขตานิติ ฯ
อามนฺตา ฯ เทว ตาณานิ เทว เลณานิ เทว สรณานิ เทว
ปรายนานิ เทว อจฺจุตานิ เทว อมตฺนุติ เทว นิพฺพานานิติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว นิพฺพานานิติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
ทฺวินฺนํ นิพฺพานานํ อจฺจนิจฺจา หินฺนปฺปณฺนิตฺตา อุกฺกํสวากํโส สึมา วา
เกโท วา ราชิวา อนฺตริกาวาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๗๙] นียาโม อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ เกจิ
นियามํ โอกฺกมฺนุติ ปฏฺฐิตฺนุติ อุปฺปาเทนฺติ สมฺอุปฺปาเทนฺติ อฺภูจฺจาเปฺนฺติ
สมฺภูจฺจาเปฺนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ อภินิพฺพตฺเตนฺติ ชเนนฺติ สลฺยชเนนฺตึติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ เกจิ อสงฺขตํ โอกฺกมฺนุติ ปฏฺฐิตฺนุติ อุปฺปาเทนฺติ
สมฺอุปฺปาเทนฺติ อฺภูจฺจาเปฺนฺติ สมฺภูจฺจาเปฺนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ อภินิพฺพตฺเตนฺติ

ชเนนติ สลชเนนตีติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๘๐] นิยาโม อสงขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มกุโ อสงขโตติ ฯ
น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ มกุโ สงขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นิยาโม
สงขโตติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ โสตาปตุตตินิยาโม อสงขโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ โสตาปตุตติมกุโ อสงขโตติ ฯ น เหว วตุตพเพ
ฯเปฯ โสตาปตุตติมกุโ สงขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปตุตตินิยาโม
สงขโตติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ สกทาคามินิยาโม ฯเปฯ
อนาคามินิยาโม ฯเปฯ อรหตุตตินิยาโม อสงขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหตุตตมกุโ อสงขโตติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ อรหตุตตมกุโ
สงขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหตุตตินิยาโม สงขโตติ ฯ น เหว
วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๘๑] โสตาปตุตตินิยาโม อสงขโต ฯเปฯ อรหตุตตินิยาโม
อสงขโต นิพพานํ อสงขตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปญจ อสงขตานีติ ฯ
น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ ปญจ อสงขตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปญจ
ตณฺณานิ ฯเปฯ อนฺตริกา วาติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๘๒] นิยาโม อสงขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มิจฺจตุตตินิยาโม
อสงขโตติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ มิจฺจตุตตินิยาโม สงขโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ สมฺมตุตตินิยาโม สงขโตติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๘๓] น วตุตพพิ นิยาโม อสงขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นิยาม
อุปฺปชฺช นฺรุทฺธ อนฺยโต โหตีติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

เตน หี นิยาโม อสงฺขโตติ ฯ มิจฺจตุตฺตนิยาเม อุปฺปชฺช นิรุทฺเธ
อนิยโต โหตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตน หี มิจฺจตุตฺตนิยาโม
อสงฺขโตติ ฯ

นियามกถาฯ

ปฏิจฺจสมุปฺปาทกถา

[๑๐๘๔] ปฏิจฺจสมุปฺปาโท อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ
ตาณํ เถณํ สรณํ ปฺรายนํ อจฺจุตํ อมตฺตํ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ
ฯเปฯ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท อสงฺขโต นิพฺพานํ อสงฺขตฺตํ ฯ
อามนฺตา ฯ เทว อสงฺขตฺตานีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว
อสงฺขตฺตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว ตาณานิ เทว เถณานิ เทว
สรณานิ เทว ปฺรายนานิ เทว อจฺจุตานิ เทว อมตฺตานี เทว
นิพฺพานานิติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว นิพฺพานานิติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ ทฺวินฺนํ นิพฺพานานํ อฺจฺจนิจฺจตา หีนปฺปณฺธิตฺตา
อฺกฺกํสวักฺโกโส สีมา วา เกโท วา ราชิ วา อนฺตริกฺกา วาติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๘๕] ปฏิจฺจสมุปฺปาโท อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อวิชฺชา
อสงฺขตฺตาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อวิชฺชา สงฺขตฺตาติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท สงฺขโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

ปฏิจฺจสมุปฺปาโท อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา
อสงฺขตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา
สงฺขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท สงฺขโตติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ อสงฺขตฺตํ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ สงฺขตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท
สงฺขโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท อสงฺขโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ อสงฺขตฺตํ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ สงฺขตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ
ปฏิจฺจสมุปฺปาโท สงฺขโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท
อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ชาติปจฺจยา ชรามรณํ
อสงฺขตฺตํ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ชาติปจฺจยา ชรามรณํ
สงฺขตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท สงฺขโตติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๘๖] น วตฺตพฺพิ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ วุตฺตํ ภควตา ชาติปจฺจยา ภิกฺขเว ชรามรณํ อุปฺปาทา
วา ตถาคตฺตานํ อนุปฺปาทา วา ตถาคตฺตานํ จิตฺตา ว สา ธาตุ ฐมฺมญฺจิตฺตา
ฐมฺมนิยามตา อิทฺตปฺปจฺจยา ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺชติ อภิสเมติ
อภิสมฺพุชฺชิตฺวา อภิสเมตฺวา อาจิกฺขติ เทเสติ ปญฺญเปติ ปญฺญเปติ
วิวรติ วิภชติ อุตฺตตานิกโรติ ปสฺสเถติ จาห ชาติปจฺจยา ภิกฺขเว

ชรามรณํ ภวปจฺจยา ภิกฺขเว ชาติ ๔เปฯ อวิชฺชาปจฺจยา ภิกฺขเว
สงฺขารา อุปฺปาทา วา ตถาคตานิ อนุปฺปาทา วา ตถาคตานิ จิตา ว
ธา ธาตุ ๔เปฯ ปสฺสเถติ จาห อวิชฺชาปจฺจยา ภิกฺขเว สงฺขารา
อิตฺติ โข ภิกฺขเว ยา ตตฺร ตถตา อวิตถตา อนนฺตถตา อิทปฺปจฺจยตา
อຍံ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปฏฺิจฺจสมฺปฺปาโทติ ๑ อตฺถေว สุตฺตนฺโตติ ๔
อามนฺตาฯ เตน หิ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปาโท อสงฺขโตติ ๔

[๑๐๘๗] อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขาราติ ยา ตตฺถ ฃมฺมภูจฺจิตตา
ฃมฺมนิยามตา อสงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตฺนฺติ ๔ อามนฺตา ๔ เทว
อสงฺขตานีติ ๔ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เปฯ เทว อสงฺขตานีติ ๔ อามนฺตา ๔
เทว ตาณานิ ๔เปฯ อนฺตริกกา วาติ ๔ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เปฯ

[๑๐๘๘] อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขาราติ ยา ตตฺถ ฃมฺมภูจฺจิตตา
ฃมฺมนิยามตา อสงฺขตา สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณนฺติ ยา ตตฺถ
ฃมฺมภูจฺจิตตา ฃมฺมนิยามตา อสงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตฺนฺติ ๔
อามนฺตา ๔ ตีณิ อสงฺขตานีติ ๔ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เปฯ ตีณิ
อสงฺขตานีติ ๔ อามนฺตา ๔ ตีณิ ตาณานิ ๔เปฯ อนฺตริกกา วาติ ๔
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เปฯ

[๑๐๘๙] อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขาราติ ยา ตตฺถ ฃมฺมภูจฺจิตตา
ฃมฺมนิยามตา อสงฺขตา สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณนฺติ ยา ตตฺถ
ฃมฺมภูจฺจิตตา ฃมฺมนิยามตา อสงฺขตา ๔เปฯ ชาติปจฺจยา ชรามรณนฺติ
#๑ สํ. นี. ๒๔ ๔

ยา ตตุถ ฐมฺมภูจิตฺตา ฐมฺมนิยามตา อสงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทฺวาทส อสงฺขตานีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
ทฺวาทส อสงฺขตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวาทส ตาณานิ ทฺวาทส
เลณานิ ฯเปฯ อนฺตริกา วาติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

ปฏิจฺจสมุปฺปาตกถา ฯ

สจฺจกถา

[๑๐๕๐] จตฺตาริ สจฺจานิ อสงฺขตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ จตฺตาริ
ตาณานิ จตฺตาริ เลณานิ จตฺตาริ สรณานิ จตฺตาริ ปฺรายนานิ
จตฺตาริ อจฺจฺตานิ จตฺตาริ อมตานิ จตฺตาริ นิพฺพานานิติ ฯ น เหวํ
วจฺตพฺเพ ฯเปฯ จตฺตาริ นิพฺพานานิติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ จตฺนํ
นิพฺพานํ อจฺจฺนิจฺตา หีนปฺปณฺธิตฺตา อุกกํสาวกํโส สีมฺมา วา เกโท
วา ราชิ วา อนฺตริกา วาติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๑] ทฺกฺขสจฺจํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺกฺขํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺกฺขสจฺจํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
กายิกํ ทฺกฺขํ เจตสิกํ ทฺกฺขํ โสภปฺริเทวทฺกฺขโทมนสฺสุปฺปายาสา
อสงฺขตาติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺมทฺยสจฺจํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ สมฺมทโย อสงฺขโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
สมฺมทฺยสจฺจํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กามตณฺหา ภวตณฺหา

วิภวตฺตนา อสงฺขตาดิ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ มกฺกสจฺจํ
อสงฺขตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ มกฺโก อสงฺขโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ
ฯเปฯ มกฺกสจฺจํ อสงฺขตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ
สมฺมาสมาริ อสงฺขโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๒] ทฺกขํ สงฺขตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺกขสจฺจํ สงฺขตฺตฺติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ กายิกิ ทฺกขํ เจตสิกิ ทฺกขํ
โสภปริเทวทฺกขโทมนสฺสุปายาสา สงฺขตาดิ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺกขสจฺจํ
สงฺขตฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺทโย อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
สมฺทยสจฺจํ สงฺขตฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ กามตฺตนา ภวตฺตนา
วิภวตฺตนา สงฺขตาดิ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺทยสจฺจํ สงฺขตฺตฺติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ มกฺโก อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มกฺกสจฺจํ
สงฺขตฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมา
สมาริ อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มกฺกสจฺจํ สงฺขตฺตฺติ ฯ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๓] นิโรธสจฺจํ อสงฺขตํ นิโรธ อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทฺกขสจฺจํ อสงฺขตํ ทฺกขํ อสงฺขตฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ
นิโรธสจฺจํ อสงฺขตํ นิโรธ อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺทยสจฺจํ
อสงฺขตํ สมฺทโย อสงฺขโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ นิโรธสจฺจํ
อสงฺขตํ นิโรธ อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มกฺกสจฺจํ อสงฺขตํ
มกฺโก อสงฺขโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๔] ทุกขสจฺจํ อสงฺขตํ ทุกฺขํ สงฺขตฺตํ ๑ อามนฺตา ๑
นิโรธสจฺจํ อสงฺขตํ นิโรโธ สงฺขโตติ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑
สมุทฺยสจฺจํ อสงฺขตํ สมุทโย สงฺขโตติ ๑ อามนฺตา ๑ นิโรธสจฺจํ
อสงฺขตํ นิโรโธ สงฺขโตติ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ มคฺคสจฺจํ
อสงฺขตํ มคฺโค สงฺขโตติ ๑ อามนฺตา ๑ นิโรธสจฺจํ อสงฺขตํ
นิโรโธ สงฺขโตติ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑

[๑๐๕๕] น วัตตพฺพํ จตฺตาริ สจฺจานิ อสงฺขตานิตี ๑ อามนฺตา ๑
นนฺ วุตฺตํ ภควตา จตฺตาริmani ภิฺกฺขเว ตถานิ อวิตถานิ อนนฺตถานิ ๑
กตmani จตฺตาริ ๑ อิหํ ทุกฺขนฺตํ ภิฺกฺขเว ตถเมตํ อวิตถเมตํ
อนนฺตถเมตํ ๑เป๑ อຍံ ทุกฺขสมุทโยติ ๑เป๑ อຍံ ทุกฺขนิโรโธติ
๑เป๑ อຍံ ทุกฺขนิโรธคามินิ ปฺปฏิปทาติ ตถเมตํ อวิตถเมตํ อนนฺตถเมตํ
อิมานิ โข ภิฺกฺขเว จตฺตาริ ตถานิ อวิตถานิ อนนฺตถานิตี ๑
อตุเถว สุตฺตนฺโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตนํ หิ จตฺตาริ สจฺจานิ
อสงฺขตานิตี ๑

สจฺจกถา ๑

อารุပ္ปกถา

[๑๐๕๖] อากาसानนฺจายตฺนํ อสงฺขตฺตํ ๑ อามนฺตา ๑ นิพฺพานํ
#๑ ขุ. ป. ๓๕๑ ๑

ตามัน เณัน สรณัน ปราณัน อจจุตติ อมตุนติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ
ฯเปฯ อากาसानญายตณัน อสงขตํ นิพพานัน อสงขตุนติ ฯ
อามนุตตา ฯ เทว อสงขตานีติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ เทว
อสงขตานีติ ฯ อามนุตตา ฯ เทว ตาณานิ ฯเปฯ อนุตริกา วาติ ฯ
น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ อากาसानญายตณัน อสงขตุนติ ฯ อามนุตตา ฯ
อากาसानญายตณัน ภโว คติ สตตาวาโส สํสาร์โย โยนิ วิญญาณภูจิติ
อตตภาวปฏิลาโกติ ฯ อามนุตตา ฯ อสงขตํ ภโว คติ
สตตาวาโส สํสาร์โย โยนิ วิญญาณภูจิติ อตตภาวปฏิลาโกติ ฯ
น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ อตติ อากาसानญายตุนูปกํ กมฺมนติ ฯ
อามนุตตา ฯ อตติ อสงขตุนูปกํ กมฺมนติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ
อตติ อากาसानญายตุนูปกา สตตาทิ ฯ อามนุตตา ฯ อตติ
อสงขตุนูปกา สตตาทิ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๑] อากาसानญายตเน สตตทา ชายนฺติ ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ
จวนฺติ อุปปชฺชนฺตีติ ฯ อามนุตตา ฯ อสงฺขเต สตตทา ชายนฺติ
ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ จวนฺติ อุปปชฺชนฺตีติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๒] อากาसानญายตเน อตติ เวทนา สญญา สงฺขารา
วิญญาณฺติ ฯ อามนุตตา ฯ อสงฺขเต อตติ เวทนา สญญา สงฺขารา
วิญญาณฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ อากาसानญายตณัน
จตุโวการภโวติ ฯ อามนุตตา ฯ อสงฺขตํ จตุโวการภโวติ ฯ น เหวํ
วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๐๕๕] น วตตพพ จตุตตโร อารูปปา อสงขตติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ จตุตตโร อารูปปา อนเชา วุตฺตา ภควตติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิจิ จตุตตโร อารูปปา อนเชา วุตฺตา ภควตา เตน วต เร
วตตพเพ จตุตตโร อารูปปา อสงขตติ ฯ
อารูปปกถา ฯ

นิโรธสมาปตฺติกถา

[๑๑๐๐] นิโรธสมาปตฺติ อสงขตติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพพานํ
ตามํ เถณํ สรณํ ปฺรายนํ อจฺจุตํ อมตฺตํ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ นิโรธสมาปตฺติ อสงขตา นิพพานํ อสงขตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ
เทว อสงขตานีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ เทว อสงขตานีติ ฯ
อามนฺตา ฯ เทว ตามานิ ฯเปฯ อนฺตริกา วาติ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ นิโรธสมาปตฺติ อสงขตติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ เกจิ นิโรธํ
สมาปชฺชนฺติ ปฏฺฐิภนฺติ อูปปาเทนฺติ สมฺมูปปาเทนฺติ อฏฺฐจาเปนฺติ ๑
สมฺมฏฺฐจาเปนฺติ ๑ นิพพตฺเตนฺติ อภินิพพตฺเตนฺติ ชเนนฺติ สลฺยชเนนฺตฺติติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ เกจิ อสงขตํ สมาปชฺชนฺติ ปฏฺฐิภนฺติ อูปปาเทนฺติ
สมฺมูปปาเทนฺติ อฏฺฐจาเปนฺติ ๑ สมฺมฏฺฐจาเปนฺติ ๑ นิพพตฺเตนฺติ อภินิพพตฺเตนฺติ
ชเนนฺติ สลฺยชเนนฺตฺติติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ นิโรธํ โวทานํ
วฏฺฐจํ ปณฺณายตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ อสงขตา โวทานํ วฏฺฐจํ
#๑. ม. อฏฺฐจาเปนฺติ, สมฺมฏฺฐจาเปนฺติ.

ปณฺณายตีติ ฯ น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ นิโรธํ สมาปชฺชนุตฺตส
ปจฺมํ นิรุชฺฌติ วจีสฺงขาโร ตโต กายสฺงขาโร ตโต จิตฺตสฺงขาโรติ ฯ
อามนฺตา ฯ อสฺงขตํ สมาปชฺชนุตฺตส ปจฺมํ นิรุชฺฌติ
วจีสฺงขาโร ตโต กายสฺงขาโร ตโต จิตฺตสฺงขาโรติ ฯ น เหวํ
วัตถุประสงค์ ฯเปฯ นิโรธา ฐฏฺฐหนุตฺตส ปจฺมํ อุปฺปชฺชติ จิตฺตสฺงขาโร
ตโต กายสฺงขาโร ตโต วจีสฺงขาโรติ ฯ อามนฺตา ฯ อสฺงขตา
ฐฏฺฐหนุตฺตส ปจฺมํ อุปฺปชฺชติ จิตฺตสฺงขาโร ตโต กายสฺงขาโร
ตโต วจีสฺงขาโรติ ฯ น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ

[๑๑๐๑] นิโรธา ฐฏฺฐจิตฺตํ ตโย ผสฺสตา ผุสนฺติ สฺสณฺณโต ผสฺสโต
อนิมิตฺโต ผสฺสโต อุปฺปณฺนิหิตโต ผสฺสโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อสฺงขตา
ฐฏฺฐจิตฺตํ ตโย ผสฺสตา ผุสนฺติ สฺสณฺณโต ผสฺสโต อนิมิตฺโต ผสฺสโต
อุปฺปณฺนิหิตโต ผสฺสโตติ ฯ น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ

[๑๑๐๒] นิโรธา ฐฏฺฐจิตฺตสฺส วิเวกนินฺนํ จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณฺณํ
วิเวกปพฺภการนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อสฺงขตา ฐฏฺฐจิตฺตสฺส วิเวกนินฺนํ
จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณฺณํ วิเวกปพฺภการนฺติ ฯ น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ

[๑๑๐๓] น วัตถุประสงค์ นิโรธสมาปคฺคติ อสฺงขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ
สฺงขตาติ ฯ น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ เตน หิ นิโรธสมาปคฺคติ อสฺงขตาติ ฯ

นิโรธสมาปคฺคติกถา ฯ

อากาศกถา

[๑๑๐๔] อากาโส อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ ตาณํ
เลณํ สรณํ ปฺรายนํ อจฺจุตํ อมตฺนฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๐๕] อากาโส อสงฺขโต นิพฺพานํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
เทว อสงฺขตานิตี ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว อสงฺขตานิตี ฯ
อามนฺตา ฯ เทว ตาณานิ ฯเปฯ อนุตฺริกา วาติ ฯ น เหวํ
วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๐๖] อากาโส อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ เกจิ อนากาถํ
อากาถํ กโรนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ เกจิ สงฺขตํ อสงฺขตํ
กโรนฺตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๐๗] อตฺถิ เกจิ อากาถํ อนากาถํ กโรนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตฺถิ เกจิ อสงฺขตํ สงฺขตํ กโรนฺตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๐๘] อากาเส ปกฺขิโน ๑ กจฺจนฺติ จนฺทิมสุริยา กจฺจนฺติ
ตารกรูปานิ กจฺจนฺติ อิทฺธี วิภฺพพฺนฺติ พาทุํ จาเลนฺติ ปาณิ
จาเลนฺติ เลทฺททฺท ขิปฺนฺติ ลกฺขํ ขิปฺนฺติ อิทฺธี ขิปฺนฺติ อุตฺถุ
ขิปฺนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อสงฺขเต ปกฺขิโน ๑ กจฺจนฺติ จนฺทิมสุริยา
กจฺจนฺติ ตารกรูปานิ กจฺจนฺติ อิทฺธี วิภฺพพฺนฺติ พาทุํ จาเลนฺติ
ปาณิ จาเลนฺติ เลทฺททฺท ขิปฺนฺติ ลกฺขํ ขิปฺนฺติ อิทฺธี ขิปฺนฺติ
อุตฺถุ ขิปฺนฺตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

#๑. ม. ปกฺขิโย.

[๑๑๐๕] อากาส์ ปรีวาเรตฺวา ฆรานิ กโรนฺติ โกฎฺจานิ
กโรนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อสงฺขตํ ปรีวาเรตฺวา ฆรานิ กโรนฺติ
โกฎฺจานิ กโรนฺตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๑๐] อุทฺปาเน ขณฺณมานเ อนากาโส อากาโส โหตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ สงฺขตํ อสงฺขตํ โหตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๑๑] ตฺวจฺจนฺอุทฺปาเน ปุริยมานเ ตฺวจฺจนฺโกฎฺเจ ปุริยมานเ
ตฺวจฺจนฺกฺมฺภิยา ปุริยมานาย อากาโส อนฺตรชายตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อสงฺขตํ อนฺตรชายตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๑๒] น วตฺตพฺพิ อากาโส อสงฺขโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
อากาโส สงฺขโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตนฺ หิ อากาโส
อสงฺขโตติ ฯ

อากาสกถา ฯ

อากาโส สนิทฺสฺสโนติกถา

[๑๑๑๓] อากาโส สนิทฺสฺสโนติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปี รูปลายตฺนํ
รูปฺชาตุ นิลํ ปิตกํ โลหิตกํ โอทาทํ จกฺขุวิญฺเญยฺยํ จกฺขุสฺมี
ปฏฺิหฺณฺยตฺติ จกฺขุสฺส อปาถํ อากฺจฺจตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๑๔] อากาโส สนิทฺสฺสโนติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุญฺจ
ปฏฺิจฺจ อากาสญฺจ อุปฺปชฺชตฺติ จกฺขุวิญฺญาณฺนฺติ ฯ น เหวํ

วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๑๕] จกขุณจ ปฏิจจ อากาสจ อุปฺปชฺชติ จกขุวิณฺณณฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ จกขุณจ ปฏิจจ อากาสจ อุปฺปชฺชติ
จกขุวิณฺณณฺติ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ นตฺถิ ฯ จกขุณจ ปฏิจจ
รูปฺเป จ อุปฺปชฺชติ จกขุวิณฺณณฺติ ๑ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ จกขุณจ ปฏิจจ รูปฺเป จ อุปฺปชฺชติ จกขุวิณฺณณฺติ
อตฺเถว สุตฺตฺนฺโต โน วต เร วตตพเพ จกขุณจ
ปฏิจจ อากาสจ อุปฺปชฺชติ จกขุวิณฺณณฺติ ฯ

[๑๑๑๖] น วตตพพิ อากาโส สนิทฺสฺสโนติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ ปสฺสตี ทฺวินฺนํ รุกฺขานํ อนฺตรํ ทฺวินฺนํ ฅมฺภานํ อนฺตรํ
ตาทฺลิตฺทํ วตฺปานลิตฺทฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ ปสฺสตี ทฺวินฺนํ
รุกฺขานํ อนฺตรํ ทฺวินฺนํ ฅมฺภานํ อนฺตรํ ตาทฺลิตฺทํ วตฺปานลิตฺทํ
เตน วต เร วตตพเพ อากาโส สนิทฺสฺสโนติ ฯ

อากาโส สนิทฺสฺสโนติกถา ฯ

ปจฺวีธาตุ สนิทฺสฺสนาตุยาทิกถา

[๑๑๑๗] ปจฺวีธาตุ สนิทฺสฺสนาติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปฺปี รูปฺปายตฺนํ
รูปฺปธาตุ นิลํ ปิตกํ โลหิตกํ โอทาทํ จกขุวิณฺณณฺยํ จกขุสฺมึ ปฏฺธิหลฺลณฺติ
#๑ ม. อุ. ๔๖๑ ฯ ส. นี. ๖๘ ฯ

จกขุสฺส อาปาถ อากจฺจตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๑๘] ปจฺวีธาตุ สนิทสฺสนาติ ฯ อามนฺตา ฯ จกขุณฺจ
ปฏฺิจฺจ ปจฺวีธาตุณฺจ อุปฺปชฺชติ จกขุวิณฺญาณนฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๑๙] จกขุณฺจ ปฏฺิจฺจ ปจฺวีธาตุณฺจ อุปฺปชฺชติ
จกขุวิณฺญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จกขุณฺจ ปฏฺิจฺจ ปจฺวีธาตุณฺจ
อุปฺปชฺชติ จกขุวิณฺญาณนฺติ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ นตฺถิ ฯ จกขุณฺจ
ปฏฺิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกขุวิณฺญาณนฺติ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ จกขุณฺจ ปฏฺิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกขุวิณฺญาณนฺติ
อตฺเถว สุตฺตฺนฺโต โน วต เร วตฺตพฺเพ จกขุณฺจ
ปฏฺิจฺจ ปจฺวีธาตุณฺจ อุปฺปชฺชติ จกขุวิณฺญาณนฺติ ฯ

[๑๑๒๐] น วตฺตพฺพิ ปจฺวีธาตุ สนิทสฺสนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ ปสฺสตี ฐฺมึ ปาสาณํ ปพฺพตฺตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ
ปสฺสตี ฐฺมึ ปาสาณํ ปพฺพตฺตฺ เตน วต เร วตฺตพฺเพ ปจฺวีธาตุ
สนิทสฺสนาติ ฯเปฯ น วตฺตพฺพิ อาโปธาตุ สนิทสฺสนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ ปสฺสตี อุทกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ ปสฺสตี อุทกํ เตน
วต เร วตฺตพฺเพ อาโปธาตุ สนิทสฺสนาติ ฯเปฯ น วตฺตพฺพิ
เตโชธาตุ สนิทสฺสนาติ ฯ อามนฺตา ฯ นฺนุ ปสฺสตี อคฺคิ
ชลนฺตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ ปสฺสตี อคฺคิ ชลนฺตํ เตน
วต เร วตฺตพฺเพ เตโชธาตุ สนิทสฺสนาติ ฯเปฯ น วตฺตพฺพิ

วโยธาตุ สนิทสุสนาติ ๑ อามนตา ๑ นนุ ปสฺสสิ วาเตน รุกฺเข
สญฺจาติยมาเนติ ๑ อามนตา ๑ หลยฺจึ ปสฺสสิ วาเตน รุกฺเข
สญฺจาติยมาเน เตน วต เร วตฺตพฺเพ วโยธาตุ สนิทสุสนาติ ๑เป๑
ปจฺวีธาตุ สนิทสุสนาตุยาทิกถา ๑

จกฺขุณฺทริยํ สนิทสุสนนฺติอาทิกถา

[๑๑๒๑] จกฺขุณฺทริยํ สนิทสุสนนฺติ ๑ อามนตา ๑ รุปํ
รูปายตํ รุปธาตุ ๑เป๑ จกฺขุสฺส อาปาถํ อากฺขณฺตีติ ๑ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๑๒๒] จกฺขุณฺทริยํ สนิทสุสนนฺติ ๑ อามนตา ๑ จกฺขุณฺจ
ปฏฺิจจ จกฺขุณฺทริยณฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ ๑ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๑๒๓] จกฺขุณฺจ ปฏฺิจจ จกฺขุณฺทริยณฺจ อุปฺปชฺชติ
จกฺขุวิญฺญาณนฺติ ๑ อามนตา ๑ จกฺขุณฺจ ปฏฺิจจ จกฺขุณฺทริยณฺจ
อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ๑ นตฺถิ ๑ จกฺขุณฺจ
ปฏฺิจจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ๑
อามนตา ๑ หลยฺจึ จกฺขุณฺจ ปฏฺิจจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ
อตุเถว สุตฺตฺนฺโต โน วต เร วตฺตพฺเพ จกฺขุณฺจ
ปฏฺิจจ จกฺขุณฺทริยณฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ ๑

[๑๑๒๔] น วตตพพํ ปญจินุทริยานิ สนิทสฺสนานีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ ปสฺสสฺสึ จกฺขุํ โสถํ ฆานํ ชิวฺหํ กายนฺนุติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจึ ปสฺสสฺสึ จกฺขุํ โสถํ ฆานํ ชิวฺหํ กายํ เตน วต เร
วตตพเพ ปญจินุทริยานิ สนิทสฺสนานีติ ฯเปฯ

จกฺขุณฺทริยํ สนิทสฺสนนฺตฺติอาทิกถา ฯ

กายกมฺมํ สนิทสฺสนนฺตฺติกถา

[๑๑๒๕] กายกมฺมํ สนิทสฺสนนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ รุปี รุปรายตฺนํ
รูปธาตฺตํ นีลํ ปีตํ โลหิตํ โอทาทํ จกฺขุวิญญฺณยํ จกฺขุสฺมึ
ปฏฺิหณฺนติ จกฺขุสฺส อปาถํ อากจฺฉตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ กายกมฺมํ สนิทสฺสนนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุณฺจ ปฏฺิจจ
กายกมฺมณฺจ อุปรชฺชติ จกฺขุวิญญฺณนฺตฺติ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ จกฺขุณฺจ ปฏฺิจจ กายกมฺมณฺจ อุปรชฺชติ จกฺขุวิญญฺณนฺตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ จกฺขุณฺจ ปฏฺิจจ กายกมฺมณฺจ อุปรชฺชติ จกฺขุวิญญฺณนฺตฺติ
อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ นตฺถิ ฯ จกฺขุณฺจ ปฏฺิจจ
รูปे ज उप्रचक्षति ज्ञुविज्ञाननति अतुเถव सुत्तन्तोति ฯ
อามนฺตา ฯ หณฺจึ จกฺขุณฺจ ปฏฺิจจ รูปे ज उप्रचक्षति จกฺขุ
วิญญฺณนฺตฺติ อตุเถว สุตฺตฺนฺโต โน วต เร วตตพเพ จกฺขุณฺจ
ปฏฺิจจ กายกมฺมณฺจ อุปรชฺชติ จกฺขุวิญญฺณนฺตฺติ ฯ

[๑๑๒๖] น วตตพัพพี กายกมมัม สนิทสุสนนุติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु ปสฺสตี อภิกฺกมฺนุติ ปฏิกฺกมฺนุติ อาโลเกนุติ วิโลเกนุติ
สมฺมิณฺณเชนุติ ปสาเรนุตฺตนิติ ฯ อามนุตา ฯ หลยฺจิปสฺสตี อภิกฺกมฺนุติ
ปฏิกฺกมฺนุติ อาโลเกนุติ วิโลเกนุติ สมฺมิณฺณเชนุติ ปสาเรนุติ เตน
วต เร วตตพเพ กายกมมัม สนิทสุสนนุติ ฯ

กายกมมัม สนิทสุสนนุติกถา ฯ

ปจฺจวิธาคู สนิทสุสนนุติอาที กถวา

กายกมมัม สนิทสุสนนุติ ปรีโยสานกถา ฯ

ฉญฺโโจ วคฺโค ฯ

ตสฺส อุทฺททานัม

นียาโม อสงฺขโต ปฏฺิจฺจสมฺปปาโท

อสงฺขโต จตฺตารี สจฺจานี อสงฺขตานี

จตฺตารो อารุปฺปา อสงฺขตา นิโรธสมาปคฺติ

อสงฺขตา อากาโส อสงฺขโต

อากาโส สนิทสุสนโน จตฺตารो มหาญฺจตา

ปญฺจินฺนุทฺตริยานี คเถว กายกมฺมฺนุติ ฯ

สงคหิตถถา

[๑๑๒๗] นตถิ เกจิ ฐมมา เกหิจิ ฐมเมหิ สงคหิตถาติ ฯ
อามนุตถา ฯ นนุ อตถิ เกจิ ฐมมา เกหิจิ ฐมเมหิ คณนํ คจจนตถิ
อุทเทสํ คจจนตถิ ปรียาปนุนาติ ฯ อามนุตถา ฯ หลยจิ อตถิ
เกจิ ฐมมา เกหิจิ ฐมเมหิ คณนํ คจจนตถิ อุทเทสํ คจจนตถิ
ปรียาปนุนา โน วต เร วตตพเพ นตถิ เกจิ ฐมมา เกหิจิ
ฐมเมหิ สงคหิตถาติ ฯ

[๑๑๒๘] จกขายตถนํ กตมกขนุชคณนํ คจจตถิตถิ ฯ รูปกขนุชคณนํ
คจจตถิตถิ ฯ หลยจิ จกขายตถนํ รูปกขนุชคณนํ คจจตถิ เตน
วต เร วตตพเพ จกขายตถนํ รูปกขนุชคณนํ สงคหิตถนตถิ ฯ โสตายตถนํ
จเปจ ฆานายตถนํ จเปจ จิวุหายตถนํ จเปจ กายายตถนํ กตมกขนุชคณนํ
คจจตถิตถิ ฯ รูปกขนุชคณนํ คจจตถิตถิ ฯ หลยจิ กายายตถนํ
รูปกขนุชคณนํ คจจตถิ เตน วต เร วตตพเพ กายายตถนํ
รูปกขนุชคณนํ สงคหิตถนตถิ ฯ

[๑๑๒๙] รูปายตถนํ จเปจ สทททายตถนํ จเปจ คนุชทายตถนํ
จเปจ รสทายตถนํ จเปจ โฝฏฐพพายตถนํ กตมกขนุชคณนํ คจจตถิตถิ ฯ
รูปกขนุชคณนํ คจจตถิตถิ ฯ หลยจิ โฝฏฐพพายตถนํ รูปกขนุชคณนํ
คจจตถิ เตน วต เร วตตพเพ โฝฏฐพพายตถนํ รูปกขนุชคณนํ
สงคหิตถนตถิ ฯ

[๑๑๓๐] สุขา เวทนา กตมกฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ ฯ เวทนา กฺขนฺธคณฺนํ
คจฺจตีติ ฯ หนฺจฺจํ สุขา เวทนา เวทนา กฺขนฺธคณฺนํ
คจฺจตีติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ สุขา เวทนา เวทนา กฺขนฺธคณฺนํ
สงฺกหิตาติ ฯ ทุกฺขา เวทนา ฯเปฯ อทฺทกฺขมสุขา เวทนา กตมกฺขนฺธคณฺนํ
คจฺจตีติ ฯ เวทนา กฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ ฯ หนฺจฺจํ อทฺทกฺขมสุขา
เวทนา เวทนา กฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ
อทฺทกฺขมสุขา เวทนา เวทนา กฺขนฺธคณฺนํ สงฺกหิตาติ ฯ

[๑๑๓๑] จกฺขุสมฺผลฺสฺสชา สลฺยณา กตมกฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ ฯ
สลฺยณา กฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ ฯ หนฺจฺจํ จกฺขุสมฺผลฺสฺสชา สลฺยณา
สลฺยณา กฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ จกฺขุสมฺผลฺสฺสชา
สลฺยณา สลฺยณา กฺขนฺธคณฺนํ สงฺกหิตาติ ฯ โสิตสมฺผลฺสฺสชา สลฺยณา
ฯเปฯ มโนสมฺผลฺสฺสชา สลฺยณา กตมกฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ ฯ
สลฺยณา กฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ ฯ หนฺจฺจํ มโนสมฺผลฺสฺสชา สลฺยณา
สลฺยณา กฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ มโนสมฺผลฺสฺสชา
สลฺยณา สลฺยณา กฺขนฺธคณฺนํ สงฺกหิตาติ ฯ

[๑๑๓๒] จกฺขุสมฺผลฺสฺสชา เจตนา ฯเปฯ มโนสมฺผลฺสฺสชา เจตนา
กตมกฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ ฯ สงฺขารกฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ ฯ หนฺจฺจํ
มโนสมฺผลฺสฺสชา เจตนา สงฺขารกฺขนฺธคณฺนํ คจฺจตีติ เตน วต เร
วตฺตพฺเพ มโนสมฺผลฺสฺสชา เจตนา สงฺขารกฺขนฺธคณฺนํ สงฺกหิตาติ ฯ

[๑๑๓๓] จกฺขุวิญฺญาณํ ฯเปฯ มโนวิญฺญาณํ กตมกฺขนฺธคณฺนํ

คจฺจตีติ ฯ วิญญาณกฺขนฺชคณฺนํ คจฺจตีติ ฯ หญฺจิ มโนวิญญาณํ
วิญญาณกฺขนฺชคณฺนํ คจฺจติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ มโนวิญญาณํ
วิญญาณกฺขนฺเชน สงฺคหิตนฺติ ฯ ยถา ทาเมน วา โยตุเตน
วา เทว พลิตฺททา สงฺคหิตา สิกฺกาย ปิณฺฑปาโต สงฺคหิตो
สา กทฺทฺเลน สงฺคหิตो เอวเมว เต ชมฺมา เกหิ ชมฺเมหิ
สงฺคหิตาติ ฯ หญฺจิ ทาเมน วา โยตุเตน วา เทว พลิตฺททา
สงฺคหิตา สิกฺกาย ปิณฺฑปาโต สงฺคหิตो สา กทฺทฺเลน สงฺคหิตो
เตน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ เกจิ ชมฺมา เกหิจิ ชมฺเมหิ สงฺคหิตาติ ฯ
สงฺคหิตกถา ฯ

สมฺปยุตฺตกถา

[๑๑๓๔] นตฺถิ เกจิ ชมฺมา เกหิจิ ชมฺเมหิ สมฺปยุตฺตาคี
อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ เกจิ ชมฺมา เกหิจิ ชมฺเมหิ สหคตา
สหชาตา สํสฺฐา เอกุปฺปาทา เอกนิโรธา เอกวตฺตูกา เอการมฺมณาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หญฺจิ อตฺถิ เกจิ ชมฺมา เกหิจิ ชมฺเมหิ
สหคตา สหชาตา สํสฺฐา เอกุปฺปาทา เอกนิโรธา เอกวตฺตูกา
เอการมฺมณา โน วต เร วตฺตพฺเพ นตฺถิ เกจิ ชมฺมา เกหิจิ
shmehi สมฺปยุตฺตาคี ฯ

[๑๑๓๕] เวทานากฺขนฺโร สญฺญา กฺขนฺเชน สหชาโตติ ฯ อามนฺตา ฯ

หฺลยฺจิ เวทนาภฺขณฺโฐ สลฺยฺลาภฺขณฺเชน สหชาโต เตน วต เร
วตฺตพฺเพ เวทนาภฺขณฺโฐ สลฺยฺลาภฺขณฺเชน สมฺปยุตฺโตติ ฯ เวทนาภฺขณฺโฐ
สงฺขารภฺขณฺเชน วิญฺญาณภฺขณฺเชน สหชาโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลยฺจิ เวทนาภฺขณฺโฐ วิญฺญาณภฺขณฺเชน สหชาโต เตน วต เร
วตฺตพฺเพ เวทนาภฺขณฺโฐ วิญฺญาณภฺขณฺเชน สมฺปยุตฺโตติ ฯ สลฺยฺลาภฺขณฺโฐ
สงฺขารภฺขณฺโฐ วิญฺญาณภฺขณฺโฐ เวทนาภฺขณฺเชน สลฺยฺลาภฺขณฺเชน
สงฺขารภฺขณฺเชน สหชาโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺลยฺจิ วิญฺญาณภฺขณฺโฐ
สงฺขารภฺขณฺเชน สหชาโต เตน วต เร วตฺตพฺเพ
วิญฺญาณภฺขณฺโฐ สงฺขารภฺขณฺเชน สมฺปยุตฺโตติ ฯ ยถา ติลมฺหิ
เตลฺลํ อนุคฺตํ อนุปฺวิญฺจํ อฺจุจฺจุมฺหิ รโส อนุคฺโต อนุปฺวิญฺจโ
เอวเมว เต ชมฺมา เตหิ ชมฺเมหิ อนุคฺตา อนุปฺวิญฺจจาติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

สมฺปยุตฺตกถา ฯ

เจตสีกกถา

[๑๑๓๖] นคฺติ เจตสีโก ชมฺโมติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ
เกหิ ชมฺมา จิตฺเตน สหคฺตา สหชาตา สํสฺสฺฐา สมฺปยุตฺตา
เอภฺปฺปาทา เอกนิโรธา เอกวตฺตูกา เอการมฺมณาติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลยฺจิ อตฺถิ เกหิ ชมฺมา จิตฺเตน สหคฺตา สหชาตา สํสฺสฺฐา

สมบุยุตฺตา เอกุปฺปาทา เอกนิโรธา เอกวตฺตูกา เอการมฺมณา
โน วต เร วตฺตพฺเพ นตฺถิ เจตฺติโก ฌมฺโมติ ฯ

[๑๑๓๗] ผสฺโส จิตฺเตน สหชาโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ
ผสฺโส จิตฺเตน สหชาโต เตน วต เร วตฺตพฺเพ ผสฺโส เจตฺติโกติ ฯ
เวทนา ฯเปฯ สลฺยา เจตนา ฯเปฯ สทฺธา วิริยฺ สติ สมာธิ
ปฺลฺยา ราโค โทโส โมโห ฯเปฯ อนฺตตฺตปฺปี จิตฺเตน สหชาตฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจ อนฺตตฺตปฺปี จิตฺเตน สหชาตฺ เตน วต เร
วตฺตพฺเพ อนฺตตฺตปฺปี เจตฺติกนฺติ ฯ จิตฺเตน สหชาตฺาติ กตฺวา
เจตฺติกาติ ฯ อามนฺตา ฯ ผสฺเสน สหชาตฺาติ กตฺวา ผสฺสฺติกาติ ฯ
อามนฺตา ฯ จิตฺเตน สหชาตฺาติ กตฺวา เจตฺติกาติ ฯ อามนฺตา ฯ
เวทนาย ฯเปฯ สลฺยาย เจตฺนาย สทฺธาย วิริเณ สติยา สมာธินา
ปฺลฺยาย ราเคน โทเสน โมเหณ ฯเปฯ อนฺตตฺตปฺเปณ สหชาตฺาติ
กตฺวา อนฺตตฺตปฺปฺสฺติกาติ ฯ อามนฺตา ฯ นตฺถิ เจตฺติโก ฌมฺโมติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา

จิตฺตมฺิหิ เจตฺติกา จ ฌมฺมา
อนตฺตโต สํวิทิตฺตฺส โหนฺติ
หีนปฺปณฺฑิตฺ ตทฺภเย วิทิตฺวา
สมมฺททฺโส เวทิ ปโลกฌมฺมฺนฺติ

อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ อตฺถิ เจตฺติโก ฌมฺโมติ ฯ

[๑๑๓๘] นตฺถิ เจตฺติโก ฌมฺโมติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ

ภควดา อิธ เกวญญ ภิกขุ ปรสตุตถานัน ปรปุกคถานัน จิตตมปิ
อาทิสติ เจตสิกมปิ อาทิสติ วิตกกิตมปิ อาทิสติ วิจารณ์มปิ
อาทิสติ เอวมปิ เต มโน อิตถมปิ เต มโน อิติปิ เต จิตตุนติ ๑
อตุเถว สุตตุนโตติ ฯ อามนตา ฯ เตน หิ อตุถิ เจตสิโก ฐมโมติ ฯ
เจตสิกกถา ฯ

ทานกถา

[๑๑๓๕] เจตสิโก ฐมโม ทานนติ ฯ อามนตา ฯ ลพภา
เจตสิโก ฐมโม ปรธั ทาตุนติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ ลพภา
เจตสิโก ฐมโม ปรธั ทาตุนติ ฯ อามนตา ฯ ลพภา ผสุโส
ปรธั ทาตุนติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ ลพภา เวทนา ฯเปฯ
สญญา เจตนา สทฐา วิริย สติ สมาริ ฯเปฯ ปญญา ปรธั
ทาตุนติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๔๐] น วตุตพพิ เจตสิโก ฐมโม ทานนติ ฯ อามนตา ฯ
ทานัน อธิญจผลล อกนตุผลล อมณญญผลล เสจนกผลล ทุกขุทริย
ทุกขวิปากนติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ นนุ ทานัน อธิญจผลล
กนตุผลล มนญญผลล อเสจนกผลล สุขุทริย สุขวิปากนติ ฯ อามนตา ฯ
หญจิท ทานัน อธิญจผลล กนตุผลล มนญญผลล อเสจนกผลล สุขุทริย
#๑ ที. สี่. ๒๗๗ ฯ

สุขวิปากัง เตน วต เร วตตพเพ เจตสิโก ฌโม ทานนติ ฯ
ทานัง อัญผลัม วุตตัม ภควตา จีวรัง ทานนติ ฯ อามนตา ฯ
จีวรัง อัญผลัม กนตผลัม มนุญผลัม อเสจนกผลัม สุขุทริยัม สุขวิปากนติ ฯ
น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ ทานัง อัญผลัม วุตตัม ภควตา
ปิณฑปาโต เสนาสนัง คิถานปัจจยเภสชชปริกขารो ทานนติ ฯ
อามนตา ฯ คิถานปัจจยเภสชชปริกขารो อัญผลโถ กนตผลโถ
มนุญผลโถ อเสจนกผลโถ สุขุทริโย สุขวิปากโถติ ฯ น เหวํ
วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๔๑] น วตตพพิ เจตสิโก ฌโม ทานนติ ฯ อามนตา ฯ
นनु วุตตัม ภควตา

สทฐา หิริยํ กุสลฉจ ทานัง
ฌมา เอเต สปปริสานุยาตา
เอตํ หิ มกุกํ ทิวियํ วทนติ
เอเตน หิ คจจติ เทวโลกนติ ๑

อตุเถว สุตตनुโตติ ฯ อามนตา ฯ เตน หิ เจตสิโก ฌโม ทานนติ ฯ

[๑๑๔๒] น วตตพพิ เจตสิโก ฌโม ทานนติ ฯ อามนตา ฯ
นनु วุตตัม ภควตา ปญจิมานิ ภิกขเว ทานานิ มหาทานานิ
อคุคณณานิ รตตณณานิ วัสณณานิ โปราณานิ อสงกัณณานิ
อสงกัณณปุพพานิ น สงกัณนติ น สงกัณนิตฺตํ อปฺปฏิกุกุณฺณจํ
#๑ อ. อญฺจก. ๕๓ ฯ

สมณเฑี พุราหุมนเฑี วิญญูหี ๑ กตมานิ ปญจ ๑ อีธ ภิกขเว
อริยสาวโก ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวีโรโต โหติ
ปาณาติปาตา ปฏิวีโรโต ภิกขเว อริยสาวโก อปริมาณานํ สตุตทานํ
อภยํ เทติ อเวโร เทติ อพฺยาปชฺฌมํ เทติ อปริมาณานํ สตุตทานํ
อภยํ ทตุวา อเวโร ทตุวา อพฺยาปชฺฌมํ ทตุวา อปริมาณสุส อภยสุส
อเวรสฺส อพฺยาปชฺฌมสุส ภาที โหติ อิทํ ภิกขเว ปจฺมํ ทานํ
มหาทานํ อคฺคณฺณํ รตุตถณฺณํ วัสณฺณํ โปราณํ อสงฺกิณฺณํ อสงฺกิณฺณปฺพุพฺพํ
น สงฺกียติ น สงฺกียิสฺสตี อปฺปฏิกฺกญฺจํ สมณเฑี
พุราหุมนเฑี วิญญูหี ปฺน จปฺริ ภิกขเว อริยสาวโก อทินฺนาทานํ
ปหาย ๑เป๑ กามสุมิจฺจจาโร ปหาย ๑เป๑ มุสาวาทํ ปหาย
๑เป๑ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานํ ปหาย สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา
ปฏิวีโรโต โหติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฏิวีโรโต ภิกขเว
อริยสาวโก อปริมาณานํ สตุตทานํ อภยํ เทติ อเวโร เทติ
อพฺยาปชฺฌมํ เทติ อปริมาณานํ สตุตทานํ อภยํ ทตุวา อเวโร
ทตุวา อพฺยาปชฺฌมํ ทตุวา อปริมาณสุส อภยสุส อเวรสฺส
อพฺยาปชฺฌมสุส ภาที โหติ อิทํ ภิกขเว ปญจมํ ทานํ มหาทานํ
อคฺคณฺณํ รตุตถณฺณํ วัสณฺณํ โปราณํ อสงฺกิณฺณํ อสงฺกิณฺณปฺพุพฺพํ
น สงฺกียติ น สงฺกียิสฺสตี อปฺปฏิกฺกญฺจํ สมณเฑี พุราหุมนเฑี
วิญญูหี อิมานิ โข ภิกขเว ปญจ ทานานิ มหาทานานิ อคฺคณฺณานิ
รตุตถณฺณานิ วัสณฺณานิ โปราณานิ อสงฺกิณฺณานิ อสงฺกิณฺณปฺพุพฺพานิ

น สงฺกียนฺติ น สงฺกียิสฺสนฺติ อปฺปฏิกฺกฺจฺจฺญานี สมณฺเหหิ พุราหฺมณฺเหหิ
วิญญฺหิตี ๑ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ เตนฺ หิ เจตฺสีโก
ธมฺโม ทานฺนฺติ ฯ

[๑๑๔๓] น วตฺตพฺพํ เทยฺยธมฺโม ทานฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
นฺนุ วุตฺตํ ภาควตา อิเชจฺจโจ อนุํ เเทติ ปานํ เเทติ
วตฺตํ เเทติ ยานํ เเทติ มถํ เเทติ คนฺธํ เเทติ วิเลปนํ
เทติ เสยฺยํ เเทติ อวสถํ เเทติ ปทีเปยฺยํ เเทตีติ อตุเถว
สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ เตนฺ หิ เทยฺยธมฺโม ทานฺนฺติ ฯ

[๑๑๔๔] เทยฺยธมฺโม ทานฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ เทยฺยธมฺโม
อิฏฺฐผลฺโล กนฺตผลฺโล มนฺุณฺณผลฺโล อเสจฺนกผลฺโล สุขุทฺรโย สุขฺวิปาโกติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทานํ อิฏฺฐผลฺลํ วุตฺตํ ภาควตา
จีวรํ ทานฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ จีวรํ อิฏฺฐผลฺลํ กนฺตผลฺลํ มนฺุณฺณผลฺลํ
อเสจฺนกผลฺลํ สุขุทฺรโย สุขฺวิปากนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
ทานํ อิฏฺฐผลฺลํ วุตฺตํ ภาควตา ปิณฺฑปาโต ทานํ เสนาสนํ
ทานํ คีลาณปจฺจยภเสชฺชปริกฺขาโร ทานฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ คีลาณปจฺจย-
ภเสชฺชปริกฺขาโร อิฏฺฐผลฺโล กนฺตผลฺโล มนฺุณฺณผลฺโล อเสจฺนกผลฺโล
สุขุทฺรโย สุขฺวิปาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตนฺ หิ
น วตฺตพฺพํ เทยฺยธมฺโม ทานฺนฺติ ฯ

ทานกถา ฯ

#๑ อ. อฏฺฐก. ๑๐๓ ปรียาเยน ฯ

ปริโกคมยปฺลยถกถา

[๑๑๔๕] ปริโกคมยํ ปฺลยถํ วฑฺฒตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปริโกคมโย ผสฺโส วฑฺฒติ เวทนา วฑฺฒติ สญฺญา วฑฺฒติ
เจตนา วฑฺฒติ จิตฺตํ วฑฺฒติ สทฺธา วฑฺฒติ วิริยํ วฑฺฒติ
สติ วฑฺฒติ สมาธิ วฑฺฒติ ปญฺญา วฑฺฒตีติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๔๖] ปริโกคมยํ ปฺลยถํ วฑฺฒตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ลตา
วีย วฑฺฒติ มาลฺวา วีย วฑฺฒติ รุกฺโข วีย วฑฺฒติ ตินฺนํ
วีย วฑฺฒติ มุขฺยปฺลฺโย วีย วฑฺฒตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๔๗] ปริโกคมยํ ปฺลยถํ วฑฺฒตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทายโก
ทานํ ทควา น สมฺนนาหฺรติ โหติ ปฺลยถนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนาวชฺชนฺตสฺส ๑ โหติ อนาโกสฺส โหติ อสมฺนนาหฺรณฺตสฺส โหติ
อมนสิกโรนฺตสฺส โหติ อเจตยณฺตสฺส โหติ อปฺตถยณฺตสฺส
โหติ อปฺปณฺนิทหนฺตสฺส โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนุ
อาวชฺชนฺตสฺส โหติ อาโกสฺส โหติ สมฺนนาหฺรณฺตสฺส โหติ
มนสิกโรนฺตสฺส โหติ เจตยณฺตสฺส โหติ ปฺตถยณฺตสฺส โหติ
ปฺณิทหนฺตสฺส โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺยจฺจ อาวชฺชนฺตสฺส โหติ
อาโกสฺส โหติ สมฺนนาหฺรณฺตสฺส โหติ มนสิกโรนฺตสฺส โหติ
เจตยณฺตสฺส โหติ ปฺตถยณฺตสฺส โหติ ปฺณิทหนฺตสฺส โหติ โน
วต เร วตฺตพฺเพ ปริโกคมยํ ปฺลยถํ วฑฺฒตีติ ฯ

#๑ ม. อนาวณฺณนฺตสฺส. สพฺพสฺส อิทิสเมว.

[๑๑๔๘] ปรีโภคมยฺ ปรุณฺณ วฑฺฒตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทายโก
 ทานํ ทตฺวา กามวิตกกํ วิตกฺเกติ พฺยาปาทวิตกกํ วิตกฺเกติ
 วิหีสาวิตกกํ วิตกฺเกติ โหติ ปรุณฺณติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ
 ผสฺสานํ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ จิตฺตานํ สโมธานํ โหตีติ ฯ น เหวํ
 วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ ผสฺสานํ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ จิตฺตานํ สโมธานํ
 โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺีตา
 กณฺฺหสุกฺกสฺปฺปฏิภาคา ฌมฺมา สมฺมุขีภาวํ อากจฺจนฺตีติ ฯ น เหวํ
 วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺีตา กณฺฺหสุกฺกสฺปฺปฏิภาคา
 ฌมฺมา สมฺมุขีภาวํ อากจฺจนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
 วุตฺตํ ภกฺวตา จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว สุวិฑฺรวิฑฺรานิ ฯ กตฺมานิ
 จตฺตาริ ฯ นภณฺจ ภิกฺขเว ปจฺวี จ อิทํ ปจฺมํ สุวิฑฺรวิฑฺรํ
 โอริมณฺจ ภิกฺขเว ตีริ สมฺมทฺทสฺส ปาริมณฺจ ตีริ อิทํ ทฺติยํ
 สุวิฑฺรวิฑฺรํ ยโต จ ภิกฺขเว เวโรจโน อพฺภูเทติ ยตฺถ จ
 อตฺถเมติ อิทํ ตฺติยํ สุวิฑฺรวิฑฺรํ สตณฺจ ภิกฺขเว ฌมฺมา
 อสตณฺจ ฌมฺมา อิทํ จตฺตํ สุวิฑฺรวิฑฺรํ อิมานิ โข ภิกฺขเว
 จตฺตาริ สุวิฑฺรวิฑฺรานิตี

นภณฺจ ทฺเร ปจฺวี จ ทฺเร
 ปาริ สมฺมทฺทสฺส ตทาหุ ทฺเร
 ยโต จ เวโรจโน อพฺภูเทติ
 ปภงฺกโร ยตฺถ จ อตฺถเมติ

ตโต หเว ทูรตรี วทนต์

สตถจ ชมม อสตถจ ชมม

อพยโยโก โหติ สต สมากโม

ยามปิ ตัญญเยย ตถเว โหติ

ชิปปิ หเวติ อสต สมากโม

ตสฺมา สต ชมโม อสพฺภิ อารกาคิ ๑

อตถเว สุตตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพ

กุสลากุสลา สาวชชานวชช หีนปฺปณฺตีตา กณฺหสุกฺกสฺปฏฺฐิกาคา

ชฺมมา สมนฺมุชฺชิภาว อากจฺจนฺตีติ ฯ

[๑๑๔๕] น วตฺตพฺพ ปรีโภกมยฺ ปุณฺณ วทฺตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ

นฺน วุตฺตํ ภควตา

อารามโรปา วโรปา เย ชนาเสตุการกา

ปปลจ อฺทปानญจ เย ททนต์ อฺปสฺสย

เตสํ ทิวา จ รตฺโต จ สทา ปุณฺณํ ปวทฺตเต

ชฺมมฺภูจฺจา สีสมนฺปนฺนา เต ชนา สกฺกคามิโนติ ๒

อตถเว สุตตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ ปรีโภกมยฺ ปุณฺณ

วทฺตตีติ ฯ

[๑๑๕๐] น วตฺตพฺพ ปรีโภกมยฺ ปุณฺณ วทฺตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ

นฺน วุตฺตํ ภควตา จตฺตาโรเม ภิกฺขเว ปุณฺณวาทิสฺนฺทา กุสลาภิสฺนฺทา

#๑ อ. จตฺก. ๖๕ ฯ ๒ ส. สกถ. ๔๖ ฯ

สนุทา สุขุสสาหารา โสวคคิกา สุขวิปากา สกคสัวตตนิกา อัญญา
กนุตยา มนาปาย หิตาย สุขาย สัวตตนิติ ฯ กตเม จตฺตาริ ฯ
ยสฺส ภิกฺขเว ภิกฺขุ จีวรํ ปริภุชฺชมาโน อปฺปมาณํ เจโตสมาธิ
อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ อปฺปมาโณ ตสฺส ปุณฺณาสินฺโท กุสลาสินฺโท
สุขุสสาหารา โสวคคิกโก สุขวิปาโก สกคสัวตตนิโก อัญญา
กนุตยา มนาปาย หิตาย สุขาย สัวตตติ ยสฺส ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ปิณฺฑปาตํ ปริภุชฺชมาโน ฯเปฯ เสนาสนํ ปริภุชฺชมาโน ฯเปฯ
กิลานปจฺจยเกสชฺชปริภุชฺชาริ ปริภุชฺชมาโน อปฺปมาณํ เจโตสมาธิ
อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ อปฺปมาโณ ตสฺส ปุณฺณาสินฺโท กุสลาสินฺโท
สุขุสสาหารา โสวคคิกโก สุขวิปาโก สกคสัวตตนิโก อัญญา
กนุตยา มนาปาย หิตาย สุขาย สัวตตติ อิม โข ภิกฺขเว
จตฺตาริ ปุณฺณาสินฺทา กุสลาสินฺทา สุขุสสาหารา โสวคคิกา
สุขวิปากา สกคสัวตตนิกา อัญญา กนุตยา มนาปาย หิตาย
สุขาย สัวตตนิตีติ ๑ อตฺถเว สุตฺตนิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน
หิ ปริภุชฺชมาโน ปุณฺณํ วฑฺฒตีติ ฯ

[๑๑๕๑] ปริภุชฺชมาโน ปุณฺณํ วฑฺฒตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทายโก
ทานํ เทติ ปฏิกุคาหโก ปฏิกุคเหตฺวา น ปริภุชฺชติ ฉนฺนเตติ
วิสฺสชฺเชติ โหติ ปุณฺณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลจฺจ ทายโก ทานํ
เทติ ปฏิกุคาหโก ปฏิกุคเหตฺวา น ปริภุชฺชติ ฉนฺนเตติ วิสฺสชฺเชติ
#๑ อ. จตฺตก. ๗๑ ฯ

โหติ ปุณณ โน วต เร วตตพเพ ปริโภคมยฺ ปุณณ วฑฒตีติ ฯ

[๑๑๕๒] ปริโภคมยฺ ปุณณ วฑฒตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทายโก
ทานํ เทติ ปฏิกุคาหเก ปฏิกุคหิตे ราชานो वा ह्रन्ति जोरा
वा ह्रन्ति अकुति वा तहति उतुक्कं वा वहति अप्पिया वा
ทायथा ह्रन्ति โหติ ปุण्णन्ति ฯ อามนฺตา ฯ ह्यजि तायโก
ทานं तेति पृक्कुकाहे पृक्कुहिते रानानो वा ह्रन्ति जोरा
वा ह्रन्ति अकुति वा तहति उतुक्कं वा वहति अप्पिया वा
तथाथा ह्रन्ति होति पुण्णं नो वत रे वत्तपเพ परिभोम्मयं
पुण्णं वत्तत्तीति ฯ

ปริโภคมยฺปุณณกถา ฯ

อิโตทินนกถา

[๑๑๕๓] อิโต ทินนเนน ตตุถ ยาเปนนตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อิโต
จิวิริ เทนฺติ ตํ จิวิริ ตตุถ ปริภุญชฺชนตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ อิโต ปิณฺฑปาตํ เทนฺติ อิโต เสนาสนํ เทนฺติ อิโต
คิลานปจฺจยเกสชฺชปริภุขาริ เทนฺติ อิโต ขาทนียํ เทนฺติ อิโต
โกชนียํ เทนฺติ อิโต ปานียํ เทนฺติ ตํ ปานียํ ตตุถ ปริภุญชฺชนตีติ ฯ
น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๕๔] อิโต ทินนเนน ตตุถ ยาเปนนตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อญฺโณ

อณฺณสฺส การโก ปรกตํ สุขทุกขํ อญฺโณ กโรติ อญฺโณ
ปฏิสฺสเวเทตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๕๕] น วตฺตพฺพํ อิตฺโต ทินฺนเนน ตตฺถ ยาเปนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ เปตา อตฺตโน อตฺถาย ทานํ เทนฺตํ อญฺโหมทฺตติ จิตฺตํ ปสาเทนฺตติ
ปีตี อุปฺปาเทนฺตติ โสมนสฺสํ ปฏิถภนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยจิ
เปตา อตฺตโน อตฺถาย ทานํ เทนฺตํ อญฺโหมทฺตติ จิตฺตํ ปสาเทนฺตติ
ปีตี อุปฺปาเทนฺตติ โสมนสฺสํ ปฏิถภนฺตติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ
อิตฺโต ทินฺนเนน ตตฺถ ยาเปนฺตฺติติ ฯ

[๑๑๕๖] น วตฺตพฺพํ อิตฺโต ทินฺนเนน ตตฺถ ยาเปนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุคฺคํ ภควตา

อณฺณเต อุกกํ วุคฺคํ ยถา นินฺนํ ปวตฺตติ
เอวเมว อิตฺโต ทินฺนํ เปตานํ อุปกปฺปติ
ยถา วาริวหา ปุรา ปริปุเรนฺตติ สาคร์
เอวเมว อิตฺโต ทินฺนํ เปตานํ อุปกปฺปติ
น หิ ตตฺถ กสิ อตฺถิ โครกฺเขตฺถ น วิชฺชติ
วณฺชิชฺชา ตาทิสฺสี นตฺถิ หิรณฺยเนน กยากยํ
อิตฺโต ทินฺนเนน ยาเปนฺตติ เปตา กาลกตา ตหฺนฺตติ ๑

อตฺถเภา สุตฺตนฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ อิตฺโต ทินฺนเนน ตตฺถ
ยาเปนฺตฺติติ ฯ

#๑ พุ. พุ. ๘ ฯ

[๑๑๕๗] น วตตพพิ อิตโต ทินฺนเนน ตตถ ยาเปนนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ วุตฺตํ ภควตา ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว จานานิ สมฺปสฺสนฺตา
มาตาปิตโร ปุตฺตํ อิจฺฉนฺติ กุเล ชายมานันฺ ฯ กตมานิ ปญฺจ ฯ ภโฏ
วา โน ภริสฺสติ กิจฺจํ วา โน ภริสฺสติ กุลวํโส จิริ จสฺสติ
ทายชฺชํ ปฏิปชฺชติ ๑ อถ วา ปน เปตานันฺ กาลกตานันฺ ทกฺขิณันฺ อนุปฺปทสฺสติ
อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญฺจ จานานิ สมฺปสฺสนฺตา มาตาปิตโร
ปุตฺตํ อิจฺฉนฺติ กุเล ชายมานนฺติ

ปญฺจ จานานิ สมฺปสฺสํ ปุตฺตํ อิจฺฉนฺติ ปณฺทิตา
ภโฏ วา โน ภริสฺสติ กิจฺจํ วา โน ภริสฺสติ
กุลวํโส จิริ ติฏฺฐเจ ทายชฺชํ ปฏิปชฺชติ ๒
อถ วา ปน เปตานันฺ ทกฺขิณันฺ อนุปฺปทสฺสติ
จานานเนตานิ สมฺปสฺสํ ปุตฺตํ อิจฺฉนฺติ ปณฺทิตา
ตสฺมา สนฺโต สปริสา กตณฺญ กตเวทินो
ภรณฺติ มาตาปิตโร ปุพฺเพ กตมฺนุสฺสรํ
กโรนฺติ เตสํ กิจฺจานิ ยถา ตํ ปุพฺพการินันฺ
โอวาทการี ภฏฺโปกฺสิ กุลวํสํ อหาปยํ
สทฺโธ สึเลน สมฺปนฺโน ปุตฺโต โหติ ปัสสิโยติ ๓

อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ อิตโต ทินฺนเนน ตตถ
ยาเปนนฺตีติ ฯ

อิตฺตฺทินฺนกถา ฯ

#๑ ม. ทายชฺช เม ปฏิปชฺชิสฺสติ. ๒. ม. ปฏิปชฺชิสฺสติ. ๓ อ. ปญฺจก. ๔๗ ฯ

ปจวีกมฺมวิปาโกติกถา

[๑๑๕๘] ปจวี กมฺมวิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ สุขเวทนียา
ทุกฺขเวทนียา อทุกฺขมสุขเวทนียา สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา
ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา
ผลฺเสน สมฺปยุตฺตา เวทนาย สมฺปยุตฺตา สลฺลนฺาย สมฺปยุตฺตา
เจตฺนํ สมฺปยุตฺตา จิตฺเตน สมฺปยุตฺตา สารมฺมณฺา อตฺถิ
ตํ อวชฺชณา อาโภโค สมฺนฺานาหาโร มนฺสิกาโร เจตฺนา ปตฺถนา
ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺุ น สุขเวทนียานํ ทุกฺขเวทนียานํ
น อทุกฺขมสุขเวทนียานํ น สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตานํ
น ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตานํ น อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตานํ
น ผลฺเสน สมฺปยุตฺตานํ น เวทนาย สมฺปยุตฺตานํ น สลฺลนฺาย
สมฺปยุตฺตานํ น เจตฺนํ สมฺปยุตฺตานํ น จิตฺเตน สมฺปยุตฺตานํ
อนารมฺมณฺา นตฺถิ ตํ อวชฺชณา อาโภโค สมฺนฺานาหาโร มนฺสิกาโร
เจตฺนา ปตฺถนา ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลจฺฉิ น สุขเวทนียานํ
น ทุกฺขเวทนียานํ ฯเปฯ อนารมฺมณฺา นตฺถิ ตํ อวชฺชณา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ ปจวี กมฺมวิปาโกติ ฯ

[๑๑๕๙] ผลฺโส กมฺมวิปาโก ผลฺโส สุขเวทนียอฺ ทุกฺขเวทนียอฺ
อทุกฺขมสุขเวทนียอฺ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ทุกฺขาย ฯเปฯ
อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ผลฺเสน สมฺปยุตฺโต เวทนาย

สมฺปยุตฺโต สลฺลย สมฺปยุตฺโต เจตนาย สมฺปยุตฺโต จิตฺเตน
สมฺปยุตฺโต สารมฺมณา อตฺถิ ตสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺวี กมฺมวิปาโก ปจฺวี สุขเวทนิยา ทุกฺขเวทนิยา
อทุกฺขมสุขเวทนิยา สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ทุกฺขาย เวทนาย
สมฺปยุตฺตา อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ผสฺเสน สมฺปยุตฺตา
เวทนาย สมฺปยุตฺตา สลฺลย สมฺปยุตฺตา เจตนาย สมฺปยุตฺตา
จิตฺเตน สมฺปยุตฺตา สารมฺมณา อตฺถิ ตาย อวชฺชณา อาโภโก
สมนฺนหาโร มนฺสิกาโร เจตนา ปตฺถนา ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๖๐] ปจฺวี กมฺมวิปาโก ปจฺวี น สุขเวทนิยา น
ทุกฺขเวทนิยา ฯเปฯ อนารมฺมณา นตฺถิ ตาย อวชฺชณา ฯเปฯ
ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ผสฺโส กมฺมวิปาโก ผสฺโส น สุขเวทนิโย
น ทุกฺขเวทนิโย ฯเปฯ อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชณา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๖๑] ปจฺวี กมฺมวิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺวี ปคฺคหนิกฺคหุปกฺคา
เลทนเกทฺทหุปกฺคาติ ฯ อามนฺตา ฯ กมฺมวิปาโก ปคฺคหนิกฺคหุปกฺโค
เลทนเกทฺทหุปกฺโคติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๖๒] ลพฺภา ปจฺวี เกตฺถุ วิเกตฺถุ อสฺเปตฺถุ โอิจฺฉินฺตฺถุ วิจฺฉินฺตฺถุติ ฯ
อามนฺตา ฯ ลพฺภา กมฺมวิปาโก เกตฺถุ วิเกตฺถุ อสฺเปตฺถุ โอิจฺฉินฺตฺถุ
วิจฺฉินฺตฺถุติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๖๓] ปจวี ปเรสั สาธารณาติ ฯ อามนตา ฯ กมฺมวิปาโก
ปเรสั สาธารโณติ ฯ น เหวั วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๖๔] กมฺมวิปาโก ปเรสั สาธารโณติ ฯ อามนตา ฯ นนุ
วุตฺตํ ภควตา

อสาธารณมณฺเณสั อโจรหารโณ นิธิ

กยิราถ มจฺโจ ปุณฺณานิ ส เว สุจริตํ จเรติ

อตุเถว สุตฺตนุโติติ ฯ อามนตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ กมฺมวิปาโก
ปเรสั สาธารโณติ ฯ

[๑๑๖๕] ปจวี กมฺมวิปาโกติ ฯ อามนตา ฯ ปจมํ ปจวี สณฺจชาติ
ปจฺญา สตฺตา อุปฺปชฺชนฺตีติ ฯ อามนตา ฯ ปจมํ วิปาโก อุปฺปชฺชติ
ปจฺญา วิปากปฏิลาภาย กมฺมํ กโรนฺตีติ ฯ น เหวั วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๖๖] ปจวี สพฺพสฺตฺตานํ กมฺมวิปาโกติ ฯ อามนตา ฯ
สพฺเพ สตฺตา ปจวี ปรีกฺขณฺตีติ ฯ น เหวั วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพฺเพ
สตฺตา ปจวี ปรีกฺขณฺตีติ ฯ อามนตา ฯ อตฺถิ เกจิ ปจวี ปรีกฺขณฺตีติ
ปรีนึพฺพายนฺตีติ ฯ อามนตา ฯ อตฺถิ เกจิ กมฺมวิปากํ
อเขเปตฺวา ปรีนึพฺพายนฺตีติ ฯ น เหวั วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๖๗] ปจวี จกฺกวตฺติสฺตฺตสฺส กมฺมวิปาโกติ ฯ อามนตา ฯ
อณฺเณ สตฺตา ปจวี ปรีกฺขณฺตีติ ฯ อามนตา ฯ จกฺกวตฺติสฺตฺตสฺส
กมฺมวิปากํ อณฺเณ สตฺตา ปรีกฺขณฺตีติ ฯ น เหวั วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
จกฺกวตฺติสฺตฺตสฺส กมฺมวิปากํ อณฺเณ สตฺตา ปรีกฺขณฺตีติ ฯ

อามนฺตา ฯ จกฺกวตฺตีสตฺตสฺส ผสฺสั เวทนํ สลฺยณํ เจตนํ จิตฺตํ
สทฺทํ วิริยํ สติ สมาริ ปญฺณํ อญฺเณ สตฺตา ปรีกฺขณชฺนฺตฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๖๘] น วตฺตพฺพํ ปจฺวี กมฺมวิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ อตฺถิ อีสฺสรียสํวตฺตนิยํ กมฺมํ อธิปฺจฺจสํวตฺตนิยํ กมฺมนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺยจิ อตฺถิ อีสฺสรียสํวตฺตนิยํ กมฺมํ อธิปฺจฺจสํวตฺตนิยํ
กมฺมํ เตน วต เร วตฺตพฺเพ ปจฺวี กมฺมวิปาโกติ ฯ

ปจฺวีกมฺมวิปาโกติกถา ฯ

ชรามรณํ วิปาโกติกถา

[๑๑๖๙] ชรามรณํ วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ สุขเวทนียํ
ทฺกฺขเวทนียํ อทฺกฺขมสุขเวทนียํ สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ทฺกฺขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺตํ อทฺกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตํ ผสฺเสน
สมฺปยุตฺตํ เวทนาย สมฺปยุตฺตํ สลฺยณาย สมฺปยุตฺตํ เจตนาย
สมฺปยุตฺตํ จิตฺเตน สมฺปยุตฺตํ สารมฺมณํ อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชนา
อาโภโค สมฺนฺนาหาโร มนสิกาโร เจตนา ปตฺถนา ปณฺธิริติ ฯ น
เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นฺนุ น สุขเวทนียํ น ทฺกฺขเวทนียํ ฯเปฯ
อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิริติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลฺยจิ น สุขเวทนียํ น ทฺกฺขเวทนียํ ฯเปฯ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส

อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิ โน วต เร วตตพเพ ชรามรณั วิปาโกติ ฯ

[๑๑๗๐] ผสุโส วิปาโก ผสุโส สุขเวทนियो ทุกขเวทนियो ฯเปฯ
สارมมโน อตุถิ ตสฺส อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนฺตา ฯ
ชรามรณั วิปาโก ชรามรณั สุขเวทนียิ ทุกขเวทนียิ ฯเปฯ
สارมมณั อตุถิ ตสฺส อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๗๑] ชรามรณั วิปาโก ชรามรณั น สุขเวทนียิ น
ทุกขเวทนียิ ฯเปฯ อนารมมณั นตุถิ ตสฺส อวชชนา ฯเปฯ
ปณิธิติ ฯ อามนฺตา ฯ ผสุโส วิปาโก ผสุโส น สุขเวทนियो
น ทุกขเวทนियो ฯเปฯ อนารมมโน นตุถิ ตสฺส อวชชนา
ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๗๒] อกุสลานั ฌมฺมานั ชรามรณั อกุสลานั ฌมฺมานั
วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสลานั ฌมฺมานั ชรามรณั กุสลานั
ฌมฺมานั วิปาโกติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๗๓] กุสลานั ฌมฺมานั ชรามรณั น วตตพพิ กุสลานั
ฌมฺมานั วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสลานั ฌมฺมานั ชรามรณั
น วตตพพิ อกุสลานั ฌมฺมานั วิปาโกติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๗๔] กุสลานั ฌมฺมานั ชรามรณั อกุสลานั ฌมฺมานั
วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสลานั ฌมฺมานั ชรามรณั กุสลานั
ฌมฺมานั วิปาโกติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๗๕] อกุศลัน ฌมมาน ธรรมณ ฌ วตตพพ กุศลัน ฌมมาน ฌ ฌปาโกติ ฌ อามนตา ฌ กุศลัน ฌมมาน ธรรมณ ฌ วตตพพ อกุศลัน ฌมมาน ฌ ฌปาโกติ ฌ ฌ เหว ฌตตพเพ ฌเป ฌ

[๑๑๗๖] กุศลันญจ อกุศลันญจ ฌมมาน ธรรมณ อกุศลัน ฌมมาน ฌ ฌปาโกติ ฌ อามนตา ฌ กุศลันญจ อกุศลันญจ ฌมมาน ธรรมณ กุศลัน ฌมมาน ฌ ฌปาโกติ ฌ ฌ เหว ฌตตพเพ ฌเป ฌ

[๑๑๗๗] กุศลันญจ อกุศลันญจ ฌมมาน ธรรมณ ฌ วตตพพ กุศลัน ฌมมาน ฌ ฌปาโกติ ฌ อามนตา ฌ กุศลันญจ อกุศลันญจ ฌมมาน ธรรมณ ฌ วตตพพ อกุศลัน ฌมมาน ฌ ฌปาโกติ ฌ ฌ เหว ฌตตพเพ ฌเป ฌ

[๑๑๗๘] ฌ วตตพพ ธรรมณ ฌ ฌปาโกติ ฌ อามนตา ฌ ฌนุ อตติ ฌพพณณสัวตตนิย ฌมม ฌ ฌปายุกสัวตตนิย ฌมม ฌ ฌ อามนตา ฌ ฌญจ อตติ ฌพพณณสัวตตนิย ฌมม ฌ ฌปายุกสัวตตนิย ฌมม ฌเตน ฌต เร ฌตตพเพ ธรรมณ ฌ ฌปาโกติ ฌ

ธรรมณ ฌ ฌปาโกติคถา ฌ

อริยฌมฌปากถา

[๑๑๗๙] ฌตติ อริยฌมฌปาโกติ ฌ อามนตา ฌ ฌนุ ฌหปผล ฌสามณณ ฌหปผล ฌพหุฌณณตติ ฌ อามนตา ฌ ฌญจ ฌหปผล

สามณณํ มหปผลํ พุทฺทมณณํ โน วต เร วตฺตพฺเพ นตฺถิ
อริยธมฺมวิปาโกติ ฯ

[๑๑๘๐] นตฺถิ อริยธมฺมวิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ อตฺถิ
โสตาปตฺตผลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิ อตฺถิ โสตาปตฺตผลํ โน
วต เร วตฺตพฺเพ นตฺถิ อริยธมฺมวิปาโกติ ฯ นนุ อตฺถิ สกทาคามิผลํ
ฯเปฯ อนาคามิผลํ ฯเปฯ อรหตฺตผลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิ อตฺถิ
อรหตฺตผลํ โน วต เร วตฺตพฺเพ นตฺถิ อริยธมฺมวิปาโกติ ฯ

[๑๑๘๑] โสตาปตฺตผลํ น วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ ทานผลํ น
วิปาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โสตาปตฺตผลํ น วิปาโกติ ฯ
อามนฺตา ฯ สีลผลํ ฯเปฯ ภาวนาผลํ น วิปาโกติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สกทาคามิผลํ ฯเปฯ อนาคามิผลํ ฯเปฯ อรหตฺตผลํ
น วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ ทานผลํ น วิปาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อรหตฺตผลํ น วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ สีลผลํ ฯเปฯ
ภาวนาผลํ น วิปาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๑๘๒] ทานผลํ วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปตฺตผลํ
วิปาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทานผลํ วิปาโกติ ฯ
อามนฺตา ฯ สกทาคามิผลํ ฯเปฯ อนาคามิผลํ ฯเปฯ อรหตฺตผลํ
วิปาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สีลผลํ ฯเปฯ ภาวนาผลํ
วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปตฺตผลํ วิปาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ ภาวนาผลํ วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ สกทาคามิผลํ ฯเปฯ

อนาคามีผล ฯเปฯ อรหตุตผล วิปาโกติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๘๓] กามาวจร กุสล สวิปากนุติ ฯ อามนตา ฯ โลกุตตร
กุสล สวิปากนุติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ รูปาวจร กุสล
ฯเปฯ อรูปาวจร กุสล สวิปากนุติ ฯ อามนตา ฯ โลกุตตร
กุสล สวิปากนุติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๘๔] โลกุตตร กุสล อวิปากนุติ ฯ อามนตา ฯ กามาวจร
กุสล อวิปากนุติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ โลกุตตร กุสล
อวิปากนุติ ฯ อามนตา ฯ รูปาวจร ฯเปฯ อรูปาวจร กุสล
อวิปากนุติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๘๕] กามาวจร กุสล สวิปาก อัจยคามิติ ฯ อามนตา ฯ
โลกุตตร กุสล สวิปาก อัจยคามิติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ
รูปาวจร ฯเปฯ อรูปาวจร กุสล สวิปาก อัจยคามิติ ฯ อามนตา ฯ
โลกุตตร กุสล สวิปาก อัจยคามิติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๘๖] โลกุตตร กุสล สวิปาก อปจยคามิติ ฯ อามนตา ฯ
กามาวจร กุสล สวิปาก อปจยคามิติ ฯ น เหว วตุตพเพ
ฯเปฯ โลกุตตร กุสล สวิปาก อปจยคามิติ ฯ อามนตา ฯ
รูปาวจร ฯเปฯ อรูปาวจร กุสล สวิปาก อปจยคามิติ ฯ น
เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

อริขมมวิปากกถา ฯ

วิปาโก วิปากมฺมชฺโมติกถา

[๑๑๘๗] วิปาโก วิปากมฺมชฺโมติ ๑ อามนฺตา ๑ ตสฺส วิปาโก
วิปากมฺมชฺโมติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ ตสฺส วิปาโก
วิปากมฺมชฺโมติ ๑ อามนฺตา ๑ ตสฺส ตสฺเสว นตฺถิ ทฺถุขสฺส
อนฺตฺถิรียา นตฺถิ วฏฺฐุปจฺเจโท นตฺถิ อนฺนุปาทาปรีนินฺพพานนฺติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๑๘๘] วิปาโก วิปากมฺมชฺโมติ ๑ อามนฺตา ๑ วิปาโกติ
วา วิปากมฺมชฺโมติ วา วิปากมฺมชฺโมติ วา วิปาโกติ วา เอเส
เส เอกกฺกุเจ สเม สม่ภาเค ตชฺชาเตติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๑๘๙] วิปาโก วิปากมฺมชฺโมติ ๑ อามนฺตา ๑ วิปาโก จ
วิปากมฺมชฺโม โจ วิปากมฺมชฺโม โจ วิปาโก จ สหคตา
สหชาตา สํสฺสจฺจา สม่ปฺยตฺตา เอกุปฺปาทา เอกนินฺโรธา เอกวตฺตูกา
เอการมฺมณฺตาติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๑๙๐] วิปาโก วิปากมฺมชฺโมติ ๑ อามนฺตา ๑ ตณฺเณว
อกุสลํ โส อกุสลสฺส วิปาโก ตณฺเณว กุสลํ โส กุสลสฺส
วิปาโกติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๑๙๑] วิปาโก วิปากมฺมชฺโมติ ๑ อามนฺตา ๑ เยเนว
จิตฺเตน ปาณํ หนติ เตเนว จิตฺเตน นินฺริเย ปจฺจติ เยเนว จิตฺเตน
ทานํ เทติ เตเนว จิตฺเตน สกฺเค โมทตีติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๑๕๒] น วตฺตพฺพ วิปาโก วิปากมฺมมฺโมติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ วิปากา จตฺตาริ ขนฺธา อรุปีโน อณฺณมณฺณปจฺจยาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ วิปากา จตฺตาริ ขนฺธา อรุปีโน อณฺณมณฺณปจฺจยา
เตน วตฺเต เร วตฺตพฺเพ วิปาโก วิปากมฺมมฺโมติ ฯ

วิปาโก วิปากมฺมมฺโมติคถา ฯ

สตฺตโม วคฺโค ฯ

ตสฺส อุทฺธานํ ฯ

ตฺสฺส กโห สมฺปโยโค เจตฺติโก มฺโม เจตฺติกํ ทานํ
ปริโกคมยํ ปุณฺณํ วฑฺฒติ อิตฺทินฺนเนน ตตฺถ
ยาเปนฺติ ปจฺวี กมฺมวิปาโก ชรามฺรณํ วิปาโก
นคฺคิ อริยมฺมวิปาโก วิปาโก วิปากมฺมมฺโมติ ฯ

นคฺคิคถา

[๑๑๕๓] น คฺคิโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นฺนุ ปญฺจ คฺคิโย
วุดฺดา ภควตา นิรโย ติริจฺจนโยนิ ปิตฺติวิสโย มนฺนุสฺสา เทวาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ ปญฺจ คฺคิโย วุดฺดา ภควตา นิรโย ติริจฺจนโยนิ
ปิตฺติวิสโย มนฺนุสฺสา เทวา โน วตฺเต เร วตฺตพฺเพ น คฺคิโยติ ฯ

[๑๑๕๔] น คฺคิโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นฺนุ กาลกณฺชิคา อสุรา
เปตานํ สมานวณฺณา สมานโกคา สมานาหารา สมานายุกา เปเตหิ

สห อวาทวิวาหํ คจฺจนฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ หนฺจฺจ กาลกณฺชิกา
อสุรํ เปตํ สมนวณฺณา สมนโภคา สมนานาหารา สมนายุกา
เปเตหิ สห อวาทวิวาหํ คจฺจนฺตํ โน วต เร วตฺตพฺเพ ฌ คติโยติ ๗

[๑๑๕๕] ฌ คติโยติ ๗ อามนฺตา ๗ นนฺ เวปจฺตติปริสา ๑ เทวานํ
สมนวณฺณา สมนโภคา สมนานาหารา สมนายุกา เทเวหิ สห
อวาทวิวาหํ คจฺจนฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ หนฺจฺจ เวปจฺตติปริสา
เทวานํ สมนวณฺณา สมนโภคา สมนานาหารา สมนายุกา เทเวหิ
สห อวาทวิวาหํ คจฺจนฺตํ โน วต เร วตฺตพฺเพ ฌ คติโยติ ๗

[๑๑๕๖] ฌ คติโยติ ๗ อามนฺตา ๗ นนฺ เวปจฺตติปริสา
ปฺพุพฺพเทวาติ ๗ อามนฺตา ๗ หนฺจฺจ เวปจฺตติปริสา ปฺพุพฺพเทวา
โน วต เร วตฺตพฺเพ ฌ คติโยติ ๗

[๑๑๕๗] น วตฺตพฺพิ ฌ คติโยติ ๗ อามนฺตา ๗ นนฺ อตฺถิ
อสุรกาโยติ ๗ อามนฺตา ๗ หนฺจฺจ อตฺถิ อสุรกาโย เตน วต
เร วตฺตพฺเพ ฌ คติโยติ ๗

ฌคตฺติกา ๗

อนฺตรากวถา

[๑๑๕๘] อตฺถิ อนฺตรากโวติ ๗ อามนฺตา ๗ กามภโวติ ๗
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป ๗ อตฺถิ อนฺตรากโวติ ๗ อามนฺตา ๗
#๑ ม. เวปจฺตติ สปริสา. (อณฺยตฺถ อีหิสเมว.)

รูปภโวติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ อตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรูปภโวติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๑๕๕] อตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ อามนฺตา ฯ กามภวสฺส จ
รูปภวสฺส จ อนฺตเร อตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ
 ฯเปฯ อตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปภวสฺส จ อรูปภวสฺส จ
อนฺตเร อตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๐๐] กามภวสฺส จ รูปภวสฺส จ อนฺตเร นตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลจิ กามภวสฺส จ รูปภวสฺส จ อนฺตเร นตฺถิ
อนฺตรรกโว โน วัต เร วัตตพเพ อตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ รูปภวสฺส
จ อรูปภวสฺส จ อนฺตเร นตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลฺลจิ รูปภวสฺส จ อรูปภวสฺส จ อนฺตเร นตฺถิ อนฺตรรกโว
โน วัต เร วัตตพเพ อตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ

[๑๒๐๑] อตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ อามนฺตา ฯ ปญฺจมี สธา
โยนิ ฉญฺจมี สธา คตฺติ ฉญฺจมี สธา วิญฺญาณญฺจิตฺติ ทสโม
โส สตฺตาวาโสติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ อตฺถิ อนฺตรรกโวติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนฺตรรกโว ภโว คตฺติ สตฺตาวาโส สํสธาโร โยนิ
วิญฺญาณญฺจิตฺติ อตฺตภาวปฏิทาโกติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ
อตฺถิ อนฺตรรกวูปคํ กมฺมุนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ อตฺถิ
อนฺตรรกวูปคา สตฺตาทิ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ อนฺตรรกเว สตฺตา
ชายนฺติ ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ จวนฺติ อุปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ

ฯเปฯ อนุตราภเว อตุถิ รูปิ ๑ เวทนา สลยณา สงขารรา
วิญญานนติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ อนุตราภโว ปญจโวการภโวติ ฯ
น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๐๒] อตุถิ กามภโว กามภโว ภโว คติ สตุตาวาโส
สัสาโร โยนิ วิญญานนุจิติ อตุตถาวปฏิตาโกติ ฯ อามนตา ฯ
อตุถิ อนุตราภโว อนุตราภโว ภโว คติ สตุตาวาโส สัสาโร
โยนิ วิญญานนุจิติ อตุตถาวปฏิตาโกติ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ อตุถิ กามภวูปคั กมมนติ ฯ อามนตา ฯ อตุถิ อนุตราภวูปคั
กมมนติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ อตุถิ กามภวูปคา สตุตาทิ ฯ
อามนตา ฯ อตุถิ อนุตราภวูปคา สตุตาทิ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ กามภเว สตุตา ซายนติ ซิยฺยนติ มียฺยนติ จวนติ
อุปฺพชฺชนตีติ ฯ อามนตา ฯ อนุตราภเว สตุตา ซายนติ ซิยฺยนติ
มียฺยนติ จวนติ อุปฺพชฺชนตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ กามภเว
อตุถิ รูปิ เวทนา สลยณา สงขารรา วิญญานนติ ฯ อามนตา ฯ
อนุตราภเว อตุถิ รูปิ เวทนา สลยณา สงขารรา วิญญานนติ ฯ
น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ กามภโว ปญจโวการภโวติ ฯ อามนตา ฯ
อนุตราภโว ปญจโวการภโวติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๐๓] อตุถิ รูปภโว รูปภโว ภโว คติ สตุตาวาโส
สัสาโร โยนิ วิญญานนุจิติ อตุตถาวปฏิตาโกติ ฯ อามนตา ฯ
อตุถิ อนุตราภโว อนุตราภโว ภโว คติ สตุตาวาโส สัสาโร
#๑ ม. รูปา. (อณฺลตฺถ อีทิสเมว.)

โยนิ วิญญานภูจิติ อตฺตภาวปฏิลาโกติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ อตฺถิ รูปภวูปคํ กมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อนฺตรากวูปคํ
กมฺมนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ รูปภวูปคา สตฺตาคติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ อนฺตรากวูปคา สตฺตาคติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ รูปภเว สตฺตา ชายนฺติ ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ จวนฺติ อุปฺปชฺชนฺตํติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนฺตรากเว สตฺตา ชายนฺติ ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ
จวนฺติ อุปฺปชฺชนฺตํติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ รูปภเว อตฺถิ
รูปํ เวทนา สลฺลฺลา สงฺขารํ วิญญานนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนฺตรากเว อตฺถิ รูปํ เวทนา สลฺลฺลา สงฺขารํ วิญญานนฺติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ รูปภโว ปฺลยฺจโวการภโวติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนฺตรากโว ปฺลยฺจโวการภโวติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๐๔] อตฺถิ อรูปภโว อรูปภโว ภโว คติ สตฺตาวาโส
สํสํโร โยนิ วิญญานภูจิติ อตฺตภาวปฏิลาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตฺถิ อนฺตรากโว อนฺตรากโว ภโว คติ สตฺตาวาโส สํสํโร
โยนิ วิญญานภูจิติ อตฺตภาวปฏิลาโกติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ อตฺถิ อรูปภวูปคํ กมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ อนฺตรากวูปคํ
กมฺมนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ อรูปภวูปคา สตฺตาคติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ อนฺตรากวูปคา สตฺตาคติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ อรูปภเว สตฺตา ชายนฺติ ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ จวนฺติ อุปฺปชฺชนฺตํติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนฺตรากเว สตฺตา ชายนฺติ ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ

จวนติ อุปฺปชฺชนฺตํ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ อรูปภเว อตฺถิ
เวทนา สยฺเยนา สงฺขารา วิญฺญาณนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ อนฺตรากเว
อตฺถิ เวทนา สยฺเยนา สงฺขารา วิญฺญาณนฺติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ
๑เปฯ อรูปภโว จตุโวการภโวติ ๑ อามนฺตา ๑ อนฺตรากโว
จตุโวการภโวติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๑๒๐๕] อตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑ อามนฺตา ๑ สพฺเพสยฺเยนา
สยฺเยนา อตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ สพฺเพสยฺเยนา
สยฺเยนา นตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑ อามนฺตา ๑ หลยฺจ
สพฺเพสยฺเยนา สยฺเยนา นตฺถิ อนฺตรากโว โน วัต เร วัตฺตพฺเพ
อตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑

[๑๒๐๖] อตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑ อามนฺตา ๑ อานนฺตริยสฺส
ปฺกฺกสฺส อตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ อานนฺตริยสฺส
ปฺกฺกสฺส นตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑ อามนฺตา ๑ หลยฺจ อานนฺตริยสฺส
ปฺกฺกสฺส นตฺถิ อนฺตรากโว โน วัต เร วัตฺตพฺเพ อตฺถิ
อนฺตรากโวติ ๑

[๑๒๐๗] นอานนฺตริยสฺส ปฺกฺกสฺส อตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑
อามนฺตา ๑ อานนฺตริยสฺส ปฺกฺกสฺส อตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑ น
หวํ วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ อานนฺตริยสฺส ปฺกฺกสฺส นตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑
อามนฺตา ๑ นอานนฺตริยสฺส ปฺกฺกสฺส นตฺถิ อนฺตรากโวติ ๑ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ นิริยปฺกสฺส ปฺกฺกสฺส ๑เปฯ อสยฺเยนสยฺเยน

ปุคฺคตสฺส ฯเปฯ อรุပ္ปคฺสฺส ปุคฺคตสฺส อตฺถิ อนฺตรรกวโถติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรุပ္ปคฺสฺส ปุคฺคตสฺส นตฺถิ อนฺตรรกวโถติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อรุပ္ปคฺสฺส ปุคฺคตสฺส นตฺถิ อนฺตรรกว โน
วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อนฺตรรกวโถติ ฯ

[๑๒๐๘] นอรุပ္ปคฺสฺส ปุคฺคตสฺส อตฺถิ อนฺตรรกวโถติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรุပ္ปคฺสฺส ปุคฺคตสฺส อตฺถิ อนฺตรรกวโถติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรุပ္ปคฺสฺส ปุคฺคตสฺส นตฺถิ อนฺตรรกวโถติ ฯ
อามนฺตา ฯ นอรุပ္ปคฺสฺส ปุคฺคตสฺส นตฺถิ อนฺตรรกวโถติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๐๙] น วตฺตพฺพิ อตฺถิ อนฺตรรกวโถติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ อนฺตราปรินิพฺพายิปุคฺคโล อตฺถิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ
อนฺตราปรินิพฺพายิปุคฺคโล อตฺถิ โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ
อนฺตรรกวโถติ ฯ อนฺตราปรินิพฺพายิปุคฺคโล อตฺถิตฺติ กตฺวา อตฺถิ
อนฺตรรกวโถติ ฯ อามนฺตา ฯ อุพฺพหจฺจปรินิพฺพายิปุคฺคโล อตฺถิตฺติ
กตฺวา อตฺถิ อุพฺพหจฺจวโถติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนฺตรา-
ปรินิพฺพายิปุคฺคโล อตฺถิตฺติ กตฺวา อตฺถิ อนฺตรรกวโถติ ฯ อามนฺตา ฯ
อสฺสงฺขารปรินิพฺพายิปุคฺคโล ฯเปฯ สสฺสงฺขารปรินิพฺพายิปุคฺคโล อตฺถิตฺติ
กตฺวา อตฺถิ สสฺสงฺขารวโถติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อนฺตรรกวถา ฯ

กามคุณกถา

[๑๒๑๐] ปญฺเจว กามคุณา กามชาตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
อตฺถิ ตปฺปฏิสฺยฺตุโต ฉนฺโทติ ฯ อามนฺตา ฯ หญฺจิ อตฺถิ
ตปฺปฏิสฺยฺตุโต ฉนฺโท โน วต เร วตฺตพฺเพ ปญฺเจว กามคุณา
กามชาตฺติ ฯ นนุ อตฺถิ ตปฺปฏิสฺยฺตุโต ราโค ตปฺปฏิสฺยฺตุโต
ฉนฺทราโค ตปฺปฏิสฺยฺตุโต สงฺกปฺโป ตปฺปฏิสฺยฺตุโต ราโค ตปฺปฏิสฺยฺตุโต
สงฺกปฺปราโค ตปฺปฏิสฺยฺตุตา ปีติ ตปฺปฏิสฺยฺตุตฺติ โสมนสฺสํ
ตปฺปฏิสฺยฺตุตฺติ ปีติโสมนสฺสนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หญฺจิ อตฺถิ
ตปฺปฏิสฺยฺตุตฺติ ปีติโสมนสฺสํ โน วต เร วตฺตพฺเพ ปญฺเจว
กามคุณา กามชาตฺติ ฯ

[๑๒๑๑] ปญฺเจว กามคุณา กามชาตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
มนฺุสฺสานํ จกฺขุ น กามชาตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
มนฺุสฺสานํ โสติ ฯเปฯ มนฺุสฺสานํ ฆานํ ฯเปฯ มนฺุสฺสานํ ชิวุหา
ฯเปฯ มนฺุสฺสานํ กาโย ฯเปฯ มนฺุสฺสานํ มโน น กามชาตฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ มนฺุสฺสานํ มโน น กามชาตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ วุคฺคํ ภาควตา

ปญฺจ กามคุณา โลเก มโนจฺญฺจา ปเวทิตา
เอตฺถ ฉนฺทํ วิราเชตฺวา เอวํ ทุกฺขา ปมฺุจฺจตีติ ๑

#๑ พุ. ส. ๒๕๑ ฯ

อตุเถว สุตตุนโตติ ฯ อามนตา ฯ เตน หิ น วตตพพ มนุสสานัน
มโน น กามชาตติ ฯ

[๑๒๑๒] ปญเจว กามคณา กามชาตติ ฯ อามนตา ฯ
กามคณา ภโว คติ สุตตาวาโส สัสสโร โยนิ วิญญานภูจิติ
อตุตถาวปฏิลาโกติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ อตุติ กามคณูปค
กมมนติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ อตุติ กามคณูปคา
สตุตติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ กามคณู สตุตา ชายนติ
ชियุนติ มियุนติ จวนติ อุปปชชนตีติ ฯ น เหว วตตพเพ
 ฯเปฯ กามคณู อตุติ รูป เวทนา สลญา สงขารา วิญญานนติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ กามคณา ปญจโวการภโวติ ฯ น
เหว วตตพเพ ฯเปฯ กามคณู สมมาสมพุทธา อุปปชชนติ
ปจเจกสมพุทธา อุปปชชนติ สวากยัค อุปปชชตีติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ กามชาตุ ภโว คติ สุตตาวาโส สัสสโร โยนิ
วิญญานภูจิติ อตุตถาวปฏิลาโกติ ฯ อามนตา ฯ กามคณา
ภโว คติ สุตตาวาโส สัสสโร โยนิ วิญญานภูจิติ อตุตถาวปฏิลาโกติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ อตุติ กามชาตูปค กมมนติ ฯ อามนตา ฯ
อตุติ กามคณูปค กมมนติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ
อตุติ กามชาตูปคา สตุตติ ฯ อามนตา ฯ อตุติ กามคณูปคา
สตุตติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ กามชาตยา สตุตา ชายนติ
ชियุนติ มियุนติ จวนติ อุปปชชนตีติ ฯ อามนตา ฯ กามคณู

สตตะตา ชายนนฺติ ชียนฺนติ มียนฺนติ จวนฺติ อุปฺปชฺชนฺตํ ๑ น เหว
วตฺตพฺเพ ๑เป๑ กามธาตฺยา อตฺถิ รูปํ เวทนา สลฺยา สงฺขาร
วิญฺญาณนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ กามคฺเณ อตฺถิ รูปํ เวทนา สลฺยา
สงฺขาร วิญฺญาณนฺติ ๑ น เหว วตฺตพฺเพ ๑เป๑ กามธาต
ปฺลจฺโจการกฺโวติ ๑ อามนฺตา ๑ กามคฺเณ ปฺลจฺโจการกฺโวติ ๑ น
เหว วตฺตพฺเพ ๑เป๑ กามธาตฺยา สมฺมาสมฺพุทฺธา อุปฺปชฺชนฺติ
ปฺจเจกสมฺพุทฺธา อุปฺปชฺชนฺติ สวากฺขํ อุปฺปชฺชนฺติ ๑ อามนฺตา ๑
กามคฺเณ สมฺมาสมฺพุทฺธา อุปฺปชฺชนฺติ ปฺจเจกสมฺพุทฺธา อุปฺปชฺชนฺติ
สวากฺขํ อุปฺปชฺชนฺติ ๑ น เหว วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๒๑๓] น วตฺตพฺพิ ปฺลจฺเจว กามคฺเณ กามธาตฺติ ๑
อามนฺตา ๑ นนฺ วุตฺตํ ภควตา ปฺลจฺจิม ภิภฺชเว กามคฺเณ ๑
กตเม ปฺลจ ๑ จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา อิกฺขฺจา กนฺตา มนาปา
ปิยฺรูปา กามฺปสฺสํหิตา รชฺนียา โสตฺวิญฺเญยฺยา สทฺทา ๑เป๑
ฆานวิญฺเญยฺยา กนฺธา ๑เป๑ ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา ๑เป๑
กายวิญฺเญยฺยา โสฏฺฐพฺพา อิกฺขฺจา กนฺตา มนาปา ปิยฺรูปา กามฺปสฺสํหิตา
รชฺนียา อิม โข ภิภฺชเว ปฺลจ กามคฺเณติ ๑ อตฺถเว
สฺสฺตฺตฺนฺโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตน หิ ปฺลจฺเจว กามคฺเณ กามธาตฺติ ๑

กามคฺเณกถา ๑

#๑ สํ. สพฺยตฺน. ๒๕๑ ๑

กามกถา

[๑๒๑๔] ปญฺเจวายตนา กามาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ
ตปฺปฏิสฺยตฺโต ฉนฺโทติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจฺ อตฺถิ ตปฺปฏิสฺยตฺโต
ฉนฺโท โน วต เร วตฺตพฺเพ ปญฺเจวายตนา กามาติ ฯ นนฺ อตฺถิ
ตปฺปฏิสฺยตฺโต ราโค ตปฺปฏิสฺยตฺโต ฉนฺทราโค ตปฺปฏิสฺยตฺโต
สงฺกปฺโป ตปฺปฏิสฺยตฺโต ราโค ตปฺปฏิสฺยตฺโต สงฺกปฺปราโค
ตปฺปฏิสฺยตฺตา ปิตฺติ ตปฺปฏิสฺยตฺตํ โสมนสฺสํ ตปฺปฏิสฺยตฺตํ
ปิตฺติโสมนสฺสนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจฺ อตฺถิ ตปฺปฏิสฺยตฺตํ
ปิตฺติโสมนสฺสํ โน วต เร วตฺตพฺเพ ปญฺเจวายตนา กามาติ ฯ

[๑๒๑๕] น วตฺตพฺพิ ปญฺเจวายตนา กามาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา ปญฺจิเม ภิกฺขเว กามคฺฉนา ฯ กตเม
ปญฺจ ฯ จกฺขุวิญฺญเยยฺยา รูปา ฯเปฯ กายวิญฺญเยยฺยา โผฏฺฐพฺพา
อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยฺรูปา กามฺปสฺสํหิตา รชฺนียา อิเม โข
ภิกฺขเว ปญฺจ กามคฺฉนาติ อตฺถเว สุตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ ปญฺเจวายตนา กามาติ ฯ

[๑๒๑๖] ปญฺเจวายตนา กามาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา ปญฺจิเม ภิกฺขเว กามคฺฉนา ฯ กตเม ปญฺจ ฯ จกฺขุวิญฺญเยยฺยา
รูปา ฯเปฯ กายวิญฺญเยยฺยา โผฏฺฐพฺพา อิฏฺฐา กนฺตา
มนาปา ปิยฺรูปา กามฺปสฺสํหิตา รชฺนียา อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ

กามคุณา อปีจ ภิกขเว เนเต กามา กามคุณา นามเต
อริยสฺส วินเย วุจฺจนฺติ

สงฺกปฺปราโค ปุริสสฺส กาโม

น เต กามา ยานิ จิตฺรานิ โลเก

สงฺกปฺปราโค ปุริสสฺส กาโม

ติฏฺฐนฺติ จิตฺรานิ ตเถว โลเก

อเถตฺถ ธีรา วินยฺนฺติ ฉนฺทนฺติ ๑

อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ ปญฺเจวายตนา
กามาติ ฯ

กามกถา ฯ

รูปชาตูกถา

[๑๒๑๗] รูปีโน ชมฺมา รูปชาตฺสูติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปี ภโว
คฺติ สุตฺตาวาโส สํสาโร โยนิ วิญฺญาณญฺจิติ อตฺตภาวปฏฺฐิตาโกติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตุถิ รูปฺปกํ กมฺมฺนฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตุถิ รูปฺปกา สุตฺตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ รูปे สุตฺตา ชายนฺติ ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ จวฺนฺติ อุปฺปชฺชนฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ รูปे อตุถิรูปํ เวทนา สลฺลยา
#๑ อ. นก. ๔๕๕ ฯ

สงขารรา วิญญาณนติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ รูปํ ปญจโวการภโวติ ฯ
น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๑๘] รูปธาตุ ภโว คติ ฯเปฯ อตฺตภาวปฏิทาภติ ฯ
อามนฺตา ฯ รูปํ ภโว คติ ฯเปฯ อตฺตภาวปฏิทาภติ ฯ น เหวํ
วัตตพเพ ฯเปฯ อตฺติ รูปธาตุปคํ กมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺติ
รูปปคํ กมฺมนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ อตฺติ รูปธาตุปคา
สตุตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺติ รูปปคา สตุตฺตาติ ฯ น เหวํ
วัตตพเพ ฯเปฯ รูปธาตุยา สตุตฺตา ชายนฺติ ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ
จวนฺติ อุปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปํ สตุตฺตา ชายนฺติ
ชียฺยนฺติ มียฺยนฺติ จวนฺติ อุปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ
 ฯเปฯ รูปธาตุยา อตฺติ รูปํ เวทนา สลฺยณา สงฺขารรา วิญญาณนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ รูปํ อตฺติ รูปํ เวทนา สลฺยณา สงฺขารรา วิญญาณนฺติ ฯ
น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ รูปธาตุ ปญจโวการภโวติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปํ ปญจโวการภโวติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ รูปิโน ชมฺมา
รูปธาตุ กามธาตุยา อตฺติ รูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สาว
กามธาตุ สวา รูปธาตุติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ สาว
กามธาตุ สวา รูปธาตุติ ฯ อามนฺตา ฯ กามภเวน สมฺนฺนาคโต
ปฺุคฺคโล ทวีหิ ภเวหิ สมฺนฺนาคโต โหติ กามภเวน จ รูปภเวน
จติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

รูปธาตุกถา ฯ

อรุปรชาตฤ

[๑๒๑๕] อรุปรโน ฐมมา อรุปรชาตฤ ๑ อามนฤตา ๑ เวทนา
ภโว คฤ สฤตาวาโส สัสาโร โยนิ วิฤณาณฤจฤติ อฤตฤภาวปรฤฤตาภฤติ ๑
น เหวั วฤตฤพฤเพ ๑เป๑ อฤฤติ เวทनुปรคั กมฺมณฤติ ๑
น เหวั วฤตฤพฤเพ ๑เป๑ อฤฤติ เวทनुปรคฤ สฤตฤตาติ ๑ น เหวั
วฤตฤพฤเพ ๑เป๑ เวทนาย สฤตฤตา ชายนฤติ ชฤยณฤติ มฤยณฤติ
จวนฤติ อูปรปรชชนฤตฤติ ๑ น เหวั วฤตฤพฤเพ ๑เป๑ เวทนาย อฤฤติ
เวทนา สฤฤณา สฤงขารฤา วิฤฤณาณฤติ ๑ น เหวั วฤตฤพฤเพ ๑เป๑
เวทนา จฤฤวฤการภโวฤติ ๑ น เหวั วฤตฤพฤเพ ๑เป๑

[๑๒๒๐] อรุปรชารฤ ภโว คฤ ๑เป๑ อฤตฤภาวปรฤฤตาภฤติ ๑
อามนฤตา ๑ เวทนา ภโว คฤ ๑เป๑ อฤตฤภาวปรฤฤตาภฤติ ๑ น
เหวั วฤตฤพฤเพ ๑เป๑ อฤฤติ อรุปรชารฤปรคั กมฺมณฤติ ๑ อามนฤตา ๑
อฤฤติ เวทनुปรคั กมฺมณฤติ ๑ น เหวั วฤตฤพฤเพ ๑เป๑ อฤฤติ
อรุปรชารฤปรคฤ สฤตฤตาติ ๑ อามนฤตา ๑ อฤฤติ เวทनुปรคฤ สฤตฤตาติ ๑ น
เหวั วฤตฤพฤเพ ๑เป๑ อรุปรชารฤยฤา สฤตฤตา ชายนฤติ ชฤยณฤติ มฤยณฤติ
จวนฤติ อูปรปรชชนฤตฤติ ๑ อามนฤตา ๑ เวทนาย สฤตฤตา ชายนฤติ
ชฤยณฤติ มฤยณฤติ จวนฤติ อูปรปรชชนฤตฤติ ๑ น เหวั วฤตฤพฤเพ ๑เป๑
อรุปรชารฤยฤา ๑ อฤฤติ เวทนา สฤฤณา สฤงขารฤา วิฤฤณาณฤติ
อามนฤตา ๑ เวทนาย อฤฤติ เวทนา สฤฤณา สฤงขารฤา วิฤฤณาณฤติ ๑

น เหว่ วัตถุประสงค์ ๔เป๔ อรูปธาตุ จตุโวการภโวติ ๔ อามนุตา ๔
เวทนา จตุโวการภโวติ ๔ น เหว่ วัตถุประสงค์ ๔เป๔ อรูปโน ฌมมา
อรูปธาตุ กามธาตุยา อตฺถิ เวทนา สลฺยา สงฺขารา วิญฺญาณนฺติ ๔
อามนุตา ๔ สาว กามธาตุ สา อรูปธาตุติ ๔ น เหว่ วัตถุประสงค์
๔เป๔ สาว กามธาตุ สา อรูปธาตุติ ๔ อามนุตา ๔ กามภเว
สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ทฺวิหิ ภเวหิ สมนฺนาคโต โหติ กามภเว จ
อรูปภเว จาติ ๔ น เหว่ วัตถุประสงค์ ๔เป๔ อรูปโน ฌมมา
รูปธาตุ อรูปโน ฌมมา อรูปธาตุ กามธาตุยา อตฺถิ รูปิ เวทนา(
สลฺยา สงฺขารา วิญฺญาณนฺติ ๔ อามนุตา ๔ สาว กามธาตุ
สา รูปธาตุ สา อรูปธาตุติ ๔ น เหว่ วัตถุประสงค์ ๔เป๔ สาว
กามธาตุ สา รูปธาตุ สา อรูปธาตุติ ๔ อามนุตา ๔ กามภเว
สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ตีหิ ภเวหิ สมนฺนาคโต โหติ กามภเว จ
รูปภเว จ อรูปภเว จาติ ๔ น เหว่ วัตถุประสงค์ ๔เป๔

อรูปธาตุกถา ๔

รูปธาตุยา อายตนกถา

[๑๒๒๑] อตฺถิ สฬายตนิโก อตฺตภาโว รูปธาตุยาติ ๔ อามนุตา ๔
อตฺถิ ตตฺถ ฆานายตนนฺติ ๔ อามนุตา ๔ อตฺถิ ตตฺถ กนฺธายตนนฺติ ๔
ตนนฺติ ๔ น เหว่ วัตถุประสงค์ ๔เป๔ อตฺถิ ตตฺถ ชิวฺหายตนนฺติ ๔

อามนฺตา ฯ อตุถิ ตตุถ รสายตฺนฺนฺติ ฯ น เหวํ วจตุตฺตฺเพ ฯเปฯ
อตุถิ ตตุถ กายายตฺนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ ตตุถ โสฏฺฐพฺพายตฺนฺนฺติ ฯ
น เหวํ วจตุตฺตฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๒๒] นตุถิ ตตุถ กนฺธายตฺนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นตุถิ ตตุถ
ฆานายตฺนฺนฺติ ฯ น เหวํ วจตุตฺตฺเพ ฯเปฯ นตุถิ ตตุถ รสายตฺนฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นตุถิ ตตุถ ชิวฺหายตฺนฺนฺติ ฯ น เหวํ วจตุตฺตฺเพ ฯเปฯ
นตุถิ ตตุถ โสฏฺฐพฺพายตฺนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นตุถิ ตตุถ กายายตฺนฺนฺติ ฯ
น เหวํ วจตุตฺตฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๒๓] อตุถิ ตตุถ จกฺขายตฺนํ อตุถิ รุปรายตฺนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตุถิ ตตุถ ฆานายตฺนํ อตุถิ กนฺธายตฺนฺนฺติ ฯ น เหวํ วจตุตฺตฺเพ
ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ จกฺขายตฺนํ อตุถิ รุปรายตฺนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตุถิ ตตุถ ชิวฺหายตฺนํ อตุถิ รสายตฺนํ ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ
กายายตฺนํ อตุถิ โสฏฺฐพฺพายตฺนฺนฺติ ฯ น เหวํ วจตุตฺตฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๒๔] อตุถิ ตตุถ โสตายตฺนํ อตุถิ สทฺทฺทายตฺนํ ฯเปฯ
อตุถิ ตตุถ มนฺายตฺนํ อตุถิ ฐมฺมายตฺนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ
ตตุถ ฆานายตฺนํ อตุถิ กนฺธายตฺนฺนฺติ ฯ น เหวํ วจตุตฺตฺเพ
ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ มนฺายตฺนํ อตุถิ ฐมฺมายตฺนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตุถิ ตตุถ ชิวฺหายตฺนํ อตุถิ รสายตฺนฺนฺติ ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ
กายายตฺนํ อตุถิ โสฏฺฐพฺพายตฺนฺนฺติ ฯ น เหวํ วจตุตฺตฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๒๕] อตุถิ ตตุถ ฆานายตฺนํ นตุถิ กนฺธายตฺนฺนฺติ ฯ

อามนฺตา ฯ อตุถิ ตตุถ จกฺขายตฺนํ นตุถิ รุปรายตฺนนฺติ ฯ น
เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ ฆานายตฺนํ นตุถิ กนฺธายตฺนนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตุถิ ตตุถ โสตายตฺนํ นตุถิ สทฺททายตฺนํ
ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ มนายตฺนํ นตุถิ ฐมฺมายตฺนนฺติ ฯ น
เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๒๖] อตุถิ ตตุถ ชิวฺหทายตฺนํ นตุถิ รสทายตฺนํ ฯเปฯ
อตุถิ ตตุถ กายายตฺนํ นตุถิ โสฏฺฐพฺพายตฺนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตุถิ ตตุถ จกฺขายตฺนํ นตุถิ รุปรายตฺนนฺติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ กายายตฺนํ นตุถิ โสฏฺฐพฺพายตฺนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตุถิ ตตุถ โสตายตฺนํ นตุถิ สทฺททายตฺนํ ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ
มนายตฺนํ นตุถิ ฐมฺมายตฺนนฺติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๒๗] อตุถิ ตตุถ จกฺขายตฺนํ อตุถิ รุปรายตฺนํ เตน
จกฺขุณา ตํ รูปํ ปสฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ ตตุถ ฆานายตฺนํ
อตุถิ กนฺธายตฺนํ เตน ฆานนํ ตํ กนฺธํ ฆายตีติ ฯ น เหวํ
วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ จกฺขายตฺนํ อตุถิ รุปรายตฺนํ เตน
จกฺขุณา ตํ รูปํ ปสฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ ตตุถ ชิวฺหทายตฺนํ
อตุถิ รสทายตฺนํ ตาย ชิวฺหทาย ตํ รสํ สทายติ ฯเปฯ อตุถิ ตตุถ
กายายตฺนํ อตุถิ โสฏฺฐพฺพายตฺนํ เตน กายนํ ตํ โสฏฺฐพฺพํ
มุสตีติ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๒๘] อตุถิ ตตุถ โสตายตฺนํ อตุถิ สทฺททายตฺนํ ฯเปฯ

อตุถิ ตตุถ มนนายตน์ อตุถิ ฐมฺมายตน์ เตน มเนน ตํ ฐมฺมํ
วิชานาตีติ ๑ อามนฺตา ๑ อตุถิ ตตุถ ฆานายตน์ อตุถิ กนฺชายตน์
เตน ฆาเนน ตํ กนฺธํ ฆายตีติ ๑ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ๑เป๑ อตุถิ ตตุถ
มนนายตน์ อตุถิ ฐมฺมายตน์ เตน มเนน ตํ ฐมฺมํ วิชานาตีติ ๑
อามนฺตา ๑ อตุถิ ตตุถ ชิวฺหายตน์ อตุถิ รสายตน์ ๑เป๑
อตุถิ ตตุถ กายายตน์ อตุถิ โฝฏฺฐพฺพายตน์ เตน กาเยน ตํ
ฝอฏฺฐพฺพํ สุตตีติ ๑ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๒๒๕] อตุถิ ตตุถ ฆานายตน์ อตุถิ กนฺชายตน์ น จ
เตน ฆาเนน ตํ กนฺธํ ฆายตีติ ๑ อามนฺตา ๑ อตุถิ ตตุถ จกฺขายตน์
อตุถิ รุปรายตน์ น จ เตน จกฺขุณา ตํ รูปํ ปสฺสตีติ ๑ น เหวํ
วตุตฺตพฺเพ ๑เป๑ อตุถิ ตตุถ ฆานายตน์ อตุถิ กนฺชายตน์ น
จ เตน ฆาเนน ตํ กนฺธํ ฆายตีติ ๑ อามนฺตา ๑ อตุถิ ตตุถ
โสธายตน์ อตุถิ สทฺทายตน์ ๑เป๑ อตุถิ ตตุถ มนนายตน์ อตุถิ
ฐมฺมายตน์ น จ เตน มเนน ตํ ฐมฺมํ วิชานาตีติ ๑ น เหวํ
วตุตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๒๓๐] อตุถิ ตตุถ ชิวฺหายตน์ อตุถิ รสายตน์ ๑เป๑ อตุถิ
ตตุถ กายายตน์ อตุถิ โฝฏฺฐพฺพายตน์ น จ เตน กาเยน ตํ
ฝอฏฺฐพฺพํ สุตตีติ ๑ อามนฺตา ๑ อตุถิ ตตุถ จกฺขายตน์ อตุถิ
รุปรายตน์ น จ เตน จกฺขุณา ตํ รูปํ ปสฺสตีติ ๑ น เหวํ
วตุตฺตพฺเพ ๑เป๑ อตุถิ ตตุถ กายายตน์ อตุถิ โฝฏฺฐพฺพายตน์

น จ เตน กายน ตํ โสภุจพฺพํ สุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
ตตฺถ โสตายตฺนํ อตฺถิ สทฺทหายตฺนํ ฯเปฯ อตฺถิ ตตฺถ มนายตฺนํ
อตฺถิ ฌมมายตฺนํ น จ เตน มเนน ตํ ฌมฺมํ วิชานาตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๓๑] อตฺถิ ตตฺถ ฆานายตฺนํ อตฺถิ กนฺชายตฺนํ เตน
ฆาเนน ตํ กนฺชํ ฆายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ ตตฺถ มฺลคฺนฺโร
สวคฺนฺโร ตจกฺนฺโร ปตฺตคฺนฺโร ปุปฺผคฺนฺโร ผลคฺนฺโร อามคฺนฺโร
วิสคฺนฺโร ๑ สฺกคฺนฺโร ทฺกคฺนฺโรติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๓๒] อตฺถิ ตตฺถ ชิวฺหายตฺนํ อตฺถิ รสายตฺนํ ตาย
ชิวฺหาย ตํ รตํ สายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ ตตฺถ มฺลทรโส
ขนฺธฺรโส ตจฺรโส ปตฺตฺรโส ปุปฺผฺรโส ผลรโส อมฺพิลํ มจฺจํ ติจฺจํ
กฏฺกํ โลณฺขํ ขาริยํ ลมฺพิลํ กสาโว สาทู อสาทฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๓๓] อตฺถิ ตตฺถ กายายตฺนํ อตฺถิ โสภุจพฺพายตฺนํ เตน
กายน ตํ โสภุจพฺพํ สุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ ตตฺถ กกฺขพฺ
มฺกํ สณฺหํ มจฺจํ สฺขสมฺผลํ ทฺกขสมฺผลํ ฌรฺกํ ลหฺกนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๓๔] น วตฺตพฺพํ สพายตฺนิกอ อตฺตภาโว รูปธาตฺยาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ ตตฺถ ฆานนํมิตฺตํ ชิวฺหานํมิตฺตํ กายนํมิตฺตนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ อตฺถิ ตตฺถ ฆานนํมิตฺตํ ชิวฺหานํมิตฺตํ กายนํมิตฺตํ
#๑. ม. วิสฺสคฺนฺโร.

เตน วต เร วตตพเพ สพายตนิโก อตตภาโว รูปชาตยาติ ฯ

รูปชาตยา आयตनकथा ฯ

อรูเป รูปกถา

[๑๒๓๕] อตฺถิ รูปํ อรูเปสฺสูติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปภโว รูปคฺติ
รูปสत्ตาวาโส รูปสํสારो รูปโยนิ รูปตฺตภาวปฏฺฐิตาโกติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ นนฺ อรูปภาโว อรูปคฺติ อรูปสत्ตาวาโส อรูปสํสારो
อรูเปโยนิ อรูปตฺตภาวปฏฺฐิตาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ หลจฺจ อรูปภาโว ฯเปฯ
อรูปตฺตภาวปฏฺฐิตาโก โน วต เร วตตพเพ อตฺถิ รูปํ อรูเปสฺสูติ ฯ

[๑๒๓๖] อตฺถิ รูปํ อรูเปสฺสูติ ฯ อามนฺตา ฯ ปญจวอการภโว คฺติ
สत्ตาวาโส สํสારो โยนิ วิญญานภฺภูจฺติ อตฺตภาวปฏฺฐิตาโกติ ฯ น
เหว วตตพเพ ฯเปฯ นนฺ จตุวอการภโว ฯเปฯ อตฺตภาวปฏฺฐิตาโกติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลจฺจ จตุวอการภโว คฺติ ฯเปฯ อตฺตภาวปฏฺฐิตาโก โน
วต เร วตตพเพ อตฺถิ รูปํ อรูเปสฺสูติ ฯ

[๑๒๓๗] อตฺถิ รูปํ รูปชาตยา โส จ รูปภโว รูปคฺติ รูปสत्ตาวาโส
รูปสํสારो รูปโยนิ รูปตฺตภาวปฏฺฐิตาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตฺถิ รูปํ อรูเปสฺสู โส จ รูปภโว รูปคฺติ ฯเปฯ รูปตฺตภาวปฏฺฐิตาโกติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ อตฺถิ รูปํ รูปชาตยา
โส จ ปญจวอการภโว คฺติ ฯเปฯ อตฺตภาวปฏฺฐิตาโกติ ฯ

อามนฺตา ฯ อตฺถิ รุปี อรุเปสฺ โส จ ปญจโวการภโว คติ
ฯเปฯ อตฺตภาวปฏิลาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๓๘] อตฺถิ รุปี อรุเปสฺ โส จ อรูปภโว อรูปคติ
อรุปสฺตตาวาโส อรูปสํสโร อรูปโยนิ อรูปตฺตภาวปฏิลาโกติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ รุปี อรูปชาตฺยา โส จ อรูปภโว อรูปคติ
ฯเปฯ อรูปตฺตภาวปฏิลาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๓๙] อตฺถิ รุปี อรุเปสฺ โส จ จตุโวการภโว คติ ฯเปฯ
อตฺตภาวปฏิลาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ รุปี อรูปชาตฺยา โส จ
จตุโวการภโว คติ ฯเปฯ อตฺตภาวปฏิลาโกติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๔๐] อตฺถิ รุปี อรุเปสฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ รุปานํ นิสฺสรณํ
อรุปี วุตฺตํ ภควตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ รุปานํ นิสฺสรณํ อรุปี
วุตฺตํ ภควตา โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อรุปี รุเปสฺติ ฯ

[๑๒๔๑] รุปานํ นิสฺสรณํ อรุปี วุตฺตํ ภควตา อตฺถิ รุปี
อรุเปสฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กามานํ นิสฺสรณํ เนกฺขมฺมํ วุตฺตํ ภควตา
อตฺถิ เนกฺขมฺเมสฺ กามา อตฺถิ อนาสเวสฺ อาสวา อตฺถิ
อปฺริยาปนฺเนสฺ ปฺริยาปนฺนาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อรุเป รุปกถา ฯ

รูป กมฺมุนฺติกา

[๑๒๔๒] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิตฺ ภายกมฺมํ รูปํ กุสฺลนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ สารมฺมณํ อคฺคิ ตสฺส อวชฺชนา ๑ อาโภโค สมฺนฺนาหาโร
มนสิกาโร เจตนา ปตฺตนา ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนุ
อนารมฺมณํ นคฺคิ ตสฺส อวชฺชนา อาโภโค สมฺนฺนาหาโร มนสิกาโร
เจตนา ปตฺตนา ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อนารมฺมณํ นคฺคิ
ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิติ โน วต เร วตฺตพฺเพ กุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจิตฺ ภายกมฺมํ รูปํ กุสฺลนฺติ ฯ

[๑๒๔๓] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิตฺ ฝสฺโส กุสฺโล สารมฺมโณ
อคฺคิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจิตฺ ภายกมฺมํ รูปํ กุสฺลํ สารมฺมณํ อคฺคิ ตสฺส
อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจิตฺา เวทนา ฯเปฯ สลฺยฺวา เจตนา สทฺธา วิริยํ สติ
สมาธิ ฯเปฯ ปญฺญา กุสฺลา สารมฺมณา อคฺคิ ตาย อวชฺชนา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิตฺ ภายกมฺมํ
รูปํ กุสฺลํ สารมฺมณํ อคฺคิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๔๔] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิตฺ ภายกมฺมํ รูปํ กุสฺลํ
อนารมฺมณํ นคฺคิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ

#๑. ม. ย. อวภูฏนาอณฺตคฺค อธิสเมว.

กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ ฝสฺโส กุสโล อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส
อวชฺชณา ๑เป๑ ปณฺธิจฺจิตฺ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ กุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ กายกมฺมํ รูปํ กุสลํ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส
อวชฺชณา ๑เป๑ ปณฺธิจฺจิตฺ ๑ อามนฺตา ๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตา
เวทนา ๑เป๑ สลฺลยา เจตนา สทฺธา วิริยํ สติ สมာธิ ๑เป๑
ปลฺลยา กุสลา อนารมฺมณา นตฺถิ ตาย อวชฺชณา ๑เป๑
ปณฺธิจฺจิตฺ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑

[๑๒๔๕] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ กายกมฺมํ รูปํ กุสเลนฺติ ๑
อามนฺตา ๑ ยํ กิลฺยจิ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ รูปํ สพฺพนฺตํ
กุสเลนฺติ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑

[๑๒๔๖] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ กายกมฺมํ รูปํ กุสเลนฺติ ๑
อามนฺตา ๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ รูปายตฺนํ กุสเลนฺติ ๑ น เหวํ
วัตตพฺเพ ๑เป๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ กายกมฺมํ รูปํ กุสเลนฺติ ๑
อามนฺตา ๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ สทฺทายตฺนํ ๑เป๑ คนฺธายตฺนํ
รสายตฺนํ โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ ๑เป๑ ปจฺวีธาตฺ อําโปธาตฺ เตโฆธาตฺ
๑เป๑ วาโยธาตฺ กุสลาติ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑

[๑๒๔๗] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ รูปายตฺนํ อพฺยาगतฺนฺติ ๑
อามนฺตา ๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ กายกมฺมํ รูปํ อพฺยาगतฺนฺติ ๑
น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ สทฺทายตฺนํ ๑เป๑
คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ ๑เป๑ ปจฺวีธาตฺ อําโปธาตฺ

เตโชธาตุ ฯเปฯ วาโยธาตุ อพฺยาคตาติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อพฺยาคตฺตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๔๘] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ
กุสฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ รูปายตฺนํ
อนารมฺมณํ กุสฺลนฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสเลน จิตฺเตน
สมฺภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ กุสฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจิติ สทฺทายตฺนํ ฯเปฯ คนฺชทายตฺนํ รัสายตฺนํ โฝฏฺจพฺพายตฺนํ
 ฯเปฯ ปจฺวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯเปฯ วาโยธาตุ
อนารมฺมณา กุสฺลาติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๔๙] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ รูปายตฺนํ อนารมฺมณํ
อพฺยาคตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ กายกมฺมํ
รูปํ อนารมฺมณํ อพฺยาคตฺตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจิติ สทฺทายตฺนํ ฯเปฯ คนฺชทายตฺนํ รัสายตฺนํ โฝฏฺจพฺพายตฺนํ
 ฯเปฯ ปจฺวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯเปฯ วาโยธาตุ
อนารมฺมณา อพฺยาคตาติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ
กายกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ อพฺยาคตฺตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๕๐] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ
กุสฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ รูปายตฺนํ
ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ กุสฺลนฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสเลน จิตฺเตน
สมฺภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ กุสฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ

กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ สหฺทหายตฺนํ ๑เปฯ กนฺชายตฺนํ รสายตฺนํ
โผฏฺฐพฺพายตฺนํ ๑เปฯ ปจฺจวีชาตฺ อําโปชาตฺ เตโฆชาตฺ ๑เปฯ
วําโยชาตฺ ผสฺสวิปฺปยุตฺตา กุสลาติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๑๒๕๑] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ รูปรายตฺนํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ
อพฺยากตฺนฺติ ๑ อามฺนฺตา ๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ กายกมฺมํ
รูปํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ อพฺยากตฺนฺติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ กุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ สหฺทหายตฺนํ ๑เปฯ กนฺชายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ
๑เปฯ ปจฺจวีชาตฺ อําโปชาตฺ เตโฆชาตฺ ๑เปฯ วําโยชาตฺ
ผสฺสวิปฺปยุตฺตา อพฺยากตาติ ๑ อามฺนฺตา ๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ
กายกมฺมํ รูปํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ อพฺยากตฺนฺติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๑๒๕๒] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ กายกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ
ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ กุสลนฺติ ๑ อามฺนฺตา ๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ
รูปรายตฺนํ อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ กุสลนฺติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ
๑เปฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ กายกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ
กุสลนฺติ ๑ อามฺนฺตา ๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ
สหฺทหายตฺนํ ๑เปฯ กนฺชายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ ๑เปฯ
ปจฺจวีชาตฺ อําโปชาตฺ เตโฆชาตฺติ ๑เปฯ วําโยชาตฺ อนารมฺมณา
ผสฺสวิปฺปยุตฺตา กุสลาติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๑๒๕๓] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ รูปรายตฺนํ อนารมฺมณํ
ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ อพฺยากตฺนฺติ ๑ อามฺนฺตา ๑ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ

กายกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ อพฺยากตฺนฺติ ๑ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ๑เปฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตฺ สหฺทหายตฺนํ ๑เปฯ
กนฺชายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ ๑เปฯ ปจฺจวีชาตฺ อําโปชาตฺ
เตโฆชาตฺ ๑เปฯ วําโยชาตฺ อนารมฺมณา ผสฺสวิปฺปยุตฺตา อพฺยากตาติ ๑

อามนฺตา ฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺติํ กายกมฺมํ รูปํ
อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺยุตฺตํ อพฺยาทนฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๕๔] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺติํ วจฺกมฺมํ รูปํ กุสฺลนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ สารมฺมณํ อตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ นฺนุ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลจฺจิ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส
อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิ โน วัต เร วัตฺตพฺเพ กุสเลน จิตฺเตน
สมฺภูจฺติํ วจฺกมฺมํ รูปํ กุสฺลนฺติ ฯ

[๑๒๕๕] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺติโต ผสฺโส กุสฺโล สารมฺมโณ
อตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจฺติํ วจฺกมฺมํ รูปํ กุสฺลํ สารมฺมณํ อตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺติตา
เวทนา ฯเปฯ สลฺลญา เจตนา สทฺธา วิริยํ สติ สมฺมาธิ ฯเปฯ
ปลฺลญา กุสฺลา สารมฺมณา อตฺถิ ตาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺติํ วจฺกมฺมํ รูปํ กุสฺลํ สารมฺมณํ
อตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๕๖] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ วจิกมฺมํ รูปํ กุสลํ อนารมฺมณํ
นตฺถิ ตสฺส อวชฺชณา ๗เป๗ ปณฺธิตฺติ ๗ อามนฺตา ๗
กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ ฬสฺโส กุสโล อนารมฺมโณ นตฺถิ
ตสฺส อวชฺชณา ๗เป๗ ปณฺธิตฺติ ๗ น เหวํ วัตตพฺเพ ๗เป๗
กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ วจิกมฺมํ รูปํ กุสลํ อนารมฺมณํ นตฺถิ
ตสฺส อวชฺชณา ๗เป๗ ปณฺธิตฺติ ๗ อามนฺตา ๗ กุสเลน จิตฺเตน
สมฺภูจिता เวทนา ๗เป๗ สลฺลว เจตนา สทฺธา วิริยํ สติ สมฺมาชิ
๗เป๗ ปญฺญา กุสลา อนารมฺมณา นตฺถิ ตาย อวชฺชณา ๗เป๗
ปณฺธิตฺติ ๗ น เหวํ วัตตพฺเพ ๗เป๗

[๑๒๕๗] กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ วจิกมฺมํ รูปํ กุสเลนฺติ ๗
อามนฺตา ๗ ยํ กิณฺจิก กุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ รูปํ สพฺพนฺติ
กุสเลนฺติ ๗ น เหวํ วัตตพฺเพ ๗เป๗ ยถา กายกมฺมํ ตถา วจิกมฺมนฺติ ๗

[๑๒๕๘] อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อกุสเลนฺติ ๗
อามนฺตา ๗ สารมฺมณํ อตฺถิ ตสฺส อวชฺชณา อาโภโค สมฺนฺนาหาโร
มนสิกาโร เจตนา ปตฺถนา ปณฺธิตฺติ ๗ น เหวํ วัตตพฺเพ
๗เป๗ นนฺ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชณา อาโภโค สมฺนฺนาหาโร
มนสิกาโร เจตนา ปตฺถนา ปณฺธิตฺติ ๗ อามนฺตา ๗
หญฺจิก อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชณา อาโภโค สมฺนฺนาหาโร
มนสิกาโร เจตนา ปตฺถนา ปณฺธิ โน วัต เร วัตตพฺเพ อกุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อกุสเลนฺติ ๗

[๑๒๕๕] อกุลสเลน จิตเตน สมภูจิติโต ผสฺโส อกุลสโล สารมมโณ
อตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ๗เปฯ ปณฺธิตฺติ ๗ อามนฺตา ๗ อกุลสเลน
จิตเตน สมภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อกุลสฺลํ สารมมณฺํ อตุถิ ตสฺส
อวชฺชณา ๗เปฯ ปณฺธิตฺติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เปฯ อกุลสเลน
จิตเตน สมภูจิตา เวทนา ๗เปฯ สญฺญา เจตนา ราโค โทโส
โมโห มาโน ทิฏฺฐิ วิจิกิจฺจลา ถีนํ อุทฺทจฺจํ อหิริกํ ๗เปฯ อโนตฺตปฺปํ
อกุลสฺลํ สารมมณฺํ อตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ๗เปฯ ปณฺธิตฺติ ๗
อามนฺตา ๗ อกุลสเลน จิตเตน สมภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อกุลสฺลํ
สารมมณฺํ อตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ๗เปฯ ปณฺธิตฺติ ๗ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๗เปฯ

[๑๒๖๐] อกุลสเลน จิตเตน สมภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อกุลสฺลํ
อนารมมณฺํ นตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ๗เปฯ ปณฺธิตฺติ ๗ อามนฺตา ๗
อกุลสเลน จิตเตน สมภูจิติโต ผสฺโส อกุลสโล อนารมมโณ นตุถิ ตสฺส
อวชฺชณา ๗เปฯ ปณฺธิตฺติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เปฯ อกุลสเลน
จิตเตน สมภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อกุลสฺลํ อนารมมณฺํ นตุถิ ตสฺส
อวชฺชณา ๗เปฯ ปณฺธิตฺติ ๗ อามนฺตา ๗ อกุลสเลน จิตเตน สมภูจิตา
เวทนา ๗เปฯ สญฺญา เจตนา ราโค โทโส โมโห มาโน ทิฏฺฐิ
วิจิกิจฺจลา ถีนํ อุทฺทจฺจํ อหิริกํ ๗เปฯ อโนตฺตปฺปํ อกุลสฺลํ อนารมมณฺํ
นตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ๗เปฯ ปณฺธิตฺติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เปฯ

[๑๒๖๑] อกุลสเลน จิตเตน สมภูจิติ กายกมฺมํ รูปํ อกุลสฺลนฺตุติ ๗

อามนฺตา ฯ ยํ กิณฺณิ อกุสฺสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจํ รุปํ สพฺพนฺตํ
อกุสฺสณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๖๒] อกุสฺสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจํ วจฺจิมมํ รุปํ อกุสฺสณฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ สारम्मณํ อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อนารम्मณํ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลจฺจि อนารम्मณํ นตฺถิ ตสฺส
อาวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิติ โน วต เร วตฺตพฺเพ อกุสฺสเลน จิตฺเตน
สมฺภูจฺจํ วจฺจิมมํ รุปํ อกุสฺสณฺติ ฯ

[๑๒๖๓] อกุสฺสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจโถ ผสฺโส อกุสฺสโล สारम्मโณ
อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสฺสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจฺจํ วจฺจิมมํ รุปํ อกุสฺสํ สारम्मณํ อตฺถิ ตสฺส
อาวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อกุสฺสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตา เวทนา ฯเปฯ สลฺลญา เจตนา ราโค โทโส
โมโห มาโน ทิฏฺฐิ วิจิจฺจณา ถินํ อุกฺขจฺจํ อหิริกํ ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ
อกุสฺสํ สारम्मณํ อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อกุสฺสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจํ วจฺจิมมํ รุปํ อกุสฺสํ
सारम्मณํ อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๖๔] อกุสฺสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจํ วจฺจิมมํ รุปํ อกุสฺสํ
อนารम्मณํ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ

อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจโตะ ผสฺโส อกุสโล อนารมฺมโณ นตฺถิ
ตสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ วจิทมฺมํ ฐปฺปี อกุสลํ อนารมฺมณํ นตฺถิ
ตสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน
สมฺภูจฺจिता เวทนา ฯเปฯ สลฺยณา เจตนา ราโค โทโส โม่โห
มานो ทิฏฺฐิ วิจิกฺกขฺมา ถีนํ อุทฺธจฺจํ อหิริกํ ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ
อกุสลํ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๖๕] อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ วจิทมฺมํ ฐปฺปี อกุสเลนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ยํ กิลฺยจิ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ ฐปฺปี สพฺพนฺตํ
อกุสเลนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๖๖] อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ วจิทมฺมํ ฐปฺปี อกุสเลนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ ฐปายตฺนํ อกุสเลนฺติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ วจิทมฺมํ ฐปฺปี
อกุสเลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ สทฺททายตฺนํ
ฯเปฯ กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โสภฺจฺพฺพายตฺนํ ปจฺจิวีธาตฺ อวโปธาตฺ
เตโชธาตฺ วาโยธาตฺ อสุจิ อสุสฺส โลหิตํ ฯเปฯ เสโท อกุสโลติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๖๗] อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ ฐปายตฺนํ อพฺยากตฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ วจิทมฺมํ ฐปฺปี อพฺยา-

กตนต์ติ ฯ กตนต์ติ ฯ น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ อกุลสเลน จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ
สทฺททายตํ ฯเปฯ กนฺธายตํ รสายตํ โผฏฺจพฺพายตํ ฯเปฯ
ปจฺจวิธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ อสุจि อสุสุ โลหิตํ
ฯเปฯ เสโท อพฺยาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุลสเลน จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ
วจิกมฺมํ รูปํ อพฺยาคตนต์ติ ฯ น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ

[๑๒๖๘] อกุลสเลน จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ วจิกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ
อกุลสนต์ติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุลสเลน จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ รูปายตํ
อนารมฺมณํ อกุลสนต์ติ ฯ น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ อกุลสเลน
จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ วจิกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ อกุลสนต์ติ ฯ อามนฺตา ฯ
อกุลสเลน จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ สทฺททายตํ ฯเปฯ กนฺธายตํ รสายตํ
โผฏฺจพฺพายตํ ฯเปฯ ปจฺจวิธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯเปฯ
วาโยธาตุ อสุจิ อสุสุ โลหิตํ ฯเปฯ เสโท อนารมฺมโณ อกุลสโลติ ฯ
น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ

[๑๒๖๙] อกุลสเลน จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ รูปายตํ อนารมฺมณํ
อพฺยาคตนต์ติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุลสเลน จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ วจิกมฺมํ
รูปํ อนารมฺมณํ อพฺยาคตนต์ติ ฯ น เหวํ วัตถุประสงค์ ฯเปฯ อกุลสเลน
จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ สทฺททายตํ ฯเปฯ กนฺธายตํ รสายตํ โผฏฺจพฺพายตํ
ปจฺจวิธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ อสุจิ อสุสุ
โลหิตํ ฯเปฯ เสโท อนารมฺมโณ อพฺยาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
อกุลสเลน จิตฺเตน สมมุจฺจิตํ วจิกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ อพฺยาคตนต์ติ ฯ

น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๗๐] อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ วจิมมํ รูปํ ผสฺสวิปฺยุตฺติ
อกุสฺสนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ รูปายตน์
ผสฺสวิปฺยุตฺติ อกุสฺสนฺติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ อกุสเลน
จิตฺเตน สมฺภูจิติ วจิมมํ รูปํ ผสฺสวิปฺยุตฺติ อกุสฺสนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ สทฺทายตน์ ฯเปฯ กนฺชายตน์ รสายตน์
โผฏฺฐพฺพายตน์ ปจฺวีชาตฺ อวโปชาตฺ เตโชชาตฺ ฯเปฯ วาโยชาตฺ
อสุจि อสุสุ โลหิตํ ฯเปฯ เสโท ผสฺสวิปฺยุตฺโต อกุสฺโลติ ฯ
น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๗๑] อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ รูปายตน์ ผสฺสวิปฺยุตฺติ
อพฺยากตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ วจิมมํ
รูปํ อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺยุตฺติ อพฺยากตฺตฺติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ
 ฯเปฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ สทฺทายตน์ ฯเปฯ กนฺชายตน์
รสายตน์ โผฏฺฐพฺพายตน์ ปจฺวีชาตฺ อวโปชาตฺ เตโชชาตฺ วาโยชาตฺ
อสุจิ อสุสุ โลหิตํ ฯเปฯ เสโท อนารมฺมโณ ผสฺสวิปฺยุตฺโต
อพฺยากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ วจิมมํ รูปํ
อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺยุตฺติ อพฺยากตฺตฺติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๗๒] อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ วจิมมํ รูปํ อนารมฺมณํ
ผสฺสวิปฺยุตฺติ อกุสฺสนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ
รูปายตน์ อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺยุตฺติ อกุสฺสนฺติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ

ฯเปฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ วจิกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ
อกุสฺสนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ
สทฺททายตฺนํ ฯเปฯ กนฺชายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ ฯเปฯ
ปจฺจวិชาตฺ อวโปชาตฺ เตโชชาตฺ วาโยชาตฺ อสฺสจฺ อสฺสฺ โลหิตํ
ฯเปฯ เสโท อนารมฺมโณ ผสฺสวิปฺปยุตฺโต อกุสฺสโลติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๗๓] อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ รูปายตฺนํ อนารมฺมณํ
ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ อพฺยากตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน
สมฺภูจิติ วจิกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ อพฺยากตฺนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อกุสเลน จิตฺเตน สมฺภูจิติ สทฺททายตฺนํ
ฯเปฯ กนฺชายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ ปจฺจวิชาตฺ อวโปชาตฺ
เตโชชาตฺ วาโยชาตฺ อสฺสจฺ อสฺสฺ โลหิตํ ฯเปฯ เสโท อนารมฺมโณ
ผสฺสวิปฺปยุตฺโต อพฺยากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน จิตฺเตน
สมฺภูจิติ วจิกมฺมํ รูปํ อนารมฺมณํ ผสฺสวิปฺปยุตฺตํ อพฺยากตฺนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๗๔] น วตฺตพฺพํ รูปํ กุสฺลมฺปิ อกุสฺลมฺปิติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ กายกมฺมํ วจิกมฺมํ กุสฺลมฺปิ อกุสฺลมฺปิติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจฺ กายกมฺมํ วจิกมฺมํ กุสฺลมฺปิ อกุสฺลมฺปิ เตน วตฺ เร วตฺตพฺเพ
รูปํ กุสฺลมฺปิ อกุสฺลมฺปิติ ฯ

[๑๒๗๕] รูปํ กุสฺลมฺปิ อกุสฺลมฺปิติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขายตฺนํ

กุสลมปิ อกุสลมปีติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ รูปํ กุสลมปิ
อกุสลมปีติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตายตํ ฯเปฯ ฆานายตํ ชิวฺหายตํ
กายายตํ รูปายตํ สทฺทายตํ กนฺธายตํ รสายตํ โผฏฺฐพฺพายตํ
ปจฺจิวฺชาตฺ อโปชาตฺ เตโชชาตฺ วาโยชาตฺ อสุจि อสุสุ โลหิตํ
ฯเปฯ เสโท กุสลโลปี อกุสลโลปีติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๗๖] กาโย รูปํ กายกมฺมํ รูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ มโน
รูปํ มโนกมฺมํ รูปนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๗๗] มโน อรูปํ มโนกมฺมํ อรูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
กาโย อรูปํ กายกมฺมํ อรูปนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๗๘] กาโย รูปํ กายกมฺมํ อรูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
มโน รูปํ มโนกมฺมํ อรูปนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๗๙] มโน อรูปํ มโนกมฺมํ อรูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
กาโย อรูปํ กายกมฺมํ อรูปนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๘๐] กาโย รูปนฺติ ฯ กายกมฺมํ รูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
จกฺขายตํ รูปนฺติ ฯ จกฺขุวิญฺญาณํ รูปนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ
ฯเปฯ กาโย รูปนฺติ ฯ กายกมฺมํ รูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตายตํ
รูปนฺติ ฯ โสตวิญฺญาณํ รูปนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ กาโย
รูปนฺติ ฯ กายกมฺมํ รูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ฆานายตํ รูปนฺติ ฯ
ฆานวิญฺญาณํ รูปนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ กาโย รูปนฺติ ฯ
กายกมฺมํ รูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ชิวฺหายตํ รูปนฺติ ฯ ชิวฺหาวิญฺญาณํ

รูปนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กาโย รูปนฺติ ฯ กายกมฺมํ
รูปนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กายายตฺนํ รูปนฺติ ฯ กายวิญญาณํ รูปนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๘๑] รูปํ กมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา
เจตนาหิ ภิกฺขเว กมฺมํ วทามิ เจตยิตฺวา กมฺมํ กโรติ กายเณ
วจา ย มนสาติ ๑ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ
น วตฺตพฺพิ รูปํ กมฺมนฺติ ฯ

[๑๒๘๒] รูปํ กมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา
กายเ ว อานนฺท สติ กายสยเจตนาเหตุ อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ
สุขทฺกฺขํ วจา ย ว อานนฺท สติ วจิสยเจตนาเหตุ อุปฺปชฺชติ
อชฺฌตฺตํ สุขทฺกฺขํ มเณ ว อานนฺท สติ มโนสยเจตนาเหตุ
อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สุขทฺกฺขนฺติ ๒ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ น วตฺตพฺพิ รูปํ กมฺมนฺติ ฯ

[๑๒๘๓] รูปํ กมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา
ตฺวิธา ภิกฺขเว กายสยเจตนา อกุสลํ กายกมฺมํ ทฺกฺขทฺรยํ ทฺกฺขวิปากํ
จตุพฺพิธา ภิกฺขเว วจิสยเจตนา อกุสลํ วจีกมฺมํ ทฺกฺขทฺรยํ ทฺกฺขวิปากํ
ตฺวิธา ภิกฺขเว มโนสยเจตนา อกุสลํ มโนกมฺมํ ทฺกฺขทฺรยํ ทฺกฺขวิปากํ
ตฺวิธา ภิกฺขเว กายสยเจตนา กุสลํ กายกมฺมํ สุขทฺรยํ สุขวิปากํ
จตุพฺพิธา ภิกฺขเว วจิสยเจตนา กุสลํ วจีกมฺมํ สุขทฺรยํ สุขวิปากํ

#๑ อ. ฌก. ๑๒๘ ฯ ๒ ส. น. ๓๗ ฯ

ติวิชา ภิกขเว มโนสยเจตนา กุสลํ มโนกมมํ สุขุทฺธํ สุขวิปากนฺติ
อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ รุปํ กมฺมนฺติ ฯ

[๑๒๘๔] รุปํ กมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุคฺคํ ภควตา
สจายํ อานนฺท สมิตฺติ โมฆปฺริโส ปาตลিপฺุตฺตสฺส ปรีพฺพชกสฺส
เอวํ ปุณฺโณ เอวํ พฺยากรเยยฺย สยเจตฺนียํ อวฺโส ปาตลিপฺุตฺต
กมฺมํ กตฺวา กายน วาจาย มนสา สุขเวทฺนียํ สฺขํ โส เวทยติ
สยเจตฺนียํ อวฺโส ปาตลิปฺุตฺต กมฺมํ กตฺวา กายน วาจาย มนสา
ทฺกฺขเวทฺนียํ ทฺกฺขํ โส เวทยติ สยเจตฺนียํ อวฺโส ปาตลิปฺุตฺต
กมฺมํ กตฺวา กายน วาจาย มนสา อทฺกฺขมสุขเวทฺนียํ อทฺกฺขมสฺขํ
โส เวทยตีติ เอวํ พฺยากรมาโน โข อานนฺท สมิตฺติ โมฆปฺริโส
ปาตลิปฺุตฺตสฺส ปรีพฺพชกสฺส สมฺมา พฺยากรมาโน พฺยากรเยยฺยตี ๑
อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ รุปํ กมฺมนฺติ ฯ

รูปํ กมฺมนฺติกถา ฯ

ชีวิตินฺทฺริยกถา

[๑๒๘๕] นตฺถิ รุปชีวิตินฺทฺริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นตฺถิ รุปินํ
ชฺมฺมานํ อายุ จิตฺติ ๒ ยปฺนา ยปฺนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนาตี ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ รุปินํ ชฺมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปฺนา
#๑ ม. อ. ๓๕๗ ฯ ๒. ม. ย. อายุญฺจิตฺติ. อณฺณตฺถ อิทิสเมว.

ยาปนา อิริยนา วตตนา ปาลนาติ ฯ อามนตา ฯ หลงจิ อตฺถิ
รูปีนํ ฌมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตตนา ปาลนา
โน วต เร วตตพฺเพ นตฺถิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ

[๑๒๘๖] อตฺถิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปนา ยาปนา
อิริยนา วตตนา ปาลนา อตฺถิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ อามนตา ฯ
อตฺถิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตตนา
ปาลนา อตฺถิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๘๗] อตฺถิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปนา ยาปนา อิริยนา
วตตนา ปาลนา นตฺถิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ อามนตา ฯ อตฺถิ
อรูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตตนา ปาลนา
นตฺถิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๘๘] อรูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ อรูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ อามนตา ฯ
รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๘๙] รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ น วตตพฺพิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ
อามนตา ฯ อรูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ น วตตพฺพิ อรูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ
น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๙๐] รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ อรูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ อามนตา
อรูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๒๙๑] อรูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ น วตตพฺพิ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ
อามนตา ฯ รูปร่างิตินุทริยนฺติ ฌมฺมานํ อายุ น วตตพฺพิ อรูปร่างิตินุทริยนฺติ ฯ

น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๕๒] รูปีนนญจ อรูปีนนญจ ฌมมานัน อายุ อรูปชีวัตินนุทริยนนุติ ฯ
อามนตทา ฯ รูปีนนญจ อรูปีนนญจ ฌมมานัน อายุ รูปชีวัตินนุทริยนนุติ ฯ
น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๕๓] รูปีนนญจ อรูปีนนญจ ฌมมานัน อายุ น วตตพพัพ
รูปชีวัตินนุทริยนนุติ ฯ อามนตทา ฯ รูปีนนญจ อรูปีนนญจ ฌมมานัน
อายุ น วตตพพัพ อรูปชีวัตินนุทริยนนุติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๕๔] นตถิ รูปชีวัตินนุทริยนนุติ ฯ อามนตทา ฯ นิโรธัน สમાปนนุสส
นตถิ ชีวัตินนุทริยนนุติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๕๕] นิโรธัน สમાปนนุสส อตถิ ชีวัตินนุทริยนนุติ ฯ อามนตทา ฯ
หลยจิ นิโรธัน สમાปนนุสส อตถิ ชีวัตินนุทริยิ โน วต เร วตตพเพ
นตถิ รูปชีวัตินนุทริยนนุติ ฯ

[๑๒๕๖] นิโรธัน สમાปนนุสส อตถิ ชีวัตินนุทริยนนุติ ฯ อามนตทา ฯ
กตมกขนุทธปริยาปนนุติ ฯ สงขารกขนุทธปริยาปนนุติ ฯ นิโรธัน
สมาปนนุสส อตถิ สงขารกขนุทธโรติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ
นิโรธัน สમાปนนุสส อตถิ สงขารกขนุทธโรติ ฯ อามนตทา ฯ นิโรธัน
สมาปนนุสส อตถิ เวทนากขนุทธโร ฯเปฯ สลยถากขนุทธโร ฯเปฯ
วิญญถากขนุทธโรติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๕๗] นิโรธัน สમાปนนุสส อตถิ เวทนากขนุทธโร ฯเปฯ
สลยถากขนุทธโร ฯเปฯ วิญญถากขนุทธโรติ ฯ อามนตทา ฯ น

นิโรธสมาปโนติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๒๕๘] นตฺถิ รูปชีวิตินฺทฺริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อสฺสณฺสตุตฺตานํ
นตฺถิ ชีวิตินฺทฺริยนฺติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ อสฺสณฺสตุตฺตานํ
อตฺถิ ชีวิตินฺทฺริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลจฺจิ อสฺสณฺสตุตฺตานํ อตฺถิ
ชีวิตินฺทฺริยํ โน วต เร วตตพเพ นตฺถิ รูปชีวิตินฺทฺริยนฺติ ฯ

[๑๒๕๙] อสฺสณฺสตุตฺตานํ อตฺถิ ชีวิตินฺทฺริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
กตมกฺขนฺธปรียาปฺนฺนฺติ ฯ สงฺขารกฺขนฺธปรียาปฺนฺนฺติ ฯ อสฺสณฺสตุตฺตานํ
อตฺถิ สงฺขารกฺขนฺธโรตฺติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ
อสฺสณฺสตุตฺตานํ อตฺถิ สงฺขารกฺขนฺธโรตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อสฺสณฺสตุตฺตานํ
อตฺถิ เวทนากฺขนฺธโร ฯเปฯ สลฺลณากฺขนฺธโร ฯเปฯ
วิญฺญาณกฺขนฺธโรตฺติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ อสฺสณฺสตุตฺตานํ
อตฺถิ เวทนากฺขนฺธโร ฯเปฯ สลฺลณากฺขนฺธโร ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺธโรตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปฺลจฺจวโถการภโวตฺติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๐๐] อุปฺปตฺเตสฺสเยน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ ชีวิตินฺทฺริยํ อุปฺปตฺเตสฺสเย
จิตฺเต ภิชฺชมานเณ เอกเทสํ ภิชฺชตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺปตฺเตสฺสเยน
จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ สสฺโส อุปฺปตฺเตสฺสเย จิตฺเต ภิชฺชมานเณ เอกเทโส
ภิชฺชตฺตีติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๐๑] อุปฺปตฺเตสฺสเยน จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ สสฺโส อุปฺปตฺเตสฺสเย
จิตฺเต ภิชฺชมานเณ อนวเสโส ภิชฺชตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อุปฺปตฺเตสฺสเยน
จิตฺเตน สมฺภูจฺจิตํ ชีวิตินฺทฺริยํ อุปฺปตฺเตสฺสเย จิตฺเต ภิชฺชมานเณ

อนวเสถ์ ภิษชตีติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๐๒] เทว ชีวิตินุทริยานีติ ฯ อามนุตา ฯ ทวีหิ ชีวิตีหิ
ชีวติ ทวีหิ มรณหิ มียยตีติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ

ชีวิตินุทริยกถา ฯ

กมฺมเหตุกถา

[๑๓๐๓] กมฺมเหตุ อรหา อรหตุตา ปรีหายตีติ ฯ อามนุตา ฯ
กมฺมเหตุ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลา ปรีหายตีติ ฯ น เหว่
วัตตพเพ ฯเปฯ กมฺมเหตุ อรหา อรหตุตา ปรีหายตีติ ฯ
อามนุตา ฯ กมฺมเหตุ สกทาคามี ฯเปฯ อนาคามี อนาคามีผลา
ปรีหายตีติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๐๔] กมฺมเหตุ โสตาปนฺโน โสตาปตฺติผลา น ปรีหายตีติ ฯ
อามนุตา ฯ กมฺมเหตุ อรหา อรหตุตา น ปรีหายตีติ ฯ น
เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ กมฺมเหตุ สกทาคามี ฯเปฯ อนาคามี
อนาคามีผลา น ปรีหายตีติ ฯ อามนุตา ฯ กมฺมเหตุ อรหา
อรหตุตา น ปรีหายตีติ ฯ เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๐๕] กมฺมเหตุ อรหา อรหตุตา ปรีหายตีติ ฯ อามนุตา ฯ
ปาณาติปาตกมฺมสุส เหตุติ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ อทินฺนาทานกมฺมสุส
เหตุ ฯเปฯ กามสุมิจฺจจารกมฺมสุส เหตุ มุสาวาท-

กมฺมสฺส เหตุ ปิสุณาวาจกมฺมสฺส เหตุ ผรุสวาจกมฺมสฺส เหตุ
สมฺผปฺปลาปกมฺมสฺส เหตุ มาตุฆาตกมฺมสฺส ๑ เหตุ ปิตุฆาตกมฺมสฺส ๒
เหตุ อรหนตฆาตกมฺมสฺส ๓ เหตุ รุหิรูปฺปาตกมฺมสฺส
เหตุ สงฺฆเภทกมฺมสฺส เหตุติ ๗ น เหวํ วัตตพฺเพ ๗เป๗
กตมฺมสฺส กมฺมสฺส เหตุติ ๗ นนฺท หิ อรหนตานิ อพฺภากิจฺจตีติ ๗
อรหนตานิ อพฺภากิจฺจนกมฺมสฺส เหตุ อรหา อรหตฺตา ปริหายตีติ ๗
อามนฺตา ๗ เข เกจิ อรหนตานิ อพฺภากิจฺจนฺติ สพฺเพ เต
อรหตฺตํ สจฺฉนิกโรนฺตีติ ๗ น เหวํ วัตตพฺเพ ๗เป๗

กมฺมเหตุกถา ๗

อฏฺฐโม วคฺโค ๗

ตสฺส อุทฺธานิ ๗

ฉ คติโย อนฺตรากโว ปญฺเจว กามคฺฉนา

กามชาตฺ ปญฺเจว อายตนา กามา

รูปิโน รมฺมา รูปฺชาตฺ อรูปิโน รมฺมา

อรูปฺชาตฺ สพฺยตนิโก อตฺตภาโว

รูปฺชาตฺยา อตฺถิ รูปิ อรูปฺสฺ รูปิ กมฺมํ

รูปชีวิตินฺทริยํ กมฺมเหตุ ปริหายตีติ ๗

#๑ ม. มาตุฆาตกมฺมสฺส. ๒. ม. ปิตุฆาตกมฺมสฺส. ๓. ม. อรหนตฆาตกมฺมสฺส.

อานิสัสดถา

[๑๓๐๖] อานิสัสดถาวิสุต สลฺยโฆชนานํ ปหฺนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ สงฺขารे อนิจฺจโต มนสิ กโรโต สลฺยโฆชฺนา ปหฺยฺนฺตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจฺสิ สงฺขารे อนิจฺจโต มนสิ กโรโต สลฺยโฆชฺนา
ปหฺยฺนฺติ โน วต रे วตฺตพฺเพ อานิสัสดถาวิสุต สลฺยโฆชนานํ
ปหฺนฺนฺติ ฯเปฯ นฺนุ สงฺขารे ทุกฺขโต ฯเปฯ โรคโต คณฺหาโต
สลฺลโต อฆโต อาพาธโต ปฺรโต ปโลคโต อีติโต อุปทฺทวโต
ภยโต อุปสคฺคโต จลโต ปภงฺคฺคโต อชฺฐวโต อตฺถาณโต อเลณโต
อสรณโต อสรณฺภุตโต ริคฺคโต ตฺจฺจฺนโต สฺยฺยวโต อนตฺตโต
อาทฺธินฺวโต ฯเปฯ วิปฺริณามชฺมฺมโต มนสิ กโรโต สลฺยโฆชฺนา ปหฺยฺนฺตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจฺสิ สงฺขารे วิปฺริณามชฺมฺมโต มนสิ กโรโต
สลฺยโฆชฺนา ปหฺยฺนฺติ โน วต रे วตฺตพฺเพ อานิสัสดถาวิสุต
สลฺยโฆชนานํ ปหฺนฺนฺติ ฯ สงฺขารे จ อนิจฺจโต มนสิ กโรติ
นิพฺพานे จ อานิสัสดถาวิ โหติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สงฺขารे จ อนิจฺจโต มนสิ กโรติ นิพฺพานे จ อานิสัสดถาวิ
โหติติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ ผสฺसानํ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ จิตฺตानํ
สโมธานํ โหติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สงฺขารे จ ทุกฺขโต
ฯเปฯ โรคโต ฯเปฯ วิปฺริณามชฺมฺมโต มนสิ กโรติ นิพฺพานे
จ อานิสัสดถาวิ โหติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สงฺขารे

จ วิปริณามธมฺมโต มนสิ กโรติ นิพฺพานे จ อานิสฺสทสฺสาวิ
โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ ผสฺसानํ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ จิตฺตानํ
สโมธานํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๐๗] น วตฺตพฺพิ อานิสฺสทสฺสาวิสฺส สลฺโยชนานํ ปหานนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิพฺพานे สุขานุปสฺสี
วิหริตี สุขสฺสยฺญี สุขปฏิสฺสเวที สตตํ สมิตํ อพฺโพทิกฺกณฺณํ เจตสา
อธิมฺจุจฺจมาโน ปญฺญาเย ปริโยคาหฺมาโนตี อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตตี ฯ
อามนฺตา ฯ เตน ี อานิสฺสทสฺสาวิสฺส สลฺโยชนานํ ปหานนฺติ ฯ
อานิสฺสกถา ฯ

อมตารมฺมณกถา

[๑๓๐๘] อมตารมฺมณํ สลฺโยชนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อมตํ
สลฺโยชนนฺยํ คนฺถนฺยํ โอมนฺยํ โยคนฺยํ นีวรณฺนฺยํ ปรามภฺจํ อฺปาทานนฺยํ
สํกฺกิลลิกนฺติ ฯ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อมตํ อสลฺโยชนนฺยํ
อคนฺถนฺยํ ฯเปฯ อสํกฺกิลลิกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ ี อมตํ
อสลฺโยชนนฺยํ ฯเปฯ อสํกฺกิลลิกํ โน วต เเร วตฺตพฺเพ อมตารมฺมณํ
สลฺโยชนนฺติ ฯ

[๑๓๐๙] อมตํ อารพฺก ราโค อฺปปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อมตํ รากฺกฺจฺจานนฺยํ รชนนฺยํ กมนนฺยํ มทนนฺยํ พนฺธนนฺยํ มฺจุจฺจนฺยํ น
#๑. ม. สํกฺกิลลนฺยํ

เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ นนุ อมตํ น รากฺขจฺยานิยํ น รชนियํ น กมนियํ
น มทนियํ น พนฺธนियํ น มุจฺจนियนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺจิ อมตํ
น รากฺขจฺยานิยํ น รชนियํ น กมนियํ น มทนियํ น พนฺธนियํ น
มุจฺจนियํ โน วัต เร วัตตพฺเพ อมตํ อารพฺก ราโค อุปฺปชฺชตีติ ๑

[๑๓๑๐] อมตํ อารพฺก โทโส อุปฺปชฺชตีติ ๑ อามนฺตา ๑
อมตํ โทสจฺจฺยานิยํ โโกปจฺจฺยานิยํ ปฏฺิขจฺจฺยานิยนฺติ ๑ น เหวํ
วัตตพฺเพ ๑เป๑ นนุ อมตํ น โทสจฺจฺยานิยํ น โโกปจฺจฺยานิยํ น
ปฏฺิขจฺจฺยานิยนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺจิ อมตํ น โทสจฺจฺยานิยํ น
โกปจฺจฺยานิยํ น ปฏฺิขจฺจฺยานิยํ โน วัต เร วัตตพฺเพ อมตํ
อารพฺก โทโส อุปฺปชฺชตีติ ๑

[๑๓๑๑] อมตํ อารพฺก โมหโ อุปฺปชฺชตีติ ๑ อามนฺตา ๑
อมตํ โมหจฺจฺยานิยํ อลฺยฅาณกรณํ อจฺจฺกขุกรณํ ปลฺยฅานิโรธิยํ
วิฆาตปฺกขิยํ อนิพฺพานสํวัตตตฺตนิยนฺติ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑
นนุ อมตํ น โมหจฺจฺยานิยํ น อลฺยฅาณกรณํ น อจฺจฺกขุกรณํ
ปลฺยฅาณวฑฺฒิยํ อวิฆาตปฺกขิยํ นิพฺพานสํวัตตตฺตนิยนฺติ ๑ อามนฺตา ๑
หลฺจิ อมตํ น โมหจฺจฺยานิยํ น อลฺยฅาณกรณํ ๑เป๑ นิพฺพานสํวัตตตฺตนิยํ
โน วัต เร วัตตพฺเพ อมตํ อารพฺก โมหโ อุปฺปชฺชตีติ ๑

[๑๓๑๒] รูปี อารพฺก สลฺยโลชนา อุปฺปชฺชนฺติ รูปี สลฺยโลชนิยํ
คนฺถนियํ ๑เป๑ สฺงฺกิเลสิกนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ อมตํ อารพฺก
สลฺยโลชนา อุปฺปชฺชนฺติ อมตํ สลฺยโลชนิยํ คนฺถนियํ ๑เป๑

สงกิลลิตกนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๑๓] รูปํ อารพฺภ ราโค อุปฺปชฺชติ รูปํ รากฺกฺขณานียํ
รชณียํ กมนียํ มทนียํ พนฺธณียํ มุจฺจนียนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อมตํ
อารพฺภ ราโค อุปฺปชฺชติ อมตํ รากฺกฺขณานียํ ฯเปฯ มุจฺจนียนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๑๔] รูปํ อารพฺภ โทโส อุปฺปชฺชติ รูปํ โทสฺสฺสณานียํ
โกปฺปฺสณานียํ ปฏฺิณฺณฺสณานียนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อมตํ อารพฺภ โทโส
อุปฺปชฺชติ อมตํ โทสฺสฺสณานียํ โกปฺปฺสณานียํ ปฏฺิณฺณฺสณานียนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๑๕] รูปํ อารพฺภ โมหो อุปฺปชฺชติ รูปํ โมหฺสฺสณานียํ
อลฺลณณกรณํ ฯเปฯ อนิพฺพานสํวตฺตณียนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อมตํ
อารพฺภ โมหो อุปฺปชฺชติ อมตํ โมหฺสฺสณานียํ อลฺลณณกรณํ
ฯเปฯ อนิพฺพานสํวตฺตณียนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๑๖] อมตํ อารพฺภ สลฺลโลชนา อุปฺปชฺชนฺติ อมตํ
อสลฺลโลชนียํ อคนฺถนียํ อโนมฺนียํ อโยคนียํ อนิวรณียํ อปรามภฺจํ
อนฺุปาทานียํ อสงกิลลิตกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปํ อารพฺภ สลฺลโลชนา
อุปฺปชฺชนฺติ รูปํ อสลฺลโลชนียํ อคนฺถนียํ ฯเปฯ อสงกิลลิตกนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๑๗] อมตํ อารพฺภ ราโค อุปฺปชฺชติ อมตํ น รากฺกฺขณานียํ
น รชณียํ น กมนียํ น มทนียํ น พนฺธณียํ น มุจฺจนียนฺติ ฯ

อามนฺตา ฯ รูปํ อารพฺภ ราโค อุปฺปชฺชติ รูปํ น รากฺขญฺจانيยํ
ฯเปฯ น มุจฺจนินฺนฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๑๘] อมตํ อารพฺภ โทโส อุปฺปชฺชติ อมตํ น โทสญฺจانيยํ
น โโกปญฺจانيยํ น ปฏฺิฆญฺจانيยฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปํ อารพฺภ โทโส
อุปฺปชฺชติ รูปํ น โทสญฺจانيยํ น โโกปญฺจانيยํ น ปฏฺิฆญฺจانيยฺนฺติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๑๙] อมตํ อารพฺภ โมหो อุปฺปชฺชติ อมตํ น โมหญฺจانيยํ
น อญฺจณกรณํ ฯเปฯ นิพฺพานสํวตฺตนิยฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปํ อารพฺภ โมหो อุปฺปชฺชติ รูปํ น โมหญฺจانيยํ น อญฺจณกรณํ
ฯเปฯ นิพฺพานสํวตฺตนิยฺนฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๒๐] น วจฺตพฺพิ อมตารมฺมณํ สลฺโยชนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา นิพฺพานํ นิพฺพานโต สลฺยชานาติ นิพฺพานํ
นิพฺพานโต สลฺยชานิตฺวา นิพฺพานํ มลฺยติ นิพฺพานสฺมี มลฺยติ
นิพฺพานโต มลฺยติ นิพฺพานํ เมติ มลฺยติ นิพฺพานํ อภินนฺทตีติ ๑
อตุเถว สุตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ อมตารมฺมณํ สลฺโยชนนฺติ ฯ

อมตารมฺมณกถา ฯ

#๑ ม. มุ. ๕ ฯ

รูป สारम्मณนุติกา

[๑๓๒๑] รูป สारम्मณนุติ ๑ อามนุตา ๑ อตุถิ ตสฺส
อวชฺชณา อาโกลโค สมนฺนาหาโร มนสิกาโร เจตนา ปตุถนา
ปณฺธิตฺติ ๑ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ๑เปฯ นนฺ นตุถิ ตสฺส อวชฺชณา
อาโกลโค ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ อามนุตา ๑ หลยฺจि นตุถิ ตสฺส
อวชฺชณา อาโกลโค ๑เปฯ ปณฺธิติ โน วต เร วตุตฺตพฺเพ รูป
सारम्मณนุติ ๑

[๑๓๒๒] ผสุโส สारम्मโณ อตุถิ ตสฺส อวชฺชณา อาโกลโค
๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ อามนุตา ๑ รูป สारम्मณฺ อตุถิ ตสฺส
อวชฺชณาอาโกลโค ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๑๓๒๓] เวทนา ๑เปฯ สลฺยณา เจตนา จิตฺตํ สทฺธา วิริยํ
สติ สมาริ ปลฺยณา ราโค โทโส โมโห มาโน ทิฏฺฐิ วิจิจฺจณา
ถินํ อุกฺขจฺจํ อหิริกํ ๑เปฯ อนฺตตฺตปฺปํ สारम्मณฺ อตุถิ ตสฺส
อวชฺชณา อาโกลโค ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ อามนุตา ๑ รูป สारम्मณฺ
อตุถิ ตสฺส อวชฺชณา อาโกลโค ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ น เหวํ
วตุตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๑๓๒๔] รูป สारम्मณฺ นตุถิ ตสฺส อวชฺชณา อาโกลโค
๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ อามนุตา ๑ ผสุโส สारम्मโณ นตุถิ ตสฺส
อวชฺชณาอาโกลโค ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ๑เปฯ

[๑๓๒๕] รูปี สารมมณั นตุถิ ตสุส อวชชนา อาโกโค
ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนุตา ฯ เวทนา สลลวฯฯเปฯ อโนตุตปปี
สารมมณั นตุถิ ตสุส อวชชนา อาโกโค ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ
น เหวั วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๒๖] น วตุตพพิ รูปี สารมมณนตุติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ
รูปี สปลจยนตุติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ รูปี สปลจยั เตน
วต เร วตุตพเพ รูปี สารมมณนตุติ ฯ

รูปี สารมมณนตุติถา ฯ

อนุสยา อนารมมณาติถา

[๑๓๒๗] อนุสยา อนารมมณาติ ฯ อามนุตา ฯ รูปี นิพพานั
จกขายตณั ฯเปฯ โสฎฐพพายตณนตุติ ฯ น เหวั วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๒๘] กามราคานุสโย อนารมมโณติ ฯ อามนุตา ฯ
กามราโค กามราคปริยฎฐจันั กามราคสลลโยชนั กาโมโฆ กามโยโค
กามจจนุทนีวรณั อนารมมณนตุติ ฯ น เหวั วตุตพเพ ฯเปฯ
กามราโค กามราคปริยฎฐจันั กามราคสลลโยชนั กาโมโฆ กามโยโค
กามจจนุทนีวรณั สารมมณนตุติ ฯ อามนุตา ฯ กามราคานุสโย
สารมมโณติ ฯ น เหวั วตุตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๒๙] กามราคานุสโย อนารมมโณติ ฯ อามนุตา ฯ

กตมกฺขนฺธปริยาปนฺโนติ ฯ สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโนติ ฯ สงฺขารกฺขนฺธ
อนารมฺมโณติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ สงฺขารกฺขนฺธ
อนารมฺมโณติ ฯ อามนฺตา ฯ เวทนากฺขนฺธ สลฺยณากฺขนฺธ
วิญฺญาณกฺขนฺธ อนารมฺมโณติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๓๐] กามราคานุสโย สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน อนารมฺมโณติ ฯ
อามนฺตา ฯ กามราโค สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน อนารมฺมโณติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กามราโค สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน
สํารมฺมโณติ ฯ อามนฺตา ฯ กามราคานุสโย สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน
สํารมฺมโณติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๓๑] กามราคานุสโย สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน อนารมฺมโณ
กามราโค สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน สํารมฺมโณติ ฯ อามนฺตา ฯ
สงฺขารกฺขนฺธ เอกเทโส สํารมฺมโณ เอกเทโส อนารมฺมโณติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ สงฺขารกฺขนฺธ เอกเทโส สํารมฺมโณ
เอกเทโส อนารมฺมโณติ ฯ อามนฺตา ฯ เวทนากฺขนฺธ สลฺยณากฺขนฺธ
วิญฺญาณกฺขนฺธ เอกเทโส สํารมฺมโณ เอกเทโส อนารมฺมโณติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๓๒] ปฏฺิฆานุสโย มานานุสโย ทิฏฺฐานุสโย วิจิกิฉฺฉานุสโย
ภวราคานุสโย อวิชฺชานุสโย อนารมฺมโณติ ฯ อามนฺตา ฯ อวิชฺชา
อวิชฺโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปริยฺยญฺจํ อวิชฺชาสลฺยโณชนํ
อวิชฺชานีวรณํ อนารมฺมณฺนติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ

๑เป๑ อวิชา อวิชาโฆโฆ อวิชาโยโค ๑เป๑ อวิชานีวรณ
สารมมณนติ ๑ อามนตา ๑ อวิชานุสโย สารมมณนติ ๑ น
เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๓๓๓] อวิชานุสโย อนารมมณนติ ๑ อามนตา ๑
กตมกขนุชปรียาปนุโนติ ๑ สงขารกขนุชปรียาปนุโนติ ๑ สงขารกขนุช
อนารมมณนติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ สงขารกขนุช อนารมมณนติ ๑
อามนตา ๑ เวทนากขนุช สลลนากขนุช วิญญานกขนุช
อนารมมณนติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๓๓๔] อวิชานุสโย สงขารกขนุชปรียาปนุโน อนารมมณนติ ๑
อามนตา ๑ อวิชา สงขารกขนุชปรียาปนุนา อนารมมณนติ ๑
น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ อวิชา สงขารกขนุชปรียาปนุนา
สารมมณนติ ๑ อามนตา ๑ อวิชานุสโย สงขารกขนุชปรียาปนุโน
สารมมณนติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๓๓๕] อวิชานุสโย สงขารกขนุชปรียาปนุโน อนารมมณ
อวิชา สงขารกขนุชปรียาปนุนา สารมมณนติ ๑ อามนตา ๑
สงขารกขนุช เอกเทโส สารมมณนติ ๑ อามนตา ๑
น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ สงขารกขนุช เอกเทโส สารมมณ
เอกเทโส อนารมมณนติ ๑ อามนตา ๑ เวทนากขนุช สลลนากขนุช
วิญญานกขนุช เอกเทโส สารมมณนติ ๑ อามนตา ๑
น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๓๓๖] น วตตพพิ อนุสยา อนารมมณัติ ๑ อามนตา ๑
ปฺฤชชโน กุสลาพฺยาเกต จิตฺเต วตฺตมานเ สานุสโยติ วตฺตพฺโพติ ๑
อามนตา ๑ อตฺถิ เตสํ อนุสยานํ อารมมณฺติ ๑ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๑เป๑ เตน หิ อนุสยา อนารมมณฺติ ๑

[๑๓๓๗] ปฺฤชชโน กุสลาพฺยาเกต จิตฺเต วตฺตมานเ สราโคติ
วตฺตพฺโพติ ๑ อามนตา ๑ อตฺถิ ตสฺส รากสฺส อารมมณฺติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ เตน หิ ราโค อนารมมณฺติ ๑

อนุสยา อนารมมณฺติกถา ๑

ฅาณํ อนารมมณฺติกถา

[๑๓๓๘] ฅาณํ อนารมมณฺติ ๑ อามนตา ๑ รูปี นิพฺพานํ
จกฺขายตฺนํ ๑เป๑ โสภฺจพฺพายตฺนนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑
ฅาณํ อนารมมณฺติ ๑ อามนตา ๑ ปฺลยฺฅา ปฺลยฺฅินฺทริยํ ปฺลยฺฅาพลํ
สมฺมาทิฏฺฐิ ฅมฺมวិยสฺมโฆชฅงฺโก อนารมมณฺติ ๑ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๑เป๑ ปฺลยฺฅา ปฺลยฺฅินฺทริยํ ปฺลยฺฅาพลํ สมฺมาทิฏฺฐิ
ฅมฺมวิยสฺมโฆชฅงฺโก สारมมณฺติ ๑ อามนตา ๑ ฅาณํ
สาร์มมณฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๓๓๙] ฅาณํ อนารมมณฺติ ๑ อามนตา ๑ กตฺมกฺขนฺธปรียาปฺนฺนนฺติ ๑
สงฺขารกฺขนฺธปรียาปฺนฺนนฺติ ๑ สงฺขารกฺขนฺโธ อนารมม-

โณติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป ๑ สงขารกฺขนฺโธ อนารมฺมโณติ ๑
อามนฺตา ๑ เวทนากฺขนฺโธ สลฺลวากฺขนฺโธ วิญฺญาณกฺขนฺโธ อนารมฺมโณติ ๑
น เหว วัตตพเพ ๑เป ๑

[๑๓๔๐] ฅาณิ สงขารกฺขนฺธปรียาปนฺนํ อนารมฺมณฺนฺติ ๑
อามนฺตา ๑ ปลฺลวา สงขารกฺขนฺธปรียาปนฺนา อนารมฺมณฺติ ๑ น
เหว วัตตพเพ ๑เป ๑ ปลฺลวา สงขารกฺขนฺธปรียาปนฺนา สารมฺมณฺติ ๑
อามนฺตา ๑ ฅาณิ สงขารกฺขนฺธปรียาปนฺนํ สารมฺมณฺนฺติ ๑
น เหว วัตตพเพ ๑เป ๑

[๑๓๔๑] ฅาณิ สงขารกฺขนฺธปรียาปนฺนํ อนารมฺมณิ ปลฺลว
สงขารกฺขนฺธปรียาปนฺนา สารมฺมณฺติ ๑ อามนฺตา ๑ สงขารกฺขนฺโธ
เอกเทโส สารมฺมโณ เอกเทโส อนารมฺมโณติ ๑ น เหว วัตตพเพ
๑เป ๑ สงขารกฺขนฺโธ เอกเทโส สารมฺมโณ เอกเทโส อนารมฺมโณติ ๑
อามนฺตา ๑ เวทนากฺขนฺโธ สลฺลวากฺขนฺโธ วิญฺญาณกฺขนฺโธ
เอกเทโส สารมฺมโณ เอกเทโส อนารมฺมโณติ ๑ น เหว
วัตตพเพ ๑เป ๑

[๑๓๔๒] น วัตตพพิ ฅาณิ อนารมฺมณฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑
อรหา จกฺขุวิญฺญาณสมฺงฺคิ ฅาณิติ วัตตพพิติ ๑ อามนฺตา ๑
อตุถิ ตสฺส ฅาณสฺส อารมฺมณฺนฺติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป ๑ เตน หิ
ฅาณิ อนารมฺมณฺนฺติ ๑ อรหา จกฺขุวิญฺญาณสมฺงฺคิ ปลฺลวาทิ
วัตตพพิติ ๑ อามนฺตา ๑ อตุถิ ตาย ปลฺลวาย อารมฺมณฺนฺติ ๑

น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ เตน หิ ปญญา อนารมฺมณฺณติ ฯ

ณณิ อนารมฺมณฺณติกถา ฯ

อตีตารมฺมณกถา

[๑๓๔๓] อตีตารมฺมณฺณิ จิตฺตํ อนารมฺมณฺณติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ อตีตารมฺมณฺณติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺยจฺจ อตีตารมฺมณฺณิ โน วต
เร วตุตพุเพ อตีตารมฺมณฺณิ จิตฺตํ อนารมฺมณฺณติ อตีตารมฺมณฺณิ จิตฺตํ
อนารมฺมณฺณติ มิจฺฉา หลฺยจฺจ วา ปน อนารมฺมณฺณิ โน วต เร
วตุตพุเพ อตีตารมฺมณฺณติ อนารมฺมณฺณิ อตีตารมฺมณฺณติ มิจฺฉา ฯ

[๑๓๔๔] อตีตารมฺมณฺณิ จิตฺตํ อนารมฺมณฺณติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ อตีตํ อารพฺภ อตุถิ อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลฺยจฺจ อตีตํ อารพฺภ อตุถิ อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิติ โน วต เร
วตุตพุเพ อตีตารมฺมณฺณิ จิตฺตํ อนารมฺมณฺณติ ฯ

อตีตารมฺมณกถา ฯ

อนาคตารมฺมณกถา

[๑๓๔๕] อนาคตารมฺมณฺณิ จิตฺตํ อนารมฺมณฺณติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ อนาคตารมฺมณฺณติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺยจฺจ อนาคตารมฺมณฺณิ

โน วัต เร วัตตพเพ อนาคตารมมณั จิตตึ อนารมมณนุติ
อนาคตารมมณั จิตตึ อนารมมณนุติ มิจุฉา หลยจิ วา ปน
อนารมมณั โน วัต เร วัตตพเพ อนาคตารมมณนุติ อนารมมณั
อนาคตารมมณนุติ มิจุฉา ฯ

[๑๓๔๖] อนาคตารมมณั จิตตึ อนารมมณนุติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु อนาคตึ อารพุก อตุถิ อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนุตา ฯ
หลยจิ อนาคตึ อารพุก อตุถิ อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิ โน วัต
เร วัตตพเพ อนาคตารมมณั จิตตึ อนารมมณนุติ ฯ

[๑๓๔๗] ปจจุปปนุณั อารพุก อตุถิ อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิ
ปจจุปปนุณารมมณั จิตตึ สารมมณนุติ ฯ อามนุตา ฯ อตีตึ อารพุก
อตุถิ อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิ อตีตารมมณั จิตตึ สารมมณนุติ ฯ
น เหวั วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๔๘] ปจจุปปนุณั อารพุก อตุถิ อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิ
ปจจุปปนุณารมมณั จิตตึ สารมมณนุติ ฯ อามนุตา ฯ อนาคตึ
อารพุก อตุถิ อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิ อนาคตารมมณั จิตตึ
สารมมณนุติ ฯ น เหวั วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๔๙] อตีตึ อารพุก อตุถิ อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิ อตีตารมมณั
จิตตึ อนารมมณนุติ ฯ อามนุตา ฯ ปจจุปปนุณั อารพุก
อตุถิ อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิ ปจจุปปนุณารมมณั จิตตึ อนารมมณนุติ ฯ
น เหวั วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๕๐] อนาคติ อารพุก อดุถิ อวชชนา ๑เป๑ ปณิธิ
อนาคตารมมณิ จิตตํ อนารมมณนุติ ๑ อามนุตา ๑ ปจจุปปนุณิ
อารพุก อดุถิ อวชชนา ๑เป๑ ปณิธิ ปจจุปปนุณารมมณิ จิตตํ
อนารมมณนุติ ๑ น เหวํ วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๓๕๑] น วัตตพพิ อตีตानาคตารมมณิ จิตตํ อนารมมณนุติ ๑
อามนุตา ๑ นนุ อตีตानาคตํ นตุถิติ ๑ อามนุตา ๑ หลยจิ
อตีตानาคตํ นตุถิ เตน วัต เร วัตตพเพ อตีตानาคตารมมณิ
จิตตํ อนารมมณนุติ ๑เป๑

อนาคตารมมณกถา

วิตกุกานุปตติกถา

[๑๓๕๒] สพพิ จิตตํ วิตกุกานุปตติตุนุติ ๑ อามนุตา ๑ สพพิ จิตตํ
วิจารานุปตติํ ปิตานุปตติํ สุขานุปตติํ ทุกานุปตติํ โสมนสฺสานุปตติํ
โทมนสฺสานุปตติํ อุกุเปกฺขานุปตติํ สทฺธานุปตติํ วัริยานุปตติํ สตานุปตติํ
สมารานุปตติํ ปญญานุปตติํ รากานุปตติํ โทสานุปตติํ
๑เป๑ อโนตฺตปฺปานุปตติตุนุติ ๑ น เหวํ วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๓๕๓] สพพิ จิตตํ วิตกุกานุปตติตุนุติ ๑ อามนุตา ๑ นนุ
อดุถิ อวิตกุกโถ วัจจารมตฺโต สมารีติ ๑ อามนุตา ๑ หลยจิ อดุถิ
อวิตกุกโถ วัจจารมตฺโต สมาริ โน วัต เร วัตตพเพ สพพิ จิตตํ

วิตุกกานุปัตตินุติ ฯ

[๑๓๕๔] สพุพ จิตต วิตุกกานุปัตตินุติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ
อตุถิ อวิตุกโก อวิจาโร สมารีติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ อตุถิ
อวิตุกโก อวิจาโร สมาริ โน วต เร วตุตพุเพ สพุพ จิตต
วิตุกกานุปัตตินุติ ฯ

[๑๓๕๕] สพุพ จิตต วิตุกกานุปัตตินุติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ
ตโย สมาริ วุตตา ภควตา สวิตุกโก สวิจาโร สมาริ อวิตุกโก
วิจามตุโต สมาริ อวิตุกโก อวิจาโร สมารีติ ฯ อามนุตา ฯ
หลยจิ ตโย สมาริ วุตตา ภควตา สวิตุกโก สวิจาโร สมาริ
อวิตุกโก วิจามมตุโต สมาริ อวิตุกโก อวิจาโร สมาริ โน
วต เร วตุตพุเพ สพุพ จิตต วิตุกกานุปัตตินุติ ฯ

วิตุกกานุปัตติกถา ฯ

วิตุกกวิปฺผารสทุทกถา

[๑๓๕๖] สพุพโส วิตุกกยโต วิจายโต วิตุกกวิปฺผาโร สทุโทติ ฯ
อามนุตา ฯ สพุพโส ผุสยโต ผุสสวิปฺผาโร สทุโท สพุพโส
เวทยโต เวทนาวิปฺผาโร สทุโท สพุพโส สลฺขานโต สลฺขาวิปฺผาโร
สทุโท สพุพโส เจตยโต เจตनावิปฺผาโร สทุโท สพุพโสจินฺตยโต
จิตฺตวิปฺผาโร สทุโท สพุพโส สรโต สติวิปฺผาโร สทุโท สพุพโส

ปชานโต ปณฺณาวิปฺผาโร สทฺโทติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๕๓] สพฺพโส วิตกฺกยโต วิจารณ์โต วิตกฺกวิปฺผาโร สทฺโทติ ฯ
อามนฺตา ฯ วิตกฺกวิปฺผาโร สทฺโท โสตวิญญฺเยโย โสตสฺมี
ปฏฺิหณฺณติ โสตสฺส อปาถํ อากฺขมฺตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ นนฺ วิตกฺกวิปฺผาโร สทฺโท น โสตวิญญฺเยโย น โสตสฺมี
ปฏฺิหณฺณติ น โสตสฺส อปาถํ อากฺขมฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจ
วิตกฺกวิปฺผาโร สทฺโท น โสตวิญญฺเยโย น โสตสฺมี ปฏฺิหณฺณติ
น โสตสฺส อปาถํ อากฺขมฺติ โน วัต เร วัตตพฺเพ สพฺพโส
วิตกฺกยโต วิจารณ์โต วิตกฺกวิปฺผาโร สทฺโทติ ฯ

วิตกฺกวิปฺผารสทฺทกถา ฯ

นยถาจิตฺตสฺส วาจาติกถา

[๑๓๕๔] น ยถาจิตฺตสฺส วาจาติ ฯ อามนฺตา ฯ อพฺสฺสทฺส
วาจา อเวทนทฺส วาจา อสณฺณทฺส วาจา อเจตทฺส
วาจา อจิตฺตทฺส วาจาติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ
สพฺสทฺส วาจา สเวทนทฺส วาจา สสณฺณทฺส วาจา
สเจตทฺส วาจา ฯเปฯ สจิตฺตทฺส วาจาติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจ
สพฺสทฺส วาจา ฯเปฯ สจิตฺตทฺส วาจา โน วัต เร วัตตพฺเพ
น ยถาจิตฺตสฺส วาจาติ ฯ

[๑๓๕๕] น ยถาจิตตสฺส วาจาติ ฯ อามนฺตา ฯ อนาวชฺชนตสฺส
วจา อนาโภคสฺส วจา ฯเปฯ อปณฺทหนตสฺส วาจาติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อวชฺชนตสฺส วจา อาโภคสฺส วจา
ฯเปฯ ปณฺทหนตสฺส วาจาติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจ อวชฺชนตสฺส
วจา อาโภคสฺส วจา ฯเปฯ ปณฺทหนตสฺส วจา โน วต
เร วตฺตพฺเพ น ยถาจิตตสฺส วาจาติ ฯ

[๑๓๖๐] น ยถาจิตตสฺส วาจาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วจา
จิตตสมฺภูจฺจนา จิตฺเตน สห ชาตา จิตฺเตน สห เอกุปฺปาทาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หนฺจ วจา จิตตสมฺภูจฺจนา จิตฺเตน สห ชาตา จิตฺเตน
สห เอกุปฺปาทา โน วต เร วตฺตพฺเพ น ยถาจิตตสฺส วาจาติ ฯ

[๑๓๖๑] น ยถาจิตตสฺส วาจาติ ฯ อามนฺตา ฯ น ภณฺติกาโม
ภณฺติ น กเถตุกาโม กเถติ น อาลปีตุกาโม อาลปฺติ น
โวหริตุกาโม โวหริตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ ภณฺติกาโม
ภณฺติ กเถตุกาโม กเถติ อาลปีตุกาโม อาลปฺติ โวหริตุกาโม
โวหริตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจ ภณฺติกาโม ภณฺติ กเถตุกาโม
กเถติ อาลปีตุกาโม อาลปฺติ โวหริตุกาโม โวหริติ โน วต เร
วตฺตพฺเพ น ยถาจิตตสฺส วาจาติ ฯ

[๑๓๖๒] น วตฺตพฺพิ น ยถาจิตตสฺส วาจาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ
อตุถิ โภจิ อญฺญํ ภณฺสิสํมิตฺติ อญฺญํ ภณฺติ อญฺญํ กเถสิสํมิตฺติ
อญฺญํ กเถติ อญฺญํ อาลปีสิสํมิตฺติ อญฺญํ อาลปฺติ อญฺญํ

โวหริสุสามีติ อญลั โวหริตีติ ฯ อามนุตา ฯ หญจิ อตุถิ โกจิ
อญลั ภณิสสามีติ อญลั ภณติ ฯเปฯ อญลั โวหริสุสามีติ
อญลั โวหริตีเตน วต เร วตุตพุเพ น ยถาจิตตุตสุส วาจาติ ฯ
นยถาจิตตุตสุส วาจาติกถา ฯ

นยถาจิตตุตสุส กายกมฺมนฺติกถา

[๑๓๖๓] น ยถาจิตตุตสุส กายกมฺมนฺติ ฯ อามนุตา ฯ อฬสุสกสุส
กายกมฺมํ ฯเปฯ อจิตตุตสุส กายกมฺมนฺติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ
ฯเปฯ นนุ สฬสุสกสุส กายกมฺมํ ฯเปฯ สจิตตุตสุส กายกมฺมนฺติ ฯ
อามนุตา ฯ หญจิ สฬสุสกสุส กายกมฺมํ ฯเปฯ สจิตตุตสุส
กายกมฺมํ โน วต เร วตุตพุเพ น ยถาจิตตุตสุส กายกมฺมนฺติ ฯ

[๑๓๖๔] น ยถาจิตตุตสุส กายกมฺมนฺติ ฯ อามนุตา ฯ อนาวชฺชนตุตสุส
กายกมฺมํ ฯเปฯ อปณิทหนตุตสุส กายกมฺมนฺติ ฯ น เหวํ
วตุตพุเพ ฯเปฯ นนุ อวชฺชนตุตสุส กายกมฺมํ ฯเปฯ ปณิทหนตุตสุส
กายกมฺมนฺติ ฯ อามนุตา ฯ หญจิ อวชฺชนตุตสุส กายกมฺมํ ฯเปฯ
ปณิทหนตุตสุส กายกมฺมํ โน วต เร วตุตพุเพ น ยถาจิตตุตสุส
กายกมฺมนฺติ ฯ

[๑๓๖๕] น ยถาจิตตุตสุส กายกมฺมนฺติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ กายกมฺมํ
จิตตุตสมฺภูจัน จิตเตน สห ชาตํ จิตเตน สห เอกุปฺปาทนฺติ ฯ

อามนฺตา ฯ หลยจิ กายกมฺมํ จิตฺตสมฺภูจฺจํ จิตฺเตน สห ชาตํ จิตฺเตน
สห เอกุปรปาทํ โน วต เร วตฺตพฺเพ น ยถาจิตฺตสฺส กายกมฺมนฺติ ฯ

[๑๓๖๖] น ยถาจิตฺตสฺส กายกมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ น
อภิกฺกมิตฺตกาโม อภิกฺกมฺติ น ปฏิกฺกมิตฺตกาโม ปฏิกฺกมฺติ น
อาโลเกตฺตกาโม อาโลเกติ น วิโลเกตฺตกาโม วิโลเกติ น
สมฺมิชฺชิตฺตกาโม สมฺมิชฺชเติ น ปสาเรตฺตกาโม ปสาเรตีติ ฯ น
แห้ว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อภิกฺกมิตฺตกาโม อภิกฺกมฺติ ปฏิกฺกมิตฺตกาโม
ปฏิกฺกมฺติ อาโลเกตฺตกาโม อาโลเกติ วิโลเกตฺตกาโม
วิโลเกติ สมฺมิชฺชิตฺตกาโม สมฺมิชฺชเติ ปสาเรตฺตกาโม ปสาเรตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลยจิ อภิกฺกมิตฺตกาโม อภิกฺกมฺติ ฯเปฯ ปสาเรตฺตกาโม
ปสาเรติ โน วต เร วตฺตพฺเพ น ยถาจิตฺตสฺส กายกมฺมนฺติ ฯ

[๑๓๖๗] น วตฺตพฺพิ น ยถาจิตฺตสฺส กายกมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ อตฺถิ โภจิ อณฺณตฺร กจฺฉิสฺสํมิตฺติ อณฺณตฺร กจฺฉติ ฯเปฯ
อณฺณํ ปสาเรตฺตสํมิตฺติ อณฺณํ ปสาเรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยจิ
อตฺถิ โภจิ อณฺณตฺร กจฺฉิสฺสํมิตฺติ อณฺณตฺร กจฺฉติ ฯเปฯ
อณฺณํ ปสาเรตฺตสํมิตฺติ อณฺณํ ปสาเรติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ
น ยถาจิตฺตสฺส กายกมฺมนฺติ ฯ

น ยถาจิตฺตสฺส กายกมฺมนฺติกา ฯ

อตีตนาทคปจจุปปนุกถ

[๑๓๖๘] อตีเตน สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ อตีตํ
นิรุทฺธิ วิคตํ วิปริณตํ อตถงคตํ อพุกตถงคตนุติ ฯ อามนุตา ฯ
หลยจิ อตีตํ นิรุทฺธิ วิคตํ วิปริณตํ อตถงคตํ อพุกตถงคตํ โน
วต เร วตตพเพ อตีเตน สมนุณาคโตติ ฯ

[๑๓๖๙] อนาคเตน สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ นนุ อนาคตํ
อชาตํ อฏฺฐํ อสญชาตํ อนิพพตฺตํ อนภินิพพตฺตํ อปาตฺถุณฺตนุติ ฯ
อามนุตา ฯ หลยจิ อนาคตํ อชาตํ อฏฺฐํ อสญชาตํ อนิพพตฺตํ อนภินิพพตฺตํ
อปาตฺถุณฺตํ โน วต เร วตตพเพ อนาคเตน สมนุณาคโตติ ฯ

[๑๓๗๐] อตีเตน รูปกฺขนฺเชน สมนุณาคโต อนาคเตน รูปกฺขนฺเชน
สมนุณาคโต ปจจุปปนฺเนน รูปกฺขนฺเชน สมนุณาคโตติ ฯ
อามนุตา ฯ ตีหิ รูปกฺขนฺเชหิ สมนุณาคโตติ ฯ น เหวํ วตตพเพ
ฯเปฯ อตีเตหิ ปญฺจหิ ขนฺเชหิ สมนุณาคโต อนาคเตหิ ปญฺจหิ
ขนฺเชหิ สมนุณาคโต ปจจุปปนฺเนหิ ปญฺจหิ ขนฺเชหิ สมนุณาคโตติ ฯ
อามนุตา ฯ ปนฺนรสฺหิ ขนฺเชหิ สมนุณาคโตติ ฯ น เหวํ
วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๗๑] อตีเตน จกฺขายตเนน สมนุณาคโต อนาคเตน จกฺขายตเนน
สมนุณาคโต ปจจุปปนฺเนน จกฺขายตเนน สมนุณาคโตติ ฯ
อามนุตา ฯ ตีหิ จกฺขายตเนหิ สมนุณาคโตติ ฯ น เหวํ วตตพเพ

ฯเปฯ อตีเตหิ ทฺวาทสหิ อายตเนหิ สมฺนฺนาคโต อนาคเตหิ
ทฺวาทสหิ อายตเนหิ สมฺนฺนาคโต ปจฺจุปฺปนฺเนหิ ทฺวาทสหิ อายตเนหิ
สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ ฉตฺตีํสํยตเนหิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ น
เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๗๒] อตีตํย จกฺขุชาตฺตยา สมฺนฺนาคโต อนาคตํย จกฺขุชาตฺตยา
สมฺนฺนาคโต ปจฺจุปฺปนํย จกฺขุชาตฺตยา สมฺนฺนาคโตติ ฯ
อามฺนฺตา ฯ ตีหิ จกฺขุชาตฺตฺหิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ
ฯเปฯ อตีตํหิ อฏฺฐารสฺหิ ชาตฺตฺหิ สมฺนฺนาคโต อนาคตํหิ
อฏฺฐารสฺหิ ชาตฺตฺหิ สมฺนฺนาคโต ปจฺจุปฺปนํหิ อฏฺฐารสฺหิ ชาตฺตฺหิ
สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ จตฺตฺปฺลฺลํสชาตฺตฺหิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๗๓] อตีเตน จกฺขุณฺทฺริเยน สมฺนฺนาคโต อนาคเตน จกฺขุณฺทฺริเยน
สมฺนฺนาคโต ปจฺจุปฺปนฺเนน จกฺขุณฺทฺริเยน สมฺนฺนาคโตติ ฯ
อามฺนฺตา ฯ ตีหิ จกฺขุณฺทฺริเยหิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ
ฯเปฯ อตีเตหิ พาวีสตฺติณฺทฺริเยหิ สมฺนฺนาคโต อนาคเตหิ พาวีสตฺติณฺทฺริเยหิ
สมฺนฺนาคโต ปจฺจุปฺปนฺเนหิ พาวีสตฺติณฺทฺริเยหิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ
อามฺนฺตา ฯ ฉสฏฺฐิณฺทฺริเยหิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ
วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๗๔] น วจฺตพฺพํ อตีตํอนาคเตหิ สมฺนฺนาคโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
นฺนุ อตฺถิ อฏฺฐวิโมกฺขณฺมํยํ จตฺตฺนํ ฌานํ นิกามลาภี นวฺนํ

อนุப்புฬวิหารสมาปตฺตีนํ ลากีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยจิ อตฺถิ อฏฺฐวิโมกฺขฌายี
จตุณฺนํ ฌานานํ นิกามลาภี นวณฺนํ อนุப்புฬวิหารสมาปตฺตีนํ
สมาปตฺตีนํ ลากี เตน วต เร วตฺตพฺเพ อตีตํ อตฺถิ สมณฺนาคโตติ ฯ

อตีตํ อตฺถิ อตฺถิ อตฺถิ อตฺถิ ฯ

นวม วคฺโค ฯ

ตสฺส อุตฺถานํ

อานิสฺสทสฺสทสฺสทสฺส สลฺยโลชนานํ ปหานํ

อมตารมฺมณํ สลฺยโลชนํ รุปี สารมฺมณํ

อนุสยา อนารมฺมณา เอวเมว ฌานํ อตีตํ อตฺถิ อตฺถิ อตฺถิ

จิตฺตํ สพฺพํ จิตฺตํ วิตฺถกานุปตฺติ

สพฺพโส วิตฺถกยโต วิจารยโต

วิตฺถกวิปฺลาโร สทฺโท นยถาจิตฺตสฺส วาจา

ตถเวว กายกมฺมํ อตีตํ อตฺถิ สมณฺนาคโตติ ฯ

นิโรธกถา

[๑๓๗๕] อุปฺปตฺเตสฺสเย ปญฺจกฺขนฺธเ อนิรุทฺเธ กิริยา ปญฺจ
ขณฺธา อุปฺปชฺชนฺตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ ทสฺสนํ ขณฺธานํ สโมธานํ
โหติ ทส ขณฺธา สมฺมุขีภาวํ อากฺขณฺตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ ทสฺสนํ ขณฺธานํ สโมธานํ โหติ ทส ขณฺธา สมฺมุขีภาวํ

อากจณตติ ๑ อามนตา ๑ ทวินัน ๑ สุตานัน ๑เป๑ ทวินัน จิตตานัน
สโมธานัน โหตติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑

[๑๓๗๖] อุปตเตสียะ ปญจกขนุเช อนิรุทุเช กิริยา จตุตาโร
ขนุชา อุปปชชตติ ๑ อามนตา ๑ นวนัน ขนุธานัน สโมธานัน
โหติ นว ขนุชา สมมุขีภาว อากจณตติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ
๑เป๑ นวนัน ขนุธานัน สโมธานัน โหติ นว ขนุชา สมมุขีภาว
อากจณตติ ๑ อามนตา ๑ ทวินัน ๑ สุตานัน ๑เป๑ ทวินัน จิตตานัน
สโมธานัน โหตติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑

[๑๓๗๗] อุปตเตสียะ ปญจกขนุเช อนิรุทุเช กิริยา ฉานัน
อุปปชชตติ ๑ อามนตา ๑ ฉนุนัน ขนุธานัน สโมธานัน โหติ ฉ
ขนุชา สมมุขีภาว อากจณตติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑ ฉนุนัน
ขนุธานัน สโมธานัน โหติ ฉ ขนุชา สมมุขีภาว อากจณตติ ๑
อามนตา ๑ ทวินัน ๑ สุตานัน ๑เป๑ ทวินัน จิตตานัน สโมธานัน
โหตติ ๑ น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑

[๑๓๗๘] อุปตเตสียะ ปญจกขนุเช นิรุทุเช มกุโค อุปปชชตติ ๑
อามนตา ๑ มโต มคัคิ ภาเวติ กาลกโต มคัคิ ภาเวตติ ๑
น เหว ๑ วตตพเพ ๑เป๑

นิโรธกถา ๑

รูป มคฺโคตติกถา

[๑๓๗๕] มคฺคสมงฺกิสฺส รูปํ มคฺโคติ ๑ อามนฺตา ๑ สารมฺมณํ
อตุถิ ตสฺส อวชฺชณา อาโภโค สมฺนนาหาโร มนสิกาโร เจตนา
ปตฺถนา ปณฺธิตฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ นนฺ อนารมฺมณํ
นตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺจิ
อนารมฺมณํ นตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ๑เปฯ ปณฺธิ โน วต เร
วตฺตพฺเพ มคฺคสมงฺกิสฺส รูปํ มคฺโคติ ๑

[๑๓๗๖] สมฺมาวาจา มคฺโคติ ๑ อามนฺตา ๑ สารมฺมณา
อตุถิ ตาย อวชฺชณา ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ
นนฺ อนารมฺมณา นตุถิ ตาย อวชฺชณา ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑
อามนฺตา ๑ หลฺจิ อนารมฺมณา นตุถิ ตาย อวชฺชณา ๑เปฯ ปณฺธิ
โน วต เร วตฺตพฺเพ สมฺมาวาจา มคฺโคติ ๑

[๑๓๗๗] สมฺมากมฺมนฺโต ๑เปฯ สมฺมาอาชีโว มคฺโคติ ๑
อามนฺตา ๑ สารมฺมโณ อตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เปฯ นนฺ อนารมฺมโณ นตุถิ ตสฺส อวชฺชณา
๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺจิ อนารมฺมโณ นตุถิ ตสฺส อวชฺชณา
๑เปฯ ปณฺธิ โน วต เร วตฺตพฺเพ สมฺมาอาชีโว มคฺโคติ ๑

[๑๓๗๘] สมฺมาทิฏฺฐิ มคฺโคติ ตา จ สารมฺมณา อตุถิ ตาย
อวชฺชณา ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ สมฺมาวาจา มคฺโค
ตา จ สารมฺมณา อตุถิ ตาย อวชฺชณา ๑เปฯ ปณฺธิตฺติ ๑

น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ สมมาทิกฺกุจิ มคฺโค สจ สारम्मणा
อตุถิ ตาย อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สมมากมฺมนฺโต
ฯเปฯ สมมาอาชีโว มคฺโค โส จ สारम्मโณ อตุถิ ตสฺส
อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ สมมาตฺสฺกปฺโป
ฯเปฯ สมมาวาयाโม ฯเปฯ สมมาสฺติ ฯเปฯ

[๑๓๘๓] สมมาสมาธิ มคฺโค โส จ สारम्मโณ อตุถิ ตสฺส
อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สมมาวาจา มคฺโค
สจ สारम्मणा อตุถิ ตาย อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น
เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ สมมาสมาธิ มคฺโค โส จ สारम्मโณ
อตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สมมากมฺมนฺโต
ฯเปฯ สมมาอาชีโว มคฺโค โส จ สारम्मโณ อตุถิ ตสฺส
อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๘๔] สมมาวาจา มคฺโค สจ อนารम्मणा นตุถิ
ตาย อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สมมาทิกฺกุจิ มคฺโค
สจ อนารम्मणा นตุถิ ตาย อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ สมมาวาจา มคฺโค สจ อนารम्मणा
นตุถิ ตาย อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สมมาตฺสฺกปฺโป
ฯเปฯ สมมาวาयाโม ฯเปฯ สมมาสฺติ ฯเปฯ สมมาสมาธิ
มคฺโค โส จ อนารम्मโณ นตุถิ ตสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ
ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๘๕] สมฺมากมฺมนฺโต ฯเปฯ สมฺมาอาชีโว มคฺโค โส จ
อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
สมฺมาทิกฺขุจฺจि ฯเปฯ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวายาโม สมฺมาสตี ฯเปฯ
สมฺมาสมาธิ มคฺโค โส จ อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชณา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๘๖] น วตฺตพฺพิ มคฺคสมฺงฺคิสฺส รูปี มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลยฺจิ สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว มคฺโค เตน
วต เร วตฺตพฺเพ มคฺคสมฺงฺคิสฺส รูปี มคฺโคติ ฯ
รูปี มคฺโคติกถา ฯ

ปฺลยฺจวิญฺญาณสมฺงฺคิสฺส มคฺคภาวนากถา

[๑๓๘๗] ปฺลยฺจวิญฺญาณสมฺงฺคิสฺส อตฺถิ มคฺคภาวนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ ปฺลยฺจวิญฺญาณา อุปฺปนฺนวตฺตูกา อุปฺปนฺนารมฺมณาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หฺลยฺจิ ปฺลยฺจวิญฺญาณา อุปฺปนฺนวตฺตูกา อุปฺปนฺนารมฺมณา
โน วต เร วตฺตพฺเพ ปฺลยฺจวิญฺญาณสมฺงฺคิสฺส อตฺถิ มคฺคภาวนาติ ฯ

[๑๓๘๘] นฺนุ ปฺลยฺจวิญฺญาณา ปุเรชาตวตฺตูกา ปุเรชาตารมฺมณา
อชฺชตฺติกวตฺตูกา พาหิรารมฺมณา อสมฺภินฺนวตฺตูกา อสมฺภินฺนารมฺมณา
นानาวตฺตูกา นานารมฺมณา น อญฺณมญฺญสฺส โคจร-

วิสัย ปจฺจนุ โภณฺติ น อสมนฺนาหารา อุปฺปชฺชนฺติ น อมฺนสิการา
อุปฺปชฺชนฺติ น อพฺโพภิกฺขณา อุปฺปชฺชนฺติ น อปุพฺพิ อจฺริมํ
อุปฺปชฺชนฺติ น อณฺณมณฺณสฺส สมนฺนุตฺรา อุปฺปชฺชนฺติ ฯเปฯ
นฺนุ ปฺลยฺจวิญฺญาณา อนาโภคาติ ฯ อามฺนฺตา ฯ หฺลยฺจ ปฺลยฺจวิญฺญาณา
อนาโภกา โน วต เร วตฺตพฺเพ ปฺลยฺจวิญฺญาณสมฺภกฺสิสฺส
อตุถิ มคฺคภาวนาติ ฯ

[๑๓๘๕] จกฺขุวิญฺญาณสมฺภกฺสิสฺส อตุถิ มคฺคภาวนาติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
จกฺขุวิญฺญาณํ สฺลยฺลตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
จกฺขุวิญฺญาณํ สฺลยฺลตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามฺนฺตา ฯ จกฺขุญฺจ
ปฺฏิจฺจ สฺลยฺลตญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ จกฺขุญฺจ ปฺฏิจฺจ สฺลยฺลตญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ ฯ
อามฺนฺตา ฯ จกฺขุญฺจ ปฺฏิจฺจ สฺลยฺลตญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ
อตุเถว สฺสฺตฺตฺนฺโตติ ฯ นตุถิ ฯ จกฺขุญฺจ ปฺฏิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ
จกฺขุวิญฺญาณนฺติ อตุเถว สฺสฺตฺตฺนฺโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ หฺลยฺจ จกฺขุญฺจ
ปฺฏิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ อตุเถว สฺสฺตฺตฺนฺโต
โน วต เร วตฺตพฺเพ จกฺขุญฺจ ปฺฏิจฺจ สฺลยฺลตญฺจ อุปฺปชฺชติ
จกฺขุวิญฺญาณนฺติ ฯ

[๑๓๘๖] จกฺขุวิญฺญาณสมฺภกฺสิสฺส อตุถิ มคฺคภาวนาติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
จกฺขุวิญฺญาณํ อตีตानาคตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ จกฺขุวิญฺญาณสมฺภกฺสิสฺส อตุถิ มคฺคภาวนาติ ฯ อามฺนฺตา ฯ

จกขุวิญญานัม ผสฺสํ อารพฺภ เวทนี อารพฺภ สยณํ อารพฺภ เจตนํ
 อารพฺภ จิตฺตํ อารพฺภ จกขุํ อารพฺภ ฯเปฯ กายํ อารพฺภ สทฺทํ
 อารพฺภ ฯเปฯ โสณฺจพฺพํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
 ฯเปฯ มโนวิญญานสมฺภคิสฺส อตฺถิ มคฺคภาวนา มโนวิญญานํ
 สฺยณตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกขุวิญญานสมฺภคิสฺส
 อตฺถิ มคฺคภาวนา จกขุวิญญานํ สฺยณตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ
 น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ มโนวิญญานสมฺภคิสฺส อตฺถิ มคฺคภาวนา
 มโนวิญญานํ อตีตानาคตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
 จกขุวิญญานสมฺภคิสฺส อตฺถิ มคฺคภาวนา จกขุวิญญานํ อตีตानาคตํ
 อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ มโนวิญญานสมฺภคิสฺส
 อตฺถิ มคฺคภาวนา มโนวิญญานํ ผสฺสํ อารพฺภ ฯเปฯ
 โสณฺจพฺพํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกขุวิญญานสมฺภคิสฺส
 อตฺถิ มคฺคภาวนา จกขุวิญญานํ ผสฺสํ อารพฺภ ฯเปฯ โสณฺจพฺพํ
 อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๓๕๑] น วัตตพฺพํ ปญฺจวิญญานสมฺภคิสฺส อตฺถิ มคฺคภาวนาติ ฯ
 อามนฺตา ฯ นนุ วุตฺตํ ภควตา อิธ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปี ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคภาหิ โหติ นานุพฺยณฺชนคฺคภาหิ
 ฯเปฯ โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯเปฯ ฆาเนน คนฺธํ ฆายิตฺวา ฯเปฯ
 ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ฯเปฯ กาเยน โสณฺจพฺพํ ผสฺสิตฺวา น นิमितฺตคฺคภาหิ
 โหติ นานุพฺยณฺชนคฺคภาหิติ ๑ อตฺถเว สุตฺตฺนุโตติ ฯ

#๑ ม. ม. ๓๕๕ ฯ อ. จตุกก ๕๑ ฯ

อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ ปญฺจวิญญาณสมํกฺคิสฺส อตฺถิ มคฺคภาวนาติ ฯ

ปญฺจวิญญาณสมํกฺคิสฺส มคฺคภาวนากถา ฯ

ปญฺจวิญญาณา กุสลาปีติกถา

[๑๓๕๒] ปญฺจวิญญาณา กุสลาปี อกุสลาปีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ ปญฺจวิญญาณา อุปฺปนฺนวัตตูกา อุปฺปนฺนารมฺมณาติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลยฺจิ ปญฺจวิญญาณา อุปฺปนฺนวัตตูกา อุปฺปนฺนารมฺมณา
โน วต เร วตฺตพฺเพ ปญฺจวิญญาณา กุสลาปี อกุสลาปีติ ฯ นฺนุ
ปญฺจวิญญาณา ปุเรชาตวตฺตูกา ปุเรชาตารมฺมณา อชฺฌตฺติกวตฺตูกา
พาหิรารมฺมณา อสมฺภินฺนวัตตูกา อสมฺภินฺนารมฺมณา
นानาวตฺตูกา นานารมฺมณา น อญฺจมมฺมยฺยสฺส โจรวิสยํ ปจฺจนฺนโกนฺติ
น อสมนฺนาหารา อุปฺปชฺชนฺติ น อมนสิการา อุปฺปชฺชนฺติ
น อพฺโพภิกฺขณา อุปฺปชฺชนฺติ น อปฺพุพฺ อจฺริมฺ อุปฺปชฺชนฺติ
น อญฺจมมฺมยฺยสฺส สมนฺนตฺตรา อุปฺปชฺชนฺติ นฺนุ ปญฺจวิญญาณา
อนาโกกาติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺลยฺจิ ปญฺจวิญญาณา อนาโกกา
โน วต เร วตฺตพฺเพ ปญฺจวิญญาณา กุสลาปี อกุสลาปีติ ฯ

[๑๓๕๓] จกฺขุวิญญาณํ กุสลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญาณํ
สุญฺยตฺตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ จกฺขุวิญญาณํ
สุญฺยตฺตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุญฺจ

ปฏิจจ สุลลตถจ อุปฺปชชติ จกฺขุวิญญานนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ จกฺขุญจ ปฏิจจ สุลลตถจ อุปฺปชชติ จกฺขุวิญญานนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ จกฺขุญจ ปฏิจจ สุลลตถจ อุปฺปชชติ จกฺขุวิญญานนฺติ
อตุเถว สุตฺตนฺโตติ ฯ นตฺถิ ฯ จกฺขุญจ ปฏิจจ รุเป จ
อุปฺปชชติ จกฺขุวิญญานนฺติ อตุเถว สุตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลจฺจ จกฺขุญจ ปฏิจจ รุเป จ อุปฺปชชติ จกฺขุวิญญานนฺติ อตุเถว
สุตฺตนฺโต โน วต เร วตฺตพฺเพ จกฺขุญจ ปฏิจจ สุลลตถจ
อุปฺปชชติ จกฺขุวิญญานนฺติ

[๑๓๕๔] จกฺขุวิญญานํ กุสลมฺปิ อกุสลมฺปีติ ฯ อามนฺตา ฯ
จกฺขุวิญญานํ อตีตानาคตํ อารพฺภ อุปฺปชชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ จกฺขุวิญญานํ กุสลมฺปิ อกุสลมฺปีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญานํ
ผสฺสํ อารพฺภ ฯเปฯ จิตฺตํ อารพฺภ ฯเปฯ จกฺขุ
อารพฺภ ฯเปฯ กายํ อารพฺภ ฯเปฯ สทฺทํ อารพฺภ ฯเปฯ
โผฏฺฐพฺพํ อารพฺภ อุปฺปชชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
มโนวิญญานํ กุสลมฺปิ อกุสลมฺปิ มโนวิญญานํ สุลลตํ อารพฺภ
อุปฺปชชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญานํ กุสลมฺปิ อกุสลมฺปิ
จกฺขุวิญญานํ สุลลตํ อารพฺภ อุปฺปชชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ มโนวิญญานํ กุสลมฺปิ อกุสลมฺปิ มโนวิญญานํ อตีตानาคตํ
อารพฺภ อุปฺปชชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญานํ กุสลมฺปิ
อกุสลมฺปิ จกฺขุวิญญานํ อตีตानาคตํ อารพฺภ อุปฺปชชตีติ ฯ

น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ มโนวิญญาณํ กุสลมปิ อกุสลมปิ
มโนวิญญาณํ ผสฺสํ อารพฺภ ฯเปฯ จิตฺตํ อารพฺภ จกฺขุํ อารพฺภ
ฯเปฯ กายํ อารพฺภ สทฺทํ อารพฺภ ฯเปฯ โสณฺฑพฺพํ อารพฺภ
อุปฺปชฺชตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญาณํ กุสลมปิ อกุสลมปิ
จกฺขุวิญญาณํ ผสฺสํ อารพฺภ ฯเปฯ โสณฺฑพฺพํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตฺติ ฯ
น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๓๕๕] น วตตพฺพํ ปญฺจวิญญาณา กุสลาปิ อกุสลาปิตี ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุณา
รูปํ ทิสฺวา นิमितฺตคฺคาหิ โหติ ฯเปฯ น นิमितฺตคฺคาหิ โหติ ฯเปฯ
โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯเปฯ กาเยน โสณฺฑพฺพํ ผสฺสิตฺวา นิमितฺตคฺคาหิ
โหติ ฯเปฯ น นิमितฺตคฺคาหิ โหตฺติ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ ปญฺจวิญญาณา กุสลาปิ อกุสลาปิตี ฯ

ปญฺจวิญญาณา กุสลาปิติกถา ฯ

ปญฺจวิญญาณา สาโภคาติกถา

[๑๓๕๖] ปญฺจวิญญาณา สาโภคาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ
ปญฺจวิญญาณา อุปฺปนฺนวตฺตกา อุปฺปนฺนารมฺมณาติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ ปญฺจวิญญาณา อุปฺปนฺนวตฺตกา อุปฺปนฺนารมฺมณา โน
วต เร วตตพเพ ปญฺจวิญญาณา สาโภคาติ ฯเปฯ นนฺ ปญฺจ-

วิญญาณา ปุเรชาตวตถุกา ปุเรชาตารมมณา อชฌตติกาวตถุกา
พาหิรารมมณา อสมภินฺนวตถุกา อสมภินฺนารมมณา นานาวตถุกา
นानารมมณา น อญฺญมมญฺญสฺส โคจรวิสยํ ปจฺจนุโกนฺติ
น อสมนฺนาหารา อุปฺปชฺชนฺติ น อมฺนสฺสิการา อุปฺปชฺชนฺติ น
อพุโปกิณฺณา อุปฺปชฺชนฺติ น อปุพุํ อจรมํ อุปฺปชฺชนฺติ นนุ
ปฺลจฺวิญญาณา น อญฺญมมญฺญสฺส สมนนฺตรา อุปฺปชฺชนฺตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจฺ ปฺลจฺวิญญาณา น อญฺญมมญฺญสฺส สมนนฺตรา
อุปฺปชฺชนฺติ โน วต เร วตฺตพฺเพ ปฺลจฺวิญญาณา สาทิกคฺคาติ ฯ

[๑๓๕๗] จกฺขุวิญญาณํ สาทิกคฺคาติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญาณํ
สุญฺญตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ จกฺขุวิญญาณํ สุญฺญตํ อารพฺภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
จกฺขุญฺจ ปฺภิจฺจ สุญฺญตญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญญาณนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ จกฺขุญฺจ ปฺภิจฺจ สุญฺญตญฺจ อุปฺปชฺชติ
จกฺขุวิญญาณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุญฺจ ปฺภิจฺจ สุญฺญตญฺจ
อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญญาณนฺติ อตฺถเว สุตฺตนฺโตติ ฯ นตฺถิ ฯ
จกฺขุญฺจ ปฺภิจฺจ รุเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญญาณนฺติ อตฺถเว
สุตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจฺ จกฺขุญฺจ ปฺภิจฺจ รุเป จ
อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญญาณนฺติ อตฺถเว สุตฺตนฺโต โน วต เร
วตฺตพฺเพ จกฺขุญฺจ ปฺภิจฺจ สุญฺญตญฺจ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญญาณนฺติ ฯ

[๑๓๕๘] จกฺขุวิญญาณํ สาทิกคฺคาติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุ-

วิญญานํ อตีตนาคตํ อารพภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ จกฺขุวิญญานํ สาโภคนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญานํ
ผสฺสํ อารพภ ฯเปฯ โสภฺจพฺพิ อารพภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ มโนวิญญานํ สาโภคํ มโนวิญญานํ สฺสณฺตํ
อารพภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญานํ สาโภคํ
จกฺขุวิญญานํ สฺสณฺตํ อารพภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ มโนวิญญานํ สาโภคํ มโนวิญญานํ อตีตนาคตํ อารพภ
อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญานํ สาโภคํ จกฺขุวิญญานํ
อตีตนาคตํ อารพภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
มโนวิญญานํ สาโภคํ มโนวิญญานํ ผสฺสํ อารพภ ฯเปฯ
โสภฺจพฺพิ อารพภ อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญานํ
สาโภคํ จกฺขุวิญญานํ ผสฺสํ อารพภ ฯเปฯ โสภฺจพฺพิ อารพภ
อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๕๕] น วตฺตพฺพิ ปญฺจวิญญาณา สาโภคาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วฺตฺตํ ภควตา อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุณา รูปี ทิสฺวา นิमितฺตคฺคาหี
โหติ ฯเปฯ น นิमितฺตคฺคาหี โหติ ฯเปฯ กาเยน โสภฺจพฺพิ
ผฺสิตฺวา นิमितฺตคฺคาหี โหติ ฯเปฯ น นิमितฺตคฺคาหี โหตีติ อตฺเถว
สฺสณฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ ปญฺจวิญญาณา สาโภคาติ ฯเปฯ

ปญฺจวิญญาณา สาโภคาติกถา ฯ

ทวิหิ สีเลหิ สมนุณาคโตติกถา

[๑๔๐๐] มกุกสมงฺคี ทวิหิ สีเลหิ สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ
มกุกสมงฺคี ทวิหิ ผสฺเสหิ ทวิหิ เวทนาหิ ทวิหิ สลฺลญาหิ ทวิหิ
เจตนาหิ ทวิหิ จิตฺเตหิ ทวิหิ สทฺธาหิ ทวิหิ วิริเยหิ ทวิหิ สติหิ ทวิหิ
สมาธิหิ ทวิหิ ปญฺญาหิ สมนุณาคโตติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๐๑] มกุกสมงฺคี โลกิเยน สีเลน สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ
มกุกสมงฺคี โลกิเยน ผสฺเสน โลกิยาย เวทนาย โลกิยาย สลฺลญาย
โลกิยาย เจตนาย โลกิเยน จิตฺเตน โลกิยาย สทฺธาย โลกิเยน
วิริเยน โลกิยาย สติยา โลกิเยน สมาธิना โลกิยาย ปญฺญาย
สมนุณาคโตติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๐๒] มกุกสมงฺคี โลกิเยน จ โลกุตฺตเรน จ สีเลน
สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ มกุกสมงฺคี โลกิเยน จ โลกุตฺตเรน
จ ผสฺเสน สมนุณาคโตติ ฯเปฯ โลกิยาย จ โลกุตฺตราย จ
ปญฺญา สมนุณาคโตติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ มกุกสมงฺคี
โลกิเยน สีเลน สมนุณาคโตติ ฯ อามนุตา ฯ มกุกสมงฺคี ปุณฺธุชฺชโนติ ฯ
น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๐๓] มกุกสมงฺคี โลกิยาย สมฺมาวาจาย สมนุณาคโตติ ฯ
อามนุตา ฯ มกุกสมงฺคี โลกิยาย สมฺมาทิฏฺฐิยา สมนุณาคโตติ ฯ
น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ มกุกสมงฺคี โลกิยาย สมฺมาวาจาย

สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มคฺคสมงฺคี โลกฺเยน สมฺมาสงฺกปฺเปน
ฯเปฯ โลกฺเยน สมฺมาวายาเมน ฯเปฯ โลกฺเยาย สมฺมาสตียา
ฯเปฯ โลกฺเยน สมฺมาสมาธินา สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ
ฯเปฯ มคฺคสมงฺคี โลกฺเยน สมฺมากมฺมฺนฺเตน ฯเปฯ โลกฺเยน
สมฺมาอาชีเวน สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มคฺคสมงฺคี โลกฺเยาย
สมฺมาทิฏฺฐิยา ฯเปฯ โลกฺเยน สมฺมาสมาธินา สมนฺนาคโตติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๐๔] มคฺคสมงฺคี โลกฺเยาย จ โลกฺุตฺตราย จ สมฺมาวาจาย
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มคฺคสมงฺคี โลกฺเยาย จ โลกฺุตฺตราย
จ สมฺมาทิฏฺฐิยา สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ
มคฺคสมงฺคี โลกฺเยาย จ โลกฺุตฺตราย จ สมฺมาวาจาย สมนฺนาคโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ มคฺคสมงฺคี โลกฺเยน จ โลกฺุตฺตเรน จ สมฺมาสงฺกปฺเปน
ฯเปฯ โลกฺเยน จ โลกฺุตฺตเรน จ สมฺมาวายาเมน ฯเปฯ โลกฺเยาย
จ โลกฺุตฺตราย จ สมฺมาสตียา ฯเปฯ โลกฺเยน จ โลกฺุตฺตเรน จ
สมฺมาสมาธินา สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ มคฺคสมงฺคี
โลกฺเยน จ โลกฺุตฺตเรน จ สมฺมากมฺมฺนฺเตน ฯเปฯ

[๑๔๐๕] มคฺคสมงฺคี โลกฺเยน จ โลกฺุตฺตเรน จ สมฺมาอาชีเวน
สมนฺนาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มคฺคสมงฺคี โลกฺเยาย จ โลกฺุตฺตราย
จ สมฺมาทิฏฺฐิยา สมนฺนาคโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ
มคฺคสมงฺคี โลกฺเยน จ โลกฺุตฺตเรน จ สมฺมาอาชีเวน สมนฺนาคโตติ ฯ

อามนฺตา ฯ มคฺคสมงฺคี โลกิเยน จ โลกุตฺตเรน จ สมนฺนาสกฺปเปณ
ฯเปฯ โลกิเยน จ โลกุตฺตเรน จ สมนฺมาสมาธิฯ สมนฺนาคโถติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๐๖] น วจฺตพฺพํ มคฺคสมงฺคี ทฺวิหิ สึเลหิ สมนฺนาคโถติ ฯ
อามนฺตา ฯ โลกิเย สึเล นิรุทฺเธ มคฺโค อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ#
ทฺสุสึโล ขณฺทฺสึโล ฉิทฺทฺสึโล ๑ มคฺคํ ภาเวตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ
ฯเปฯ เตน หิ มคฺคสมงฺคี ทฺวิหิ สึเลหิ สมนฺนาคโถติ ฯ

ทฺวิหิ สึเลหิ สมนฺนาคโถติกา ฯ

สึลํ อเจตสิกนฺตฺติกา

[๑๔๐๗] สึลํ อเจตสิกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ รุปี นีพฺพานํ
จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ กายายตฺนํ ฯเปฯ รุปรายตฺนํ ฯเปฯ โสภณฺจพฺพายตฺนนฺติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ สึลํ อเจตสิกนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ผสฺโส อเจตสิโกติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ สึลํ
อเจตสิกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เวทนา ฯเปฯ สญฺญา ฯเปฯ
เจตนา ฯเปฯ สทฺธา ฯเปฯ วิริยํ ฯเปฯ สติ ฯเปฯ สมาริ
ฯเปฯ ปญฺญา อเจตสิกาติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๐๘] ผสฺโส เจตสิโกติ ฯ อามนฺตา ฯ สึลํ เจตสิกนฺติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ สญฺญา ฯเปฯ เจตนา
#๑ ย. ม. ฉินฺนสึโล.

ฯเปฯ สทฺธา ฯเปฯ วิริยฺ ฯเปฯ สติ ฯเปฯ สมာธิ ฯเปฯ
ปญฺญา เจตสิกฺกาติ ฯ อามนฺตา ฯ สีสํ เจตสิกฺกนฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๐๕] สีสํ อเจตสิกฺกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนิฏฺฐผลนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อิฏฺฐผลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยฺจิ
อิฏฺฐผลํ โน วต เร วตฺตพฺเพ สีสํ อเจตสิกฺกนฺติ ฯ

[๑๔๑๐] สทฺธา อิฏฺฐผลา สทฺธา เจตสิกฺกาติ ฯ อามนฺตา ฯ สีสํ
อิฏฺฐผลํ สีสํ เจตสิกฺกนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ วิริยฺ สติ
สมာธิ ฯเปฯ ปญฺญา อิฏฺฐผลา ปญฺญา เจตสิกฺกาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ซิสํ อิฏฺฐผลํ สีสํ เจตสิกฺกนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๑๑] สีสํ อิฏฺฐผลํ สีสํ อเจตสิกฺกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
สทฺธา อิฏฺฐผลา สทฺธา อเจตสิกฺกาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
ซิสํ อิฏฺฐผลํ สีสํ อเจตสิกฺกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ วิริยฺ ฯเปฯ
สติ สมာธิ ฯเปฯ ปญฺญา อิฏฺฐผลา ปญฺญา อเจตสิกฺกาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๑๒] สีสํ อเจตสิกฺกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อผลํ อวิปากนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ สผลํ สวิปากนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยฺจิ
สผลํ สวิปากํ โน วต เร วตฺตพฺเพ สีสํ อเจตสิกฺกนฺติ ฯเปฯ

[๑๔๑๓] จกฺขายตฺนํ อเจตสิกํ อวิปากนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สีสํ
อเจตสิกํ อวิปากนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โสตายตฺนํ ฯเปฯ

กายายตนํ ๔เปฯ รูปายตนํ ๔เปฯ โยภูจพพายตนํ อเจตสิกํ
อวิปากนฺติ ๔ อามนฺตา ๔ สีสํ อเจตสิกํ อวิปากนฺติ ๔ น เหว
วตฺตพฺเพ ๔เปฯ

[๑๔๑๔] สีสํ อเจตสิกํ สวิปากนฺติ ๔ อามนฺตา ๔ จกฺขายตนํ
อเจตสิกํ สวิปากนฺติ ๔ น เหว วตฺตพฺเพ ๔เปฯ สีสํ อเจตสิกํ
สวิปากนฺติ ๔ อามนฺตา ๔ โสตายตนํ ๔เปฯ กายายตนํ ๔เปฯ
รูปายตนํ ๔เปฯ โยภูจพพายตนํ อเจตสิกํ สวิปากนฺติ ๔ น เหว
วตฺตพฺเพ ๔เปฯ

[๑๔๑๕] สมฺมาวาจา อเจตสิกาทิ ๔ อามนฺตา ๔ สมฺมาทิฏฺฐิ
อเจตสิกาทิ ๔ น เหว วตฺตพฺเพ ๔เปฯ สมฺมาวาจา อเจตสิกาทิ ๔
อามนฺตา ๔ สมฺมาสงฺกปฺโป ๔เปฯ สมฺมาวายาโม ๔เปฯ สมฺมาสติ
๔เปฯ สมฺมาสมาธิ อเจตสิกโถติ ๔ น เหว วตฺตพฺเพ ๔เปฯ
สมฺมากมฺมนฺโต ๔เปฯ สมฺมาอาชีโว อเจตสิกโถติ ๔ อามนฺตา ๔
สมฺมาทิฏฺฐิ อเจตสิกาทิ ๔ น เหว วตฺตพฺเพ ๔เปฯ สมฺมาอาชีโว
อเจตสิกโถติ ๔ อามนฺตา ๔ สมฺมาสงฺกปฺโป ๔เปฯ สมฺมาวายาโม
๔เปฯ สมฺมาสติ ๔เปฯ สมฺมาสมาธิ อเจตสิกโถติ ๔ น เหว
วตฺตพฺเพ ๔เปฯ

[๑๔๑๖] สมฺมาทิฏฺฐิ เจตสิกาทิ ๔ อามนฺตา ๔ สมฺมาวาจา
เจตสิกาทิ ๔ น เหว วตฺตพฺเพ ๔เปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ เจตสิกาทิ ๔
อามนฺตา ๔ สมฺมากมฺมนฺโต ๔เปฯ สมฺมาอาชีโว เจตสิกโถติ ๔

น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ สฺมมาสงฺกปฺโป ฯเปฯ สฺมมาวายาโม
สฺมมาสติ ฯเปฯ สฺมมาสมาธิ เจตสีโกติ ฯ อามนฺตา ฯ สฺมมาวาจา
เจตสีกาติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ สฺมมาสมาธิ เจตสีโกติ ฯ
อามนฺตา ฯ สฺมมากมฺมนฺโต ฯเปฯ สฺมมาอาชีโว เจตสีโกติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๑๗] น วัตตพฺพํ สีลํ อเจตสีกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สีเล
อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุทฺเท ทุสฺสีโล โหตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
เตน หิ สีลํ อเจตสีกนฺติ ฯ

สีลํ อเจตสีกนฺตีกถา ฯ

สีลํ นจิตฺตานุปริวตฺตีติกถา

[๑๔๑๘] สีลํ น จิตฺตานุปริวตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ รุปี นีพฺพานํ
จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ โสณฺฑพฺพายตฺนนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ สีลํ
น จิตฺตานุปริวตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ผสฺโส น จิตฺตานุปริวตฺตีติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ สีลํ น จิตฺตานุปริวตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
เวทนา ฯเปฯ สลฺยา ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ สทฺธา วิริยํ สติ
สมาธิ ฯเปฯ ปญฺญา น จิตฺตานุปริวตฺตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๑๙] ผสฺโส จิตฺตานุปริวตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ สีลํ จิตฺตานุปริวตฺตีติ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ สลฺยา

เจตนา สทฺธา วิริยํ สติ สมာธิ ฯเปฯ ปญฺญา จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ
อามนฺตา ฯ สํลํ จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๒๐] สมฺมาวาจา น จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ อามนฺตา ฯ
สมฺมาทิฏฺฐิ น จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สมฺมาวาจา น จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺมาสงฺกปโป
ฯเปฯ สมฺมาวายาโม ฯเปฯ สมฺมาสติ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ น
จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺมากมฺมนฺโต
ฯเปฯ สมฺมาอาชีโว น จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ
น จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺมาอาชีโว
น จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺมาสงฺกปโป ฯเปฯ สมฺมาวายาโม๕
ฯเปฯ สมฺมาสติ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ น จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๒๑] สมฺมาทิฏฺฐิ จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺมาวาจา
จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ
อามนฺตา ฯ สมฺมากมฺมนฺโต ฯเปฯ สมฺมาอาชีโว
จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๒๒] สมฺมาสงฺกปโป ฯเปฯ สมฺมาวายาโม ฯเปฯ สมฺมาสติ
ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺมาวาจา
จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ จิตฺตานุปริวตฺตํติ ฯ
อามนฺตา ฯ สมฺมากมฺมนฺโต ฯเปฯ สมฺมาอาชีโว

จิตตานุปริวตฺติตฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๒๓] น วัตตพฺพํ สິลํ น จิตตานุปริวตฺติตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
สีเล อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุทฺเธ ทฺสฺสีโล โหตฺติตฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
เตน หิ สິลํ น จิตตานุปริวตฺติตฺติ ฯ

สິลํ นจิตตานุปริวตฺติตฺติกถา ฯ

สมาทานเหตุกกถา

[๑๔๒๔] สมาทานเหตุกํ สິลํ วจฺจตฺติตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สมาทานเหตุโก
ผลฺลฺโส วจฺจตฺตติ เวทนา วจฺจตฺตติ สลฺลฺวา วจฺจตฺตติ เจตนา
วจฺจตฺตติ จิตฺตํ วจฺจตฺตติ สทฺธา วจฺจตฺตติ วิริยํ วจฺจตฺตติ สติ วจฺจตฺตติ
สมาธิ วจฺจตฺตติ ปญฺญา วจฺจตฺติตฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๒๕] สมาทานเหตุกํ สິลํ วจฺจตฺติตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ลตา วีย
วจฺจตฺตติ มาลฺลฺวา วีย วจฺจตฺตติ รุกฺโข วีย วจฺจตฺตติ ตินฺนํ วีย
วจฺจตฺตติ มุญฺชฺปฺญฺโข วีย วจฺจตฺติตฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๒๖] สมาทานเหตุกํ สິลํ วจฺจตฺติตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สິลํ
สมาทนฺยิตฺวา กามวิตกฺกํ วิตกฺเกนฺตฺสฺส พฺยาปาทวิตกฺกํ วิตกฺเกนฺตฺสฺส
วิหีสาวิตกฺกํ วิตกฺเกนฺตฺสฺส สິลํ วจฺจตฺติตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ
ผลฺลฺสานํ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ จิตฺตानํ สโมธานํ โหตฺติตฺติ ฯ น เหวํ
วัตตพฺเพ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ ผลฺลฺสานํ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ จิตฺตानํ สโมธานํ

โหตีติ ฯ อามนตา ฯ กุสลากุสลา สาวชชานวชชา หีนปป์ณิตา
กณฺหสุกฺกสฺปป์ฏิกากา ฌมฺมา สมฺมุขีภาวํ อากฺขณฺนตีติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสลากุสลา สาวชชานวชชา หีนปป์ณิตา กณฺหสุกฺกสฺปป์ฏิกากา
ฌมฺมา สมฺมุขีภาวํ อากฺขณฺนตีติ ฯ อามนตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา จตฺตารีmani ภิกฺขเว สุวiturวิทฺวานิ ฯ กตฺมานิ
จตฺตาริ ฯ นภฺยจ ภิกฺขเว ปจฺวี จ อิทํ ปจฺมํ สุวiturวิทฺวํ ฯเปฯ
ตสฺมา สत्ตํ ฌมฺโม อสฺพุทฺธิ อารกาทิ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนตา ฯ
เคน หิ น วตฺตพฺพํ กุสลากุสลา สาวชชานวชชา หีนปป์ณิตา
กณฺหสุกฺกสฺปป์ฏิกากา ฌมฺมา สมฺมุขีภาวํ อากฺขณฺนตีติ ฯ

[๑๔๒๗] น วตฺตพฺพํ สฺมาทานเหตุกํ สีลํ วฑฺฒตีติ ฯ อามนตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา อารามโรปา วนโรปา ฯเปฯ ฌมฺมฏฺฐา
สีลสมฺปนฺนา เต ชนา สกฺกคามิโนติ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนตา ฯ เคน หิ สฺมาทานเหตุกํ สีลํ วฑฺฒตีติ ฯ

สฺมาทานเหตุกถา ฯ

วิญญตฺติ สีลนฺติกถา

[๑๔๒๘] วิญญตฺติ สีลนฺติ ฯ อามนตา ฯ ปาณาติปาตา
เวรมณฺตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อทินฺนาทานา เวรมณฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กามสุมิจฺจจาจารา เวรมณฺตีติ ฯ น เหวํ

วตุตพุเพ ๔เป๔ มุสวาทา เวมณิตี ๔ น เหว วตุตพุเพ ๔เป๔
สุรามรยมชชปมาทฎจนา เวมณิตี ๔ น เหว วตุตพุเพ ๔เป๔
อภิวาทนํ สิลํ ปจจฎจันํ สิลํ อณชลิกมมํ สิลํ สามิจิกมมํ
ซิลํ อาสนาภิหาโร สิลํ เสยยาภิหาโร สิลํ ปาโททกาภิหาโร
ซิลํ ปาทกถลิกาภิหาโร สิลํ นุหानะ ปฎุจิปริกมมํ สิลนุติ ๔
อามนุตา ๔ ปาณาติปาตา เวมณิตี ๔ น เหว วตุตพุเพ ๔เป๔
สุรามรยมชชปมาทฎจนา เวมณิตี ๔ น เหว วตุตพุเพ ๔เป๔

[๑๔๒๕] น วตุตพุพิ วิญญตุติ สิลนุติ ๔ อามนุตา ๔ ทุสฺสึลยฺนุติ ๔
น เหว วตุตพุเพ ๔เป๔ เตนํ หิ วิญญตุติ สิลนุติ ๔

วิญญตุติ สิลนุติกถา ๔

อวิญญตุติ ทุสฺสึลยฺนุติกถา

[๑๔๓๐] อวิญญตุติ ทุสฺสึลยฺนุติ ๔ อามนุตา ๔ ปาณาติปาโตติ ๔
น เหว วตุตพุเพ ๔เป๔ อทินฺนาทานนุติ ๔ น เหว
วตุตพุเพ ๔เป๔ กามะสุมิจจจาโรติ ๔ น เหว วตุตพุเพ ๔เป๔
มุสวาโทติ ๔ น เหว วตุตพุเพ ๔เป๔ สุรามรยมชชปมาทฎจนา นุติ ๔
น เหว วตุตพุเพ ๔เป๔ ปาปกมมํ สามียิตฺวา ทานํ
ททนุตฺตสฺส ปุญญญจ อปุญญญจ อุโภ วทฺตมฺนุติติ ๔ น เหว
วตุตพุเพ ๔เป๔ ปุญญญจ อปุญญญจ อุโภ วทฺตมฺนุติติ ๔

อามนฺตา ฯ ทูวินฺนํ ฆสฺसानํ ฯเปฯ ทูวินฺนํ จิตฺตานํ สโมธานํ
โหตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทูวินฺนํ ฆสฺसानํ ฯเปฯ ทูวินฺนํ
จิตฺตานํ สโมธานํ โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา
หีนปฺปณฺธิตา กณฺหสฺสูกสปฺปฏิภาคา ฆมฺมา สมนฺมุขีภาวํ
อากจฺจนฺตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา
หีนปฺปณฺธิตา กณฺหสฺสูกสปฺปฏิภาคา ฆมฺมา สมนฺมุขีภาวํ
อากจฺจนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺนํ วุฏฺถํ ภควตา จตฺตารีมานี
ภิกฺขเว สุวiturวิทฺตารานี ฯ กตฺมานี จตฺตาริ ฯ นภณฺจ ภิกฺขเว ปจฺฉวี
จ อิทํ ปจฺฉมํ สุวiturวิทฺตาริ ฯเปฯ ตสฺมา สตํ ฆมฺโม อสฺสพฺภิ
อารกาติ อตฺเถว สุตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ น วัตฺตพฺพิ
กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺธิตา กณฺหสฺสูกสปฺปฏิภาคา
ฆมฺมา สมนฺมุขีภาวํ อากจฺจนฺตีติ ฯ ปาปกมฺมํ สฺมาทียิตฺวา จีวรํ
ททฺนตฺสฺส ปิณฺฑปฺปาดํ ททฺนตฺสฺส เสนาสนํ ททฺนตฺสฺส คิลานปฺจฺจยเกสฺสชฺชปฺริกฺขารํ
ททฺนตฺสฺส อภิวาทนารหฺสฺส อภิวาเทนฺตฺสฺส ปฺจฺจญฺจฺจานารหฺสฺส
ปฺจฺจญฺจฺเจนฺตฺสฺส อณฺชลิกมฺมารหฺสฺส อณฺชลิกมฺมํ กโรนฺตฺสฺส
สํมิจิกมฺมารหฺสฺส สํมิจิกมฺมํ กโรนฺตฺสฺส อาสนารหฺสฺส อาสนํ
ททฺนตฺสฺส มกฺคารหฺสฺส มกฺคํ ททฺนตฺสฺส ปฺญฺณณฺจ อปฺญฺณณฺจ
อุโก วทฺตมฺนฺตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปฺญฺณณฺจ อปฺญฺณณฺจ
อุโก วทฺตมฺนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ทูวินฺนํ ฆสฺसानํ ฯเปฯ ทูวินฺนํ
จิตฺตานํ สโมธานํ โหตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทูวินฺนํ

ผศุสานันฺ ๑เป๑ ทุวินนํ จิตฺตานํ สโมธานํ โหตีติ ๑ อามนฺตา ๑
 กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺตีตา กณฺหสุกฺกสฺสปฺปฏิภาคา
 ฌมฺมา สมนฺมุขีภาวํ อากจฺจนฺตีติ ๑ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ๑เป๑
 กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺตีตา กณฺหสุกฺกสฺสปฺปฏิภาคา
 ฌมฺมา สมนฺมุขีภาวํ อากจฺจนฺตีติ ๑ อามนฺตา ๑ นนฺ วุตฺตํ ภควตา
 จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว สุวិฑูรวิฑูรานิ ๑ กตฺมานิ จตฺตารี ๑ นภณฺจ
 ภิกฺขเว ปจฺวี จ อิทํ ปจฺมํ สุวิฑูรวิฑูรํ ๑เป๑ ตสฺมา สติ ฌมฺโม
 อสพฺภิ อารกาติ อตฺถเว สุตฺตนฺโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตนฺ หิ
 น วัตฺตพฺพิ กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺตีตา กณฺหสุกฺกสฺสปฺปฏิภาคา
 ฌมฺมา สมนฺมุขีภาวํ อากจฺจนฺตีติ ๑

[๑๔๓๑] น วัตฺตพฺพิ อวิณฺณตฺติ ทุสฺสีลฺยนฺติ ๑ อามนฺตา ๑
 นนฺ ปาปกมฺมํ สมากินฺโน อาสีติ ๑ อามนฺตา ๑ หนฺจิจิ ปาปกมฺมํ
 สมากินฺโน อาสิ เตนฺ วัต เร วัตฺตพฺเพ อวิณฺณตฺติ ทุสฺสีลฺยนฺติ ๑

อวิณฺณตฺติ ทุสฺสีลฺยนฺติกถา ๑

ทสฺโม วคฺโค ๑

ตสฺส อุตฺทานํ

มกฺกสมงฺกิสฺส รุปํ มคฺโค ปญฺจวิณฺณาณสมงฺกิสฺส อตฺถิ
 มกฺกภาวนา ปญฺจวิณฺณาณา กุสลาปี อกุสลาปี ปญฺจวิณฺณาณา๓
 สาทิกกา มกฺกสมงฺกิ ทุวิหิ สีเลหิ สมนฺนาคโต
 สีลํ อเจตสิกํ สีลํ น จิตฺตานุปริวตฺติ สมากานฺเหตฺกํ
 สีลํ วฑฺฒติ วิณฺณตฺติ สีลํ อวิณฺณตฺติ ทุสฺสีลฺยนฺติ ๑

หุติยปณฺณาสโก ฯ

นियามสงฺกหคทานิสฺสตา อตฺถิ ปญฺจโวการภโว

นโรโร มคฺคสมงฺกิสฺส ปญฺจโวการภโวติ ฯ

ติสฺโสปี อนุสยกถา

[๑๔๓๒] อนุสยา อพฺยาगतติ ฯ อามนฺตา ฯ วิปกาพฺยาเกตา
กิริยาพฺยาเกตา รูปํ นิพฺพานํ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ โสณฺจพฺพายตฺนนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๓๓] กามราคานุสโย อพฺยากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ กามราโค
กามราคปริยฺญจฺจํ กามราคสฺสโยชนํ กาโมโข กามโยโค กามจฺจนฺทนีวรณฺ
อพฺยาเกตนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กามราโค
กามราคปริยฺญจฺจํ ฯเปฯ กามจฺจนฺทนีวรณฺ อกฺสฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
กามราคานุสโย อกฺสฺโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๓๔] ปฏฺิฆานุสโย อพฺยากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ปฏฺิฆํ ปฏฺิฆปริยฺญจฺจํ
ปฏฺิฆสฺสโยชนํ อพฺยาเกตนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
ปฏฺิฆํ ปฏฺิฆปริยฺญจฺจํ ปฏฺิฆสฺสโยชนํ อกฺสฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปฏฺิฆานุสโย อกฺสฺโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๓๕] มานานุสโย อพฺยากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ มาโน

มานปริยฎจัน มานสญโลชนํ อพยากตฺนติ ฯ น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ
มาโน มานปริยฎจัน มานสญโลชนํ อกฺุสฺตฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ
มานานุสฺโย อกฺุสฺโลติ ฯ น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๓๖] ทิฎฺฐจันุสฺโย อพฺยากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ทิฎฺฐิ ทิฎฺฐโฆ
ทิฎฺฐิโยโค ทิฎฺฐิปริยฎจันํ ทิฎฺฐิสญโลชนํ อพฺยากตฺนติ ฯ น เหวํ
วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทิฎฺฐิ ทิฎฺฐโฆ ทิฎฺฐิโยโค ทิฎฺฐิปริยฎจันํ ทิฎฺฐิสญโลชนํ ฯ
อกฺุสฺตฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ ทิฎฺฐจันุสฺโย อกฺุสฺโลติ ฯ
น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๓๗] วิจิจฺจจันุสฺโย อพฺยากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ วิจิจฺจจ
วิจิจฺจจปริยฎจันํ วิจิจฺจจสญโลชนํ วิจิจฺจจจันิวรณํ อพฺยากตฺนติ ฯ
น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ วิจิจฺจจ วิจิจฺจจปริยฎจันํ
วิจิจฺจจสญโลชนํ วิจิจฺจจจันิวรณํ อกฺุสฺตฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ วิจิจฺจจจันุสฺโย
อกฺุสฺโลติ ฯ น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๓๘] ภวราคจันุสฺโย อพฺยากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ภวราโค
ภวราคปริยฎจันํ ภวราคสญโลชนํ อพฺยากตฺนติ ฯ น เหวํ วจตฺตพฺเพ
ฯเปฯ ภวราโค ภวราคปริยฎจันํ ภวราคสญโลชนํ อกฺุสฺตฺนติ ฯ
อามนฺตา ฯ ภวราคจันุสฺโย อกฺุสฺโลติ ฯ น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๓๙] อวิชฺชาจันุสฺโย อพฺยากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อวิชฺชา
อวิชฺโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชาปริยฎจันํ อวิชฺชาสญโลชนํ อวิชฺชาจันิวรณํ
อพฺยากตฺนติ ฯ น เหวํ วจตฺตพฺเพ ฯเปฯ อวิชฺชา อวิชฺโฆ

อวิชชาโยโค อวิชชาปริยฎฐานัน อวิชชาสญโลชนัน อวิชชานีวรณัน
อกุสตนุตติ ฯ อามนุตตา ฯ อวิชชานุสโย อกุสโตติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๔๔๐] น วตตพพิ อนุสยา อพยากตาคติ ฯ อามนุตตา ฯ
ปฎุชชโน กุสลาพยากเต จิตเต วตตมานเน สานุสโยติ วตตพโพติ ฯ
อามนุตตา ฯ กุสลากุสลา ฌมมา สมมุชชีภาว อากจจนตติติ ฯ น
เหว วตตพเพ ฯเปฯ เตน หิ อนุสยา อพยากตาคติ ฯ ปฎุชชโน
กุสลาพยากเต จิตเต วตตมานเน สราโคติ วตตพโพติ ฯ อามนุตตา ฯ
กุสลากุสลา ฌมมา สมมุชชีภาว อากจจนตติติ ฯ น เหว วตตพเพ
ฯเปฯ เตน หิ ราโค อพยากโตติ ฯ

[๑๔๔๑] อนุสยา อเหตุกาคติ ฯ อามนุตตา ฯ รูปี นิพพานัน
จกขายคณัน ฯเปฯ โสฎฐพพายคณนุตติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ
กามราคานุสโย อเหตุโกติ ฯ อามนุตตา ฯ กามราโค กามราคปริยฎฐานัน
กามราคสญโลชนัน ฯเปฯ กามจจนนุทนีวรณัน อเหตุกนุตติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ กามราโค กามราคปริยฎฐานัน ฯเปฯ
กามจจนนุทนีวรณัน สเหตุกนุตติ ฯ อามนุตตา ฯ กามราคานุสโย
สเหตุโกติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ ปฎิฆานุสโย ฯเปฯ มานานุสโย
ทิจฎฐานุสโย วิจิจจมานุสโย ฆวราคานุสโย ฯเปฯ อวิชชานุสโย
อเหตุโกติ ฯ อามนุตตา ฯ อวิชชา อวิชโซฆเ อวิชชาโยโค
อวิชชาปริยฎฐานัน อวิชชาสญโลชนัน อวิชชานีวรณัน อเหตุกนุตติ ฯ น เหว

วตตพเพ ๗เป๗ อวิชชา อวิชโชโหม ๗เป๗ อวิชชานีวรณํ สเหตุกนฺติ ๗
อามนฺตา ๗ อวิชชานุสโย สเหตุโกติ ๗ น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗

[๑๔๔๒] น วตตพพิ อนุสยา อเหตุกาติ ๗ อามนฺตา ๗
ปฺถุชฺชนํ กุสลาพฺยาเกต จิตฺเต วตฺตมานํ สานุสโยติ วตตพฺโพติ ๗
อามนฺตา ๗ อนุสยา เตน เหตุนา สเหตุกาติ ๗ น เหวํ วตตพเพ
๗เป๗ เตน หิ อนุสยา อเหตุกาติ ๗ ปฺถุชฺชนํ กุสลาพฺยาเกต จิตฺเต
วตฺตมานํ สราโคติ วตตพฺโพติ ๗ อามนฺตา ๗ ราโค เตน เหตุนา
สเหตุโกติ ๗ น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗ เตน หิ ราโค อเหตุโกติ ๗

[๑๔๔๓] อนุสยา จิตฺตวิปฺปยุตฺตาคี ๗ อามนฺตา ๗ รูปี นิพฺพานํ
จกฺขายตฺนํ ๗เป๗ โสภฺจพฺพายตฺนนฺติ ๗ น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗
กามราคานุสโย จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ๗ อามนฺตา ๗ กามราโค กามราค-
ปริยฺญานํ กามราคสฺสโยชนํ กาโมโหม กามโยโค กามจฺจนฺทนีวรณํ
จิตฺตวิปฺปยุตฺตนฺติ ๗ น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗ กามราโค กามราคปริยฺญานํ
๗เป๗ กามจฺจนฺทนีวรณํ จิตฺตสมฺปยุตฺตนฺติ ๗ อามนฺตา ๗
กามราคานุสโย จิตฺตสมฺปยุตฺโตติ ๗ น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗

[๑๔๔๔] กามราคานุสโย จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ๗ อามนฺตา ๗
กตฺมกฺขนฺธปริยาปนฺโนติ ๗ สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโนติ ๗ สงฺขารกฺขนฺโ
จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ๗ น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗ สงฺขารกฺขนฺโ
จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ๗ อามนฺตา ๗ เวทฺนากฺขนฺโธ สฺสณฺณากฺขนฺโ
จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ๗ น เหวํ วตตพเพ ๗เป๗

[๑๔๔๕] กามราคานุสโย สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ กามราโค สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กามราโค สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน
จิตฺตสมฺปยุตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ กามราคานุสโย
สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน จิตฺตสมฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๔๖] กามราคานุสโย สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน จิตฺตวิปฺปยุตฺโต
กามราโค สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโน จิตฺตสมฺปยุตฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ สงฺขารกฺขนฺโธ เอกเทโส จิตฺตสมฺปยุตฺโต เอกเทโส
จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ สงฺขารกฺขนฺโธ เอกเทโส
จิตฺตสมฺปยุตฺโต เอกเทโส จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เวทฺนากฺขนฺโธ
สญฺญากฺขนฺโธ เอกเทโส จิตฺตสมฺปยุตฺโต เอกเทโส จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๔๗] ปฏฺิฆานุสโย มานานุสโย ทิฏฺฐานุสโย วิจิกิฉฺฉานุสโย
ภวฺรราคานุสโย อวิขฺขานุสโย จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อวิขฺขา
อวิขฺโขมฺ อวิขฺชาโยโค ฯเปฯ อวิขฺขานีวฺรณฺํ จิตฺตวิปฺปยุตฺตฺนฺติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อวิขฺขา อวิขฺโขมฺ อวิขฺชาโยโค ฯเปฯ
อวิขฺขานีวฺรณฺํ จิตฺตสมฺปยุตฺตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อวิขฺขานุสโย
จิตฺตสมฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อวิขฺขานุสโย
จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ กตฺตมกฺขนฺธปริยาปนฺโนติ ฯ
สงฺขารกฺขนฺธปริยาปนฺโนติ ฯ สงฺขารกฺขนฺโธ จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ

วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สงฺขารกฺขนฺโธ จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เวทนากฺขนฺโธ สลฺลณากฺขนฺโธ จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อวิชฺชานุสฺสโย สงฺขารกฺขนฺธปรียาปนฺโน จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ อวิชฺชา สงฺขารกฺขนฺธปรียาปนฺนา จิตฺตวิปฺปยุตฺตาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อวิชฺชา สงฺขารกฺขนฺธปรียาปนฺนา จิตฺตสมฺปยุตฺตาติ ฯ
อามนฺตา ฯ อวิชฺชานุสฺสโย สงฺขารกฺขนฺธปรียาปนฺโน
จิตฺตสมฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อวิชฺชานุสฺสโย สงฺขารกฺขนฺธ-
ปรียาปนฺโน ฯ จิตฺตวิปฺปยุตฺโต อวิชฺชา สงฺขารกฺขนฺธปรียาปนฺนา
จิตฺตสมฺปยุตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ สงฺขารกฺขนฺโธ เอกเทโส จิตฺตสมฺปยุตฺโต
เอกเทโส จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สงฺขารกฺขนฺโธ เอกเทโส จิตฺตสมฺปยุตฺโต เอกเทโส จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เวทนากฺขนฺโธ สลฺลณากฺขนฺโธ เอกเทโส จิตฺตสมฺปยุตฺโต
เอกเทโส จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๔๘] น วตฺตพฺพิ อนุสฺยา จิตฺตวิปฺปยุตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปฺลฺลชฺชโน กุสลาพฺยาเกต จิตฺเต วตฺตมานเ สานุสฺสโยติ วตฺตพฺโโพติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนุสฺยา เตน จิตฺเตน สมฺปยุตฺตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ
เตน หิ อนุสฺยา จิตฺตวิปฺปยุตฺตาติ ฯ ปฺลฺลชฺชโน กุสลาพฺยาเกต จิตฺเต
วตฺตมานเ สราโคติ วตฺตพฺโโพติ ฯ อามนฺตา ฯ ราโค เตน จิตฺเตน
สมฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เตน หิ ราโค จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ

ติสฺโสปี อนุสฺยกถา ฯ

ฅาณกถา

[๑๔๔๕] อญฅาณ วิกเต ฅาณวิปฺยๅตุเต จิตฺเต วตฺตมาเน
น วตฺตพฺพํ ฅาณัณฺตี ๗ อามนฺตา ๗ ราเก วิกเต น วตฺตพฺพํ
วืตราโคติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺพๅ ๗เป๗ อญฅาณ วิกเต ฅาณวิปฺยๅตุเต
จิตฺเต วตฺตมาเน น วตฺตพฺพํ ฅาณัณฺตี ๗ อามนฺตา ๗
โทเส วิกเต ๗เป๗ โม่เห วิกเต ๗เป๗ กิเลส วิกเต น วตฺตพฺพํ
นิกฺกิลๅสๅติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺพๅ ๗เป๗

[๑๔๕๐] ราเก วิกเต วตฺตพฺพํ วืตราโคติ ๗ อามนฺตา ๗
อญฅาณ วิกเต ฅาณวิปฺยๅตุเต จิตฺเต วตฺตมาเน วตฺตพฺพํ
ฅาณัณฺตี ๗ น เหวํ วตฺตพฺพๅ ๗เป๗ โทเส วิกเต ๗เป๗ โม่เห
วิกเต ๗เป๗ กิเลส วิกเต วตฺตพฺพํ นิกฺกิลๅสๅติ ๗ อามนฺตา ๗
อญฅาณ วิกเต ฅาณวิปฺยๅตุเต จิตฺเต วตฺตมาเน วตฺตพฺพํ
ฅาณัณฺตี ๗ น เหวํ วตฺตพฺพๅ ๗เป๗ อญฅาณ วิกเต ฅาณวิปฺยๅตุเต
จิตฺเต วตฺตมาเน วตฺตพฺพํ ฅาณัณฺตี ๗ อามนฺตา ๗ อตีเตน
ฅาณๅน ฅาณัณฺตี นริทุเชน วิกเตน ปฏฺิปปๅสๅทุเชน ฅาณๅน ฅาณัณฺตี ๗
น เหวํ วตฺตพฺพๅ ๗เป๗

ฅาณกถา ๗

ฅาณั จิตตวิปยุตตุนตติกถา

[๑๔๕๑] ฅาณั จิตตวิปยุตตุนตติ ๑ อามนตทา ๑ รูปี นัพุพานั
 จกขายตณั ๑เป๑ โฝฏฐพุพายตณนตติ ๑ น เหวั วตตพุเพ ๑เป๑
 ฅาณั จิตตวิปยุตตุนตติ ๑ อามนตทา ๑ ปณณทา ปณณินทุริยั
 ปณณทาพลั สมนุมาทิกุสิ ฅมมุวิจยสมุโพชฅณุโค จิตตวิปยุตตโตตติ ๑๖
 น เหวั วตตพุเพ ๑เป๑ ปณณทา ปณณินทุริยั ปณณทาพลั สมนุมาทิกุสิ
 ฅมมุวิจยสมุโพชฅณุโค จิตตสมุปยุตตโตตติ ๑ อามนตทา ๑ ฅาณั
 จิตตสมุปยุตตุนตติ ๑ น เหวั วตตพุเพ ๑เป๑

[๑๔๕๒] ฅาณั จิตตวิปยุตตุนตติ ๑ อามนตทา ๑ กตมกขนุฅ-
 ปริยาปนุนตติ ๑ สงขารกขนุฅปริยาปนุนตติ ๑ สงขารกขนุโ ฅิตต-
 วิปยุตตโตตติ ๑ น เหวั วตตพุเพ ๑เป๑ สงขารกขนุโ ฅิตตวิปยุตตโตตติ ๑
 อามนตทา ๑ เวทนากขนุโ สณณากขนุโ ฅิตตวิปยุตตโตตติ ๑
 น เหวั วตตพุเพ ๑เป๑ ฅาณั สงขารกขนุฅปริยาปนุนั
 ฅิตตวิปยุตตุนตติ ๑ อามนตทา ๑ ปณณทา สงขารกขนุฅปริยาปนุนา
 ฅิตตวิปยุตตตติ ๑ น เหวั วตตพุเพ ๑เป๑ ปณณทา สงขารกขนุฅปริยาปนุนา
 ฅิตตสมุปยุตตตติ ๑ อามนตทา ๑ ฅาณั สงขารกขนุฅปริยาปนุนั
 ฅิตตสมุปยุตตุนตติ ๑ น เหวั วตตพุเพ ๑เป๑ ฅาณั
 สงขารกขนุฅปริยาปนุนั ฅิตตวิปยุตตต ปณณทา สงขารกขนุฅปริยา-

ปนฺนา จิตฺตสมฺปยุตฺตาคฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สงฺขารกฺขนฺโธ เอกเทโส จิตฺตสมฺปยุตฺโต
เอกเทโส จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สงฺขารกฺขนฺโธ เอกเทโส จิตฺตสมฺปยุตฺโต เอกเทโส จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เวทนากฺขนฺโธ สลฺยา กฺขนฺโธ เอกเทโส จิตฺตสมฺปยุตฺโต
เอกเทโส จิตฺตวิปฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๓] น วัตฺตพฺพิ ฌานํ จิตฺตวิปฺปยุตฺตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา จกฺขุวิญฺญาณสมฺงฺคี ฌานํติ วัตฺตพฺพิติ ฯ อามนฺตา ฯ
ฌานํ เตน จิตฺเตน สมฺปยุตฺตฺนฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯ เตน หิ
ฌานํ จิตฺตวิปฺปยุตฺตฺนฺติ ฯ อรหา จกฺขุวิญฺญาณสมฺงฺคี ปญฺญวาทิ
วัตฺตพฺพิติ ฯ อามนฺตา ฯ ปญฺญา เตน จิตฺเตน สมฺปยุตฺตาคฺติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯ เตน หิ ปญฺญา จิตฺตวิปฺปยุตฺตาคฺติ ฯ

ฌานํจิตฺตวิปฺปยุตฺตฺนฺติกถา ฯ

อิทํ กฺกฺขนฺติกถา

[๑๔๕๔] อิทํ กฺกฺขนฺติ วาจํ ภาสโต อิทํ กฺกฺขนฺติ ฌานํ
ปวตฺตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อัย สฺมฺทโยติ วาจํ ภาสโต อัย
สฺมฺทโยติ ฌานํ ปวตฺตตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อิทํ
กฺกฺขนฺติ วาจํ ภาสโต อิทํ กฺกฺขนฺติ ฌานํ ปวตฺตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อัย นิโรธติ วาจํ ภาสโต อัย นิโรธติ ฌานํ ปวตฺตตีติ ฯ

น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ อิหํ ทุกุขนฺติ วาจิ ภาสโต อิหํ ทุกุขนฺติ
ณานํ ปวตุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อัย มกุโคติ วาจิ ภาสโต อัย
มกุโคติ ญาณํ ปวตุตตีติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๕] อัย สมุทโยติ วาจิ ภาสโต น จ อัย สมุทโยติ
ณานํ ปวตุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อิหํ ทุกุขนฺติ วาจิ ภาสโต น
จ อิหํ ทุกุขนฺติ ญาณํ ปวตุตตีติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ
อัย นิโรชติ ฯเปฯ อัย มกุโคติ วาจิ ภาสโต น จ อัย
มกุโคติ ญาณํ ปวตุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อิหํ ทุกุขนฺติ วาจิ
ภาสโต น จ อิหํ ทุกุขนฺติ ญาณํ ปวตุตตีติ ฯ น เหว่
วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๖] อิหํ ทุกุขนฺติ วาจิ ภาสโต อิหํ ทุกุขนฺติ ญาณํ
ปวตุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปํ อนิจฺจนฺติ วาจิ ภาสโต รูปํ
อนิจฺจนฺติ ญาณํ ปวตุตตีติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ อิหํ
ทุกุขนฺติ วาจิ ภาสโต อิหํ ทุกุขนฺติ ญาณํ ปวตุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
เวทนา ฯเปฯ สลฺยา สงฺขารา ฯเปฯ วิญฺญาณํ อนิจฺจนฺติ วาจิ
ภาสโต วิญฺญาณํ อนิจฺจนฺติ ญาณํ ปวตุตตีติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๗] อิหํ ทุกุขนฺติ วาจิ ภาสโต อิหํ ทุกุขนฺติ ญาณํ
ปวตุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปํ อนตฺตาติ วาจิ ภาสโต รูปํ
อนตฺตาติ ญาณํ ปวตุตตีติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ อิหํ
ทุกุขนฺติ วาจิ ภาสโต อิหํ ทุกุขนฺติ ญาณํ ปวตุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ

เวทนา ฯเปฯ สลฺยา ฯเปฯ สงฺขารฯ ฯเปฯ วิญฺญาณํ อนตฺตาติ
วํจํ ภาสโต วิญฺญาณํ อนตฺตาติ ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๘] รูปี อนิจฺจนฺติ วํจํ ภาสโต น จ รูปี อนิจฺจนฺติ
ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อิทํ ทฺกฺขณฺติ วํจํ ภาสโต น
จ อิทํ ทฺกฺขณฺติ ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
เวทนา ฯเปฯ สลฺยา ฯเปฯ สงฺขารฯ ฯเปฯ วิญฺญาณํ อนิจฺจนฺติ
วํจํ ภาสโต น จ วิญฺญาณํ อนิจฺจนฺติ ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ อิทํ ทฺกฺขณฺติ วํจํ ภาสโต น จ อิทํ ทฺกฺขณฺติ
ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ รูปี อนตฺตาติ
วํจํ ภาสโต น จ รูปี อนตฺตาติ ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อิทํ ทฺกฺขณฺติ วํจํ ภาสโต น จ อิทํ ทฺกฺขณฺติ ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ สลฺยา ฯเปฯ สงฺขารฯ
ฯเปฯ วิญฺญาณํ อนตฺตาติ วํจํ ภาสโต น จ วิญฺญาณํ อนตฺตาติ
ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อิทํ ทฺกฺขณฺติ วํจํ ภาสโต น
จ อิทํ ทฺกฺขณฺติ ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๙] อิทํ ทฺกฺขณฺติ วํจํ ภาสโต อิทํ ทฺกฺขณฺติ ฌาณํ
ปวตฺตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อีติ จ ทนฺติ จ ทฺติ จ ขนฺติ จ
ฌาณํ ปวตฺตตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อิทํทฺกฺขณฺติกถา ฯ

อิทธิพลกถา

[๑๔๖๐] อิทธิพลเลน สมนุทธาโต กปป์ ตัญญุชยยาติ ฯ อามนุตา ฯ
 อิทธิมยโก โส อายุ อิทธิมยิกา สภา คติ อิทธิมยโก โส
 อตตภาวปฏิลาโกติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ อิทธิพลเลน
 สมนุทธาโต กปป์ ตัญญุชยยาติ ฯ อามนุตา ฯ อตีตํ กปป์
 ตัญญุชยย อนาคตํ กปป์ ตัญญุชยยาติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ
 อิทธิพลเลน สมนุทธาโต กปป์ ตัญญุชยยาติ ฯ อามนุตา ฯ เทว
 กปเป ตัญญุชยย ตโย กปเป ตัญญุชยย จตตารโ กปเป
 ตัญญุชยยาติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ อิทธิพลเลน สมนุทธาโต
 กปป์ ตัญญุชยยาติ ฯ อามนุตา ฯ สติ ชีวเต ชีวิตาวเสเส ตัญญุชยย
 อสติ ชีวเต ชีวิตาวเสเส ตัญญุชยยาติ ฯ สติ ชีวเต ชีวิตาวเสเส
 ตัญญุชยยาติ ฯ ๑ ฯ หนจจิ สติ ชีวเต ชีวิตาวเสเส ตัญญุชยย โน
 วต เร วตตพเพ อิทธิพลเลน สมนุทธาโต กปป์ ตัญญุชยยาติ ฯเปฯ
 อสติ ชีวเต ชีวิตาวเสเส ตัญญุชยยาติ ฯ มโต ตัญญุชยย กาลกโต
 ตัญญุชยยาติ ฯ น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๔๖๑] อิทธิพลเลน สมนุทธาโต กปป์ ตัญญุชยยาติ ฯ อามนุตา ฯ
 อุปปนโน ผสฺโส มา นินฺชฉีติ ลพฺภา อิทธิยา ปคฺคเหตฺุนฺติ ฯ
 น เหว่ วตตพเพ ฯเปฯ อุปปนฺนา เวทนา ฯเปฯ อุปปนฺนา
 #๑. ม. โปตฺถเก อัย ปโยโค นตฺถิ อีโต ปุพฺโพ จ อิตฺสทฺโท นตฺถิ ยฺ. โปตฺถเก
 #อีทีโสว อตฺถิ

สละณา ฯเปฯ อุปลปนา เจตนา ฯเปฯ อุปลปนัน จิตต์ อุปลปนา
สทฐา อุปลปนัน วิริย อุปลปนา สติ อุปลปนโน สมาริ
ฯเปฯ อุปลปนา ปละณา มา นิรุชฌิติ ลพภา อิทฐิยา ปคคเหตุนุติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๔๖๒] อิทฐิพลน สมนนาคโต กปปี ตัญญุชยยาติ ฯ อามนตา ฯ
รูป นิจจ โหตุติ ลพภา อิทฐิยา ปคคเหตุนุติ ฯ น เหว วตตพเพ
ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ สละณา ฯเปฯ สงขารา ฯเปฯ วิญญาณ
นิจจ โหตุติ ลพภา อิทฐิยา ปคคเหตุนุติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๔๖๓] อิทฐิพลน สมนนาคโต กปปี ตัญญุชยยาติ ฯ อามนตา ฯ
ชาติธมมา สตตะตา มา ชายีสุติ ลพภา อิทฐิยา ปคคเหตุนุติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ ชราธมมา สตตะตา มา ชีวีสุติ ๑ ฯเปฯ พุยาธิธมมา
สตตะตา มา พุยาธิยีสุติ ฯเปฯ มรณธมมา สตตะตา มา
มียีสุติ ลพภา อิทฐิยา ปคคเหตุนุติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๔๖๔] น วตตพพิ อิทฐิพลน สมนนาคโต กปปี ตัญญุชยยาติ ฯ
อามนตา ฯ นนุ วุตตี ภควตา ยสส กสฺสจิ อานนท
จตุตาโร อิทฐิปาทา ภาวิตา พหุติกตา ยานีกตา วตถุกตา อนญฺจिता
ปริจิตา สุตมารทฐา โส อากงขมาโน กปปี วา ตัญญุชย
กปป์าวเสสั วาติ ๒ อตุเถว สุตตุนุโตติ ฯ อามนตา ฯ เตน หิ
อิทฐิพลน สมนนาคโต กปปี ตัญญุชยยาติ ฯ

#๑. ม. ชีวีสุ ๒ ขุ. อุ. ๑๓๘ ฯ

[๑๔๖๕] อธิธิพลน สมนุภาคโต กปป์ ตัญญุชยชาติ ฯ อามนุตตา ฯ
นनु วุตต์ ภาวตา จตุนัน ภิภเว ฌมมานัน นตติ โภจิ
ปาฏโฏโค สมโน วา พุราหุมนโน วา เทโว วา มาโร วา พุราหุมา
วา โภจิ วา โลกสูมี ฯ กตเมส จตุนัน ฯ ชราชมโม มา ชิริตี
นตติ โภจิ ปาฏโฏโค สมโน วา พุราหุมนโน วา เทโว วา
มาโร วา พุราหุมา วา โภจิ วา โลกสูมี พุยาชชมโม มา
พุยาชชิตี ฯเปฯ มรณชมโม มา มียชิตี ฯเปฯ ยานี โข ปน
ตานิ ปุพเพ กตานิ ปาปกานี กมมานี สงกิลลิกานี โปโนพุกวิกานี
ทุกขุทธานี ทุกขวิปากานี อายตี ชาตชรามรณยานี เตส วิปาโก
มา นิพพตตีตี นตติ โภจิ ปาฏโฏโค สมโน วา พุราหุมนโน
วา เทโว วา มาโร วา พุราหุมา วา โภจิ วา โลกสูมี อิมส
โย ภิภเว จตุนัน ฌมมานัน นตติ โภจิ ปาฏโฏโค สมโน วา
พุราหุมนโน วา เทโว วา มาโร วา พุราหุมา วา โภจิ วา
โลกสูมินุตติ ๑ อตถเว สุตตุนโตตี ฯ อามนุตตา ฯ เตน หี น
วตตพพิ อธิธิพลน สมนุภาคโต กปป์ ตัญญุชยชาติ ฯ

อธิธิพลกถา ฯ

สมาธิกถา

[๑๔๖๖] จิตตสนฺตติ สมาธิติ ฯ อามนฺตา ฯ อตีตาจิตตสนฺตติ
สมาธิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ จิตตสนฺตติ สมาธิติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนาคตา จิตตสนฺตติ สมาธิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ จิตตสนฺตติ สมาธิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อตีตํ นิรุทฺธํ
อนาคตํ อชาตฺตํ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจ อตีตํ นิรุทฺธํ อนาคตํ
อชาตํ โน วต เร วตฺตพฺเพ จิตตสนฺตติ สมาธิติ ฯ

[๑๔๖๗] เอกจิตตกฺขณิกโก สมาธิติ ฯ อามนฺตา ฯ จกฺขวิญฺญาณสมฺงฺคี
สมาปนฺโนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โสตวิญฺญาณสมฺงฺคี
ฯเปฯ ฆานวิญฺญาณสมฺงฺคี ฯเปฯ ชิวฺหาวิญฺญาณสมฺงฺคี ฯเปฯ
กายวิญฺญาณสมฺงฺคี ฯเปฯ อกฺุสลจิตตสมฺงฺคี ฯเปฯ รากสฺหคตจิตตสมฺงฺคี
ฯเปฯ โทสสฺหคตจิตตสมฺงฺคี ฯเปฯ โมหสฺหคตจิตตสมฺงฺคี ฯ
ฯเปฯ อนฺตฺตปฺปสฺหคตจิตตสมฺงฺคี สมาปนฺโนติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๖๘] จิตตสนฺตติ สมาธิติ ฯ อามนฺตา ฯ อกฺุสลจิตตสนฺตติ
สมาธิติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ รากสฺหคตา ฯเปฯ โทสสฺหคตา
ฯเปฯ โมหสฺหคตา ฯเปฯ อนฺตฺตปฺปสฺหคตา จิตตสนฺตติ สมาธิติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๖๙] น วตฺตพฺพิ จิตตสนฺตติ สมาธิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ

วตุตฺติ ภควตา อหิ โข อาวุโส นิคณฺฐา ๑ ปโหมิ อนินฺชมาโน
กายน อภาสมาโน วาจํ สตุตฺรตฺตินฺทิวานิ เอกนฺตสุขปฏิสํเวทํ วิหริตฺตุนฺติ
อตฺเถว สตุตฺตุนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ จิตฺตสนฺตติ สมาริตี ฯ
สมาธิกถา ฯ

ธมฺมภูจิตตาทถา

[๑๔๗๐] ธมฺมภูจิตฺตา ปรีนึปนฺนนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย
จิตฺตา ปรีนึปนฺนนาติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ ตาย จิตฺตา
ปรีนึปนฺนนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย ตายเว นตฺถิ ทฺกฺขสฺส
อนตฺถิริยา นตฺถิ วฏฺฐุปจฺเจโท นตฺถิ อนฺนปาทาปรีนึพฺพานนฺติ ฯ
น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๗๑] รูปสฺส จิตฺตา ปรีนึปนฺนนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย
จิตฺตา ปรีนึปนฺนนาติ ฯ น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ ตาย จิตฺตา
ปรีนึปนฺนนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย ตายเว นตฺถิ ทฺกฺขสฺส
อนตฺถิริยา นตฺถิ วฏฺฐุปจฺเจโท นตฺถิ อนฺนปาทาปรีนึพฺพานนฺติ ฯ
น เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนาย จิตฺตา ฯเปฯ สญฺญา
จิตฺตา ฯเปฯ สงฺขารานํ จิตฺตา ฯเปฯ วิญฺญาณสฺส จิตฺตา
ปรีนึปนฺนนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย จิตฺตา ปรีนึปนฺนนาติ ฯ น
เหวํ วตุตฺตพฺเพ ฯเปฯ ตาย จิตฺตา ปรีนึปนฺนนาติ ฯ อามนฺตา ฯ
#๑. ยู. นิคณฺฐ. ม. นิคณฺฐ.

ตา ตาเยว นตถิ ทุกขสฺส อนตถิริยา นตถิ วัฏฏุปจฺเจโท
นตถิ อนุปาทาปรินิพฺพานนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

ธมฺมฏฺฐิตตาทถา ฯ

อนิจฺจตาทถา

[๑๔๗๒] อนิจฺจตา ปรินิปฺสนฺนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย
อนิจฺจตาย อนิจฺจตา ปรินิปฺสนฺนาติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
ตาย อนิจฺจตาย อนิจฺจตา ปรินิปฺสนฺนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย
ตาเยว นตถิ ทุกขสฺส อนตถิริยา นตถิ วัฏฏุปจฺเจโท นตถิ
อนุปาทาปรินิพฺพานนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๗๓] ชฺรธา ปรินิปฺสนฺนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย ชฺรธา
ชฺรธา ปรินิปฺสนฺนาติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ ตาย ชฺรธา
ชฺรธา ปรินิปฺสนฺนาติ ฯ อามนฺตา ฯ ตาย ตาเยว นตถิ ทุกขสฺส
อนตถิริยา นตถิ วัฏฏุปจฺเจโท นตถิ อนุปาทาปรินิพฺพานนฺติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๗๔] มรณฺํ ปรินิปฺสนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ตสฺส มรณฺสฺส
มรณฺํ ปรินิปฺสนฺนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ ตสฺส มรณฺสฺส
มรณฺํ ปรินิปฺสนฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ตสฺส ตสฺเสว นตถิ ทุกขสฺส
อนตถิริยา นตถิ วัฏฏุปจฺเจโท นตถิ อนุปาทาปรินิพฺพานนฺติ ฯ

น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๔๙๕] รูปํ ปรินิปฺพนํ รูปสฺส อนิจฺจตา อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ อนิจฺจตา ปรินิปฺพนา อนิจฺจตย อนิจฺจตา อตฺถิติ ฯ
น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ รูปํ ปรินิปฺพนํ รูปสฺส ชรา อตฺถิติ ฯ
อามนฺตา ฯ ชรา ปรินิปฺพนา ชราย ชรา อตฺถิติ ฯ น เหว่
วัตตพเพ ฯเปฯ รูปํ ปรินิปฺพนํ รูปสฺส เกโท อตฺถิ อนฺตรธานํ
อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ มรณํ ปรินิปฺพนํ มรณสฺส เกโท
อตฺถิ อนฺตรธานํ อตฺถิติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ เวทนา
ฯเปฯ สลฺยา ฯเปฯ สงฺขารา ฯเปฯ วิญฺญาณํ ปรินิปฺพนํ
วิญฺญาณสฺส อนิจฺจตา อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ อนิจฺจตา ปรินิปฺพนา
อนิจฺจตย อนิจฺจตา อตฺถิติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ วิญฺญาณํ
ปรินิปฺพนํ วิญฺญาณสฺส ชรา อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ ชรา
ปรินิปฺพนา ชราย ชรา อตฺถิติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ
วิญฺญาณํ ปรินิปฺพนํ วิญฺญาณสฺส เกโท อตฺถิ อนฺตรธานํ
อตฺถิติ ฯ อามนฺตา ฯ มรณํ ปรินิปฺพนํ มรณสฺส เกโท
อตฺถิ อนฺตรธานํ อตฺถิติ ฯ น เหว่ วัตตพเพ ฯเปฯ

อนิจฺจตากถา ฯ

เอกาทสโม วคฺโค ฯ

ตสฺส อุทฺธานํ

อนุสยา อพฺยาจตา อเหตุกา จิตฺตวิปฺยุตฺตา

อณฺณวณฺเณ วิคเต ฅาณฺณี ฅาณฺ จิตฺตวิปฺปยุตฺตํ
ยตฺถ สทฺทเท ฅาณฺ ปวตฺตติ อิทฺธิพฺเลน สมฺนฺนาคโถ กปฺปํ
ติฏฺฐเจยฺย จิตฺตสนฺตติ สฺมาธิ ฅมฺมฏฺฐิตตา อนิจฺจตาติ ฯ

สํวโร กมฺมมฺนฺติกา

[๑๔๗๖] สํวโร กมฺมมฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ จกฺขุณฺทฺริยสํวโร
จกฺขุณฺทฺริยสํวโร ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โสติณฺทฺริยสํวโร ฯเปฯ
ฅมานินฺทฺริยสํวโร ฯเปฯ ชิวนฺทฺริยสํวโร ฯเปฯ กายินฺทฺริยสํวโร
กายกมฺมมฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กายินฺทฺริยสํวโร
กายกมฺมมฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ จกฺขุณฺทฺริยสํวโร จกฺขุณฺทฺริยสํวโร ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กายินฺทฺริยสํวโร กายกมฺมมฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
โสติณฺทฺริยสํวโร ฯเปฯ ฅมานินฺทฺริยสํวโร ฯเปฯ ชิวนฺทฺริยสํวโร
ชิวนฺทฺริยสํวโร ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ มนินฺทฺริยสํวโร
มโนกมฺมมฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ มนินฺทฺริยสํวโร มโนกมฺมมฺนฺติ ฯ
อามฺนฺตา ฯ จกฺขุณฺทฺริยสํวโร จกฺขุณฺทฺริยสํวโร ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ มนินฺทฺริยสํวโร มโนกมฺมมฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
โสติณฺทฺริยสํวโร ฯเปฯ ฅมานินฺทฺริยสํวโร ฯเปฯ ชิวนฺทฺริยสํวโร
ชิวนฺทฺริยสํวโร กายินฺทฺริยสํวโร กายกมฺมมฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๗๗] อสํวโร กมฺมมฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ จกฺขุณฺทฺริยอสํวโร

จกขุภมฺมุนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ โสติณฺทฺริยอํสวโร
ฯเปฯ ฆานินฺทฺริยอํสวโร ฯเปฯ ชิวฺหิณฺทฺริยอํสวโร ฯเปฯ กายินฺทฺริยอํสวโร
กายภมฺมุนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ กายินฺทฺริยอํสวโร
กายภมฺมุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จกขุณฺทฺริยอํสวโร
จกขุภมฺมุนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ กายินฺทฺริยอํสวโร
กายภมฺมุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ โสติณฺทฺริยอํสวโร ฯเปฯ ฆานินฺทฺริยอํสวโร
ฯเปฯ ชิวฺหิณฺทฺริยอํสวโร ชิวฺหากภมฺมุนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ มนินฺทฺริยอํสวโร มโนภมฺมุนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
มนินฺทฺริยอํสวโร มโนภมฺมุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ จกขุณฺทฺริยอํสวโร
จกขุภมฺมุนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ มนินฺทฺริยอํสวโร
มโนภมฺมุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ โสติณฺทฺริยอํสวโร ฯเปฯ ฆานินฺทฺริยอํสวโร
ฯเปฯ ชิวฺหิณฺทฺริยอํสวโร ฯเปฯ กายินฺทฺริยอํสวโร กายภมฺมุนฺติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๗๘] น วัตตพฺพํ สํวโรปี อํสวโรปี ภมฺมุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ วุคฺคํ ภาควตา อิช ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกขุณา รูปี ทิสฺวา
นิมิตฺตคฺคาหิ โหติ ฯเปฯ น นิมิตฺตคฺคาหิ โหติ โสเตน สทฺทํ
สุคฺวา ฯเปฯ มนสา ฌมฺมํ วิญฺญา ย นิมิตฺตคฺคาหิ โหติ ฯเปฯ
น นิมิตฺตคฺคาหิ โหตีติ อตฺเถว สุตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน हि สํวโร อํสวโรปี ภมฺมุนฺติ ฯ

สํวโร ภมฺมุนฺติภตา ฯ

กมฺมกถา

[๑๔๙๕] สพุพฺ สมุํ สวิปากนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สพุพา
เจตนา สวิปาภาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพุพา เจตนา
สวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ วิปากาพฺยาถตา เจตนา สวิปาภาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพุพา เจตนา สวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ
กิริยาพฺยาถตา เจตนา สวิปาภาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สพุพา เจตนา สวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ กามาจรา วิปากาพฺยาถตา
เจตนา สวิปาภาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพุพา เจตนา
สวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปาจรา อรูปาจรา อปริยาปนฺนา
วิปากาพฺยาถตา เจตนา สวิปาภาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สพุพา เจตนา สวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ กามาจรา กิริยาพฺยาถตา
เจตนา สวิปาภาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพุพา เจตนา
สวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปาจรา อรูปาจรา กิริยาพฺยาถตา
เจตนา สวิปาภาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๙๖] วิปากาพฺยาถตา เจตนา อวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ วิปากาพฺยาถตา เจตนา อวิปาภา โน วต เเร วตฺตพฺเพ
สพุพาเจตนา สวิปาภาติ

[๑๔๙๗] กิริยาพฺยาถตา เจตนา อวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ กิริยาพฺยาถตา เจตนา อวิปาภา โน วต เเร วตฺตพฺเพ

สพฺพเจตนา สวิปาภาติ ฯ

[๑๔๘๒] กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปรียาปนฺนา
วิปากาพฺยากตา เจตนา อวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อปรียาปนฺนา
วิปากาพฺยากตา เจตนา อวิปาภา โน วต เร วตฺตพฺเพ
สพฺพเจตนา สวิปาภาติ ฯ

[๑๔๘๓] กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา กิริยาพฺยากตา
เจตนา อวิปาภาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ อรูปาวจรา กิริยาพฺยากตา
เจตนา อวิปาภา โน วต เร วตฺตพฺเพ สพฺพเจตนา สวิปาภาติ ฯ

[๑๔๘๔] น วตฺตพฺพิ สพฺพิ กมฺมํ สวิปากนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา นาหิ ภิกฺขเว สลฺลเจตนิกาณํ กมฺมานํ กตาณํ
อุปฺจิตาณํ อปฺปฏิสํวิทิตฺวา พฺยนฺตีภาวํ วทามิ ตลฺลจ โข ทิฏฺฐเจว
ธมฺเม อุปฺปะเช วา อปฺเร วา ปริยาเยติ ๑ อตฺถเว สุตฺตนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ สพฺพิ กมฺมํ สวิปากนฺติ ฯ

กมฺมกถา ฯ

สทฺโท วิปาโกติกถา

[๑๔๘๕] สทฺโท วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ สุขเวทนิโย ทฺกฺขเวทนิโย
อทฺกฺขมสุขเวทนิโย สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ทฺกฺขาย เวทนาย
#๑. อี. ทสก. ๒๖๐ ฯ

สมฺปยุตฺโต อทุกขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโต ผลฺเสณ สมฺปยุตฺโต
เวทนาย สมฺปยุตฺโต สณฺณาย สมฺปยุตฺโต เจตนาย สมฺปยุตฺโต
จิตฺเตน สมฺปยุตฺโต สารมฺมโณ อตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา อาโภโก
สมนฺนาหาโร มนสิกาโร เจตนา ปตฺถนา ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ น สุขเวทนีโย น ทุกฺขเวทนีโย ฯเปฯ
อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลยฺจि น สุขเวทนีโย ฯเปฯ อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา
ฯเปฯ ปณฺธิติ โน วต เร วตฺตพฺเพ สทฺโท วิปาโกติ ฯ

[๑๔๘๖] ผลฺโส วิปาโก ผลฺโส สุขเวทนีโย ฯเปฯ สารมฺมโณ
อตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สทฺโท
วิปาโก สทฺโท สุขเวทนีโย ฯเปฯ สารมฺมโณ อตฺถิ ตสฺส
อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๘๗] สทฺโท วิปาโก สทฺโท น สุขเวทนีโย ฯเปฯ
อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ผลฺโส วิปาโก ผลฺโส น สุขเวทนีโย น ทุกฺขเวทนีโย ฯเปฯ
อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๘๘] น วตฺตพฺพิ สทฺโท วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ
วตฺตํ ภควตา โส ตสฺส กมฺมสฺส กตฺตตา อุปฺจิตฺตตา อุตฺสนฺนตฺตา
วิปฺลตฺตา พุรฺหุสโร โหติ กรวิกภาณฺติ ๒ อตฺถเวว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
#๑. ย. พุรฺหุสโร. ๒. ที. ปา. ๑๘๓ ฯ

อามนุตตา ฯ เตน หิ สทุโท วิปาโกติ ฯ
สทุโท วิปาโกติกกถา ฯ

สพายตนกถา

[๑๔๘๕] จกฺขายตฺนํ วิปาโกติ ฯ อามนุตตา ฯ สุขเวทนิยํ
ทุกฺขเวทนิยํ ฯเปฯ สารมฺมณํ อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชนา ฯเปฯ
ปณฺธิรํ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ น สุขเวทนิยํ ฯเปฯ
อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิรํ ๑ อามนุตตา ฯ
หลฺลจฺจि น สุขเวทนิยํ ฯเปฯ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชนา
๑เปฯ ปณฺธิริ โน วต เร วตฺตพฺเพ จกฺขายตฺนํ วิปาโกติ ฯเปฯ
ผลฺลสฺส วิปาโก ผลฺลสฺส สุขเวทนิโย ฯเปฯ สารมฺมโณ อตฺถิ
ตสฺส อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิรํ ๑ อามนุตตา ฯ จกฺขายตฺนํ วิปาโก
จกฺขายตฺนํ สุขเวทนิยํ ฯเปฯ สารมฺมณํ อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชนา
๑เปฯ ปณฺธิรํ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ จกฺขายตฺนํ วิปาโก
จกฺขายตฺนํ น สุขเวทนิยํ ฯเปฯ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชนา
๑เปฯ ปณฺธิรํ ๑ อามนุตตา ฯ ผลฺลสฺส วิปาโก ผลฺลสฺส น สุขเวทนิโย
๑เปฯ อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชนา ฯเปฯ
ปณฺธิรํ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ โสตายตฺนํ ๑เปฯ ฆานายตฺนํ
๑เปฯ จิวฺหายตฺนํ ๑เปฯ

[๑๔๕๐] กายายตนํ วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ สุขเวทนียํ ฯ เปฯ
สารมฺมณํ อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯ เปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯ เปฯ นนฺ น สุขเวทนียํ ฯ เปฯ อนารมฺมณํ นตฺถิ
ตสฺส อาวชฺชณา ฯ เปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ น สุขเวทนียํ
ฯ เปฯ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯ เปฯ ปณฺธิ
โน วต เร วตฺตพฺเพ กายายตนํ วิปาโกติ ฯ เปฯ ผสฺโส วิปาโก
ผสฺโส สุขเวทนียํ ฯ เปฯ สารมฺมโณ อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา
ฯ เปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กายายตนํ วิปาโก กายายตนํ
สุขเวทนียํ ฯ เปฯ สารมฺมณํ อตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯ เปฯ
ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯ เปฯ กายายตนํ วิปาโก กายายตนํ
น สุขเวทนียํ ฯ เปฯ อนารมฺมณํ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯ เปฯ
ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ผสฺโส วิปาโก ผสฺโส น สุขเวทนียํ
ฯ เปฯ อนารมฺมโณ นตฺถิ ตสฺส อาวชฺชณา ฯ เปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯ เปฯ

[๑๔๕๑] น วตฺตพฺพิ สพายตนํ วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ
สพายตนํ กมฺมสฺส กตฺตตา อุปฺปนฺนตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ
สพายตนํ กมฺมสฺส กตฺตตา อุปฺปนฺนํ เตน วต เร วตฺตพฺเพ
สพายตนํ วิปาโกติ ฯ

สพายตนกถา

สตตกขตุตตปรมกถา

[๑๔๕๒] สตตกขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตตกขตุตตปรमतานียโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ มาตา ชีวิตา โวโรปีตา ปิตา ชีวิตา โวโรปีโต
อรหา ชีวิตา โวโรปีโต ทฎฺฐเณน จิตฺเตน ตถาคตสฺส โลหิตํ อุปฺปาทิตํ
สงฺโฆ ภินฺโนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๓] สตตกขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตตกขตุตตปรमतานียโตติ ฯ๕
อามนฺตา ฯ อภพฺโพ อนฺตรา ชมฺมํ อภิสเมตฺตุนฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อภพฺโพ อนฺตรา ชมฺมํ อภิสเมตฺตุนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
มาตา ชีวิตา โวโรปีตา ปิตา ชีวิตา โวโรปีโต อรหา ชีวิตา
โวโรปีโต ทฎฺฐเณน จิตฺเตน ตถาคตสฺส โลหิตํ อุปฺปาทิตํ สงฺโฆ
ภินฺโนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๔] สตตกขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตตกขตุตตปรमतานียโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ โส นียโม เยน นียเมน สตตกขตุตตปรโม
ปุคฺคโล สตตกขตุตตปรमतานียโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ
เต สติปญฺจานา สมฺมปฺปชานา อิทฺธิปาทา อินฺทฺริยา พลา โพชฺฌงฺกา
เยหิ โพชฺฌงฺเกหิ สตตกขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตตกขตุตตปรमतานียโตติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๕] นตฺถิ โส นียโม เยน นียเมน สตตกขตุตตปรโม
ปุคฺคโล สตตกขตุตตปรमतานียโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ นตฺถิ

โส นียโม เยน นียเมน สตุตถุขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตุตถุขตุตตุ-
ปรमतานิยโต โน วต เร วตุตพุเพ สตุตถุขตุตตปรโม ปุคฺคโล
สตุตถุขตุตตปรमतานิยโตติ ฯ

[๑๔๕๖] นตุถิ เต สติปฏฺฐานา ฯเปฯ โภชฺฌงฺกา เยหิ
โภชฺฌงฺเกหิ สตุตถุขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตุตถุขตุตตปรमतานิยโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ นตุถิ เต โภชฺฌงฺกา เยหิ โภชฺฌงฺเกหิ สตุตถุขตุตตปรโม
ปุคฺคโล สตุตถุขตุตตปรमतานิยโต โน วต เร วตุตพุเพ
สตุตถุขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตุตถุขตุตตปรमतานิยโตติ ฯ

[๑๔๕๗] สตุตถุขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตุตถุขตุตตปรमतานิยโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ สกทากามินียเมนนาติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ
อนากามินียเมนนาติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ อรหตุตตนิยเมนนาติ ฯ
น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ กตเมน นียเมนนาติ ฯ โสตาปตุตตนิยเมนนาติ ฯ

[๑๔๕๘] สตุตถุขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตุตถุขตุตตปรमतานิยโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เย เกจิ โสตาปตุตตนิยามํ โอกุทมนฺติ สพุเพ เต
สตุตถุขตุตตปรमतานิยตาติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๔๕๙] น วตุตพุพิ สตุตถุขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตุตถุขตุตต-
ปรमतานิยโตติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ โส สตุตถุขตุตตปรโมติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ โส สตุตถุขตุตตปรโม เตน วต เร วตุตพุเพ
สตุตถุขตุตตปรโม ปุคฺคโล สตุตถุขตุตตปรमतานิยโตติ ฯ

สตุตถุขตุตตปรมกถา ฯ

โกล์โกลเอกรวีชีกถา

[๑๕๐๐] น วตตพพ โกล์โกล ปุคฺคโล โกล์โกลตานียโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ โส โกล์โกลติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ โส โกล์โกล
เตน วต เร วตตพเพ โกล์โกล ปุคฺคโล โกล์โกลตานียโตติ ฯ

[๑๕๐๑] น วตตพพ เอกรวีชี ปุคฺคโล เอกรวีชิตานียโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ โส เอกรวีชิติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ โส เอกรวีชี
เตน วต เร วตตพเพ เอกรวีชี ปุคฺคโล เอกรวีชิตานียโตติ ฯ

โกล์โกลเอกรวีชีกถา ฯ

ชีวิตา ไวโรปนกถา

[๑๕๐๒] ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สลฺยจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา
ไวโรเปยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สลฺยจิจฺจ
มาตริ ชีวิตา ไวโรเปยฺย ฯเปฯ ปิตริ ชีวิตา ไวโรเปยฺย ฯเปฯ
อรหนตฺติ ชีวิตา ไวโรเปยฺย ฯเปฯ ทฏฺฐเณน จิตฺเตน ตถาคตฺตสฺส โลหิตํ
อุปฺปาเทยฺย ฯเปฯ สงฺฆํ ภินฺนุเทยฺยาติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๐๓] ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สลฺยจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา
ไวโรเปยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สลฺยจิจฺจ
อการไวติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ ฐมฺเม ฯเปฯ สงฺฆ

๗เป๗ สิกขาย อการโวัตติ ๗ น เหว วตตพเพ ๗เป๗

[๑๕๐๔] นนุ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สตฺถริ สการโวัตติ ๗
อามนฺตา ๗ หลฺจิ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สตฺถริ สการโว โน □
วต เร วตตพเพ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สลฺยจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา
โวโรเปยฺยาติ ๗ นนุ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล ฌมฺเม ๗เป๗ สงฺฆ
๗เป๗ สิกขาย สการโวัตติ ๗ อามนฺตา ๗ หลฺจิ ทิฏฐิสมฺปนฺโน
ปุคฺคโล สิกขาย สการโว โน วต เร วตตพเพ ทิฏฐิสมฺปนฺโน
ปุคฺคโล สลฺยจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปยฺยาติ ๗

[๑๕๐๕] ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สตฺถริ อการโวัตติ ๗ อามนฺตา ๗
ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล พุทฺธธฺมฺเป โอิหนนฺยฺย โอมุตฺเตยฺย นิฏฺฐุเกยฺย
พุทฺธธฺมฺเป อปพฺยามโต ๑ กเรยฺยาติ ๗ น เหว วตตพเพ ๗เป๗

[๑๕๐๖] ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สลฺยจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา
โวโรเปยฺยาติ ๗ อามนฺตา ๗ นนุ วุตฺตํ ภควตา เสยฺยถาปี
ภิกฺขเว มหาสมฺมุทโท จิตฺตมฺโม เวลนฺนาตีวตฺตติ เอวเมว โข ภิกฺขเว
ยํ มยา สวากานํ สิกฺขาปทํ ปญฺจตฺตํ ตํ มม สวากา ชีวิตเหตุปี
นาติกกมฺนฺตีติ ๒ อตฺถเว สุตฺตนฺโตติ ๗ อามนฺตา ๗ เตน หิ น วตตพพิ
ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล สลฺยจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปยฺยาติ ๗

ชีวิตาโวโรปนถา ๗

#๑. ม. อพฺยาสกโต. ๒ ขุ. อุ. ๑๒๗ ๗

ทศกตีกถา

[๑๕๐๓] ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส ปหีนา ทุคฺคตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อาปายิกे รุเป รชฺเชยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อาปายิกे รุเป รชฺเชยฺย โน วต
เร วตฺตพฺเพ ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส ปหีนา ทุคฺคตฺติ ฯ

[๑๕๐๔] ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส ปหีนา ทุคฺคตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อาปายิกे สทฺเท ฯเปฯ คนฺเช ฯเปฯ
รเส ฯเปฯ โสณฺจพฺเพ ฯเปฯ อมฺนุสฺสิตฺติยา ติรจฺฉานกตฺติติยา
นาคกณฺณาย เมถุนํ ชมฺมํ ปฏฺฐิสเวยฺย อเชพฺกํ ปฏฺฐิกณฺเหยย
กุกกณฺณสฺสํ ปฏฺฐิกณฺเหยย หตฺถิกวสฺสวพฺวํ ปฏฺฐิกณฺเหยย ฯเปฯ
ตฺตติรวิญญุกโมรคปิณฺชลํ ๑ ปฏฺฐิกณฺเหยยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิ
ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล ตฺตติรวิญญุกโมรคปิณฺชลํ ปฏฺฐิกณฺเหยย
โน วต เร วตฺตพฺเพ ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส ปหีนา ทุคฺคตฺติ ฯ

[๑๕๐๕] ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส ปหีนา ทุคฺคติ ทิฏฐิสมฺปนฺโน
ปุคฺคโล อาปายิกे รุเป รชฺเชยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหโต ปหีนา ทุคฺคติ อรหา อาปายิกे รุเป รชฺเชยฺยาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคสฺส ปหีนา ทุคฺคติ
ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อาปายิกे สทฺเท ฯเปฯ คนฺเช ฯเปฯ รเส
ฯเปฯ โสณฺจพฺเพ ฯเปฯ ตฺตติรวิญญุกโมรคปิณฺชลํ ปฏฺฐิกณฺเหยยฺยาติ ฯ

#๑. ม. ปิณฺจริ

อามนตา ฯ อรหโต ปหีนา ทุคคตติ อรหา ติตตติรวฏฏกโมรคปิตขล
ปฏิคคณหะยชาติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๑๐] อรหโต ปหีนา ทุคคตติ น จ อรหา อาปายิเก รุเป
รชชะยชาติ ฯ อามนตา ฯ ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส ปหีนา ทุคคตติ
น จ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล อาปายิเก รุเป รชชะยชาติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ อรหโต ปหีนา ทุคคตติ น จ อรหา อาปายิเก
สทเท ฯเปฯ กนฺเฑ ฯเปฯ รเส ฯเปฯ โฝฏฐพเพ ฯเปฯ
อมนฺตสฺสิตฺติยา ติรจฺจณคตฺติยา นาคกณฺณาย เมถุนํ ฌมฺมํ ปฏฺิเสเวยฺย
อเชพฺกํ ปฏิคคณหะย กุกกฏฐกฺริ ปฏิคคณหะย หตฺติควสฺสวพฺวิ
ปฏิคคณหะย ฯเปฯ ติตตติรวฏฏกโมรคปิตขล ปฏิคคณหะยชาติ ฯ
อามนตา ฯ ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส ปหีนา ทุคคตติ น จ
ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล ติตตติรวฏฏกโมรคปิตขล ปฏิคคณหะยชาติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๑๑] น วตตพพิ ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส ปหีนา ทุคคตฺติ ฯ
อามนตา ฯ ทิฏฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล นิริยํ อุปฺปชชะยฺย ฯเปฯ
ติรจฺจณโยนํ อุปฺปชชะยฺย ฯเปฯ ปิตฺติวิสยํ อุปฺปชชะยฺยชาติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ เตน หิ ทิฏฐิสมฺปนฺนสฺส ปุคฺคลสฺส ปหีนา ทุคคตฺติ ฯ
ทุคคตฺติกา ฯ

สตตมภวิกกถา

[๑๕๑๒] น วตตพัพ สตตมภวิกสส ปุคฺคสส ปหีนา ทุคฺคตตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ สตตมภวิกโก ปุคฺคโล นริยํ อุปฺปชฺเชยฺย ติริจฺฉานโยนี
อุปฺปชฺเชยฺย ปิตฺติวิสยํ อุปฺปชฺเชยฺยาติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ
เตน หิ สตตมภวิกสส ปุคฺคสส ปหีนา ทุคฺคตตีติ ฯ

สตตมภวิกกถา ฯ

ทฺวาทสโม วคฺโค ฯ

ตสฺส อุทฺธานํ

สํวโร กมฺมํ ตเถว อสํวโร สพฺพํ กมฺมํ
สวิปากํ สทฺโท วิปาโก สพฺยาตํ วิปาโก
สตตกฺขตฺตตปรโม ปุคฺคโล สตตกฺขตฺตตปรมตานิยโต
โกลฺโลโกโล ปุคฺคโล โกลฺโลกลตานิยโต เอกวิชี
ปุคฺคโล เอกวิชีตานิยโต ทิฏฺฐิสมฺปนฺโน ปุคฺคโล
สณฺจิจฺจ ปาณํ ซีวิตา โวโรเปยฺย ทิฏฺฐิสมฺปนฺนสฺส
ปุคฺคสส ปหีนา ทุคฺคติ ตเถว สตตมภวิกสสชาติ ฯ

กปฺปฏฺฐกถา

[๑๕๑๓] กปฺปฏฺฐโจ กปฺปํ ติฏฺฐเจยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ กปฺโป
จ สณฺจชาติ พุทฺโธ จ โลเก อุปฺปชฺชตตีติ ฯ น เหวํ วตตพเพ

๔เป๔ กปฺปญฺโจ กปฺปํ ติญฺญะยยาติ ๔ อามนฺตา ๔ กปฺโป จ สณฺจติ
สจฺโฆ จ ภิชฺชตีติ ๔ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เป๔ กปฺปญฺโจ กปฺปํ
ติญฺญะยยาติ ๔ อามนฺตา ๔ กปฺโป จ สณฺจติ กปฺปญฺโจ จ
กปฺปญฺจิชฺชํ กโรตีติ ๔ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เป๔ กปฺปญฺโจ
กปฺปํ ติญฺญะยยาติ ๔ อามนฺตา ๔ กปฺโป จ สณฺจติ กปฺปญฺโจ จ
ปฺคฺคโล กาลํ กโรตีติ ๔ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เป๔ กปฺปญฺโจ กปฺปํ
ติญฺญะยยาติ ๔ อามนฺตา ๔ อตีตํ กปฺปํ ติญฺญะยยาติ ๔ อนาคตํ กปฺปํ
ติญฺญะยยาติ ๔ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เป๔ กปฺปญฺโจ กปฺปํ ติญฺญะยยาติ ๔
อามนฺตา ๔ เทวํ กปฺเป ติญฺญะยยาติ ๔ กปฺเป ติญฺญะยยาติ จตฺตาริ
กปฺเป ติญฺญะยยาติ ๔ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เป๔ กปฺปญฺโจ กปฺปํ
ติญฺญะยยาติ ๔ อามนฺตา ๔ กปฺปญฺโจ กปฺเป ๔ยฺยหนฺเต กตฺถ
กจฺจตีติ ๔ อณฺณํ โลกชาตุํ กจฺจตีติ ๔ มโต กจฺจติ เวหาสํ
กจฺจตีติ ๔ มโต กจฺจตีติ ๔ กปฺปญฺจิชฺชํ กปฺปํ อปฺราปรียเวปกฺกนฺติ ๔
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เป๔ เวหาสํ กจฺจตีติ ๔ อามนฺตา ๔ กปฺปญฺโจ
อิทฺธิมาติ ๔ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๔เป๔ กปฺปญฺโจ อิทฺธิมาติ ๔
อามนฺตา ๔ กปฺปญฺเจน ๔นฺนทฺธิปาโท ๔ภาวิโต ๔วิริยฺทฺธิปาโท
๔ภาวิโต ๔จิตฺติทฺธิปาโท ๔ภาวิโต ๔วิมฺสิทฺธิปาโท ๔ภาวิโตติ ๔ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๔เป๔

[๑๕๑๔] น วตฺตพฺพิ กปฺปญฺโจ กปฺปํ ติญฺญะยยาติ ๔ อามนฺตา ๔
นฺน วตฺตํ ๔ภควตา

อาปายิกโก เนรยิกโก กปฺปญฺโจ สงฺฆเภทโก
วคฺครโต อธมฺมญฺโจ โยคกฺเขมา ปรัชฺติ
สงฺฆํ สมคฺคํ เกตฺวาน กปฺปํ นีรยฺมहि ปจฺจตีติ ๑

อตฺถเวว สุตฺตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺน หิ กปฺปญฺโจ กปฺปํ ติฏฺฐเจยฺยาติ ฯ
กปฺปญฺจกถา ฯ

กุสลจิตฺตปฏฺฐิตาภกถา

[๑๕๑๕] กปฺปญฺโจ กุสลํ จิตฺตํ น ปฏฺฐิตเจยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ
กปฺปญฺโจ ทานํ ททฺเยยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ กปฺปญฺโจ ทานํ
ททฺเยยฺ โน วต เเร วตฺตพฺเพ กปฺปญฺโจ กุสลํ จิตฺตํ น ปฏฺฐิตเจยฺยาติ ฯ

[๑๕๑๖] กปฺปญฺโจ กุสลํ จิตฺตํ น ปฏฺฐิตเจยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ
กปฺปญฺโจ จีวรํ ททฺเยยฺ ฯเปฯ ปิณฺฑทฺปาตํ ททฺเยยฺ ฯเปฯ เสนาสนํ
ททฺเยยฺ ฯเปฯ คิลาณปจฺจยภเสชฺชปริกฺขารํ ททฺเยยฺ ขาทนียํ ททฺเยยฺ
โกชนียํ ททฺเยยฺ ปานียํ ททฺเยยฺ เจตียํ วนฺทเยยฺ เจตียเ มาลํ
อาโรเปยฺย คนฺธํ อาโรเปยฺย วิเลปนํ อาโรเปยฺย ฯเปฯ เจตียํ
อภิทกฺขิณฺณํ กเรยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ กปฺปญฺโจ เจตียํ
อภิทกฺขิณฺณํ กเรยฺย โน วต เเร วตฺตพฺเพ กปฺปญฺโจ กุสลํ จิตฺตํ
น ปฏฺฐิตเจยฺยาติ ฯเปฯ

#๑ วิ. จุ. ๒ ๑๕๐ ฯ

[๑๕๑๗] กปฺปญฺโจ กุสลํ จิตฺตํ ปฏฺฐิตภยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ตโต วุฏฺฐานํ กุสลํ จิตฺตํ ปฏฺฐิตภยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปาวัจรี
ฯเปฯ อรูปาวัจรี ฯเปฯ โลกุตฺตรํ กุสลํ จิตฺตํ ปฏฺฐิตภยฺยาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

กุสลจิตตปฏิลาภกถา

อนนตราปยุตตกถา

[๑๕๑๘] อนนตราปยุตฺโต ปุคฺคโล สมฺมตฺตนิยามํ โอกฺกเมยฺยาติ ฯ
อามนฺตา ฯ มิจฺฉตฺตนิยามณฺจ สมฺมตฺตนิยามณฺจ อุโภ โอกฺกเมยฺยาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนนตราปยุตฺโต ปุคฺคโล สมฺมตฺตนิยามํ
โอกฺกเมยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ ตํ กมฺมํ ปยุตฺตํ กุกฺกจฺจ
อุปฺทหิตํ ๑ วิปฺปฏิสาริยํ ชนิตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ ตํ กมฺมํ
ปยุตฺตํ กุกฺกจฺจ อุปฺทหิตํ วิปฺปฏิสาริยํ ชนิตํ โน วต เร วตฺตพฺเพ
อนนตราปยุตฺโต ปุคฺคโล สมฺมตฺตนิยามํ โอกฺกเมยฺยาติ ฯ

[๑๕๑๙] อนนตราปยุตฺโต ปุคฺคโล อภพฺโพ สมฺมตฺตนิยามํ
โอกฺกมิตฺตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ มาตา ชีวิตา โวโรปิตา ปิตา ชีวิตา
โวโรปิตอ อรหา ชีวิตา โวโรปิตอ ทุฏฺฐเจน จิตฺเตน ตถาคตฺตสฺส
โลหิตํ อุปฺปาทิตํ สจฺจโฆ ภินฺโนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อนนตราปยุตฺโต ปุคฺคโล ตํ กมฺมํ ปฏิสํหริตฺวา กุกฺกจฺจ ปฏิวิโนเทตฺวา
#๑. ย. ม. อุปฺปาทิตํ.

วิปปฏิสาริยั ปฎิวินเตวา ๑ อภพุโพ สมมุตตนิยามั โอกกมิตุนุติ ฯ
อามนุตา ฯ มาตา จีวิตา โวโรปีตา ปีตา จีวิตา โวโรปีโต
ฯเปฯ สงุโฆ ภินุโนติ ฯ น เหวั วตตพเพ ฯเปฯ อนนตราปยุตโต
ปุกคโล ตั กมุ้ม ปฎิสัหริตวา กุกกุจัจจึ ปฎิวินเตวา วิปปฏิสาริยั
ปฎิวินเตวา ๒ อภพุโพ สมมุตตนิยามั โอกกมิตุนุติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु ตั กมุ้ม ปฎิสัหฏั กุกกุจัจจึ ปฎิวินทิตั วิปปฏิสาริยั
ปฎิวินตุนุติ ฯ อามนุตา ฯ หลจิจิ ตั กมุ้ม ปฎิสัหฏั กุกกุจัจจึ
ปฎิวินทิตั วิปปฏิสาริยั ปฎิวินตึ โน วต เร วตตพเพ อนนตราปยุตโต
ปุกคโล ตั กมุ้ม ปฎิสัหริตวา กุกกุจัจจึ ปฎิวินเตวา
วิปปฏิสาริยั ปฎิวินเตวา อภพุโพ สมมุตตนิยามั โอกกมิตุนุติ ฯ

[๑๕๒๐] อนนตราปยุตโต ปุกคโล สมมุตตนิยามั โอกกเมยยาติ ฯ
อามนุตา ฯ นनु ตั กมุ้ม ปยุตโต อาสีติ ฯ อามนุตา ฯ หลจิจิ ตั
กมุ้ม ปยุตโต อาสี โน วต เร วตตพเพ อนนตราปยุตโต ปุกคโล
สมมุตตนิยามั โอกกเมยยาติ ฯ

อนนตราปยุตตกถา ฯ

นียตสฺส นียามกถา

[๑๕๒๑] นียโต นียามั โอกกมตีติ ฯ อามนุตา ฯ มิจฺจตตุนียโต
สมมุตตนิยามั โอกกมตีติ สมมุตตุนียโต มิจฺจตตุนียามั โอกกมตีติ ฯ
#๑, ๒. ย. ม. ปฎิวินเตวา

น เหว่ วตุตพเพ ๔เป๔ นียโต นียาม โอกุมตีติ ๔ อามนุตา ๔
ปฺพเพ มคฺค ภาเวตฺวา ปจฺจนา นียาม โอกุมตีติ ๔ น เหว่ วตุตพเพ
๔เป๔ ปฺพเพ โสตาปตฺติมคฺค ภาเวตฺวา ปจฺจนา โสตาปตฺตินียาม
โอกุมตีติ ๔ น เหว่ วตุตพเพ ๔เป๔ ปฺพเพ สกทาคามิมคฺค
๔เป๔ อนาคามิมคฺค ๔เป๔ อรหตุตมคฺค ภาเวตฺวา ปจฺจนา อรหตุตนียาม
โอกุมตีติ ๔ น เหว่ วตุตพเพ ๔เป๔ ปฺพเพ สติปฏฺจานํ
๔เป๔ สมมปฺปชานํ ๔เป๔ อิทฺธิปาทำ ๔เป๔ อินฺทฺริย ๔เป๔
พลํ ๔เป๔ โพชฺฌงฺก ภาเวตฺวา ปจฺจนา นียาม โอกุมตีติ ๔
น เหว่ วตุตพเพ ๔เป๔

[๑๕๒๒] น วตุตพพิ นียโต นียาม โอกุมตีติ ๔ อามนุตา ๔
ภพฺโพ โพชิสตุโต ตาย ชาตฺติยา ฌมฺมํ นาทิสเมตฺตุนฺติ ๔ น เหว่
วตุตพเพ ๔ เตนํ หิ นียโต นียาม โอกุมตีติ ๔

นียตฺสฺส นียามกถา ๔

นึวตฺกถา

[๑๕๒๓] นึวโต นึวรณํ ชหตีติ ๔ อามนุตา ๔ รตุโต รากํ
ชหติ ทฺฏฺโง โทสํ ชหติ มฺพฺโห โมหํ ชหติ กิลฺลฺโง
กิลฺเส ชหตีติ ๔ น เหว่ วตุตพเพ ๔เป๔ ราเถน รากํ ชหติ
โทเสน โทสํ ชหติ โมหเณ โมหํ ชหติ กิลฺเสหิ กิลฺเส

ชหตีติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ ราโค จิตตสมปยุตโต
มกุโค จิตตสมปยุตโตติ ๑ อามนตา ๑ ทูวินนํ พสฺสานํ ๑เป๑
ทูวินนํ จิตฺตานํ สโมธานํ โหตีติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑
ราโค อุกฺสโล มกุโค กุสโลติ ๑ อามนตา ๑ กุสลากุสลา
สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺีตา กณฺฺหสุกฺกสปฺปฏิภาคา ชฺมมา สมฺมุขีภาวํ
อากจฺจนฺตีติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ กุสลากุสลา
สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺีตา กณฺฺหสุกฺกสปฺปฏิภาคา ชฺมมา สมฺมุขีภาวํ
อากจฺจนฺตีติ ๑ อามนตา ๑ นนุ วุตฺตํ ภควตา จตฺตารีmani
ภิกฺขเว สุวิฑูรวิฑูรานิ ๑ กตmani จตฺตาริ ๑ นภณฺจ ภิกฺขเว ปจฺวี
จ อิทํ ปจฺมํ สุวิฑูรวิฑูริ ๑เป๑ ตสฺมา สติ ชฺมโม อสพฺภิ
อารกาติ อตฺเถว สุตฺตนฺโตติ ๑ อามนตา ๑ เตน หิ น
วัตตพฺพิ กุสลากุสลา ๑เป๑ สมฺมุขีภาวํ อากจฺจนฺตีติ ๑

[๑๕๒๔] นีวุโต นีวรณํ ชหตีติ ๑ อามนตา ๑ นนุ วุตฺตํ
ภควตา โส เอวํ สમાหิตे จิตฺเต ปฺริสุทฺเต ปฺริโยทาเต อนงฺกณฺ
วิกฺคูปกฺกิลเส มุฑฺฎเต กมฺมนิเย จิตฺเต อานนฺชปฺปตฺเต อาสวานํ
ขยณานาย จิตฺตํ อภินินฺนามตีติ อตฺเถว สุตฺตนฺโตติ ๑ อามนตา ๑
เตน หิ น วัตตพฺพิ นีวุโต นีวรณํ ชหตีติ ๑

[๑๕๒๕] น วัตตพฺพิ นีวุโต นีวรณํ ชหตีติ ๑ อามนตา ๑
นนุ วุตฺตํ ภควตา ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปี
จิตฺตํ วิมฺจุจฺติ ๑เป๑ อวิชฺชาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจุจฺตีติ อตฺเถว

สุตตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ นีวฺโต นีวฺรณฺ ชหตีติ ฯ

นีวฺตกถา ฯ

สมมุขีภูตกถา

[๑๕๒๖] สมมุขีภูโต สลฺยโลชนํ ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ รตฺโต
 รากํ ชหติ ทฺภูโจ โทสํ ชหติ มฺพฺโห โมหํ ชหติ กิลฺลฺโจ
 กิลเส ชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ราเคน รากํ ชหติ
 โทเสน โทสํ ชหติ โมहन โมหํ ชหติ กิลเสหิ กิลเส
 ชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ราโค จิตฺตสมฺปยุตฺโต มคฺโค
 จิตฺตสมฺปยุตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินนํ ผสฺถานํ ฯเปฯ ทฺวินนํ
 จิตฺตํ สโมธานํ โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ราโค
 อกฺุสโล มคฺโค กฺุสโลติ ฯ อามนฺตา ฯ กฺุสลา กฺุสลา สาวชฺชานวชฺชา
 หินปฺปณฺตีตา กณฺหสฺกุกสปฺปฏิภาคา ชฺมมา สมมุขีภาวํ
 อากจฺจนฺตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กฺุสลา กฺุสลา สาวชฺชานวชฺชา
 หินปฺปณฺตีตา กณฺหสฺกุกสปฺปฏิภาคา ชฺมมา สมมุขีภาวํ อากจฺจนฺตีติ ฯ
 อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา จตฺตาริmani ภิกฺุเว สุวิทฺุรวิทฺุรานิ ฯ
 กตฺมานิ จตฺตาริ ฯ นภณฺจ ภิกฺุเว ปจฺวี จ อิทํ ปจฺมํ สุวิทฺุรวิทฺุริ
 ฯเปฯ ตสฺมา สตํ ชฺมโม อสพฺภิ อารกาคิ อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ
 อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพิ กฺุสลา กฺุสลา ฯเปฯ

สมมุขีภาว อากจนนุตีติ ฯ

[๑๕๒๗] สมมุขีภูโต สลฺโยชนํ ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วุดฺติ ภควตา โส เอวํ สมหิตเต จิตฺเต ฯเปฯ อาสวานํ
ขยณณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมตีติ อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ น วตฺตพฺพํ สมมุขีภูโต สลฺโยชนํ ชหตีติ ฯ

[๑๕๒๘] น วตฺตพฺพํ สมมุขีภูโต สลฺโยชนํ ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ วุดฺติ ภควตา ตสฺส เอวํ ชานโต เอวํ ปสฺสโต กามาสวาปี
จิตฺตํ วิมฺจุจฺจติ ฯเปฯ อวิชฺชาสวาปี จิตฺตํ วิมฺจุจฺจตีติ อตุเถว
สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ สมมุขีภูโต สลฺโยชนํ ชหตีติ ฯ
สมมุขีภูตกถา ฯ

สมาปนฺโน อสฺสาเทติกถา

[๑๕๒๙] สมาปนฺโน อสฺสาเทติ ฌานนิกนฺติ ฌานารมฺมณฺตาติ ฯ
อามนฺตา ฯ ตํ ฌานํ ตสฺส ฌานสฺส อารมฺมณฺนฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ตํ ฌานํ ตสฺส ฌานสฺส อารมฺมณฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน ผสฺเสน ตํ ผสฺสํ ผุสฺสตี ตาย เวทนาย ตํ
เวทนํ เวเทติ ตาย สลฺยณาย ตํ สลฺยณํ สลฺยชานาติ ตาย
เจตนาย ตํ เจตนํ เจเตติ เตน จิตฺเตน ตํ จิตฺตํ จินฺเตติ
เตน วิตฺกฺเกน ตํ วิตฺกฺกํ วิตฺกฺเกติ เตน วิจาเรณ ตํ วิจาร์

วิจารณ์ ตาย ปิตุยา ตัม ปิตี ปิยายติ ตาย สติยา ตัม สตี
 สรติ ตาย ปณฺญา ตัม ปณฺณํ ปชานาตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
 ฯเปฯ ฌานนิกนฺติ จิตฺตสมฺปยุตฺตา ฌานํ จิตฺตสมฺปยุตฺตนฺติ ฯ
 อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ ผสฺसानํ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ จิตฺตํ สโมธานํ
 โหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ฌานนิกนฺติ อกุสลา ฌานํ
 กุสลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺีตา
 กณฺฺหสุกฺกสฺปฺปฏิภาคา ฃมฺมา สมฺมุขีภาวํ อากฺขณฺตีติ ฯ น เหวํ
 วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา หีนปฺปณฺีตา กณฺฺหสุกฺกสฺปฺปฏิภาคา
 ฃมฺมา สมฺมุขีภาณํ อากฺขณฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ
 วุตฺตํ ภควตา จตฺตารีmani ภิกฺขเว สุวិฑูริวิฑูรานิ ฯ กตฺมานิ
 จตฺตาริ ฯ นภยจ ภิกฺขเว ปจฺวี จ อิทํ ปจฺมํ สุวิฑูริวิฑูริ
 ฯเปฯ ตสฺมา สตี ฃมฺโม อสฺพฺภิ อารกาติ อตฺเถว สุตฺตนฺโตติ ฯ
 อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพิ กุสลากุสลา สาวชฺชานวชฺชา
 หีนปฺปณฺีตา กณฺฺหสุกฺกสฺปฺปฏิภาคา ฃมฺมา สมฺมุขีภาวํ อากฺขณฺตีติ ฯ

[๑๕๓๐] น วตฺตพฺพิ สฺมาปฺนโน อสุสาเทติ ฌานนิกนฺติ
 ฌานารมฺมณฺาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา อิท
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามฺเหสิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหฺรติ โส ตทฺสุสาเทติ ตัม นิกามฺเหสิ เตน จ วิตฺตี อปชฺชติ
 วิตฺกฺกวิจฺจารานํ วุปฺสฺมา ฯเปฯ ทฺตฺยํ ฌานํ ฯเปฯ ตตฺยํ ฌานํ
 ฯเปฯ จตฺตํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ โส ตทฺสุสาเทติ ตัม

นิกามเตติ เตน จ วิตุตี อาปชชตีติ อตุเถว สตุตตุนุโตติ ฯ อามนตุตา ฯ

เตน หิ สมากปนุโน อสุสาเทติ ฆานนิกนุติ ฆานารมมฆาติ ฯ

สมากปนุโน อสุสาเทติกถา ฯ

อสาตราคกถา

[๑๕๓๑] อตุถิ อสาตราโคติ ฯ อามนตุตา ฯ ตุฎฆาภินนุทีโน
สตุตตา อตุถิ เกจิ ตุฎฆัฒ ปตุเถนตุติ ปิเหนติ เอสนตุติ กเวสนตุติ
ปริเยสนตุติ ตุฎฆัฒ อชโฆสาย ติฎุจันตุตีติ ฯ น เหวั วตุตตุเพ
ฯเปฯ นนุ สุกฆาภินนุทีโน สตุตตา อตุถิ เกจิ สุกัฒ ปตุเถนตุติ
ปิเหนติ เอสนตุติ กเวสนตุติ ปริเยสนตุติ สุกัฒ อชโฆสาย ติฎุจันตุตีติ ฯ
อามนตุตา ฯ หลุจิ สุกฆาภินนุทีโน สตุตตา อตุถิ เกจิ สุกัฒ ปตุเถนตุติ
ปิเหนติ เอสนตุติ กเวสนตุติ ปริเยสนตุติ สุกัฒ อชโฆสาย ติฎุจันตุติ
โน วตุ เร วตุตตุเพ อตุถิ อสาตราโคติ ฯ

[๑๕๓๒] อตุถิ อสาตราโคติ ฯ อามนตุตา ฯ ตุฎฆาย เวทนนาย
รากานุสโย อณุเสติ สุกฆาย เวทนนาย ปฎิฆานุสโย อณุเสตีติ ฯ
น เหวั วตุตตุเพ ฯเปฯ นนุ สุกฆาย เวทนนาย รากานุสโย
อณุเสติ ตุฎฆาย เวทนนาย ปฎิฆานุสโย อณุเสตีติ ฯ อามนตุตา ฯ
หลุจิ สุกฆาย เวทนนาย รากานุสโย อณุเสติ ตุฎฆาย เวทนนาย
ปฎิฆานุสโย อณุเสติ โน วตุ เร วตุตตุเพ อตุถิ อสาตราโคติ ฯ

[๑๕๓๓] น วตุตพุพิ อตุถิ อสาดราโคติ ๗ อามนตุตา ๗ นนุ
วตุตติ ภาวตา โส เอวิ อนุโรธวิโรธ สมาเป็นโน ยิ กิณจิ
เวทนี เวทยติ สุกิ วา ทุกิ วา อทุกขมสุกิ วา โส ติ เวทนี
อภินนุทติ อภิวทติ อชโณสાય ติณุจตีติ ๑ อตุถเว สตุตุนุโตติ ๗
อามนตุตา ๗ เตน หิ อตุถิ อสาดราโคติ ๗

อสาดรากลกา ๗

ธมมตณหา อพุกตาดิกถา

[๑๕๓๔] ธมมตณหา อพุกตาดิ ๗ อามนตุตา ๗ วิปากาพุกตาดิ
กิริยาพุกตาดิ รูปิ นิพพานิ จกขายตนิ ๗เป ๗ โณณุจพุกตาดินนุติ ๗
น เหว วิตุตพุเพ ๗เป ๗

[๑๕๓๕] ธมมตณหา อพุกตาดิ ๗ อามนตุตา ๗ รูปตณหา
อพุกตาดิ ๗ น เหว วิตุตพุเพ ๗เป ๗ ธมมตณหา อพุกตาดิ ๗
อามนตุตา ๗ สททตณหา ๗เป ๗ คนุชตณหา รสตณหา ๗เป ๗
โณณุจพุกตณหา อพุกตาดิ ๗ น เหว วิตุตพุเพ ๗เป ๗

[๑๕๓๖] รูปตณหา อกุสลาติ ๗ อามนตุตา ๗ ธมมตณหา
อกุสลาติ ๗ น เหว วิตุตพุเพ ๗เป ๗ สททตณหา ๗เป ๗
โณณุจพุกตณหา อกุสลาติ ๗ อามนตุตา ๗ ธมมตณหา อกุสลาติ ๗

#๑ ม. มุ. ๔๖๗ ๗

น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๕๓๗] ฃมุตตณฺหา อพุยาคตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ ตณฺหา
อกุสลา วุตฺตา ภควตาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยจิ ตณฺหา อกุสลา
วุตฺตา ภควตา โน วต เร วตุตพุเพ ฃมุตตณฺหา อพุยาคตาติ ฯ

[๑๕๓๘] ฃมุตตณฺหา อพุยาคตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ โลโก
อกุสโล วุตฺโต ภควตา ฃมุตตณฺหา โลโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลยจิ โลโก อกุสโล วุตฺโต ภควตา ฃมุตตณฺหา โลโก โน
วต เร วตุตพุเพ ฃมุตตณฺหา อพุยาคตาติ ฯ

[๑๕๓๙] ฃมุตตณฺหา โลโก อพุยาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปตณฺหา โลโก อพุยาคโตติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ
ฃมุตตณฺหา โลโก อพุยาคโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สทฺทตณฺหา ฯเปฯ
โผฏฐพฺพตณฺหา โลโก อพุยาคโตติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๕๔๐] รูปตณฺหา โลโก อกุสโลติ ฯ อามนฺตา ฯ ฃมุตตณฺหา
โลโก อกุสโลติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ สทฺทตณฺหา ฯเปฯ
โผฏฐพฺพตณฺหา โลโก อกุสโลติ ฯ อามนฺตา ฯ ฃมุตตณฺหา
โลโก อกุสโลติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๕๔๑] ฃมุตตณฺหา อพุยาคตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ วุตฺตํ
ภควตา ยํ ตณฺหา โปโนพฺภวิกา นนฺทึราคสทฺทตา ตตฺตรตฺตรานินฺนุทีนึ
เสยฺยถึทึ กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหาติ ๑ อตฺเถว

#๑ สั. ม. ๔๐๒ ฯ

สุตตุนโตติ ๗ อามนุตา ๗ เตน หิ น วตตพพิ ฌมมตณหา
อพยากตาดิ ๗

[๑๕๔๒] น วตตพพิ ฌมมตณหา อพยากตาดิ ๗ อามนุตา ๗
นनु ส่า ฌมมตณหาดิ ๗ อามนุตา ๗ หลยจิ ส่า ฌมมตณหา
เตน วต เร วตตพเพ ฌมมตณหา อพยากตาดิ ๗
ฌมมตณหา อพยากตาดิกถา ๗

ฌมมตณหาน น ทุกขสมุทโยติกถา

[๑๕๔๓] ฌมมตณหาน น ทุกขสมุทโยติ ๗ อามนุตา ๗ รูปตณหา
น ทุกขสมุทโยติ ๗ น เหวี่ วตตพเพ ๗เป๗ ฌมมตณหา
น ทุกขสมุทโยติ ๗ อามนุตา ๗ สททตณหา ๗เป๗ คนุชตณหา
๗เป๗ รสตณหา ๗เป๗ โสฎฐพพตณหา น ทุกขสมุทโยติ ๗ น
เหวี่ วตตพเพ ๗เป๗

[๑๕๔๔] รูปตณหา ทุกขสมุทโยติ ๗ อามนุตา ๗ ฌมมตณหา
ทุกขสมุทโยติ ๗ น เหวี่ วตตพเพ ๗เป๗ สททตณหา ๗เป๗
คนุชตณหา ๗เป๗ รสตณหา ๗เป๗ โสฎฐพพตณหา ทุกขสมุทโยติ ๗
อามนุตา ๗ ฌมมตณหา ทุกขสมุทโยติ ๗ น เหวี่ วตตพเพ
๗เป๗ ฌมมตณหาน น ทุกขสมุทโยติ ๗ อามนุตา ๗ นनु ตณหา
ทุกขสมุทโย วุตโต ภาวตาดิ ๗ อามนุตา ๗ หลยหิ ตณหา

ทุกขสมุทโย วุตโต ภควตา โน วต เร วตตพเพ ชมมตณหา
น ทุกขสมุทโยติ ฯ

[๑๕๔๕] ชมมตณหา น ทุกขสมุทโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
โลโก ทุกขสมุทโย วุตโต ภควตา ชมมตณหา โลโกติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจึ โลโก ทุกขสมุทโย วุตโต ภควตา ชมมตณหา
โลโก โน วต เร วตตพเพ ชมมตณหา น ทุกขสมุทโยติ ฯ

[๑๕๔๖] ชมมตณหา โลโก น ทุกขสมุทโยติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปตณหา โลโก น ทุกขสมุทโยติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ
ชมมตณหา โลโก น ทุกขสมุทโยติ ฯ อามนฺตา ฯ สทฺทตณหา
ฯเปฯ คนฺชตณหา ฯเปฯ รสตณหา ฯเปฯ โสฎฺฐพฺพตณหา
โลโก น ทุกขสมุทโยติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๔๗] รูปตณหา โลโก ทุกขสมุทโยติ ฯ อามนฺตา ฯ
ชมมตณหา โลโก ทุกขสมุทโยติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ
สทฺทตณหา ฯเปฯ โสฎฺฐพฺพตณหา โลโก ทุกขสมุทโยติ ฯ อามนฺตา ฯ
ชมมตณหา โลโก ทุกขสมุทโยติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๔๘] ชมมตณหา น ทุกขสมุทโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วุตฺติ ภควตา ยายิ ตณหา โปโนพฺภวิกา นนฺทึรคสทคตา
ตตฺรตตฺรานิ นนฺทึนิ เสยฺยถิทํ กามตณหา ภวตณหา วิภวตณหาติ
อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตตพพิ ชมมตณหา
น ทุกขสมุทโยติ ฯ

[๑๕๔๕] น วตตพพิ ฌมตตนา น ทุกขสมุทโยติ ฯ อามนตา ฯ
นनु สตา ฌมตตนาหติ ฯ อามนตา ฯ หลจิจิ สตา ฌมตตนา
โน วต เร วตตพเพ ฌมตตนา น ทุกขสมุทโยติ ฯ

ฌมตตนา น ทุกขสมุทโยติถถา ฯ

เตรสโม วคุโค ฯ

ตสฺส อุททานัน

กปฺปญฺโจ กปฺปปี ติจฺญุเจยฺย กปฺปญฺโจ กุสลํ จิตฺตํ
น ปฏฺฐิถเยยฺย อนนฺตราปยุตฺโต ปุคฺคโล สมมตฺตนิยามํ
โอกกเมยฺย นียโต นียามํ โอกกมตฺติ นีวฺโต นีวรณํ ชหติ
สมมุขิภูโต สลฺโยชนํ ชหติ ฌานนิกนฺตฺติ อสาดราโถ
ฌมตตนา อพฺยากตา ฌมตตนา น ทุกขสมุทโยติ ฯ

กุสลากุสลปฏฺฐินุทหนกถา

[๑๕๕๐] อกุสลมฺมฺลํ ปฏฺฐินุทหติ กุสลมฺมฺลนฺตฺติ ฯ อามนตา ฯ ยา
อกุสลสฺส อุปฺปาทาย อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิ สาว กุสลสฺส
อุปฺปาทาย อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ
อกุสลมฺมฺลํ ปฏฺฐินุทหติ กุสลมฺมฺลํ น วตตพพิ ยา อกุสลสฺส
อุปฺปาทาย อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิ สาว กุสลสฺส อุปฺปาทาย
อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนตา ฯ กุสลํ อนาวชฺชนตสฺส

อุปัชฌายี ๑เปฯ อุปนิทนต์ส อุปัชฌายี ๑ น เหว่ วัตตพเพ
๑เปฯ กุสลํ อวชชนต์ส อุปัชฌายี ๑เปฯ ปณิทนต์ส
อุปัชฌายี ๑ อามนตา ๑ หลจิกุสลํ อวชชนต์ส อุปัชฌายี
๑เปฯ ปณิทนต์ส อุปัชฌายี โน วัต เร วัตตพเพ อกุสลมฺลํ
ปฏิสนฺทหติ กุสลมฺลนฺติ ๑

[๑๕๕๑] อกุสลมฺลํ ปฏิสนฺทหติ กุสลมฺลนฺติ ๑ อามนตา ๑
อกุสลํ อโยนิโส มนสิกรโโต อุปัชฌายี ๑ อามนตา ๑ กุสลํ
อโยนิโส มนสิกรโโต อุปัชฌายี ๑ น เหว่ วัตตพเพ ๑เปฯ
นนุ กุสลํ โยนิโส มนสิกรโโต อุปัชฌายี ๑ อามนตา ๑ หลจิกุ
กุสลํ โยนิโส มนสิกรโโต อุปัชฌายี โน วัต เร วัตตพเพ
อกุสลมฺลํ ปฏิสนฺทหติ กุสลมฺลนฺติ ๑

[๑๕๕๒] อกุสลมฺลํ ปฏิสนฺทหติ กุสลมฺลนฺติ ๑ อามนตา ๑
กามสญฺญา อนนฺตรา เนกขมฺมสญฺญา อุปัชฌายี พยาปาทสญฺญา
อนนฺตรา อพยาปาทสญฺญา อุปัชฌายี วิหีสาสญฺญา อนนฺตรา
อวิหีสาสญฺญา อุปัชฌายี พยาปาทสฺส อนนฺตรา เมตฺตา อุปัชฌายี
วิหีสาย อนนฺตรา กรุณา อุปัชฌายี วรรตยา อนนฺตรา มุทิตา
อุปัชฌายี ปฏิมสฺส อนนฺตรา อุเปกฺขา อุปัชฌายี ๑ น เหว่
วัตตพเพ ๑เปฯ

[๑๕๕๓] กุสลมฺลํ ปฏิสนฺทหติ อกุสลมฺลนฺติ ๑ อามนตา ๑
ยา กุสลสฺส อุปาทาย อวชชณา ๑เปฯ ปณิธิ สาว อกุสลสฺส

อุปัฏฐาย อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
กุสลมฺมํ ปฏฺฐิสนฺนทฺหติ อกุสลมฺมํ น วัตตพฺพิ ยา กุสลสฺส อุปัฏฐาย
อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิ สว อกุสลสฺส อุปัฏฐาย
อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสลํ อนาวชฺชนตฺส
อุปัชฺชติ ฯเปฯ อปณฺธิทฺนตฺส อุปัชฺชตฺติติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
 ฯเปฯ นนฺ อกุสลํ อวชฺชนตฺส อุปัชฺชติ ฯเปฯ ปณฺธิทฺนตฺส
อุปัชฺชตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ อกุสลํ อวชฺชนตฺส
อุปัชฺชติ ฯเปฯ ปณฺธิทฺนตฺส อุปัชฺชติ โน วัต เร วัตตพฺเพ
กุสลมฺมํ ปฏฺฐิสนฺนทฺหติ อกุสลมฺมฺลนฺติ ฯ

[๑๕๕๔] กุสลมฺมํ ปฏฺฐิสนฺนทฺหติ อกุสลมฺมฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
กุสลํ โยนิโส มนสิกโรโต อุปัชฺชตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสลํ
โยนิโส มนสิกโรโต อุปัชฺชตฺติติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ
อกุสลํ อโยนิโส มนสิกโรโต อุปัชฺชตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ
อกุสลํ อโยนิโส มนสิกโรโต อุปัชฺชติ โน วัต เร วัตตพฺเพ
กุสลมฺมํ ปฏฺฐิสนฺนทฺหติ อกุสลมฺมฺลนฺติ ฯ

[๑๕๕๕] กุสลมฺมํ ปฏฺฐิสนฺนทฺหติ อกุสลมฺมฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
เนกขมฺมสญฺญา ย อนนฺตรา กามสญฺญา อุปัชฺชติ อพฺยาปาทสญฺญา
อนนฺตรา พฺยาปาทสญฺญา อุปัชฺชติ อวิหีสาสญฺญา
อนนฺตรา วิหีสาสญฺญา อุปัชฺชติ เมตฺตาย อนนฺตรา พฺยาปาโท
อุปัชฺชติ กรุณฺยา อนนฺตรา วิหีสฺวา อุปัชฺชติ มุทิตาย อนนฺตรา

อรรถิ อุปฺปชฺชติ อุปฺเปกฺขาย อนนฺตฺรา ปฏฺฐิํ อุปฺปชฺชตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๕๖] น วตฺตพฺพิ อกฺสฺลมฺลํ ปฏฺฐิสนฺทหฺติ กฺสฺลมฺลํ กฺสฺลมฺลํ
ปฏฺฐิสนฺทหฺติ อกฺสฺลมฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ ๒ สฺมึเยว วตฺตฺสฺมึ
รชฺชติ ตฺสฺมึเยว วตฺตฺสฺมึ วิรชฺชติ ๒ สฺมึเยว วตฺตฺสฺมึ วิรชฺชติ
ตฺสฺมึเยว วตฺตฺสฺมึ รชฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลจฺจ ๒ สฺมึเยว วตฺตฺสฺมึ
รชฺชติ ตฺสฺมึเยว วตฺตฺสฺมึ วิรชฺชติ ๒ สฺมึเยว วตฺตฺสฺมึ วิรชฺชติ
ตฺสฺมึเยว วตฺตฺสฺมึ รชฺชติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ อกฺสฺลมฺลํ
ปฏฺฐิสนฺทหฺติ กฺสฺลมฺลํ กฺสฺลมฺลํ ปฏฺฐิสนฺทหฺติ อกฺสฺลมฺลนฺติ ฯ
กฺสฺลากฺสฺลปฏฺฐิสนฺทหนกฺกา ฯ

สพายตฺนฺอุปฺตฺติกฺกา

[๑๕๕๗] สพายตฺนํ อุปฺพุพิ อจฺริมฺ มาตฺตฺกฺจฺฉิสมฺ สณฺจฺฉาตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ สพฺพงฺคปจฺจํจฺฉิ อหิณฺนํทฺริโย มาตฺตฺกฺจฺฉิสมฺ โโอกฺกมฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๕๘] อุปฺปตฺเตสฺสิเยน จิตฺเตน จกฺขายตฺนํ สณฺจฺฉาตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ อุปฺปตฺเตสฺสิเยน จิตฺเตน หตฺถา สณฺจฺฉนฺติ ปาทา
สณฺจฺฉนฺติ สีสํ สณฺจฺฉาติ กณฺโณ สณฺจฺฉาติ นาสิกา สณฺจฺฉาติ
มุขํ สณฺจฺฉาติ ทนฺดา สณฺจฺฉนฺตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อุปฺตเตสฺยเณ จิตฺเตน โสตายตํ ๗เป๗ ฆานายตํ ๗เป๗ ชิวฺหายตํ
สณฺจติ ๗ อามนฺตา ๗ อุปฺตเตสฺยเณ จิตฺเตน หตฺถา สณฺจนฺติ
ปาทา สณฺจนฺติ สีสํ สณฺจติ กณฺโณ สณฺจติ นาสิกา
สณฺจติ มุขํ สณฺจติ ทนฺตา สณฺจนฺตฺติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗

[๑๕๕๕] มาตุกฺกฉฺคตฺส ปจฺฉา จกฺขายตํ อุปฺปชฺชตฺติ ๗
อามนฺตา ๗ มาตุกฺกฉฺคตฺส จกฺขุปฏิลาภาย กมฺมํ กโรตฺติ ๗ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗ มาตุกฺกฉฺคตฺส ปจฺฉา โสตายตํ ๗เป๗
ฆานายตํ ๗เป๗ ชิวฺหายตํ อุปฺปชฺชตฺติ ๗ อามนฺตา ๗ มาตุกฺกฉฺคตฺส
ชิวฺหาปฏิลาภาย กมฺมํ กโรตฺติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗
มาตุกฺกฉฺคตฺส ปจฺฉา เกสา โลมา นขา ทนฺตา อฏฺฐิ อุปฺปชฺชนฺตฺติ ๗
อามนฺตา ๗ มาตุกฺกฉฺคตฺส อฏฺฐิปฏิลาภาย กมฺมํ
กโรตฺติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗

[๑๕๖๐] น วตฺตพฺพิ มาตุกฺกฉฺคตฺส ปจฺฉา เกสา โลมา นขา
ทนฺตา อฏฺฐิ อุปฺปชฺชนฺตฺติ ๗ อามนฺตา ๗ นนฺ วตฺตํ ภควตา
ปจฺฉํ กลลํ โหติ กลลา โหติ อมฺพุทฺ
อมฺพุทา ชายเต เปสึ เปสึ นิพฺพตฺตตี ฆโน
ฆนา ปสาธา ชายนฺติ เกสา โลมา นขาปิ จ
ยลฺลจฺจส ภูณฺชติ มาตา อนฺนํ ปานญจ โภชนํ
เตน โส ตตฺถ ยาเปติ มาตุกฺกฉฺคตฺส โนโรติ ๑

#๑ สํ สกถ. ๒๖๖ ๗

อตุเถว สุตตฺตฺนุโตะติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ มาตุกฺขจฺฉิตฺตสฺส ปจฺจนา
เกสา โลมา นขา ทนฺตา อญฺจึ อุปฺปชฺชตฺตีติ ฯ
สพายตฺนุปรตฺตติกา ฯ

อนนฺตรปจฺจยกา

[๑๕๖๑] จกฺขุวิญญาณสฺส อนนฺตรา โสตฺวิญญาณํ อุปฺปชฺชตฺตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ยา จกฺขุวิญญาณสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ
ปณฺธิ สาว โสตฺวิญญาณสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ
ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ จกฺขุวิญญาณสฺส อนนฺตรา
โสตฺวิญญาณํ อุปฺปชฺชตฺตีติ ฯ น วตฺตพฺพิ ยา จกฺขุวิญญาณสฺส อุปฺปาทาย
อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิ สาว โสตฺวิญญาณสฺส อุปฺปาทาย
อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตฺวิญญาณํ อนาวชฺชนตฺส
อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ อปณฺทหนตฺส อุปฺปชฺชตฺตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺุ โสตฺวิญญาณํ อวชฺชนตฺส อุปฺปชฺชติ
ฯเปฯ ปณฺทหนตฺส อุปฺปชฺชตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจึ โสตฺวิญญาณํ
อวชฺชนตฺส อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ ปณฺทหนตฺส อุปฺปชฺชติ โน วต เร
วตฺตพฺเพ จกฺขุวิญญาณสฺส อนนฺตรา โสตฺวิญญาณํ อุปฺปชฺชตฺตีติ ฯ

[๑๕๖๒] จกฺขุวิญญาณสฺส อนนฺตรา โสตฺวิญญาณํ อุปฺปชฺชตฺตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ จกฺขุวิญญาณํ รุปนฺนิมิตฺตํ มนฺสิกโรโต

อุปัชฌ์ติติ ฯ อามนตา ฯ โสตวิญญานํ รูปนิมิต्तํ มนสิกโรโต
อุปัชฌ์ติติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๖๓] จกขุวิญญานํ รูปารมมณญเเว น อญญารมมณนุติ ฯ
อามนตา ฯ โสตวิญญานํ รูปารมมณญเเว น อญญารมมณนุติ ฯ
น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ จกขุญจ ปฏิจจ รูปเป จ อุปัชฌ์ติ
จกขุวิญญานนุติ ฯ อามนตา ฯ จกขุญจ ปฏิจจ รูปเป จ อุปัชฌ์ติ
โสตวิญญานนุติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ จกขุญจ ปฏิจจ
รูปเป จ อุปัชฌ์ติ โสตวิญญานนุติ ฯ อามนตา ฯ จกขุญจ
ปฏิจจ รูปเป จ อุปัชฌ์ติ โสตวิญญานนุติ อตุเถว สุตตนุโตติ ฯ
นคฺติ ฯ จกขุญจ ปฏิจจ รูปเป จ อุปัชฌ์ติ จกขุวิญญานนุติ
อตุเถว สุตตนุโตติ ฯ อามนตา ฯ หลจจ จกขุญจ ปฏิจจ รูปเป จ
อุปัชฌ์ติ จกขุวิญญานนุติ อตุเถว สุตตนุโต โน วัต เร วัตตพเพ
จกขุญจ ปฏิจจ รูปเป จ อุปัชฌ์ติ โสตวิญญานนุติ ฯ จกขุวิญญานนุติ
อนนุตตรา โสตวิญญานํ อุปัชฌ์ติติ ฯ อามนตา ฯ
ตญเเว จกขุวิญญานํ ตํ โสตวิญญานนุติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๖๔] โสตวิญญานนุติ อนนุตตรา ฆานวิญญานํ อุปัชฌ์ติ
ฯเปฯ ฆานวิญญานนุติ อนนุตตรา ชิวหาวิญญานํ อุปัชฌ์ติ ฯเปฯ

[๑๕๖๕] ชิวหาวิญญานนุติ อนนุตตรา กายวิญญานํ อุปัชฌ์ติติ ฯ
อามนตา ฯ ยา ชิวหาวิญญานนุติ อุปัชฌ์ติ อวชชนา
ฯเปฯ ปณฺธิ สว กายวิญญานนุติ อุปัชฌ์ติ อวชชนา ฯเปฯ

ปณิธิ ๑ น เหว วัตถุพเพ ๑เป๑ ชิวิหวิณณส๑ส อนน๑ตรา
กายวิณณณ๑ณ๑ อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี๑ตี ๑ น วัตถุพ๑พิ๑ ยา ชิวิหวิณณณ๑ส๑ส
อุป๑ปา๑ท๑าย อ๑ว๑ช๑ชน๑า ๑เป๑๑ ปณิ๑ธิ ส๑ว ก๑ายวิณณณ๑ส๑ส
อุป๑ปา๑ท๑าย อ๑ว๑ช๑ชน๑า ๑เป๑๑ ปณิ๑ธิ๑ตี ๑ อ๑ม๑น๑ตา ๑ ก๑ายวิณณณ๑ณ๑
อน๑ว๑ช๑ชน๑ต๑ส๑ส อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี ๑เป๑๑ อ๑ปณิ๑ท๑น๑ต๑ส๑ส อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี๑ตี ๑
น เหว วัตถุพ๑เพ ๑เป๑๑ น๑นุ ก๑ายวิณณณ๑ณ๑ อ๑ว๑ช๑ชน๑ต๑ส๑ส อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี
๑เป๑๑ ปณิ๑ท๑น๑ต๑ส๑ส อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี๑ตี ๑ อ๑ม๑น๑ตา ๑ ห๑ล๑จ ก๑ายวิณณณ๑ณ๑
อ๑ว๑ช๑ชน๑ต๑ส๑ส อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี ๑เป๑๑ ปณิ๑ท๑น๑ต๑ส๑ส อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี
โน๑ ว๑ต เร๑ วัตถุพ๑เพ ชิวิหวิณณณ๑ส๑ส อนน๑ตรา ก๑ายวิณณณ๑ณ๑
อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี๑ตี ๑

[๑๕๖๖] ชิวิหวิณณณ๑ส๑ส อนน๑ตรา ก๑ายวิณณณ๑ณ๑ อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี๑ตี ๑
อ๑ม๑น๑ตา ๑ ชิวิหวิณณณ๑ณ๑ ร๑ส๑น๑ม๑ิต๑ต๑ ม๑น๑สิ๑ก๑โร๑โต อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี๑ตี ๑
อ๑ม๑น๑ตา ๑ ก๑ายวิณณณ๑ณ๑ ร๑ส๑น๑ม๑ิต๑ต๑ ม๑น๑สิ๑ก๑โร๑โต อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี๑ตี ๑
น เหว วัตถุพ๑เพ ๑เป๑๑ ชิวิหวิณณณ๑ณ๑ ร๑ส๑าร๑ม๑ม๑ณ๑ณ๑เ๑ว น
อ๑ณ๑ณ๑าร๑ม๑ม๑ณ๑น๑ติ ๑ อ๑ม๑น๑ตา ๑ ก๑ายวิณณณ๑ณ๑ ร๑ส๑าร๑ม๑ม๑ณ๑ณ๑เ๑ว
น อ๑ณ๑ณ๑าร๑ม๑ม๑ณ๑น๑ติ ๑ น เหว วัตถุพ๑เพ ๑เป๑๑ ชิวิห๑ล๑จ ป๑ฏิ๑จ
ร๑เส๑ จ อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี ชิวิหวิณณณ๑ณ๑น๑ติ ๑ อ๑ม๑น๑ตา ๑ ชิวิห๑ล๑จ
ป๑ฏิ๑จ ร๑เส๑ จ อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี ก๑ายวิณณณ๑ณ๑น๑ติ ๑ น เหว วัตถุพ๑เพ
๑เป๑๑ ชิวิห๑ล๑จ ป๑ฏิ๑จ ร๑เส๑ จ อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี ก๑ายวิณณณ๑ณ๑น๑ติ ๑
อ๑ม๑น๑ตา ๑ ชิวิห๑ล๑จ ป๑ฏิ๑จ ร๑เส๑ จ อุป๑ป๑ช๑ช๑ตี ก๑ายวิณณณ๑ณ๑น๑ติ

อตุเถว สุตตฺตฺนุโตติ ฯ นตฺติ ฯ ชิวฺหฺลฺยจ ปฏฺิจฺจ รเส จ อุปฺปชฺชติ
ชิวฺหาวิญฺญาณนฺติ อตุเถว สุตตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺยจ ชิวฺหฺลฺย
ปฏฺิจฺจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ชิวฺหาวิญฺญาณนฺติ อตุเถว สุตตฺตฺนุโต
โน วต เร วตฺตพฺเพ ชิวฺหฺลฺยจ ปฏฺิจฺจ รเส จ อุปฺปชฺชติ กายวิญฺญาณนฺติ ฯ
ชิวฺหาวิญฺญาณสฺส อนนฺตรํ กายวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ตลฺยเถว ชิวฺหาวิญฺญาณํ ตํ กายวิญฺญาณนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๖๗] น วตฺตพฺพิ ปรฺยจ วิญฺญาณา อลฺยมฺลฺยสฺส สมนฺนฺตรา
อุปฺปชฺชนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ โกจฺจิ นจฺจติ กายติ
วาเทติ รฺูปปรฺยจ ปสฺสตี สทฺทลฺยจ สฺสณฺตี กนฺธลฺยจ ฌายตี
รสลฺยจ สายตี โสภฺญจพฺพลฺยจ สฺสตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺยจ อตฺถิ
โกจฺจิ นจฺจติ กายติ วาเทติ รฺูปปรฺยจ ปสฺสตี สทฺทลฺยจ สฺสณฺตี กนฺธลฺยจ
ฌายตี รสลฺยจ สายตี โสภฺญจพฺพลฺยจ สฺสตี เตน วต เร วตฺตพฺเพ
ปรฺยจ วิญฺญาณา อลฺยมฺลฺยสฺส สมนฺนฺตรา อุปฺปชฺชนฺตีติ ฯ

อนนฺตรปรฺยจยกถา ฯ

อริยรูปกถา

[๑๕๖๘] อริยรูปํ มหาภูตานิ อุปาทายาติ ฯ อามนฺตา ฯ
อริยรูปํ กุสฺลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ มหาภูตา กุสฺลาติ ฯ น เหวํ

วตุตพเพ ๔เป๔ มหาภูตา อพฺยาคตาติ ๔ อามนฺตา ๔ อริยรูป
อพฺยาคตนฺติ ๔ น เหวํ วตุตพเพ ๔เป๔ อริยรูป มหาภูตานํ อุปาทายาติ ๔
อามนฺตา ๔ อริยรูป อนาสวํ สลฺยโลชนิยํ อคนฺถนิยํ
อโนฆนิยํ อโยคนิยํ อนีวรณิยํ อปฺรามภฺจํ อนฺุปาทานิยํ อสงฺกิเลสิกนฺติ ๔
อามนฺตา ๔ มหาภูตา อนาสวา ๔เป๔ อสงฺกิเลสีกาติ ๔
น เหวํ วตุตพเพ ๔เป๔ มหาภูตา สาสวา สลฺยโลชนิยา ๔เป๔
สงฺกิเลสีกาติ ๔ อามนฺตา ๔ อริยรูป สาสวํ สลฺยโลชนิยํ ๔เป๔
สงฺกิเลสิกนฺติ ๔ น เหวํ วตุตพเพ ๔เป๔

[๑๕๖๕] น วตุตพพิ อริยรูป มหาภูตานํ อุปาทายาติ ๔
อามนฺตา ๔ นนฺ วตุตํ ภควตา ยงฺกิลฺลิจิ ภิกฺขเว รูปํ จตุตาริ
มหาภูตานิ จตุณฺณจ มหาภูตานํ อุปาทายรูปนฺติ อตฺเถว สุตฺตนฺโตติ ๔
อามนฺตา ๔ เตนํ หิ อริยรูป มหาภูตานํ อุปาทายาติ ๔

อริยรูปกถา

อณฺโณอนุสโยติกถา

[๑๕๗๐] อณฺโณ กามราคานุสโย อณฺณํ กามราคปริยฺญจฺจานนฺติ ๔
อามนฺตา ๔ อณฺโณ กามราโค อณฺณํ กามราคปริยฺญจฺจานนฺติ ๔
น เหวํ วตุตพเพ ๔เป๔ เสวว กามราโค ตํ กามราคปริยฺญจฺจานนฺติ ๔
อามนฺตา ๔ เสวว กามราคานุสโย ตํ กาม-

รากปริยัญจานนติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๗๑] อลฺโฬ ปฏิมานุสโย อลฺลํ ปฏิมปริยัญจานนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อลฺลํ ปฏิมํ อลฺลํ ปฏิมปริยัญจานนติ ฯ น เหว
วัตตพเพ ฯเปฯ ตลฺลเวว ปฏิมํ ตํ ปฏิมปริยัญจานนติ ฯ
อามนฺตา ฯ เสวว ปฏิมานุสโย ตํ ปฏิมปริยัญจานนติ ฯ น เหว
วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๗๒] อลฺโฬ มานานุสโย อลฺลํ มานปริยัญจานนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อลฺโฬ มาโน อลฺลํ มานปริยัญจานนติ ฯ น
เหว วัตตพเพ ฯเปฯ เสวว มาโน ตํ มานปริยัญจานนติ ฯ
อามนฺตา ฯ เสวว มานานุสโย ตํ มานปริยัญจานนติ ฯ น เหว
วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๗๓] อลฺโฬ ทิฏฺฐานุสโย อลฺลํ ทิฏฺฐิปริยัญจานนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อลฺลภา ทิฏฺฐิ อลฺลํ ทิฏฺฐิปริยัญจานนติ ฯ น เหว
วัตตพเพ ฯเปฯ สว ทิฏฺฐิ ตํ ทิฏฺฐิปริยัญจานนติ ฯ อามนฺตา ฯ
เสวว ทิฏฺฐานุสโย ตํ ทิฏฺฐิปริยัญจานนติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๗๔] อลฺโฬ วิจิจฺจนุสโย อลฺลํ วิจิจฺจนาปริยัญจานนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อลฺลภา วิจิจฺจนา อลฺลํ วิจิจฺจนาปริยัญจานนติ ฯ
น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ สว วิจิจฺจนา ตํ วิจิจฺจนาปริยัญจานนติ ฯ
อามนฺตา ฯ เสวว วิจิจฺจนาสุสโย ตํ วิจิจฺจนาปริยัญจานนติ ฯ
น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๗๕] อณฺโณ ภวราคานุสโย อณฺณํ ภวราคปริยฺญจानนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อณฺโณ ภวราโค อณฺณํ ภวราคปริยฺญจานนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เสวว ภวราโค ตํ ภวราคปริยฺญจานนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ เสวว ภวราคานุสโย ตํ ภวราคปริยฺญจานนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๗๖] อณฺโณ อวิชฺชานุสโย อณฺณํ อวิชฺชาปริยฺญจานนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อณฺณา อวิชฺชา อณฺณํ อวิชฺชาปริยฺญจานนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สว อวิชฺชา ตํ อวิชฺชาปริยฺญจานนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ เสวว อวิชฺชานุสโย ตํ อวิชฺชาปริยฺญจานนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๗๗] น วตฺตพฺพิ อณฺโณ อนุสโย อณฺณํ ปริยฺญจานนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปุณฺณชฺชโน กุสลาพฺยาเกต จิตฺเต วตฺตมานเ สานุสโยติ
วตฺตพฺโพติ ฯ อามนฺตา ฯ ปริยฺญจิจฺจโติ วตฺตพฺโพติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตนหิ อณฺโณ อนุสโย อณฺณํ ปริยฺญจานนฺติ ฯ
ปุณฺณชฺชโน กุสลาพฺยาเกต จิตฺเต วตฺตมานเ สราโถติ วตฺตพฺโพติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปริยฺญจิจฺจโติ วตฺตพฺโพติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
เตน หิ อณฺโณ ราโค อณฺณํ ปริยฺญจานนฺติ ฯ

อณฺโณ อนุสโยติกถา ฯ

ปริยภูจัน จิตตวิปยุตตุนตีกถา

[๑๕๗๘] ปริยภูจัน จิตตวิปยุตตุนตีกถา อามนุตตา ๑ รูป
นิพพานัน จกขายตนิ ๑เป๑ โฝฏฐพพายตุนตีกถา ๑ น เหว ๑วตตพเพ
๑เป๑ ปริยภูจัน จิตตวิปยุตตุนตีกถา อามนุตตา ๑ นตถิ สราค
จิตต สโทส จิตต สโมห จิตต ๑เป๑ อกุตถ จิตต
สงกิติฏจ จิตตุนตีกถา ๑ น เหว ๑วตตพเพ ๑เป๑ นนุ อตถิ สราค
จิตต สโทส จิตต สโมห จิตต ๑เป๑ อกุตถ จิตต สงกิติฏจ
จิตตุนตีกถา ๑ อามนุตตา ๑ หลจ อตถิ สราค จิตต สโทส จิตต
สโมห จิตต ๑เป๑ อกุตถ จิตต สงกิติฏจ จิตต โน ๑ว
เร ๑วตตพเพ ปริยภูจัน จิตตวิปยุตตุนตีกถา ๑

ปริยภูจัน จิตตวิปยุตตุนตีกถา ๑

ปริยาปนนถา

[๑๕๗๙] รูปราโก รูปธาตุ ๑นุเสติ รูปธาตุปริยาปนโนติ ๑
อามนุตตา ๑ สฬาตเตสโย ๑อุปตเตสโย ๑ทิกฐธมมสุขวิหาโร
สฬาตเตสเยน จิตเตน ๑อุปตเตสเยน จิตเตน ๑ทิกฐธมมสุขวิหาเร
จิตเตน สหคโต สหชาโต สสฏโฐ สมนยุตโต ๑เอกุปปาโท
๑เอกนิโรโธ ๑เอกวตถุโก ๑เอการมมโณติ ๑ น เหว ๑วตตพเพ

๑เป๑ นนุ น สมาปตเตสียโย น อุปปตเตสียโย น ทิฏฐมมสุขวิหาโร
น สมาปตเตสียเยน จิตฺเตน น อุปปตเตสียเยน จิตฺเตน
น ทิฏฐมมสุขวิหาเรณ จิตฺเตน สหคโต สหชาโต สัมมัจโจ สมฺปยุตฺโต
เอกุปฺปาโท เอกนิโรโธ เอกวตฺถุโก เอการมฺมโณติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจึ น สมาปตเตสียโย น อุปปตเตสียโย น ทิฏฐมมสุขวิหาโร
๑เป๑ เอการมฺมโณ โน วต เร วตฺตพฺเพ รุปฺปราโค รุปฺรชาตํ
อนฺุเสติ รุปฺรชาตฺปริยาปนฺโนติ ๑เป๑

[๑๕๘๐] รุปฺปราโค รุปฺรชาตํ อนฺุเสติ รุปฺรชาตฺปริยาปนฺโนติ ฯ
อามนฺตา ฯ สทฺททราโค สทฺททฺรชาตํ อนฺุเสติ สทฺททฺรชาตฺปริยาปนฺโนติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ รุปฺปราโค รุปฺรชาตํ อนฺุเสติ รุปฺรชาตฺปริยาปนฺโนติ ๑
อามนฺตา ฯ กนฺุชฺรราโค ๑เป๑ รสฺรราโค ๑เป๑ โสณฺุจพฺพราโค
โสณฺุจพฺพรชาตํ อนฺุเสติ โสณฺุจพฺพรชาตฺปริยาปนฺโนติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๕๘๑] สทฺททราโค สทฺททฺรชาตํ อนฺุเสติ น วตฺตพฺพิ สทฺททฺรชาตฺ-
ปริยาปนฺโนติ ฯ อามนฺตา ฯ รุปฺปราโค รุปฺรชาตํ อนฺุเสติ น วตฺตพฺพิ
รูปฺรชาตฺปริยาปนฺโนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ กนฺุชฺรราโค ๑เป๑
รสฺรราโค ๑เป๑ โสณฺุจพฺพราโค โสณฺุจพฺพรชาตํ อนฺุเสติ น วตฺตพฺพิ
โสณฺุจพฺพรชาตฺปริยาปนฺโนติ ฯ อามนฺตา ฯ รุปฺปราโค รุปฺรชาตํ อนฺุเสติ
น วตฺตพฺพิ รูปฺรชาตฺปริยาปนฺโนติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๕๘๒] อรูปฺปราโค อรูปฺรชาตํ อนฺุเสติ อรูปฺรชาตฺปริยาปนฺโนติ ฯ

อรุปราโค อรูปธาตุ อนุเสติ น วตตพพิ อรูปธาตุปริยาปนโนติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๘๕] น วตตพพิ รูปราโค รูปธาตุ อนุเสติ รูปธาตุปริยาปนโน
อรุปราโค อรูปธาตุ อนุเสติ อรูปธาตุปริยาปนโนติ ฯ
อามนตา ฯ นนุ กามราโค กามธาตุ อนุเสติ กามธาตุปริยาปนโนติ ฯ
อามนตา ฯ หลุจิ กามราโค กามธาตุ อนุเสติ
กามธาตุปริยาปนโน เตน วต เร วตตพเพ รูปราโค รูปธาตุ
อนุเสติ รูปธาตุปริยาปนโน อรูปราโค อรูปธาตุ อนุเสติ
อรุปรธาตุปริยาปนโนติ ฯ

ปริยาปนนถา ฯ

อพุยากตถา

[๑๕๘๖] ทิฏฐิถิตติ อพุยากตถติ ฯ อามนตา ฯ วิปากาพุยากติ
กิริยาพุยากติ รูปิ นิพพานิ จกขายตถิ ฯเปฯ โสฏฐพพายตถติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ ทิฏฐิถิตติ อพุยากตถติ ฯ อามนตา ฯ
ทิฏฐิถิตตสมปยุตโต สสโส อพุยากโตติ ฯ น เหว วตตพเพ
ฯเปฯ ทิฏฐิถิตติ อพุยากตถติ ฯ อามนตา ฯ ทิฏฐิถิตตสมปยุตตา
เวทนา ฯเปฯ สลลญา ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ จิตติ อพุยากตถติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๕๘๗] ทิฏฐิถิตตสมปยุตโต ผสโธ อกุสโลติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทิฏฐิถิตํ อกุสลนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทิฏฐิถิตตสมปยุตฺตา
เวทนา ฯเปฯ สลฺยา เจตนา จิตฺตํ อกุสลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทิฏฐิถิตํ อกุสลนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๕๘๘] ทิฏฐิถิตํ อพฺยาगतฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อผลํ อวิปากนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ สผลํ สวิปากนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลจฺจ สผลํ สวิปากํ โน วต เร วตฺตพฺเพ ทิฏฐิถิตํ อพฺยาगतฺนฺติ ฯ

[๑๕๘๙] ทิฏฐิถิตํ อพฺยาगतฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ มิจฺจาทิฏฐิปรมาณิ
วชฺชานิ วุตฺตานิ ภกฺวตฺตาติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺลจฺจ
มิจฺจาทิฏฐิปรมาณิ วชฺชานิ วุตฺตานิ ภกฺวตา โน วต เร วตฺตพฺเพ
ทิฏฐิถิตํ อพฺยาगतฺนฺติ ฯ

[๑๕๙๐] ทิฏฐิถิตํ อพฺยาगतฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภกฺวตา มิจฺจาทิฏฐิ โข วจฺจ อกุสลา สมนฺมาทิฏฐิ กุสลาติ ๑
อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ น วตฺตพฺพํ ทิฏฐิถิตํ
อพฺยาगतฺนฺติ ฯ

[๑๕๙๑] ทิฏฐิถิตํ อพฺยาगतฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภกฺวตา มิจฺจาทิฏฐิถิสฺส โข อหํ ปุณฺณ ทฺวินฺนํ คตฺตินํ อลฺยตฺรํ
คตฺตี วทามิ นิริยํ วา ติริจฺจานโยนํ วาติ ๒ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ น วตฺตพฺพํ ทิฏฐิถิตํ อพฺยาगतฺนฺติ ฯ

#๑ ม. ม. ๒๕๕ ฯ ๒ ม. ม. ๘๓ ฯ

[๑๕๕๒] น วตฺตพฺพํ ธิฏฺฐิกคํ อพฺยาคตฺตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นฺนุ วุตฺตํ ภควตา สฺสฺสโต โลโกติ โข วจฺจ อพฺยาคตฺเมตฺตํ
อสฺสฺสโต โลโกติ โข วจฺจ อพฺยาคตฺเมตฺตํ อนฺตฺวา โลโกติ โข
วจฺจ ฯเปฯ อนฺตฺวา โลโกติ โข วจฺจ ... ตํ ชีวํ ตํ สรีรฺนฺติ
โย วจฺจ ... อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรฺนฺติ โข วจฺจ ... โหติ ตถาคโต
ปรมฺมรณฺดาติ โข วจฺจ ... น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺดาติ โข วจฺจ ...
โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺดาติ โข วจฺจ ... เนว
โหติ น นโหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺดาติ โข วจฺจ อพฺยาคตฺเมตฺตฺนฺติ
อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ ธิฏฺฐิกคํ อพฺยาคตฺตฺนฺติ ฯ

[๑๕๕๓] ธิฏฺฐิกคํ อพฺยาคตฺตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นฺนุ วุตฺตํ
ภควตา มิจฺจนาธิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว ปฺริสฺปกฺคสฺส ยลฺลเจว กายกมฺมํ
ยถาธิฏฺฐิ สมตฺตํ สฺมาทินฺนํ ฯเปฯ ยลฺลจ วจฺจกมฺมํ ฯเปฯ ยลฺลจ
มโนกมฺมํ ยถาธิฏฺฐิ สมตฺตํ สฺมาทินฺนํ ยา จ เจตนา ยา จ ปตฺตนา
โย จ ปณฺธิธิ เย จ สงฺขารรา สพฺเพ เต ชมฺมาอนิฏฺฐาย อกฺนฺตฺาย
อมฺนาปาย อหิตาย ทฺกฺขาย สํวตฺตฺนฺตฺิติ ๑ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ น วตฺตพฺพํ ธิฏฺฐิกคํ อพฺยาคตฺตฺนฺติ ฯ

อพฺยาคตฺกถา ฯ

อปฺรียาปนฺนถา

[๑๕๕๔] ทิฏฺฐิถคฺคํ อปฺรียาปนฺนถํ ๑ อามนฺตา ๑ มคฺโค ผลํ
นิพฺพานํ โสตาปตฺติมคฺโค โสตาปตฺติผลํ สกทาคามิมคฺโค สกทาคามิผลํ
อนาคามิมคฺโค อนาคามิผลํ อรหตฺตมคฺโค อรหตฺตผลํ สติปญฺ्ञาณํ
สมฺมปฺปชานํ อิทธิปาโท อินฺทริยํ พลํ โพชฺฌนฺจโคติ ๑ น เหว
วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๕๕๕] น วตฺตพฺพิ ทิฏฺฐิถคฺคํ อปฺรียาปนฺนถํ ๑ อามนฺตา ๑
ปฺลุชฺชโน กามสฺสุ วิตราโคติ วตฺตพฺโพติ ๑ อามนฺตา ๑ วิคตฺทิฏฺฐิโยติ
วตฺตพฺโพติ ๑ น เหว วตฺตพฺเพ ๑เป๑ เตนฺหิ ทิฏฺฐิถคฺคํ
อปฺรียาปนฺนถํ ๑

อปฺรียาปนฺนถา ๑

จฺทุทสโม วคฺโค ๑

ตสฺส อฺภูทานํ

อกุสลมฺมูลํ ปฏฺิสนฺนทฺหติ กุสลมฺมูลํ กุสลมฺมูลํ ปฏฺิสนฺนทฺหติ
อกุสลมฺมูลํ สพายตฺนํ ฉวิญฺญาณกาธา อริยรฺูปํ
มหาภูตानํ อฺปาทาย เสวว อนุสโย ตํ ปฺริยฺญฺ्ञาณํ
ปฺริยฺญฺ्ञาณํ จิตฺตวิปฺปยุตฺตํ ยถาธาตฺตกณฺเจะว อนุเสตฺติ
ทิฏฺฐิถคฺคํ อพฺยาถคฺคํ ทิฏฺฐิถคฺคํ อปฺรียาปนฺนถํ ๑

ปัจจัยตากถา

[๑๕๕๖] ปัจจัยตา วตฺถิตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ วิมฺสา
เหตุ โส จ อธิปฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ วิมฺสา เหตุ โส จ
อธิปฺติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ เหตุปัจจัยเณน ปัจฺจโย อธิปฺติปัจจัยเณน
ปัจจัยโยติ ฯ

[๑๕๕๗] นนุ ฉนฺทาทิปฺติ สหชาตานิ ชมฺมานํ อธิปฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลฺจ ฉนฺทาทิปฺติ สหชาตานิ ชมฺมานํ อธิปฺติ เตน วต เร
วตฺตพฺเพ อธิปฺติปัจจัยเณน ปัจฺจโย สหชาตปัจจัยเณน ปัจฺจโยติ ฯ

[๑๕๕๘] นนุ วิริยาธิปฺติ สหชาตานิ ชมฺมานํ อธิปฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลฺจ วิริยาธิปฺติ สหชาตานิ ชมฺมานํ อธิปฺติ เตน วต เร
วตฺตพฺเพ อธิปฺติปัจจัยเณน ปัจฺจโย สหชาตปัจจัยเณน ปัจฺจโยติ ฯ
นนุ วิริยาธิปฺติ สหชาตานิ ชมฺมานํ อธิปฺติ ตลฺจ อินฺทฺริยนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจ วิริยาธิปฺติ สหชาตานิ ชมฺมานํ อธิปฺติ ตลฺจ
อินฺทฺริยํ เตน วต เร วตฺตพฺเพ อธิปฺติปัจจัยเณน ปัจฺจโย อินฺทฺริยปัจจัยเณน
ปัจจัยโยติ ฯ

[๑๕๕๙] นนุ วิริยาธิปฺติ สหชาตานิ ชมฺมานํ อธิปฺติ ตลฺจ
มคฺคกฺกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ วิริยาธิปฺติ สหชาตานิ ชมฺมานํ
อธิปฺติ ตลฺจ มคฺคกฺกํ เตน วต เร วตฺตพฺเพ อธิปฺติปัจจัยเณน
ปัจจัยโย มคฺคปัจจัยเณน ปัจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๐] นนุ จิตฺตาริปีติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ อธิปตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺนฺจิจิ จิตฺตาริปีติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ อธิปติ เตน วต เร
วตฺตพฺเพ อธิปติปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย สหชาตปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๑] นนุ จิตฺตาริปีติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ อธิปติ โส จ
อาหาโรติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺนฺจิจิ จิตฺตาริปีติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ
อธิปติ โส จ อาหาโร เตน วต เร วตฺตพฺเพ อธิปติปฺจฺเจเนน
ปฺจฺจโยอาหารปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๒] นนุ จิตฺตาริปีติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ อธิปติ ตลฺลจ
อินฺทฺริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺนฺจิจิ จิตฺตาริปีติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ
อธิปติ ตลฺลจ อินฺทฺริยํ เตน วต เร วตฺตพฺเพ อธิปติปฺจฺเจเนน
ปฺจฺจโยอินฺทฺริยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๓] นนุ วิมฺสาธิปติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ อธิปตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ หฺนฺจิจิ วิมฺสาธิปติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ อธิปติ เตน
วต เร วตฺตพฺเพ อธิปติปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย สหชาตปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๔] นนุ วิมฺสาธิปติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ อธิปติ ตลฺลจ
อินฺทฺริยนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺนฺจิจิ วิมฺสาธิปติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ
อธิปติ ตลฺลจ อินฺทฺริยํ เตน วต เร วตฺตพฺเพ อธิปติปฺจฺเจเนน
ปฺจฺจโยอินฺทฺริยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๕] นนุ วิมฺสาธิปติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ อธิปติ ตลฺลจ
มกฺคฺกฺคนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺนฺจิจิ วิมฺสาธิปติ สหชาตานิ ฌมฺมานํ

อธิปติ ตถุจ มกุคังคิ เตน วต เร วตุตพุเพ อธิปติปจฺเจเยน
ปจฺจโย มกุคปจฺเจเยน ปจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๖] นนุ อริยิ ฌมฺมิ ฌริ กตุวา อุปฺปชฺชติ ปจฺจเวกฺขณา
ตถุจารมฺมณฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ หลุจิ อริยิ ฌมฺมิ ฌริ กตุวา
อุปฺปชฺชติ ปจฺจเวกฺขณา ตถุจารมฺมณฺน เตน วต เร วตุตพุเพ
อธิปติปจฺเจเยน ปจฺจโย อารมฺมณปจฺเจเยน ปจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๗] นนุ ปุริมา ปุริมา กุสลา ฌมฺมา ปจฺฉิมาณิ ปจฺฉิมาณิ
กุสลาณิ ฌมฺมาณิ อนนฺตรปจฺเจเยน ปจฺจโย สฺวา จ อาเสวนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลุจิ ปุริมา ปุริมา กุสลา ฌมฺมา ปจฺฉิมาณิ
ปจฺฉิมาณิ กุสลาณิ ฌมฺมาณิ อนนฺตรปจฺเจเยน ปจฺจโย สฺวา จ
อาเสวนา เตน วต เร วตุตพุเพ อนนฺตรปจฺเจเยน ปจฺจโย
อาเสวนปจฺเจเยน ปจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๘] นนุ ปุริมา ปุริมา อกุสลา ฌมฺมา ปจฺฉิมาณิ ปจฺฉิมาณิ
อกุสลาณิ ฌมฺมาณิ อนนฺตรปจฺเจเยน ปจฺจโย สฺวา จ อาเสวนาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลุจิ ปุริมา ปุริมา อกุสลา ฌมฺมา ปจฺฉิมาณิ
ปจฺฉิมาณิ อกุสลาณิ ฌมฺมาณิ อนนฺตรปจฺเจเยน ปจฺจโย สฺวา จ
อาเสวนา เตน วต เร วตุตพุเพ อนนฺตรปจฺเจเยน ปจฺจโย
อาเสวนปจฺเจเยน ปจฺจโยติ ฯ

[๑๖๐๙] นนุ ปุริมา ปุริมา กิริยาพุยาถตา ฌมฺมา ปจฺฉิมาณิ
ปจฺฉิมาณิ กิริยาพุยาถตาณิ ฌมฺมาณิ อนนฺตรปจฺเจเยน ปจฺจโย สฺวา

จ อาเสวนาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ ปุริมา ปุริมา กิริยาพฺยาคตา
ธมฺมา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ กิริยาพฺยาคตานํ ธมฺมานํ อนนฺตรปจฺจเยน
ปจฺจโย สา จ อาเสวนา เตน วต เร วตฺตพฺเพ อนนฺตรปจฺจเยน
ปจฺจโยอาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโยติ ฯ

[๑๖๑๐] น วตฺตพฺพิ ปจฺจยตา วตฺติตฺตาทิ ฯ อามนฺตา ฯ
เหตุปจฺจเยน ปจฺจโย โหติ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย โหติ
อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย โหติ สมนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย โหตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตน หิ น วตฺตพฺพิ ปจฺจยตา วตฺติตฺตาทิ ฯ
ปจฺจยตากถา ฯ

อณฺณมณฺณปจฺจยกถา

[๑๖๑๑] อวิชฺชาปจฺจยาว สงฺขาราน น วตฺตพฺพิ สงฺขารปจฺจยาปี
อวิชฺชาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อวิชฺชา สงฺขารเณ สหชาตาทิ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ อวิชฺชา สงฺขารเณ สหชาตา เตน วต เร
วตฺตพฺเพ อวิชฺชาปจฺจยาปี สงฺขาราน สงฺขารปจฺจยาปี อวิชฺชาติ ฯ

[๑๖๑๒] ตณฺหาปจฺจยาว อุปาทานํ น วตฺตพฺพิ อุปาทานปจฺจยาปี
ตณฺหาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ ตณฺหา อุปาทานเณ สหชาตาทิ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ ตณฺหา อุปาทานเณ สหชาตา เตน วต เร
วตฺตพฺเพ ตณฺหาปจฺจยาปี อุปาทานํ อุปาทานปจฺจยาปี ตณฺหาติ ฯ

[๑๖๑๓] ชรามรณปจฺจยา ภิกฺขเว ชาติ ชาติปจฺจยา ภโวติ
อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ นตฺถิ ฯ เตนหิ อวิชฺชาปจฺจยว สงฺขาราน
น วตฺตพฺพํ สงฺขารปจฺจยาปิ อวิชฺชา ตณฺหาปจฺจยว อุปาทานํ
น วตฺตพฺพํ อุปาทานปจฺจยาปิ ตณฺหาติ ฯ

[๑๖๑๔] วิญฺญาณปจฺจยา ภิกฺขเว นามรูปํ นามรูปปจฺจยาปิ
วิญฺญาณนฺติ อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ
อวิชฺชาปจฺจยาปิ สงฺขาราน สงฺขารปจฺจยาปิ อวิชฺชา ตณฺหาปจฺจยาปิ
อุปาทานํ อุปาทานปจฺจยาปิ ตณฺหาติ ฯ

อณฺณมณฺณปจฺจยกถา ฯ

อทฺธา กถา

[๑๖๑๕] อทฺธา ปรีนึปฺสนฺโนติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺพเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ สลฺยณา ฯเปฯ สงฺขาราน
ฯเปฯ วิญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺพเพ ฯเปฯ อตีโต อทฺธา
ปรีนึปฺสนฺโนติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺพเพ ฯเปฯ
เวทนา ฯเปฯ สลฺยณา ฯเปฯ สงฺขาราน ฯเปฯ วิญฺญาณนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺพเพ ฯเปฯ อนาคโต อทฺธา ปรีนึปฺสนฺโนติ ฯ
อามนฺตา ฯ รูปนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺพเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ
สลฺยณา ฯเปฯ สงฺขาราน ฯเปฯ วิญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺพเพ

ฯเปฯ ปจฺจบุปฺนโน อทฺธา ปรีนึปฺนโนติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปนฺติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ สลฺยา ฯเปฯ สงฺขารา
ฯเปฯ วิญฺญาณนฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตํ รูปํ
เวทนา สลฺยา สงฺขารา วิญฺญาณํ อตีโต อทฺธาติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตีตา ปญฺจทฺธาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตํ รูปํ เวทนา
สลฺยา สงฺขารา วิญฺญาณํ อนาคโต อทฺธาติ ฯ อามนฺตา ฯ
อนาคตา ปญฺจทฺธาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปจฺจบุปฺนํ
รูปํ เวทนา สลฺยา สงฺขารา วิญฺญาณํ ปจฺจบุปฺนโน อทฺธาติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺจบุปฺนนา ปญฺจทฺธาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ
อตีตา ปญฺจ ขนฺธา อตีโต อทฺธา อนาคตา ปญฺจ ขนฺธา
อนาคโต อทฺธา ปจฺจบุปฺนนา ปญฺจ ขนฺธา ปจฺจบุปฺนโน อทฺธาติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปณฺณรส อทฺธาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตานิ
ทฺวาทสายนานิ อตีโต อทฺธา อนาคตานิ ทฺวาทสายนานิ อนาคโต
อทฺธา ปจฺจบุปฺนนานิ ทฺวาทสายนานิ ปจฺจบุปฺนโน อทฺธาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นตฺตีส อทฺธาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีตา
อฏฺฐารส ธาตุโย อตีโต อทฺธา อนาคตา อฏฺฐารส ธาตุโย
อนาคโต อทฺธา ปจฺจบุปฺนนา อฏฺฐารส ธาตุโย ปจฺจบุปฺนโน
อทฺธาติ ฯ อามนฺตา ฯ จตฺตปญฺญาส อทฺธาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อตีตานิ พาวีสตฺนทฺริยานิ อตีโต อทฺธา อนาคตานิ
พาวีสตฺนทฺริยานิ อนาคโต อทฺธา ปจฺจบุปฺนนานิ พาวีสตฺนทฺริยานิ

ปัจจุปปนโน อทฺธาติ ฯ อามนฺตา ฯ ฉสฏฺฐี อทฺธาติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๑๖] น วตฺตพฺพํ อทฺธา ปรีนึปนฺโนติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วฺตุตฺ ภาวตา ตีณฺนิมานิ ภิกฺขเว กถาวตฺถุณิ ฯ กตมานิ ตีณฺนิ ฯ อตีตํ
วา ภิกฺขเว อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยยฺย เอวํ อโหสิ อตีตมทฺธานนฺติ
อนาคตํ วา ภิกฺขเว อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยยฺย เอวํ ภวิสฺสตี
อนาคตมทฺธานนฺติ เอตฺรหิ วา ภิกฺขเว ปัจจุปปนฺนํ อทฺธานํ อารพฺภ
กถํ กถเยยฺย เอวํ โหติ เอตฺรหิ ปัจจุปปนฺนนฺติ อิมานิ โข ภิกฺขเว
ตีณฺนิ กถาวตฺถุณิตี อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนหิ
อทฺธา ปรีนึปนฺโนติ ฯ

อทฺธา กถา ฯ

ขณฺณมฺหุตฺตกถา

[๑๖๑๗] ขโณ ปรีนึปนฺโน ลโย ปรีนึปนฺโน มฺหุตฺตํ ปรีนึปนฺนนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ รุปนฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ
สญฺญา ฯเปฯ สงฺขารา ฯเปฯ วิญฺญาณนฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๑๘] น วตฺตพฺพํ มฺหุตฺตํ ปรีนึปนฺนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วฺตุตฺ ภาวตา ตีณฺนิมานิ ภิกฺขเว กถาวตฺถุณิ ฯ กตมานิ ตีณฺนิ ฯ อตีตํ
วา ภิกฺขเว อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยยฺย เอวํ อโหสิ อตีตมทฺธานนฺติ

อนาคต์ วา ภิกขเว อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยยฺย เอวํ ภวิสฺสตี
อนาคตมทฺธานนฺตี เอตฺรหิ วา ภิกขเว ปจฺจุปฺปนฺนํ อทฺธานํ อารพฺภ
กถํ กถเยยฺย เอวํ โหตี เอตฺรหิ ปจฺจุปฺปนฺนนฺตี อิมานิ โข ภิกขเว
ตีณิ กถาวตฺถุนีตี อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตตี ฯ อามนฺตา ฯ เตนหิ
มฺหุตฺตํ ปรีนึปฺพนฺนนฺตี ฯ

ขณฺดยมฺหุตฺตกถา ฯ

อาสาวกถา

[๑๖๑๕] จตฺตาริ อาสวา อนาสวาตี ฯ อามนฺตา ฯ มคฺโค
ผลํ นิพฺพานํ โสตาปตฺติมคฺโค โสตาปตฺตិผลํ ฯเปฯ โภชฺฌงฺโกตี ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ น วตฺตพฺพิ จตฺตาริ อาสวา อนาสวาตี ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถญฺเวย อนาสวา เยหิ อาสเวหิ เต อาสวา สาสวา
โหนตีตี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เตน หิ จตฺตาริ อาสวา อนาสวาตี ฯ

อาสาวกถา ฯ

ชรามรณกถา

[๑๖๒๐] โลกุตฺตรานํ ฃมฺมานํ ชรามรณํ โลกุตฺตรนฺตี ฯ
อามนฺตา ฯ มคฺโค ผลํ นิพฺพานํ โสตาปตฺติมคฺโค โสตาปตฺติผลํ

ฯเปฯ โภชฌงุโคติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ โสตาปตฺติมคฺคสฺส
ชรามรณํ โสตาปตฺติมคฺคโคติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ โสตาปตฺติมคฺคสฺส
ชรามรณํ โสตาปตฺติมคฺคโคติ ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปตฺติผลสฺส
ชรามรณํ โสตาปตฺติผลนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ สกทาคามิมคฺคสฺส
ฯเปฯ สกทาคามิผลสฺส ฯเปฯ อนาคามิมคฺคสฺส ฯเปฯ
อนาคามิผลสฺส ฯเปฯ อรหตฺตมคฺคสฺส ชรามรณํ อรหตฺตมคฺคโคติ ฯ
น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ อรหตฺตมคฺคสฺส ชรามรณํ อรหตฺตมคฺคโคติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหตฺตผลสฺส ชรามรณํ อรหตฺตผลนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ
ฯเปฯ สติปญฺ्ञานานํ สมฺมปฺปชานานํ อิทธิปาทานํ อินฺทุริยานํ พลานํ
ฯเปฯ โภชฌงุگانํ ชรามรณํ โภชฌงุโคติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๖๒๑] น วัตตพพิํ โลกุตฺตรานํ ฌมฺมานํ ชรามรณํ โลกุตฺตรนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ โลกิยนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ
เตน हि โลกุตฺตรนฺติ ฯ

ชรามรณกถา ฯ

สญฺญาเวทยิตกถา

[๑๖๒๒] สญฺญาเวทยิตนิโรธสมาปตฺติ โลกุตฺตรชาติ ฯ อามนฺตา ฯ
มคฺคโคติ ผลํ นิพฺพานํ โสตาปตฺติมคฺคโคติ โสตาปตฺติผลํ ฯเปฯ โภชฌงุโคติ ฯ
น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ น วัตตพพิํ สญฺญาเวทยิตนิ-

โรธสมาปตติ โลกุตตราติ ฯ อามนฺตา ฯ โลกียาติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตนฺหิ โลกุตตราติ ฯ

สญฺญาเวทยิตกถา ฯ

ทุตฺติยสญฺญาเวทยิตกถา

[๑๖๒๓] สญฺญาเวทยิตฺนโรธสมาปตติ โลกียาติ ฯ อามนฺตา ฯ
รูปนฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ สญฺญา ฯเปฯ
สงฺขารา ฯเปฯ วิญฺญาณนฺติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กามาวจราติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ รูปาวจราติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อรูปาวจราติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๒๔] น วตฺตพฺพิ สญฺญาเวทยิตฺนโรธสมาปตติ โลกียาติ ฯ
อามนฺตา ฯ โลกุตตราติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตนฺหิ โลกียาติ ฯ

ทุตฺติยสญฺญาเวทยิตกถา ฯ

ตติยสญฺญาเวทยิตกถา

[๑๖๒๕] สญฺญาเวทยิตฺนโรธํ สมาปฺนฺโน กาลิ กเรยฺยาติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ สญฺญาเวทยิตฺนโรธํ สมาปฺนฺนสฺส มารณนฺติโย
ผลฺโส มารณนฺติยา เวทนา มารณนฺติยา สญฺญา มารณนฺติยา

เจตนา มารณนุติย จิตตุนติ ฯ น เหว วัตตพพิ ๑เป๑ นตติ
สญญาเวทยิตนิโรธ สวาปนุนสฺส มารณนุติโย ผสฺโส มารณนุติยา
เวทนา มารณนุติยา สญญา มารณนุติยา เจตนา มารณนุติย
จิตตุนติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยจิ นตติ สญญาเวทยิตนิโรธ สวาปนุนสฺส
มารณนุติโย ผสฺโส มารณนุติยา เวทนา มารณนุติยา สญญา
มารณนุติยา เจตนา มารณนุติย จิตฺตํ โน วัต เร วัตตพเพ
สญญาเวทยิตนิโรธ สวาปนฺโน กาลํ กเรยฺยาติ ฯ

[๑๖๒๖] สญญาเวทยิตนิโรธ สวาปนฺโน กาลํ กเรยฺยาติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ สญญาเวทยิตนิโรธ สวาปนุนสฺส ผสฺโส เวทนา
สญญา เจตนา จิตตุนติ ฯ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ นตติ สญญาเวทยิตนิโรธ
สวาปนุนสฺส ผสฺโส เวทนา สญญา เจตนา จิตตุนติ ฯ
อามนฺตา ฯ อผสฺสกสฺส กาลกิริยา อเวทนกสฺส กาลกิริยา ๑เป๑
อจิตฺตกสฺส กาลกิริยาติ ฯ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ นนฺ สผสฺสกสฺส
กาลกิริยา ๑เป๑ สจิตฺตกสฺส กาลกิริยาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยจิ
สผสฺสกสฺส กาลกิริยา ๑เป๑ สจิตฺตกสฺส กาลกิริยา โน วัต เร
วัตตพเพ สญญาเวทยิตนิโรธ สวาปนฺโน กาลํ กเรยฺยาติ ฯ

[๑๖๒๗] สญญาเวทยิตนิโรธ สวาปนฺโน กาลํ กเรยฺยาติ ฯ
อามนฺตา ฯ สญญาเวทยิตนิโรธ สวาปนุนสฺส กายะ วิสํ กเมยฺย
สตุถํ กเมยฺย อคฺคิ กเมยฺยาติ ฯ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑
สญญาเวทยิตนิโรธ สวาปนุนสฺส กายะ วิสํ น กเมยฺย สตุถํ

น กเมยฺย อคฺคิ น กเมยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ สลฺลวเวทยิตนโรรฺ
สมาปนฺนสฺส กายे วิสํ น กเมยฺย สตุถํ น กเมยฺย
อคฺคิ น กเมยฺย โน วัต เร วัตตพฺเพ สลฺลวเวทยิตนโรรฺ
สมาปนฺโน กาลํ กเรยฺยาติ ฯ

[๑๖๒๔] สลฺลวเวทยิตนโรรฺ สมาปนฺโน กาลํ กเรยฺยาติ ฯ
อามนฺตา ฯ สลฺลวเวทยิตนโรรฺ สมาปนฺนสฺส กายे วิสํ กเมยฺย
สตุถํ กเมยฺย อคฺคิ กเมยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ น นโรรฺ สมาปนฺนโรติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ สลฺลวเวทยิตนโรรฺ สมาปนฺโน น กาลํ
กเรยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ โส นียาโม เยน นียาเมน
นียโต สลฺลวเวทยิตนโรรฺ สมาปนฺโน น กาลํ กเรยฺยาติ ฯ นตุถิ ฯ
หลฺจิ นตุถิ โส นียาโม เยน นียาเมน นียโต สลฺลวเวทยิตนโรรฺ
สมาปนฺโน น กาลํ กเรยฺย โน วัต เร วัตตพฺเพ สลฺลวเวทยิตนโรรฺ
สมาปนฺโน น กาลํ กเรยฺยาติ ฯ

[๑๖๒๕] จกฺขุวิญฺญาณสมงฺคี น กาลํ กเรยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตุถิ โส นียาโม เยน นียาเมน นียโต จกฺขุวิญฺญาณสมงฺคี น กาลํ
กเรยฺยาติ ฯ นตุถิ ฯ หลฺจิ นตุถิ โส นียาโม เยน นียาเมน
นียโต จกฺขุวิญฺญาณสมงฺคี น กาลํ กเรยฺย โน วัต เร วัตตพฺเพ
จกฺขุวิญฺญาณสมงฺคี น กาลํ กเรยฺยาติ ฯ

ตติยสลฺลวเวทยิตกถา ฯ

อสนฺยสตุฏฺปิภาคถา

[๑๖๓๐] สลฺยวาทยิตฺนโรธสฺมาปตฺติ อสนฺยสตุฏฺปิภาคิ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ สลฺยวาทยิตฺนโรธํ สฺมาปนฺนสฺส อโลโก
กุสลมฺมํ อโทโส กุสลมฺมํ อโมโห กุสลมฺมํ สทฺธา วิริยํ สติ
สฺมาธิ ปญฺญาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นตฺถิ สลฺยวาทยิตฺนโรธํ
สฺมาปนฺนสฺส อโลโก กุสลมฺมํ อโทโส กุสลมฺมํ ฯเปฯ ปญฺญาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ นตฺถิ สลฺยวาทยิตฺนโรธํ สฺมาปนฺนสฺส อโลโก
กุสลมฺมํ อโทโส กุสลมฺมํ อโมโห กุสลมฺมํ สทฺธา วิริยํ สติ
สฺมาธิ ปญฺญา โน วต เร วตฺตพฺเพ สลฺยวาทยิตฺนโรธสฺมาปตฺติ
อสนฺยสตุฏฺปิภาคิ ฯ

[๑๖๓๑] สลฺยวาทยิตฺนโรธสฺมาปตฺติ อสนฺยสตุฏฺปิภาคิ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ สลฺยวาทยิตฺนโรธํ สฺมาปนฺนสฺส ผสฺโส เวทนา
สลฺยวาท เจตนา จิตฺตนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นตฺถิ
สลฺยวาทยิตฺนโรธํ สฺมาปนฺนสฺส ผสฺโส เวทนา สลฺยวาท เจตนา
จิตฺตนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อผสฺสทฺสส มคฺคภาวนา ฯเปฯ อจิตฺตทฺสส
มคฺคภาวนาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ สผสฺสทฺสส มคฺคภาวนา
ฯเปฯ สจิตฺตทฺสส มคฺคภาวนาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ สผสฺสทฺสส
มคฺคภาวนา ฯเปฯ สจิตฺตทฺสส มคฺคภาวนา โน วต เร วตฺตพฺเพ
สลฺยวาทยิตฺนโรธสฺมาปตฺติ อสนฺยสตุฏฺปิภาคิ ฯ

[๑๖๓๕] อณฺโณ กมฺมํ อณฺโณ กมฺมฺปจโยติ ฯ อามนฺตา ฯ
กมฺมฺปจโย กมฺเมน สห ชาโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กมฺมฺปจโย
กมฺเมน สห ชาโตติ ฯ อามนฺตา ฯ กุสเลน กมฺเมน สห
ชาโต กมฺมฺปจโย กุสโลติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กุสเลน
กมฺเมน สห ชาโต กมฺมฺปจโย กุสโลติ ฯ อามนฺตา ฯ สุขาย
เวทนาย สมฺปยุตฺเตน กมฺเมน สห ชาโต กมฺมฺปจโย สุขายเวทนาย
สมฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ ทุกฺขาย เวทนาย ฯเปฯ
อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตน กมฺเมน สห ชาโต กมฺมฺปจโย
อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
กมฺมฺปจโย กมฺเมน สห ชาโตติ ฯ อามนฺตา ฯ อกุสเลน กมฺเมน
สห ชาโต กมฺมฺปจโย อกุสโลติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
อกุสเลน กมฺเมน สห ชาโต กมฺมฺปจโย อกุสโลติ ฯ อามนฺตา ฯ
สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตน กมฺเมน สห ชาโต กมฺมฺปจโย
สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโตติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ ทุกฺขาย
เวทนาย ฯเปฯ อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺเตน กมฺเมน
สห ชาโต กมฺมฺปจโย อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺโตติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๓๖] กมฺมํ จิตฺเตน สห ชาตํ กมฺมํ สารมฺมณฺณติ ฯ
อามนฺตา ฯ กมฺมฺปจโย จิตฺเตน สห ชาโต กมฺมฺปจโย สารมฺมโณติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กมฺมฺปจโย จิตฺเตน สห ชาโต กมฺมฺปจโย

อนารมฺมโณติ ฯ อามนฺตา ฯ กมฺมํ จิตฺเตน สห ชาตํ กมฺมํ
อนารมฺมณฺณติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๓๗] กมฺมํ จิตฺเตน สห ชาตํ จิตฺตํ ภิขฺชมานํ กมฺมํ
ภิขฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ กมฺมฺปจโย จิตฺเตน สห ชาโต จิตฺตํ
ภิขฺชมานํ กมฺมฺปจโย ภิขฺชตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๓๘] กมฺมฺปจโย จิตฺเตน สห ชาโต จิตฺตํ ภิขฺชมานํ
กมฺมฺปจโย น ภิขฺชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ กมฺมํ จิตฺเตน สห ชาตํ
จิตฺตํ ภิขฺชมานํ กมฺมํ น ภิขฺชตีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
กมฺมมฺหิ กมฺมฺปจโยติ ฯ อามนฺตา ฯ ตลฺลเณว กมฺมํ โส กมฺมฺปจโยติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กมฺมมฺหิ กมฺมฺปจโย
กมฺมฺปจยโต วิปาโก นิพฺพตฺตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ตลฺลเณว กมฺมํ
โส กมฺมฺปจโย โส กมฺมฺวิปาโกติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
กมฺมมฺหิ กมฺมฺปจโย กมฺมฺปจยโต วิปาโก นิพฺพตฺตติ วิปาโก
สارมฺมโณติ ฯ อามนฺตา ฯ กมฺมฺปจโย สारมฺมโณติ ฯ น เหวํ
วจฺตพฺเพ ฯเปฯ กมฺมฺปจโย อนารมฺมโณติ ฯ อามนฺตา ฯ วิปาโก
อนารมฺมโณติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ อณฺลํ กมฺมํ อณฺโล
กมฺมฺปจโยติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา อิทฺ ปุณฺณ
เอกจฺโจ สพฺยาปชฺฉมฺปิ อพฺยาปชฺฉมฺปิ กายสฺงขารํ อภิสฺงขโรติ
สพฺยาปชฺฉมฺปิ อพฺยาปชฺฉมฺปิ วจิสฺงขารํ ฯเปฯ มโนสฺงขารํ อภิสฺงขโรติ
โส สพฺยาปชฺฉมฺปิ อพฺยาปชฺฉมฺปิ กายสฺงขารํ อภิสฺงขริตฺวา

ภาเวตตี ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๖๔๒] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ นิกฺคณฺหาตีติ ๑ อามนฺตา ๑ ปโร
ปรสฺส อตฺถาย ทุกฺขํ ปรีชานาติ สมฺมทํ ปชฺหติ นิโรธํ สจฺจิกโรติ
มคฺคํ ภาเวตตี ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๖๔๓] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ นิกฺคณฺหาตีติ ๑ อามนฺตา ๑
อณฺโณ อณฺณสฺส การโก ปรกตํ สุขทุกฺขํ อณฺโณ กโรติ
อณฺโณ ปฏิสฺเวเตตีติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๖๔๔] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ นิกฺคณฺหาตีติ ๑ อามนฺตา ๑ นนุ
วตฺตํ ภควตา

อตฺตนา ว กตํ ปาปี อตฺตนา สงฺกิลิสุตฺติ

อตฺตนา อกตํ ปาปี อตฺตนา วิสุชฺฌติ

สุทฺธิ อสุทฺธิ ปจฺจตฺตํ นานฺโณ อณฺณํ วิโสชฺเยติ ๑

อตฺถเว สุตฺตนาโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตน หิ น วัตตพพิ ปโร
ปรสฺส จิตฺตํ นิกฺคณฺหาตีติ ๑

[๑๖๔๕] น วัตตพพิ ปโร ปรสฺส จิตฺตํ นิกฺคณฺหาตีติ ๑
อามนฺตา ๑ นนุ อตฺถิ พลปฺปตฺตา อตฺถิ วสีฏฺฐาติ ๑ อามนฺตา ๑
หณฺจิ อตฺถิ พลปฺปตฺตา อตฺถิ วสีฏฺฐา เตน วัต เร วัตตพเพ
ปโร ปรสฺส จิตฺตํ นิกฺคณฺหาตีติ ๑

นิกฺคหกถา ๑

#๑ พุ. ฐ. ๓๑ ๑

ปกฺกหกถา

[๑๖๔๖] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปโร ปรสฺส จิตฺตํ มา รชฺชิ มา ทุสฺสี มา มุยฺหิ มา
กิลิสฺสีติ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๔๗] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปโร ปรสฺส อโถกํ กุสฺลมฺมุตฺตํ ชเนติ อโทกํ กุสฺลมฺมุตฺตํ ชเนติ
อโหมํ กุสฺลมฺมุตฺตํ ชเนติ สทฺธํ ชเนติ วิริยํ ชเนติ สตี ชเนติ
สมาธิํ ชเนติ ปญฺณํ ชเนตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๔๘] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปโร ปรสฺส อุปฺปนฺโน ฬสฺโส มา นิรุชฺฌีติ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปโร ปรสฺส อุปฺปนฺนา เวทนา ฯเปฯ
อุปฺปนฺนา ปญฺญา มา นิรุชฺฌีติ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๔๙] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปโร ปรสฺส อตฺถาย รากิํ ปชฺหติ โทกํ ปชฺหติ โมหํ ปชฺหติ
ฯเปฯ อนฺตฺตปฺปํ ปชฺหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๕๐] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปโร
ปรสฺส อตฺถาย มกฺกํ ภาเวติ สติปฺญฺจานํ ภาเวติ ฯเปฯ โพชฺฌมฺกํ
ภาเวตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๕๑] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปโร ปรสฺส อตฺถาย ทุกฺขํ ปริชานาติ ฯเปฯ มกฺคํ ภาเวตีติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๕๒] ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อญฺโณ อญฺญสฺส การโก ปรกตํ สุขทุกฺขํ อญฺโณ กโรติ
อญฺโณ ปฏิสฺสเวเตตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปโร ปรสฺส
จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา อตฺตนา
ว กตํ ปาปํ ฯเปฯ นานฺโณ อญฺณํ วิโสธเยติ อตฺถเว สุตฺตนาโถติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ น วัตฺตพฺพิ ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ

[๑๖๕๓] น วัตฺตพฺพิ ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ พลปฺปตฺตา อตฺถิ วสฺสีฏฺฐาติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ อตฺถิ พลปฺปตฺตา อตฺถิ วสฺสีฏฺฐา เตน วัต เร วัตฺตพฺเพ
ปโร ปรสฺส จิตฺตํ ปกฺกณฺหาตีติ ฯ

ปกฺกหกถา ฯ

สุขานุปฺปทานกถา

[๑๖๕๔] ปโร ปรสฺส สฺขํ อนุปฺปเทตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปโร
ปรสฺส ทุกฺขํ อนุปฺปเทตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปโร
ปรสฺส ทุกฺขํ น อนุปฺปเทตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปโร ปรสฺส สฺขํ

น อนุปปเทตติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ ปโร ปรสส สขั
อนุปปเทตติ ๑ อามนุตา ๑ ปโร ปรสส อตฺตโน สขั อนุปปเทติ
อณฺเณสั สขั อนุปปเทติ ตสฺส สขั อนุปปเทตติ ๑ น เหว
วัตตพเพ ๑เป๑ ปโร ปรสส เนว อตฺตโน น อณฺเณสั น
ตสฺส สขั อนุปปเทตติ ๑ อามนุตา ๑ หลจิ ปโร ปรสส เนว
อตฺตโน น อณฺเณสั น ตสฺส สขั อนุปปเทติ โน วัต เร
วัตตพเพ ปโร ปรสส สขั อนุปปเทตติ ๑

[๑๖๕๕] ปโร ปรสส สขั อนุปปเทตติ ๑ อามนุตา ๑
อณฺโณ อณฺณสฺส การโก ปรกตํ สุขทุกขั อณฺโณ กโรติ
อณฺโณ ปฏิสัเวเทตติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑

[๑๖๕๖] น วัตตพพิ ปโร ปรสส สขั อนุปปเทตติ ๑
อามนุตา ๑ นนุ อายสฺมา อุทายี เอตทโวจ พหุณฺนั วัต โน
ภควา ทุกขชฺมมานั อปฺหตฺตา พหุณฺนั วัต โน ภควา สุขชฺมมานั
อุปฺหตฺตา พหุณฺนั วัต โน ภควา อกฺสฺลานั ชฺมมานั อปฺหตฺตา
พหุณฺนั วัต โน ภควา กฺสฺลานั ชฺมมานั อุปฺหตฺตาติ ๑ อตฺเถว
สุตฺตฺนุโตติ ๑ อามนุตา ๑ เตน หิ ปโร ปรสส สขั อนุปปเทตติ ๑

สุขานุปฺปทานกถา ๑

อริกคยหมนสิการกถา

[๑๖๕๗] อริกคยห มนสิ กโรตติ ๑ อามนุตา ๑ เตน
จิตฺเตน ตํ จิตฺตํ ปชานาตติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ เตน
จิตฺเตน ตํ จิตฺตํ ปชานาตติ ๑ อามนุตา ๑ เตน จิตฺเตน ตํ จิตฺตํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ เตน จิตฺเตน ตํ จิตฺตํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตติ ๑ อามนุตา ๑ ตํ จิตฺตํ ตสฺส จิตฺตสฺส
อารมฺมณฺนฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ ตํ จิตฺตํ ตสฺส จิตฺตสฺส
อารมฺมณฺนฺติ ๑ อามนุตา ๑ เตน ผสฺเสน ตํ ผสฺสํ ผุสฺติ ตาย
เวทนาย ๑เป๑ ตาย สญฺญาย ๑เป๑ ตาย เจตนาย ๑เป๑
เตน จิตฺเตน ๑เป๑ เตน วิทกฺเกน ๑เป๑ เตน วิจาเรน ๑เป๑
ตาย ปิตฺติยา ๑เป๑ ตาย สติยา ๑เป๑ ตาย ปญฺญาย ตํ
ปญฺญํ ปชานาตติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ อตฺตํ อตฺตุนฺติ มนสิกโรนฺโต
อนาคตํ อนาคตุนฺติ มนสิ กโรตติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ
๑เป๑ อตฺตํ อตฺตุนฺติ มนสิกโรนฺโต อนาคตํ อนาคตุนฺติ มนสิ
กโรตติ ๑ อามนุตา ๑ ทฺวินฺนํ ผสฺसानํ ๑เป๑ ทฺวินฺนํ จิตฺตานํ
สโมธานํ โหตฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ อตฺตํ อตฺตุนฺติ
มนสิกโรนฺโต ปจฺจุปฺปนฺนํ ปจฺจุปฺปนฺนุนฺติ มนสิ กโรตติ ๑ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑ อตฺตํ อตฺตุนฺติ มนสิกโรนฺโต ปจฺจุปฺปนฺนํ
ปจฺจุปฺปนฺนุนฺติ มนสิ กโรตติ ๑ อามนุตา ๑ ทฺวินฺนํ ผสฺसानํ
๑เป๑ ทฺวินฺนํ จิตฺตานํ สโมธานํ โหตฺติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ

ฯเปฯ อดีตต์ อดีตตฺนฺติ มนสิกรโธนฺโต อนาคตต์ อนาคตตฺนฺติ มนสิ
กรโธติ ปจฺจุปฺปนฺนํ ปจฺจุปฺปนฺนตฺติ มนสิ กรโธติติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อดีตต์ อดีตตฺนฺติ มนสิกรโธนฺโต อนาคตต์ อนาคตตฺนฺติ
มนสิ กรโธติ ปจฺจุปฺปนฺนํ ปจฺจุปฺปนฺนตฺติ มนสิ กรโธติติ ฯ
อามนฺตา ฯ ตินฺณํ ศฺสฺถานํ ฯเปฯ ตินฺณํ จิตฺตํ สโมธานํ
โหติติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตต์ อนาคตตฺนฺติ มนสิกรโธนฺโต
อดีตต์ อดีตตฺนฺติ มนสิ กรโธติติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อนาคตต์ อนาคตตฺนฺติ มนสิกรโธนฺโต อดีตต์ อดีตตฺนฺติ มนสิ
กรโธติติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ ศฺสฺถานํ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ จิตฺตํ
สโมธานํ โหติติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตต์ อนาคตตฺนฺติ
มนสิกรโธนฺโต ปจฺจุปฺปนฺนํ ปจฺจุปฺปนฺนตฺติ มนสิ กรโธติติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตต์ อนาคตตฺนฺติ มนสิกรโธนฺโต
ปจฺจุปฺปนฺนํ ปจฺจุปฺปนฺนตฺติ มนสิ กรโธติติ ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวินฺนํ
ศฺสฺถานํ ฯเปฯ ทฺวินฺนํ จิตฺตํ สโมธานํ โหติติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตต์ อนาคตตฺนฺติ มนสิกรโธนฺโต อดีตต์ อดีตตฺนฺติ
มนสิ กรโธติ ปจฺจุปฺปนฺนํ ปจฺจุปฺปนฺนตฺติ มนสิ กรโธติติ ฯ น
เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคตต์ อนาคตตฺนฺติ มนสิกรโธนฺโต อดีตต์
อดีตตฺนฺติ มนสิ กรโธติ ปจฺจุปฺปนฺนํ ปจฺจุปฺปนฺนตฺติ มนสิ กรโธติติ ฯ
อามนฺตา ฯ ตินฺณํ ศฺสฺถานํ ฯเปฯ ตินฺณํ จิตฺตํ สโมธานํ
โหติติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปจฺจุปฺปนฺนํ ปจฺจุปฺปนฺนตฺติ

มนสิกรโธนโต อตีต อตีตุนติ มนสิ กรโธตีติ ฯ น เหว วตตพเพ
 ฯเปฯ ปจจุปปนุณิ ปจจุปปนุนนติ มนสิกรโธนโต อตีต อตีตุนติ
 มนสิ กรโธตีติ ฯ อามนตา ฯ ทวินันิ ผสฺสานันิ ฯเปฯ ทวินันิ
 จิตฺตานันิ สโมธานันิ โหตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ ปจจุปปนุณิ
 ปจจุปปนุนนติ มนสิกรโธนโต อนาคตฺ อนาคตุนติ มนสิ กรโธตีติ ฯ
 น เหว วตตพเพ ฯเปฯ ปจจุปปนุณิ ปจจุปปนุนนติ ฯ มนสิกรโธนโต
 อนาคตฺ อนาคตุนติ มนสิ กรโธตีติ ฯ อามนตา ฯ
 ทวินันิ ผสฺสานันิ ฯเปฯ ทวินันิ จิตฺตานันิ สโมธานันิ โหตีติ ฯ น
 เหว วตตพเพ ฯเปฯ ปจจุปปนุณิ ปจจุปปนุนนติ มนสิกรโธนโต
 อตีต อตีตุนติ มนสิ กรโธตีติ อนาคตฺ อนาคตุนติ มนสิ กรโธตีติ ฯ น
 เหว วตตพเพ ฯเปฯ ปจจุปปนุณิ ปจจุปปนุนนติ มนสิกรโธนโต
 อตีต อตีตุนติ มนสิ กรโธตีติ อนาคตฺ อนาคตุนติ มนสิ กรโธตีติ ฯ
 อามนตา ฯ ตินฺณันิ ผสฺสานันิ ฯเปฯ ตินฺณันิ จิตฺตานันิ สโมธานันิ
 โหตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๖๕๘] น วตตพพิ อธิกฺกยฺห มนสิ กรโธตีติ ฯ อามนตา ฯ
 นนุ วุคฺคํ ภาวตา

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ๑ ยทา ปญฺญา ย ปสฺสตี
 อถ นิพฺพินฺนทติ ทฺกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
 สพฺเพ สงฺขารา ทฺกฺขาติ ยทา ปญฺญา ย ปสฺสตี
 อถ นิพฺพินฺนทติ ทฺกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา

#๑ ม. โปฏฺฐเก อิติสทฺโท นตฺถิ.

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ยทา ปญฺญา ย ปสฺสตี
อถ นีพฺพินฺนุทฺติ ทฺถุเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยาติ ๑
อตุเถว สุตฺตฺนุโถติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ อธิคฺคฺยห มนฺสิ กโรตีติ ฯ
อธิคฺคฺยหฺมนฺสิการกถา ฯ

รูปเหตุติกถา

[๑๖๕๕] รูปี เหตุติ ฯ อามนฺตา ฯ อโลโก เหตุติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อโทโส เหตุ ฯเปฯ อโมโห เหตุ โลโก เหตุ
โทโส เหตุ โมโห เหตุติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ รูปี เหตุติ ฯ
อามนฺตา ฯ สารมฺมณฺ์ อตุถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตีติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อนารมฺมณฺ์ นตุถิ ตสฺส อวชฺชนา
ฯเปฯ ปณฺธิตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจฺจิ อนารมฺมณฺ์ นตุถิ ตสฺส
อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิ โน วต เร วตฺตพฺเพ รูปี เหตุติ ฯ

[๑๖๖๐] อโลโก เหตุ สารมฺมโณ อตุถิ ตสฺส อวชฺชนา
ฯเปฯ ปณฺธิตีติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปี เหตุ สารมฺมณฺ์ อตุถิ ตสฺส
อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตีติ ฯ น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อโทโส
เหตุ อโมโห เหตุ โลโก เหตุ โทโส เหตุ โมโห เหตุ
สารมฺมโณ อตุถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตีติ ฯ อามนฺตา ฯ

#๑ พุ. ฐ. ๔๓ ฯ

รูปี เหตุ สารมมณั อตถิ ตสฺส อวชฺชนา ๔เป๔ ปณิธิติ ๔
น เหวั วตฺตพฺเพ ๔เป๔

[๑๖๖๑] รูปี เหตุ อนารมมณั นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ๔เป๔
ปณิธิติ ๔ อามนฺตา ๔ อโถโก เหตุ อนารมมณั นตฺถิ ตสฺส
อวชฺชนา ๔เป๔ ปณิธิติ ๔ น เหวั วตฺตพฺเพ ๔เป๔ รูปี เหตุ
อนารมมณั นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ๔เป๔ ปณิธิติ ๔ อามนฺตา ๔
อโถโส เหตุ อโมโห เหตุ โถโก เหตุ โทโส เหตุ โมโห
เหตุ อนารมมณั นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ๔เป๔ ปณิธิติ ๔
น เหวั วตฺตพฺเพ ๔เป๔

[๑๖๖๒] น วตฺตพฺพิ รูปี เหตุติ ๔ อามนฺตา ๔ นนฺมมหาภูตา
อุปาทยรูปานั อุปาทยเหตุติ ๔ อามนฺตา ๔ หนฺจิจิ มหาภูตา
อุปาทยรูปานั อุปาทยเหตุเตน วต เร วตฺตพฺเพ รูปี เหตุติ ๔
รูปีเหตุติกถา ๔

รูปีสเหตุกนฺตติกถา

[๑๖๖๓] รูปี สเหตุกนฺติ ๔ อามนฺตา ๔ อโถกเหตุนาติ ๔
น เหวั วตฺตพฺเพ ๔เป๔ อโถสเหตุนาติ ๔เป๔ อโมหเหตุนาติ
๔เป๔ โถสเหตุนาติ ๔เป๔ โทสเหตุนาติ ๔เป๔ โมหเหตุนาติ ๔
น เหวั วตฺตพฺเพ ๔เป๔

[๑๖๖๔] รูป สเหตุกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สารมฺมณฺ อตฺถิ
ตฺสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
นฺนุ อนารมฺมณฺ นตฺถิ ตฺสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺลจฺจิ อนารมฺมณฺ นตฺถิ ตฺสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ
ปณฺธิตฺติ โน วจฺตเร วจฺตพฺเพ รูป สเหตุกนฺติ ฯ

[๑๖๖๕] อโลโก สเหตุโก สารมฺมโณ อตฺถิ ตฺสฺส อวชฺชณา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ รูป สเหตุกํ สารมฺมณฺ อตฺถิ
ตฺสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
อโทโส สเหตุโก ฯเปฯ อโมโห สทฺธา วิริยํ สติ สมฺมาธิ ปญฺญา
โลโก โทโส โมโห มาโน ทิฏฺฐิจฺจ วิจิจฺจมา ถินฺนํ อุกฺขจฺจํ อหิริกํ
อโนตฺตปฺปํ สเหตุกํ สารมฺมณฺ อตฺถิ ตฺสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ
ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ รูป สเหตุกํ สารมฺมณฺ อตฺถิ ตฺสฺส
อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๖๖] รูป สเหตุกํ อนารมฺมณฺ นตฺถิ ตฺสฺส อวชฺชณา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อโลโก สเหตุโก อนารมฺมโณ นตฺถิ
ตฺสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ รูป
สเหตุกํ อนารมฺมณฺ นตฺถิ ตฺสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อโทโส สเหตุโก ฯเปฯ อโนตฺตปฺปํ สเหตุกํ อนารมฺมณฺ
นตฺถิ ตฺสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๖๗] น วจฺตพฺพิ รูป สเหตุกนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นฺนุ รูป

สปรุจยนุติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ รุปี สปรุจยั เตน วต เร
วตตพเพ รุปี สเหตุกนุติ ฯ

รุปีสเหตุกนุติกถา ฯ

รุปีกุสลากุสตนุติกถา

[๑๖๖๘] รุปี กุสตนุติ ฯ อามนุตา ฯ สารมมณั อตุถิ ตสฺส
อวชฺชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหวั วตตพเพ ฯเปฯ นนุ อนารมมณั
นตุถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนุตา ฯ
หลยจิ อนารมมณั นตุถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณิธิ โน
วต เร วตตพเพ รุปี กุสตนุติ ฯ

[๑๖๖๙] อโลโก กุสโล สารมมณั อตุถิ ตสฺส อวชฺชนา
ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนุตา ฯ รุปี กุสลั สารมมณั อตุถิ
ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหวั วตตพเพ ฯเปฯ
อโทโส กุสโล ฯเปฯ อโมโห กุสโล ฯเปฯ สทุธา วิริยั สติ
สมาธิ ฯเปฯ ปญญา กุสลา สารมมณา อตุถิ ตาย อวชฺชนา
ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนุตา ฯ รุปี กุสลั สารมมณั อตุถิ ตสฺส
อวชฺชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหวั วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๖๗๐] รุปี กุสลั อนารมมณั นตุถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ
ปณิธิติ ฯ อามนุตา ฯ อโลโก กุสโล อนารมมณั นตุถิ ตสฺส

อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ รูปํ กุสลํ
อนารมฺมณํ นตุถิ ตสุส อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนฺตา ฯ
อโทโส กุสโล ฯเปฯ ปญญา กุสลา อนารมฺมณา นตุถิ ตาย
อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๖๗๑] รูปํ อกุสฺสณฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สारมฺมณํ อตุถิ
ตสุส อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ นนุ
อนารมฺมณํ นตุถิ ตสุส อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลยฺจิ อนารมฺมณํ นตุถิ ตสุส อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิ โน
วต เร วตุตพุเพ รูปํ อกุสฺสณฺติ ฯเปฯ

[๑๖๗๒] โลโก อกุสโล สारมฺมโณ อตุถิ ตสุส อวชชนา
 ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปํ อกุสฺสํ สारมฺมณํ อตุถิ ตสุส
อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ โทโส
โมโห มาโน ฯเปฯ อโนตุตฺตปฺปํ อกุสฺสํ สारมฺมณํ อตุถิ ตสุส
อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปํ อกุสฺสํ สारมฺมณํ
อตุถิ ตสุส อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๖๗๓] รูปํ อกุสฺสํ อนารมฺมณํ นตุถิ ตสุส อวชชนา
 ฯเปฯ ปณิธิติ อามนฺตา ฯ โลโก อกุสโล อนารมฺมโณ นตุถิ
ตสุส อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ รูปํ
อกุสฺสํ อนารมฺมณํ นตุถิ ตสุส อวชชนา ฯเปฯ ปณิธิติ ฯ
อามนฺตา ฯ โทโส โมโห มาโน ฯเปฯ อโนตุตฺตปฺปํ อกุสฺสํ อนา-

รรมณั นตุถิ ตสุส อวชชนา ๑เป๑ ปณิธิติ ๑ น เหว
วตุตพเพ ๑เป๑

[๑๖๗๔] น วตุตพพิ รูปิ กุสลมปิ อกุสลมปิติ ๑ อามนุตา ๑
นनु กายกมมึ วจิกมมึ กุสลมปิ อกุสลมปิติ ๑ อามนุตา ๑ หลุจิ
กายกมมึ วจิกมมึ กุสลมปิ อกุสลมปิ เตน วต เร วตุตพเพ
รูปิ กุสลมปิ อกุสลมปิติ ๑

รูปิ กุสลากุสลาตติกถา ๑

รูปิ วิปาโกติถา

[๑๖๗๕] รูปิ วิปาโกติ ๑ อามนุตา ๑ รูปิ สุขเวทนียิ ทุกุขเวทนียิ
อทุกุขมสุขเวทนียิ สุขาย เวทนาย สมပ္ยุตติ ทุกุขาย เวทนาย
สมပ္ยุตติ อทุกุขมสุขาย เวทนาย สมပ္ยุตติ ผสุเสน สมပ္ยุตติ
๑เป๑ จิตฺเตน สมပ္ยุตติ สารมมณั อตุถิ ตสุส อวชชนา ๑เป๑
ปณิธิติ ๑ น เหว วตุตพเพ ๑เป๑ นनु น สุขเวทนียิ น ทุกุขเวทนียิ
๑เป๑ อนารมมณั นตุถิ ตสุส อวชชนา ๑เป๑ ปณิธิติ ๑
อามนุตา ๑ หลุจิ น สุขเวทนียิ น ทุกุขเวทนียิ ๑เป๑ อนารมมณั
นตุถิ ตสุส อวชชนา ๑เป๑ ปณิธิ โน วต เร วตุตพเพ รูปิ
วิปาโกติ ๑

[๑๖๗๖] ผสุโส วิปาโก ผสุโส สุขเวทนियो ทุกุขเวทนियो

ฯเปฯ สารมมโณ อตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯล
อามนฺตา ฯ รุปํ วิปาโก รุปํ สุขเวทนิยํ ทุกฺขเวทนิยํ ฯเปฯ
สารมมณฺ์ อตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหว
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๗๓] รุปํ วิปาโก รุปํ น สุขเวทนิยํ น ทุกฺขเวทนิยํ
ฯเปฯ อนารมมณฺ์ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ผสฺโส วิปาโก ผสฺโส น สุขเวทนิโย น ทุกฺขเวทนิโย
ฯเปฯ อนารมมโณ นตฺถิ ตสฺส อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ
น เหว วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๖๗๔] น วตฺตพฺเพ รุปํ วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ กมฺมสฺส
กตฺตตา อุปฺปนฺนา จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา วิปาโกติ ฯ อามนฺตา ฯ
หณฺจิ กมฺมสฺส กตฺตตา อุปฺปนฺนา จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา วิปาโก
เตน วตฺ เร วตฺตพฺเพ กมฺมสฺส กตฺตตา อุปฺปนฺนํ รุปํ วิปาโกติ ฯ
รูปํ วิปาโกติกถา ฯ

รูปํ รูปาวจรารูปาวจรนฺตฺติกถา

[๑๖๗๕] อตฺถิ รูปํ รูปาวจรนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สฺมาปฺตฺเตสฺย
อุปฺปตฺเตสฺย ทิฏฺฐชฺมฺมสุขวิหารํ สฺมาปฺตฺเตสฺยเณ จิตฺเตน อุปฺปตฺเตสฺยเณ
จิตฺเตน ทิฏฺฐชฺมฺมสุขวิหารเณ จิตฺเตน สหคตํ สหชาตํ สํสญฺจํ

สมปยุตต์ เอกุปปาทำ เอกนิโรธ เอกวตถุ กิ เอกการมมณฺณติ ฯ น เหว
วตตพเพ ฯเปฯ นนุ น สมาปตฺเตสียิ น อุปตฺเตสียิ น ทิฏฺฐมฺมุสฺสูวิหารี
น สมาปตฺเตสียเณ จิตฺเตน อุปตฺเตสียเณ จิตฺเตน ทิฏฺฐมฺมุสฺสูวิหारेณ
จิตฺเตน สหคตํ สหชาตํ สํสญฺจํ สมปยุตต์ เอกุปปาทำ
เอกนิโรธ เอกวตถุ กิ เอกการมมณฺณติ ฯ อามนฺตา ฯ หลยจิ
น สมาปตฺเตสียิ น อุปตฺเตสียิ น ทิฏฺฐมฺมุสฺสูวิหารี น สมาปตฺเตสียเณ
จิตฺเตน ฯเปฯ เอกการมมณฺณิ โน วต เร วตตพเพ อตฺถิ
รูปํ รูปาวจรนฺติ ฯ

[๑๖๘๐] อตฺถิ รูปํ อรูปาวจรนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สมาปตฺเตสียิ
อุปตฺเตสียิ ทิฏฺฐมฺมุสฺสูวิหารี สมาปตฺเตสียเณ จิตฺเตน
อุปตฺเตสียเณ จิตฺเตน ทิฏฺฐมฺมุสฺสูวิหारेณ จิตฺเตน สหคตํ สหชาตํ
สํสญฺจํ สมปยุตต์ เอกุปปาทำ เอกนิโรธ เอกวตถุ กิ เอกการมมณฺณติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ นนุ น สมาปตฺเตสียิ น อุปตฺเตสียิ
น ทิฏฺฐมฺมุสฺสูวิหารี น สมาปตฺเตสียเณ จิตฺเตน ฯเปฯ เอกการมมณฺณติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลยจิ น สมาปตฺเตสียิ น อุปตฺเตสียิ
ฯเปฯ เอกวตถุ กิ เอกการมมณฺณิ โน วต เร วตตพเพ อตฺถิ(
รูปํ อรูปาวจรนฺติ ฯ

[๑๖๘๑] น วตตพพิ อตฺถิ รูปํ รูปาวจริ อตฺถิ รูปํ อรูปาวจรนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ กามาวจรกมฺมุสฺสูส กตตฺตา รูปํ กามาวจรนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลยจิ กามาวจรกมฺมุสฺสูส กตตฺตา รูปํ

กามาวจร เตน วัต เร วัตตพเพ รูปาวจรกมมสุส กตตดา รูป
รูปาวจร อรูปาวจรกมมสุส กตตดา รูป อรูปาวจรนติ ฯ
รูป รูปาวจรรูปาวจรนติกา ฯ

รูปราโค รูปธาตุปรียาปนโนติอาทิกถา

[๑๖๘๒] รูปราโค รูปธาตุปรียาปนโนติ ฯ อามนตา ฯ
สมาปตเตสโย อุปตเตสโย ทิฏฐมมสุขวิหาโร สมาปตเตสเยน
จิตเตน อุปตเตสเยน จิตเตน ทิฏฐมมสุขวิหาเรณ จิตเตน สหคโต
สหชาติ สัฏฐโธ สมปยุตโต เอกุปปาโท เอกนิโรโธ เอกวตุถุโก
เอการมมโนติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ นนุ น สมาปตเตสโย น
อุปตเตสโย น ทิฏฐมมสุขวิหาโร น สมาปตเตสเยน จิตเตน
ฯเปฯ เอกวตุถุโก เอการมมโนติ ฯ อามนตา ฯ หลจจิ น
สมาปตเตสโย น อุปตเตสโย น ทิฏฐมมสุขวิหาโร น
สมาปตเตสเยน จิตเตน ฯเปฯ เอกวตุถุโก เอการมมโน โน วัต
เร วัตตพเพ รูปราโค รูปธาตุปรียาปนโนติ ฯ

[๑๖๘๓] รูปราโค รูปธาตุปรียาปนโนติ ฯ อามนตาฯ สททราโค
สททธาตุปรียาปนโนติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ รูปราโค รูปธาตุ-
ปรียาปนโนติ ฯ อามนตา ฯ คนุทธาโค ฯเปฯ รสราโค ฯเปฯ
โผฏฐพพราโค โผฏฐพพธาตุปรียาปนโนติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๖๘๔] สททราโค น วตตพพิ สททธาตูปริยาปนุโนติ ฯ
อามนตา ฯ รูปราโค น วตตพพิ รูปราตูปริยาปนุโนติ ฯ น
เหวิ วตตพเพ ฯเปฯ คนุชราโค ฯเปฯ รสราโค ฯเปฯ โฝฏฐพพราโค
น วตตพพิ โฝฏฐพพธาตูปริยาปนุโนติ ฯ อามนตา ฯ
รูปราโค น วตตพพิ รูปราตูปริยาปนุโนติ ฯ น เหวิ วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๖๘๕] อรูปราโค อรูปธาตูปริยาปนุโนติ ฯ อามนตา ฯ
อรูปราโค น วตตพพิ อรูปธาตูปริยาปนุโนติ ฯ น เหวิ วตตพเพ
 ฯเปฯ อรูปราโค อรูปธาตูปริยาปนุโนติ ฯ อามนตา ฯ สmapตเตสโย
อุปตเตสโย ทิฏฐมมุสุขวิหาโร สmapตเตสเยน จิตฺเตน
อุปตเตสเยน จิตฺเตน ทิฏฐมมุสุขวิหาเรณ จิตฺเตน สหคโต
สหชาโต สํสญฺโ จ สมฺปยุตฺโต เอกุปฺปาโท เอกนิโรโธ เอกวตฺตุโก
เอการมฺมโณติ ฯ น เหวิ วตตพเพ ฯเปฯ นนฺ น สmapตเตสโย
น อุปตเตสโย น ทิฏฐมมุสุขวิหาโร น สmapตเตสเยน
จิตฺเตน ฯเปฯ เอกวตฺตุโก เอการมฺมโณติ ฯ อามนตา ฯ หนฺจิ
น สmapตเตสโย น อุปตเตสโย น ทิฏฐมมุสุขวิหาโร น
สmapตเตสเยน จิตฺเตน น อุปตเตสเยน จิตฺเตน น ทิฏฐมมุสุขวิหาเรณ
จิตฺเตน สหคโต สหชาโต สํสญฺโ จ สมฺปยุตฺโต เอกุปฺปาโท
เอกนิโรโธ เอกวตฺตุโก เอการมฺมโณ โน วต เร วตตพเพ
อรูปราโค อรูปธาตูปริยาปนุโนติ ฯ

[๑๖๘๖] อรูปราโค อรูปธาตูปริยาปนุโนติ ฯ อามนตา ฯ

สททราโค สททธาตูปริยาปนุโนติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ
อรูปราโค อรูปธาตูปริยาปนุโนติ ฯ อามนตา ฯ คนุชราโค ฯเปฯ
รสรราโค ฯเปฯ โฝฏฐพพราโค โฝฏฐพพธาตูปริยาปนุโนติ ฯ น
เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๖๘๗] สททราโค น วัตตพพิ สททธาตูปริยาปนุโนติ ฯ
อามนตา ฯ อรูปราโค น วัตตพพิ อรูปธาตูปริยาปนุโนติ ฯ น
เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ คนุชราโค ฯเปฯ รสรราโค ฯเปฯ โฝฏฐพพราโค
น วัตตพพิ โฝฏฐพพธาตูปริยาปนุโนติ ฯ อามนตา ฯ
อรูปราโค น วัตตพพิ อรูปธาตูปริยาปนุโนติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๖๘๘] น วัตตพพิ รุปราโค รูปธาตูปริยาปนุโน อรูปราโค
อรูปรธาตูปริยาปนุโนติ ฯ อามนตา ฯ นนุ กามราโค
กามธาตูปริยาปนุโน ฯ อามนตา ฯ หลจิกามราโค กามธาตูปริยาปนุโน
เตน วัต เร วัตตพเพ รุปราโค รูปธาตูปริยาปนุโน
อรูปราโค อรูปธาตูปริยาปนุโนติ ฯ

รุปราโค รูปธาตูปริยาปนุโน อรูปราโค อรูปธาตูปริยาปนุโนติกถา ฯ

โสพสโม วคโค ฯ

ตสฺส อุตฺทานํ

จิตฺตนิคฺคโห จิตฺตปคฺคโห สุขานุปฺปทานํ

อธิคฺคยฺหมนสิกาโร รูปํ เหตุ รูปํ สเหตุกํ

รูปํ กุสลมฺปิ อกุสลมฺปิ รูปํ วิปาโก

อตุธิ รุปู รุปาวจริ อตุธิ รุปู อรูปาวจริ
สพเพ กิเลส กามชฏาปริยาปนุนาติ ฯ

อตุธิ อรหโต ปุณญปจโยติ กถา

[๑๖๘๕] อตุธิ อรหโต ปุณญปจโยติ ฯ อามนุตา ฯ อตุธิ
อรหโต อปุณญปจโยติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ นตุธิ อรหโต
อปุณญปจโยติ ฯ อามนุตา ฯ นตุธิ อรหโต ปุณญปจโยติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๖๕๐] อตุธิ อรหโต ปุณญปจโยติ ฯ อามนุตา ฯ อรหา
ปุณญภาสิสงขาริ อภิสงขโรติ อานนุชชาสิสงขาริ อภิสงขโรติ คติสัวตตนิย
กมมึ กโรติ ภาสัวตตนิย กมมึ กโรติ อิสสิริยสัวตตนิย
กมมึ กโรติ อธิปจจสัวตตนิย กมมึ กโรติ มหาโกคสัวตตนิย
กมมึ กโรติ มหาปริวารสัวตตนิย กมมึ กโรติ
เทวโสภกยสัวตตนิย กมมึ กโรติ มนุสสุโสภกยสัวตตนิย กมมึ
กโรติติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

[๑๖๕๑] อตุธิ อรหโต ปุณญปจโยติ ฯ อามนุตา ฯ อรหา
อจินาติติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ อรหา อปจินาติติ ฯ น
หวว วตตพเพ ฯเปฯ อรหา ปชหติติ ฯเปฯ อรหา อุปาทิยติติ
ฯเปฯ อรหา วิสิเนติติ ฯเปฯ อรหา อุสิเนติติ ฯเปฯ อรหา

วิฐเปตติ ๗เป๗ อรหา สนฐเปตติ ๗ น เหว วัตตพเพ ๗เป๗ นนุ
อรหา เนวจินาติ น อปจนาติ อปจนิตวา จิโตติ ๗ อามนตา ๗
หญจิ อรหา เนวจินาติ นาปจนาติ อปจนิตวา จิโต โน วัต เร
วัตตพเพ อตถิ อรหโต ปุณญปจโยติ ๗

[๑๖๕๒] นนุ อรหา เนว ปชหติ น อุปาทียติ ปชหิตวา
จิโต เนว วิสิเนติ น อุตฺติเนติ วิสินิตวา จิโต เนว วิฐเปติ
น สนฐเปติ วิฐเปตวา จิโตติ ๗ อามนตา ๗ หญจิ อรหา เนว
วิฐเปติ น สนฐเปติ วิฐเปตวา จิโต โน วัต เร วัตตพเพ
อตถิ อรหโต ปุณญปจโยติ ๗

[๑๖๕๓] นตถิ อรหโต ปุณญปจโยติ ๗ อามนตา ๗ อรหา
ทานํ ทเทยยาติ ๗ อามนตา ๗ หญจิ อรหา ทานํ ทเทย โน
วัต เร วัตตพเพ นตถิ อรหโต ปุณญปจโยติ ๗

[๑๖๕๔] อรหา จิวริ ทเทย ๗เป๗ ปิณฺฑปาตํ ทเทย
เสนาสนํ ทเทย กิลานปจจยเกสซุชปริกขาริ ทเทย ขาทนีย
ทเทย โภชนีย ทเทย ปานีย ทเทย เจตีย วนฺทเทย เจตีย
มาลํ อาโรเปย คนฺธํ อาโรเปย วิเลปนํ อาโรเปย ๗เป๗
เจตีย อภิทกฺขิณํ กเรยยาติ ๗ อามนตา ๗ หญจิ อรหา เจตีย
อภิทกฺขิณํ กเรย โน วัต เร วัตตพเพ นตถิ อรหโต ปุณญปจโยติ ๗
อตถิ อรหโต ปุณญปจโยติกา ๗

นตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺติกา

[๑๖๕๕] นตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺติ ๑ อามนฺตา ๑ นตฺถิ
อรหฺนตฺตมาตโกติ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ อตฺถิ อรหฺนตฺตมาตโกติ ๑
อามนฺตา ๑ อตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺติ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ
๑เป๑ นตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺติ ๑ อามนฺตา ๑ โย อรหฺนตฺ
ชีวิตา โวโรเปติ โส สติ ชีวเต ชีวิตาวเสเส ชีวิตา โวโรเปติ
อสติ ชีวเต ชีวิตาวเสเส ชีวิตา โวโรเปตีติ ๑ สติ ชีวเต ชีวิตาวเสเส
ชีวิตา โวโรเปตีติ ๑ หนฺจฺจิ สติ ชีวเต ชีวิตาวเสเส ชีวเต โวโรเปติ
โน วัต เร วัตตพฺเพ นตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺติ ๑ อสติ ชีวเต
ชีวิตาวเสเส ชีวิตา โวโรเปตีติ ๑ นตฺถิ อรหฺนตฺตมาตโกติ ๑ น
เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑

[๑๖๕๖] นตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺติ ๑ อามนฺตา ๑ อรหโต
กาย วิสํ น กเมยฺย สตฺถํ น กเมยฺย อคฺคิ น กเมยฺยชาติ ๑
น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ นนฺ อรหโต กาย วิสํ กเมยฺย สตฺถํ
กเมยฺย อคฺคิ กเมยฺยชาติ ๑ อามนฺตา ๑ หนฺจฺจิ อรหโต กาย
วิสํ กเมยฺย สตฺถํ กเมยฺย อคฺคิ กเมยฺย โน วัต เร วัตตพฺเพ
นตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺติ ๑๘

[๑๖๕๗] อรหโต กาย วิสํ น กเมยฺย สตฺถํ น กเมยฺย
อคฺคิ น กเมยฺยชาติ ๑ อามนฺตา ๑ นตฺถิ อรหฺนตฺตมาตโกติ ๑ น เหวํ
วัตตพฺเพ ๑เป๑

[๑๖๕๘] อตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺจติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุคฺคํ
ภควตา นานํ ภิกฺขเว สยฺเจตนิกานํ กมฺมานํ กตฺตานํ อูปจิตานํ
อูปปฏิสฺสเวทิตฺวา พุยนฺตีภาวํ วทามิ ตถฺจ โข ทิฏฺฐเชว ฌมฺเม
อูปปชฺเช วา อปเร วา ปรียาเยติ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ นตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺจติ ฯ

นตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจฺจติกา ฯ

สพฺพมิตฺถํ กมฺมโตติกา

[๑๖๕๙] สพฺพมิตฺถํ กมฺมโตติ ฯ อามนฺตา ฯ กมฺมมฺปิ กมฺมโตติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพฺพมิตฺถํ กมฺมโตติ ฯ อามนฺตา ฯ สพฺพมิตฺถํ
ปฺพุเพกตเหตุติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพฺพมิตฺถํ กมฺมโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ สพฺพมิตฺถํ กมฺมวิปากโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สพฺพมิตฺถํ กมฺมวิปากโตติ ฯ อามนฺตา ฯ กมฺมวิปากเณ ปาณํ
หเนยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ ปาณาติปาโต สฬโลติ ฯ อามนฺตา ฯ
กมฺมวิปากโก สฬโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ กมฺมวิปากโก
อฬโลติ ฯ อามนฺตา ฯ ปาณาติปาโต อฬโลติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ กมฺมวิปากเณ อทินฺนํ อาทึเยยฺย ฯเปฯ มุสา ภณฺเอยฺย ปีสฺสณฺ
ภณฺเอยฺย ผรุสฺสํ ภณฺเอยฺย สมฺผิํ ปลเปยฺย สนฺธิํ จินฺเทยฺย นิลุโลปํ
หเรยฺย เอกคาริกํ กเรยฺย ปริปนฺเถ ติฏฺฐเจยฺย ปรรทาร์ คจฺเจยฺย

คามฆาตกั กเรยฺย นิคมฆาตกั กเรยฺย กมฺมวิปาเกน ทานั ทเทยฺย
จิวรึ ทเทยฺย ปิณฺฑทปาตึ ทเทยฺย เสนาสนั ทเทยฺย คิลานปจฺจยเกสซฺชปฺริกฺขารึ
ทเทยฺยชาติ ๑ อามนฺตา ๑ คิลานปจฺจยเกสซฺชปฺริกฺขารึ
สผโลติ ๑ อามนฺตา ๑ กมฺมวิปาโก สผโลติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ
๑เป๑ กมฺมวิปาโก อผโลติ ๑ อามนฺตา ๑ คิลานปจฺจยเกสซฺชปฺริกฺขารึ
อผโลติ ๑ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๗๐๐] น วตฺตพฺพิ สพฺพมิตฺถึ กมฺมโตติ ๑ อามนฺตา ๑ นนุ
วตฺตํ ภควตา

กมฺมุนา วตฺตตี โลโก กมฺมุนา วตฺตตี ปชา
กมฺมนิพนฺธนา สตฺตา รตฺตสฺสานิวั ยายโต ๑

กมฺเมน กิตฺตี ลภเต ปสฺสั

กมฺเมน ชานิลฺลจ วรณฺจ พนฺธึ

ตึ กมฺมึ นานาภรณฺมึ วิทิตฺวา

กสฺมา วเท นตฺถิ กมฺมนฺติ โลเกติ

อตฺเถว สุตฺตนฺโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตน หิ สพฺพมิตฺถึ กมฺมโตติ ๑

สพฺพมิตฺถึ กมฺมโตติภวา ๑

อินฺทฺริยพฺพทฺธกถา

[๑๗๐๑] อินฺทฺริยพฺพทฺธญฺเฐว ทฺถุขนฺติ ๑ อามนฺตา ๑ อินฺทฺริยพฺพทฺธญฺเฐว

#๑ พุ. สฺ. ๓๗๒ ๑

พทุชฌเณว อนินฺจํ สงฺขตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ ขยธมฺมํ วยธมฺมํ วิจารณ์ํ
นิโรธธมฺมํ วิปริณามธมฺมนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
นนุ อนินฺทริยพฺพทฺธํ อนินฺจํ สงฺขตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ ขยธมฺมํ วยธมฺมํ
วิจารณ์ํ นิโรธธมฺมํ วิปริณามธมฺมนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจ
อนินฺทริยพฺพทฺธํ อนินฺจํ สงฺขตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ ขยธมฺมํ วยธมฺมํ
วิจารณ์ํ นิโรธธมฺมํ วิปริณามธมฺมํ โน วัต เร วัตตพฺเพ
อินฺทริยพทุชฌเณว ทุกฺขนฺติ ฯ

[๑๗๐๒] อนินฺทริยพฺพทฺธํ อนินฺจํ สงฺขตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ ฯเปฯ
วิปริณามธมฺมํ ตลฺจ น ทุกฺขนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อินฺทริยพฺพทฺธํ
อนินฺจํ สงฺขตํ ฯเปฯ วิปริณามธมฺมํ ตลฺจ น ทุกฺขนฺติ ฯ น
เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ อินฺทริยพฺพทฺธํ อนินฺจํ สงฺขตํ ฯเปฯ วิปริณามธมฺมํ
ตลฺจ ทุกฺขนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อนินฺทริยพฺพทฺธํ อนินฺจํ สงฺขตํ
ฯเปฯ วิปริณามธมฺมํ ตลฺจ ทุกฺขนฺติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๐๓] อินฺทริยพทุชฌเณว ทุกฺขนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ ยทฺธิจํ
ตํ ทุกฺขํ วุคฺตํ ภควตา อนินฺทริยพฺพทฺธํ อนินฺจนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลฺจ ยทฺธิจํ ตํ ทุกฺขํ วุคฺตํ ภควตา อนินฺทริยพฺพทฺธํ อนินฺจํ
โน วัต เร วัตตพฺเพ อินฺทริยพทุชฌเณว ทุกฺขนฺติ ฯ

[๑๗๐๔] น วัตตพฺพิ อินฺทริยพทุชฌเณว ทุกฺขนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ยถา อินฺทริยพทุชฺสทฺทํ ทุกฺขสฺสทฺทํ ปริณฺถาย ภควติ พฺรหฺมจฺริยํ วุคฺสตี
เอวเมว อนินฺทริยพทุชฺสทฺทํ ทุกฺขสฺสทฺทํ ปริณฺถาย ภควติ พฺรหฺมจฺริยํ

วุฒตตีติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ ยถา อินฺทริยพทฺธํ ทุกฺขํ
ปริณฺดาตํ น ปฺน อุปฺปชฺชติ เอวเมว อนินฺทริยพทฺธํ ทุกฺขํ
ปริณฺดาตํ น ปฺน อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ เตน หิ
อินฺทริยพทฺธณฺเวย ทุกฺขนฺติ ฯ

อินฺทริยพทฺธกถา ฯ

จเปตฺวา อริยมคฺคณฺติกถา

[๑๗๐๕] จเปตฺวา อริยมคฺคํ อวเสสา สงฺขารา ทุกฺขาติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทุกฺขสมฺมทโยปี ทุกฺโขติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ
ทุกฺขสมฺมทโยปี ทุกฺโขติ ฯ อามนฺตา ฯ ตีเณว อริยสจฺจจฺานีติ ฯ
น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ ตีเณว อริยสจฺจจฺานีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ จตฺตาริ อริยสจฺจจฺานิ วุตฺตานิ ภควตา ทุกฺขํ ทุกฺขสมฺมทโย
ทุกฺขนิโรธํ ทุกฺขนิโรธคามินิ ปฏฺิปปทาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ จตฺตาริ
อริยสจฺจจฺานิ วุตฺตานิ ภควตา ทุกฺขํ ทุกฺขสมฺมทโย ทุกฺขนิโรธํ ทุกฺขนิโรธคามินิ
ปฏฺิปปทา โน วัต เร วัตตพเพ ตีเณว อริยสจฺจจฺานีติ ฯ

[๑๗๐๖] ทุกฺขสมฺมทโยปี ทุกฺโขติ ฯ อามนฺตา ฯ เกนญฺเฐนาคี ฯ
อนิจฺจญฺเฐนาคี ฯ อริยมคฺคโค อนิจฺจจฺอติ ฯ อามนฺตา ฯ อริยมคฺคโค
ทุกฺโขติ ฯ น เหว วัตตพเพ ฯเปฯ อริยมคฺคโค อนิจฺจจฺอ โส จ น
ทุกฺโขติ ฯ อามนฺตา ฯ ทุกฺขสมฺมทโย อนิจฺจจฺอ โส จ น ทุกฺโขติ ฯ

น เหว่ วัตตพเพ ๔เป๑ ทุกขสมุทโย อนิจฺโจ โส จ ทุกฺโขติ ๑
อามนฺตา ๑ อริยมคฺโค อนิจฺโจ โส จ ทุกฺโขติ ๑ น เหว่
วัตตพเพ ๔เป๑

[๑๗๐๗] น วัตตพพิ จเปตฺวา อริยมคฺคํ อวเสสา สงฺขารา
ทุกฺขาติ ๑ อามนฺตา ๑ นนฺุ สฺวา ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ๑
อามนฺตา ๑ หลฺจิ สฺวา ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา เตน วัต เร
วัตตพเพ จเปตฺวา อริยมคฺคํ อวเสสา สงฺขารา ทุกฺขาติ ๑

จเปตฺวา อริยมคฺคณฺฺติกถา ๑

น วัตตพพิ สงฺโฆ ทกฺขิณฺํ ปฏิคฺคณฺฺหาตีติกถา

[๑๗๐๘] น วัตตพพิ สงฺโฆ ทกฺขิณฺํ ปฏิคฺคณฺฺหาตีติ ๑ อามนฺตา ๑
นนฺุ สงฺโฆ อานฺุเนยฺโย ปานฺุเนยฺโย ทกฺขิณฺฺเนยฺโย อลฺชลิกรณฺฺนิโย
อนฺฺตตรฺ ปรุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺจิ สงฺโฆ
อานฺุเนยฺโย ปานฺุเนยฺโย ทกฺขิณฺฺเนยฺโย อลฺชลิกรณฺฺนิโย อนฺฺตตรฺ
ปรุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส เตน วัต เร วัตตพเพ สงฺโฆ ทกฺขิณฺํ
ปฏิคฺคณฺฺหาตีติ ๑

[๑๗๐๙] น วัตตพพิ สงฺโฆ ทกฺขิณฺํ ปฏิคฺคณฺฺหาตีติ ๑ อามนฺตา ๑
นนฺุ จตฺตาริ ปรุสิสฺสุคา อญฺฺจ ปรุสิสฺสุคฺคลา ทกฺขิณฺฺเนยฺยา วุตฺตา
ภควตฺาติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺจิ จตฺตาริ ปรุสิสฺสุคา อญฺฺจ ปรุสิสฺสุคฺคลา

ทกขิณเยยยา วุตตภา ภาวตา เตน วต เร วตตพเพ สงโฆ ทกขิณ
ปฏิคคณหาตีติ ฯ

[๑๗๑๐] น วตตพพิ สงโฆ ทกขิณ ปฏิคคณหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ อตฺถิ เกจิ สงฺฆสฺส ทานํ เทนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หนฺจิ อตฺถิ
เกจิ สงฺฆสฺส ทานํ เทนฺติ เตน วต เร วตตพเพ สงโฆ ทกขิณ
ปฏิคคณหาตีติ ฯ นนุ อตฺถิ เกจิ สงฺฆสฺส จีวรํ เทนฺติ ฯเปฯ
ปิณฺฑปาตํ เทนฺติ เสนาสนํ เทนฺติ คีตฺตานปจฺจยภตฺตชฺชปริกฺขาร
เทนฺติ ขาทนียํ เทนฺติ โภชนียํ เทนฺติ ฯเปฯ ปานียํ เทนฺตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ หนฺจิ อตฺถิ เกจิ สงฺฆสฺส ปานียํ เทนฺติ เตน วต เร
วตตพเพ สงโฆ ทกขิณ ปฏิคคณหาตีติ ฯ

[๑๗๑๑] น วตตพพิ สงโฆ ทกขิณ ปฏิคคณหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ วุตฺตํ ภาวตา

อาหุติ ชาตเวโทว มหาเมฆว เมทนี
สงโฆ สมာธิสมฺปนฺโน ปฏิคคณหาติ ทกขิณฺนฺติ
อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ สงโฆ ทกขิณ
ปฏิคคณหาตีติ ฯ

[๑๗๑๒] สงโฆ ทกขิณ ปฏิคคณหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ มคฺโค
ปฏิคคณหาติ ผลํ ปฏิคคณหาตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

น วตตพพิ สงโฆ ทกขิณ ปฏิคคณหาตีติคถา ฯ

น วตตพพํ สงฺโฆ ทกฺขิณํ วิโสเชตีติกา

[๑๗๑๓] น วตตพพํ สงฺโฆ ทกฺขิณํ วิโสเชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ สงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเอยฺโย อณฺชลิกรณฺเอยฺโย
อนฺตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ สงฺโฆ
อาหุเนยฺโย ฯเปฯ อนฺตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส เตน วต
เร วตตพเพ สงฺโฆ ทกฺขิณํ วิโสเชตีติ ฯ

[๑๗๑๔] น วตตพพํ สงฺโฆ ทกฺขิณํ วิโสเชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ จตฺตาริ ปริสยฺกา อณฺฺจ ปริสฺปฺกฺกฺลา ทกฺขิณฺเอยฺยา วุตฺตา
ภกฺวตาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ จตฺตาริ ปริสยฺกา อณฺฺจ
ปริสฺปฺกฺกฺลา ทกฺขิณฺเอยฺยา วุตฺตา ภกฺวตา เตน วต เร วตตพเพ
สงฺโฆ ทกฺขิณํ วิโสเชตีติ ฯ

[๑๗๑๕] น วตตพพํ สงฺโฆ ทกฺขิณํ วิโสเชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ อตฺถิ เกจิ สงฺฆสฺส ทานํ ทตฺวา ทกฺขิณํ อาราเชนฺตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ อตฺถิ เกจิ สงฺฆสฺส ทานํ ทตฺวา ทกฺขิณํ
อาราเชนฺติ เตน วต เร วตตพเพ สงฺโฆ ทกฺขิณํ วิโสเชตีติ ฯ

[๑๗๑๖] นนฺ อตฺถิ เกจิ สงฺฆสฺส จีวรํ ทตฺวา ฯเปฯ
ปิณฺฑปาตํ ทตฺวา ฯเปฯ เสนาสนํ ทตฺวา คิถานปฺจฺจยเกสฺสชฺชปริกฺขารํ
ทตฺวา ขาถนฺนํ ทตฺวา โภชนนฺนํ ทตฺวา ฯเปฯ
ปานนํ ทตฺวา ทกฺขิณํ อาราเชนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อตฺถิ

เกจิ สงฆสส ปานีย ทตฺวา ทกฺขิณฺ อาราเชนฺติ เตน วต เร
วตฺตพฺเพ สงฺโฆ ทกฺขิณฺ วิโสเชตีติ ฯ

[๑๗๑๗] สงฺโฆ ทกฺขิณฺ วิโสเชตีติ ฯ อามนฺตา ฯ มกุโ
วิโสเชติ ผลํ วิโสเชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
น วตฺตพฺพํ สงฺโฆ ทกฺขิณฺ วิโสเชตีติกา ฯ

น วตฺตพฺพํ สงฺโฆ ญฺชตีติกา

[๑๗๑๘] น วตฺตพฺพํ สงฺโฆ ญฺชตีติ ปิวติ ขาทติ สายตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ อตฺถิ เกจิ สงฆมกฺตฺตานิ กโรนฺติ อุกฺเทศมกฺตฺตานิ
กโรนฺติ ยากฺุปานานิ กโรนฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ อตฺถิ
เกจิ สงฆมกฺตฺตานิ กโรนฺติ อุกฺเทศมกฺตฺตานิ กโรนฺติ ยากฺุปานานิ
กโรนฺติ เตน วต เร วตฺตพฺเพ สงฺโฆ ญฺชตีติ ปิวติ ขาทติ สายตีติ ฯ

[๑๗๑๙] น วตฺตพฺพํ สงฺโฆ ญฺชตีติ ปิวติ ขาทติ สายตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ วุตฺตํ ภควตา คณโกชนํ ปรมฺปรโกชนํ อติริตฺตโกชนํ
อนติริตฺตโกชนนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิจิ วุตฺตํ ภควตา
คณโกชนํ ปรมฺปรโกชนํ อติริตฺตโกชนํ อนติริตฺตโกชนํ เตน วต
เร วตฺตพฺเพ สงฺโฆ ญฺชตีติ ปิวติ ขาทติ สายตีติ ฯ

[๑๗๒๐] น วตฺตพฺพํ สงฺโฆ ญฺชตีติ ปิวติ ขาทติ สายตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ อฏฺฐ ปานานิ วุตฺตานิ ภควตา อมฺพปानํ

ชมพูปาน โจงปาน โมจงปาน มธูปาน มุฑุทิกปาน สาลูกปาน
ผารุสกปานนุติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ อฏฐ ปานานิ วุตตานิ
ภควดา อมพปาน ชมพูปาน โจงปาน โมจงปาน มธูปาน มุฑุทิกปาน
สาลูกปาน ผารุสกปาน เตน วต เร วตตพเพ สงโฆ ภูณชติ
ปิวติ ขาทติ สายตีติ ฯ

[๑๗๒๑] สงโฆ ภูณชติ ปิวติ ขาทติ สายตีติ ฯ อามนุตา ฯ
มกุโค ภูณชติ ปิวติ ขาทติ สายติ ผลั ภูณชติ ปิวติ ขาทติ
สายตีติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

น วตตพพิ สงโฆ ภูณชตีติกถา ฯ

น วตตพพิ สงฆสฺสทินฺนํ มหปฺผลนฺติกถา

[๑๗๒๒] น วตตพพิ สงฆสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु สงโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเนยฺโย อลฺชลิกรณฺนิโย
อนฺตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ สงโฆ
อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ฯเปฯ อนฺตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส
เตน วต เร วตตพเพ สงฆสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ

[๑๗๒๓] น วตตพพิ สงฆสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु จตฺตาโร ปุริสยฺคา อฏฐ ปุริสปุคฺคลา ทกฺขิณฺเนยฺยา วุตฺตา
ภควดาติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ จตฺตาโร ปุริสยฺคา อฏฐ

ปฐิสปุคฺคลา ทกฺขิณฺเอยฺยา วุตฺตา ภควตา เตน วต เร วตฺตพฺเพ
สงฺฆสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ

[๑๗๒๔] น วตฺตพฺพิ์ สงฺฆสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุตฺตํ ภควตา สงฺฆเ โคตมิ เทหิ สงฺฆเ เต ทินฺเน
อหฺลเจว ปุชฺชิตฺ ภวิสฺสามิ สงฺโฆ จาติ ๑ อตฺถเวว สุตฺตนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ สงฺฆสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ

[๑๗๒๕] น วตฺตพฺพิ์ สงฺฆสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ สกฺโก เทวานมฺินฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ

ชฺฆมานานํ มนฺสฺसानํ ปุณฺณเปกฺขาน ปาณินํ
กโรตํ โอปธิกํ ปุณฺณํ กตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ
จตฺตาโร จ ปฏฺิปนฺนา จตฺตาโร จ ผลเ จิตา
เอส สงฺโฆ อชฺชฺชฺโต ปญฺญาสีลสมาหิโต
ชฺฆมานานํ มนฺสฺसानํ ปุณฺณเปกฺขาน ปาณินํ
กโรตํ โอปธิกํ ปุณฺณํ สงฺฆเ ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ๒

เอโส หิ สงฺโฆ วิปฺโล มหคฺคโต
เอสปฺปเมยฺโย อุตฺธีว สากโร
เอเต หิ เสฏฺฐา นรวิรสาวกา
ปภงฺกรา ฐมฺมมฺุทฺธิรยฺนฺติ
เตสํ สุตินฺนํ สฺหุตํ สฺยิฏฺฐํ
เย สงฺฆมฺุทฺธิสฺส ททฺนฺติ ทานํ

#๑ ม. อ. ๔๑๖ ฯ ๒ ส. สคาถ. ๒๕๕ ฯ

สา ทกฺขิณา สงฺฆคตา ปตฺธิจฺจिता

มหปฺผลา โลกวิทฺฐน วณฺณิตา

เอตาทิสํ ยถฺยมนุสฺสรนฺตา

เย เวทชาตา วิจรนฺติ โลก

วิเนยฺย มจฺเจรมลฺลํ สมฺมุตฺตํ

อนินฺนิตา สคฺคฺมเปนฺติ จานนฺติ

อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ สงฺฆสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ

น วตฺตพฺพํ สงฺฆสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺตฺติกา ฯ

น วตฺตพฺพํ พุทฺธสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺตฺติกา

[๑๗๒๖] น วตฺตพฺพํ พุทฺธสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ

นนฺ ภาวฺวา ทิปทานํ อคฺโค ทิปทานํ เสฏฺโฐ ทิปทานํ ปโมกฺโข

ทิปทานํ อุตฺตโม ทิปทานํ ปวโร อสโม อสมสโม อปฺปฏิสโม

อปฺปฏิภาโค อปฺปฏิปุคฺคโลตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ ภาวฺวา ทิปทานํ

อคฺโค ทิปทานํ เสฏฺโฐ ทิปทานํ ปโมกฺโข ทิปทานํ อุตฺตโม

ทิปทานํ ปวโร อสโม อสมสโม อปฺปฏิสโม อปฺปฏิภาโค อปฺปฏิปุคฺคโล

เตนฺ วตฺเต วตฺตพฺเพ พุทฺธสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ

[๑๗๒๗] น วตฺตพฺพํ พุทฺธสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ

อตฺถิ โกจฺจิ พุทฺเธนฺ สมสโม สีเลนฺ สมาริณา ปญฺญาชาติ ฯ

นตฺถิ ฯ หลฺยจิ นตฺถิ โภจิ พุทฺเธน สมสโม สีเสน สมารินา
ปญฺญาเย เตน วต เร วตฺตพฺเพ พุทฺธสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺตฺติ ฯ

[๑๗๒๘] น วตฺตพฺพิ พุทฺธสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วุคฺคํ ภควตา

น ยิมสฺมี วา โลกสฺมี ปฺรสฺมี วา ปน

พุทฺเธน เสฏฺโฐ จ สโม จ วิชฺชติ

ยมาหุเนยฺยานํ อคฺคตํ คโต

ปฺญฺญตฺตฺติกาณํ วิปฺลพฺเลสินฺนตฺติ

อตุเถว สุตฺตฺนฺโตตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน हि พุทฺธสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺตฺติ ฯ

น วตฺตพฺพิ พุทฺธสฺส ทินฺนํ มหปฺผลนฺตฺติกา ฯ

ทกฺขิณาวิสุทฺธิกถา

[๑๗๒๙] ทายกโตว ทานํ วิสุทฺธิโน ปฏฺิกุคาหกโตตฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ เกจิ ปฏฺิกุคาหกา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา
ทกฺขิณฺเอยฺยา อณฺชสิกรณฺเีย อนฺตฺตรํ ปฺญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺยจิ อตฺถิ เกจิ ปฏฺิกุคาหกา อาหุเนยฺยา ปาหุเนยฺยา
ทกฺขิณฺเอยฺยา อณฺชสิกรณฺเีย อนฺตฺตรํ ปฺญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส โน
วต เร วตฺตพฺเพ ทายกโตว ทานํ วิสุทฺธิโน ปฏฺิกุคาหกโตตฺติ ฯ

[๑๗๓๐] ทายกโตว ทานํ วิสุทฺธิโน ปฏฺิกุคาหกโตตฺติ ฯ

อามนฺตา ฯ นนฺ จตุตฺตารุ ปุริสยฺคา อญฺจ ปุริสปุคฺคลา ทกฺขิณฺเอยฺยา
วฺตุตฺตา ภควตฺตติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิจิ จตุตฺตารุ ปุริสยฺคา อญฺจ
ปุริสปุคฺคลา ทกฺขิณฺเอยฺยา วฺตุตฺตา ภควตฺตา โน วตฺ เร วตฺตพฺเพ
ทายกฺโตว ทานํ วิสุชฺฌติ โน ปฏิคฺคาหกฺโตติ ฯ

[๑๗๓๑] ทายกฺโตว ทานํ วิสุชฺฌติ โน ปฏิคฺคาหกฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อตฺถิ เกจิ โสตาปนฺเน ทานํ ทตฺวา ทกฺขิณฺ
อาราเชนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิจิ อตฺถิ เกจิ โสตาปนฺเน
ทานํ ทตฺวา ทกฺขิณฺ อาราเชนฺติ โน วตฺ เร วตฺตพฺเพ ทายกฺโตว
ทานํ วิสุชฺฌติ โน ปฏิคฺคาหกฺโตติ ฯ นนฺ อตฺถิ เกจิ สกทากามิสฺส
ฯเปฯ อนากามิสฺส ฯเปฯ อรหฺโต ทานํ ทตฺวา ทกฺขิณฺ
อาราเชนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิจิ อตฺถิ เกจิ อรหฺโต ทานํ
ทตฺวา ทกฺขิณฺ อาราเชนฺติ โน วตฺ เร วตฺตพฺเพ ทายกฺโตว
ทานํ วิสุชฺฌติ โน ปฏิคฺคาหกฺโตติ ฯ

[๑๗๓๒] ปฏิคฺคาหกฺโตว ทานํ วิสุชฺฌติ โน ทายกฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ อณฺโณ อณฺณสฺส การโก ปรกตฺ สุขทกฺขิณฺ อณฺโณ
กโรติ อณฺโณ ปฏิสฺสเวเตตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
ทายกฺโตว ทานํ วิสุชฺฌติ โน ปฏิคฺคาหกฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ วฺตุตฺตํ ภควตฺตา จตฺสฺโส โข อิมํ อานนฺท ทกฺขิณฺวิสุทฺธิโย ฯ
กตฺมา จตฺสฺโส ฯ อตฺถานนฺท ทกฺขิณฺ ทายกฺโต วิสุชฺฌติ โน
ปฏิคฺคาหกฺโต อตฺถานนฺท ทกฺขิณฺ ปฏิคฺคาหกฺโต วิสุชฺฌติ โน

ททยกโต อตุถานนุท ทกขินนท เนว ททยกโต วิสุชฌติ โน
ปฏิคคากโต อตุถานนุท ทกขินนท ททยกโต เจว วิสุชฌติ
ปฏิคคากโต จ กถญจนนุท ทกขินนท ททยกโต วิสุชฌติ โน
ปฏิคคากโต อธิชานนุท ททยโก โหติ สีลว กถญชฌมโม
ปฏิคคากทท โหนติ ทุสสีลา ปาปชฌมา เอว โข อานนุท
ทกขินนท ททยกโต วิสุชฌติ โน ปฏิคคากโต กถญจนนุท
ทกขินนท ปฏิคคากโต วิสุชฌติ โน ททยกโต อธิชานนุท ททยโก
โหติ ทุสสีโล ปาปชฌมโม ปฏิคคากทท โหนติ สีลวโนโต กถญชฌ
ชฌมา เอว โข อานนุท ทกขินนท ปฏิคคากโต วิสุชฌติ โน
ททยกโต กถญจนนุท ทกขินนท เนว ททยกโต วิสุชฌติ โน
ปฏิคคากโต อธิชานนุท ททยโก จ โหติ ทุสสีโล ปาปชฌมโม
ปฏิคคากทท จ โหนติ ทุสสีลา ปาปชฌมา เอว โข อานนุท
ทกขินนท เนว ททยกโต วิสุชฌติ โน ปฏิคคากโต กถญจนนุท
ทกขินนท ททยกโต เจว วิสุชฌติ ปฏิคคากโต จ อธิชานนุท
ททยโก จ โหติ สีลว กถญชฌมโม ปฏิคคากทท จ โหนติ
สีลวโนโต กถญชฌชฌมา เอว โข อานนุท ทกขินนท ททยกโต
เจว วิสุชฌติ ปฏิคคากโต จ อธิชานนุท จตสุโส
ทกขินนทวิสุททธิโยติ ๑ อตุถเอว สุตตุนโตติ ๑ อามนุตา ๑ เตน หิ
น วตตพพ ททยกโตว ทาน วิสุชฌติ โน ปฏิคคากโตติ ๑

ทกขินนทวิสุททธิกถา ๑

สตฺตฺรสโม วกุโศ ๑

ตสฺส อุตฺทานํ

อตฺถิ อรหโต ปุณฺณปจโย นตฺถิ อรหโต อกาลมจฺจุ

สพฺพมิตํ กम्मโต อินฺทฺริยพฺพชฺฌเณว

ทฺถุขํ จเปตฺวา อริยมคฺคํ อวเสสา สงฺขารา ทฺถุขา

สงฺโฆ ทฺถุขิณํ ปฏิกฺคณฺหาติ สงฺโฆ ทฺถุขิณํ

วิโสเชติ สงฺโฆ ภูชฺชติ ปิวติ ขาทติ สายติ

สงฺฆสฺส ทินฺนํ มหปฺพลํ อตฺถิ ทานํ วิสุชฺฌตีติ ๑

มนุสฺสโลกกถา

[๑๗๓๓] น วตฺตพฺพํ พุทฺโธ ภควา มนุสฺสโลกे อฏฺฐาสีติ ๑

อามนฺตา ๑ นนุ อตฺถิ พุทฺธวฺตฺถานิ เจตฺยานิ อาราม วิหาร คามนิกมนฺทรานิ

รฏฺฐานิ ชนปทานีติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺจฺจิ อตฺถิ พุทฺธวฺตฺถานิ

เจตฺยานิ อารามวิหารคามนิกมนฺทรานิ รฏฺฐานิ ชนปทานิ

เตน วต เร วตฺตพฺเพ พุทฺโธ ภควา มนุสฺสโลกे อฏฺฐาสีติ ๑

[๑๗๓๔] น วตฺตพฺพํ พุทฺโธ ภควา มนุสฺสโลกे อฏฺฐาสีติ ๑

อามนฺตา ๑ นนุ ภควา ลุมฺพินิยา ชาโต โพธิยา มฺเเล อภิสมฺพุทฺโธ

พาราณสิยํ ภควตา ฐมฺมจกุกํ ปวตฺติตฺตํ ปาวาเล เจตฺติเย อายุสงฺขารो

โอสฺสฏฺฐโจ กุสินารายํ ภควา ปรีนิพฺพุโตติ ๑ อามนฺตา ๑

หณฺจิ ภควา ลุมฺพินฺยา ชาโต ฯเปฯ กุสินารายํ ภควา ปรีนฺิพฺพุโต
เตน วต เร วตฺตพฺเพ พุทฺโธ ภควา มนุสฺสโลเก อฏฺฐาสิตี ฯ

[๑๗๓๕] น วตฺตพฺพํ พุทฺโธ ภควา มนุสฺสโลเก อฏฺฐาสิตี ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ วุตฺตํ ภควตา เอกมิตาหํ ภิกฺขเว สมฺมํ
อุกฺกฏฺฐายํ วิหฺรามิ สุภควเน สาลราชมฺูเลติ เอกมิตาหํ ภิกฺขเว
สมฺมํ อรุเวลาयํ วิหฺรามิ อชปาลนฺิโครเช ปจฺมาภิสฺมฺพุทฺโธติ เอกมิตาหํ
ภิกฺขเว สมฺมํ ราชคเ วิหฺรามิ เวพฺวเน กลนฺุทกนฺิวาเปติ
เอกมิตาหํ ภิกฺขเว สมฺมํ สวตฺถิยํ วิหฺรามิ เชตวเน อนาถปฺิณฺุทิกสฺส
อาราเมติ เอกมิตาหํ ภิกฺขเว สมฺมํ เวสาลิยํ วิหฺรามิ มหาวเน
กฏฺฐาคารสาทายนฺุติ อตฺถเว สุตฺตนฺุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ
พุทฺโธ ภควา มนุสฺสโลเก อฏฺฐาสิตี ฯ

[๑๗๓๖] พุทฺโธ ภควา มนุสฺสโลเก อฏฺฐาสิตี ฯ อามนฺตา ฯ
นนุ ภควา โลเก ชาโต โลเก สํวทฺุโฆ โลกํ อภิกฺขุยฺ วิหฺรติ
อนฺุปลิตฺุโต โลเกนาติ ฯ อามนฺตา ฯ หณฺจิ ภควา โลเก ชาโต
โลเก สํวทฺุโฆ โลกํ อภิกฺขุยฺ วิหฺรติ อนฺุปลิตฺุโต โลเกน โน วต
เร วตฺตพฺเพ พุทฺโธ ภควา มนุสฺสโลเก อฏฺฐาสิตี ฯ

มนุสฺสโลกกถา ฯ

ชมมเทศนาถา

[๑๗๓๗] น วตตพพ พุทฺเชน ภควตา ฌมโม เทสิโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เกน เทสิโตติ ฯ อภินิมฺมิตฺเตน เทสิโตติ ฯ อภินิมฺมิตฺโต
ชิโน สตุถา สมฺมาสมฺพุทฺโธ สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวิ ฌมฺมสํมิ
ฌมฺมปฺปฏิสฺสรโณติ ฯ น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ น วตตพพ พุทฺเชน
ภควตา ฌมโม เทสิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เกน เทสิโตติ ฯ
อายสุมฺตา อานนฺเทน เทสิโตติ ฯ อายสุมฺตา อานนฺโท ชิโน สตุถา
สมฺมาสมฺพุทฺโธ สพฺพญฺญู สพฺพทสฺสาวิ ฌมฺมสํมิ ฌมฺมปฺปฏิสฺสรโณติ ฯ
น เหวํ วตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๓๘] น วตตพพ พุทฺเชน ภควตา ฌมโม เทสิโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา สงฺฆิตฺเตนปี โข อหํ สารีปฺตฺต
ฌมฺมํ เทเสยฺยํ วิตุถาเรนปี โข อหํ สารีปฺตฺต ฌมฺมํ เทเสยฺยํ
สงฺฆิตฺตวิตุถาเรนปี โข อหํ สารีปฺตฺต ฌมฺมํ เทเสยฺยํ อญฺญาตาโรว
ทูลลภาติ ๑ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ พุทฺเชน
ภควตา ฌมโม เทสิโตติ ฯ

[๑๗๓๙] น วตตพพ พุทฺเชน ภควตา ฌมโม เทสิโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา อภินฺญาขานํ ภิกฺขเว ฌมฺมํ
เทเสมิ โน อนภินฺญาข สนิทานานํ ภิกฺขเว ฌมฺมํ เทเสมิ โน
#๑. องฺ. ติก. ๑๗๑ ฯ

อนิทานํ สปะปาฎิหาริยาหํ ภิกุขเว ฌมมํ เทเสมิ โน อปะปาฎิหาริยิ
ยลจ ๑ มยหํ ภิกุขเว อภิณฺณาย ฌมมํ เทสยโต โน อนภิณฺณาย
สณิทานํ ฌมมํ เทสยโต โน อนิทานํ สปะปาฎิหาริยิ ฌมมํ
เทสยโต โน อปะปาฎิหาริยิ กรณฺิโย โอิวาโท กรณฺิยา อานุสาสนิ
อลลจ ปน โว ภิกุขเว ตฎุจฺิยา อลํ อตฺตมนตาย อลํ โสมนสฺสตาย
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา สุวากฺขาโต ๒ ฌมโม สุปฺปฏิปนฺโน
สงฺโฆติ อิมสฺมิ จ ปน เวยฺยากรณฺสฺมิ ภณฺณมานเ ทสสทสฺสี
โลกธตฺตุ อกมฺปิตฺตตติ ๓ อตฺถเว สุตฺตนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ พุทฺธเชน ภควตา ฌมโม เทสิโตติ ฯ

ฌมมเทสนากถา ฯ

กรณฺากถา

[๑๗๔๐] นตฺถิ พุทฺธสฺส ภควโต กรณฺาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นตฺถิ พุทฺธสฺส ภควโต เมตฺตตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
นตฺถิ พุทฺธสฺส ภควโต กรณฺาติ ฯ อามนฺตา ฯ นตฺถิ พุทฺธสฺส
ภควโต มุทิตา ฯเปฯ อูเปกฺขาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๔๑] อตฺถิ พุทฺธสฺส ภควโต เมตฺตตติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตฺถิ พุทฺธสฺส ภควโต กรณฺาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ
#๑. ม. ย. ยลจสฺส. ๒. ม. ย. สุวากฺขาโต. ๓ อจฺ. ติก. ๓๖๑ ฯ

พุทฺธสฺส ภควโต มุทิตา ฯเปฯ อุเปกฺขาติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
พุทฺธสฺส ภควโต กรุณาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๔๒] นตฺถิ พุทฺธสฺส ภควโต กรุณาติ ฯ อามนฺตา ฯ ภควา
อการุณิโกติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ ภควา การุณิโก
โลกิโต โลกานุกมฺโปโก โลกตฺถจโรติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ ภควา
การุณิโก โลกิโต โลกานุกมฺโปโก โลกตฺถจโร โน วัต เร วัตฺตพฺเพ
นตฺถิ พุทฺธสฺส ภควโต กรุณาติ ฯ

[๑๗๔๓] นตฺถิ พุทฺธสฺส ภควโต กรุณาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ
ภควา มหากรุณาสมาปตฺตี สมาปชฺชิตี ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ ภควา
มหากรุณาสมาปตฺตี สมาปชฺชิ โน วัต เร วัตฺตพฺเพ นตฺถิ พุทฺธสฺส
ภควโต กรุณาติ ฯ

[๑๗๔๔] อตฺถิ พุทฺธสฺส ภควโต กรุณาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ภควา สราโลติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตน หิ นตฺถิ พุทฺธสฺส
ภควโต กรุณาติ ฯ

กรุณาถา ฯ

คณฺฐชาติถา

[๑๗๔๕] พุทฺธสฺส ภควโต อุจฺจารปฺสฺสาโว อติวีย อญฺเณ
คณฺฐาเต อธิคฺคณฺหาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ภควา คณฺฐโกชิตี ฯ

น เหว่ วตตพเพ ๗เป๗ นนุ ภควา โอทนกุมมาส ภูษชตีติ ๗
อามนตา ๗ หลุจิ ภควา โอทนกุมมาส ภูษชติ โน วัต เร
วตตพเพ พุทษส ภควโต อูจจารปัสสาโว อติวีย อญเณ คนุชชาเต
อชคคณหาตีติ ๗

[๑๗๔๖] พุทษส ภควโต อูจจารปัสสาโว อติวีย อญเณ
คนุชชาเต อชคคณหาตีติ ๗ อามนตา ๗ อตุถิ เกจิ พุทษส ภควโต
อูจจารปัสสาว ุหนายนุติ วิลิปนุติ อูจฉาเทนุติ เปพาย ปฏิสาเมนุติ
กรณ๗าย นิภุขิปนุติ อาปนเณ ปสาเรนุติ เตน จ คนุเชน
คนุชกรณียั กโรนุตีติ ๗ น เหว่ วตตพเพ ๗เป๗

คนุชชาตีกถา ๗

เอกมคคกถา

[๑๗๔๗] เอเกน อริยมคเณ จตุตาริ สามญผลลاني สจุนิกโรตีติ ๗
อามนตา ๗ จตุนัน ุผลุสตัน ๗เป๗ จตสุสนัน ุปลุณานัน
สโมธานัน โหตีติ ๗ น เหว่ วตตพเพ ๗เป๗ เอเกน อริยมคเณ
จตุตาริ สามญผลลاني สจุนิกโรตีติ ๗ อามนตา ๗ โสตาปตุติมคเเนาตี ๗
น เหว่ วตตพเพ ๗เป๗ สกทาคามิมคเณ ๗เป๗
อนาคามิมคเเนาตี ๗ น เหว่ วตตพเพ ๗เป๗ กตเมน มคเเนาตี ๗
อรหตุตมคเเนาตี ๗ อรหตุตมคเณ สกกายทิฏฐี วิจิจจัน สีสพพต-

ปรามาสํ ปรามาสํ ชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตฺตมกฺเคน สกฺกายทิกฺขี
วิจิกิจฺจํ สีลพฺพตปรามาสํ ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ ตินฺณํ
สญฺโฆชนานํ ปหานํ โสตาปตฺติผลํ วุตฺตํ ภควตาติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลยฺจิ ตินฺณํ สญฺโฆชนานํ ปหานํ โสตาปตฺติผลํ วุตฺตํ ภควตา
โน วต เเร วตฺตพฺเพ อรหตฺตมกฺเคน สกฺกายทิกฺขี วิจิกิจฺจํ สีลพฺพตปรามาสํ
ชหตีติ ฯเปฯ อรหตฺตมกฺเคน โอพาริกํ กามราคํ โอพาริกํ
พฺยาปาทํ ชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตฺตมกฺเคน
โอพาริกํ กามราคํ โอพาริกํ พฺยาปาทํ ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ กามราคพฺยาปาทานํ ตนฺนภาวํ สกฺทาคามิผลํ วุตฺตํ ภควตาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หฺลยฺจิ กามราคพฺยาปาทานํ ตนฺนภาวํ สกฺทาคามิผลํ วุตฺตํ
ภควตา โน วต เเร วตฺตพฺเพ อรหตฺตมกฺเคน โอพาริกํ กามราคํ
โอพาริกํ พฺยาปาทํ ชหตีติ ฯ อรหตฺตมกฺเคน อณฺุสหคฺตํ กามราคํ
อณฺุสหคฺตํ พฺยาปาทํ ชหตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อรหตฺตมกฺเคน
อณฺุสหคฺตํ กามราคํ อณฺุสหคฺตํ พฺยาปาทํ ชหตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ กามราคพฺยาปาทานํ อนวเสสฺสปฺพานํ อนาคามิผลํ
วุตฺตํ ภควตาติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺลยฺจิ กามราคพฺยาปาทานํ อนวเสสฺสปฺพานํ
อนาคามิผลํ วุตฺตํ ภควตา โน วต เเร วตฺตพฺเพ
อรหตฺตมกฺเคน อณฺุสหคฺตํ กามราคํ อณฺุสหคฺตํ พฺยาปาทํ ชหตีติ ฯ

[๑๗๔๘] น วตฺตพฺพิ เอเกน อริยมกฺเคน จตฺตาริ สามณฺุณฺผลานิ
สจฺฉิกโรตีติ ฯ อามนฺตา ฯ ภควตา โสตาปตฺติมกฺโข ภาวิโตติ ฯ

อามนุตตา ฯ ภควา โสตาปนุโนติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ ภควตา
สททากามิมकुโค ฯเปฯ อนากามิมकुโค ภาวิตติ ฯ อามนุตตา ฯ
ภควา อนากามิตี ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๗๔๕] ภควา เอเคน อริยมकुเคน จตุตาริ สามณฺณผลานิ
สจฺจิกโรติ สวากา จตุหิ อริยมकुเคหิ จตุตาริ สามณฺณผลานิ
สจฺจิกโรนฺตีติ ฯ อามนุตตา ฯ สวากา พุทฺธสฺส ภควโต อทิฏฺฐิ
ทกฺขณฺติ อนธิคตํ อธิคจฺจนฺติ อสจฺจิกตํ สจฺจิกโรนฺตีติ ฯ น
हेวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

เอกมकुคกถา ฯ

ฉานสงฺกนฺตีกถา

[๑๗๕๐] ฉานา ฉานํ สงฺกมตีติ ฯ อามนุตตา ฯ ปจฺมาฉานา
ตฺติยํ ฉานํ สงฺกมตีติ ฯ น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ ฉานา ฉานํ
สงฺกมตีติ ฯ อามนุตตา ฯ ทฺติยา ฉานา จตุตฺถิ ฉานํ สงฺกมตีติ ฯ
น เหวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๗๕๑] ปจฺมา ฉานา ทฺติยํ ฉานํ สงฺกมตีติ ฯ อามนุตตา ฯ
ยา ปจฺมสฺส ฉานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิ สว
ทฺติยสฺส ฉานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตีติ ฯ น
हेวํ วตุตพุเพ ฯเปฯ ปจฺมา ฉานา ทฺติยํ ฉานํ สงฺกมตีติ ฯ น

วตฺตพฺพํ ยา ปรมสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิ
สาว ทฺติยสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทฺติย ฌานํ อนาวชฺชนตฺส อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ อปณฺธิทหนตฺส
อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ ทฺติย ฌานํ
อวชฺชนตฺส อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ ปณฺธิทหนตฺส อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามนฺตาฯ
หณฺจิ ทฺติย ฌานํ อวชฺชนตฺส อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ
ปณฺธิทหนตฺส อุปฺปชฺชติ โน วต เร วตฺตพฺเพ ปจฺมา ฌานา
ทฺติย ฌานํ สํกมตีติ ฯ ปจฺมา ฌานา ทฺติย ฌานํ สํกมตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺม ฌานํ กามे อาทิณฺวโต มนฺสิกโรโต อุปฺปชฺชตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทฺติย ฌานํ กามे อาทิณฺวโต มนฺสิกโรโต อุปฺปชฺชตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปจฺม ฌานํ สวิตกฺกํ สวิจฺจรณฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ทฺติย ฌานํ สวิตกฺกํ สวิจฺจรณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ ปจฺมา ฌานา ทฺติย ฌานํ สํกมตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ตณฺเวย ปจฺม ฌานํ ตํ ทฺติย ฌานนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๕๒] ทฺติยา ฌานา ตฺติย ฌานํ สํกมตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
ยา ทฺติยสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิ สาว
ตฺติยสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺติยา ฌานา ตฺติย ฌานํ สํกมตีติ ฯ น วตฺตพฺพํ
ยา ทฺติยสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิ สาว
ตฺติยสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิติ ฯ อา-

มนฺตาฯ ตติยํ ฌานํ อนาวชฺชนุตฺตสฺส อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ อปฺนิ-
ทหนฺตฺตสฺส อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นฺนุ ตติยํ ฌานํ
อวชฺชนุตฺตสฺส อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ ปฺนิทหนฺตฺตสฺส อุปฺปชฺชตีติ ฯ อา-
มนฺตาฯ หนฺนุจํ ตติยํ ฌานํ อวชฺชนุตฺตสฺส อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ
ปฺนิทหนฺตฺตสฺส อุปฺปชฺชติ โน วต เเร วตฺตพฺเพ ทฺติยา ฌานา
ตติยํ ฌานํ สํกมฺตีติ ฯ ทฺติยา ฌานา ตติยํ ฌานํ สํกมฺตีติ ฯ
อามฺนฺตา ฯ ทฺติยํ ฌานํ วิตฺกุกฺวิจาเร อาทิํวโต มนฺสิกโรโต
อุปฺปชฺชตีติ ฯ อามฺนฺตา ฯ ตติยํ ฌานํ วิตฺกุกฺวิจาเร อาทิํวโต
มนฺสิกโรโต อุปฺปชฺชตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ
สํปฺปีติกฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ ตติยํ ฌานํ สํปฺปีติกฺนฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺติยา ฌานา ตติยํ ฌานํ สํกมฺตีติ ฯ อามฺนฺตาฯ
ตฺถลฺเวย ทฺติยํ ฌานํ ตํ ตติยํ ฌานนฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๕๑] ตติยา ฌานา จตุตถํ ฌานํ สํกมฺตีติ ฯ อามฺนฺตาฯ
ยา ตติยสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปฺนิธิ สาว
จตุตฺถสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ ปฺนิธีติ ฯ น
เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ตติยา ฌานา จตุตถํ ฌานํ สํกมฺตีติ ฯ น
วตฺตพฺพิ ยา ตติยสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ
ปฺนิธิ สาว จตุตฺถสฺส ฌานสฺส อุปฺปาทาย อวชฺชนา ฯเปฯ
ปฺนิธีติ ฯ อามฺนฺตา ฯ จตุตถํ ฌานํ อนาวชฺชนุตฺตสฺส อุปฺปชฺชติ

๔เป๔ ๔ปณิทหนตส๔ ๔อุป๔ช๔ช๔ตี๔ตี ๔ น เหว๔ ๔ว๔ต๔พ๔เพ ๔เป๔๔
น๔นุ ๔จ๔ต๔ต๔ถ๔ ๔ฉ๔าน๔ ๔อ๔ว๔ช๔ชน๔ต๔ส๔ ๔อุป๔ช๔ช๔ตี ๔เป๔๔ ๔ปณิทหนตส๔
๔อุป๔ช๔ช๔ตี๔ตี ๔ อ๔ม๔น๔ต๔า ๔ ห๔ล๔จ๔ ๔จ๔ต๔ต๔ถ๔ ๔ฉ๔าน๔ ๔อ๔ว๔ช๔ชน๔ต๔ส๔
๔อุป๔ช๔ช๔ตี ๔เป๔๔ ๔ปณิทหนตส๔ ๔อุป๔ช๔ช๔ตี โน ๔ว๔ต ๔เร ๔ว๔ต๔พ๔เพ
๔ต๔ตี๔ยา ๔ฉ๔าน๔า ๔จ๔ต๔ต๔ถ๔ ๔ฉ๔าน๔ ๔ส๔ง๔ก๔ม๔ตี๔ตี ๔ ต๔ตี๔ยา ๔ฉ๔าน๔า ๔จ๔ต๔ต๔ถ๔
๔ฉ๔าน๔ ๔ส๔ง๔ก๔ม๔ตี๔ตี ๔ อ๔ม๔น๔ต๔า ๔ ต๔ตี๔ย๔ ๔ฉ๔าน๔ ๔ปี๔ตี ๔อา๔ที๔น๔ว๔โต
๔ม๔น๔ส๔ีก๔โร๔โต ๔อุป๔ช๔ช๔ตี๔ตี ๔ อ๔ม๔น๔ต๔า ๔ จ๔ต๔ต๔ถ๔ ๔ฉ๔าน๔ ๔ปี๔ตี ๔อา๔ที๔น๔ว๔โต
๔ม๔น๔ส๔ีก๔โร๔โต ๔อุป๔ช๔ช๔ตี๔ตี ๔ น เหว๔ ๔ว๔ต๔พ๔เพ ๔เป๔๔ ๔ต๔ตี๔ย๔ ๔ฉ๔าน๔
๔ส๔ุ๔ข๔ส๔ห๔ค๔ต๔น๔ติ ๔ อ๔ม๔น๔ต๔า ๔ จ๔ต๔ต๔ถ๔ ๔ฉ๔าน๔ ๔ส๔ุ๔ข๔ส๔ห๔ค๔ต๔น๔ติ ๔ น
๔เหว๔ ๔ว๔ต๔พ๔เพ ๔เป๔๔ ๔ต๔ตี๔ยา ๔ฉ๔าน๔า ๔จ๔ต๔ต๔ถ๔ ๔ฉ๔าน๔ ๔ส๔ง๔ก๔ม๔ตี๔ตี ๔
๔อ๔ม๔น๔ต๔า ๔ ต๔ล๔ย๔เหว๔ ๔ต๔ตี๔ย๔ ๔ฉ๔าน๔ ๔ต๔ ๔จ๔ต๔ต๔ถ๔ ๔ฉ๔าน๔น๔ติ ๔ น เหว๔
๔ว๔ต๔พ๔เพ ๔เป๔๔

[๑๗๕๔] น ๔ว๔ต๔พ๔พิ ๔ฉ๔าน๔า ๔ฉ๔าน๔ ๔ส๔ง๔ก๔ม๔ตี๔ตี ๔ อ๔ม๔น๔ต๔า ๔
๔น๔นุ ๔ว๔จ๔ต๔ ๔ภ๔ค๔ว๔ต๔า ๔อิ๔ช ๔ภ๔ิก๔ข๔เว ๔ภ๔ิก๔ข๔ ๔วิ๔วิ๔จ๔เจ๔ว ๔กา๔เม๔ห๔ี ๔เป๔๔๔
๔จ๔ต๔ต๔ถ๔ ๔ฉ๔าน๔ ๔อุป๔ส๔ม๔ป๔ช๔ช ๔วิ๔ห๔ร๔ตี๔ตี ๔อ๔ต๔เ๔ว ๔ส๔ุ๔ต๔น๔โต๔ตี ๔ อ๔ม๔น๔ต๔า ๔
๔เต๔น๔ห๔ี ๔ฉ๔าน๔า ๔ฉ๔าน๔ ๔ส๔ง๔ก๔ม๔ตี๔ตี ๔

๔ฉ๔าน๔ส๔ง๔ก๔น๔ติ๔ก๔ถ๔ ๔

ฉานนุตรีกถา

[๑๗๕๕] อตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑ อามนุตา ๑ อตุถิ ผลลนุตรีกา
๑เป๑ อตุถิ ปญญนุตรีกาติ ๑ น เหว ๑ วตุตพเพ ๑เป๑ อตุถิ
ฉานนุตรีกาติ ๑ อามนุตา ๑ ทุติยลล จ ฉานลล ตติยลล จ
ฉานลล อนตุเร อตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑ น เหว ๑ วตุตพเพ ๑เป๑
อตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑ อามนุตา ๑ ตติยลล จ ฉานลล จตุตถลล จ
ฉานลล อนตุเร อตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑ น เหว ๑ วตุตพเพ ๑เป๑

[๑๗๕๖] ทุติยลล จ ฉานลล ตติยลล จ ฉานลล อนตุเร
นตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑ อามนุตา ๑ หลจิ ทุติยลล จ ฉานลล
ตติยลล จ ฉานลล อนตุเร นตุถิ ฉานนุตรีกาติ โน ๑ วตุเร ๑ วตุตพเพ
อตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑ ตติยลล จ ฉานลล จตุตถลล จ ฉานลล
อนตุเร นตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑ อามนุตา ๑ หลจิ ตติยลล จ
ฉานลล จตุตถลล จ ฉานลล อนตุเร นตุถิ ฉานนุตรีกาติ โน
๑ วตุเร ๑ วตุตพเพ อตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑

[๑๗๕๗] ปจลลล จ ฉานลล ทุติยลล จ ฉานลล อนตุเร
อตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑ อามนุตา ๑ ทุติยลล จ ฉานลล ตติยลล จ
ฉานลล อนตุเร อตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑ น เหว ๑ วตุตพเพ ๑เป๑
ปจลลล จ ฉานลล ทุติยลล จ ฉานลล อนตุเร อตุถิ ฉานนุตรีกาติ ๑
อามนุตา ๑ ตติยลล จ ฉานลล จตุตถลล จ ฉานลล

อนุดเร อตฺถิ ฌานนฺตริกาทิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๕๘] ทฺตฺยสฺส จ ฌานสฺส ตตฺยสฺส จ ฌานสฺส อนุดเร
นตฺถิ ฌานนฺตริกาทิ ฯ อามนฺตา ฯ ปจฺมสฺส จ ฌานสฺส ทฺตฺยสฺส จ
ฌานสฺส อนุดเร นตฺถิ ฌานนฺตริกาทิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
ตตฺยสฺส จ ฌานสฺส จตฺตถสฺส จ ฌานสฺส อนุดเร นตฺถิ ฌานนฺตริกาทิ ฯ
อามนฺตา ฯ ปจฺมสฺส จ ฌานสฺส ทฺตฺยสฺส จ ฌานสฺส
อนุดเร นตฺถิ ฌานนฺตริกาทิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๕๙] อวิตฺกโก วิจารมตฺโต สฺมาธิ ฌานนฺตริกาทิ ฯ อามนฺตา ฯ
สวิตฺกโก สฺวิจาโร สฺมาธิ ฌานนฺตริกาทิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ อวิตฺกโก วิจารมตฺโต สฺมาธิ ฌานนฺตริกาทิ ฯ อามนฺตา ฯ
อวิตฺกโก อฺวิจาโร สฺมาธิ ฌานนฺตริกาทิ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๖๐] สวิตฺกโก สฺวิจาโร สฺมาธิ น ฌานนฺตริกาทิ ฯ
อามนฺตา ฯ อวิตฺกโก วิจารมตฺโต สฺมาธิ น ฌานนฺตริกาทิ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อวิตฺกโก อฺวิจาโร สฺมาธิ น ฌานนฺตริกาทิ ฯ
อามนฺตา ฯ อวิตฺกโก วิจารมตฺโต สฺมาธิ น ฌานนฺตริกาทิ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๖๑] ทฺวินฺนํ ฌานนํ ปญฺุปฺปนฺนํ อนุดเร อวิตฺกโก วิจารมตฺโต
สฺมาธิติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺุ อวิตฺกเก วิจารมตฺเต สฺมาธิมฺหิ
วตฺตมาเน ปจฺมํ ฌานํ นิรฺุทฺธิ ทฺตฺยิ ฌานํ อนฺุปฺปนฺนฺติ ๑ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺยจฺิ อวิตฺกเก วิจารมตฺเต สฺมาธิมฺหิ วตฺตมาเน
#๑. ม. ปญฺุปฺปนฺนํ.

ปรหม ฌานัน นิรุทธิ ทุติย ฌานัน อนุปปนัน ๑ โน วัต เร วัตตพเพ
ทวินัน ฌานานัน ปฏุปนุนานัน อนุตเร อวิตกโก วิจารณ์ตโต สมาริ ๗
ฌานนตริกาคิ ๗

[๑๗๖๒] อวิตกโก วิจารณ์ตโต สมาริ น ฌานนตริกาคิ ๗
อามนตทา ๗ อวิตกโก วิจารณ์ตโต สมาริ ปรหม ฌานัน ๗เปย ทุติย
ฌานัน ๗เปย ตติย ฌานัน ๗เปย จตุตถ ฌานนตติ ๗ น เหว วัตตพเพ
๗เปย เตน หิ อวิตกโก วิจารณ์ตโต สมาริ ฌานนตริกาคิ ๗

[๑๗๖๓] อวิตกโก วิจารณ์ตโต สมาริ ฌานนตริกาคิ ๗ อามนตทา ๗
นनु ตโย สมาริ วุตตา ภควตา สวิตกโก สวิจโร สมาริ
อวิตกโก วิจารณ์ตโต สมาริ อวิตกโก อวิจโร สมาริตี ๗
อามนตทา ๗ หลจติ ตโย สมาริ วุตตา ภควตา สวิตกโก สวิจโร
สมาริ อวิตกโก วิจารณ์ตโต สมาริ อวิตกโก อวิจโร สมาริ
โน วัต เร วัตตพเพ อวิตกโก วิจารณ์ตโต สมาริ ฌานนตริกาคิ ๗
ฌานนตริกาคิ ๗

สมาปนโน สททธิ สุนาตีตติกา

[๑๗๖๔] สมาปนโน สททธิ สุนาตีติ ๗ อามนตทา ๗ สมาปนโน
จกขุนา รูป ปสสติ ๗เปย โสเตน ๗เปย ฌานเนน ๗เปย ชิวหาย
๗เปย กาเยน โสฎฐพพิ สุตตีติ ๗ น เหว วัตตพเพ ๗เปย
#๑ ม. ปฏุปนุนัน.

สมาปนุโน สหุทำ สุณาตีติ ฯ อามนุตา ฯ โสตวิญญาณสมงคี
สมาปนุโนติ ฯ น เหว วุตตพเพ ฯเปฯ นนุ สมาธิ
มโนวิญญาณสมงคิสุสาติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ สมาธิ มโนวิญญาณสมงคิสุส
โน วต เร วุตตพเพ สมาปนุโน สหุทำ สุณาตีติ ฯ

[๑๗๖๕] สมาธิ มโนวิญญาณสมงคิสุส โสตวิญญาณสมงคี
สหุทำ สุณาตีติ ฯ อามนุตา ฯ หลยจิ สมาธิ มโนวิญญาณสมงคิสุส
โสตวิญญาณสมงคี สหุทำ สุณาติ โน วต เร วุตตพเพ สมาปนุโน
สหุทำ สุณาตีติ ฯ สมาธิ มโนวิญญาณสมงคิสุส โสตวิญญาณสมงคี
สหุทำ สุณาตีติ ฯ อามนุตา ฯ ทวินุณั ผสฺสานั ฯเปฯ ทวินุณั
จิตฺตานั สโมธานั โหตีติ ฯ น เหว วุตตพเพ ฯเปฯ

[๑๗๖๖] น วุตตพพิ สมาปนุโน สหุทำ สุณาตีติ ฯ อามนุตา ฯ
นนุ ปจฺมสฺส ฉานสฺส สหุโท กณฺฏโก วุตฺโต ภควตาติ ฯ อามนุตา ฯ
หลยจิ ปจฺมสฺส ฉานสฺส สหุโท กณฺฏโก วุตฺโต ภควตา เตน
วต เร วุตตพเพ สมาปนุโน สหุทำ สุณาตีติ ฯ ปจฺมสฺส ฉานสฺส
สหุโท กณฺฏโก วุตฺโต ภควตาติ ฯ สมาปนุโน สหุทำ สุณาตีติ ฯ
อามนุตา ฯ ทฺตยสฺส ฉานสฺส วิตฺถโก วิจาโร กณฺฏโก วุตฺโต
ภควตา อตฺถิ ตสฺส วิตฺถกวิจาราติ ฯ น เหว วุตตพเพ ฯเปฯ
ปจฺมสฺส ฉานสฺส สหุโท กณฺฏโก วุตฺโต ภควตาติ ฯ สมาปนุโน
สหุทำ สุณาตีติ ฯ อามนุตา ฯ ตตฺยสฺส ฉานสฺส ปีติ กณฺฏโก
จตุตฺถสฺส ฉานสฺส อสฺสาสปฺสสาโส กณฺฏโก อากาसानญายตณั

สมาปนฺนสฺส รูปสฺสยฺวา กณฺณโก วิญฺญาณญายตฺนํ สมาปนฺนสฺส
อากาสาณญายตฺนสฺสยฺวา กณฺณโก อากิณฺจญฺญาตฺนํ สมาปนฺนสฺส
วิญฺญาณญายตฺนสฺสยฺวา กณฺณโก เนวสฺสยฺวานาสฺสยฺญาตฺนํ
สมาปนฺนสฺส อากิณฺจญฺญาตฺนสฺสยฺวา กณฺณโก สฺสยฺวาเวทยิตฺนโรธํ
สมาปนฺนสฺส สฺสยฺวา จ เวทนา จ กณฺณโก วุตฺตา ๑ ภควตา
อตุถิ ตสฺส สฺสยฺวา จ เวทนา จาติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป ๗

สมาปนฺโน สทฺทํ สฺสณฺาตีติกถา

จกฺขุณา รูปํ ปสฺสตีติกถา

[๑๗๖๗] จกฺขุณา รูปํ ปสฺสตีติ ๗ อามนฺตา ๗ รูปเณ รูปํ
ปสฺสตีติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป ๗ รูปเณ รูปํ ปสฺสตีติ ๗ อามนฺตา ๗
รูปเณ รูปํ ปฏฺวิฆานาตีติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป ๗ รูปเณ รูปํ
ปฏฺวิฆานาตีติ ๗ อามนฺตา ๗ รูปํ มโนวิญฺญาณนฺติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ
๗เป ๗ จกฺขุณา รูปํ ปสฺสตีติ ๗ อามนฺตา ๗ อตุถิ จกฺขุสฺส อาวชฺชณา
๗เป ๗ ปณฺธิตีติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป ๗ นนฺ นตุถิ จกฺขุสฺส
อาวชฺชณา ๗เป ๗ ปณฺธิตีติ ๗ อามนฺตา ๗ หลฺจิ นตุถิ จกฺขุสฺส
อาวชฺชณา ๗เป ๗ ปณฺธิ โน วต เร วตฺตพฺเพ จกฺขุณา รูปํ ปสฺสตีติ ๗

[๑๗๖๘] โสเตน สทฺทํ สฺสณฺาตีติ ๗เป ๗ ฆาเนน กนฺธิ ฆายตีติ
๗เป ๗ ชิวฺหาย รสํ สายตีติ ๗เป ๗

#๑. ม. ย. วุตฺโต.

[๑๗๖๕] กาเยน โฝฏฐพัพพิ สุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ รุเปณ รูปํ
สุตตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ รุเปณ รูปํ สุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
รุเปณ รูปํ ปฏฺวีชานาตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ รุเปณ รูปํ
ปฏฺวีชานาตีติ ฯ อามนฺตา ฯ รูปํ มโนวัญญานนฺติ ฯ น เหวํ
วัตตพฺเพ ฯเปฯ กาเยน โฝฏฐพัพพิ สุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อตุถิ
กายสฺส อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
นฺนุ นตุถิ กายสฺส อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลยจฺจ นตุถิ กายสฺส อาวชฺชนา ฯเปฯ ปณฺธิตีติ โน วัต เร
วัตตพฺเพ กาเยน โฝฏฐพัพพิ สุตตีติ ฯเปฯ

[๑๗๗๐] น วัตตพัพพิ จกฺขุณา รูปํ ปสฺสตีติ ฯเปฯ กาเยน
โฝฏฐพัพพิ สุตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นฺนุ วัตตํ ภกฺวตา อิทฺธิ กิกฺขเว
กิกฺขุ จกฺขุณา รูปํ ปสฺสตีติ ฯเปฯ กาเยน โฝฏฐพัพพิ สุตตีติ
อตุถเว สุตตฺตฺนฺโตตีติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺนํ หิ จกฺขุณา รูปํ ปสฺสตีติ
ฯเปฯ กาเยน โฝฏฐพัพพิ สุตตีติ ฯ

จกฺขุณา รูปํ ปสฺสตีติ กถา ฯ

อญฺจารสโม วกฺโก ฯ

ตสฺส อุตฺทานํ

พุทฺโธ ภกฺวา มนุสฺสโลเก อญฺจารสโม พุทฺเธน

ภกฺวตา ธมฺโม เทสิโต นตุถิ พุทฺธสฺส ภกฺวโต

กรุณา พุทฺธสฺส ภกฺวโต อญฺจารปสฺสาโว

อติวีย อญเณ คนุชชาเต อธิคฺคณฺหาติ
เอเกน อริยมกุเณน จตุตฺตาริ สามญฺญผลานิ
สจฺฉิกโรติ ฌานา ฌานํ สงฺกมฺติ อตฺถิ
ฌานนฺตฺตริกา สฺมาปฺนโน สทฺทํ สฺสณาติ
จกฺขุณา รูปี ปสฺสตี กาเยน โฝฏฺฐพฺพํ ผุสฺตีติ ฯ

กิลเสชนกถา

[๑๗๗๑] อตีเต กิลเส ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นิรุทฺธํ นิโรเชติ
วิกตํ วิกเมติ ชินฺนํ เขเปติ อตฺตงฺกตํ อตฺตงฺกเมติ อพฺภตฺตงฺกตํ
อพฺภตฺตงฺกเมตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตีเต กิลเส ชหตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ อตีตํ นิรุทฺธนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อตีตํ นิรุทฺธํ
โน วต เเร วตฺตพฺเพ อตีเต กิลเส ชหตีติ ฯ อตีเต กิลเส ชหตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ อตีตํ นตฺถิตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อตีตํ นตฺถิ
โน วต เเร วตฺตพฺเพ อตีเต กิลเส ชหตีติ ฯ

[๑๗๗๒] อนาคเต กิลเส ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อชาตํ
อชเนติ อสญฺชาตํ อสญฺชเนติ อนิพฺพตฺตํ อนิพฺพตฺเตติ อปาตุญฺจํ
อปาตุญฺจาเวตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อนาคเต กิลเส
ชหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ อนาคตํ อชาตนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
หลฺจิ อนาคตํ อชาตํ โน วต เเร วตฺตพฺเพ อนาคเต กิลเส

ชหตีติ ๗ อนาคต กิเลส ชหตีติ ๗ อามนุตตา ๗ นนุ อนาคต
นตถิติ ๗ อามนุตตา ๗ หลุจิ อนาคต นตถิ โน วัต เร วัตตพเพ
อนาคต กิเลส ชหตีติ ๗

[๑๗๗๓] ปจจุปปนเน กิเลส ชหตีติ ๗ อามนุตตา ๗ รัตโต รากิ
ชหติ ทฎุโจ โทสั ชหติ มุพุโห โมหิ ชหติ กิสิฎุโจ กิเลส
ชหตีติ ๗ น เหวั วัตตพเพ ๗เปฯ ราเคน รากิ ชหติ โทเสน
โทสั ชหติ โมเหน โมหิ ชหติ กิเลสหิ กิเลส ชหตีติ ๗
น เหวั วัตตพเพ ๗เปฯ ราโค จิตตสมปยุตโต มคโค จิตตสมปยุตโตติ ๗
อามนุตตา ๗ ทวินัน ฝสสานัน ๗เปฯ ทวินัน จิตตานัน
สโมชานัน โหตีติ ๗ น เหวั วัตตพเพ ๗เปฯ ราโค อกุสโลมคโค
กุสโลติ ๗ อามนุตตา ๗ กุสลากุสลา สาวชชานวชชช หีนปป์ณิตา
กณหสกุสสปปฎีกาชา ฌมมา สมมุชีกาวั อากจณนตีติ ๗ น เหวั
วัตตพเพ ๗เปฯ กุสลากุสลา ๗เปฯ สปปฎีกาชา ฌมมา สมมุชีกาวั
อากจณนตีติ ๗ อามนุตตา ๗ นนุ วุตตัม ภกวตา จตตารีมานี
ภิกขเว สุวิฑูรวีฑูรานี ๗ กตมานี จตตารี ๗ นภยจ ภิกขเว ปจวี จ
อิทัง ปจมัม สุวิฑูรวีฑูริ ๗เปฯ ตสุมมา สติ ฌมโม อสพุภิ อารกาติ
อตุเถว สุตตนุโตติ ๗ อามนุตตา ๗ เตน หิ น วัตตพพิ กุสลากุสลา
๗เปฯ สมมุชีกาวั อากจณนตีติ ๗

[๑๗๗๔] น วัตตพพิ อตีเต กิเลส ชหติ อนาคต กิเลส
ชหติ ปจจุปปนเน กิเลส ชหตีติ ๗ อามนุตตา ๗ นตถิ กิเลส

ชหตีติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ เตน หิ อตีเต กิเลส ชหตี

อนาคเต กิเลส ชหตี ปจจุปปนเน กิเลส ชหตีติ ๑

กิเลสชหนกถา ๑

สุลลตาทถา

[๑๗๗๕] สุลลตาท สขารกขนุชปรียาปนุนาติ ๑ อามนุตตา ๑
อนิมิตต์ สขารกขนุชปรียาปนุนนุติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑
สุลลตาท สขารกขนุชปรียาปนุนาติ ๑ อามนุตตา ๑ อปฺปณฺหิตโต
สขารกขนุชปรียาปนฺโนติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ อนิมิตต์
น วัตตพพิ สขารกขนุชปรียาปนุนนุติ ๑ อามนุตตา ๑ สุลลตาท
น วัตตพพา สขารกขนุชปรียาปนุนาติ ๑ น เหว วัตตพเพ ๑เป๑
อปฺปณฺหิตโต น วัตตพโพ สขารกขนุชปรียาปนฺโนติ ๑ อามนุตตา ๑
สุลลตาท น วัตตพพา สขารกขนุชปรียาปนุนาติ ๑ น เหว วัตตพเพ
๑เป๑ สุลลตาท สขารกขนุชปรียาปนุนาติ ๑ อามนุตตา ๑ สขารกขนุโธ
น อนิจฺโจ น สงฺขโต น ปฏิจฺจสมุปฺปนฺโน ๑ ขยธมฺโม
น วยธมฺโม น วิราคธมฺโม น นิโรธธมฺโม น วิปริณามธมฺโมติ ๑
น เหว วัตตพเพ ๑เป๑ นนุ สขารกขนุโธ อนิจฺโจ สงฺขโต
ปฏิจฺจสมุปฺปนฺโน ขยธมฺโม วยธมฺโม วิราคธมฺโม นิโรธธมฺโม
วิปริณามธมฺโมติ ๑ อามนุตตา ๑ หลฺลิจิ สขารกขนุโธ อนิจฺโจ

๑เป๑ ๑ปริณามชมโม โน ๑ต เร ๑ตตพเพ สุลลตา
สงขารกขนุชปรียาปนุชาติ ๑

[๑๗๗๖] รุปกขนุชสส สุลลตา สงขารกขนุชปรียาปนุชาติ ๑
อามนุตา ๑ สงขารกขนุชสส สุลลตา รุปกขนุชปรียาปนุชาติ ๑
น เหว ๑ตตพเพ ๑เป๑ เวทนากขนุชสส ๑เป๑ สลลนากขนุชสส
๑เป๑ ๑ลลนากขนุชสส สุลลตา สงขารกขนุชปรียาปนุชาติ ๑
อามนุตา ๑ สงขารกขนุชสส สุลลตา ๑ลลนากขนุชปรียาปนุชาติ ๑
น เหว ๑ตตพเพ ๑เป๑

[๑๗๗๗] สงขารกขนุชสส สุลลตา น ๑ตตพพา รุปกขนุช-
ปรียาปนุชาติ ๑ อามนุตา ๑ รุปกขนุชสส สุลลตา น ๑ตตพพา
สงขารกขนุชปรียาปนุชาติ ๑ น เหว ๑ตตพเพ ๑เป๑ สงขารกขนุชสส
สุลลตา น ๑ตตพพา เวทนากขนุชปรียาปนุชา ๑เป๑
สลลนากขนุชปรียาปนุชา ๑เป๑ ๑ลลนากขนุชปรียาปนุชาติ ๑ อามนุตา ๑
๑ลลนากขนุชสส สุลลตา น ๑ตตพพา สงขารกขนุชปรียาปนุชาติ ๑
น เหว ๑ตตพเพ ๑เป๑

[๑๗๗๘] น ๑ตตพพิ สุลลตา สงขารกขนุชปรียาปนุชาติ ๑
อามนุตา ๑ นนุ วุตตี ภควตา สุลลนมิท ภิกขเว สงขารา
อตุเตน ๑า อตุตนิเยน ๑าติ อตุเถว สตุตนุโตติ ๑ อามนุตา ๑
เตน หิ สุลลตา สงขารกขนุชปรียาปนุชาติ ๑

สุลลตาทถา ๑

สามัญผลกถา

[๑๗๗๕] สามัญผลลั อสงฺขตฺตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ นิพฺพานํ ตาณํ
เลณํ สรณํ ปฺรายนํ อจฺจุตํ อมตฺตฺติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑
สามัญผลลั อสงฺขตํ นิพฺพานํ อสงฺขตฺตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ เทว
อสงฺขตานิติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑ เทว อสงฺขตานิติ ๑ อามนฺตา ๑
เทว ตาณานิ ๑เป๑ อนฺตฺตฺริกา วาติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑

[๑๗๗๖] สามัญผลลั อสงฺขตฺตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ สามัญลั
อสงฺขตฺตฺติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑ สามัญลั อสงฺขตฺตฺติ ๑
อามนฺตา ๑ สามัญผลลั อสงฺขตฺตฺติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑
โสตาปตฺตฺติผลลั อสงฺขตฺตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ โสตาปตฺตฺติมคฺโค อสงฺขตฺตฺติ ๑
น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑ โสตาปตฺตฺติมคฺโค อสงฺขตฺตฺติ ๑ อามนฺตา ๑
โสตาปตฺตฺติผลลั อสงฺขตฺตฺติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑ สกทาคามิผลลั
๑เป๑ อนาคามิผลลั ๑เป๑ อรหตฺตฺตฺผลลั อสงฺขตฺตฺติ ๑ อามนฺตา ๑
อรหตฺตฺตฺมคฺโค อสงฺขตฺตฺติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑ อรหตฺตฺตฺมคฺโค
อสงฺขตฺตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ อรหตฺตฺตฺผลลั อสงฺขตฺตฺติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ
๑เป๑ โสตาปตฺตฺติผลลั อสงฺขตํ สกทาคามิผลลั ๑เป๑ อนาคามิผลลั
๑เป๑ อรหตฺตฺตฺผลลั อสงฺขตํ นิพฺพานํ อสงฺขตฺตฺติ ๑ อามนฺตา ๑ ปญฺจ
อสงฺขตานิติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑ ปญฺจ อสงฺขตานิติ ๑ อามนฺตา ๑
ปญฺจ ตาณานิ ๑เป๑ อนฺตฺตฺริกา วาติ ๑ น เหวํ วจฺตฺตฺตฺเพ ๑เป๑

สามัญผลกถา ๑

ปตฺติกถา

[๑๗๘๑] ปตฺติ อสงฺขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ ตาณํ เถณํ
สรณํ ปรายณํ อจฺจุตํ อมตฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปตฺติ
อสงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว
ตาทานิ ฯเปฯ อนุตฺตริกา วาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๘๒] จีวรสุตฺต ปตฺติ อสงฺขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ
ฯเปฯ อมตฺตฺติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ จีวรสุตฺต ปตฺติ อสงฺขตา
นิพฺพานํ อสงฺขตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว ตาทานิ
ฯเปฯ อนุตฺตริกา วาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปิณฺทปาตสุต
ฯเปฯ เสนาสนฺตฺต ฯเปฯ กิลานปจฺจยเกสฺสชฺชปริกฺขารสุตฺต ปตฺติฟ
อสงฺขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ ฯเปฯ อมตฺตฺติ ฯ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ กิลานปจฺจยเกสฺสชฺชปริกฺขารสุตฺต ปตฺติ อสงฺขตา
นิพฺพานํ อสงฺขตฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว ตาทานิ
ฯเปฯ อนุตฺตริกา วาติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ จีวรสุต
ปตฺติ อสงฺขตา ปิณฺทปาตสุต ฯเปฯ เสนาสนฺตฺต ฯเปฯ กิลาน-

ปจฺจยภสซชปริกขารสฺส ปตฺติ อสงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ ปญฺจ อสงฺขตานีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
ปญฺจ อสงฺขตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ ปญฺจ ตาณานิ ฯเปฯ อนุตฺตริกา
วาทิ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๘๓] ปจฺมสฺส ฆานสฺส ปตฺติ อสงฺขตา เอวํ สพฺพํ
วิทฺถารตพฺพํ ทฺตฺตฺยสฺส ฆานสฺส ตตฺตฺยสฺส ฆานสฺส จตฺตฺตฺยสฺส ฆานสฺส
อากาสาณญายตฺนสฺส วิญญาณญายตฺนสฺส อากิณฺณญายตฺนสฺส
เนวสณฺณานาสณฺณายตฺนสฺส ฯเปฯ โสตาปตฺติมกฺกสฺส โสตาปตฺติผลสฺส
สททาคามิมกฺกสฺส สททาคามิผลสฺส อนากามิมกฺกสฺส อนากามิผลสฺส
อรหตฺตมกฺกสฺส อรหตฺตผลสฺส ปตฺติ อสงฺขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นิพฺพานํ ฯเปฯ อจฺจุตฺติ อมตฺนฺติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ
อรหตฺตผลสฺส ปตฺติ อสงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
เทว อสงฺขตานีติ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ
อามนฺตา ฯ เทว ตาณานิ ฯเปฯ อนุตฺตริกา วาทิ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ
ฯเปฯ โสตาปตฺติมกฺกสฺส ปตฺติ อสงฺขตา โสตาปตฺติผลสฺส ปตฺติ
อสงฺขตา ฯเปฯ อรหตฺตมกฺกสฺส ปตฺติ อสงฺขตา อรหตฺตผลสฺส ปตฺติ
อสงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นว อสงฺขตานีติ ฯ
น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ นว อสงฺขตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ นว ตาณานิ
ฯเปฯ อนุตฺตริกา วาทิ ฯ น เหวํ วจฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๘๔] น วจฺตพฺพํ ปตฺติ อสงฺขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ ปตฺติ

รูป ๑ เวทนา สลฺยา สงฺขาร วิญฺญาณฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ เตน หิ ปตฺติ อสงฺขตาติ ฯ

ปตฺติกถา ฯ

๖

ตถตาถา

[๑๗๘๕] สพฺพชฺมมานํ ตถตา อสงฺขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ
ฯเปฯ อมตฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สพฺพชฺมมานํ ตถตา
อสงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว
ตถตานิ ฯเปฯ อนฺตริกา วาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๘๖] รูปสฺส รูปตา นนฺ รูปตา อสงฺขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ
นิพฺพานํ ฯเปฯ อมตฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ รูปสฺส รูปตา
นนฺ รูปตา อสงฺขตา นิพฺพานํ อสงฺขตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ เทว
อสงฺขตานีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เทว อสงฺขตานีติ ฯ
อามนฺตา ฯ เทว ตถตานิ ฯเปฯ อนฺตริกา วาติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนาย เวทนตา นนฺ เวทนตา ฯเปฯ สลฺยา
สลฺยตา นนฺ สลฺยตา ฯเปฯ สงฺขารานํ สงฺขารตา นนฺ
สงฺขารตา ฯเปฯ วิญฺญาณสฺส วิญฺญาณตา นนฺ วิญฺญาณตา
อสงฺขตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานํ ฯเปฯ อมตฺนฺติ ฯ น เหวํ
#๑. ม. รุปา.

วตุตพเพ ๔เป๔ รูปสุส รูปตา นนุ รูปตา อสงขตา ๔เป๔
วิญญาณสุส วิญญาณตา นนุ วิญญาณตา อสงขตา นิพพานัน
อสงขตุนติ ๔ อามนุตา ๔ ฉ อสงขตานีติ ๔ น เหว วตุตพเพ
๔เป๔ ฉ อสงขตานีติ ๔ อามนุตา ๔ ฉ ตาณานิ ๔เป๔ อนตุตริกา
วาติ ๔ น เหว วตุตพเพ ๔เป๔

[๑๗๘๗] น วตุตพพิ สพพชมนัน ตถตา อสงขตาติ ๔ อามนุตา ๔
สพพชมนัน ตถตา รูปี ๑ เวทนา สลยธา สงขารา วิญญาณนุติ ๔
น เหว วตุตพเพ ๔เป๔ เตน หิ สพพชมนัน ตถตา อสงขตาติ ๔
ตถตากถา ๔

กุสลกถา

[๑๗๘๘] นิพพานธาตุ กุสลาติ ๔ อามนุตา ๔ สารมมณา
อตุถิ ตาย อวชชนา ๔เป๔ ปณิธิติ ๔ น เหว วตุตพเพ ๔เป๔
นนุ อนารมมณา นตุถิ ตาย อวชชนา ๔เป๔ ปณิธิติ ๔
อามนุตา ๔ หลยจิ อนารมมณา นตุถิ ตาย อวชชนา ๔เป๔
ปณิธิ โน วตเร วตุตพเพ นิพพานธาตุ กุสลาติ ๔

[๑๗๘๙] อโลโก กุสโล สารมมโน อตุถิ ตสุส อวชชนา
๔เป๔ ปณิธิติ ๔ อามนุตา ๔ นิพพานธาตุ กุสลา สารมมณา
อตุถิ ตาย อวชชนา ๔เป๔ ปณิธิติ ๔ น เหว วตุตพเพ ๔เป๔
#๑. ม. รุปา.

อโทโส กุสโล ฯเปฯ อโมโห กุสโล ฯเปฯ สทุธา วิริย สติ
สมาธิ ฯเปฯ ปญญา กุสลา สารมมณา อตุถิ ตาย อวชฺชณา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นิพฺพานธาตฺว กุสลา สารมมณา
อตุถิ ตาย อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๕๐] นิพฺพานธาตฺว กุสลา อนารมฺมณา นตุถิ ตาย อวชฺชณา
ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อโลโก กุสโล อนารมฺมโณ นตุถิ
ตสฺส อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
นิพฺพานธาตฺว กุสลา อนารมฺมณา นตุถิ ตาย อวชฺชณา ฯเปฯ
ปณฺธิตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อโทโส กุสโล ฯเปฯ อโมโห กุสโล
ฯเปฯ สทุธา วิริย สติ สมาธิ ฯเปฯ ปญญา กุสลา อนารมฺมณา
นตุถิ ตาย อวชฺชณา ฯเปฯ ปณฺธิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๗๕๑] น วตฺตพฺพิ นิพฺพานธาตฺว กุสลาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
นิพฺพานธาตฺว อนวชฺชาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺลิจิ นิพฺพานธาตฺว อนวชฺชา
เตน วต เร วตฺตพฺเพ นิพฺพานธาตฺว กุสลาติ ฯ

กุสลกถา ฯ

อจฺจนฺตนิยามกถา

[๑๗๕๒] อตุถิ ปุณฺณชฺชนสฺส อจฺจนฺตนิยามกถาติ ๑ ฯ อามนฺตา ฯ
มาตฺตมาตโก อจฺจนฺตนิยโต ปิตฺตมาตโก ฯเปฯ อรหฺนฺตมาตโก
#๑. ม. -นิยามตา. สพฺพตฺถ อีทิสฺสิ ทิสฺสตี.

๗เป๗ รุหิรูปปาโท ๗เป๗ สงฆเภทโก อจฺจนฺตนิยโตติ ๗ น เหว
วตฺตพฺเพ ๗เป๗ อตฺถิ ปุณฺชชนสฺส อจฺจนฺตนิยามตาติ ๗ อามนฺตา ๗
อจฺจนฺตนิยตสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิจฺจนา อุปฺปชฺเชยฺยาติ ๗ อามนฺตา ๗
หฺลจฺจิ อจฺจนฺตนิยตสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิจฺจนา อุปฺปชฺเชยฺย โน วต
เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ ปุณฺชชนสฺส อจฺจนฺตนิยามตาติ ๗

[๑๗๕๓] อจฺจนฺตนิยตสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิจฺจนา นุปฺปชฺเชยฺยาติ ๗
อามนฺตา ๗ ปหีนฺตาติ ๗ น เหว วตฺตพฺเพ ๗เป๗ ปหีนฺตาติ ๗
อามนฺตา ๗ โสตาปตฺติมกฺเคนาติ ๗ น เหว วตฺตพฺเพ ๗เป๗
สททาคามิมกฺเคน ๗เป๗ อนาคามิมกฺเคน ๗เป๗ อรหตฺตมกฺเคนาติ ๗
น เหว วตฺตพฺเพ ๗เป๗ กตฺเมน มกฺเคนาติ ๗ อกฺุสเลน มกฺเคนาติ ๗
อกฺุสโล มกฺโค นียฺยานิโก ขยคามิ โภชคามิ อปจยคามิ อนาสโว
๗เป๗ อสงฺกิลลสิโกติ ๗ น เหว วตฺตพฺเพ ๗เป๗ นนฺ อกฺุสโล มกฺโค
อนียฺยานิโก ๗เป๗ สงฺกิลลสิโกติ ๗ อามนฺตา ๗ หฺลจฺจิ อกฺุสโล
มกฺโค นียฺยานิโก ๗เป๗ สงฺกิลลสิโก โน วต เร วตฺตพฺเพ
อจฺจนฺตนิยตสฺส ปุคฺคตสฺส วิจิกิจฺจนา อกฺุสเลน มกฺเคน ปหีนฺตาติ ๗

[๑๗๕๔] สสฺสตฺตทิกฺุจฺจยา นียตสฺส ปุคฺคตสฺส อฺุจฺเจททิกฺุจฺจ
อุปฺปชฺเชยฺยาติ ๗ อามนฺตา ๗ หฺลจฺจิ สสฺสตฺตทิกฺุจฺจยา นียตสฺส ปุคฺคตสฺส
อฺุจฺเจททิกฺุจฺจ อุปฺปชฺเชยฺย โน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ ปุณฺชชนสฺส
อจฺจนฺตนิยามตาติ ๗

[๑๗๕๕] สสฺสตฺตทิกฺุจฺจยา นียตสฺส ปุคฺคตสฺส อฺุจฺเจททิกฺุจฺจ นุปฺปช-

เชยชาติ ฯ เชยชาติ ฯ อามนฺตา ฯ ปหีนาคี ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ ปหีนาคี ฯ อามนฺตา ฯ โสตาปตฺติมคฺเคนาคี ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ สกทาคามิมคฺเคน ฯเปฯ อนาคามิมคฺเคน ฯเปฯ อรหตฺตมคฺเคนาคี ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ กตเมน มคฺเคนาคี ฯ อกุสเลน
มคฺเคนาคี ฯ อกุสโล มคฺโค ฯเปฯ โน วัต เร วัตตพฺเพ สสฺสตทิกฺขิยา
นียตสฺส ปุคฺคสฺส อฺจุฉททิกฺขิยา อกุสเลน มคฺเคน ปหีนาคี ฯ

[๑๗๕๖] อฺจุฉททิกฺขิยา นียตสฺส ปุคฺคสฺส สสฺสตทิกฺขิยา
อฺปุปฺชเชยชาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลจฺจ อฺจุฉททิกฺขิยา นียตสฺส ปุคฺคสฺส
สสฺสตทิกฺขิยา อฺปุปฺชเชย โน วัต เร วัตตพฺเพ อตฺถิ ปุคฺชชนสฺส
อฺจฺจนตฺนียามตฺถิ ฯ

[๑๗๕๗] อฺจุฉททิกฺขิยา นียตสฺส ปุคฺคสฺส สสฺสตทิกฺขิยา
นฺปุปฺชเชยชาติ ฯ อามนฺตา ฯ ปหีนาคี ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
ปหีนาคี ฯ อามนฺตา ฯ โส ตาปตฺติมคฺเคนาคี ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
สกทาคามิมคฺเคน ฯเปฯ อรหตฺตมคฺเคนาคี ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ กตเมน มคฺเคนาคี ฯ อกุสเลน มคฺเคนาคี ฯ อกุสโล
มคฺโค ฯเปฯ โน วัต เร วัตตพฺเพ อฺจุฉททิกฺขิยา นียตสฺส
ปุคฺคสฺส สสฺสตทิกฺขิยา อกุสเลน มคฺเคน ปหีนาคี ฯ

[๑๗๕๘] น วัตตพฺพิ อตฺถิ ปุคฺชชนสฺส อฺจฺจนตฺนียามตฺถิ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตฺตา อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล
สมนฺนาคโต โหติ เอกนฺตกาพฺเกหิ อกุสเลหิ ฌมฺเมหิ โส สกฺ

นิมฺคฺโค นิมฺคฺโคว โหตีตี ๑ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตตี ฯ อามนฺตา ฯ
เตน หิ อตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส อจฺจนฺตนิยามตาตี ฯ

[๑๗๕๕] วุตฺตํ ภควตา อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล
สมนฺนาคโต โหติ เอกนฺตกาพเกหิ อกฺุสเลหิ ฌมฺเมหิ โส สกึ นิมฺคฺโค
นิมฺคฺโคว โหตีตี กตฺวา เตน จ การเณน อตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส
อจฺจนฺตนิยามตาตี ฯ อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภควตา อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา นิมฺมุชฺชิตฺติ อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตตี ฯ อามนฺตา ฯ
สพฺพกาลํ อุมฺมุชฺชิตฺวา นิมฺมุชฺชิตฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๐๐] วุตฺตํ ภควตา อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล
สมนฺนาคโต โหติ เอกนฺตกาพเกหิ อกฺุสเลหิ ฌมฺเมหิ โส สกึ นิมฺคฺโค
นิมฺคฺโคว โหตีตี กตฺวา เตน จ การเณน อตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส
อจฺจนฺตนิยามตาตี ฯ อามนฺตา ฯ วุตฺตํ ภควตา อีธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ปุคฺคโล อุมฺมุชฺชิตฺวา จิตฺโต โหติ อุมฺมุชฺชิตฺวา วิปฺสฺสตี วิโลเกตี
อุมฺมุชฺชิตฺวา ปตฺรตี อุมฺมุชฺชิตฺวา ปตฺติกาธปฺปตฺโต โหตีตี ๑ อตฺเถว
สุตฺตฺนฺโตตี ฯ อามนฺตา ฯ สพฺพกาลํ อุมฺมุชฺชิตฺวา ปตฺติกาธปฺปตฺโต
โหตีตี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

อจฺจนฺตนิยามกถา ฯ

อินทริยภดา

[๑๘๐๑] นตฺถิ โลกียํ สทฺธินฺทฺริยนฺตํ ๑ อามนฺตา ๑ นตฺถิ โลกียา สทฺธาติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑ นตฺถิ โลกียํ วิริยฺนฺทฺริยํ ๑เป๑ สติ นฺทฺริยํ ๑เป๑ สมาริ นฺทฺริยํ ๑เป๑ ปญฺฉิ นฺทฺริยนฺตํ ๑ อามนฺตา ๑ นตฺถิ โลกียา ปญฺฉาติ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๘๐๒] อตฺถิ โลกียา สทฺธาติ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ โลกียํ สทฺธินฺทฺริยนฺตํ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑ อตฺถิ โลกียํ วิริยํ ๑เป๑ สติ ๑เป๑ สมาริ ๑เป๑ ปญฺฉาติ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ โลกียํ ปญฺฉิ นฺทฺริยนฺตํ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑

[๑๘๐๓] อตฺถิ โลกียํ มโน อตฺถิ โลกียํ มนินฺทฺริยนฺตํ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ โลกียา สทฺธา อตฺถิ โลกียํ สทฺธินฺทฺริยนฺตํ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑ อตฺถิ โลกียํ มโน อตฺถิ โลกียํ มนินฺทฺริยนฺตํ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ โลกียา ปญฺฉา อตฺถิ โลกียํ ปญฺฉิ นฺทฺริยนฺตํ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑ 8

[๑๘๐๔] อตฺถิ โลกียํ โสมนสฺสํ อตฺถิ โลกียํ โสมนสฺสินฺทฺริยํ ๑เป๑ อตฺถิ โลกียํ ชีวิตํ อตฺถิ โลกียํ ชีวิตินฺทฺริยนฺตํ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ โลกียา สทฺธา อตฺถิ โลกียํ สทฺธินฺทฺริยนฺตํ ๑ น เหวํ วจฺตพฺเพ ๑เป๑ อตฺถิ โลกียํ ชีวิตํ อตฺถิ โลกียํ ชีวิตินฺทฺริยนฺตํ ๑ อามนฺตา ๑ อตฺถิ โลกียา ปญฺฉา อตฺถิ

โลกีย์ ปณฺณิทรียนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๐๕] อตฺถิ โลกียา สทฺธา นตฺถิ โลกียํ สทฺธิทรียนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ โลกิโย มโน นตฺถิ โลกียํ มนฺนิทรียนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ โลกียา ปณฺณา นตฺถิ โลกียํ
ปณฺณิทรียนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โลกิโย มโน นตฺถิ
โลกียํ มนฺนิทรียนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ โลกียา
สทฺธา นตฺถิ โลกียํ สทฺธิทรียนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โลกียํ
โสมนสฺสํ นตฺถิ โลกียํ โสมนสฺสิทรียนฺติ ฯเปฯ อตฺถิ โลกียํ
ชีวิทํ นตฺถิ โลกียํ ชีวิทินฺทรียนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ
โลกียา ปณฺณา นตฺถิ โลกียํ ปณฺณิทรียนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
โลกียํ ชีวิทํ นตฺถิ โลกียํ ชีวิทินฺทรียนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๐๖] อตฺถิ โลกุตฺตรา สทฺธา อตฺถิ โลกุตฺตรํ สทฺธิทรียนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ โลกียา สทฺธา อตฺถิ โลกียํ
สทฺธิทรียนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ โลกุตฺตรํ วิริยํ
ฯเปฯ อตฺถิ โลกุตฺตรา ปณฺณา อตฺถิ โลกุตฺตรํ ปณฺณิทรียนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ โลกียา ปณฺณา อตฺถิ โลกียํ ปณฺณิทรียนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๐๗] อตฺถิ โลกียา สทฺธา นตฺถิ โลกียํ สทฺธิทรียนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ โลกุตฺตรา สทฺธา นตฺถิ โลกุตฺตรํ สทฺธิทรียนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ โลกียํ วิริยํ ฯเปฯ

อตุถิ โลกียา ปญญา นตุถิ โลกียั ปญญินุทริยนุติ ฯ อามนุตา ฯ
อตุถิ โลกุตตรา ปญญา นตุถิ โลกุตตรั ปญญินุทริยนุติ ฯ น
เหวั วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๘๐๘] นตุถิ โลกียานิ ปญจินุทริยานีติ ฯ อามนุตา ฯ
นनु วตุตติ ภควตา อทุทสั โข อหิ ภิกุขเว พุทุชจกุกุณา
โลกั โวลเณโต สตุเต อปฺปรชกฺเข มหารชกฺเข ติกุจินุทริเย
มุกุทินุทริเย สุวากาเร ทุวากาเร สุวิญญาปเย ทุวิญญาปเย อปฺเปกฺจเจ
ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวินิ วิหรนุเตติ ๑ อตุเถว สุตฺตनुโตติ ฯ
อามนุตา ฯ เตน หิ อตุถิ โลกียานิ ปญจินุทริยานีติ ฯ

อินุทริยกถา ฯ

เอญฺญินุสติโม วคฺโค ฯ

ตสฺส อุกุทานั

อติเต กิเลสฺ ชหติ อนาคเต กิเลสฺ

ชหติ ปุจฺจุปฺปนฺเน กิเลสฺ ชหติ สุลฺลตา

สฺงฺขารกุกุณฺฐปริยาปฺนฺนา สามญฺลผลั อสฺงฺขตั

ปตุติ อสฺงฺขตา สพุพรมฺมานั ตถตา อสฺงฺขตา

นิพุพานธาตุ กุสลา อตุถิ ปุฏฺฐชนฺสฺส อจฺจนุคฺนियามตา

นตุถิ โลกียานิ ปญจินุทริยานีติ ฯ

อสณจิจจกถา

[๑๘๐๕] อสณจิจจ มาตฺรํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อานนฺตริโก
โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อสณจิจจ ปาณํ หนฺตฺวา ปาณาติปาทิ
โหตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อสณจิจจ มาตฺรํ ชีวิตา
โวโรเปตฺวา อานนฺตริโก โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อสณจิจจ อทินฺนํ
อาทียิตฺวา ฯเปฯ มุสา ภณฺติวฺวา มุสาวาทิ โหตีติ ฯ น เหวํ
วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๑๐] อสณจิจจ ปาณํ หนฺตฺวา ปาณาติปาทิ น โหตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ อสณจิจจ มาตฺรํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อานนฺตริโก น
โหตีติ ฯ น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ อสณจิจจ อทินฺนํ อาทียิตฺวา
ฯเปฯ มุสา ภณฺติวฺวา มุสาวาทิ น โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อสณจิจจ มาตฺรํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อานนฺตริโก น โหตีติ ฯ
น เหวํ วัตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๑๑] อสณจิจจ มาตฺรํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อานนฺตริโก
โหตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อสณจิจจ มาตฺรํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา
อานนฺตริโก โหตีติ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ นตฺถิ ฯ สณจิจจ
มาตฺรํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อานนฺตริโก โหตีติ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ หนฺจि สณจิจจ มาตฺรํ ชีวิตา โวโรเปตฺวา อานนฺตริโก
โหตีติ อตุเถว สุตฺตฺนฺโต โน วัต เเร วัตฺตพฺเพ อสณจิจจ

มาตร ชีวิตา ไวโรเปตวา อานนตรีโก โหตีติ ฯ

[๑๘๑๒] น วตตพพิ มาตุมตโก อานนตรีโกติ ฯ อามนตา ฯ
นनु มาตา ชีวิตา ไวโรปีตติ ฯ อามนตา ฯ หลยจิ มาตา
ชีวิตา ไวโรปีตา เตน วต เร วตตพเพ มาตุมตโก อานนตรีโกติ ฯ
น วตตพพิ ปิตุมตโก อานนตรีโกติ ฯ อามนตา ฯ นनु
ปีตา ชีวิตา ไวโรปีโตติ ฯ อามนตา ฯ หลยจิ ปีตา ชีวิตา ไวโรปีโต
เตน วต เร วตตพเพ ปิตุมตโก อานนตรีโกติ ฯ น วตตพพิ
อรหนตุมตโก อานนตรีโกติ ฯ อามนตา ฯ นनु อรหา ชีวิตา
ไวโรปีโตติ ฯ อามนตา ฯ หลยจิ อรหา ชีวิตา ไวโรปีโต
เตน วต เร วตตพเพ อรหนตุมตโก อานนตรีโกติ ฯ น วตตพพิ
รหิรูปปาทโก อานนตรีโกติ ฯ อามนตา ฯ นनु ตถาคตสฺส โลหิตฺติ
อุปฺปาทิตนฺติ ฯ อามนตา ฯ หลยจิ ตถาคตสฺส โลหิตฺติ อุปฺปาทิต
เตน วต เร วตตพเพ รหิรูปปาทโก อานนตรีโกติ ฯ สงฺฆเภทโก
อานนตรีโกติ ฯ อามนตา ฯ สพฺเพ สงฺฆเภทกา อานนตรีกาติ ฯ
น เหวํ วตตพเพ ฯเปฯ สพฺเพ สงฺฆเภทกา อานนตรีกาติ ฯ
อามนตา ฯ ฌมฺมสญฺญี สงฺฆเภทโก อานนตรีโกติ ฯ น เหวํ
วตตพเพ ฯเปฯ ฌมฺมสญฺญี สงฺฆเภทโก อานนตรีโกติ ฯ อามนตา ฯ
นनु วุตฺตํ ภควตา อตฺถุปาลิ สงฺฆเภทโก อาปาโยโก เนรยิโก
กปฺปญฺโจ อเตกฺจฺโฆ อตฺถุปาลิ สงฺฆเภทโก น อาปาโยโก น
เนรยิโก น กปฺปญฺโจ น อเตกฺจฺโฆติ อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ

อามนฺตา ฯ เตน หิ น วตฺตพฺพํ ฃมฺมสฺสณฺณิ สงฺฆเภทโก อานนฺตริโกติ ฯ

[๑๘๑๓] น วตฺตพฺพํ ฃมฺมสฺสณฺณิ สงฺฆเภทโก อานนฺตริโกติ ฯ

อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ ภควตา

อาปายิโก เนรยิโก กปฺปญฺโญ สงฺฆเภทโก

วคฺครโต อฃมฺมญฺโญ โยคกฺเขมา ปฺริสฺติ

สงฺฆํ สมคฺคํ เกตฺวาน กปฺปํ นิรยฺมฺหิ ปจฺจตีติ ๑

อตฺเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ สงฺฆเภทโก อนนฺตริโกติ ฯ

อสณฺจิจฺจกถา ฯ

ฃณณกถา

[๑๘๑๔] นตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส ฃณณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ นตฺถิ
ปุณฺณชฺชนสฺส ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฃมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา
อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺพเพ ฯเปฯ นนฺ อตฺถิ
ปุณฺณชฺชนสฺส ปญฺญา ปชานนา วิจโย ฯเปฯ ปจฺจุปลกฺขณาติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺยจฺจ อตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส ปญฺญา ปชานนา วิจโย ฯเปฯ
ปจฺจุปลกฺขณา โน วตฺ เร วตฺตพฺพเพ นตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส ฃณณนฺติ ฯ

[๑๘๑๕] นตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส ฃณณนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ปุณฺณชฺชน
ปจฺจํ ฃณณํ สฺมาปชฺเชยฺยาติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺยจฺจ ปุณฺณชฺชน ปจฺจํ
ฃณณํ สฺมาปชฺเชยฺย โน วตฺ เร วตฺตพฺพเพ นตฺถิ ปุณฺณชฺชนสฺส ฃณณนฺติ ฯ
#๑ ม. ยฺ. โยคกฺเขมโต ชฺสตี.

[๑๘๑๖] .. ปุถุชชโน ทุตติยั ฌานัน ๔เป๔ ตติยั ฌานัน .. จตุตถั ฌานัน ๔เป๔ อากาสาณญายตณั สมากปชเชยยุ วิญญาณญายตณั .. อากิณญญายตณั .. เนวสญญานาสนญายตณั สมากปชเชยยุ ปุถุชชโน ทานัน ทเทยยุ ๔เป๔ จีวรัน ทเทยยุ ๔เป๔ ปิณทุปาตัง ทเทยยุ เสนาสนัน ทเทยยุ ๔เป๔ คิถานปจจุยภเสชชปริกขารัน ทเทยยุยติ ๔ อามนุตา ๔ หลุจัน ปุถุชชโน คิถานปจจุยภเสชชปริกขารัน ทเทยยุ โน วต เร วตตพเพ นตติ ปุถุชชนสสุ ฌาณนตติ ๔

[๑๘๑๗] อตติ ปุถุชชนสสุ ฌาณนตติ ๔ อามนุตา ๔ ปุถุชชโน เตน ฌาณน ทุกุจัน ปริชานาติ สมหุยั ปชหติ นิโรธัน สจฺจิกโรติ มกุคิ ภาเวตติ ๔ น เหว วตตพเพ ๔เป๔

ฌาณกถา ๔

นิริยปาลกถา

[๑๘๑๘] นตติ นิริเยสุ นิริยปาลาติ ๔ อามนุตา ๔ นตติ นิริเยสุ กมฺมการณาติ ๔ น เหว วตตพเพ ๔เป๔ อตติ นิริเยสุ กมฺมการณาติ ๔ อามนุตา ๔ อตติ นิริเยสุ นิริยปาลาติ ๔ น เหว วตตพเพ ๔เป๔

[๑๘๑๙] อตติ มนุสฺเสสุ กมฺมการณา อตติ จ การณิกาติ ๔ อามนุตา ๔ อตติ นิริเยสุ กมฺมการณา อตติ จ การณิกาติ ๔

น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ อตุถิ นิริเยสุ กम्मการณา นตุถิ จ
การณิกาคติ ฯ อามนุตา ฯ อตุถิ มนุสฺเสสุ กम्मการณา นตุถิ
จ การณิกาคติ ฯ น เหว่ วตุตพุเพ ฯเปฯ

[๑๘๒๐] อตุถิ นิริเยสุ นิริยपालาคิ ฯ อามนุตา ฯ นนุ วุตฺตํ
ภควตา

น เวสุสภู โนปิ จ เปตุติราชา
โสโม ยโม เวสุสวโณ จ ราชา
สกาณี กम्मมานิ หนนฺติ ตตุถ
อิโต ปณฺณณฺณํ ปรโลกปตฺตุนฺติ

อตุเถว สุตฺตุนฺโตติ ฯ อามนุตา ฯ เตนฺ หิ นตุถิ นิริเยสุ นิริยपालาคิ ฯ

[๑๘๒๑] นตุถิ นิริเยสุ นิริยपालาคิ ฯ อามนุตา ฯ นนุ วุตฺตํ
ภควตา ตเมณฺ ภิภฺขเว นิริยपालา ปณฺจวิธํ พนฺธนํ นาม การณํ
การณฺติ ตตุถํ อโยจิลฺลํ หตุเถ กเมนฺติ ตตุถํ อโยจิลฺลํ ทฺติเย
หตุเถ กเมนฺติ ตตุถํ อโยจิลฺลํ ปาทฺเท กเมนฺติ ตตุถํ อโยจิลฺลํ ทฺติเย
ปาทฺเท กเมนฺติ ตตุถํ อโยจิลฺลํ มหฺเมอรฺสุมิ กเมนฺติ โส ตตุถ
ทฺทฺทฺทฺ ทิพฺพา กฺกุกา เวทนา เวเทติ น จ ตาว กาลํ กโรติ
ยาว น ตํ ปापกมฺมํ พฺยนฺติ โหตีติ อตุเถว สุตฺตุนฺโตติ ฯ
อามนุตา ฯ เตนฺ หิ อตุถิ นิริเยสุ นิริยपालาคิ ฯ

[๑๘๒๒] นตุถิ นิริเยสุ นิริยपालาคิ ฯ อามนุตา ฯ นนุ วุตฺตํ
ภควตา ตเมณฺ ภิภฺขเว นิริยपालา สํเวสิตฺวา กุธารีหิ ตจฺจนฺติ

ติรจฺฉานกถา

[๑๘๒๓] อตฺถิ เทเวสุ ติรจฺฉานกตฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ อตฺถิ
ติรจฺฉานกเตสุ เทวตฺติ ๗ น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗ อตฺถิ เทเวสุ
ติรจฺฉานกตฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ เทวโลโก ติรจฺฉานโยนิตฺติ ๗ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ๗เป๗ อตฺถิ เทเวสุ ติรจฺฉานกตฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ อตฺถิ
ตตฺถ กิฏฺฐา ปฏฺงคา มกฺสา มกฺขิกา อหิ วิจฺฉิกา สตปฺที คณฺหุปาทาติ ๗
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗

[๑๘๒๔] นตฺถิ เทเวสุ ติรจฺฉานกตฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ นนุ
อตฺถิ ตตฺถ เอราวโณ นาม หตฺถินาโก สหสฺสสฺสยฺตฺตํ ทิพฺพิ
ยานนฺติ ๗ อามนฺตา ๗ หณฺจิ อตฺถิ ตตฺถ เอราวโณ นาม
หตฺถินาโก สหสฺสสฺสยฺตฺตํ ทิพฺพิ ยานํ เตน วต เร วตฺตพฺเพ
อตฺถิ เทเวสุ ติรจฺฉานกตฺตํ ๗

[๑๘๒๕] อตฺถิ เทเวสุ ติรจฺฉานกตฺตํ ๗ อามนฺตา ๗ อตฺถิ
ตตฺถ หตฺถิพฺนฺธา อสฺสพฺนฺธา ยาวสิกา การณฺนิกา ภตฺตการกาติ ๗
น เหวํ วตฺตพฺเพ ๗เป๗ เตน หิ นตฺถิ เทเวสุ ติรจฺฉานกตฺตํ ๗

ติรจฺฉานกถา ๗

มคฺคกถา

[๑๘๒๖] ปณฺจจฺกโก มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ อฏฺจจฺกโก มคฺโค
วฺตุโต ภควตา ฯ เสยฺยถึทํ ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ อฏฺจจฺกโก มคฺโค วฺตุโต ภควตา ฯ เสยฺยถึทํ ฯ
สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ โน วต เร วตฺตพฺเพ ปณฺจจฺกโก
มคฺโคติ ฯ ปณฺจจฺกโก มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วฺตุตฺ ภควตา

มคฺคานฏฺจจฺกโก เสฏฺโฐ สจฺจจันฺ จตุโร ปทา

วิราโค เสฏฺโฐ ฐมฺมานํ ทิปทานญจ จกฺขุมาทิ ๑

อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ อฏฺจจฺกโก มคฺโคติ ฯ

[๑๘๒๗] สมฺมาวาจา มคฺคจฺกํ สฺวา จ น มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ
สมฺมาทิฏฺฐิ มคฺคจฺกํ สฺวา จ น มคฺโคติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ สมฺมาวาจา มคฺคจฺกํ สฺวา จ น มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ
สมฺมาสงฺกปโป ฯเปฯ สมฺมาวายาโม ฯเปฯ สมฺมาสติ ฯเปฯ
สมฺมาสมาธิ มคฺคจฺกํ โส จ น มคฺโคติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ สมฺมากมฺมนฺโต ฯเปฯ สมฺมาอาชีโว มคฺคจฺกํ โส จ น
มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ มคฺคจฺกํ
โส จ น มคฺโคติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๒๘] สมฺมาทิฏฺฐิ มคฺคํ สฺวาจ มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ

#๑ พุ. ฐ. ๔๓ ฯ

สมมวาวจา มคฺคังคิ สฺวา จ มคฺโคติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ
สมมาทิกฺขิตฺติ มคฺคังคิ สฺวา จ มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ สมมากมฺมนฺโต
ฯเปฯ สมมาอาชีโว มคฺคังคิ โส จ มคฺโคติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ
ฯเปฯ สมมาสงฺกปฺโป ฯเปฯ สมมวาวายาโม ฯเปฯ สมมาสติ
ฯเปฯ สมมาสมาธิ มคฺคังคิ โส จ มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ
สมมวาวจา ฯเปฯ สมมากมฺมนฺโต ฯเปฯ สมมาอาชีโว มคฺคังคิ
โส จ มคฺโคติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๒๕] อริโย อฏฺฐังคิโก มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา ปุพฺเพว โข ปนสฺส กายกมฺมํ วจิกมฺมํ อาชีโว สุปริสุทฺโธ
โหติ เอวมสฺสายํ อริโย อฏฺฐังคิโก มคฺโค ภาวนาปาริปุรี คจฺฉตีติ ๑
อตฺถเว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตนฺ หิ ปณฺจังคิโก มคฺโคติ ฯ

[๑๘๓๐] ปณฺจังคิโก มคฺโคติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตํ
ภควตา ยสฺมี โข สุภทฺท ฌมฺมวินเย อริโย อฏฺฐังคิโก มคฺโค
น อุปฺลพฺภติ สมฺโนปี ตตฺถ น อุปฺลพฺภติ ทฺติโยปี ตตฺถ สมฺโน
น อุปฺลพฺภติ ตติโยปี ตตฺถ สมฺโน น อุปฺลพฺภติ จตฺตฺโถปี ตตฺถ
สมฺโน น อุปฺลพฺภติ ยสฺมิณฺจ โข สุภทฺท ฌมฺมวินเย อริโย
อฏฺฐังคิโก มคฺโค อุปฺลพฺภติ สมฺโนปี ตตฺถ อุปฺลพฺภติ ทฺติโยปี
ฯเปฯ ตติโยปี ฯเปฯ จตฺตฺโถปี ตตฺถ สมฺโน อุปฺลพฺภติ อิมสฺมี
โข สุภทฺท ฌมฺมวินเย อริโย อฏฺฐังคิโก มคฺโค อุปฺลพฺภติ อิเชว

#๑ ม. อุ. ๔๗๓ ฯ

สุภทท สมโณ อิธ ทุติโย สมโณ อิธ ตติโย สมโณ อิธ
จตุตโธ สมโณ สุณฺณา ปรปฺปวาทา สมณฺณี อญฺเณหิตี ๑ อตุเถว
สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามนฺตา ฯ เตน หิ อฏฺฐงฺกโก มกุโคติ ฯ

มคฺคกถา ฯ

ฌานกถา

[๑๘๓๑] ทฺวาทสวตฺตฺกั ฌานัํ โลกุตฺตรนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทฺวาทส โลกุตฺตรฌานานิตี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺวาทส
โลกุตฺตรฌานานิตี ฯ อามนฺตา ฯ ทฺวาทส โสตาปตฺติมคฺคาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺวาทส โสตาปตฺติมคฺคาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทฺวาทส โสตาปตฺติผลานิตี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺวาทส
สททาคามิมคฺคา ฯเปฯ อนาคามิมคฺคา ฯเปฯ อรหตฺตมคฺคาติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ทฺวาทส อรหตฺตมคฺคาติ ฯ อามนฺตา ฯ
ทฺวาทส อรหตฺตผลานิตี ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๓๒] น วตฺตพฺพิ ทฺวาทสวตฺตฺกั ฌานัํ โลกุตฺตรนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนุ วุตฺตํ ภควตา อิํ ทฺกขัํ อริยสจฺจนฺติ เม
ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนฺตฺสฺสฺเตสฺ ฐมฺเมสฺ จกฺขุํ อฺทปาติ ฌานัํ อฺทปาติ
ปญฺญา อฺทปาติ วิชฺชา อฺทปาติ อาโลโก อฺทปาติ ตั โข
ปนิทํ ทฺกขัํ อริยสจฺจํ ปริญฺเณยฺยนฺติ เม ภิกฺขเว ฯเปฯ ปริญฺญาตฺนฺติ
#๑ ที. ม. ๑๘๘ ฯ

ฅาตณฺติ เม ภิกฺขเว ๑เปฯ อิทํ ทุภฺขสมฺทโย อริยสจฺจนฺติ เม
ภิกฺขเว ๑เปฯ ตํ โข ปนิตํ ทุภฺขสมฺทโย อริยสจฺจํ ปหาตพฺพนฺติ
เม ภิกฺขเว ๑เปฯ ปหีนฺนฺติ เม ภิกฺขเว ๑เปฯ อิทํ ทุภฺขนิโรโธ
อริยสจฺจนฺติ เม ภิกฺขเว ๑เปฯ ตํ โข ปนิตํ ทุภฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ
สจฺจิกาทพฺพนฺติ เม ภิกฺขเว ๑เปฯ สจฺจิกตณฺติ เม ภิกฺขเว
๑เปฯ อิทํ ทุภฺขนิโรธคามินิํ ปฏิปทา อริยสจฺจนฺติ เม ภิกฺขเว
๑เปฯ ตํ โข ปนิตํ ทุภฺขนิโรธคามินิํ ปฏิปทา อริยสจฺจํ ภาเวตพฺพนฺติ
เม ภิกฺขเว ๑เปฯ ภาวิตนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนฺตฺสฺเสตฺส
ธมฺเมสฺส จกฺขุํ อุทฺปาที ๑เปฯ อาโลโก อุทฺปาทีติ อตฺเถว
สฺสฺตฺตฺนฺโตติ ๑ อามนฺตา ๑ เตนฺ หิ ทฺวาทสวตฺถุกํ ฅาณํ โลกุตฺตรนฺติ ๑

ฅาณกถา ๑

เวีสติโม วคฺโค ๑

ตสฺส อุทฺทานํ

มาตฺตฺมาตโก อานนฺตฺริโก ปิตฺตฺมาตโก อานนฺตฺริโก
อรหนฺตฺมาตโก อานนฺตฺริโก รุหิรฺอุปฺปาทโก อานนฺตฺริโก
สจฺจเมทโก อานนฺตฺริโก นตฺถิ ปุณฺธุชนสฺส ฅาณํ
นตฺถิ นิริเยสฺส นิริยปาลา อตฺถิ เทเวสฺส ตฺริจฺจนคตา
ปญฺจกฺโก มคฺโค ทฺวาทสวตฺถุกํ ฅาณํ โลกุตฺตรนฺติ ๑

จตฺตฺโต ปณฺณาสโก ๑

นิกฺคโห ปุณฺณสํจโย อฏฺฐาสิ อตีเตน จ มาตฺตฺมาตโกติ ๑

ศาสนกถา

[๑๘๓๓] ศาสนัน นว กตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สติปญฺจานา นว กตฺตํ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ศาสนัน นว กตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ สมฺมปฺปชานา ฯเปฯ อิทฺธิปาทา ฯเปฯ อินฺทฺริยา ฯเปฯ พลา ฯเปฯ โพชฺฌงฺกา นว กตฺตํ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุพฺเพ อกฺุสฺสํ ปจฺจมา กุสฺสํ กตฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุพฺเพ สาสวํ ฯเปฯ สลฺยโลชนิยํ คณฺถนิยํ โอมฺนิยํ โยคฺนิยํ นีวรณฺนิยํ ปฺรามญฺจํ อฺปาทานิยํ ฯเปฯ สงฺกิลฺลสิกํ ๑ ปจฺจมา อสงฺกิลฺลสิกํ กตฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๓๔] อตฺถิ โกจิ ตถาคตฺตสฺส ศาสนัน นว กโรตฺติติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ โกจิ สติปญฺจานน นว กโรตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ โกจิ สมฺมปฺปชานน ฯเปฯ อิทฺธิปาเท ฯเปฯ อินฺทฺริเย ฯเปฯ พลล ฯเปฯ โพชฺฌงฺเก นว กโรตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ โกจิ ปุพฺเพ อกฺุสฺสํ ปจฺจมา กุสฺสํ กโรตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ โกจิ ปุพฺเพ สาสวํ ฯเปฯ สงฺกิลฺลสิกํ ปจฺจมา อสงฺกิลฺลสิกํ กโรตฺติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๓๕] ลพฺภา ตถาคตฺตสฺส ศาสนัน ปฺน นว กตฺนฺติ ฯ อามนฺตา ฯ ลพฺภา สติปญฺจานา ปฺน นว กตฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ลพฺภา สมฺมปฺปชานา อิทฺธิปาทา อินฺทฺริยา พลา ฯเปฯ โพชฺฌงฺกา #๑ ม. สงฺกิลฺลสิย. สพฺพตฺถ อีทิสเมว ทิสฺสตี.

ปฺน นวํ กาคฺคฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ลพฺภา ปุพฺเพ อคฺคฺลํ
ปจฺจมา คฺคฺลํ กาคฺคฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ลพฺภา ปุพฺเพ
สาสวํ ฯเปฯ สํกฺกิลลํ ปจฺจมา อสํกฺกิลลํ กาคฺคฺนฺติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

สาสนกถา ฯ

อวิวิตฺตกถา

[๑๘๓๖] ปุณฺณชฺชโน เตชาตฺถเกหิ ฌมฺเมหิ อวิวิตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ
ปุณฺณชฺชโน เตชาตฺถเกหิ ผสฺเสหิ ฯเปฯ เตชาตฺถกาหิ เวทนาหิ สลฺลนาหิ
เจตนาหิ จิตฺเตหิ สทฺธาหิ วิริเยหิ สติหิ สมาธิหิ เตชาตฺถกาหิ ปญฺญาหิ
อวิวิตฺโตติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ ปุณฺณชฺชโน เตชาตฺถเกหิ
ฌมฺเมหิ อวิวิตฺโตติ ฯ อามนฺตา ฯ ยสฺมี ขณฺเณ ปุณฺณชฺชโน จีวรํ
เทติ ตสฺมี ขณฺเณ ปจฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ฯเปฯ อากาसानญายตฺนํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
ยสฺมี ขณฺเณ ปุณฺณชฺชโน ปิณฺฑปาตํ เทติ ฯเปฯ เสนาสนํ เทติ ฯเปฯ
กิลานปจฺจยเกสชฺชปริกฺขารํ เทติ ตสฺมี ขณฺเณ จตฺตถิ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ เนวสลฺลนาทาสลฺลนาชตฺนํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๓๗] น วตฺตพฺพิ ปุณฺณชฺชโน เตชาตฺถเกหิ ฌมฺเมหิ อวิวิตฺโตติ ฯ

อามนตา ฯ ปุณฺชนสฺส รูปธาตฺอรูปรธาตฺปคํ กมฺมํ ปริณฺณตฺตํ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตนฺ หิ ปุณฺชนโน เตธาตฺเกหิ ชฺมเมหิ
อวิวิตฺตํ ฯ

อวิวิตฺตกถา ฯ

สฺยโลชนกถา

[๑๘๓๘] อตฺถิ กิณฺจิ สฺยโลชนํ อปฺปหาย อรหตฺตปฺปตฺตีติ ฯ
อามนตา ฯ อตฺถิ กิณฺจิ สกฺกายทิกฺขี อปฺปหาย ฯเปฯ วิจิกิณฺจํ
อปฺปหาย ฯเปฯ สีลพฺพตฺปรมาสํ อปฺปหาย ราคํ อปฺปหาย โทสํ
อปฺปหาย โมหํ อปฺปหาย ฯเปฯ อนฺตตฺตปฺปํ อปฺปหาย อรหตฺตปฺปตฺตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๓๙] อตฺถิ กิณฺจิ สฺยโลชนํ อปฺปหาย อรหตฺตปฺปตฺตีติ ฯ
อามนตา ฯ อรหา สฺราโค สฺโทโส สฺโมโห สฺมานो สฺมกฺโข
สฺปฟาโส สฺรฺยาโย สฺกิลฺโสติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
นฺนุ อรหา นีราโค นินฺโทโส นิมฺโมโห นิมฺมานो นิมฺมกฺโข นินฺปาฟาโส
นินฺรฺยาโย นินฺกิลฺโสติ ฯ อามนตา ฯ หลฺจิ อรหา นีราโค
ฯเปฯ นินฺกิลฺโส โน วตฺ เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ กิณฺจิ สฺยโลชนํ
อปฺปหาย อรหตฺตปฺปตฺตีติ ฯ

[๑๘๔๐] น วตฺตพฺพํ อตฺถิ กิณฺจิ สฺยโลชนํ อปฺปหาย อรหตฺ-

ตปฺปตฺตีติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา สพฺพํ พุทฺธวิสัย ชานาตีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เตนฺ หิ อตฺถิ กิณฺณิ สลฺยโลชนํ อปฺปทาย
อรหตฺตปฺปตฺตีติ ฯ

สลฺยโลชนกถา ฯ

อิทฺธิกถา

[๑๘๔๑] อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ พุทฺธานํ วา สาวกานํ วาติ ฯ
อามนฺตา ฯ นิจฺจปณฺณา รุกฺขา โหนฺตุติ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ
พุทฺธานํ วา สาวกานํ วาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นิจฺจปฺปผา
รุกฺขา โหนฺตุ ฯเปฯ นิจฺจผลิกา รุกฺขา โหนฺตุ นิจฺจ
ชฺณหํ โหตุ นิจฺจ เขมํ โหตุ นิจฺจ สฺวิกุขํ โหตุ นิจฺจ สุวฺภูจิกิ
โหตุติ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ พุทฺธานํ วา สาวกานํ วาติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ พุทฺธานํ วา สาวกานํ วาติ ฯ
อามนฺตา ฯ อุปฺปนฺโน ผสฺโส มา นิรุชฺฌิติ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ
พุทฺธานํ วา สาวกานํ วาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ อุปฺปนฺนา
เวทนา ฯเปฯ สลฺยณา ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ จิตฺตํ สทฺธา วิริยํ
สตี สมาริ ฯเปฯ ปณฺญา มา นิรุชฺฌิติ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ
พุทฺธานํ วา สาวกานํ วาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๔๒] อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ พุทฺธานํ วา สาวกานํ วาติ ฯ

อามนฺตา ฯ รูปํ นิจฺจํ โหตุติ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ เวทนา สลฺยา
สงฺขารํ ฯเปฯ วิญฺญาณํ นิจฺจํ โหตุติ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ พุทฺธานํ
วา สวากานํ วาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๔๓] อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ พุทฺธานํ วา สวากานํ วาติ ฯ
อามนฺตา ฯ ชาตฺธิมฺมา สตฺตา มา ชายีสุติ อตฺถิ ฯเปฯ ชรณฺมมา
สตฺตา มา ชิริสุติ ฯเปฯ พฺยธิมฺมา สตฺตา มา พฺยธิยฺสุติ
ฯเปฯ มรณฺมมา สตฺตา มา มิชฺยฺสุติ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ
พุทฺธานํ วา สวากานํ วาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๔๔] น วตฺตพฺพิ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ พุทฺธานํ วา สวากานํ
วาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ อายสฺมา ปิตินฺทวฺจโน รณฺโณ มาคฺชสฺส
เสนฺยสฺส พิมฺพิสาร์สฺส ปาสาํ สุวณฺณนฺเตว อธิมฺจฺจิ สุวณฺโณ
จ ปน อาสีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจฺจิ อายสฺมา ปิตินฺทวฺจโน รณฺโณ
มาคฺชสฺส สেনฺยสฺส พิมฺพิสาร์สฺส ปาสาํ สุวณฺณนฺเตว อธิมฺจฺจิ
สุวณฺโณ จ ปน อาสิ เตน วต เร วตฺตพฺเพ อตฺถิ อธิปฺปายอิทฺธิ
พุทฺธานํ วา สวากานํ วาติ ฯ

อิทฺธิกถา ฯ

พทุธกถา

[๑๘๔๕] อตุถิ พทุธานัน พทุธเชหิ หีนาคิเรกตาคิ ฯ อามนุตา ฯ
สตติปฏุจानโตติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ สมมปฺปธานโต ฯเปฯ
อิทุธิปาโท อินทุริยโต พลโต โพชฌงฺคโต วสีภาวโต ฯเปฯ
สพพญญุตถาณทสฺสนโตติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ

พทุธกถา ฯ

สพพทิสากถา

[๑๘๔๖] สพพา ทิสา พทุธา ติฏฺฐนฺตฺติติ ฯ อามนุตา ฯ ปฺรตุถิมาย
ทิสาย พทุโธ ติฏฺฐตฺติติ ฯ น เหว วตุตพเพ ฯเปฯ ปฺรตุถิมาย
ทิสาย พทุโธ ติฏฺฐตฺติติ ฯ อามนุตา ฯ กิณฺนาโม โส ภควา กิซฺจฺโจ
กิโคตฺโต กิณฺนามา ตสฺส ภควโต มาตาปิตโร กิณฺนามํ ตสฺส
ภควโต สาวกฺยํ โกนาโม ตสฺส ภควโต อูปฏฺฐาโก กิทิสํ
จิวรํ ชาเรติ กิทิสํ ปตฺตํ ชาเรติ กตฺรสุมี คามे वा นิกमे
วา นกฺเร वा รฏฺฐे वा ชนปฺเท วาติ ฯ น เหว วตุตพเพ
ฯเปฯ ทกฺขิมาย ทิสาย ฯเปฯ ปจฺจิมาย ทิสาย ฯเปฯ อุตฺตราย
ทิสาย ฯเปฯ เหญจิมาย ทิสาย พทุโธ ติฏฺฐตฺติติ ฯ น เหว วตุตพเพ
ฯเปฯ เหญจิมาย ทิสาย พทุโธ ติฏฺฐตฺติติ ฯ อามนุตา ฯ กิณฺนาโม

โส ภควา ๗เป๗ ชนปเท วาติ ๗ น เหวํ วัตตพเพ ๗เป๗
อุปริมาย ทิสาย พุทฺโธ ตัญฺจตีติ ๗ น เหวํ วัตตพเพ ๗เป๗
อุปริมาย ทิสาย พุทฺโธ ตัญฺจตีติ ๗ อามนฺตา ๗ จาคุมฺมหาราชิกเ
ตัญฺจติ ๗เป๗ ตาวตีเส ตัญฺจติ ยามे ตัญฺจติ ตฺสึเต ตัญฺจติ นิมฺมานรตฺติยา
ตัญฺจติ ปฺรนิมฺมิตวสวตฺติยา ตัญฺจติ ๗เป๗ พุรหฺมโลเก
ตัญฺจตีติ ๗ น เหวํ วัตตพเพ ๗เป๗
สพฺพทิสากถา ๗

ชมฺมกถา

[๑๘๔๗] สพฺเพ ชมฺมา นียตาติ ๗ อามนฺตา ๗ มิจฺจตฺตนิยตาติ ๗
น เหวํ วัตตพเพ ๗เป๗ สมฺมตฺตนิยตาติ ๗ น เหวํ วัตตพเพ
๗เป๗ นตฺถิ อนฺนํ โธ ราสีติ ๗ น เหวํ วัตตพเพ ๗เป๗ นนุ
อตฺถิ อนฺนํ โธ ราสีติ ๗ อามนฺตา ๗ หลฺลิจิ อตฺถิ อนฺนํ โธ ราสี
โน วัต เร วัตตพเพ สพฺเพ ชมฺมา นียตาติ ๗

[๑๘๔๘] สพฺเพ ชมฺมา นียตาติ ๗ อามนฺตา ๗ นนุ ตโย ราสี
วุตฺตา ภควตา มิจฺจตฺตนิยโต ราสี สมฺมตฺตนิยโต ราสี อนฺนํ โธ
ราสีติ ๗ อามนฺตา ๗ หลฺลิจิ ตโย ราสี วุตฺตา ภควตา มิจฺจตฺตนิยโต
ราสี สมฺมตฺตนิยโต ราสี อนฺนํ โธ ราสี โน วัต เร วัตตพเพ
สพฺเพ ชมฺมา นียตาติ ๗

[๑๘๔๘] รูป รุปภูเจน นียตฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ มิจฺจตุตฺตนิยตฺนติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺมตฺตนิยตฺนติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ สลฺยฺวา ฯเปฯ สงฺขารฺา ฯเปฯ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณภูเจน นียตฺนติ ฯ อามนฺตา ฯ มิจฺจตุตฺตนิยตฺนติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ สมฺมตฺตนิยตฺนติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๕๐] น วตฺตพฺพํ รูปํ รุปภูเจน นียตํ ฯเปฯ เวทนา ฯเปฯ
สลฺยฺวา ฯเปฯ สงฺขารฺา ฯเปฯ วิญฺญาณํ วิญฺญาณภูเจน นียตฺนติ ฯ
อามนฺตา ฯ รูปํ โหติ เวทนา โหติ สลฺยฺวา โหติ สงฺขารฺา โหณฺติ
วิญฺญาณํ โหติ เวทนา สลฺยฺวา โหติ สงฺขารฺา ฯเปฯ วิญฺญาณํ รูปํ
โหติ เวทนา โหติ สลฺยฺวา โหติ สงฺขารฺา โหณฺตีติ ฯ น เหวํ
วตฺตพฺเพ ฯ เตน หิ รูปํ รุปภูเจน นียตํ เวทนา ฯเปฯ สลฺยฺวา
สงฺขารฺา ฯเปฯ วิญฺญาณํ วิญฺญาณภูเจน นียตฺนติ ฯ

ชฺมมกถา ฯ

กมฺมกถา

[๑๘๕๑] สพฺเพ กมฺมา นียตาติ ฯ อามนฺตา ฯ มิจฺจตุตฺตนิยตาติ ฯ
อามนฺตา ฯ มิจฺจตุตฺตนิยตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ
สมฺมตฺตนิยตาติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นตฺถิ อนนฺยโต ราสีติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อตฺถิ อนนฺยโต ราสีติ ฯ อามนฺตา ฯ

หฺลฺยจฺ อตฺถิ อนฺนํ โธ ราสี โน วต เร วตฺตพฺเพ สพฺเพ กมฺมา นฺนํ ตาติ ฯ

[๑๘๕๒] สพฺเพ กมฺมา นฺนํ ตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนฺตํ โย ราสี
วฺตุตา ภควตา มิจฺฉตฺตนิยฺโต ราสี สมฺมตฺตนิยฺโต ราสี อนฺนํ โธ
ราสีติ ฯ อามนฺตา ฯ หฺลฺยจฺ ตํ โย ราสี วฺตุตา ภควตา มิจฺฉตฺตนิยฺโต
ราสี สมฺมตฺตนิยฺโต ราสี อนฺนํ โธ ราสี โน วต เร วตฺตพฺเพ
สพฺเพ กมฺมา นฺนํ ตาติ ฯ

[๑๘๕๓] ทิฏฺฐชฺมฺมเวทนิยํ กมฺมํ ทิฏฺฐชฺมฺมเวทนิยญฺเจน นฺนํ ตํ
อามนฺตา ฯ มิจฺฉตฺตนิยฺตํ ตํ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เปฯ สมฺมตฺตนิยฺตํ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เปฯ อุปฺปชฺชเวทนิยํ กมฺมํ ฯ เปฯ
อปฺราปรียเวทนิยํ กมฺมํ อปฺราปรียเวทนิยญฺเจน นฺนํ ตํ
อามนฺตา ฯ มิจฺฉตฺตนิยฺตํ ตํ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เปฯ สมฺมตฺตนิยฺตํ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เปฯ

[๑๘๕๔] น วตฺตพฺพิ ทิฏฺฐชฺมฺมเวทนิยํ กมฺมํ ทิฏฺฐชฺมฺมเวทนิยญฺเจน
นฺนํ ตํ อุปฺปชฺชเวทนิยํ กมฺมํ ฯ เปฯ อปฺราปรียเวทนิยํ
กมฺมํ อปฺราปรียเวทนิยญฺเจน นฺนํ ตํ อามนฺตา ฯ ทิฏฺฐชฺมฺมเวทนิยํ
กมฺมํ อุปฺปชฺชเวทนิยํ โหติ อปฺราปรียเวทนิยํ โหติ ฯ เปฯ
อุปฺปชฺชเวทนิยํ กมฺมํ ทิฏฺฐชฺมฺมเวทนิยํ โหติ อปฺราปรียเวทนิยํ
โหติ ฯ เปฯ อปฺราปรียเวทนิยํ กมฺมํ ทิฏฺฐชฺมฺมเวทนิยํ โหติ อุปฺปชฺชเวทนิยํ
โหติติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯ เปฯ เตนํ หิ ทิฏฺฐชฺมฺมเวทนิยํ
กมฺมํ ทิฏฺฐชฺมฺมเวทนิยญฺเจน นฺนํ ตํ อุปฺปชฺชเวทนิยํ กมฺมํ ฯ เปฯ

อปฺราปรียเวทณฺธิยํ กมฺมํ อปฺราปรียเวทณฺธิยญฺเจน นียตฺตนฺติ ฯ

กมฺมกถา ฯ

เอกวีสตีโม วคฺโค ฯ

ตสฺส อุทฺธานํ

สาสฺนํ นวํ กตํ อตฺถิ โภจิ ตถาคตสฺส สาสฺนํ นวํ
กโรติ ลพฺภา ตถาคตสฺส สาสฺนํ ปฺนํ นวํ กาคฺตุ
ปฺลฺลชฺชโน เตชาคฺคเกหิ ฌมฺเมหิ อวิวิตฺโต อตฺถิ
กิลฺยจิ สลฺโลชนํ อปฺปหาย อรหตฺตปฺปตฺติ อตฺถิ
อชิปฺปายอิทฺธิ พุทฺธานํ วา สวากานํ วา อตฺถิ
พุทฺธานํ พุทฺเชหิ หีนาคิเรกตา สพฺพา ทิสฺสา พุทฺธา
ติฏฺฐจฺนฺติ สพฺเพ ฌมฺมา นียตา สพฺเพ กมฺมา นียตาติ ฯ

ปรินิพพานกถา

[๑๘๕๕] อตฺถิ กิลฺยจิ สลฺโลชนํ อปฺปหาย ปรินิพพานนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อตฺถิ กิลฺยจิ สกฺกายทิฏฺฐี อปฺปหาย ฯเปฯ อโนตฺตปฺป
อปฺปหาย ปรินิพพานนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๕๖] อตฺถิ กิลฺยจิ สลฺโลชนํ อปฺปหาย ปรินิพพานนฺติ ฯ
อามนฺตา ฯ อรหา สฺราโค ฯเปฯ สกิลฺโสติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ นนฺ อรหา นีราโค ฯเปฯ นิกฺกิลฺโสติ ฯ อามนฺตา ฯ

หฺยจิ อรหา นีราโค ฯเปฯ นิกฺกิลโส โน วัต เร วัตตพฺเพ
อตุถิ กิถฺยจิ สญฺโฆชนํ อปฺปหาย ปรีนิจฺพานนฺตฺติ ฯ

[๑๘๕๓] น วัตตพฺพํ อตุถิ กิถฺยจิ สญฺโฆชนํ อปฺปหาย
ปรีนิจฺพานนฺตฺติ ฯ อามนฺตา ฯ อรหา สพฺพํ พุทฺธวิสัย ชานาตีติ ฯ
น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ เตนฺ หิ อตุถิ กิถฺยจิ สญฺโฆชนํ อปฺปหาย
ปรีนิจฺพานนฺตฺติ ฯ

ปรีนิจฺพานกถา ฯ

กุสลจิตฺตกถา

[๑๘๕๔] อรหา กุสลจิตฺโต ปรีนิจฺพายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา ปุณฺณากิสงฺขารํ อภิสงฺขโรนฺโต อานนฺตชาภิสงฺขารํ อภิสงฺขโรนฺโต
คตฺติสํวตฺตนิยํ กมฺมํ กโรนฺโต ภาวสํวตฺตนิยํ กมฺมํ กโรนฺโต
อิสฺสรียสํวตฺตนิยํ กมฺมํ กโรนฺโต อธิปฺจจสํวตฺตนิยํ กมฺมํ กโรนฺโต
มหาโภกสํวตฺตนิยํ กมฺมํ กโรนฺโต มหาปรีวารสํวตฺตนิยํ กมฺมํ
กโรนฺโต เทวโสภกฺยสํวตฺตนิยํ กมฺมํ กโรนฺโต มนุสฺสโสภกฺยสํวตฺตนิยํ
กมฺมํ กโรนฺโต ปรีนิจฺพายตีติ ฯ น เหวํ วัตตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๕๕] อรหา กุสลจิตฺโต ปรีนิจฺพายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา อาจिनฺนฺโต อปฺจินฺนฺโต ปชหนฺโต อุปาทยินฺนฺโต วิสิเนนฺนฺโต
อุสฺสิเนนฺนฺโต วิฐุเปนฺนฺโต ฯเปฯ สนฺธูเปนฺนฺโต ปรีนิจฺพายตีติ ฯ น เหวํ

วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อรหา เนวจिนาติ น อปจिนาติ อปจिनิตฺวา
จิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ อรหา เนวจिนาติ น อปจिนาติ
อปจिनิตฺวา จิโต โน วต เร วตฺตพฺเพ อรหา กุสลจิตฺโต
ปรินิพฺพายตีติ ฯ นนฺ อรหา เนว ปชหติ น อุปาทยติ ปชหิตฺวา
จิโต เนว วิสิเนติ น อุตฺติเนติ วิสิเนตฺวา จิโต นนฺ อรหา เนว
วิฐฺเปติ น สนฺฐฺเปติ วิฐฺเปตฺวา จิโตติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ
อรหา เนว วิฐฺเปติ น สนฺฐฺเปติ วิฐฺเปตฺวา จิโต โน วต เร
วตฺตพฺเพ อรหา กุสลจิตฺโต ปรินิพฺพายตีติ ฯ

[๑๘๖๐] น วตฺตพฺพิ อรหา กุสลจิตฺโต ปรินิพฺพายตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ นนฺ อรหา อุปฺภูจิตฺตฺสฺสตี สโต สมฺปชาโน ปรินิพฺพายตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ หลฺจิ อรหา อุปฺภูจิตฺตฺสฺสตี สโต สมฺปชาโน ปรินิพฺพายติ
เตน วต เร วตฺตพฺเพ อรหา กุสลจิตฺโต ปรินิพฺพายตีติ ฯ

กุสลจิตฺตฺกถา ฯ

อานนฺชกถา

[๑๘๖๑] อรหา อานนฺชเช จิโต ปรินิพฺพายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ อรหา ปกตฺติจิตฺเต จิโต ปรินิพฺพายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ หลฺจิ
อรหา ปกตฺติจิตฺเต จิโต ปรินิพฺพายติ โน วต เร วตฺตพฺเพ
อรหา อานนฺชเช จิโต ปรินิพฺพายตีติ ฯ

[๑๘๖๒] อรหา อานนฺเช จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา กิริยมเย จิตฺเต จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ นนฺ อรหา วิปากจิตฺเต จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
หฺลฺยจิ อรหา วิปากจิตฺเต จิโต ปรีนิพฺพายติ โน วต เร วตฺตพฺเพ
อรหา อานนฺเช จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ

[๑๘๖๓] อรหา อานนฺเช จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
อรหา กิริยาพฺยาคเต จิตฺเต จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ
ฯเปฯ นนฺ อรหา วิปากาพฺยาคเต จิตฺเต จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ
อามนฺตา ฯ หฺลฺยจิ อรหา วิปากาพฺยาคเต จิตฺเต จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ
โน วต เร วตฺตพฺเพ อรหา อานนฺเช จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ

[๑๘๖๔] อรหา อานนฺเช จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ อามนฺตา ฯ
นนฺ ภควา จตฺตถชฺฌานา วุฏฺฐหิตฺวา สมฺนนฺตฺรา ปรีนิพฺพุโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ หฺลฺยจิ ภควา จตฺตถชฺฌานา วุฏฺฐหิตฺวา สมฺนนฺตฺรา ปรีนิพฺพุโต
โน วต เร วตฺตพฺเพ อรหา อานนฺเช จิโต ปรีนิพฺพายตีติ ฯ

อานนฺชกถา ฯ

ธมฺมาภิสมฺยกถา

[๑๘๖๕] อตฺถิ คพฺภเสยฺยาย ธมฺมาภิสมฺโยติ ฯ อามนฺตา ฯ
อตฺถิ คพฺภเสยฺยาย ธมฺมเทสฺนา ธมฺมสฺสวํ ธมฺมสากจฺฉา ปรีปฺุจฺฉา

สึลสมาทานัน อีนุทริเยสุ คุตตทวารตา โภชเน มตตถณุตตา ปุพพตตปาปัฐ คุตติ
ชาครियานุโยโคติ ฯ น เหว วตตพเพ ฯเปฯ นตถิ
คพุกเสยยาย ฐมมเทศนา ฯเปฯ ปุพพตตปาปัฐ คุตติ ชาครियานุโยโคติ ฯ
อามนุตตา ฯ หลจจิ นตถิ คพุกเสยยาย ฐมมเทศนา
ฐมมสฺสวานัน ฯเปฯ ปุพพตตปาปัฐ คุตติ ชาครियานุโยโค โน วต เร
วตตพเพ อตถิ คพุกเสยยาย ฐมฺมาภิสมโยติ ฯ

[๑๘๖๖] อตถิ คพุกเสยยาย ฐมฺมาภิสมโยติ ฯ อามนุตตา ฯ
นनु เทว ปจจยา สมฺมาทิฏฺฐิยา อุปปาทาย ปรัตติ จ โฆโส
โยนิโส จ มนสิกาโรติ ฯ อามนุตตา ฯ หลจจิ เทว ปจจยา
สมฺมาทิฏฺฐิยา อุปปาทาย ปรัตติ จ โฆโส โยนิโส จ มนสิกาโร
โน วต เร วตตพเพ อตถิ คพุกเสยยาย ฐมฺมาภิสมโยติ ฯ

[๑๘๖๗] อตถิ คพุกเสยยาย ฐมฺมาภิสมโยติ ฯ อามนุตตา ฯ
สฺสุตตสฺส ปมตตสฺส มฺภูจฺสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส ฐมฺมาภิสมโยติ ฯ
น เหว วตตพเพ ฯเปฯ

ฐมฺมาภิสมยกถา ฯ

ติสฺโสปิกถา

[๑๘๖๘] อตถิ คพุกเสยยาย อรหตฺตปฺปตฺตีติ ฯ อามนุตตา ฯ
สฺสุตตสฺส ปมตตสฺส มฺภูจฺสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส อรหตฺตปฺปตฺตีติ ฯ

น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ อตฺถิ สุปินคตฺสฺส ฌมฺมาภิสฺมโยติ ๑
อามนฺตา ๑ สุตฺตสฺส ปมตฺตสฺส มฺภูจฺสฺสตีสฺส อสฺมปฺชานสฺส ฌมฺมาภิสฺมโยติ ๑
น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑ อตฺถิ สุปินคตฺสฺส อรหฺตฺตปฺปตฺตีติ ๑
อามนฺตา ๑ สุตฺตสฺส ปมตฺตสฺส มฺภูจฺสฺสตีสฺส อสฺมปฺชานสฺส
อรหฺตฺตปฺปตฺตีติ ๑ น เหวํ วัตตพฺเพ ๑เป๑

ติสฺโสปีกถา ๑

อพฺยาगतฺถา

[๑๘๖๕] สพฺพิ สุปินคตฺสฺส จิตฺตํ อพฺยาगतฺนฺติ ๑ อามนฺตา ๑
สุปินนฺเตน ปาณํ หนฺยฺยาติ ๑ อามนฺตา ๑ หลฺจฺจิ สุปินนฺเตน ปาณํ
หนฺยฺย โน วัต เร วัตตพฺเพ สพฺพิ สุปินคตฺสฺส จิตฺตํ อพฺยาगतฺนฺติ ๑

[๑๘๗๐] สุปินนฺเตน อทินฺนํ อาทึเยยฺย ๑เป๑ มฺสา ภาณฺย
ปีสุณฺํ ภาณฺย ฝรฺฐํ ภาณฺย สมฺผํ ปฺลเปยฺย สนฺธิํ ฌินฺเทยฺย
นิลุโลปี หเรยฺย เอกาคาริกํ ฺกรฺยฺย ปรีปนฺนเก ติฏฺเฐยฺย ปฺรทาร์
คฺจฺเจยฺย คามฆาตกํ ฺกรฺยฺย นิคมฆาตกํ ฺกรฺยฺย สุปินนฺเตน เมณฺนํ
ฌมฺมํ ปฺภูเสเวยฺย สุปินคตฺสฺส อสุจฺจิ มฺจฺเจยฺย สุปินนฺเตน ทานํ
ทเทยฺย จีวรํ ทเทยฺย ปิณฺฑปาตํ ทเทยฺย เสนาสนํ ทเทยฺย
คิลานปฺจฺจยเกสฺซหฺขปรีกฺขาร์ ทเทยฺย ขาทนียํ ทเทยฺย โภชนนียํ ทเทยฺย
ปานียํ ทเทยฺย เจตฺธิยํ วนฺเทยฺย เจตฺธิเย มาลํ อาโรเปยฺย คนฺธํ

ติรจจนโยนิสัวตฺตนิกั ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิกั โย สพฺพลหุโส
อทินฺนทานสฺส วิปาโก มนุสฺสภฺตสฺส โภคพฺยสนสัวตฺตนิโก โหติ
ฯเปฯ โย สพฺพลหุโส กามสฺสมิจฺจจารสฺส วิปาโก มนุสฺสภฺตสฺส
สปลตฺตเวรสัวตฺตนิโก โหติ ฯเปฯ โย สพฺพลหุโส มุสฺสวาทสฺส วิปาโก
มนุสฺสภฺตสฺส อพฺภุตพฺภกฺขานสัวตฺตนิโก โหติ ฯเปฯ โย สพฺพลหุโส
ปีสุณาย วาจาย วิปาโก มนุสฺสภฺตสฺส มิตฺเตหิ เกทนสัวตฺตนิโก
โหติ ฯเปฯ โย สพฺพลหุโส ผรุสฺสาย วาจาย วิปาโก มนุสฺสภฺตสฺส
อมฺนาปสทฺทสัวตฺตนิโก โหติ ฯเปฯ โย สพฺพลหุโส สมฺมปฺปลาปสฺส
วิปาโก มนุสฺสภฺตสฺส อนาเทยฺยวาทสัวตฺตนิโก โหติ ฯเปฯ สุราเมรยปानั
ภิกฺขเว อาเสวิตั ฯเปฯ โย สพฺพลหุโส สุราเมรยปानสฺส
วิปาโก มนุสฺสภฺตสฺส อุมฺมตฺตกสัวตฺตนิโก โหตีติ ๑ อตฺเถว
สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ เตน หิ อตฺถิ กาจิ อาเสวนปฺจฺยตาติ ฯ

[๑๘๗๔] นตฺถิ กาจิ อาเสวนปฺจฺยตาติ ฯ อามฺนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตัม
ภควตา มิจฺจาทิภฺจฺจิ ภิกฺขเว อาเสวิตา ภาวิตา พหุสฺสีกตา นีรยสัวตฺตนิกา
ติรจจนโยนิสัวตฺตนิกา ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิกาติ อตฺเถว
สุตฺตฺนุโตติ ฯ อามฺนฺตา ฯ เตน หิ อตฺถิ กาจิ อาเสวนปฺจฺยตาติ ฯ

[๑๘๗๕] นตฺถิ กาจิ อาเสวนปฺจฺยตาติ ฯ อามฺนฺตา ฯ นนฺ วุตฺตัม
ภควตา มิจฺจาสงฺกปฺโป ฯเปฯ มิจฺจาสมาธิ ภิกฺขเว อาเสวิต
ภาวิต พหุสฺสีกโต ฯเปฯ ปิตฺติวิสยสัวตฺตนิโกติ อตฺเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ

#๑ อ. อฏฺฐก. ๑๐๔ ฯ

อามนฺตา ฯ เตน หิ อตุถิ กาจิ อาเสวนปจฺจยตาติ ฯ

[๑๘๓๖] นตุถิ กาจิ อาเสวนปจฺจยตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วตุตฺติ ภควตา สมฺมาทิฏฺฐิ ภิกฺขเว อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา
อมโตคธา โหติ อมตปฺรายนา อมตปฺริโยसानาติ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ อตุถิ กาจิ อาเสวนปจฺจยตาติ ฯ

[๑๘๓๗] นตุถิ กาจิ อาเสวนปจฺจยตาติ ฯ อามนฺตา ฯ นนุ
วตุตฺติ ภควตา สมฺมาสํกปโป ภิกฺขเว อาเสวิตอ ภาวิตอ พหุลีกโต
ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ ภิกฺขเว อาเสวิตอ ภาวิตอ พหุลีกโต อมโตคโธ
โหติ อมตปฺรายนอ อมตปฺริโยसानอติ อตุเถว สุตฺตฺนฺโตติ ฯ
อามนฺตา ฯ เตน หิ อตุถิ กาจิ อาเสวนปจฺจยตาติ ฯ

อาเสวนปจฺจยตากถา ฯ

ขณิกกถา

[๑๘๓๘] เอกจิตฺตกฺขณิกกา สพฺเพ ฐมฺมาติ ฯ อามนฺตา ฯ
จิตฺเต มหาปจฺวี สณฺจธาติ มหาสมฺมุทโท สณฺจธาติ สีนรูปพฺพตฺราชา
สณฺจธาติ อาโป สณฺจธาติ เตโธ สณฺจธาติ วาโย สณฺจธาติ ติณฺณกฺกุจฺจวนปฺปตโย
สณฺจหนฺตฺตีติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ

[๑๘๓๙] เอกจิตฺตกฺขณิกกา สพฺเพ ฐมฺมาติ ฯ อามนฺตา ฯ
จกฺขายตฺนํ จกฺขุวิญญาณน สหชาตฺนฺติ ฯ น เหวํ วตฺตพฺเพ

๗เป๗ จกขายต๓ จกขุวิญญาณ๓ สหชาต๓น๓ติ ๗ อาม๓น๓ตา ๗
 น๓นุ อาย๓สุ๓มา สารี๓ป๓ตุ๓โต เอ๓ต๓ท๓โว๓จ อ๓ช๓ม๓ค๓ติ๓ก๓ณ๓เจ๓ว อ๓ว๓สุ๓โต
 จกขุ อ๓ป๓ริ๓ก๓ิ๓น๓น๓ โห๓ติ พ๓า๓หิ๓รา จ ร๓ู๓ป๓า น อ๓ป๓า๓ถ๓ อ๓ก๓จ๓ณ๓น๓ติ
 โน จ ต๓ช๓ไซ๓ ส๓ม๓น๓นา๓หา๓โร โห๓ติ เน๓ว ต๓าว ต๓ช๓ช๓ส๓ส วิญญา๓ณ๓ภา๓ว๓ส๓ส
 ป๓า๓ตุ๓ภา๓โว โห๓ติ อ๓ช๓ม๓ค๓ติ๓ก๓ณ๓เจ๓ว อ๓ว๓สุ๓โต จกขุ อ๓ป๓ริ๓ก๓ิ๓น๓น๓
 โห๓ติ พ๓า๓หิ๓รา จ ร๓ู๓ป๓า อ๓ป๓า๓ถ๓ อ๓ก๓จ๓ณ๓น๓ติ โน จ ต๓ช๓ไซ๓
 ส๓ม๓น๓นา๓หา๓โร โห๓ติ เน๓ว ต๓าว ต๓ช๓ช๓ส๓ส วิญญา๓ณ๓ภา๓ว๓ส๓ส ป๓า๓ตุ๓ภา๓โว
 โห๓ติ ย๓โต จ โข อ๓ว๓สุ๓โต อ๓ช๓ม๓ค๓ติ๓ก๓ณ๓เจ๓ว จกขุ อ๓ป๓ริ๓ก๓ิ๓น๓น๓
 โห๓ติ พ๓า๓หิ๓รา จ ร๓ู๓ป๓า อ๓ป๓า๓ถ๓ อ๓ก๓จ๓ณ๓น๓ติ ต๓ช๓ไซ๓ จ ส๓ม๓น๓นา๓หา๓โร
 โห๓ติ เอ๓ว ต๓ช๓ช๓ส๓ส วิญญา๓ณ๓ภา๓ว๓ส๓ส ป๓า๓ตุ๓ภา๓โว โห๓ติ๓ติ ๑ อ๓ตุ๓ถ๓ว
 ส๓ค๓ต๓น๓โต๓ติ ๗ อ๓ม๓น๓ตา ๗ เ๓น หิ น ว๓ค๓ต๓พ๓พิ จกขายต๓ จกขุวิญญา๓ณ๓
 สห๓ชา๓ต๓น๓ติ ๗

[๑๘๘๐] โส๓ต๓ย๓ต๓น๓ ๗เป๗ ฆ๓นา๓ย๓ต๓น๓ ๗เป๗ ชิ๓ว๓ห๓ย๓ต๓น๓ ๗เป๗
 ก๓าย๓ย๓ต๓น๓ ก๓าย๓วิญญา๓ณ๓ สห๓ชา๓ต๓น๓ติ ๗ น เหว๓ ว๓ค๓ต๓พ๓เพ ๗เป๗
 ก๓าย๓ย๓ต๓น๓ ก๓าย๓วิญญา๓ณ๓ สห๓ชา๓ต๓น๓ติ ๗ อ๓ม๓น๓ตา ๗ น๓นุ อ๓ย๓สุ๓มา
 สารี๓ป๓ตุ๓โต เอ๓ต๓ท๓โว๓จ อ๓ช๓ม๓ค๓ติ๓โก เจ๓ว อ๓ว๓สุ๓โต ก๓า๓โย อ๓ป๓ริ๓ก๓ิ๓น๓โน
 โห๓ติ พ๓า๓หิ๓รา จ โฝ๓ฎ๓จ๓พ๓พา น อ๓ป๓า๓ถ๓ อ๓ก๓จ๓ณ๓น๓ติ โน จ
 ๗เป๗ อ๓ช๓ม๓ค๓ติ๓โก เจ๓ว อ๓ว๓สุ๓โต ก๓า๓โย อ๓ป๓ริ๓ก๓ิ๓น๓โน โห๓ติ พ๓า๓หิ๓รา จ
 โฝ๓ฎ๓จ๓พ๓พา อ๓ป๓า๓ถ๓ อ๓ก๓จ๓ณ๓น๓ติ โน จ ๗เป๗ ย๓โต จ โข อ๓ว๓สุ๓โต
 #๑ ม. มุ. ๓๔๒ ๗

อชมตติโก เจว กาโย อปริภินโน โหติ พาทิรา จ โฝฏฐพพา
อาปาถิ อากจณนติ ตชโซ จ สมนนาหาโร โหติ เอว ตชชส
วิญญาณภาวสส ปาตุภาโว โหตีติ อตุเถว สุตตุนโตติ ฯ อามนตา ฯ
เตน หิ น วตตพพิ กายายตนิ กายวิญญาณน สหชาตุนติ ฯ

[๑๘๘๑] น วตตพพิ เอกจิตตกุกุณิกา สพเพ ฐมมาติ ฯ
อามนตา ฯ สพเพ ฐมมา นิจจา ชฺวา สสสตา อวิปริณามฐมมาติ ฯ
น เหวว วตตพเพ ฯเปฯ เตน หิ เอกจิตตกุกุณิกา สพเพ ฐมมาติ ฯ

ขณิกกถา ฯ

พาวีสติโม วคุโศ ฯ

ตสฺส อุตฺทานิ

อตฺถิ กิณฺจิ สณฺโณชนํ อปฺปหาย ปฺริณิพฺพานํ
อรหา กุสลจิตฺโต ปฺริณิพฺพายติ อรหา อานนฺตเช
จิตฺโต ปฺริณิพฺพายติ อตฺถิ คพฺภเสยฺยาย ฐมมาภิสมโย
อตฺถิ คพฺภเสยฺยาย อรหตฺตปฺปตฺติ อตฺถิ สุปินคตสฺส
ฐมมาภิสมโย อตฺถิ สุปินคตสฺส อรหตฺตปฺปตฺติ
สพฺพิ สุปินคตสฺส จิตฺตํ อพฺยากตํ นตฺถิ กาจิ
อาเสวนปฺจฺจยตา เอกจิตตกุกุณิกา สพเพ ฐมมาติ ฯ

เอกราธิปฺปายกถา

[๑๘๘๒] เอกราธิปฺปายเณ เมถุโน ฌมฺโม ปฏฺฐิเสวิตพุโพติ ฯ
อามนฺตา ฯ เอกราธิปฺปายเณ อสฺสมเณน โหตพุพฺพ อภิภูชฺญา
โหตพุพฺพ จินฺนฺมูเลน โหตพุพฺพ ปาราชฺเณน โหตพุพฺพนฺติ ฯ น
เหวํ วตฺตพุเพ ฯเปฯ

[๑๘๘๓] เอกราธิปฺปายเณ เมถุโน ฌมฺโม ปฏฺฐิเสวิตพุโพติ ฯ
อามนฺตา ฯ เอกราธิปฺปายเณ ปาโณ หนตฺพุโพ อทินฺนํ อาทียิตพุพฺพ
มุสา ภาณิตพุพฺพ ปิสฺสณํ ภาณิตพุพฺพ ฌรุตํ ภาณิตพุพฺพ สมฺมํ
ปลปิตพุพฺพ สนฺธิ เณทิตพุโพ นิลฺโลปํ หตพุพฺพ เอกาคารียํ กตพุพฺพ
ปริปนฺเถ จตพุพฺพ ปรทาโร ฌนตพุโพ ฌามฌาตโก กตพุโพ
นิคมฌาตโก กตพุโพติ ฯ น เหวํ วตฺตพุเพ ฯเปฯ

เอกราธิปฺปายกถา ฯ

อรหนฺตวณฺณกถา

[๑๘๘๔] อรหนฺตานิ วณฺเณน อมฺนุสฺสา เมถุณํ ฌมฺมํ ปฏฺฐิเสวานฺตฺติติ ฯ }
อามนฺตา ฯ อรหนฺตานิ วณฺเณน มฺนุสฺสา ปาณํ หนนฺติ
ฯเปฯ อทินฺนํ อาทียนฺติ มุสา ภาณนฺติ ปิสฺสณํ ภาณนฺติ ฌรุตํ
ภาณนฺติ สมฺมํ ปลปนฺติ สนฺธิ จินฺทนฺติ นิลฺโลปํ ทรนฺติ เอกา-

คาริย์ กโรนุติ ปรีปนุเถ ตัญจนุติ ปรทาร์ คจนุติ ความฆาตกั
กโรนุติ ๗เป๗ นิคมฆาตกั กโรนุตีติ ๗ น เหว่ วตุตพุเพ ๗เป๗
อรหนุตวณณกถา ๗

อิสฺสรียกามการิกาถา

[๑๘๘๕] โพธิสตฺโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ วินิปาตํ คจนฺตีติ ๗
อามนฺตา ๗ โพธิสตฺโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ นิรยํ คจนฺติ สญฺชีวํ
คจนฺติ กาลสฺสุตํ คจนฺติ ตาปนํ คจนฺติ ปตาปนํ ๑ คจนฺติ
สงฆมาฏักํ คจนฺติ โรรูวํ คจนฺติ ๗เป๗ อวีจี คจนฺตีติ ๗
น เหว่ วตุตพุเพ ๗เป๗

[๑๘๘๖] โพธิสตฺโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ วินิปาตํ คจนฺตีติ ๗
อามนฺตา ๗ โพธิสตฺโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ วินิปาตํ คจนฺตีติ
อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ๗ นตุถิ ๗ หนฺจิจิ โพธิสตฺโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ
วินิปาตํ คจนฺตีติ นตุเถว สุตฺตฺนุโต โน วต เร วตุตพุเพ
โพธิสตฺโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ วินิปาตํ คจนฺตีติ ๗

[๑๘๘๗] โพธิสตฺโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ คพฺภเสยฺยํ
โอกฺกมตีติ ๗ อามนฺตา ๗ โพธิสตฺโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ นิรยํ
อุปปชฺชเยยฺย ตีรจฺฉาน โยนี อุปปชฺชเยยฺยติ ๗ น เหว่ วตุตพุเพ ๗เป๗

[๑๘๘๘] โพธิสตฺโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ คพฺภเสยฺยํ โอกฺกมตีติ ๗
#๑. ม. มหาตาปนํ.

อามนุตตา ฯ โภชิสตุโต อิทุชิมาดิ ฯ น เหวํ วัตตพเพ
ฯเปฯ โภชิสตุโต อิทุชิมาดิ ฯ อามนุตตา ฯ โภชิสตุเตน ฉนุทธิทุธิปาโท
ภาวิทติ ฯเปฯ วิริยทุธิปาโท ฯเปฯ จิตติทุธิปาโท ฯเปฯ วิมสิทุธิปาโท
ภาวิทติ ฯ น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ โภชิสตุโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ
คพฺภเสยฺยํ โอกกมตีติ ฯ อามนุตตา ฯ โภชิสตุโต
อิสฺสรียกามการิกาเหตุ คพฺภเสยฺยํ โอกกมตีติ อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ
นตุถิ ฯ หลยจิ โภชิสตุโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ คพฺภเสยฺยํ
โอกกมตีติ นตุเถว สุตฺตฺนุโต โน วัต เร วัตตพเพ โภชิสตุโต
อิสฺสรียกามการิกาเหตุ คพฺภเสยฺยํ โอกกมตีติ ฯ

[๑๘๘๕] โภชิสตุโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ ทุกฺกรการิกํ
อกาสีติ ฯ อามนุตตา ฯ โภชิสตุโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ สสฺสโต
โลโกติ ปจฺจาคจฺฉิ อสฺสโต โลโกติ ปจฺจาคจฺฉิ อนฺตฺวา โลโกติ
ฯเปฯ อนนฺตฺวา โลโกติ ตํ ชิวํ ตํ สรียฺนฺติ อณฺณํ ชิวํ
อณฺณํ สรียฺนฺติ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนํ น โหติ ตถาคโต
ปรมฺมรณฺนํ โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนํ ฯเปฯ
เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนํ ปจฺจาคจฺฉิติ ฯ
น เหวํ วัตตพเพ ฯเปฯ

[๑๘๘๖] โภชิสตุโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ ทุกฺกรการิกํ
อกาสีติ ฯ อามนุตตา ฯ โภชิสตุโต อิสฺสรียกามการิกาเหตุ ทุกฺกรการิกํ
อกาสีติ อตุเถว สุตฺตฺนุโตติ ฯ นตุถิ ฯ หลยจิ โภชิสตุโต อิสฺสรีย-

กามการิกาเหตุ ทุกกรการิกัม อกาสิตี นตถเว สุตตनुโต โน วัต เร
วัตตพเพ โพธิสตุโต อีสฺสรियกามการิกาเหตุ ทุกกรการิกัม อกาสิตี ฯ

[๑๘๕๑] โพธิสตุโต อีสฺสรियกามการิกาเหตุ อปรนตปปี อกาสิ
อณฺณํ สตุถาริ อุกุทิสีตี ฯ อามนฺตา ฯ โพธิสตุโต อีสฺสรियกามการิกาเหตุ
สสุสโต โลโกติ ปจฺจาคจฺฉิ ฯเปฯ เนว โหติ น น
โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺมาติ ปจฺจาคจฺฉินฺตี ฯ น เหว วัตตพเพ
ฯเปฯ โพธิสตุโต อีสฺสรियกามการิกาเหตุ อณฺณํ สตุถาริ อุกุทิสีตี ฯ
อามนฺตา ฯ โพธิสตุโต อีสฺสรियกามการิกาเหตุ อณฺณํ สตุถาริ
อุกุทิสีตี อตถเว สุตตनुโตติ ฯ นตฺถิ ฯ หลยฺจि โพธิสตุโต
อีสฺสรियกามการิกาเหตุ อณฺณํ สตุถาริ อุกุทิสีตี นตถเว สุตตनुโต โน วัต เร
วัตตพเพ โพธิสตุโต อีสฺสรियกามการิกาเหตุ อณฺณํ สตุถาริ อุกุทิสีตี ฯ
อีสฺสรियกามการิกากถา ฯ

ราคปฏฺฐูปกาทิกถา

[๑๘๕๒] อตฺถิ นราโค รากปฏฺฐูปโกติ ฯ อามนฺตา ฯ อตฺถิ
นพฺสฺโส พฺสฺสปฏฺฐูปโก อตฺถิ นเวทนา เวทนาปฏฺฐูปกา อตฺถิ นสญฺญา
สญฺญาปฏฺฐูปกา อตฺถิ นเจตนา เจตนาปฏฺฐูปกา อตฺถิ
นจิตฺตํ จิตฺตปฏฺฐูปกํ อตฺถิ นสทฺธา สทฺธาปฏฺฐูปกา อตฺถิ นวิริยํ
วิริยปฏฺฐูปกํ อตฺถิ นสติ สติปฏฺฐูปกา อตฺถิ นสมาธิ สมาธิ-

ปฏิรูปโก อตุล น ปญญา ปญญาปฏิรูปโกติ ฯ น เหว วตุตพเพ
ฯเปฯ อตุล นโทโส โทสปฏิรูปโก อตุล นโมโห โมหปฏิรูปโก
อตุล นกิลโส กิลสปฏิรูปโกติ ๑ ฯ อามนตา ฯ อตุล นผลโส
ผลสปฏิรูปโก ฯเปฯ อตุล นปญญา ปญญาปฏิรูปโกติ ฯ น เหว
วตุตพเพ ฯเปฯ

ราคปฏิรูปกาทิกถา ฯ

อปฺริณิพฺสนฺนถา

[๑๕๕๓] รูปิ อปฺริณิพฺสนฺนถติ ฯ อามนตา ฯ รูปิ นานิจจํ
น สงขตํ น ปฏิจจสมุปฺปนํ น ขยธมํ น วยธมํ น วิวราธมํ
น นิโรธธมํ น วิกฺริณามธมฺมถติ ฯ น เหว วตุตพเพ
ฯเปฯ นนุ รูปิ อนิจจํ สงขตํ ปฏิจจสมุปฺปนํ ขยธมํ วยธมํ
วิวราธมํ นิโรธธมํ วิกฺริณามธมฺมถติ ฯ อามนตา ฯ หลยจิ
รูปิ อนิจจํ สงขตํ ฯเปฯ วิกฺริณามธมํ โน วต เร วตุตพเพ
รูปิ อปฺริณิพฺสนฺนถติ ฯ

[๑๕๕๔] ทุกฺขณฺเณว ปฺริณิพฺสนฺนถติ ฯ อามนตา ฯ นนุ ยถนิจจํ
ตํ ทุกฺขํ วุตฺตํ ภควตา รูปิ อนิจฺจนฺติ ฯ อามนตา ฯ หลยจียถนิจจํ
ตํ ทุกฺขํ วุตฺตํ ภควตา รูปิ อนิจจํ โน วต เร วตุตพเพ
ทุกฺขณฺเณว ปฺริณิพฺสนฺนถติ ฯ

#๑. ม. น กิเสสียอ กิเสสียปฏิรูปโก.

[๑๘๕๕] เวทนา ฯเปฯ สลฺยา สงฺขารว วัลฺยาณํ ฯเปฯ
จกฺขายตํ ฯเปฯ ฌมฺมายตํ ฯเปฯ จกฺขุชาตฺ ฯเปฯ ฌมฺมชาตฺ
ฯเปฯ จกฺขุณฺทริยํ ฯเปฯ

[๑๘๕๖] อลฺยาตาวินฺทริยํ อปรินิปลฺพนฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
อลฺยาตาวินฺทริยํ นานิจฺจํ ฯเปฯ น วิปริณามฌมฺมฺนฺติ ฯ
น เหวํ วตฺตพฺเพ ฯเปฯ นนฺ อลฺยาตาวินฺทริยํ อนิจฺจํ สงฺขตํ ฯเปฯ
วิปริณามฌมฺมฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ หลฺยจि อลฺยาตาวินฺทริยํ อนิจฺจํ สงฺขตํ
ปฏิจฺจสมุปลฺปนฺนํ ขยฌมฺมํ วยฌมฺมํ วิจารณ์มฺมํ นิโรธฌมฺมํ วิปริณามฌมฺมํ๑
โน วต เร วตฺตพฺเพ อลฺยาตาวินฺทริยํ อปรินิปลฺพนฺนฺติ ฯ

[๑๘๕๗] ทกฺขลฺลฺเยว ปรินิปลฺพนฺนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ นนฺ ยทนิจฺจํ
ตํ ทกฺขํ วุตฺตํ ภกฺวตา อลฺยาตาวินฺทริยํ อนิจฺจนฺติ ฯ อามฺนฺตา ฯ
หลฺยจิ ยทนิจฺจํ ตํ ทกฺขํ วุตฺตํ ภกฺวตา อลฺยาตาวินฺทริยํ อนิจฺจํ
โน วต เร วตฺตพฺเพ ทกฺขลฺลฺเยว ปรินิปลฺพนฺนฺติ ฯ

อปรินิปลฺพนฺนฺกถา ฯ

เตวีสติโม วคฺโค ฯ

ตสฺส อุตฺทานํ

เอกาธิปฺปาเยน เมถุนํ ฌมฺโม ปฏิสเวิตพฺโพ

อรหนฺตานิ วณฺเณน อมฺนุสฺสา เมถุนํ ฌมฺมํ

ปฏิสเวณฺติ โพธิสฺสโต อีสฺสรียกามการิกาเหตุ

วินิปํตํ คจฺฉติ คพฺภเสยฺยํ โอกกมฺติ ทกฺกรการิกํ

อกาสี อปรนตปป์ อกาสี อณณํ สตุถารํ อุททิสี
อตุถิ นราโค รากปฏฐรูปโก อตุถิ นโทโส
โทสปฏฐรูปโก อตุถิ นโมโห โมหปฏฐรูปโก
อตุถิ นกิลโส กิลสปฏฐรูปโก รูปํ อปรินิพนฺนํ
อณฺณตาวินุทริยํ อปรินิพนฺนนฺติ ฯ
นวกตํ นิพฺพุติ เอกาธิปฺปาโย รูปํ อปรินิพนฺนํ
อณฺณตาวินุทริยํ อปรินิพนฺนนฺติ ฯ
มหา นิยาโม อณฺุสยา นิคฺคโห ชุททกปลฺลจมา
ปรปฺปวาท มทฺทนา สตุตฺตมฺล สมหิตา
อุชฺุชิตนา สตุตฺตสมเย กถาวตถุปฺปกรณฺเ ฯ
ปลฺลจตุตฺตีสภานวารี กถาวตถุปฺปกรณฺ

นิฏฺฐิตํ
